

Hacettepe Hukuk Fakóltesi Dergisi Hacettepe Law Review

ISSN 1302-4868

Cilt 15, Sayı 3, Yıl 2025 (Konkordato Özel Sayısı)

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi

ISSN 1302-4868

Hacettepe Law Review

Cilt 15, Sayı 3, Yıl 2025 (Special Issue about concordatum)

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

YAYININ ADI	HACETTEPE HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ
YIL	2025 CİLT (15) SAYI (3) AY ARALIK (Konkordato Özel Sayı)
YAYIN SAHİBİNİN ADI	Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı adına Prof. Dr. Beşir Fatih DOĞAN
SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ	Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR
YAYIN İDARE MERKEZİ	Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Beytepe Kampüsü 06800/ANKARA
YAYIN İDARE MERKEZİ TEL.	+90 (312) 297 62 76 - +90 (312) 297 62 77
FAKS	+90 (312) 297 62 93
İNTERNET ADRESİ	http://www.hukukdergi.hacettepe.edu.tr , https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepehdf
E-POSTA	hukukdergi@hacettepe.edu.tr
YAYIN DİLİ	Türkçe ve yabancı diller
YAYIN TÜRÜ	Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, <i>ULAKBİM (Tr-Dizin)</i> indeksinde taranan ve <i>DERGİPARK</i> altyapısı kullanılarak hazırlanan akademik süreli bir yayındır.
YAYINLANMA BİÇİMİ	Nisan, Ağustos ve Aralık aylarında yılda üç kez sadece elektronik ortamda yayımlanır.
YAYIM TARİHİ	01.12.2025
e-ISSN	1302 - 4868

Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi

Tüm hakları saklıdır. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi'nin yahut bu dergide yer alan bilimsel çalışmaların bir kısmı ya da tamamı 5846 Sayılı Yasa'nın hükümlerine göre Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı'nın yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ve benzeri herhangi bir kayıt sistemiyle kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayınlanamaz. Dergide ileri sürülen görüşler yazarlara ait olup, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni, dergi editörünü, yayın kurulunu veya danışma kurulunu bağlayıcı etkiye sahip değildir.

NAME OF THE PUBLICATION	HACETTEPE LAW REVIEW
YEAR	2025 VOLUME 15 NUMBER 3 MONTH DECEMBER (Special Issue about concordatum)
PUBLISHER	On behalf of Hacettepe University Faculty of Law Deanship Prof. Dr. Beşir Fatih DOĞAN
RESPONSIBLE MANAGER	Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR
ADDRESS	Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Beytepe Kampüsü 06800/ANKARA
PHONE	+90 (312) 297 62 76 - +90 (312) 297 62 77
FAX	+90 (312) 297 62 93
URL	http://www.hukukdergi.hacettepe.edu.tr , https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepehdf
E-MAIL	hukukdergi@hacettepe.edu.tr
LANGUAGE	Turkish and foreign languages
TYPE OF THE PUBLICATION	Hacettepe Law Review is an academic periodical journal indexed by <i>ULAKBİM (Tr-Dizin)</i> . <i>DERGİPARK</i> system is being used throughout both in preparation and publication processes.
DATE OF THE PUBLICATION	01.12.2025
FORM OF THE PUBLICATION	Only published online, three times a year in April, August and December.
e-ISSN	1302 - 4868

Hacettepe Law Review

All rights reserved. No parts of the Hacettepe Law Review can be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means of electronic / mechanical copying unless the prior written permission of the Faculty has been obtained. The views expressed in the Hacettepe Law Review are those of the individual authors and are not be taken as representing the views of the Hacettepe University Faculty of Law, the editors, editorial and advisory boards.

Editör / Editor

Prof. Dr. Hakan HAKERİ
Doç. Dr. Hasan KAYIRGAN
Dr. Öğr. Üyesi Temel GÜNER

Alan Editörü / Field Editor

Dr. Öğr. Dila OKYAR
Dr. Öğr. Gör. Ahmet Talha ÖZEN
Dr. Öğr. Gör. Halil Kağan CANAN

Editör Yardımcıları / Editorial Assistants

Arş. Gör. Damla KAYNAR
Arş. Gör. Mustafa Can DAĞLI
Arş. Gör. Fatih DÖNMEZ
Arş. Gör. Zeynep Melike ÖZTÜRK
Arş. Gör. Ayça Feyza GÖKTÜRK
Arş. Gör. Musa Süheyl BAYSAL

Yayın Kurulu / Editorial Board

ARKAN, Sabih, Prof. Dr.
ARSLAN, Çetin, Prof. Dr.
AYTAÇ, Zühtü, Prof. Dr.
ÇAL, Sedat, Doç. Dr.
DEMİRBAŞ, Feride, Dr.
ERDOĞAN, Ersin, Prof. Dr.
FENDOĞLU, Hasan Tahsin, Prof. Dr.
GÖLE, Celâl, Prof. Dr.
KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, Prof. Dr.
ÖZDEMİR, Ali Murat, Prof. Dr.
ÖZKORKUT, Korkut, Prof. Dr.
SAATCIOĞLU, Onur Can, Dr.

(Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(İ.D. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
(Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi)
(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

Danışma Kurulu / Advisory Board

AKÇAOĞLU, Ertuğrul, Dr. Öğr. Üyesi	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
AKMAN, Şefik Taylan, Dr. Öğr. Üyesi	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ARSLAN, Çetin, Prof. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ATAY, Ender Ethem, Prof. Dr.	(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ATES, Derya, Dr. Öğr. Üyesi	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
BİNGÖL SCHRIJER, Bilge, Dr. Öğr. Üyesi	(Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
BÖRÜ, Levent, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ÇAL, Sedat, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
CANYAŞ, Oytun, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
CENGİZ, İhtar, Prof. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
DOĞAN, Beşir Fatih, Prof. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
FENDOĞLU, Hasan Tahsin, Prof. Dr.	(Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
HACİMAHMUTOĞLU, Sibel, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
HAFİZOĞULLARI, Zeki, Prof. Dr.	(İ.D. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
HAZIROĞLU, Elif Cemre, Dr. Öğr. Üyesi	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
KARASU, Rauf, Prof. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
KETİZMEN, Muammer, Dr. Öğr. Üyesi	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
KIRCA, Çiğdem, Prof. Dr.	(TOOB ETÜ Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
KÜÇÜK, Eşref, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, Prof. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
KURT, Müjde, Doç. Dr.	(Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
MUTLU, Erdem İlker, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
OKAY TEKİNSOY, Özge, Dr. Öğr. Üyesi	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ONAR, Erdal, Prof. Dr.	(İ.D. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ÖZARSLAN, Bahadır Bumin, Dr. Öğr. Üyesi	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ÖZCAN BÜYÜKTANIR, Burcu Gülseren, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ÖZDEMİR, Ali Murat, Prof. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ÖZDEMİR, Semih Sırrı, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
PARLAK BÖRÜ Şafak Doç. Dr.	(Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
SEVGİLİ GENÇAY, F. Didem, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
ŞİT KÖŞGEROĞLU, Banu, Prof. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
TOZMAN, Önder, Doç. Dr.	(Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
TURANBOY, Asuman, Prof. Dr.	(Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
UYGUR, Gülriz, Prof. Dr.	(Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
YALÇIN SANCAR, Türkan, Prof. Dr.	(Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
YILMAZ, Ejder, Prof. Dr.	(İ.D. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
	(

Araştırma ve Yayın Etiği İlkeleri

Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi'ne gönderilen bilimsel yazılarda, Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi ve COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için Uluslararası Standartları dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda Dergi; “Yayın Etiği”, “Araştırma Etiği” ve “Yasal/Özel izin belgesi alınması” ile ilgili yukarıda anılan ulusal ve uluslar arası kurallara uymakta olduğunu taahhüt eder.

Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi md. 8 uyarınca; bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

- a) İntihal : Başkalarının fikirlerini, metotlarını, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini veya eserlerini sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi sunmak,
- b) Sahtecilik : Araştırmaya dayanmayan veriler üretmek, sunulan veya yayınlanan eseri gerçek olmayan verilere dayandırarak düzenlemek veya değiştirmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak, yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek,
- c) Çarpıtma : Araştırma kayıtları ve elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek, araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak, ilgili teori veya varsayımlara uydurmak için veriler ve/veya sonuçlarla oynamak, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,
- ç) Tekrar yayım : Bir araştırmanın aynı sonuçlarını içeren birden fazla eseri doçentlik sınavı değerlendirmelerinde ve akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,
- d) Dilimleme : Bir araştırmanın sonuçlarını araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde, uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak ve birbirine atıf yapmadan çok sayıda yayın yaparak doçentlik sınavı değerlendirmelerinde ve akademik terfilerde ayrı eserler olarak sunmak,
- e) Haksız yazarlık: Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gereksiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,
- f) Diğer etik ihlali türleri: Destek alınarak yürütülen araştırmaların yayınlarında destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile onların araştırmadaki katkılarını açık bir biçimde belirtmemek, insan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek, hakem olarak incelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri yayınlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak, bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak, tamamen dayanaksız, yersiz ve kasıtlı etik ihlali suçlamasında bulunmak.

Yazarların Sorumlulukları

Etik Kurul izni gerektiren çalışmalar için etik kurullardan ya da komisyonlardan gerekli izinlerin alınması, bunların makale içeriğinde belirtilmesi gerekmektedir. Bu izinlerin olmaması durumunda yayın ön inceleme aşamasında yazara iade edilir. Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar
 - İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
 - İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
 - Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
 - Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar,
- Ayrıca;
- Olgu sunumlarında “Aydınlatılmış onam formu”nun alındığının belirtilmesi,
 - Başkalarına ait ölçek, anket, fotoğrafların kullanımı için sahiplerinden izin alınması ve belirtilmesi,

- Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine uyulduğunun belirtilmesi
Makalelerde etik kurul izini ve/veya yasal/özel izin alınmasının gerekip gerekmediği belirtilmiş olmalıdır. Eğer bu izinlerin alınması gerekli ise, izinin hangi kurumdan, hangi tarihte ve hangi karar veya sayı numarası ile alındığı açıkça sunulmalıdır.
Gönderilen makaleler, yazar(lar)ın özgün çalışması olmalıdır.
Makalede adı geçen tüm yazarlar, gönderilen ve yayınlanan makaleler üzerinde eşit sorumluluğa sahiptir.
Gönderilen makaleler daha önce yayımlanmamış olmalıdır.
Olası herhangi bir çıkar çatışması açıkça belirtilmelidir.
İntihal ve sahte verilerden uzak durulmalıdır.
Hakem değerlendirmeleri sırasında, hakemler tarafından talep edildiği takdirde, araştırmalara ilişkin ham verilerin sunulması şarttır.
Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edilmesi gerekmektedir.
Makalelerde Araştırma ve Yayın Etiğine uyulduğuna dair ifadeye yer verilmelidir.

Hakemlerin Sorumlulukları

Bütün makaleler, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yazarın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirilmelidir.
Değerlendirme için gönderilen bir eserin içeriğinin, teklif götürülen hakemin bilimsel alanı ya da birikimi ile uyumsuz olduğu düşünüldüğünde veya önerilen süre zarfında hızlı bir değerlendirme yapılamayacağı durumlarda Editör bilgilendirmeli ve ilgili makalenin hakemliğinin yapılmasına yönelik teklif reddedilmelidir.
Hakem değerlendirme sürecinin gizliliğine saygı gösterilmeli; değerlendirilen esere ya da değerlendirme süreci ve sonrasına ilişkin bilgiler üçüncü kişilerle paylaşılmamalıdır.
Hakem değerlendirmeleri, düşmanca veya kışkırtıcı olmayacak ve küçümseyici kişisel yorumlar barındırmayacak biçimde, nesnel ve yapıcı olarak gerçekleştirilmelidir.
Değerlendirme süreci sırasında çıkar çatışması gözlemlendiği takdirde, durum Editör'e bildirilmelidir.
Hakem değerlendirmesi yoluyla elde edilen bilgi veya fikirler gizli tutulmalı ve kişisel avantaj için kullanılmamalıdır.
Makalenin yayımlanmasının reddine neden olabilecek herhangi bir bilgi varsa Editör'e bildirilmelidir.
Detaylı bilgi için bkz: <https://publicationethics.org/files/Peer%20review%20guidelines.pdf>

Editörün Sorumlulukları

Editör, makaleleri kabul etmek ya da reddetmek sorumluluk ve yetkisine sahiptir.
Bütün makaleler, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yazarın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirilmelidir.
Kabul ya da reddedilen makalelerle ilgili çıkar çatışması içerisinde olunmamalıdır.
Yalnızca özgün ve alanına katkı sağlayacak makaleler yayıma kabul edilmelidir.
Gönderilen eserlerin en az iki hakem tarafından çift kör hakemlik sistemine göre değerlendirilmesi sağlanmalı ve hakemler gizli tutulmalıdır.
Gönderilen eserler ile ilgili tüm bilgiler gizli tutulmalıdır.
Dergi politikası ve yayım kurallarına uymayan eksik ve hatalı çalışmalar hiçbir etki altında kalmadan reddedilmelidir.
Yayın Kurulu, gönderilen makalenin hakem değerlendirmelerine dayalı olarak yayımlanması kararının verilmesinden, derginin yayın kurulu politikalarından ve intihal, hakaret ve telif hakkı ihlaline karşı yasal tedbirlerin alınmasından sorumludur.
Detaylı bilgi için bkz: <https://publicationethics.org/files/2008%20Code%20of%20Conduct.pdf>
Okuyucu, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*'nde yayımlanan bir makalede önemli bir hata ya da eksiklik fark ettiğinde ya da editöryal faaliyetler konusunda bir aksaklık tespit ettiği takdirde (intihal, yinelenen makaleler vb.) hukukdergi@hacettepe.edu.tr adresine e-posta göndermek suretiyle Dergi'ye bildirimde bulunabilir.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

1. **Levent BÖRÜ:** KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ PARAYA ÇEVİRİLMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (*EVALUATION OF THE CONVERSION OF LETTERS OF GUARANTEE INTO CASH IN CONCORDATOS*), s. 1-27.
2. **Şafak PARLAK BÖRÜ/ Levent BÖRÜ:** ADİ KONKORDATODA ÖN REHİNLİ MALIN (TAŞITIN) İİK m. 295/II VE m. 297/II'E GÖRE SATIŞININ MAHKEME KARARINA KONU OLAY İLE BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ (*EVALUATION OF THE SALE OF THE PRELIMINARY PLEDGE GOODS (VEHICLE) IN THE ORDINARY CONCORDAT IN ACCORDANCE WITH ARTICLES 295/II AND 297/II OF THE CODE OF ENFORCEMENT AND BANKRUPTCY IN CONJUNCTION WITH THE EVENT SUBJECT TO THE COURT DECISION*), s. 28-51.
3. **Hakkı ÖZLÜ:** FARKLI BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ KARARLARI ÇERÇEVESİNDE ÇEKE KONKORDATO SÜRECİ ŞERHİ DÜŞÜLMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (*ASSESSMENT OF ANNOTATING THE CONCORDAT PERIOD ON CHEQUES WITHIN THE FRAMEWORK OF DIFFERENT DECISIONS BY REGIONAL COURTS OF APPEAL*), s. 52-92.
4. **Hakan ERZEYBEK:** ADİ KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂS (*BANKRUPTCY IN ORDINARY CONCORDAT PROCESS*), s. 93-127.
5. **Emine BİLGİÇ EROĞLU:** (ADİ) KONKORDATONUN BAŞARIYA ULAŞAMAYACAĞININ ANLAŞILMASI SEBEBİYLE BORÇLU HAKKINDA İFLÂS KARARI VERİLMESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER (İİK m. 292/1-b) (*CONSIDERATIONS REGARDING THE DECISION TO DECLARE BANKRUPTCY AGAINST THE DEBTOR DUE TO THE REALIZATION THAT THE (ORDINARY) CONCORDAT WILL NOT BE SUCCESSFUL*), s. 128-152.
6. **Selin SAYIN ŞAHİN:** KONKORDATODA ÇEK ALACAKLILARININ DURUMU (*STATUS OF CHECK CREDITORS IN CONCORDAT*), s. 153-183.
7. **Tutku Ecem ASLAN:** KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ DURUMU (*THE LEGAL STATUS OF LETTERS OF GUARANTEE DURING CONCORDAT PROCEEDINGS*), s. 184-207.
8. **Ayça Handan ATAKUL ÖZATA:** MAHKEMENİN (ADİ) KONKORDATO PROJESİNE MÜDAHALE ETME YETKİSİ (*THE COURT'S AUTHORITY TO INTERVENE IN THE (ORDINARY) CONCORDAT PROJECT*), s. 208-236.

9. **Ömer Fatih YİĞİT:** KONKORDATO TASDİK ŞARTI OLARAK TEKLİF EDİLEN TUTARIN BORÇLUNUN KAYNAKLARI İLE ORANTILI OLMASI (İİK m. 305/I-b) (*THE AMOUNT OFFERED AS A CONDITION FOR APPROVAL OF THE CONCORDAT MUST BE PROPORTIONATE TO THE DEBTOR'S RESOURCES* (Law No. 2004 Art. 305/I-b), s. 237-266.
10. **Yavuz TOPÇU:** KREDİ İŞLEMLERİ ÖZELİNDE KONKORDATO MÜHLETİNİN BANKA MÜŞTERİ İLİŞKİLERİNE ETKİSİ (*THE IMPACT OF THE CONCORDAT RESPITE ON BANK-CUSTOMER RELATIONS IN TERMS OF LOANS*), s. 267-300.

Konferans Bildirisi/ Conference Paper

11. **Mehmet ÖZDEMİR:** KONKORDATONUN TASDİKİ KARARINDA BOZMA SEBEPLERİ (*REASONS FOR REVERSAL OF THE DECISION TO CONFIRM THE CONCORDATION*), s. 300-311.
12. **Doğan AĞIRMAN:** KONKORDATODA ÇEKİŞMELİ ALACAKLAR VE KONKORDATONUN FESHİ (*CONTESTED CLAIMS IN CONCORDAT AND TERMINATION OF CONCORDAT*), s. 312-357.
13. **Yusuf DEMİRCİ:** BANKALARIN KONKORDATO İSTEMCİSİNİN HESAPLARINA BLOKE KOYMASI SORUNU ÖZELİNDE KONKORDATODA ALACAKLILAR ARASINDA EŞİTLİK İLKESİ (*THE PRINCIPLE OF EQUALITY AMONG CREDITORS IN CONCORDATO, PARTICULARLY REGARDING THE PROBLEM OF BANKS' BLOCKAGES ON THE ACCOUNTS OF THE COMPOSITION CLIENT*), s. 358-375.

KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ PARAYA ÇEVİRİLMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*EVALUATION OF THE CONVERSION OF LETTERS OF GUARANTEE INTO CASH IN
CONCORDATOS*

Araştırma Makalesi
Levent BÖRÜ*

ÖZ

Muhatap, lehtar ve garantör (uygulamada genellikle banka) arasında ortaya çıkan teminat mektupları hakkında uygulamada konkordato sürecinde birtakım sorunla karşılaşmaktadır. Teminat mektuplarının garanti sözleşmesi niteliği sonucunda, muhatabın zararının ortaya çıkması halinde garantör tarafından çoğu zaman koşulsuz şekilde teminat mektubu paraya çevrilmektedir. Özellikle konkordato sürecinde olan bir borçlunun lehtarı olduğu bir teminat mektubunun bankaya ibrazı halinde bu teminat mektubunun paraya çevrilmesi konkordato projesini etkileyecektir. Nitekim konkordatonun amacı borçlunun malvarlığını koruyarak alacakların alacağına kavuşmasını sağlamaktır. Bu noktada çalışmada teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin konkordato sürecine etkisi ve konkordato alacağına dönüşmesi hususu incelenecek, konkordato sürecinde borçlunun malvarlığı bütünlüğünün korunması amacıyla ihtiyati tedbir kararı ile teminat mektuplarının paraya çevrilip çevrilemeyeceği ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Teminat Mektubu, Banka Teminat Mektubunun Paraya Çevrilmesi, İhtiyati tedbir, Muhafaza Tedbiri, Konkordato Alacağı

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1788816

Makalenin Geliş Tarihi: 22.09.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 06.10.2025

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Özel Hukuk) Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

E-posta: leventboru@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3043-3467

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

ABSTRACT

In practice, certain problems arise in the context of the concordat process regarding letters of guarantee issued between the addressee, the beneficiary, and the guarantor (usually a bank in practice). As a result of the guarantee contract nature of letters of guarantee, when the beneficiary suffers a loss, the guarantor often converts the letter of guarantee into cash unconditionally. In particular, if a guarantee letter in favor of a debtor undergoing a concordat process is presented to the bank, the conversion of this guarantee letter into cash will affect the concordat plan. Indeed, the purpose of the concordat is to protect the debtor's assets and ensure that creditors receive their due. At this point, the study will examine the impact of converting letters of guarantee into cash on the concordat process and their conversion into concordat claims. It will also address whether letters of guarantee can be converted into cash by means of a precautionary measure decision in order to protect the integrity of the debtor's assets during the concordat process.

Keywords: Letter of Guarantee, Conversion of Bank Guarantee into Cash, Precautionary Measure, Preservation Measure, Concordat Claim

EXTENDED SUMMARY

Letters of guarantee can be described as documents issued by a third party or institution (usually a bank) outside the contract to secure the creditor against potential losses that may arise if the debtor fails to perform the obligation under the contract, either in whole or in part. The guarantor of a letter of guarantee may be a natural or legal person; however, in practice, the guarantor is usually a bank. For this reason, they are often referred to as bank letters of guarantee in practice.

A letter of guarantee, as a guarantee agreement, is completed as a result of the mutual agreement of the parties, as in any personal contract; therefore, the agreement between the bank and the counterparty creates an obligation for the guarantor bank. The parties to this relationship arising from the issuance of the letter of guarantee are the guarantor and the addressee, and this relationship is characterized as a letter of guarantee agreement. The subjects of the three-way relationship arising from the letter of guarantee are the guarantor (guarantee provider-bank), the principal debtor of the underlying contract in whose favor the guarantee is provided (beneficiary), and the creditor of the underlying contract receiving the guarantee (addressee). The beneficiary, as the debtor under the principal agreement, may apply to the guarantor for a letter of guarantee undertaking to compensate the beneficiary for any loss incurred if the debt is not fulfilled by the debtor; in such a case, a non-cash credit relationship will arise between the guarantor and the beneficiary.

In practice, issues arise regarding the impact on the concordat plan when guarantee letters are converted into cash, their conversion into concordat claims, and whether the conversion of guarantee letters in which the debtor is the beneficiary can be prevented through precautionary measures in order to protect the integrity of the debtor's assets.

The conversion of letters of guarantee into cash will affect the concordat plan in assets and payments. The creditor changes even if only the guarantor bank takes the place of the addressee with the conversion of the bank guarantee into cash. The amount of the letter of guarantee that the bank will request from the debtor in concordat will increase the amount of the receivable along with the interest receivable.

Upon conversion of the letter of guarantee into cash, the guarantor bank must pay the guarantee amount to the addressee and, in accordance with Article 299 Enforcement and Bankruptcy Code, notify the commissioner of its claim for the total amount owed, including interest and other additions to the amount paid by the guarantor bank, by recourse to the debtor under the concordat; because, in this case, the non-cash claim has been converted into a cash claim. In such a case, the receivable paid by the guarantor bank as guarantor has now become a concordat receivable.

In our opinion, the court issuing the concordat decision should not issue a general precautionary measure preventing the conversion of all letters of guarantee into cash solely on the grounds of issuing the concordat decision; Article 287/I must be evaluated in conjunction with Article 296/I. Considering Article 296/I, without a different justifiable reason agreed upon by the parties, it should not be possible to terminate the contract and convert the letters of guarantee into cash solely because a concordat decision has been issued to the debtor. These two special provisions in the Enforcement and Bankruptcy Code must be applied in priority to the provisions in other Laws and to the contract. In practice, immediately after the debtor is granted a concordat, the creditor may terminate the contract on the grounds that the obligation has not been fulfilled, or convert the letter of guarantee into cash without terminating the contract. In this situation, although the actual reason for the creditor terminating the contract is the decision on the concordat period, the creditor conceals this due to the provisions of Article 296/I. In order to prevent such situations, the court should ensure that the application of Article 296/I is prevented by paying attention to the hidden intent, and, if necessary, should be able to issue a preservation order to prevent the conversion of the letter of guarantee into cash within the meaning of Article 287/I.

Since a letter of guarantee is not collateral or security, “preventing the conversion of letters of guarantee into cash” during the concordat process should only be issued a precautionary decision when this is truly necessary for the preservation of the debtor's assets. The duty to substantiate this lies with the requesting party (the debtor in concordat or the guarantor bank), and the duty to substantiate this does not lie with the concordat commissioner either. For example, considering that the company's request for a concordat agreement cannot constitute grounds for termination under the law, and taking into account that the letters have not yet matured, except for exceptional circumstances relating to ongoing transactions, it would not be appropriate to take a precautionary measure to convert the bank guarantee letters into cash. Therefore, in cases where the due dates have not yet arrived and the debtor's business continues, the conversion of letters of guarantee into cash before their due date is likely to occur solely due to the provisional concordat decision, and a precautionary measure decision may be considered in this regard. However, beyond this, it would not be appropriate to issue a precautionary order to prevent the conversion of all letters of guarantee

into cash based on general abstract reasons. The debtor in concordat must indicate, at least approximately, which guarantee letter is likely to be converted into cash, based on the information they can provide. At this point, the debtor in concordat should specify approximately which of the bank's letters of guarantee should not be converted into cash due to the specific concordat provisional stay decision and indicate the relevant letters of guarantee (with their number, date, and reference number). Otherwise, such claims by the debtor or guarantor under the concordat agreement should be rejected.

GİRİŞ

Borç doğuran hukuki işlemlerde taraflar, kararlaştırdıkları edimin karşı tarafça yerine getirilmesini güvence altına almak isterler. Sözleşmeye ilişkin edimin yerine getirilmesini taahhüt eden borçlu, alacaklıya bu edimin gerçekleşmemesi rizikosuna karşı asıl sözleşme dışı garantör olan tarafından verilen teminat mektubu ile garanti etmektedir. Ticari hayatta, önceden sözleşmenin karşı tarafının edimine uygun olarak hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi riskine karşı şahsi teminat yeterli görülmüşken, zamanla ticari işlerin kapsam itibarıyla artması ile birlikte, teminat veren kişinin ekonomik durumu rol oynamaya başlamış ve her türlü şahsi teminat yeterli görülmemeye başlamıştır. Aslında teminat mektubu aynı bir teminat değil, bir nevi şahsi teminattır¹. Zira aynı teminatlar şahsi teminatlara göre daha güvencelidir. Fakat rehin, ipotek, kefalet gibi diğer teminat türlerine kıyasla daha hızlı ve kolay paraya çevrilebilmelerinden ötürü, uygulayıcıların teminat mektuplarına olan talebi günden güne artmaktadır². Teminat mektubunun garantörü, gerçek veya tüzel kişi olabilir; ancak uygulamada garantörün genellikle bir banka olduğu görülmektedir. Zira bankaların ekonomik güçleri sebebiyle asıl sözleşme ilişkisinin karşı tarafı kendini daha fazla güvende hissetmektedir³. Bu sebeple de uygulamada bunlar sıklıkla banka teminat mektupları olarak adlandırılmaktadır⁴.

¹ Vahit Doğan, *Teminat Mektupları* (5. Baskı, Savaş Yayınevi 2015) 3.

² Hilal Ünal Kaya, 'Konkordato Mühlet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi' 2021 23(2) DEÜHFD 1221; Abdurrahman Çetin ve Yusuf Dinç, 'Türkiye'de Teminat Mektupları: Uygulamalar ve Hukuki Sorunlar' 2013 (9) Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi 79.

³ Doğan (n 1) 3.

⁴ Seza Reisoğlu, *Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler* (4. Baskı, Yazarın Kendi Yayını 2003) 24-25; Uygulamada "Banka Garantileri" ile de ifade edilmektedir. Bkz Doğan (n 1) 7.

Uygulamada konkordatoda teminat mektupları ile ilgili önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Teminat mektuplarında en öncelikli sorun, borçlunun malvarlığının bütünlüğünü korumak amacıyla, kendisinin lehtarı olduğu teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin ihtiyati tedbir yoluyla önlenip önlenemeyeceğidir. Bunun dışında teminat mektuplarının paraya çevrilmesi durumunda konkordato projesine etkisi ve konkordato alacağına dönüşmesi hususlarının da ayrıca irdelenmesi gerekir. Çalışmamızda öncelikle teminat mektupları hakkında genel bir bilgi verildikten sonra, konkordatoda teminat mektuplarının paraya çevrilmesi ile ilgili üç ana başlık altında inceleme yapılmıştır: Konkordato projesine etkisi, konkordato alacağına dönüşmesi ve ihtiyati tedbir.

I. GENEL OLARAK TEMİNAT MEKTUBU

Teminat mektubu, genel olarak, sözleşmede borçlu tarafça edimin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda alacaklı bakımından ortaya çıkabilecek zararların güvence altına alınmasına yönelik sözleşmenin tarafı dışında üçüncü bir kişi veya kurum (genelde banka) tarafından düzenlenen belge şeklinde ifade edilebilir⁵. Teminat mektubu, özellikle ticari hayatta tarafların bir güvence alma ihtiyacı sebebiyle ortaya çıkmış ve zaman içinde daha da önem kazanmıştır. Teminat mektubuna ilişkin hükümleri içeren detaylı bir kanuni düzenleme olmadığını ve uygulama ile gelişen bir kurum olduğunu belirtmek isteriz⁶. Bu sebeple de hukuki niteliği hem doktrinde hem yargı kararlarında oldukça tartışma konusu olmuştur.

Teminat mektubunun hukuki niteliğine ilişkin öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür: Kefalet, garanti, karma ve kendine özgü (sui generis) sözleşme görüşleridir⁷. Teminat mektubunun niteliği uzun süre tartışmalara sebep olsa da Yargıtay'ın 1967 ve 1969 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararlarına göre, teminat mektubunun garanti sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilmiştir.

⁵ Reisoğlu (n 4) 25; Doğan (n 1) 3.

⁶ Cansu Avcı, 'Banka Teminat Mektupları', 2022, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 1 vd; Bengisu Önder, *Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020) 22; teminat mektuplarının tarihi gelişimi için bkz Reisoğlu (n 4) 21 vd.

⁷ Bkz Doğan (n 1) 43 vd; Reisoğlu (n 4) 23 vd; Önder (n 6) 49 vd; Avcı (n 6) 4 vd.

1967 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararına göre “...bankanın sıfatı teminatı veren olduğundan, taahhüdün, esas sözleşmeyi yapan taraflardan ve esas akitten ayrı ve tamamen müstakil olduğunu, banka taahhüdünün lehtarın borcunun geçerliliğine ve varlığına bağlı olmaksızın garanti taahhüdü olarak tecessüm edeceğini; asıl borçlunun ileri sürebileceği itirazlara bakılmaksızın borcun yerine getirilmemesinden doğan zararın tazmininin kabul edilmesi hâlinde, garanti verme durumunun söz konusu olduğu, üçüncü şahsın fiilini garanti edenin müstakil bir taahhüt altına girdiği...” belirtilmiştir⁸. 1969 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararına göre ise “...Banka, borçludan müstakil olarak asıl borçlu sıfatıyla taahhüt altına girdiğinden gümrük idaresine parayı ödemekle kendi borcunu eda etmiş durumdadır. Bu suretle içtihat konusunu teşkil eden teminat mektubunun hukuki vasfını 3 üncü şahsın fiilini taahhüt şeklinde bir garanti akti olduğu tespit edildikten sonra...” belirtilmiştir⁹.

Teminat mektubu, bir garanti sözleşmesi olarak her şahsi sözleşmede olduğu gibi taraf iradelerinin birbirleri ile uyuşması sonucu tamamlanır; dolayısıyla banka ile muhatap arasındaki iradelerin birleşmesi ile garantör banka için bir yükümlülük doğar¹⁰. Fakat teminat mektubu şahsi sözleşmelerin içerisinde kendine özgü bir niteliğe sahiptir. Zira teminat mektubu ilişkisinde borçlu, alacaklı ve garantörden oluşan üçlü (üç taraflı) bir hukuki ilişki ortaya çıkarken, teminat mektubu sözleşmesinin ise iki tarafı vardır¹¹. Teminat mektubunun verilmesiyle ortaya çıkan bu ilişkinin tarafları garantör ile muhatap arasındadır ve bu ilişki teminat mektubu sözleşmesi olarak nitelendirilmektedir¹². Teminat mektubu ile ortaya çıkan üçlü ilişkinin süjeleri ise, teminat veren “garantör (garanti veren-banka)”, lehine teminat verilen asıl sözleşmenin borçlusu “lehtar (fiili taahhüt edilen)”, teminatı alan asıl sözleşmenin alacaklısı ise “muhatap (garanti alan)” olarak nitelendirilmektedir¹³. Teminat mektubunun verilmesiyle garantör tarafından muhatapın doğması muhtemel zararının karşılanması, tek taraflı bir borç ile taahhüt

⁸ Yargıtay İBHGK, 16/7, 13.12.1967.

⁹ Yargıtay İBHGK, 4/6, 11.06.1969.

¹⁰ Reisoğlu (n 4) 83.

¹¹ Doğan (n 1) 43.

¹² Reisoğlu (n 4) 99.

¹³ Ibid 83 vd.

edilmektedir¹⁴. Dolayısıyla lehtar, sözleşme ilişkisinin tamamen dışında kaldığından teminat mektubu düzenlenirken onun onayına da gerek bulunmamaktadır; fakat teminat mektubunun hüküm ifade edebilmesi için muhatabın bunu mutlaka kabul etmesi gerekir¹⁵.

Lehtar asıl sözleşmenin borçlusu olarak, borcun kendisi tarafından yerine getirilmemesi durumunda, muhataba uğrayacağı zararın tazminini taahhüt eden bir teminat mektubu için garantöre başvurabilecektir; böyle bir durumda ise garantör ile lehtar arasında “*gayri nakdi bir kredi ilişkisi*” ortaya çıkmış olacaktır¹⁶. Bu şekilde garantör banka muhataba ödeme yapmak durumunda kalırsa, garantör ödediği miktar kadar lehtara rücu etmek isteyecektir; zira lehtar teminat mektubunun tarafı olmadığından ve garantör banka rücu hakkını güvence altına almak isteyeceğinden bankanın lehtarla ayrıca bir sözleşme yapması gerekecektir; bu rücu ilişkisi uygulamada “kontrgaranti” ismi verilen bir sözleşmeyle sağlanmaktadır¹⁷.

Özetle, teminat mektubu, üçüncü kişinin fiilini taahhüt niteliğinde olması sebebiyle bir tür garanti sözleşmesidir; çünkü teminat mektubu, üçüncü kişi durumunda bulunan temel ilişkinin borçlusunca edimin yerine getirilmemesi veya diğer risklerin ortaya çıkması durumunda temel ilişkinin alacaklısının uğrayabileceği zararlar garantör banka tarafından güvenceye alınması amaçlanmıştır¹⁸. Böylece teminat mektubu veren garantör (banka), lehtar ile muhatap arasındaki asıl sözleşmeden bağımsız ve asli bir yükümlülük altına girmiştir¹⁹. Bu özelliği ile teminat mektubu, fer’i niteliği olan kefaletten de ayrılmaktadır²⁰. Dolayısıyla garantör banka, lehtar olan borçluya ilişkin defileri muhataba karşı ileri süremeyecektir; risk devam ettiği sürece, asıl borç hukuken

¹⁴ Doğan (n 1) 18.

¹⁵ Bkz Reisoğlu (n 4) 85 vd; Doğan (n 1) 43.

¹⁶ Hilal Yener Coşkun, *Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2012) 12.

¹⁷ Reisoğlu (n 4) 26; Doğan (n 1) 90.

¹⁸ Doğan (n 1) 9.

¹⁹ Reisoğlu (n 4) 37.

²⁰ Doğan (n 1) 30; Nitekim banka teminat mektuplarında açıkça bankanın “kefil olduğu” ibaresi yer aldığından bu mektuplar uzun süre tartışmasız kefalet olarak kabul edilmişlerdi ve Borçlar Kanunu’nun kefalete ilişkin hükümleri uygulanıyordu Bkz Reisoğlu (n 4) 29, 34.

ödeme veya ödeme dışındaki bir sebeple sona erse de garantör bankanın sorumluluğu devam edecektir²¹.

II. KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ PARAYA ÇEVİRİLMESİ

A. Konkordato Projesine Etkisi

Borçlunun borçlarını hangi oranda veya vadede ödeyeceğini, bu kapsamda alacaklıların alacaklarından hangi oranda vazgeçmiş olacaklarını, ödemelerin yapılması için borçlunun mevcut mallarını satıp satmayacağını, borçlunun faaliyetine devam edebilmesi ve alacaklılara ödemelerini yapabilmesi için gerekli malî kaynağın sermaye artırımını veya kredi temini yoluyla yahut başka bir yöntem kullanılarak sağlanacağını gösteren plana konkordato projesi adı verilir (İİK m. 286/I-a). Borçlunun, konkordato projesi ile konkordatonun nasıl gerçekleştirileceğini, borçların nasıl tasfiye edileceğini, gerekli mali kaynakların ve yöntemin nasıl ortaya konulacağını göstermesi gerekir²². Projenin uygulanabilir olması, somut verilere dayanması, objektif ve denetlenebilir olması gerekir²³. Banka teminat mektuplarının paraya çevrilmesi, projenin gerçekleştirilmesi bağlamında borçlunun malvarlığının muhafazası ve projede bütün alacaklılar için eşit ödeme planının öngörülmesi bakımından önemlidir²⁴.

Öğretide ve yargı içtihatlarında teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığına etki edip etmeyeceği hususu tartışma konusu olmuştur. Nitekim İİK m. 287/I hükmünde de mahkemece borçlunun malvarlığının muhafaza altına alınması için gerekli gördüğü tedbirlerin alınması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu noktada teminat mektubunun paraya çevrilmesi durumunda borçlunun malvarlığının pasifinde artış olup olmadığı hususunun tespit edilmesi gerekir²⁵.

²¹ Reisoğlu (n 4) 89.

²² M. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 184-185.

²³ Bkz Hakan Pekcanitez ve Güray Erdönmez, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018) 14 vd; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 60 vd; Selçuk Öztekin, 'Konkordato Şerhi m. 286' içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023) 213 vd.

²⁴ Bkz Ünal Kaya (n 2) 1230 vd.

²⁵ Bkz Ibid 1228 vd.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin bazı kararlarında teminat mektubunun paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığına etki etmeyeceği, muhatabın yerini garantörün (bankanın) alacağı ve böylece sadece alacaklı sıfatının değişeceği belirtilmektedir²⁶. Kanaatimizce burada sadece alacaklı sıfatının değil, alacak miktarının değişkenliğinin de dikkate alınarak değerlendirme yapılması gerekir. Görüşüne katıldığım Ünal Kaya'ya²⁷ göre, muhatabın alacağı ile teminat mektubunun paraya çevrilmesi üzerine garantör lehine doğacak alacak miktarı aynı olmayabilir; şöyle ki garantörün ödemiş olduğu borcun kendisine ait ve asıl borçtan bağımsız borç olması ve lehtar ile muhatap arasında var olan asıl borç ilişkisindeki miktarın, teminat mektubu ile ödenmesi öngörülen miktardan farklı olabilir.

Nitekim İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin bazı kararlarında²⁸ teminat mektubunun paraya çevrilmesi durumunda borçlunun malvarlığının olumsuz yönde etkilendiği belirtilmiştir. Şöyle ki, söz konusu kararlarda muhatabın teminat mektubunun paraya çevrilmesi ile birlikte garantör söz konusu alacağı için konkordato borçlusu lehtara rücu edeceği ve mali anlamda zaten iyi durumda olmayan konkordato borçlusu lehtarın mevcut konumunun garanti bedelini ödeme yükümlülüğü ile daha da ağırlaştığı ifade edilmiştir.

Uygulamada gerçekten teminat mektubu ile garanti altına alınan miktar, asıl borç ilişkisindeki borç miktarından yüksek olabilmekte veya bazı teminat mektuplarında ödenecek miktara ek olarak, mektubun düzenlendiği tarihten itibaren hesaplanacak faiz ve gecikme cezaları da eklenerek garanti verilmektedir²⁹. Ayrıca garantör bankalar teminat mektubunda güvence verdikleri riske karşılık, sıklıkla blokeli mevduat, menkul,

²⁶ “...Teminat mektubu nakde çevrildiği için konkordato talep eden borçlunun mal varlığında azalma olacağı düşünülse de, teminat mektubu bedeli ödendiği için konkordato talep eden borçlunun aslında borcu ödenmiş olacaktır. Garanti veren banka, teminat mektubu bedelini ödedikten sonra ödediği miktar kadar konkordato talep edenden alacaklı konuma geçeceği için konkordato talep edenin alacak ve borç miktarında bir değişiklik olmaz. Sadece alacaklı sıfatı değişir. ...” İstanbul 17 HD BAM, 2035/245, 30.01.2020; İstanbul 17 HD BAM, 1092/1217, 24.10.2024; İstanbul 17 HD BAM, 2527/741, 12.03.2020.

²⁷ Ünal Kaya (n 2) 1230.

²⁸ “Teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmemesi halinde borçlu mal varlığının tasfiyesiyle karşılaşılması mümkün olduğundan konkordato projesinin uygulanırılığını ortadan kaldıracaktır.” İstanbul 17 HD BAM, 119/1072, 13.06.2019; bkz İstanbul 17 HD BAM, 2680/2187, 13.12.2018.

²⁹ Çetin ve Dinç (n 2) 76.

gayrimenkul rehni gibi güvenceler de alabilmektedirler³⁰. Böylece garantör bankanın teminat mektubu bedelini muhataba ödemesiyle birlikte, ödemiş olduğu bu bedeli için lehtardan daha fazla bir miktar bedeli talep edebilmektedir ve konkordato borçlusunu (lehtarın) malvarlığının pasifinin artışı söz konusu olabilmektedir³¹.

Teminat mektubunun paraya çevrilmesi ile birlikte garantör bankanın muhataba teminat bedelini ödemesi ve garantör bankanın ödemiş olduğu bu bedele faiz vs. eklemelerle birlikte konkordato borçlusuna rücu etmesi durumunda konkordatoda öngörülen eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmeyeceği hususunun da ayrıca tartışılması gerekir³². Zira konkordato projesinde bütün alacaklılar için eşit ödeme planının öngörülmesi gerekir. Yine bu ilkenin (kuralın) bir gereği olarak, konkordatoya tabi alacaklılara mühlet içerisinde ödeme yapılamaması gerekir. Zira, konkordatonun tasdiki için gerekli koşulların İİK m. 305’de sayılanların dışında mahkemenin konkordato ile ilgili diğer kanun maddelerinde öngörülen bazı kurallarını da göz önünde bulundurması gerekir; bunlardan ilki, borçlu tarafından alacaklılardan birine konkordato projesinde öngörülenden fazla olarak yapılan vaatlerin hükümsüz olduğuna ilişkin düzenlemedir (m. 308/d). Bu hüküm, “*alacaklılar arası eşitlik ilkesi (kuralının)*”nın temeli olarak kabul edilmektedir³³.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi’nin bazı kararlarında teminat mektubunun paraya çevrilmesinin alacaklılar arasındaki eşitliği bozmayacağı belirtilmiştir³⁴. Ünal

³⁰ Fahrettin Aral, ‘Teminat Mektuplarında Lehdar ile Muhatap ve Lehdar ile Banka Arasındaki Hukuki İlişki’ 2007 24(2) BATİDER 198.

³¹ Ünal Kaya (n 2) 1231; “Mektupta belirtilen tutarı ödeyen banka, kendi alacağını riske etmemek adına, aynı zamanda müşterisi olan konkordato borçlusunun hesabına kolayca bloke koyabilecektir. Her ne kadar hatalı ve haksız uygulamalar hukuki bir temel oluşturmasa da, sık karşılaşılan bu durumun borçlunun malvarlığı bütünlüğüne etki edeceğine dikkat çekmek isteriz.” (Ünal Kaya (n 2) 1231).

³² Bkz ve karşı Güray Erdönmez, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Muhammet Özekes (edt), *Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 32; Ünal Kaya (n 2) 1229 vd.

³³ Levent Börü, *İflas Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023) 108-109.

³⁴ “Teminat mektuplarının nakde çevrilmesinin tedbiren engellenmemesi sonucu, borçlunun mal varlığında azalma meydana gelip gelmeyeceği veya alacaklılar arasında eşitliğin bozulup bozulmayacağı noktasında ise, alacaklı-muhatap teminat mektubunu nakdi krediye dönüştürdükten sonra, garanti veren banka, konkordato talep eden müşterisinden, alacaklıya ödediği meblağın kendisine ödenmesini talep edebilecektir. Teminat mektubu nakde çevrildiği için konkordato talep eden borçlunun

Kaya³⁵, teminat mektubunun paraya çevrilmesi ile birlikte garantör bankanın muhataba teminat bedelini ödemesi ve garantör bankanın ödemiş olduğu bu bedele de faiz vs. eklemelerle birlikte konkordato borçlusuna rücu etmesi durumunda konkordatoda öngörülen eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini belirtmektedir. Yine Erdönmez³⁶, teminat mektuplarının paraya çevrilmesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edilmiş olduğunu kabul etmekle birlikte bu durumun hukuka bir aykırılık teşkil etmediğini ifade etmektedir.

Sonuç olarak teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin, konkordato projesini gerek malvarlığı gerek ödemeler konusunda her halükârda etki edebileceğini ifade edebiliriz. Özellikle banka teminat mektubunun nakde dönüşmesi ile birlikte sadece muhatabın yerini garantör bankanın almasında bile alacaklı tarafı değişmektedir. Bankanın konkordato borçlusu lehtardan talep edeceği teminat mektubu miktarı faiz alacağı ile birlikte alacak miktarını da arttıracaktır.

B. Konkordato Alacağına Dönüşmesi

İİK m. 308/c-II'e göre bağlayıcı hale gelen konkordato, konkordato talebinden önce veya komiserin izni olmaksızın mühlet içinde doğan bütün alacaklar için mecburidir. Bir alacağın konkordato talebinden önce doğmuş olması, onun konkordatoya tabi olduğunu gösterir. Buradaki “*konkordato talebinden önce doğmuş*” ifadesinin konkordato geçici mühlet kararının verilmesinden önceki doğmuş alacak şeklinde anlaşılması gerekir³⁷. Buna göre alacağın doğum tarihi esas alınmaktadır; dolayısıyla alacağın konkordato talebinden önce doğmuş olması yeterli olup, daha sonra muaccel olsa veya alacağın bağlı olduğu şart konkordato talebinden önce gerçekleşmiş olsa bile, bu alacak konkordatoya tabi olmaya devam edecektir³⁸.

mal varlığında azalma olacağı düşünülse de, teminat mektubu bedeli ödendiği için konkordato talep eden borçlunun aslında borcu ödenmiş olacaktır.” İstanbul 17 HD BAM, 2527/741, 12.03.2020.

³⁵ Ünal Kaya (n 2) 1233.

³⁶ Erdönmez (n 32) 32.

³⁷ Selçuk Öztekin ve Müjgan Tunç Yücel, ‘Konkordato Şerhi m. 302’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023) 564-565.

³⁸ Müjgan Tunç Yücel, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 61; Börü (n 33) 43.

Konkordato borçlusunun lehtar olduğu durumlarda teminat mektubunun paraya çevrilmesi ile birlikte garantör bankanın muhataba teminat bedelini ödemesi ve garantör bankanın ödemiş olduğu bu bedele faiz vs. eklemelerle birlikte alacağın toplamı için konkordato borçlusuna rücu ederek İİK m. 299 gereği alacağını komiserlere bildirmesi gerekmektedir³⁹; çünkü bu durumda gayri nakdi alacak, nakdi alacağa dönüşmüştür. Böyle bir durumda bankanın garantör olarak ödemiş olduğu bu alacak artık konkordato alacağına dönüşmüştür. Aksi bir değerlendirme konkordatoda alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesinin ihlaline sebep olur. Başka bir deyişle, teminat mektubunun paraya çevrilmesi ile garantörün konkordato borçlusu lehtardan rücu alacağını konkordato mühleti döneminde oluşan borç olarak değerlendirilip, konkordato projesine tabi olmadığını ifade edemeyiz. Böyle bir durumda konkordato projesi tenzilat veya vade konkordatosu olsa da garantör muhataba taahhüt edilen alacağı tam olarak ödemesi gerekir; çünkü teminat mektubu ile garantör banka ile muhatap arasında bir garanti sözleşmesi yapılmakta ve banka asli borçlu olarak bağımsız bir taahhüt altına girmektedir⁴⁰.

Konkordato borçlusu lehtara teminat mektubu konkordato mühletinden sonra konkordato komiserinin onayıyla verilmişse bu durumda alacak konkordato alacağı değildir; bu tür alacakların konkordato projesine tabi olmaksızın tam olarak ödenmesi gerekir⁴¹.

Bununla birlikte İİK m. 299 gereği alacak bildirimine ilişkin ilan yapıldığı zaman henüz teminat mektubu paraya çevrilmemişse bu durumda garantör banka alacağını şarta bağlı alacak olarak bildirebilir⁴². Böyle bir durumda İİK m. 302/4 gereği, geciktirici şarta bağlı alacakların alacaklılar toplantısı nisabına katılıp katılmayacağına mahkeme karar verir. Mahkemece bu noktada gayri nakdi alacakların henüz muaccel olmadıkları

³⁹ Bkz ve karşı Reisoğlu (n 4) 220 vd.

⁴⁰ Bkz Ibid 221.

⁴¹ Bkz Reisoğlu (n 4) 220.

⁴² Rukiye Duran, *Konkordato Mühleti ve Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020) 109.

öngörülerek bu tür alacak iddialarının İİK m. 302’de öngörülen alacaklılar toplantısı nisabında dikkate alınmaması gerekir.

Uygulamada konkordato mühleti içerisinde garantör banka tarafından verilen teminat mektuplarının vadelerinin bu dönem içerisinde sona erdiği görülmekte ve gerektiğinde bu vadelerin işin bitim süresine kadar komiser onayıyla uzatıldığı görülmektedir. Burada da teminat mektuplarının henüz gayri nakdi alacak olarak nitelendirilmesi devam ettiği için bunların da konkordato alacağı olarak ifade edilmesi yerinde olmaz.

Lehtarın muhataba karşı üstlenmiş olduğu edimi yerine getirdiği ve böylece teminat mektubunun nakde dönüşmemesi durumunda muhatap açısından herhangi bir konkordato alacağının da oluşmayacağını ifade edebiliriz.

Son olarak muhatabın konkordato borçlusu olması durumunda İİK’da hükme bağlanan konkordato hükümleri muhatap için uygulanamaz; çünkü muhatap aldığı teminat mektubu dolayısıyla borçlu değil, alacaklı konumundadır. Muhatap için konkordato mühleti kararının verilmesi teminat mektubunun paraya çevrilmesi hakkını etkilemez⁴³.

C. İhtiyati Tedbir Kararı

Mahkeme, konkordatonun bir bütün olarak başarısını riske atmamak adına, mühlet süreleri içerisinde teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik İİK m. 287/I hükmüne dayanarak borçlunun malvarlığının muhafazası için tedbir kararı verebilir mi? Uygulamada bu tür tedbir için konkordato borçlusu (lehtar) veya garantör (banka), konkordato mühlet kararını veren asliye ticaret mahkemesinden talepte bulunmaktadır. Konu öğretide ve yargı kararlarında tartışmalıdır. Fakat bu sorunun cevabının farklı açılardan değerlendirilerek verilmesi yerinde olacaktır.

Konkordato borçlusu (lehtar), konkordato mühleti kararı almadan önce veya sonra muhatapla veya garanti verenle arasındaki hukuki ilişkiye istinaden HMK’nın ihtiyati tedbire ilişkin genel hükümlerine (HMK m. 389-399) dayanarak ihtiyati tedbir talebinde

⁴³ Bkz Reisoğlu (n 4) 221.

bulunabilir⁴⁴. Zira muhatap, lehtarın kısmen veya tamamen sözleşmesel yükümlülüğünü yerine getirmedigini garantör bankaya bildirmesi durumunda bankanın ödeme yükümlüğü bulunmaktadır; çünkü bankanın, teminat mektubu ile garanti alınan riskin gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleme yükümlülüğü yoktur⁴⁵. Muhatap haksız olarak teminat mektubunun paraya çevrilmesini istemişse bu durum salt lehtarın muhataba rücusuna ilişkin kolaylaştırıcı bir ispat aracı olarak nitelendirilmektedir⁴⁶. Teminat mektuplarında lehtarın edimini yerine getirmeme riski garantör tarafından muhataba taahhüt edilmektedir. Riskin doğmamış, sona ermiş olması veya tazmin isteğinin dürüstlük kuralına aykırı olması durumunda muhatabın talebi haksız olur⁴⁷. İşte bu tür durumlarda mahkemece banka teminat mektuplarında riskin doğmadığı ya da ortadan kalktığı yani garanti edilen riskin mevcut olmadığı durumlarda şartların oluşması durumunda ihtiyati tedbir kararı alınarak banka, ödemededen men edilebilir⁴⁸. Böyle bir durumda görevli ve yetkili mahkeme HMK m. 390 hükmüne göre belirlenecektir. Başka bir deyişle görevli ve yetkili mahkeme konkordato mühleti kararını veren asliye ticaret mahkemesi olmayacaktır.

İİK m. 297 çerçevesinde mahkemeler, gerçekten mühlet süreleri içerisinde borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alabilecektir. Burada öncelikle değerlendirilmesi gereken ilk konu salt konkordato mühleti kararının verilmesi sebebiyle genel olarak teminat mektuplarının nakde çevrilmesinin önlenmesi yönünde tedbir kararının verilmesinin mümkün olup olmadığıdır.

Kural olarak, borçlu hakkında konkordato mühleti kararının ilan edilmiş olması, aldığı teminat mektubu dolayısı ile alacaklı durumunda bulunan muhatabın teminat mektubunun tazminini talep etme hakkını etkilememelidir.

⁴⁴ Erdönmez (n 32) 30; Evrim Erişir, *Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2013) 479.

⁴⁵ Ferhat Canbolat, *Banka Garantisinde Savunma İmkânları ve İhtiyati Tedbirler* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2009) 293.

⁴⁶ Serdar Kale, 'Konkordato Şerhi m. 296' içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023) 454.

⁴⁷ Reisoğlu (n 4) 222; Doğan (n 1) 360-361.

⁴⁸ Aşar (n 6) 102 vd.

Öğretideki bir görüşe⁴⁹ göre, salt konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilebilmesi mümkündür. Bu görüşte olanların gerekçeleri ise şunlardır: Tedbir ile konkordato borçlusunun finansal olarak rahatlaması imkanı verilerek konkordato projesinin başarılı olmasının sağlanabilmesi; teminat mektuplarının paraya çevrilmesi, garantör bankaların lehtar ile yapmış oldukları gayri nakdi kredi sözleşmesinin, çoğu zaman lehtar ve muhatap arasındaki asıl borç ilişkisine kıyasla nitelik ve nicelik itibarıyla borçlu aleyhine daha ağır bir borç doğurması sebebiyle borçlunun malvarlığı bütünlüğüne etki edeceği ve konkordato projesinin de başarısız olabileceği; bu durumun aynı zamanda konkordato sürecinde benimsenen alacaklıların eşitliği ilkesine de aykırılık teşkil edeceği; söz konusu ihtiyati tedbir kararının maddi hukuka müdahale edeceği yönünde eleştiriler olsa da konkordatonun ruhu gereği, halihazırda İİK’da yer alan bir çok hükmün de maddi hukuka ilişkin etki doğurduğu hususlarıdır.

Öğretideki diğer bir görüşe⁵⁰ göre ise, salt konkordato mühleti kararı sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi mümkün değildir. Başka bir deyişle, mahkemenin genel olarak riskin gerçekleşip gerçekleşmediği yönünde bir kanaat edinmeden bütün teminat mektuplarını tazminlerinin durdurulması yönünde tedbir kararının verilmesi yerinde değildir. Bu görüşte olanların gerekçeleri ise; böyle bir tedbir kararının, maddi hukuku ihlal eden sonuçlar doğuracağı; bu sebeple özellikle teminat mektubu sözleşmesinin taraflarının ve niteliğinin dikkate alınması gerektiği; çünkü konkordato mühletinin, yalnızca konkordato talebinde bulunan borçlu ve onun taraf olduğu sözleşmeler bakımından sonuç doğurabileceği; garanti sözleşmesi niteliğine sahip teminat mektubu sözleşmesinin taraflarının, garantör ve muhatap olduğu; dolayısıyla lehtar sıfatına sahip borçlunun konkordato sürecine girmesi sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini

⁴⁹ Ünal Kaya (n 2)1236-1239; Esin Civelek, ‘Konkordato Döneminde Teminat Mektuplarının Durumu’ (Lexpera Blog, 15 Mayıs 2024) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-doneminde-teminat-mektuplarinin-durumu/>>; 26.12.2024.

⁵⁰ Erdönmez (n 32) 28-32; Hakan Albayrak, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020) 77; Çağatay Serdar Şahin, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 335-337.

önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesinin hem garantörün sözleşmeden doğan asli ve bağımsız borcunu yerine getirmesine engel olacağı hem de alacağını teminat mektubuyla güvence altına alan muhatabın, alacağı teminata bağlanmamış diğer alacaklılarla eşit işlem görmesine neden olarak teminat mektubunun anlamını kaybetmesine sebep olacağı; bu durumun ise sözleşme özgürlüğü ve mülkiyet hakkı bağlamında kabulünün mümkün olmadığı hususlarıdır.

Konkordatoda banka teminat mektuplarının nakde dönüşmesine yönelik ihtiyati tedbir kararının verilip verilemeyeceğine yönelik 2018 yılından sonraki konkordato dönemine⁵¹ ilişkin doğrudan konuyla ilgili bir Yargıtay kararı yoktur. Özellikle bölge adliye mahkemelerince verilen tedbir kararlarına karşı temyiz yolunun kapalı olmasından ötürü Yargıtay’a bu konuyla ilgili başvuru yapılamamakta olmasından ötürü henüz konuyla doğrudan ilgili Yargıtay kararının olmadığını ifade edebiliriz. Buna karşın Yargıtay, iflasın ertelenmesi döneminde⁵² konkordato borçlusu şirkete göre üçüncü kişi durumunda olanların maddi hukuktan doğan talep ve defî haklarını kısıtlayan tedbir kararı verilemeyeceği gerekçesiyle teminat mektuplarının ihtiyati tedbir yoluyla durdurulmasına izin vermemiştir⁵³. Yine Yargıtay İBK’na göre, lehtarın iflası halinde bile bankanın teminat mektubunu tazminden kaçınması mümkün değilken⁵⁴; konkordatoda da yine tedbir yoluyla tazminden kaçınma mümkün olmamalı şeklinde yorum yapılabilir⁵⁵.

Bölge adliye mahkemelerinin, konkordato talep eden borçlu lehine verilen teminat mektubunun, konkordato sürecinde paraya çevrilmesinin engellenmesine yönelik tedbir

⁵¹ İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 7101, Kabul Tarihi: 28.02.2018, RG 15.03.2018/30361 Kanun ile İİK’deki konkordato hükümlerinin değiştirilmesi

⁵² İflasın ertelenmesi İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 7101, Kabul Tarihi: 28.02.2018, RG 15.03.2018/30361 Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁵³ Bkz Yargıtay 23 HD, 2502/6502, 21.10.2014; Yargıtay 23 HD, 782/4746, 20.06.2014.

⁵⁴ Yargıtay İBK, 16/7, 13.12.1967.

⁵⁵ Bkz Tunç Yücel (n 38) 215.

kararı verilemeyeceği yönünde kararları⁵⁶ olduğu gibi; aksi yönde kararları yani konkordato süresince paraya çevrilmesini engelleyen tedbir kararı verilebileceğine yönelik⁵⁷ kararları da vardır. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi'nin ise konuyla ilgili

⁵⁶ “Teminat mektubu ile konkordato talep edenin alacaklısı, diğer alacaklılara nazaran üstün tutulmuş ve alacağı garanti altına alınmıştır. Yani alacağını kolayca tahsil etme imkanı sağlanmıştır. Alacaklı, teminat mektubunun nakde çevrilmesi için garanti veren bankaya müracaat ettiğinde, garanti veren banka, teminat mektubu bedelini herhangi bir şart ileri sürmeksizin talep çerçevesinde nakde çevirmek zorundadır. Bu şekilde garanti veren banka ile muhatap arasında sözleşme ilişkisi kurulmuştur. Lehtarın konkordato talep etmesi sonucu, garanti veren banka ile muhatap arasında kurulan bu sözleşme ilişkisine ihtiyati tedbir yolu ile müdahale edilmesi düşünülemez. Bu durum sözleşme özgürlüğü ilkesine ve mülkiyet hakkına aykırılık teşkil eder. Tedbir kararı, garanti ilişkisine müdahale anlamı taşır ve muhatapın bankaya karşı alacak hakkını ileri sürmesi ve bankanın da borcunu ifa edemez hale gelmesi sonucunu doğurur. Bu sebeple, konkordato talep eden borçluya göre üçüncü kişi konumunda olan alacaklı - muhatap ile garantör banka arasında oluşan sözleşmeye tedbir yolu ile müdahale edilmesi hukuka uygun değildir.” (İstanbul 17 HD BAM, 2527/741, 12.03.2020) ; İstanbul 17 HD BAM, 1324/1522, 09.07.2020; İİK’ nun geçici mühlet başlıklı 287.maddesi gereğince, Konkordato talebi üzerine mahkeme, 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verir ve 297. maddenin ikinci fıkrasındaki hâller de dahil olmak üzere, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır. Konkordato uygulamasında sıklıkla karşılaşılan sorunlardan biri de, teminat mektuplarının paraya çevrilmesine mahkeme kararı ile mani olunup olunmayacağı noktasındadır. Bu kapsamda, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik talep, borçlunun malvarlığının muhafazası kapsamında değerlendirilemez. Teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik karar, maddi hukuk alanında sonuçlar doğuran ve borçlu konkordato talep eden şirkete nazaran üçüncü kişi konumunda olanların maddi hukuktan doğan talep ve def-i haklarını etkileyen tedbirler olarak değerlendirilebilir. Konkordato talebinde, gerek geçici mühlet ve gerekse kesin mühlet süresi içerisinde, üçüncü kişilerin sahip oldukları hakları ve yüklendiği borçları etkileyeceğinden bu konuda tedbir kararı verilemez. Bunun dışında, muhatapın edimini yerine getirip getirmediği, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin şartlarının oluşup oluşmadığı, teminat mektubunda belirtilen miktarın, garantör banka tarafından ödenip ödenmeyeceğine ilişkin ihtilaflar ile muhatap tarafından, teminat mektubunun haksız ve hukuka aykırı bir şekilde veya lehtar ile muhatap arasındaki sözleşmeye aykırı bir şekilde nakde çevrildiği veya çevrileceği iddiası ayrı bir davanın konusunu oluşturmaktadır. Bu şekilde açılacak bir davada, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin engellenmesine yönelik HMK’nın 389 ve devamı mad. gereği tedbir kararı verilmesini her zaman talep edebilir. teminat mektubunun hukuki niteliği itibarıyla konkordato talep eden borçlu lehine verilen teminat mektubunun, konkordato davasında, İİK’nın 287 ve devamı maddeleri gereğince nakde çevrilmesinin engellenmesine yönelik tedbir karar verilemeyeceğinden..” Konya 3 HD BAM, 2385/1979, 05.11.2024.

⁵⁷ “Teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmemesi halinde borçlu mal varlığını tasfiyesiyle karşılaşılması mümkün olduğundan konkordato projesinin uygulanırliğini ortadan kaldıracaktır. Öte yandan konkordato davalarında, iflas erteleme davalarından farklı olarak maddi hukuk anlamında sonuç doğurabilecek nitelikte ve içerikte tedbirler verilebilecektir. İİK m. 295.. göre konkordato başvurusundan itibaren sırf bu nedenle feshedilemeyecek sözleşmeler ayakta olacağından, bu sözleşmelerin yürürlüğünü akamate uğratan sonuç doğurucu mahiyette, teminat mektuplarının konkordato sürecinde paraya çevrilmesi, bu nedenle de konkordato kurumunun amacına uygun olmayacaktır. Açıklanan nedenlerle ve özellikle 2004 sayılı İİK.nun 287 maddedeki mahkemenin borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır düzenlemesi de göz önünde bulundurularak, konkordatonun amacı ile aykırı düşmeyecek olan, davacı şirketi lehine düzenlenen teminat mektuplarının, geçici mühlet kararının verilmesinden sonra muhatap bankaya ibraz eden tarafça ödenmesinin tedbiren önlenmesine karar vermek gerekirken...” (İstanbul 17 HD BAM, 119/1072, 13.06.2019).

henüz tespit edebildiğimiz doğrudan bir kararı bulunmamaktadır. Özellikle Ankara BAM, İİK m. 287/VI hükmü gereği tedbirlere ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz hükmüne dayanarak, ilk derece mahkemelerinin bu tür tedbir kararlarına karşı esasına ilişkin inceleme yapmaksızın istinaf başvurularını reddetmektedir⁵⁸.

Konuyla ilgili ilk derece mahkemelerinin sadece konkordato mühleti dönemi için değil, ayrıca konkordatonun tasdiki kararının kesinleşmesi aşamasına kadar da teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmesine yönelik tedbir kararları aldıkları görülmektedir⁵⁹.

Kanaatimizce de salt konkordato mühleti kararının verilmesi vesilesiyle konkordato mühleti kararını veren mahkemece tüm teminat mektuplarının paraya

⁵⁸ HMK'nun, "Istinaf yoluna basvurulabilen kararlar" başlıklı 341/(1). maddesi, "*İlk Derece Mahkemelerinde verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna basvurulabilir.*" hükmünü, İİK'nun 7101 Sayılı Yasa ile değişik "Geçici mühlet" başlıklı 287. maddesinin birinci ve altıncı fıkraları, "*Konkordato talebi üzerine mahkeme, 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verir ve 297. maddenin ikinci fıkrasındaki hâller de dahil olmak üzere, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır. ...Geçici mühlet talebinin kabulü, geçici komiser görevlendirilmesi, geçici mühletin uzatılması ve tedbirlere ilişkin kararlara karşı kanun yoluna basvurulamaz.*" hükmünü içermektedir. Pozitif hukukta aynı konuyu düzenleyen birden fazla yasal düzenlemenin bulunması durumunda, hangi düzenlemenin uygulanacağı konusunda özel yasa-genel yasa ölçütü esas alındığında özel yasa hükmünün; önceki yasa-sonraki yasa ölçütü bakımından değerlendirme yapıldığında ise sonraki yasa hükmünün uygulanması gerektiği genel hukuk ilkelerindendir. Buna göre, 6100 sayılı HMK'nun 12.01.2011 tarihinde kabul edildiği ve 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe girdiği; 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin uygulanması gereken hükmünü değiştiren 7101 sayılı Yasanın ise 28.02.2018 tarihinde kabul edilerek 15.03.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği, buna göre 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrasının sonraki bir düzenleme olduğu açıktır. Ayrıca 6100 sayılı HMK, hukuk davalarındaki yargılama usulünü düzenlemesi bakımından genel bir kanun iken, 7101 sayılı Yasa ile değişik 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrası usule ilişkin özel bir düzenlemedir. Bu durumda, HMK'nin 341. maddesinin (1) numaralı fıkrasının lafzı ile bağlı kalınıp buna göre yorum yapılarak, sonraki değişikliği yok saymak suretiyle adi konkordato talebi sırasında tedbire yönelik istemlerin reddine ilişkin kararlarda istinaf kanun yolunun açık olduğu sonucuna ulaşmak hukuken mümkün değildir. Gerek özel yasa-genel yasa ilişkisi, gerekse önceki yasa-sonraki yasa ilişkisi ve gerekse kanun koyucunun amacı birlikte değerlendirilerek, konkordato istemlerinin süratle sonuçlandırılması gereği nazara alındığında, İlk Derece Mahkemesince verilen, konkordato istemi sırasındaki ihtiyati tedbirlere yönelik istemlerin reddine ilişkin kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması yasal olarak mümkün bulunmamaktadır. İstinaf kanun yolu kapalı olmasına rağmen İlk Derece Mahkemesince kararda istinaf kanun yolunun açık olduğunu belirtilmesinin de yasa da mevcut olmayan istinaf kanun yoluna başvurma hakkını bahsetmeyeceği değerlendirilmekle...." Ankara 23 HD BAM, 222/174, 19.02.2024.

⁵⁹ "Teminat mektuplarının nakde çevrilmesinin tedbiren önlenmesine ilişkin kararın tasdik kararının kesinleşmesine kadar devamına, bu tedbir kararı dışında, Mahkememizce verilen diğer tüm tedbir kararlarının tasdik karar tarihi itibarı ile kaldırılmasına..." Ankara 3 Asliye Ticaret Mahkemesi, 845/178, 13.03.2025.

çevrilmesini engelleyecek şekilde genel bir tedbir kararının verilememesi gerekir. Bu noktada İİK m. 287/I hükmünün İİK m. 296/1 ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. İİK m. 296/I'e göre *“borçlunun konkordato talebinde bulunmasının sözleşmeye aykırılık teşkil edeceği, haklı fesih sebebi sayılacağına yahut borcu muaccel hale getireceğine ilişkin hükümler; borçlunun konkordato yoluna başvurusu durumunda uygulanmaz. Sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmasa dahi sözleşme, borçlunun konkordatoya başvurduğu gerekçesiyle sona erdirilemez.”* Buna göre taraflar arasında öngörülen farklı bir haklı sebep olmaksızın, borçluya salt konkordato mühleti kararı verilmesi sebebiyle sözleşmesi fesh edilerek teminat mektuplarının paraya çevrilmesi mümkün olmamalıdır⁶⁰. İİK'da yer alan bu iki özel hükmün, diğer Kanunlarda yer alan hükümlere ve sözleşmeye göre öncelikle uygulanması gerekir. Uygulamada borçluya konkordato mühleti verilmesinin hemen akabinde, alacaklı sözleşmeyi edimin yerine getirilmediği iddiası ile feshederek veya feshetmeden doğrudan teminat mektubunu paraya çevirebilmektedir. İşte böyle bir durumda aslında alacaklının sözleşmeyi fesh etmesindeki asıl neden konkordato mühleti kararı olmasına rağmen, alacaklı İİK m. 296/I'deki hüküm sebebiyle bunu gizlemektedir. İşte bu tür durumların önüne geçilebilmesi amacıyla mahkeme gizlenen iradeye dikkat ederek İİK m. 296/I hükmünün uygulanmasının önüne geçilmesini sağlamalı ve gerekirse İİK m. 287/I anlamında teminat mektubunun paraya çevrilmesinin önlenbilmesi amacıyla muhafaza tedbiri kararı verebilmelidir⁶¹.

Ünal Kaya⁶², konkordato mühleti döneminde teminat mektuplarının paraya çevrilmesine yönelik ihtiyati tedbir kararının verilebileceğini; fakat bunun İİK m. 287 hükmünde yer alan takip hukukuna özgü muhafaza tedbiri niteliğinde olmadığını, HMK m. 389 vd. hükümlerinde yer alan ihtiyati tedbir kararı niteliğinde olması gerektiğini; bu kapsamda verilen ihtiyati tedbir kararının, maddi hukuk bağlamında birtakım etkiler meydana getirmesinin ise yalnızca konkordato yargılamasına özgü olmayıp ihtiyati tedbir kararının verilebildiği bütün yargılamalar için söz konusu olması gerektiğini belirtmiştir.

⁶⁰ Kale (n 46) 453.

⁶¹ Bkz ve karşı Ibid 453 vd.

⁶² Ünal Kaya (n 2) 1238.

Bazı bölge adliye mahkemesi kararlarına bakıldığında İİK m. 287 hükmünün HMK m. 389 hükmüne göre özel nitelikte olduğunu ve ilk derece mahkemesi teminat mektubunun paraya çevrilmesine yönelik tedbir kararını HMK hükümlerine göre verilmiş olsa da İİK m. 287 hükmünün uygulanması gerektiğini; ilk derece mahkemesince tedbir kararına karşı kanun yolunun açık olduğu kararda yazılmış olsa da kanun yolunun kapalı olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır⁶³.

Ünal Kaya'nın bu görüşüne katılmamaktayım. Zira yukarıda da belirtildiği üzere, konkordato borçlusu (lehtar), her zaman konkordato mühleti kararı almadan önce veya sonra muhatapla veya garanti verenle arasındaki hukuki ilişkiye istinaden HMK'nın (m. 389-399) ihtiyati tedbire ilişkin genel hükümlerine dayanarak ihtiyati tedbir talebinde bulunabilir. İİK m. 287/I'deki tedbir ise HMK'daki ihtiyati tedbir hükümlerine göre özel nitelikte olup, konkordatoya özgü bir koruma yöntemi olarak nitelendirilmelidir. Bu sebeple de kanaatimizce HMK'daki ihtiyati tedbirlerin yanında İİK m. 287/I'deki hükme dayanarak da tedbir talebinde bulunulabilmelidir.

⁶³ Ankara 23 HD BAM, 222/174, 19.02.2024; Ankara 23 HD BAM, 2625/1700, 04.12.2018; "İİK'nun 7101 Sayılı Yasa ile değişik "Geçici mühlet" başlıklı 287. maddesinin birinci ve altıncı fıkraları, "Konkordato talebi üzerine mahkeme, 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verir ve 297. maddenin ikinci fıkrasındaki hâller de dahil olmak üzere, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır....Geçici mühlet talebinin kabulü, geçici komiser görevlendirilmesi, geçici mühletin uzatılması ve tedbirlere ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz." hükmünü içermektedir. Pozitif hukukta aynı konuyu düzenleyen birden fazla yasal düzenlemenin bulunması durumunda, hangi düzenlemenin uygulanacağı konusunda özel yasa-genel yasa ölçütü esas alındığında özel yasa hükmünün; önceki yasa-sonraki yasa ölçütü bakımından değerlendirme yapıldığında ise sonraki yasa hükmünün uygulanması gerektiği genel hukuk ilkelerindendir. Buna göre, 6100 sayılı HMK'nun 12/01/2011 tarihinde kabul edildiği ve 01/10/2011 tarihinde yürürlüğe girdiği; 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin uygulanması gereken hükmünü değiştiren 7101 sayılı Yasanın ise 28/02/2018 tarihinde kabul edilerek 15/03/2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği, buna göre 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrasının sonraki bir düzenleme olduğu açıktır. Ayrıca 6100 sayılı HMK, hukuk davalarındaki yargılama usulünü düzenlemesi bakımından genel bir kanun iken, 7101 sayılı Yasa ile değişik 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrası usule ilişkin özel bir düzenlemedir. Bu durumda, HMK'nin 341. maddesinin (1) numaralı fıkrasının lafzı ile bağlı kalınıp buna göre yorum yapılarak, sonraki değişikliği yok saymak suretiyle adi konkordato talebi sırasında tedbire yönelik istemlerle ilgili kararlarda istinaf kanun yolunun açık olduğu sonucuna ulaşmak hukuken mümkün değildir. Gerek özel yasa-genel yasa ilişkisi, gerekse önceki yasa-sonraki yasa ilişkisi ve gerekse kanun koyucunun amacı birlikte değerlendirilerek, konkordato istemlerinin süratle sonuçlandırılması gereği nazara alındığında, ilk derece mahkemesince verilen, konkordato istemi sırasındaki tedbirlere yönelik kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması yasal olarak mümkün bulunmamaktadır. (Aynı yönde Yargıtay 6 HD, 3146/4044, 13.11.2024; Yargıtay 6 HD, 2558/3133, 02.10.2024); Bkz Denizli 4 HD BAM, 341/382, 06.03.2025.

Kale'ye göre⁶⁴, mahkemelerin genel olarak tüm teminat mektupları bakımından teminat mektubunun paraya çevrilmesine engel olacak bir ihtiyati tedbir kararı verebilmeleri mümkün değildir; fakat yazara göre teminat mektuplarının, başka bir sebep yokken, sadece konkordato mühleti kararı alındığı bahane edilerek paraya çevrilmesinin önüne geçecek şekilde mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı verebilmeleri mümkün olmalıdır. Yazara göre, konkordatoda, belli ölçüler ve şartlar dahilinde konkordato dışı durumlarda dahi araştırılması kabul edilmiş olan bir vakıanın (konkordato borçlusunun sözleşmeye ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmiş olup olmadığının) incelenmesi gerekir;

bu araştırma mahkeme tarafından makul bir süre verilerek komiserlere yaptırılabilir ve komiserlerden konu hakkında gerekli bilgi, belge ve rapor gelene kadar teminat mektuplarının tazmini bir süre için durdurulabilmektedir; araştırma sonucunda borçlu lehtarın teminat mektubu ile garanti edilmiş olan sözleşmesel yükümlülüklerini yerine getirmemiş olduğu anlaşılırsa, teminat mektubunun tazmini durduran tedbir kaldırılıp haklı neden mevcut olduğu için tazmin mümkün olabilecektir.

Kale'nin görüşüne kısmen katılmaktayım. Zira burada şu hususu vurgulamakta yarar var ki, banka-muhatap; lehtar-muhatap ve banka-lehtar arasındaki ilişkiler birbirinden ayrı bağımsız sözleşmelere dayanmaktadır; bu ilişkilerin ise maddi hukuk özelinde değerlendirilmesi gerekir. Dolayısıyla teminat mektuplarının haksız ve hukuka aykırı bir şekilde veya lehtar ile muhatap arasında ki sözleşmeye aykırı bir şekilde nakde çevrildiği hususu, konkordato mahkemesi dışında ayrı bir davanın konusunu oluşturmaktadır. Riskin gerçekleşip gerçekleşmediği vb. iddiaların gerçeği yansıtıp yansıtmadığı hususu dahi genel mahkemelerde açılan davalarda dahi detaylı araştırmalar neticesinde uzun sürelerde anlaşılabilir. Bu sebeple, kanaatimizce esas maddi ilişkinin taraflarının birbirinden farklı olması, sadece konkordato komiserinin konkordato borçlusunun işlemlerine ve projesi ile ilgili hususlarda görevli olması sebebiyle, komiserce esas ilişkiye dayanan detaylı bir inceleme yapılması ve görüş bildirilmesi mümkün olmayabilir. Komiserce yapılabilen değerlendirme salt konkordato mühleti kararının alınması ile banka teminat mektuplarının paraya çevrilip çevrilmemesi

⁶⁴ Kale (n 46) 453.

yönünden yapılan şekli bir inceleme olabilir. Zira konkordato mahkemesinin de bu esas ilişkiyi inceleyebilmesi çok zordur. Konkordato mahkemesi aşamasında da banka teminat mektuplarının paraya çevrilmesi hususunun konkordato mühlet kararı ile ilgili olup olmadığı da banka teminat mektuplarının vade tarihleri ile konkordato geçici mühlet kararının tarihi ile şekli olarak tespit edilebilmektedir.

Teminat mektubu ile her ne kadar banka ile muhatap arasında ayrı bir borç ilişkisi doğuyor ise de bu üçlü bir ilişkinin tarafı lehtarın konkordato sürecine girmesi durumunda, konkordato hükümleri ve amacı da değerlendirilerek teminat mektupları hakkında mahkemece ayrıca bir karar verilmesi uygun olacaktır.

Kanaatimizce teminat mektubu bir rehin veya aynı bir teminat olmadığından konkordato sürecinde “teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmesi” ancak bu durumun borçlunun malvarlığının muhafazası için gerçekten gerekli olması durumunda tedbir kararı verilerek uygulanabilmelidir. Bunu somut olarak ortaya koyma görevi ise talep eden (konkordato borçlusunun veya garantör bankanın) olup, bunu somutlaştırma görevi komiserde de değildir. Örneğin firmanın konkordato talep etmiş olmasının da kanun gereği fesih sebebi olamayacağı düşünüldüğünde devam etmekte olan işlere yönelik istisnai durumlar haricinde mektupların henüz vadelerinin gelmediği de dikkate alındığında (banka) teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin dönüştürülmesine yönelik tedbir kararının alınması yerinde olmaz. Dolayısıyla henüz vadelerinin gelmediği ve konkordato borçlusunun işlerinin devam ettiği durumlarda vadesinden önce teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin dönüştürülmesi hususu salt konkordato geçici mühlet kararı sebebiyle olması muhtemel olup buna ilişkin tedbir kararı verilmesi düşünülebilir. Fakat bunun dışında genel geçer soyut gerekçelerle bütün teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmesine yönelik tedbir kararı verilmesi de uygun olmaz. Konkordato borçlusunun en azından yaklaşık olarak ortaya koyacağı bilgi ile de olsa ilgili hangi teminat mektubunun nakde dönüştürülmesi ihtimalinin olduğunu yaklaşık olarak ortaya koyması gerekir. Bu noktada konkordato borçlusunun somut olarak tek tek konkordato geçici mühlet kararı sebebiyle ilgili bankanın teminat mektuplarının hangilerinin paraya çevrilmemesi gerektiğini yaklaşık olarak ortaya koymalı ve ilgili (sayı tarih, numara

verilen) teminat mektuplarını belirtmelidir. Aksi takdirde konkordato borçlusunun veya garantörün bu tür talepleri reddedilmelidir.

SONUÇ

Teminat mektupları, genel olarak, sözleşmede borçlu tarafça edimin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda alacaklı bakımından ortaya çıkabilecek zararların güvence altına alınmasına yönelik sözleşmenin tarafı dışında üçüncü bir kişi veya kurum (genelde banka) tarafından düzenlenen belgeler şeklinde ifade edilebilir. Teminat mektubunun garantörü, gerçek veya tüzel kişi olabilir; ancak uygulamada garantörün genellikle bir banka olduğu görülmektedir. Bu sebeple de uygulamada bunlar sıklıkla banka teminat mektupları olarak adlandırılmaktadır.

Uygulamada konkordato döneminde teminat mektupları ile ilgili önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır: Teminat mektuplarının paraya çevrilmesi durumunda konkordato projesine etkisi ve konkordato alacağına dönüşmesi ve son olarak da borçlunun malvarlığının bütünlüğünü korumak amacıyla, kendisinin lehtarı olduğu teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin ihtiyati tedbir yoluyla önlenip önlenemeyeceği durumlarıdır.

Teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin konkordato projesini gerek malvarlığı gerek ödemeler konusunda her halükârda etki edebileceğini ifade edebiliriz. Özellikle banka teminat mektubunun nakde dönüşmesi ile birlikte sadece muhatabın yerini garantör bankanın almasında bile alacaklı tarafı değişmektedir. Bankanın konkordato borçlusu lehtardan talep edeceği teminat mektubu miktarı faiz alacağı ile birlikte alacak miktarını da arttıracaktır.

Teminat mektubunun paraya çevrilmesi ile birlikte garantör bankanın muhataba teminat bedelini ödemesi ve garantör bankanın ödemiş olduğu bu bedele faiz vs. eklemelerle birlikte alacağın toplamı için konkordato borçlusuna rücu ederek İİK m. 299 gereği alacağını komisere bildirmesi gerekmektedir; çünkü bu durumda gayri nakdi alacak, nakdi alacağa dönüşmüştür. Böyle bir durumda bankanın garantör olarak ödemiş olduğu bu alacak artık konkordato alacağına dönüşmüştür.

Kanaatimizce salt konkordato mühleti kararının verilmesi vesilesiyle konkordato mühleti kararını veren mahkemece tüm teminat mektuplarının paraya çevrilmesini engelleyecek bir şekilde genel bir tedbir kararının verilememesi gerekir. Bu noktada İİK m. 287/I hükmünün İİK m. 296/1 ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. İİK m. 296/I'e göre *“borçlunun konkordato talebinde bulunmasının sözleşmeye aykırılık teşkil edeceği, haklı fesih sebebi sayılacağına yahut borcu muaccel hale getireceğine ilişkin hükümler, borçlunun konkordato yoluna başvurusu durumunda uygulanmaz. Sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmasa dahi sözleşme, borçlunun konkordatoya başvurduğu gerekçesiyle sona erdirilemez.”* Buna göre taraflar arasında öngörülen farklı bir haklı sebep olmaksızın, borçluya salt konkordato mühleti kararı verilmesi sebebiyle sözleşmesi fesh edilerek teminat mektuplarının paraya çevrilmesi mümkün olmamalıdır. İİK'da yer alan bu iki özel hüküm, diğer Kanunlarda yer alan hükümlere ve sözleşmeye göre öncelikle uygulanması gerekir. Uygulamada borçluya konkordato mühleti verilmesinin hemen akabinde, alacaklı sözleşmeyi edimin yerine getirilmediği iddiası ile feshederek veya fesh etmeden doğrudan teminat mektubunu paraya çevirebilmektedir. İşte böyle bir durumda aslında alacaklının sözleşmeyi feshetmesindeki asıl neden konkordato mühleti kararı olmasına rağmen, alacaklı İİK m. 296/I'deki hüküm sebebiyle bunu gizlemektedir. İşte bu tür durumların önüne geçilebilmesi amacıyla mahkemenin gizlenen iradeye dikkat ederek İİK m. 296/I hükmünün uygulanmasının önüne geçilmesini sağlamalı ve gerekirse İİK m. 287/I anlamında teminat mektubunun paraya çevrilmesinin önlenmesi amacıyla muhafaza tedbiri kararı verebilmelidir.

Teminat mektubu rehin veya aynı bir teminat olmadığından, konkordato sürecinde *“teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmesi”* ancak bu durumun borçlunun mal varlığının muhafazası için gerçekten gerekli olması durumunda tedbir kararı verilerek uygulanabilmelidir. Bunu somut olarak ortaya koyma görevi ise talep edenin (konkordato borçlusunun veya garantör bankanın) olup, bunu somutlaştırma görevi komiserde de değildir. Örneğin firmanın konkordato talep etmiş olmasının da kanun gereği fesih sebebi olamayacağı düşünüldüğünde devam etmekte olan işlere yönelik istisnai durumlar haricinde mektupların henüz vadelerinin gelmediği de dikkate alındığında banka teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin dönüştürülmesine yönelik tedbir kararının alınması yerinde olmaz. Dolayısıyla henüz vadelerinin gelmediği ve konkordato borçlusunun

işlerinin devam ettiği durumlarda vadesinden önce teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin dönüştürülmesi hususu salt konkordato geçici mühlet kararı sebebiyle olması muhtemel olup buna ilişkin tedbir kararı verilmesi düşünülebilir. Fakat bunun dışında genel geçer soyut gerekçelerle bütün teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmesine yönelik tedbir kararı verilmesi de uygun olmaz. Konkordato borçlusunun en azından yaklaşık olarak ortaya koyacağı bilgi ile de olsa ilgili hangi teminat mektubunun nakde dönüştürülmesi ihtimalinin olduğunu yaklaşık olarak ortaya koyması gerekir. Bu noktada konkordato borçlusunun somut olarak tek tek konkordato geçici mühlet kararı sebebiyle ilgili bankanın teminat mektuplarının hangilerinin paraya çevrilmemesi gerektiğini yaklaşık olarak ortaya koymalı ve ilgili (sayı tarih, numara verilen) teminat mektuplarını belirtmelidir. Aksi takdirde konkordato borçlusunun veya garantörün bu tür talepleri reddedilmelidir.

KAYNAKÇA

- Albayrak H, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020).
- Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).
- Aral F, ‘Teminat Mektuplarında Lehdar ile Muhatap ve Lehdar ile Banka Arasındaki Hukuki İlişki’ 2007 24(2) BATİDER 189-200.
- Avşar C, ‘Banka Teminat Mektupları’, 2022, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Börü L, *İflas Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023).
- Canbolat F, *Banka Garantisinde Savunma İmkânları ve İhtiyati Tedbirler* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2009).

- Civelek E, ‘Konkordato Döneminde Teminat Mektuplarının Durumu’ (Lexpera Blog, 15 Mayıs 2024) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-doneminde-teminat-mektuplarinin-durumu/>>; 26.12.2024.
- Çetin A ve Dinç Y, ‘Türkiye’de Teminat Mektupları: Uygulamalar ve Hukuki Sorunlar’ 2013 (9) Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi 67-92.
- Doğan V, *Teminat Mektupları* (5. Baskı, Savaş Yayınevi 2015).
- Duran R, *Konkordato Mühleti ve Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020).
- Erdönmez G, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Özekes M (edt), *Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Erişir E, *Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2013).
- Kale S, ‘Konkordato Şerhi m. 296’ içinde Yeşilova B (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023).
- Önder B, *Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020).
- Öztek S ve Tunç Yücel M, ‘Konkordato Şerhi m. 302’ içinde Yeşilova B (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023).
- Öztek S, ‘Konkordato Şerhi m. 286’ içinde Yeşilova B (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023).
- Pekcanitez H ve Erdönmez G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018). Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).
- Reisoğlu S, *Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler* (4. Baskı, Yazarın Kendi Yayını 2003).
- Sarisözen MS, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).

Şahin ÇS, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Tunç Yücel M, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Ünal Kaya H, ‘Konkordato Mühlet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi’ 2021 23(2) DEÜHFD 1219-1243.

Yener Coşkun H, *Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2012).

ADİ KONKORDATODA ÖN REHİNLİ MALIN (TAŞITIN) İİK m. 295/II VE m. 297/II'E GÖRE SATIŞININ MAHKEME KARARINA KONU OLAY İLE BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE SALE OF THE PRELIMINARY PLEDGE GOODS (VEHICLE) IN THE ORDINARY CONCORDAT IN ACCORDANCE WITH ARTICLES 295/II AND 297/II OF THE CODE OF ENFORCEMENT AND BANKRUPTCY IN CONJUNCTION WITH THE EVENT SUBJECT TO THE COURT DECISION

Araştırma Makalesi
Şafak PARLAK BÖRÜ*
Levent BÖRÜ**

ÖZ

İcra ve İflas Kanunu'nun konkordatoyu düzenleyen çeşitli maddelerinde rehin hakkına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Bununla birlikte İİK'da ön rehin hakkına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulamada sıklıkla taşıt kredisi ile alınan araçlar bakımından ön rehin hakkının kurulduğu görülmektedir. Konkordato hukuku bakımından ise konkordato geçici mühleti kararından önce taşıt kredisi ile alınan araçlar üzerine konulan ön rehin hakkına konu malın, konkordato mühleti içerisinde satışı istenebilmektedir. Çalışmada ön rehin hakkı, taşıtlar üzerine konulan ön rehin hakkının konkordatodaki durumu ele alınmış, rehinli malın satışını düzenleyen İİK m. 295/II ve İİK m. 297/II hükümlerinin konkordato mühleti içerisinde satılacak ön rehinli malın satışı bakımından da uygulanıp uygulanamayacağı yargı kararına konu somut olay dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1795267

Makalenin Geliş Tarihi: 02.10.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 06.10.2025

* Doç. Dr. Şafak Parlak Börü, Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

E-posta: sparlak@law.ankara.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9843-6034

** Prof. Dr. Levent Börü, Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

E-posta: leventboru@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3043-3467

Bu makale Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Rehin Hakkı,  n Rehin, Araç Rehini, Konkordatoda Rehin, Konkordatoda Rehinli Malın Satışı

ABSTRACT

Various articles of the Enforcement and Bankruptcy Code regulating concordat have introduced provisions regarding the right of pledge. However, there is no explicit provision regarding the right of preliminary pledge in the Enforcement and Bankruptcy Code. In practice, it is often seen that a preliminary pledge is established on vehicles purchased with vehicle loans. In terms of concordat law, in prior to the decision on the provisional concordat period the sale of property subject to a preliminary pledge on vehicles purchased with vehicle loans may be requested during the concordat period. The study examines the status of preliminary pledges on vehicles under the concordat and evaluates whether the provisions of Article 295/II and Article 297/II of the Enforcement and Bankruptcy Code, which regulate the sale of pledged property, are applicable to the sale of preliminary-pledge property during the concordat period, taking into account the specific case subject to the court decision.

Keywords: Right of Pledge, Preliminary Pledge, Vehicle Pledge, Pledge in Concordat, Sale of Property Subject to Pledge in Concordat

EXTENDED SUMMARY

Pledge is regulated in Articles 850-972 of the Turkish Civil Code. However, the application of pledge is a situation that frequently arises in concordat proceedings. Although the Enforcement and Bankruptcy Code does not explicitly define a pledge, various articles of the Enforcement and Bankruptcy Code contain provisions relating to the right of pledge (Articles 295, 297, 298, 302, 303, 307, 308/h).

Our article will examine the concept of pre-pledge on vehicles in relation to the provisions of Articles 295 and 297 of the Code of Enforcement and Bankruptcy. That is to say, in practice, the sale of vehicles purchased with a vehicle loan and subject to a pre-pledge prior to the commencement of the provisional period of the concordat agreement may be requested during the concordat period in accordance with Articles 295/II and 297/II. In this case, according to Articles 295/II and 297/II, can these provisions allowing the sale of pledged property also be applied to the sale of “pre-pledged property”? In this study, we have evaluated the legal status of the pre-pledge on vehicles under Articles 295/II and 297/II, taking into account the exemplary case subject to the court decision in the context of the concordat agreement.

Right of pledge, is a real right whereby the value of the property serves as security for the fulfillment of a right, enabling the holder of the right to recover their claim from the proceeds obtained by converting that value into cash if the debtor fails to fulfill their obligation. Right of pledge is not a personal security interest,

and although it is a limited real right, it is essentially a real right intended to secure the creditor's claim and therefore provides real security.

Although pre-pledge are not explicitly defined in the Turkish Civil Code, it should be possible to establish pre-pledges pursuant to Article 881 of the Turkish Civil Code. Pre-pledge means pledging collateral in advance for a future debt. We encounter pre-pledge institutions in vehicle loans, and we can also state that its application is quite widespread. This situation in vehicle loans arises when a pre-pledge is first established on the specified vehicle, followed by the execution of a (commercial or consumer) loan agreement. In such a case, after the invoice related to the sale of the vehicle is delivered to the lender, the loan amount is transferred directly to the seller's account. The pre-pledge established in the first stage becomes a valid pledge as a result of the transactions carried out after the loan is delivered to the seller.

The pre-pledge actually arose due to a need. The purpose is to protect the existence of the pledge until the vehicles purchased and invoiced as a result of the credit agreement are registered with a pre-pledge at this stage and converted into a definitive pledge. In our opinion, the pre-pledge should be treated as a “movable pledge” until it is registered in the official registry. Any other interpretation would constitute a violation of the pledgee's right to a pledge, which is a real right.

According to Article 297/II, the debtor may not establish a pledge without the court's permission from the date of the temporary respite. Since the debtor's ability to establish a pledge during the respite period is subject to court approval, this is referred to in doctrine as a “prohibited transaction.” Accordingly, the debtor is prohibited from establishing a pledge from the date of the respite decision. The purpose of this is to protect the debtor's assets to the extent that it is in the creditors' interest. Any pledge established by the debtor in violation of this prohibition is void (Article 297/II). It is necessary to clearly state what is meant by “void” in this context.

Although the legal nature of the penalty of nullity stipulated in the law is controversial in doctrine, according to the most recently accepted prevailing opinion, the nullity expressed in Article 297/II should only be understood in terms of the law of concordat. Therefore, these transactions must be considered valid under substantive law but invalid under concordat law. In other words, based on the fact that the restricted party has the authority to dispose of the property, it is seen that the restriction is valid under substantive law but constitutes a type of invalidity that cannot be asserted against the creditors in the concordat. It should be accepted that the penalty of invalidity mentioned in the ruling henceforth has meaning and value only in terms of the concordat agreement—to the extent that it violates the rights of creditors. The purpose of this invalidity is to protect creditors. Consequently, as a result of this assessment, it will now be possible, for example, for court approval to be granted retroactively in the form of authorization; since, in this case, no damage will arise on behalf of the creditors due to the result of “suspended invalidity.”

Therefore, as stated in the court decision, there is no clear violation of the rights of the creditors. On the contrary, if it is assessed otherwise, it would render the pledge invalid under substantive law, and this would

violate the rights of the secured creditor. However, considering that interest continues to accrue in favor of the creditor holding a lien on the brand-new vehicles in the case subject to the court decision, not permitting the sale of these vehicles may also harm the rights of other ordinary creditors. In other words, converting vehicles that were pre-pledged and registered after the temporary respite period into pledges and permitting the sale of these vehicles under Article 295/II would also be in the interest of other ordinary creditors.

It is also necessary to examine whether vehicles that must be registered after the temporary respite of the concordat agreement have been physically completed. Since the vehicles in question are incomplete, they are considered incomplete vehicles, and it should be noted that the registration and pledge processes for such vehicles differ from those for other motor vehicles.

GİRİŞ

2018 tarihli 7101 sayılı Kanunla İİK'da özellikle konkordato getirilen değişikliklerle Türk hukukunda yaygın bir uygulama alanı bulan adi konkordato, İcra ve İflas Kanunu m. 285-309'da hükme bağlanmıştır. Rehin kurumu ise Türk Medeni Kanunu m. 850-972'de düzenlenmiştir. Bununla birlikte rehnin uygulaması konkordato da sıklıkla karşımıza çıkan bir durumdur. İİK'nunda rehnin açıkça bir tanımı yapılmamış olmasına karşın, İİK'nun konkordatonun hükme bağlandığı çeşitli maddelerinde rehin hakkına ilişkin düzenlemeler (m. 295, 297, 298, 302, 303, 307, 308/h) bulunmaktadır.

Makalemizde İİK m. 295 ve 297 hükümleri ile ilgili taşıtlar üzerine konulan ön rehin kavramı ile ilgili inceleme yapılacaktır. Şöyle ki uygulamada konkordato geçici mühleti öncesi taşıt kredisi ile alınan araçların üzerine konulan ön rehnin konkordato mühleti içerisinde İİK m. 295/II ve 297/II'e göre satışı istenebilmektedir. Bu durumda İİK m. 295/II ve 297/II'e göre rehinli malın satışına imkan veren bu hükümler acaba "ön rehinli malın" satışı için de uygulanabilir mi? Bu çalışmamızda özellikle İİK m. 295/II ve 297/II hükümlerine göre taşıtlar üzerine konulan ön rehin hakkının konkordatodaki hukuki durumu mahkeme kararına konu olan örnek nitelikteki olay dikkate alınarak değerlendirilmesi yapılacaktır. İlk derece mahkemesinin kararı istinaf yoluna başvurulmasına karşın esasına girilmeksizin usulden reddedilmiştir ve temyiz yolu da kapalıdır. Zira Ankara BAM, İİK m. 287/VI hükmü gereği bu tür ara kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz hükmüne dayanarak, ilk derece mahkemelerinin bu tür ara kararlarına karşı esasına ilişkin inceleme yapmaksızın istinaf başvurularını

reddetmektedir¹. Ankara BAM tarafından konunun esası ile ilgili bir inceleme yapılmaması ve temyiz yolunun da kapalı olması sebebiyle makalemizde mahkeme kararına konu olan olayın esası irdelenerek değerlendirmelerde bulunulması ilk derece mahkemelerindeki uygulamaya yön vermesi bakımından da önemli olacaktır.

Makalemizde öncelikle rehin hakkı,  eşitleri ve  n rehin kurumu kısaca incelenecektir. Daha sonra makalede  n rehinli malın (taşıtın)  İK m. 295/II ve 297/II'e göre satışının ilk derece mahkemesi kararına konu olan olay ile birlikte değerlendirilmesi yapılacaktır.

I. REHİN HAKKI

A. Genel Olarak

Taraflar, borç doğuran hukuki işlemlerde, kararlaştırdıkları edimin karşı tarafça yerine getirilmesini güvence altına almak isterler. Rehin hakkı, alacağın ifası için malvarlığı değerinin güvence oluşturduğu, borçlunun borcunu yerine getirmemesi durumunda hak sahibinin bu değerin paraya çevrilmesini talep etmesiyle elde edilen tutardan alacağını alabilmesini sağlayan ayni bir haktır². Rehin hakkı, borcun yerine getirilmemesi durumunda alacaklıya rehin konusu hakkın veya malın icra organları eliyle satılması sonucunda satış tutarından alacağını öncelikle elde etme hakkı veren fer'i nitelikte ayni haktır³. Bu noktada borçlu borcunu ödeyemezse rehin hakkına sahip

¹ "6100 sayılı HMK'nun 12.01.2011 tarihinde kabul edildiği ve 01.10.2011 tarihinde y r rl ge girdiği; 2004 sayılı IİK'nin 287. maddesinin uygulanması gereken hükmünü değistiren 7101 sayılı Yasanın ise 28.02.2018 tarihinde kabul edilerek 15.03.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak y r rl ge girdiği, buna göre 2004 sayılı IİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrasının sonraki bir düzenleme olduğu açıktır. Ayrıca 6100 sayılı HMK, hukuk davalarındaki yargılama usulünü düzenlemesi bakımından genel bir kanun iken, 7101 sayılı Yasa ile değisik 2004 sayılı IİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrası usule ilişkin özel bir düzenlemedir.Gerek  zel yasa-genel yasa ilişkisi, gerekse önceki yasa-sonraki yasa ilişkisi ve gerekse kanun koyucunun amacı birlikte değerlendirilerek, konkordato istemlerinin süratle sonuçlandırılması gereği nazara alındığında, İlk Derece Mahkemesince verilen, istemciler vekilinin rehinli araçlar ile ilgili tedbirlerin kaldırılması ve rehinli alacaklıya satışı için izin verilmesi talebinin reddine karara karşı istinaf kanun yoluna basvurulması yasal olarak mümkün bulunmamaktadır. Istinaf kanun yolu kapalı olmasına ragmen İlk Derece Mahkemesince kararda istinaf kanun yolunun açık olduğunu belirtmesinin de yasada mevcut olmayan istinaf kanun yoluna başvurma hakkını bahsetmeyeceği değerlendirilmekle, konkordato isteminde bulunanlar vekilinin istinaf dilekçesinin reddine karar vermek gerekmiştir." Ankara 23 HD BAM, 15786/1444, 23.10.2024.

² Bkz Faruk Acar, *Rehin Hukuku Dersleri* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2015) 1; M.Kemal Oğuzman,  zer Seliçi ve Saibe Oktay  zdemir, *Eşya Hukuku* (23. Bası, Filiz Kitabevi 2021) 29.

³ Erdal  zsunar, 'Roma Hukukunda Rehin Hakkı' (2005) (2) DEÜHFD 137.

alacaklı rehinli malın satışı ile birlikte satışı yoluyla elde edilen bedelden alacağını tahsil edebilecektir. Bu sebeple de rehin hakkı, doğrudan rehin konusu malın maddi varlığını değil, rehnedilen malın değerini temsil eder⁴. O halde rehin hakkı borçlunun alacaklıya göstermiş olduğu güvencedir; borçlu tarafından alacaklı lehine rehin konusu mal güvence olarak gösterilmekle borcun ödenmesi konusundaki iyiniyeti ortaya konularak, borcun ödenememesi durumunda da alacaklının bu yola başvurulabilmesinin güvencesi sağlanmaktadır⁵.

Rehin hakkı bir ayni hak olmakla birlikte mülkiyete oranla sınırlı yetkileri kapsadığı için sınırlı ayni hak olarak nitelendirilmektedir⁶. Zira, bir mal üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olan kimse, o mal üzerinde “kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma” yetkilerine de sahiptir. Malikin, mülkiyet hakkının içeriğini oluşturan bu yetkilerin bazılarını (kullanma ve yararlanma) bir hak olarak  zg lemesi durumunda ise “sınırlı ayni hak” ortaya çıkmaktadır; bu anlamda niteliğinden de anlaşılabacağı üzere sınırlı ayni haklar, sahibine mülkiyet hakkının sağladığı tam ve geniş yetkileri değil, sınırlı yetkileri sağlayan ayni haklardır⁷. Bununla birlikte sınırlı ayni haklar da ayni nitelikleri gereği tam ayni hak olan mülkiyet hakkı gibi, sahibine, konusu olan eşya üzerinde doğrudan doğruya hakimiyet yetkisi verirler⁸. Sınırlı ayni haklar; başlıca “irtifak hakları, taşınmaz yükü ve rehin hakkı” olarak   e ayrılmaktadır (TMK m. 779 vd.).

Rehin hakkı, şahsi bir teminat değildir ve her ne kadar sınırlı bir ayni hak olsa da esasen bu hak alacaklının hakkının sağlanmasına yönelik bir ayni haktır ve dolayısıyla ayni güvence sağlar. Yani borçlu kişisel olarak tüm malvarlığı ile değil, güvence olarak göstermiş olduğu ayn (mal) ile sınırlı sorumludur⁹. Zira şahsi teminatta alacaklının talebi maddi bir malvarlığı ile güvence altına alınmamakta ve üçüncü kişi, alacaklıya karşı borçlu tarafına dahil olmakta ve üzerine aldığı teminat yükümlülüğünün kapsamında

⁴ Acar (n 2) 6-7.

⁵ A. Lale Sirmen, *Alacak Rehni* (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları 1990) 1.

⁶ Acar (n 2) 3.

⁷ Mehmet  nal, *Sınırlı Ayni Haklar* (2. Baskı, Savaş Kitabevi 2024) 9; A.Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (9. Baskı, Yetkin Yayınları 2021) 559; Rona Serozan, *Eşya Hukuku I* (3. Baskı, Filiz Kitabevi 2014) 41.

⁸  nal (n 7) 1.

⁹ Acar (n 2) 1.

haczi mümkün olan bütün malvarlığı ile sorumlu olmayı kabul etmektedir¹⁰. Aynı teminatlar ise şahsi teminatlara göre daha g vencelidir¹¹. Şöyle ki aynı teminatta, borçlunun malvarlığına ek olarak malvarlığının rehin veya ipotek olarak alacaklının emrine verilmektedir ve eğer borçlu kendi edimini hiç ya da gereği gibi yerine getirmezse alacaklı, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile alacağını elde edebilmektedir¹². Böylelikle borçlunun borcunu ödeyememesi durumunda rehin konusu mal değerini koruduğu ölçüde, şahsi teminata kıyasla alacaklının alacağını tam veya büyük oranda tahsil etmesi daha m mk nd r¹³.

Alacağın rehinle teminat altına alınmış olması, borçlunun borçtan kişisel sorumluluğunu etkilemez¹⁴; bu sebeple rehinli malın paraya çevrilmesiyle birlikte teminat altına alınan alacağın tahsil edilemeyen kısmı için borçluya ba vurulabilmesi mümkündür. Zira   K'da borçlunun rehinle teminat altına alınan alacaktan kişisel sorumluluğunun devam etmesi kuralı rehin açığı belgesi ile de ortaya konulmu tur¹⁵. Ancak burada  unu belirtmek isteriz ki rehin hakkının varlığı alacaklının doğrudan doğruya rehinli mal yerine borçlunun diğer malvarlığına ba vurmasına engel olu turur¹⁶. Zira,   K m. 45/1'deki önce rehne müracaat zorunluluğu kuralı gereği, alacağı rehinle teminat altına alınmış alacaklı, kural olarak borçluya karşı rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip dışında diğer takip yollarına ba vuramaz ve alacaklı rehinle temin edilmiş alacağı için rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmak zorundadır¹⁷.

B. Çeşitleri

¹⁰ Andreas Von Tuhr, *Borçlar Hukuku I-II* (Cevat Edege tr, Yargıtay Yayınları 1983) A. S. 130.

¹¹ Selahattin Sulhi Tekinay, *Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar* (Filiz Kitabevi 1994) 71; Acar (n 2) 7.

¹² Von Tuhr (n 10) A. S. 130.

¹³ Acar (n 2) 7.

¹⁴ Bülent Köprülü ve Selim Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar* (2. Baskı,  stanbul Üniversitesi Yayınları 1982) 259.

¹⁵  brahim Açık ve Ozan Tok, * poteğin Paraya  evrilmesi Yoluyla Takip- erh-* (1. Baskı, On  ki Levha Yayıncılık 2025) 9.

¹⁶ Acar (n 2) 2.

¹⁷ Açık ve Tok (n 15) 95.

Rehin haklarında, bütün aynı haklarda olduğu gibi “numerus clausus” (sınırlı sayı) ilkesi uygulanır; Kanunda sayılanlar dışında bir rehin hakkı ortaya çıkamaz¹⁸. Rehin hakları, TMK’nun 850-973’üncü maddeleri arasında ve çeşitli kanun hükümleriyle¹⁹ düzenlenmiştir. Öğretide rehlin farklı çeşitleri ifade edilse de²⁰, rehin hakları, TMK’da “taşınmaz rehni” ve “taşınır rehni” şeklinde ikiye ayrılmıştır:

Taşınmaz rehni, TMK’nun 850-938 maddeleri ile düzenlenmiştir. Taşınmaz rehni; ipotek, irat senedi ile ipotekli borç senedi olarak üçe ayrılmakta olup sınırlı sayıdadır (TMK m. 850). İptotek, uygulamada en sık karşılaşılan taşınmaz rehni türüdür. “Mevcut veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya muhtemel bulunan bir alacak”, ipotekle teminat altına alınabilir (TMK m. 881,I). İpoteğin konusu olacak taşınmazın mülkiyetinin borçlunun olması da gerekmez (TMK m. 881,II).

Taşınır rehni, TMK’nun 939 ile 972’inci maddeleri arasında eşya hukuku kitabında sınırlı aynî haklar bölümünde düzenlenmiştir. Kanunda, taşınır rehminin tanımı yapılmamıştır. Bununla birlikte taşınır rehminin kapsamı, taşınır mülkiyetinden (TMK m. 762) daha geniştir. Zira paraya çevrilebilen ve devredilebilen veya teslimli ya da teslimsiz olmak şartıyla taşınmaz niteliğinde olmayan bütün eşya ve haklar, taşınır rehminin konusu olabilir²¹. TMK’nun taşınır rehni bölümünde rehne ilişkin; “teslime bağlı rehin (TMK m. 939-949), hayvanların rehin konusu olabilmesi (TMK m. 940,I), bir sicile tescili zorunlu olan taşınır malların rehnedilmesi (TMK m. 940,II), hapis hakkı (TMK m. 950-953), alacaklar ve diğer haklar üzerinde tesis edilebilecek rehin (TMK m. 954-961), rehin

¹⁸ Burhan Gürdoğan, *Türk-İsviçre İcra ve İflas Hukukunda Rehlin Paraya Çevrilmesi* (Ajans-Türk Yayınları 1967) 3-4; Turhan Esener ve Kudret Güven, *Eşya Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2015) 467 vd; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir (n 2) 34; Serozan (n 7) 40.

¹⁹ Diğer kanuni düzenlemelere ilişkin bkz Ticari İşletme Rehni Kanunu, Kanun Numarası:1447, Kabul Tarihi: 21.7.1971, RG 28.7.1971/13909; Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası:6102, Kabul Tarihi:13.1.2011, RG 14.2.2011/27846; Türk Sivil Havacılık Kanunu, Kanun Numarası:2920, Kabul Tarihi:14.10.1983, RG 19.10.1983/18196; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Kanun Numarası:6183, Kabul Tarihi:21.7.1953, RG 28.7.1953/8469; Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, Kanun Numarası:1581, Kabul Tarihi:18.4.1972, RG 28.4.1972/14172; Maden Kanunu, Kanun Numarası:3213, Kabul Tarihi:04.06.1985, RG 15.6.1985/18785.

²⁰ Sözleşmeye- kanuna dayanan rehin veya tedavül eden rehin- tedavül edemeyen (güvence amaçlı) rehin gibi bkz Acar (n 2) 59 vd.

²¹ Esener ve Güven (n 18) 527 vd.

karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar (TMK m. 962-969) ve rehinli tahvil (TMK m. 970-972)” düzenlenmeleri getirilmiştir.

Ön rehin, TMK’da rehin çeşitleri içerisinde açıkça düzenlenmemiştir. Bu sebeple konkordato uygulamasında özellikle konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescili sonradan yapılan araçlar bakımından uygulamada ön rehinli taşıtın İİK m. 295/II ve 297/II’e göre satışının mümkün olup olmadığı konusunda uygulamada sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorunun çözülmesi ise “ön rehin” kavramının açıklanmasını gerektirmektedir.

II. ÖN REHİN KAVRAMI

Ön rehin TMK’da açıkça tanımlanmamış olsa da TMK m. 881 hükmü gereği ön rehin kurulabilmesi mümkün olmalıdır. TMK m.881 hükmü şu şekildedir: “*Henüz doğmamış olmakla birlikte doğması kesin veya olası olan bir alacak için de rehin kurulabilir.*” O halde ön rehni, genel olarak, henüz doğmamış veya ileride doğacak bir alacağın teminat altına alınması amacıyla yapılan rehin sözleşmesi olarak ifade edebiliriz. Başka bir deyişle ön rehin, ilerideki bir borç için önceden rehin verilmesi anlamına gelmektedir²².

Taşıt kredilerinde ön rehin kurumuna rastlamaktayız ve uygulamasının oldukça yoğun olduğunu da ifade edebiliriz. Zira Yargı Kararlarında da taşıtlara konulan ön rehinden açıkça bahsedilmektedir²³. Taşıt kredilerinde yer alan bu durum, belirlenen araç

²² “Müstakbel alacaklar rehinle temin edildiği takdirde ortada henüz doğmuş bir alacak bulunmamasına rağmen rehin hakkı doğmuş olmaktadır. Gerçi böyle bir rehin hakkı temin ettiği alacak doğmadan asla paraya çevirme yetkisi vermez, hatta alacağın doğmayacağı belli olduğu takdirde sona erer ise de, rehni temin ettiği alacağın doğumundan önce kurulmuş olması aynı rehin konusu üzerinde kurulacak diğer rehin hakları arasındaki sıranın belirlenmesinde büyük önem taşır. Henüz doğmamış bulunan bir alacağı temin eden rehin, alacak doğmadan, kurulduğu tarihe göre sırasını alacaktır.” (Sirmen, *Alacak Rehni* (n 5) 15).

²³ “Davacı vekili dava dilekçesinde; davalılardan ...'ın bir araç alımı için davacı bankadan kredi kullanmak istediğini, kredi işlemleri devam ederken araç yurt dışından getirileceği için çok acele nakit ihtiyacı olduğunu beyan ettiğini, araç üzerine ön rehin konulacağının söylenmesi üzerine araç satıcısı ... adına 1.000.000,00 TL miktarlı bloke çek düzenlenerek çekin Hayrettin'e teslim edildiğini, çek teslim edildikten sonra davacı ...'in krediyi kullanmaktan vazgeçtiğini ve tüm taleplerine rağmen çekin iade edilmediğini...” Yargıtay 11 HD, 1042/1717, 12.3.2025; “Davacı vekili, davacı banka müşterisi olan dava dışı ... 'ın bankaları ile aralarında protokol bulunan davalı şirketten araç almak konusunda anlaştıklarını, davalı şirket ile yapılan protokol uyarınca proforma tutarı taahhütname ve araç ön rehin girişi yapılarak 29.500,00 TL bedelli 48 ay vadeli 0 km araç kredisi kullandırıldığını ve 29.500,00 TL nin davalı şirketin hesabına aktarıldığını...” Yargıtay 19 HD, 1860/3751, 12.06.2019.

üzerinde öncelikle ön rehnin kurulması, sonrasında (ticari veya tüketici) kredisi sözleşmesinin yapılması ile ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda, aracın satışına ilişkin faturanın kredi verene teslimi sonrasında kredi tutarı, doğrudan satıcının hesabına aktarılmaktadır. İlk aşamada kurulan ön rehin ise, kredinin satıcıya tesliminden sonra gerçekleştirilen işlemler sonucunda geçerli bir rehne dönüşmektedir²⁴. Buna göre ön rehin, henüz resmi sicile tescil işlemi yapılmadan fatura bilgileri ile birlikte şase numarası üzerinden emniyette kurulmuş olan özel bir sisteme ve ayrıca bu sistemle de Türkiye Noterler Birliğine bildirilmektedir. Bu sistem araç üst yapısı yapıldıktan sonra kara taşıtı niteliğine dönüştüğünden kendiliğinden sistem üzerinden aracın türü ve nevi değişmektedir ve kara taşıtına dönüştüğü anda, yani ruhsat çıkartılırken rehinli olarak ortaya çıkmaktadır²⁵.

Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı 2016 tarihli E-Rehin Servis Dökümanı Asbis²⁶ Projesi basılı metninde ön rehin işlemi şu şekilde açıklanmaktadır:

“Ön rehin eklemede tescilli araç kontrolü:

Ön rehin PolNette tescil kaydı olmayan araçlara verilen bir bildirimdir. Ön rehin eklemede gönderilen motor numarası, şasi numarası ve model yılı, markası,cinsi parametreleri kontrol edilerek aracın PolNette tescil kaydı var ise ön rehin eklenemez. Bu kontrolde gerçek ortamda oluşabilecek durumlara göre değişiklik olabilir. Bu nedenle banka ve finans kuruluşlarının tescilli araçların rehin ekleme işleminin plakadan araç

²⁴ Abdülhamit Yılmaz, *Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 244-245 dn 767; “Taraflar arasındaki Rehin Tesisinden önce (Erken) Ödeme ile İlgili Genel Kredi Taahhütnamesi'nin 3. bendinde “Fatura aslı ve uygunluk belgesine bankanız adına “rehinli” idir” ibaresinin yazılmaması, “EGM Referans Numarası”nın yanlış yazılması, rehin işlemleri için gerekli olan taşıt bilgilerinin bankanıza eksik ve/veya yanlış bildirilmesi, bankanız ön rehnin kesin rehne dönüştürülmemesi ve/veya rehin ön bildiriminiz olmasına rağmen başka bir kuruluşun rehin ön bildiriminin kesin rehne dönüştürülmesi..” Yargıtay 19 HD, 2826/5869, 26.3.2014.

²⁵ Bkz Yılmaz (n 24) 245; Ömer Baştürk, ‘Bankacılık Sektöründe Robotik Süreç Otomasyonu-Bir Uygulama Örneği’, 2023, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 24 vd.

²⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı 2016 tarihli E-Rehin Servis Dökümanı Asbis Projesi (yayımlanmamıştır). Ayrıca Asbis için bkz <<https://www.sbm.org.tr/>>; <<https://www.axasigorta.com.tr/blog/asbis-no-nedir-asbis-no-sorgulama>> 20 Eylül 2025.

bulma metodu ile araç bulunarak yapılabileceğini şubelerine bildirmeleri gerekmektedir.“

Ön rehin aslında bir ihtiyaç sebebiyle ortaya çıkmıştır. Nitekim son zamanlarda taşınır rehninde aranan teslim şartı, ticari işletme sahiplerine, işletmelerinin faaliyetlerine devamlılık sağlayabilmeleri için ihtiyaç duydukları krediyi elde etme noktasında bir takım sorunlara yol açmıştır. Bu sorunların giderilebilmesi amacıyla 6570 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu çıkarılmıştır²⁷. Ön rehinde de benzer bir durumun olduğunu ifade edebiliriz. Zira araçlarda tescil zorunluluğunun olmasından ötürü rehlin kurulması TMK m. 940/II'e göre mümkün olabilmektedir²⁸: „*Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereği bir sicile zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyedlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir.*“ Doktrinde TMK m. 940/II'deki rehne,“ motorlu araç rehni“ şeklinde de nitelendirilmiştir²⁹. Tescil için, öncelikle rehin sözleşmesinin yapılması ve araç malikinin tescil talebinin varlığı aranır. Böylece trafik siciline yapılan tescille birlikte zilyetliğin devrine gerek olmaksızın motorlu araç üzerinde rehin kurulmuş olur³⁰.

Bu hüküm olmasaydı, TMK m. 939'a göre, araçlar bir taşınır mal olması sebebiyle ancak zilyedliğin devri suretiyle taşınır rehni kurulabilecekti. İşte bu sebeple ön rehin kurumu uygulamada bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve rehinli alacaklının rehin hakkının korunmasını sağlamıştır. Kredi sözleşmesi sonucu satın alınmış, faturalandırılmış araçların bu aşamada ön rehin konularak tescili yapıp (kesin) rehin hakkına dönüştürülünceye kadar rehin hakkının mevcudiyetinin korunması amaçlanmıştır³¹.

²⁷ Burcu Karakuş Erbaş, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018) 30.

²⁸ Bu hüküm emredici nitelikte bir hüküm değildir ve motorlu araçlar üzerinde teslim bağli rehin kurulması da mümkündür. Bkz Mehmet Akçaal, *Eşya Hukuku* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2021) 742.

²⁹ Hasan Seçkin Ozanoğlu, 'Türk Medeni Kanunu'nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine' (2001) (2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 20 vd.

³⁰ Akçaal (n 28) 742.

³¹ "Rehin konusu olarak günümüzde hala değer taşıyan taşınırlar ise teslimsiz, özel sicillerine tescille rehnedilmekte, böylelikle hem borçlu hem de alacaklı faaliyetini sürdürerek ödeme gücünü arttırmakta hem de alacaklı taşınır rehniyle temin edilmiş bulunan bu alacağını da rehnetmek suretiyle bir kredi kaynağı elde etmiş olmaktadır." (Sirmen, *Alacak Rehni* (n 5) 1); "Yeni Medeni Kanun ile getirilen bu

Kanaatimizce ön rehni resmi sicile tescil yapılınca kadar aşağıda da açıklanacağı üzere³² İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında „taşınır rehni gibi“ değerlendirmek gerekir. Aksi bir değerlendirme rehinli alacaklının aynı bir hak olan rehin hakkının ihlaline sebep olacaktır.

Nitekim medeni hukuktaki rehin, yukarıda da ifade edildiği üzere³³, sınırlı aynı haktır ve ilişkin olduğu maldan, hak sahibine alacağını tercihlî bir şekilde elde etmek imkânı verir. İcra ve iflas hukukundaki rehin kavramı ise medeni hukuktakinden daha geniş kapsamlıdır; örneğin hapis hakkı İİK m. 23 kapsamında rehin hakkı olarak değerlendirilmektedir³⁴. İİK m. 23’de medeni hukuk kurumu olan aynı teminatların takip hukukunda hangi prosedüre tabi olduğu düzenlenmiştir. Madde metninde taşınmaz rehni (ipotek) ile taşınır rehni kavramlarının içeriği tespit edilmiştir³⁵. Nitekim doktrindeki bir görüşe³⁶ göre, İİK m. 297/II kapsamına İİK m. 23’den yola çıkarak mülkiyet ve rehin dışındaki aynı hakların da girmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu açıdan bakıldığında İİK m. 23 anlamında ön rehni taşınır rehni gibi değerlendirilmesi gerekir. Bununla birlikte ön rehin kavramının İİK m. 295/II ve 297/II hükümleri dikkate alınarak konkordato hukukunun kendi özellikleri ile birlikte değerlendirilmesinde yarar vardır³⁷.

III. ÖN REHİNLİ MALIN İİK m. 295/II VE m. 297/II KAPSAMINDA SATIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İİK m. 295/II’e göre, “*rehinli malın konkordato projesine göre işletme tarafından kullanılması öngörülüyor veya kıymeti düşecek ya da muhafazası masraflı olacak ise*

düzenlemeyle, eski MK’nundaki teslim bağli rehine ilişkin kuralların özellikle bankaların kredi uygulamalarında yarattığı olumsuz sonuçların bertaraf edilmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir. “(Ozanoğlu (n 29) 20).

³² Bkz aşağı başlık III.

³³ Bkz yuk başlık I

³⁴ Gürdoğan (n 18) 4; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 173.

³⁵ Aşık ve Tok (n 15) 5.

³⁶ Altay ve Eskiocak (n 34) 173.

³⁷ Levent Börü, Şafak Parlak Börü ve Emine Bilgiç Eroğlu, ‘Adi Konkordato Hükümleri Uyarınca Üçüncü Kişi Rehiniyle Güvenceye Alınmış Alacağın Hukuki Durumu Üzerine Değerlendirmeler’ (2023) (1) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 555-556.

297 nci maddenin ikinci fıkrasındaki usule göre satışına izin verilebilir. Satış gelirinden rehinli alacaklıya rehin bedeli kadar ödeme yapılır.” İİK m. 297/II’e göre ise, “Borçlu, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez, kefil olamaz ve ivazsız tasarruflarda bulunamaz; taşınmazını, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırını ve işletmenin devamlı tesisatını devredemez ve takyit edemez. Aksi hâlde yapılan işlemler hükümsüzdür.”

 n rehinli taşıtların İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında satışına ilişkin olarak inceleme konumuzla ilgili ilk derece mahkemesi önünde şu şekilde somut bir olay gerçekleşmiştir: Borçlu şirketin Mahkemeye konkordato başvurusu üzerine 3 ay süre ile konkordato geçici mühlet kararı verilmiştir. Geçici mühlet tarihinden önce konkordato borçlusunu olan şirket ile Mercedes şirketi arasında 26 adet Otomotiv ve Otomotiv  r nleri Kredisi ve Rehin Sözleşmeleri yapılmış; bu sözleşmeler uyarınca konkordato borçlusunu şirkete ticari taşıt kredileri tahsis edilmiştir. Konkordato geçici mühleti içerisinde söz konusu rehinli araçların İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında satış izni talebi ile Mahkeme’ye başvurulmuş ve mahkeme konkordato borçlusunun talebini kısmen kabul etmiştir. Mahkemece, satışı talep edilen rehinli araçlar bakımından bir kısmı için İİK m. 295/II ve 297/II koşullarının sağlanmış olması sebebiyle satış izninin verildiği görülmekteyken, özellikle konkordato geçici mühlet tarihi olan 26.06.2024 tarihinden sonra tescili yapılan araçlar bakımından ise İİK m. 297/II’e göre geçici mühlet kararından sonra tescil edilerek rehnin konulduğunu; bu konuda mahkemenin de izni olmaması sebebiyle rehnin geçersiz olduğunu; dolayısıyla ortada bir rehin olmadığından İİK m. 294 ve 297 hükümlerinin ise uygulanamayacağını belirterek talebi reddetmiştir. Mahkemenin konuyla ilgili ara kararına ilişkin gerekçesinde bu durum şu şekilde açıklanmıştır:

“Bilindiği üzere, taşınır rehni, temin ettiği alacağın ödenmemesi halinde alacaklıya rehinli malın satış bedelinden alacağını tahsil etme yetkisi veren ve başkasına ait taşınır bir mal ya da hak üzerinde tesis edilen sınırlı bir ayni haktır. Kural olarak taşınırın rehnedilmesi TMK’nın 939. maddesi uyarınca teslim suretiyle mümkündür. Ancak bir sicile tescili zorunlu olan taşınırın bu sicile yazılmak suretiyle rehni de yasa koyucu tarafından kabul edilmiştir (Bkz. TMK’nın 940/2.maddesi). Bu kapsamda motorlu taşıtlar da borç ilişkisinin tarafları arasında yapılan bir rehin sözleşmesi ile birlikte trafik

siciline yapılacak tescil sonucunda kurulan taşınır rehni ile alacaklının alacağına güvence olarak rehne konu edilebilirler. Motorlu taşıtların rehnedilmesi için taraflar arasında bu konuda yapılmış rehin sözleşmesi herhangi bir şekle tabi değildir. Ancak bu noktada işaret etmek gerekir ki, trafik siciline tescil rehin hakkı açısından kurucu olarak kabul edilmekte, diğer bir deyişle, rehin hakkı tescille birlikte kazanılmaktadır. Somut uyuşmazlıkta da; geçici komiserler kurulu tarafından düzenlenen raporlar ve tüm dosya kapsamına göre; talebe konu bir kısım araçların geçici mühlet tarihi olan 26/06/2024 tarihinden önce sicile tescil edilerek rehin hakkının kurulduğu, bir kısım araçların ise geçici mühlet tarihinden sonra rehnin sicile tescil edildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, İİK'nın 297/2 maddesine göre borçlunun, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis etmesi mümkün bulunmamaktadır.”³⁸

Mahkemenin söz konusu araçların bir kısmının satış izni talebinin reddedilmesinin gerekçesi ise İİK m. 297/II hükmüne dayanmaktadır. Yani mahkemece satış izni verilen araçlardan 54 tanesi dışındakilerine ait rehinlerin, taşınır araç siciline, geçici mühlet kararından (26/06/2024 tarihinden) sonra yapıldığı, İİK m. 297/2’de düzenlenen borçlu, "mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez..." hükmü uyarınca bu rehin tesislerinin geçersiz olduğu, rehin hususunun ortaya çıkmadığı ve bu sebeple de İİK m. 295/II ve 297/II hükümlerinin uygulanamayacağı belirtilmiştir.

O halde Mahkeme Kararına yansıyan olay bakımından konkordato borçlusu tarafından geçici mühlet tarihinden sonra tescili sonradan yapılan araçlar bakımından İİK m. 297/II kapsamında rehnin geçersiz olup olmadığı hususunun aydınlatılması uyuşmazlığın çözümü bakımından önemlidir. Buna göre mahkeme kararına yansıyan olayda araçlara ilişkin bir kısmının üzerinde ön rehinlerinin olduğu, fakat konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescillerinin yapılmasına müstenid resmi sistemde söz konusu araçlarda rehinin görüldüğü belirtilmektedir. Başka bir deyişle, taraflar arasında yapılmış sözleşmeye binaen Mercedes şirketi lehine rehinli araçlarda izlenen prosedürde faturası kesilen araçlarda faturaya dayanılarak ön rehin şerhi işlenmesi, plaka tescil işlemleri sonrasında ise rehin şerhlerinin işlendiği anlaşılmaktadır. İşte bu noktada da

³⁸ Ankara 2 Asliye Ticaret Mahkemesi, 2024/430 Esas Sayılı Dosyası, Ara Karar, 12.09.2024.

geçici mühlet tarihinden sonra araçlar üzerinde rehin durumunun sistemde görünmesi ve bu konuda İİK m. 297/II kapsamında mühletten sonra mahkemenin izninin olmaması sebebiyle Mahkeme kararında söz konusu rehnin geçersiz olduğu belirtilmiştir.

İİK m 297/ II'e göre borçlu, mahkemenin izni dışında geçici mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez. Mühlet dönemi içerisinde borçlunun rehin tesis edebilmesi mahkeme iznine bağlandığı için, doktrinde buna “yasak işlem” adı verilmiştir³⁹. Buna göre, borçlunun mühlet kararından itibaren rehin tesis etmesi yasaktır⁴⁰. Bunun amacı ise borçlunun malvarlığının alacaklıların menfaati ölçüsünde korunmasıdır⁴¹. Borçlunun bu yasağa rağmen yapmış olduğu rehin ise hükümsüzdür (İİK m 297/II). Burada hükümsüzlükten ne anlaşılması gerektiğinin açıkça ortaya konulması gerekir.

Kanun'da hükme bağlanan hükümsüzlük yaptırımının hukuki niteliği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte⁴², en son kabul edilen hakim görüşe göre⁴³ İİK 297/II'de ifade edilen hükümsüzlüğü sadece konkordato hukuku bakımından anlamak gerekecektir. Dolayısıyla bu işlemler maddi hukuk bakımından geçerli; fakat konkordato hukuku bakımından geçersiz kabul etmek gerekir⁴⁴. Başka bir deyişle, kısıtlanmış olanın tasarruf yetkisi olduğu gerçeğinden hareketle maddi hukuk bakımından geçerli ve fakat konkordato alacaklılarına karşı ileri sürülemeyecek türden bir geçersizliğe geçildiği

³⁹ Daniel Hunkeler, *Das Nachlassverfahren nach revidiertem SchKG, Mit einer Darstellung der Rechtsordnungen der USA, Frankreichs und Deutschlands* (Universitätsverlag Freiburg 1996) 206; İlhan Postacıoğlu, *Konkordato* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1965) 65; Süha Tanrıver, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayıncılık 1993) 75; M. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2024) 478.

⁴⁰ Tanrıver (n 39) 74; Bilgehan Yeşilova, ‘Konkordato Şerhi m. 297’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023) 469.

⁴¹ Alexander Vollmar, ‘Art 298’ in SchKG’in Adrian Staehelin, Thomas Bauer and Daniel Staehelin (eds) *Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs* (2 Auflage, Helbing Lichtenhahn 2010) Art 298 N 1.

⁴² Bkz Sarısözen (n 39) 483; Levent Börü ve Şafak Parlak Börü, ‘Konkordatonun Kefalet Sözleşmesine Etkileri’ (2020) 78 (3) İstanbul Hukuk Mecmuası 1251 vd, Yeşilova (n 40) 466 vd.

⁴³ Cemil Simil, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2020) 134-135; Hakan Albayrak, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020) 123 vd; Börü ve Parlak Börü (n 42) 1253; Sema Taşpınar, ‘Adi Konkordato Hakkında İcra ve İflâs Kanunu’nda yapılan Değişiklikler’ (2003) 27 (2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 69-70; Ahmet Başözen, *Müflisin Tasarruf Yetkisi* (Turhan Kitabevi 2005) 112-114.

⁴⁴ Yeşilova (n 40) 477; Börü ve Parlak Börü (n 42) 1251 vd; Simil (n 43) 134; Albayrak (n 43) 123 vd.

görülmektedir. Hükümde geçen hükümsüzlük yaptırımının bundan böyle sadece konkordato yönünden -alacaklıların haklarını ihlal ettiği ölçüde- bir anlamı ve değeri olduğu kabul edilmelidir⁴⁵. Bu geçersizlik (hükümsüzlük) ile amaçlanan alacaklıların korunmasıdır⁴⁶. Dolayısıyla bu değerlendirmenin bir sonucu olarak örneğin mahkeme izninin, geçmişe etkili olarak-icazet şeklinde de gerçekleşmesi, artık mümkün olacaktır; zira burada söz konusu olan “askıda geçersizlik” sonucu nedeniyle bunda alacaklılar adına bir zarar da dođmayacaktır⁴⁷.

  K m 297’nin mehzazını  svi re   K m 298 hükmü teşkil etmektedir; bu hükme göre, mühlet döneminde mahkemenin izni dışında borçlu tarafından yapılan rehin işlemi hukuken geçersizdir. Mehaz Kanun’da bizimkinden farklı olarak bir kesin hükümsüzlük yaptırımı öngörülmemiştir ve iyiniyetli kazanımların korunacağı hükme bađlanmı tır⁴⁸.  svi re doktrininde eskiden mahkemenin izni alınmaksızın yapılan yasak işlemlerin yaptırımı mutlak butlan (hükümsüzlük) (Nichtigkeit) olarak kabul edilmekteydi; fakat günümüz doktrininde mahkemenin izni dışında yapılan yasak işlemlerin h k ms zl kle geçersiz kılınması yaklaşımından vazgeçilmiştir ve mahkemenin daha sonra vereceği onayla bu işlemlerin geçerli hale gelebileceği kabul edilmi tir⁴⁹. Dolayısıyla  svi re doktrininde, mahkemenin izni dışında borçlu tarafından yapılan rehin işleminin maddi hukuk anlamında hükümsüz olarak değil, sadece icra hukuku anlamında alacaklılara karşı geçersiz olduğu kabul edilmektedir⁵⁰.

⁴⁵ Börü ve Parlak Börü (n 42) 1253; Yeşilova (n 40) 477-478.

⁴⁶ Konkordato borçlunun tasarruf yetkisine getirilen sınırlandırma, alacaklıların korunması amacına hizmet ettiğine göre, yasak işlemlerin yapılmasının sadece konkordato alacaklılarına karşı hükümsüz sayılması da bu amacın yerine getirilmesi için yeterlidir. Bkz Simil (n 43) 135.

⁴⁷ Yeşilova (n 40) 478.

⁴⁸   K’da açıkça iyiniyet konusunda bir hüküm yoktur. Bununla birlikte doktrinde konkordato mühlet kararının verilmesiyle ilanı arasındaki zaman sürecinde yapılan iyiniyetli işlemlerin korunması gerektiği belirtilmiştir. Bkz Yeşilova (n 40) 466; Cenk Akil, *Sorularla Adi Konkordato* (Adalet Yayinevi 2019) 173.

⁴⁹ Bkz Hunkeler (n 39) 207; Vollmar (n 41) Art 298 N 14; Thomas Bauer and Daniel Staehelin, *Basler Kommentar Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und Konkurs Erg nzungsband* (2. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2017), Art 298 N 23.

⁵⁰ Brigitte Umbach Spahn, Stephan Kesselbach and Stefan Bossart, ‘Art 298 SchKG’ in Kren Jolanta Kostkiwicz and Dominik Vock (eds) *Schulthess Kommentar zum Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und Konkurs* (4. Auflage, Schulthess 2017) Art 298 N 12,16; Vollmar (n 41) Art 298 N 14.

O halde Mahkeme kararında ifade edilen   K m.297/II hükümüne aykırı olmasından ötürü geçersizlik yaptırımının maddi hukuk bakımından geçerli olduğunun kabulü gerekirken; ancak alacaklıların haklarını ihlal ettiği ölçüde veya ihlal etmesi durumunda icra iflas hukuku anlamında rehin hakkının geçersiz olduğunun kabul edilmesi gerekir. Mahkemenin ara kararına bakıldığında rehinli taşıtların satılmasının   K m. 295 kapsamında alacaklıların haklarını ihlal etmediği anlaşılmaktadır. Şöyle ki konkordato geçici mühlet tarihi öncesi tescil edilmiş ve rehinli olduğu kabul edilen 54 araç için Mahkemece satış izni verilmiştir; 54 araç dışında ise alacaklıların haklarının ihlal etmemesi gerekçesiyle değil de, konkordato geçici mühletinden sonra araçların tescilinin yapılması sebebiyle   K m. 297/II kapsamında mahkemenin rehin işleminin yapılmasına izni olmamasından ötürü rehnin geçersiz olmasından ötürü kanun kapsamında olamayacağı gerekçesine dayandırılmıştır.

Dolayısıyla mahkeme kararında da ifade edildiği üzere, alacaklıların haklarının ihlal edildiği açık bir durum söz konusu değildir. Aksine değerlendirilmesi durumunda ise rehnin medeni hukuk bakımından geçersiz olmasını doğurur ve bu durum rehinli alacaklının haklarını ihlal eder. Halbuki Mahkeme kararına konu olan olayda 0 km araçlar üzerinde rehin hakkı olan alacaklı lehine faiz i lemesinin devam ettiği dikkate alındığında, bu araçların satışına izin verilmemesi diğer adi alacaklıların haklarına da zarar verebilir. Başka bir deyişle konkordato geçici mühletinden sonraki tescili yapılan ön rehinli olan araçların rehne dönüşmesi ve bu araçların   K m. 295/II kapsamında satışına izin verilmesi diğer adi alacaklıların da menfaatine olacaktır. Zira mahkeme kararında da alacaklıların haklarının ihlal edilmesinden değil, zamansal bir duruma işaret edilerek salt geçici mühlet tarihinden sonra tescille birlikte rehnin konulması sebebiyle rehin işleminin geçersizliğinden bahsedilmiştir. Halbuki geçici mühletten önce söz konusu araçlar üzerinde  n rehin de mevcuttur. Tüm bunlardan ötürü kanaatimce söz konusu 54 araç dışındaki konkordato geçici mühletinden sonra tescili yapılan araçların maddi hukuk bakımından rehin olduğunun kabulü ve   K m. 295/II ve 297/II kapsamında da alacaklıların haklarını ihlal etmediği kıstası dikkate alınarak, bu hükümler kapsamında söz konusu rehinli araçların satışına izin verilmesi gerekmektedir.

Mahkeme kararında dikkat edilmesi gereken diğer bir durum şudur: Konkordato geçici mühletinden sonra tescili yapılmak zorunda kalınan araçların fiziki olarak tamamlanıp tamamlanmadığı hususunun da irdelenmesi gerekmektedir. Zira söz konusu araçların tamamlanmamış olduğu dikkate alındığında, tamamlanmamış araç niteliğinde olması ve bu nitelikte araçların ise tescil ve rehin süreçlerinin diğer motorlu araçlardan daha farklı işlediğinin göz önünde bulundurulmasını gerektirecektir.

Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik "Tanımlar" başlıklı 4. Maddesine göre;

"Tamamlanmamış araç: MARTOY, TORTOY ve MOTOY yönetmelikleri ve bu Yönetmeliğin ilgili hükümlerine uyabilmek için en az bir aşamada daha tamamlanması gereken ve buna uygun tip onayı veya AİTM uygunluk belgesi alarak imal edilmiş aracı," ifade eder.

Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik "Muayene, tescil ve trafiğe çıkma" 8. Maddesine göre;

"Bu Yönetmeliğe göre tek tek onaylanmış yeni araçların tesciline veya trafiğe çıkmasına, sadece onay kuruluşu veya onay kuruluşunun görevlendirdiği kuruluş tarafından tasdik edilmiş uygunluk belgeleri taşımaları halinde izin verilir. Tamamlanmamış araçların sürekli tescillerine ve trafiğe çıkmalarına tamamlanmadıkları sürece izin verilmez."

Araçların Satış, Devri ve Tescil Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik "İlk Tescil" başlıklı 13. Maddesine göre *"Tamamlanmamış araçların tescili yapılmaz."*

ARTES⁵¹ (Araç Tescil ve Sicil Sistem) bilgilendirme kitapçığında; mevzuat kapsamında tamamlanmamış araç olarak tanımlanan araçlara kamyon şasesi örnek gösterilmektedir. Yine ARTES'de Noterler Birliği tarafından yayınlanan "Araçların Satış, Devir ve Tescil Hizmetlerinin Noterler Tarafından Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar"da 'Tamamlanmamış Araç Uygunluk Belgesi' de tanımlanmıştır. Buna göre tamamlanmamış araçların tescili için *"Onay için ilave bir aşama gerektiren araçları*

⁵¹ Bkz <<https://portal.tnb.org.tr/Artes/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>>, 20.09.2025.

kapsar; sadece bu belgeye istinaden tescil işlemi yapılmaz, tamamlanmamış araç uygunluk belgesiyle birlikte tamamlanmış araç uygunluk belgesinin ibrazı zorunludur" düzenlemesine yer verilmiştir.

O halde söz konusu araçların tamamlanmamış araç olmasının nitelendirilmesi durumunda da üzerlerine konulacak rehinin konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescilinin işin doğası gereği teknik olarak sürecin uzamış olması anlamına gelmektedir. Bu noktada da kanaatimizce konkordato borçlusu tarafından ihalede öngörülen kapsamda tamamlanması beklenen, fakat ihaleyi yapan idare ile aralarında uyuşmazlık çıkması sebebiyle söz konusu araçların tamamlanmasının gecikmesi ve konkordato geçici mühlet kararından sonra İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında satışının yapılabilmesi amacıyla tescilinin yapılmak zorunda kalınmış olması sebepleriyle konkordato borçlusunun dürüst olduğu varsayılarak İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında mahkemece rehinli araçların satışına izin verilebilmelidir.

SONUÇ

2018 tarihli 7101 sayılı Kanunla İİK’da özellikle konkordatoda getirilen değişikliklerle Türk hukukunda yaygın bir uygulama alanı bulan adi konkordato, İcra ve İflas Kanunu m. 285-309’da hükme bağlanmıştır. Rehin kurumu ise Türk Medeni Kanunu m. 850-972’de düzenlenmiştir. Bununla birlikte rehnin uygulaması konkordatoda sıklıkla karşımıza çıkan bir durumdur. İİK’nunda rehnin açıkça bir tanımı yapılmamış olmasına karşın, İİK’nun konkordatonun hükme bağlandığı çeşitli maddelerinde rehin hakkına ilişkin düzenlemeler (m. 295, 297, 298, 302, 303, 307, 308/h) bulunmaktadır.

Makalemizde İİK m. 295 ve 297 hükümleri ile ilgili taşıtlar üzerine konulan ön rehin kavramı ile ilgili inceleme yapılmıştır. Şöyle ki uygulamada konkordato geçici mühleti öncesi taşıt kredisi ile alınan araçların üzerine konulan ön rehnin konkordato mühleti içerisinde İİK m. 295/II ve 297/II’e göre satışı istenebilmektedir. Bu durumda İİK m. 295/II ve 297/II’e göre rehinli malın satışına imkan veren bu hükümler acaba “ön rehinli malın” satışı için de uygulanabilir mi? Bu çalışmamızda özellikle İİK m. 295/II ve 297/II hükümlerine göre taşıtlar üzerine konulan ön rehin hakkının konkordatodaki

hukuki durumu mahkeme kararına konu olan örnek nitelikteki olay dikkate alınarak değerlendirilmesi yapılmıştır.

Rehin hakkı, alacağın ifası için malvarlığı değerinin güvence oluşturduğu, borçlunun borcunu yerine getirmemesi durumunda hak sahibinin bu değer paraya çevrilmesini talep etmesiyle elde edilen tutardan alacağını alabilmesini sağlayan aynı bir haktır. Rehin hakkı, şahsi bir teminat değildir ve her ne kadar sınırlı bir aynı hak olsa da esasen bu hak alacaklının hakkının sağlanmasına yönelik bir aynı haktır ve dolayısıyla aynı güvence sağlar. Yani borçlu kişisel olarak tüm malvarlığı ile değil, güvence olarak göstermiş olduğu ayın (mal) ile sınırlı sorumludur.

Ön rehin TMK’da açıkça tanımlanmamış olsa da, Türk Medeni Kanunu m. 881 hükmü gereği ön rehin kurulabilmesi mümkün olmalıdır. Ön rehin, ilerideki bir borç için önceden rehin verilmesi anlamına gelmektedir. Taşıt kredilerinde ön rehin kurumuna rastlamaktayız ve uygulamasının oldukça yoğun olduğunu da ifade edebiliriz. Taşıt kredilerinde yer alan bu durum, belirlenen araç üzerinde öncelikle ön rehnin kurulması, sonrasında (ticari veya tüketici) kredisi sözleşmesinin yapılması ile ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda, aracın satışına ilişkin faturanın kredi verene teslimi sonrasında kredi tutarı, doğrudan satıcının hesabına aktarılmaktadır. İlk aşamada kurulan ön rehin ise, kredinin satıcıya tesliminden sonra gerçekleştirilen işlemler sonucunda geçerli bir rehne dönüşmektedir.

Ön rehin aslında bir ihtiyaç sebebiyle ortaya çıkmıştır. Rehinli alacaklının rehin hakkının korunmasını sağlamıştır. Kredi sözleşmesi sonucu satın alınmış, faturalandırılmış araçların bu aşamada ön rehin konularak tescili yapıp (kesin) rehin hakkına dönüştürülünceye kadar rehin hakkının mevcudiyetinin korunması amaçlanmıştır. Kanaatimizce ön rehni resmi sicile tescil yapılınca kadar „taşınır rehni gibi“ değerlendirmek gerekir. Aksi bir değerlendirme rehinli alacaklının aynı bir hak olan rehin hakkının ihlaline sebep olacaktır.

İİK m 297/ II’e göre borçlu, mahkemenin izni dışında geçici mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez. Mühlet dönemi içerisinde borçlunun rehin tesis edebilmesi mahkeme iznine bağlandığı için, doktrinde buna “yasak işlem” adı verilmiştir. Buna göre, borçlunun mühlet kararından itibaren rehin tesis etmesi yasaktır. Bunun amacı ise

borçlunun malvarlığının alacaklıların menfaati ölçüsünde korunmasıdır. Borçlunun bu yasa a rağmen yapmış olduğu rehin ise hükümsüzdür (  K m 297/II). Burada h k ms zl kten ne anlaşılması gerektiğinin açıkça ortaya konulması gerekir.

Kanun'da hükme ba lanan hükümsüzlük yaptırımının hukuki niteliği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, en son kabul edilen hakim görüşe göre   K 297/II'de ifade edilen h k ms zl    sadece konkordato hukuku bakımından anlamak gerekecektir. Dolayısıyla bu işlemler medeni hukuk bakımından geçerli; fakat konkordato hukuku bakımından geçersiz kabul etmek gerekir. Başka bir deyişle, kısıtlanmış olanın tasarruf yetkisi olduğu gerçeğinden hareketle medeni hukuk bakımından geçerli ve fakat konkordato alacaklılarına karşı ileri sürülemeyecek türden bir ge ersizli e geçildiği görülmektedir. Hükümde geçen hükümsüzlük yaptırımının bundan böyle sadece konkordato yönünden -alacaklıların haklarını ihlal ettiği ölçüde- bir anlamı ve değeri olduğu kabul edilmelidir. Bu geçersizlik (hükümsüzlük) ile amaçlanan alacaklıların korunmasıdır. Dolayısıyla bu değerlendirmenin bir sonucu olarak örneğin mahkeme izninin, geçmişe etkili olarak-icazet şeklinde de gerçekleşmesi, artık mümkün olacaktır; zira burada söz konusu olan “askıda geçersizlik” sonucu nedeniyle burada alacaklılar adına bir zarar da do mayacaktır.

Dolayısıyla mahkeme kararında da ifade edildiği üzere, alacaklıların haklarının ihlal edildiği açık bir durum söz konusu değildir. Aksine değerlendirilmesi durumunda ise rehnin maddi hukuk bakımından geçersiz olmasını doğurur ve bu durum rehinli alacaklının haklarını ihlal eder. Halbuki Mahkeme kararına konu olan olayda 0 km araçlar üzerinde rehin hakkı olan alacaklı lehine faiz i lemesinin devam ettiği dikkate alındığında, bu araçların satışına izin verilmemesi diğer adi alacaklıların haklarına da zarar verebilir. Başka bir deyişle konkordato geçici mühletinden sonraki tescili yapılan ön rehinli olan araçların rehne dönüşmesi ve bu araçların   K m. 295/II kapsamında satışına izin verilmesi diğer adi alacaklıların da menfaatine olacaktır.

Konkordato geçici mühletinden sonra tescili yapılmak zorunda kalınan araçların fiziki olarak tamamlanıp tamamlanmadığı hususunun da ayrıca irdelenmesi gerekmektedir. Zira söz konusu araçların tamamlanmamış olduğu dikkate alındığında, tamamlanmamış araç niteliğinde olması ve bu nitelikte araçların ise tescil ve rehin

süreçlerinin diğer motorlu araçlardan daha farklı i ledi inin göz önünde bulundurulmasını gerektirecektir.

Söz konusu araçların tamamlanmamış araç olmasının nitelendirilmesi durumunda da üzerlerine konulacak rehinin konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescilinin için doğası gereği teknik olarak sürecin uzamış olması anlamına gelmektedir. Bu noktada da kanaatimizce konkordato borçlusunu tarafından ihalede öngörülen kapsamda tamamlanması beklenen, fakat ihaleyi yapan idare ile aralarında uyuşmazlık çıkması sebebiyle söz konusu araçların tamamlanmasının gecikmesi ve konkordato geçici mühlet kararından sonra  İK m. 295/II ve 297/II kapsamında satışının yapılabilmesi amacıyla tescilinin yapılmak zorunda kalınmış olması sebepleriyle konkordato borçlusunun dürüst olduğu varsayılarak  İK m. 295/II ve 297/II kapsamında mahkemece rehinli araçların satışına izin verilebilmelidir.

KAYNAKÇA

Acar F, *Rehin Hukuku Dersleri* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2015).

Akçaal M, *Eşya Hukuku* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2021).

Akil C, *Sorularla Adi Konkordato* (Adalet Yayınevi 2019).

Albayrak H, * fl s Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020).

Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).

Açık   ve Tok O, * pote in Paraya  evrilmesi Yoluyla Takip- erh-* (1. Baskı, On  ki Levha Yayıncılık 2025).

Ba  zen A, *Müflisin Tasarruf Yetkisi* (Turhan Kitabevi 2005).

Ba t rk  , ‘Bankacılık Sektöründe Robotik Süreç Otomasyonu-Bir Uygulama  rne i’, 2023, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Bauer T and Staehelin D, *Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs Ergänzungsband* (2. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2017).

Börü L ve Parlak Börü Ş, ‘Konkordatonun Kefalet Sözleşmesine Etkileri’ (2020) 78 (3) İstanbul Hukuk Mecmuası 1239-1277.

Börü L, Parlak Börü Ş ve Bilgiç Eroğlu E, ‘Adi Konkordato Hükümleri Uyarınca Üçüncü Kişi Rehniyle Güvenceye Alınmış Alacağın Hukuki Durumu Üzerine Değerlendirmeler’ (2023) (1) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 547-575.

Esener T ve Güven K, *Eşya Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2015).

Gürdoğan B, *Türk-İsviçre İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi* (Ajans-Türk Yayınları 1967).

Hunkeler D, *Das Nachlassverfahren nach revidiertem SchKG, Mit einer Darstellung der Rechtsordnungen der USA, Frankreichs und Deutschlands* (Universitätsverlag Freiburg 1996).

Karakuş Erbaş B, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018).

Köprülü B ve Kaneti S, *Sınırlı Ayni Haklar* (2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1982).

Oğuzman MK, Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, *Eşya Hukuku* (23. Bası, Filiz Kitabevi 2021).

Ozanoğlu HS, ‘Türk Medeni Kanunu’nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine’ (2001) (2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 20-34.

Özsunar E, ‘Roma Hukukunda Rehin Hakkı’ (2005) (2) DEÜHFD 137-164.

Postacıoğlu İ, *Konkordato* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1965).

Rona Serozan, *Eşya Hukuku I* (3. Baskı, Filiz Kitabevi 2014).

Sarisözen MS, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2024).

Simil C, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2020).

Sirmen AL, *Alacak Rehni* (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları 1990).

Sirmen AL, *Eşya Hukuku* (9. Baskı, Yetkin Yayınları 2021).

Tanrıver S, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayıncılık 1993).

Taşpınar, ‘Adi Konkordato Hakkında İcra ve İflâs Kanunu’nda yapılan De i iklikler’ (2003) 27
(2) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 49-92.

Tekinay SS, *Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar* (Filiz Kitabevi 1994).

Umbach Spahn B, Kesselbach S and Bossart S, ‘Art 298 SchKG’ in Kren Kostkiwicz J and
Vock D (eds) *Schulthess Kommentar zum Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und
Konkurs* (4. Auflage Schulthess 2017).

 nal M, *Sınırlı Ayn  Haklar* (2. Baskı, Savaş Kitabevi 2024).

Vollmar A, ‘Art 298’ in SchKG’in Adrian Staehelin, Bauer T and Staehelin D (eds) *Basler
Kommentar Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und Konkurs* (2. Auflage, Helbing
Lichtenhahn 2010).

Von Tuhr A, *Borçlar Hukuku I-II* (Cevat Edege tr, Yargıtay Yayınları 1983).

Yeşilova B, ‘Konkordato  erhi m. 297’ içinde Yeşilova B (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3.
Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023).

Yılmaz A, *Belirli Süreli T ketic  Kredis  Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).

FARKLI BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ KARARLARI ÇERÇEVESİNDE ÇEKE KONKORDATO SÜRECİ ŞERHİ DÜŞÜLMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*ASSESSMENT OF ANNOTATING THE CONCORDAT PERIOD ON CHEQUES WITHIN THE
FRAMEWORK OF DIFFERENT DECISIONS BY REGIONAL COURTS OF APPEAL*

Araştırma Makalesi
Hakkı ÖZLÜ*

ÖZ

Çek üzerine konkordato şerhi konulması, konkordato sürecinde çek düzenlenmesi ve vadeli ya da karşılıksız çeklerle ilgili çeşitli uyuşmazlıkların kabulü ya da reddi kararları, istinaf yoluyla bölge adliye mahkemelerine taşınmaktadır. Ancak, bölge adliye mahkemelerinin farklı ve çelişkili kararlar vermesi, yeni uyuşmazlıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Çek üzerindeki konkordato şerhinin hukuki niteliği, konkordato şerhi ile karşılıksız çek suçu arasındaki ilişki, mahkeme kararları ya da komiser beyanlarının konkordato şerhi bakımından yeterliliği, komiserin ödemeye ya da ödememeye dair talimatlarının karşılıksız çek suçunu engellemek veya ödemenin gerçekleşmesini sağlamak bakımından yeterli olup olmadığı, konkordato sürecinde maddi hukuka ilişkin kararlar ve vadeli çeklerin ibrazı konuları ile vadeli çekin ibrazında ve çekin devrinde alacak tarihinin belirlenmesindeki yargısal hatalar ve yanlışlar ele alınmıştır. Bu konuda yerel mahkemelerin konkordato sürecindeki tedbir kararları istinaf edildiğinde farklı bölge adliye mahkemelerinin inceleme yaptıkları veya tedbir kararlarına karşı kanun yolunun kapalı olduğunu belirttikleri çeşitli kararlarına değinilmiştir. Çalışmamızda, yargısal ve bilimsel içtihatlardan örnekler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vadeli çek, Konkordato süreci, Karşılıksız çek, Maddi hukuk, Kanun yolu

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1748095

Makalenin Geliş Tarihi: 23.07.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 06.10.2025

* Dr., Ankara Ticaret Mahkemesi Başkanı

E-posta: hakkiozlu@adalet.gov.tr

ORCID: 0009-0008-2771-4667

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

ABSTRACT

The annotation of a concordat on a cheque, the issuance of cheques during the concordat process, and the judicial outcomes whether acceptance or rejection of various disputes concerning post-dated or dishonored cheques are brought before the regional courts of appeal. However, the issuance of differing and contradictory decisions by the regional courts has led to further legal uncertainty and the emergence of new disputes. The legal nature of a concordat annotation placed on cheques, the relationship between the concordat annotation and the offense of issuing a dishonored cheque, the sufficiency of court decisions or commissioner statements in terms of the concordat annotation, whether the commissioner's instructions regarding payment or non-payment are sufficient to prevent the dishonored cheque offense or to ensure payment, decisions on substantive law rendered during the concordat process, the presentation of post-dated cheques, and judicial errors and misconceptions in determining the date of claim in the presentation of post-dated cheques and in the transfer of cheques are discussed. In this regard, when the interim injunction decisions of the local courts during the concordat process were appealed, various decisions of different regional courts of justice were mentioned in which they examined the decisions or stated that the legal remedy against the injunction decisions was closed. Our study includes examples from judicial decisions and doctrinal literature.

Keywords: Post-date cheque, Concordat process, Dishonored cheque, Substantive law, Appeal remedies.

EXTENDED SUMMARY

The presence of a concordat annotation on a cheque is a very common situation in practice, and due to this feature, it is frequently the subject of regional court of justice decisions. The decisions of the local courts regarding the annotation of concordat on a cheque, the issuance of a cheque during the concordat process, and the acceptance or rejection of various disputes concerning postdated and dishonored cheques are brought before the regional courts of justice upon request through appellate review.

During the concordat process, local courts frequently render decisions regarding claims on cheques. Decisions that reject such claims are subject to appellate review by certain district regional courts of justice, ensuring a level of oversight and legal scrutiny at a higher judicial tier. However, decisions accepting such claims are often dismissed on procedural grounds and are not examined on their merits. This situation gives rise to new legal disputes.

Our study is structured into two main parts, excluding the introduction and conclusion.

In the first part of our study, the regulation and presentation of the cheque in the concordat process, which is formal procedural requirements, and in the second part, the main disputes that are the subject of the regional court of justice decisions regarding the cheques in the concordat process are examined. In the second part, disputes regarding the arising of the receivable and the claim for the receivable related to the

post-dated cheque, disputes regarding the annotation of bounced cheque during the concordat process, the effect of the concordat annotation on the crime of bounced cheque, disputes regarding the application of legal remedies against the injunction decisions are examined under subheadings.

In practice, such disputes continue to arise, and due to the insufficient number of precedent decisions related to the new concordat law, some courts refer to decisions from the period of bankruptcy postponement as precedents. This situation leads to contradictory rulings in practice.

If the debt arose before the concordat application, it is not possible to pay the post-dated cheque issued for the performance of this debt within its term, and the related receivable must be included in the concordat plan.

If a cheque has been transferred to a bank by endorsement before the concordat and the determination of the type of endorsement requires litigation, precautionary measures aimed at the return of the collected cheque amount to the plaintiff or, if not collected, the return of the cheque itself should not be applied during the concordat process.

Additionally, the annotation of a concordat on a cheque should not prevent the placement of a dishonored cheque annotation in cases where there are insufficient funds in the account.

Local courts should not issue decisions related to substantive law except for the precautionary measures explicitly provided by law. However, if the court makes a decision related to substantive law, such a decision must be subject to review by the regional appellate court.

If a post-dated cheque is identified as having been issued by the bank before the postponement period (grace period) begins but is presented within that period, payment should not be made without the approval of the commissioner, even if there are sufficient funds in the account; however, the guaranteed amount must be paid under all circumstances.

The court's acceptance of the concordat application should be considered a lawful justification that eliminates criminal liability in the offense of issuing a dishonored cheque.

In fact, in our opinion, the real solution to this issue is to exclude post-dated cheques from the scope of the offense of issuing dishonored cheques. In this way, the use of post-dated cheques can be discouraged.

In practice, it is known that local courts largely reject appeals against precautionary measures regardless of the type of measure, consider these decisions as final, and essentially issue precautionary rulings related to substantive law.

Although this situation may be considered legally valid from a technical perspective, it is a matter that must be seriously addressed within the framework of the right to access justice and the principle of legal certainty. This issue is regulated by the provision in the Enforcement and Bankruptcy Law stating that the court shall take all necessary measures to preserve the debtor's assets. Additionally, regulations the prohibition of legal

remedies against decisions related to these measures form the legal basis for this practice. Our study presents examples from judicial decisions and doctrinal literature.

GİRİŞ

Çek üzerinde konkordato şerhi bulunması, uygulamada çok rastlanılan bir durum olup, bu özelliği nedeniyle sık sık bölge adliye mahkemesi kararlarına konu olmaktadır. Yerel mahkemelerin çek üzerinde konkordato şerhi düşülmesi, konkordato sürecinde çek düzenlenmesi, ileri tarihli ve karşılıksız çekle ilgili verdikleri çeşitli uyuşmazlıklardaki kabul ya da red kararları, istinaf incelemesi istemi ile bölge adliye mahkemelerinin önüne gelmektedir.

Yerel mahkemelerin konkordato mehli içerisinde çekle ilgili çeşitli tedbir istemlerinin kabulü yönündeki kararlarının kesin olduğuna ancak red kararlarının incelenebileceğine ilişkin bir kısım bölge adliye mahkemesi kararları karşısında bu kez uyuşmazlıklarda başka sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Çek üzerinde konkordato şerhinin düşülmesi ve çek karşılıksız çıktığı halde karşılıksız şerhi düşülmemesi gibi hukuki durumlar etkisi bakımından kambiyo hukuku veya borçlar hukuku kapsamında çekin geçerliliğine yönelik tespitlerin yapılmasını da zorunlu kılmaktadır.

Çalışmamızın ilk kısmında, sıkı şekil koşullarına tabi olan çekin konkordato sürecinde düzenlenmesi ve ibrazı, ikinci kısmında ise konkordato sürecinde çeklerle ilgili bölge adliye mahkemesi kararlarına konu edilen başlıca uyuşmazlıklar ele alınmıştır.

Çekte konkordato şerhinin hukuki niteliği, konkordato sürecine ilişkin şerhin ve karşılık işleminin yapılmasının gerekip gerekmediği, karşılıksız çek suçunun konkordato şerhi ile ilgisi, konkordato şerhi için mahkeme kararının veya komiser beyanının yeterli olup olmadığı, komiserin ödeme ya da ödememe talimatının karşılıksız çek suçunun önlenmesi için ya da çekin karşılığının ödenmesi için yeterli sayılıp sayılmadığı, konkordato sürecinde çeklerin temliki ve ileri tarihli çekin ibrazı durumunda alacağın doğum tarihinin belirlenmesindeki yargı kararlarındaki yanlışlar, farklı kararlar maddi

hukuka ilişkin sınırlandırmalardaki belirsizlik konumuzla ilgili başlıca uyuşmazlık konuları olarak ele alınmıştır.

Uygulamada sözkonusu tartışmalar yaşanırken yeni konkordato hukuku ile ilgili sorunlara ilişkin yeterli emsal karar bulunmadığından uygulamada kimi mahkemelerce iflasın ertelenmesi dönemindeki kararların emsal gösterilmesi, çelişkili kararlara neden olmaktadır.

I. SIKI ŞEKİL KOŞULLARINA TABİ OLAN ÇEKİN KONKORDATO SÜRECİNDE DÜZENLENMESİ VE İBRAZİ

Çek, Türk Ticaret Kanunu'ndaki sıkı şekil koşullarına bağlı olan ve para borçlarını ödeme amacına özgülünmüş, yazılı ve soyut bir havale¹, bir kambiyo senedi², ödeme aracı³, muhatap banka üzerine çekilen bir havaledir⁴. Kıymetli evrak hukuku ile ilgili öğreti genellikle tarafların çek üzerindeki kayıtları, çekin geçerliliğini etkileyip etkilemediği ve çek üzerine yazılan kayıtların bizzat kendilerinin geçerli olup olmadığı bağlamında ele almıştır.

A. Çekteki Kayıtların Geçerliliği ve Konkordato Sürecine İlişkin Şerh

Çekte sıkı şekil koşulları geçerli olduğundan (TTK m. 780) bu koşulları haiz olmayan bir senet çek vasfında kabul edilmemektedir (TTK m. 781). Örneğin zorunlu unsur olan düzenleme tarihinin olmaması (TTK m. 780/I-e) bedelin ödenmesini koşula bağlayan kayıtlar (TTK. m. 671/I-b, 780/I-b) çeki geçersiz kılan bu kabilden kayıtlardır⁵.

¹ Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021) 310.

² Ali Bozer ve Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku* (7. Baskı, BTHAE 2017) 206.

³ Hasan Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları* (10. Baskı, Adalet Yayınevi 2023) 289, 290. Benzer tanımlar için Mehmet Özdamar, Kürşat Göktürk, Mehmet Çelebi Can ve Esra Kaşak, *Kıymetli Evrak Hukuku* (5. Baskı, Adalet Yayınevi 2024) 242; Mehmet Bahtiyar, Nihat Taşdelen, Levent Biçer ve Esra Hamamcıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, (Beta Yayıncılık 2022) 133.

⁴ Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (22. Baskı, Turhan Kitabevi 2018) 219; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen ve Arslan Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku -Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Yeni Çek Kanunu'na ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre-* (10. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2015) 233; Abuzer Kendigelen ve İsmail Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri* (8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024) 284; Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı, Dora Yayıncılık 2019) 145.

⁵ Öztan (n 4) 239; Bahtiyar ve diğerleri (n 3) 154; Ülgen ve diğerleri (n 4) 255; Pulaşlı (n 3) 339; Bilgili ve Demirkapı (n 4) 160.

Ödeme aracı olması ve görüldüğünde ödenmesi nedenleri ile çekte kural olarak vade olmayacağından (TTK m. 707/I) buna aykırı kayıtlar yazılmamış hükmündedir. Çek, uzun zamandır kredi aracı olarak kullanıldığından kanun koyucu, bu kullanımın ortaya çıkardığı sorunların çözümü için ileri tarihli çeker imkân sunan düzenlemeler yapmak zorunda kalmıştır. Özellikle çekin lehtarın eline ulaşması bakımından geçecek süre, malın tesliminin vadeye bağlanması, kredi aracı olarak kullanılmak istenmesi nedeniyle ileri tarihli çek düzenlenmektedir⁶. İleri tarihli çekler öğretilde ve uygulamada “postdate”, “ileri ihdas tarihli”, “ileri tarihli” veya “vadeli çek” olarak da adlandırılmaktadır⁷.

Çeker dahil edilmesi ilgililerin isteğine bırakılmış kayıtlar da bulunmaktadır. Bu kayıtların bir kısmı kanunda belirtilmiştir. Örneğin “çizgili bir çek”⁸, “lehtar tayinine ilişkin” (TTK m. 785/I-a), çekin türüne ilişkin “menfi emre” (TTK m. 785/II, 788/II), “hamiline” (TTK m. 785/III), ödemeye ilişkin olarak “ikametgah” (TTK m. 787), “yabancı para ile aynen ödeme” (TTK m. 802/III), “çekin bir bankaya ödeneceği” (TTK m. 804), “hesaben ödeme” (TTK m. 805), “protestosuz” (TTK m. 818/I-i) ve “aval” kaydı⁹ (TTK m. 794) ve ödememe durumuna yönelik lehtar ve ciranta tarafından yazılan “sorumsuzluk” ve “ciro yasağı” kayıtları¹⁰ (TTK m. 818/I-d, 685)), “temerrüt faiz oranı”¹¹ (TTK m. 726/I-b) kanunda gösterilmiş olan isteğe bağlı kayıtlardır.

Çek üzerindeki bir kısım kayıtlar çekin geçerliliğini etkilememekle birlikte yazılmamış sayılmaktadır. Örneğin kabul şerhi (TTK m. 784), muhatap bankanın cirosu (TTK m. 789/II), aval beyanı (TTK m. 794/II), çek görüldüğünde ödendiği için vade

⁶ Ali Ayli ve Didem Yardımcıoğlu, ‘Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi’ (2014) 16 (Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan-Özel Sayı) DEÜHFD 3195, 3226.

⁷ Yargıtay HGK, 12-1285/531, 16.04.2014, bkz. Gönen Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak*, (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2016) 936.

⁸ Kendigelen ve Kırca (n 4) 351.

⁹ Bahtiyar ve diğerleri (n 3) 153; Ülgen ve diğerleri (n 4) 249-252; Pulaşlı (n 3) 334-338.

¹⁰ Bozer ve Göle (n 2) 290; Ülgen ve diğerleri (n 4) 251.

¹¹ Bozer ve Göle (n 2) 296.

kaydı, kapital faiz kaydı (TTK m. 786), düzenleyenin sorumsuzluk kaydı (TTK m. 679) çek üzerine konulursa bunlar yazılmamış sayılmaktadır¹².

Çeklerle Bağlantılı Bazı Hukuki İhtilafların Giderilmesine Dair Konvansiyon (Cenevre Konvansiyonu)¹³ Ek II m. 6 hükmüne göre taraf devletler, çekte kabul sonucunu doğurmamak üzere, teyit (certification), vize (visa) ve tasdik (confirmation) gibi beyanların hukuki sonuçlarını düzenleme hususunda yetkili kılınmışlardır. Söz konusu kayıtlar çekin niteliği ile bağdaşmayan hususlar içermedikçe senede dahil edilebilir¹⁴. Bu kayıtlara “Provizyon” “teminat” “yetki” “ihbar” “teyit” “vize” “tahkim” kayıtları örnek gösterilebilir¹⁵. Teyit muhatap banka tarafından çekin ön veya arka yüzüne “teyit edilmiştir” “hamil emrine amadedir” “bloke edilmiştir”¹⁶ şeklinde yazılmaktadır.

Vize kaydı, karşılığının sorulduğu anda mevcut olduğunu gösteren ve bankanın, sorgu anında bir karşılık görürse, durumu “*karşılığı vardır*” vb. ifadelerle çekin üzerine yazıldığı kayıttır. Görüldüğü gibi vize kaydı ile konkordato şerhine ilişkin kayıt çekin muhatabı olan banka tarafından yazılmaktadır. Çek üzerindeki kayıtlardan teyit kaydı ve vize kaydı uygulamada kambiyo hukukuna ilişkin olduğu kabul edilmemekle birlikte öğretide borçlar hukuku kapsamında değerlendirilmektedir¹⁷.

B. Konkordato Sürecinde Çekin Düzenlenmesi İbrazı ve Komiser İzni

Akit yapmaya ehil herkes (TMK m. 9) çek düzenleme ehliyetini haizdir. TTK m. 670 uyarınca sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kimse kambiyo senetleri ile de

¹² Kendigelen ve Kırcı (n 4) 307; Bahtiyar ve diğerleri (n 3) 154; Ülgen ve diğerleri (n 4) 253; Pulaşlı (n 3) 343.

¹³ 19.03.1931’de Cenevre’de imzalanan Çeklerle Bağlantılı Bazı Hukuki İhtilafların Giderilmesine Dair Konvansiyon Tükiye tarafından imzalanmakla birlikte henüz TBMM tarafından onaylanmamıştır.

¹⁴ Kendigelen ve Kırcı (n 2) 304; Bahtiyar ve diğerleri (n 3) 153

¹⁵ Bahtiyar ve diğerleri (n 3) 155; Özdamar ve diğerleri (n 3) 255; Kendigelen ve Kırcı (n 4) 305; Bilgili ve Demirkapı (n 4) 159.

¹⁶ Kendigelen ve Kırcı (n 4) 353; ayrıca bkz. Sinan Sarıkaya ‘Çekin Teyidi’ (2023) 9(1) TFM 37, 38.

¹⁷ Ülgen ve diğerleri (n 4) 295; Sarıkaya (n 16) 46; Yargıtay 12 HD, 16810/677, 24.01.1995 bkz. Sarıkaya (n 16) 55.

borçlanmaya ehildir¹⁸. Hesap sahibi tüzel kişi de çek düzenleyebilecek olan, tüzel kişinin organı durumundaki kişidir¹⁹.

TMK m. 458 hükmüne göre tam ehliyetli kişinin fiil ehliyetini etkilemeyeceği için kendine kayyım atanan kişi çek düzenleyebilirken kendisine yasal danışman atanan kişi TMK m. 429 uyarınca çeki yasal danışmanının izni ile düzenleyebilmektedir²⁰.

TTK m. 800 hükmüne göre, çekin ya da ileri tarihli çekin tedavüle çıkmasından sonra düzenleyenin düzenleme tarihinden önce ölümü, iflası, hakkında konkordato hükümlerinin uygulanmasına karar verilmesi veya düzenleyenin kişisel halinde ya da malvarlığında oluşacak değişiklik, çekteki güçlü tedavül kabiliyeti sonucu çekin geçerliliğini etkilememektedir²¹.

Konkordato mühleti içinde alacaklılara ödeme yapılmaması konkordatonun doğasından kaynaklanmaktadır²². Öğretide bir kısım yazara göre²³ mühletten önce doğan borcun ödenmesi, bir kısım alacaklılara ayrıcalık tanınması olarak anlaşılabileceği bu durumun konkordatonun gerektirdiği kolektiflik, evrensellik ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu ve İİK m. 292/I-c ve 300d maddelerindeki kurallara da ters düştüğünden borçlunun bu ilkelere aykırı davranışı konkordato komiserine mühletin kaldırılmasını isteme yetkisi tanımaktadır.

Öğretide diğer bir görüşe göre komiser tarafından yasaklanmadığı sürece yapılacak ödemeler geçerlidir²⁴. Zira mühlet öncesi doğmuş borçlarının ödenmesi yasak

¹⁸ Poroy ve Tekinalp (n 1) 144; Bozer ve Göle (n 2) 311.

¹⁹ Bozer ve Göle (n 2) 245.

²⁰ Nagehan Kırkbeşoğlu, 'Genel Olarak Yasak İşlemler' 2023 (1)2 EOGÜHFD 179, 183.

²¹ Öztan (n 4) 312; Poroy ve Tekinalp (n 1) 355; Bozer ve Göle (n 2) 308; Pulaşlı (n 3) 346; Ayli ve Yardımcıoğlu (n 6) 3218.

²² Müjgan Tunç Yücel, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2020) 13; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 177.

²³ Altay ve Eskiocak (n 22) 178.

²⁴ Selçuk Öztekin, Budak, Ali Cem Budak, Müjgan Tunç Yücel, Serdar Kale ve Bilgehan Yeşilova, *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 484; M. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 489.

tasarruflar arasında sayılmamıştır. Ancak diğer alacaklıların zarara uğraması halinde komiser durumu rapor ederek mahkemeden mühletin kaldırılmasını isteyebilir.

Öte yandan yine öğretide İİK m. 297/I hükmüne göre borçlu tarafından çek düzenlenmesinin veya çek bedellerinin ödenmesinin komiserin bizzat iznine ve onayına tabi tutulabileceği de kabul edilmektedir²⁵. Uygulamada da yerel mahkemeler genellikle mühlet kararları ile birlikte borçlunun (çek düzenleme ve çek ödemesi gibi) işlemlerinin komiserin iznine tabi tutulmasına karar vermektedir.

İİK. 308c/II hükmüne göre “Bağlayıcı hâle gelen konkordato, konkordato talebinden önce veya komiserin izni olmaksızın mühlet içinde doğan bütün alacaklar için mecburidir.”. Komiserin onayı ile mühlet içinde üstlenilen borçlar ise konkordato koşullarına tabi olmayacağı gibi iflas halinde masa borcu sayılmaktadır²⁶.

Çek alacağı bakımından konu irdelendiğinde muhatap banka öncelikle ibraz edilen çekin geçerliliğini, çekin ödenmesine engel bir durum olup olmadığını re’sen incelemelidir. Bunlardan birini tespit ettiğinde ise ödemededen kaçınmalıdır²⁷. Aksi takdirde banka gerekli özeni göstermeksizin yaptığı bu ödemeyi daha sonra düzenleyenin hesabına borç olarak yansıtamayacaktır²⁸.

Öğretide Sarısözen’e göre²⁹, borçlunun mühletten önce düzenlediği çekler bankaya ibraz edildiğinde karşılığı varsa bu durumda iki ihtimal olabilir. Birinci ihtimalde borçlu hesabından yapılacak ödemelerin komiserin onayına bağlanmaması halidir. Burada da iki seçenek söz konusudur. Birincisi komiserin onayına bağlanmadığı halde çek hesabında karşılık varsa karşılığı banka çeki ibraz edene ödemelidir. İkinci olarak

²⁵ Sarısözen (n 24) 508; Tunç Yücel (n 22) 95.

²⁶ Altay ve Eskiocak (n 22) 176.

²⁷ Ülgen ve diğerleri (n 4) 269, 277, 1056; Öztan (n 4) 292. TTK m. 797/I uyarınca çekin bankaya ibrazı bankanın incelemesine sunulması ve zilyetliğinin geçici olarak bankaya bırakılmasıdır (Poroy ve Tekinalp (n 1) 393.

²⁸ Ülgen ve diğerleri (n 4) 269; Özdamar ve diğerleri (n 3) 281; Poroy ve Tekinalp (n 1) 393.

²⁹ Bkz. Sarısözen (n 24) 503.

komiserin onayına bağlanmadığı halde çekin karşılığı da bulunmadığında banka karşılıksız şerhi düşüp kanuni garanti miktarını çeki ibraz edene ödemelidir³⁰.

Komiserin onayına bağlanması durumu olan ikinci ihtimalde de iki seçenek söz konusudur. Birincisi komiser çekin varlığından haberi olduğu halde çekin karşılığı hesapta bulunuyorsa karşılığı olan çekin ödenip ödenmeyeceğine komiser karar vermelidir. Komiser izin verdiğinde çek karşılığı ödenmeli; komiser ödeme için izin vermediğinde banka karşılıksız şerhi de düşmemelidir. Ancak bu durumda komiserin izni olmadığından herhangi bir işlem yapılamadığı belirtilmelidir³¹. Bu ihtimalde ikinci seçenek olan karşılığının olmaması durumunda ise doğal olarak ödeme için komiserin izninin olup olmamasının önemi bulunmamaktadır.

Öğretide Kendigelen bankanın çek üzerinde karşılıksız şerhini de yazabileceğini ifade etmektedir³². Bu görüşe göre banka düzenleyenin hukuki ve idari yaptırımlara maruz kalmasını önlemek için hamile ödeme de yapabilir. Yaptığı ödemeyi de çek anlaşmasına dayanarak genel hükümlere göre çeki düzenleyen konkordato borçlusundan talep edebilir

Coşkun, borçlu geçici mühlet kararından önce düzenlediği ileri tarihli çeklerin mühlet kararından sonra bankaya ibrazı halinde bu çeklerin “ödenmemesi hususunda” mahkemece tedbir kararı verilebileceği görüşündedir³³.

Tunç Yücel haklı olarak mühletten önce doğan diğer borçlar gibi konkordato başvurusundan önce doğmuş olmakla birlikte düzenleme tarihi mühlet içine denk gelen ileri tarihli çekin mühlet içinde ödenmesinin mümkün olmadığı görüşündedir. Çek alacağı konkordatoya tabi olmalı ve adi alacak olarak kaydedilip proje kapsamında ödenmelidir. Bu görüşe göre eğer ileri tarihli çek mühlet içinde bankaya ibraz anında çekin karşılığı bulunmamakta ise, banka tarafından karşılıksızdır işlemi yapılmalı ve garanti miktarı da ödenmelidir³⁴. Eğer komiserin ödeme izni olduğu halde ileri tarihli çek

³⁰ Ibid 503.

³¹ Ibid 508.

³² Bkz. Ülgen ve diğerleri (n 4) 272; Öztan (n 4) 290.

³³ Mahmut Coşkun, *Konkordato ve İflas* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 86.

³⁴ Tunç Yücel (n 22) 94.

mühlet içinde bankaya ibraz edildiğinde çekin karşılığı bulunmakta ise alacaklıya ödeme yapılmalıdır. Ancak komiserin ödeme için izni olmadığında banka tarafından karşılığı olduğu halde karşılıksızdır şerhi de verilmemelidir³⁵.

Uygulamada da düzenleme tarihi konkordato mühleti içerisinde denk gelen ileri tarihli çekin mühlet içinde ödenmesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir³⁶. Kanaatimizce konkordatoya tabi olan borçların mühlet içinde ödenmesi mümkün olmadığından konkordato projesine dahil olan mühletten önce düzenlenmiş vadeli çekin ödenmesine izin vermeyen konkordato komiseri aslında kanuna uygun hareket etmiş olmaktadır.

II. KONKORDATO SÜRECİNDE ÇEKLERLE İLGİLİ BÖLGE ADLİYE MAHKEME KARARLARINA KONU OLAN UYUŞMAZLIKLAR

Yargıtay ilgili dairelerinin 7101 sayılı Kanun öncesi vermiş olduğu aynı uyuşmazlıklarla ilgili kararları ile karşılaştırıldığında bölge adliye mahkemelerinin mevcut kararlarından farklı içtihatlarla ulaşılabilmektedir. Çelişkilerde 7101 sayılı kanunla TTK'da ve HMK'daki yapılan esaslı değişiklikler öncesi söz konusu dönemlerdeki uygulama farklılıkları etkilidir. İlk derece mahkemelerinin örnek alabileceği emsal içtihatların yokluğu da iflas ertelemesine ilişkin emsal kararların örnek alınması ya da alınmaması yerel ya da bölge adliye mahkemelerinde verilen farklı kararlar sonucu borçlular bir bölgede konkordato kararı ve tedbiri alamadığında hemen ardından merkez adresini değiştirerek başka bölgede konkordato talep etmektedir.

Konkordato kaydının olup olmaması ya da çekin karşılıksız veya karşılığının olması hallerinde doğan uyuşmazlıklara yönelik farklı bölge adliye mahkemelerinin farklı kararlarının ilk derece mahkemelerine yansımaları, hukuk güvenliğine ilişkin bir kısım sorunu gündeme getirmektedir. Bu kısım altında da karşılaşılan bu sorunlarla ilgili uyuşmazlıklar incelenecektir.

³⁵ Ibid 94.

³⁶ Coşkun (n 33) 86, 156.

A. İleri Tarihli Çekle İlgili Alacağın Doğumu ve Alacak Talebine İlişkin Uyuşmazlıklar

1985 yılında eski 3167 sayılı Çek Kanunu m. 16/I hükmünde düzenleme tarihinden önce ibrazında hukuki takibin yanısıra cezai kovuşturma da yapılmakta idi. 5838 sayılı kanunla³⁷ 2009 yılı sonuna kadar yazılı düzenlenme tarihi öncesi dönemde çek ödenmek üzere muhataba ibrazı geçersiz sayılmıştır. Bu konuda düzenleme tarihinden önceki ibrazın geçersizliğine ilişkin uygulama beş kez yapılan uzatmalardan sonra son değişiklik ile³⁸ 31.12.2025 tarihine kadar uzatılmıştır. Bir anlamda düzenleyen ile lehtar arasında çekte “vade anlaşması”na artık kanun koyucu tarafından da itibar edilmiştir³⁹. Vadeli çekle birlikte ülkemizde çekin ödeme aracından ziyade kredi aracına dönüşmesi, teminat aracı olarak kullanılabilmesi, muhatabın banka olması ve düzenleyenin ağır yaptırımlara tabi olması gibi nedenlerle çek bono yerine kullanılır hale gelmiştir⁴⁰.

Kanunda borçlunun mühlet içerisinde çek keşide edemeyeceği belirtilmemiştir. Konkordato kurumu da alacağı tecdit etmediği gibi alacağın karakterini de değiştirmemektedir⁴¹. Konkordato mehli öncesinde konkordato borçlusunun düzenlediği ileri tarihli çekin karşılığını bankada bulundurmaması haklı görülebilir. Zira konkordato mühletinden önce doğmuş olan borçlar konkordato kapsamındadır⁴². Borçlu bu durumda karşılığı olan çeki konkordato süresince ödemeyeceği gibi konkordato komiserleri de ödemeye onay vermemelidir. Bu durumda kanaatimizce ileri tarihli çeklerde konkordato süreci nedeniyle borç ödememe statüsü hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmelidir.

³⁷ Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası:5838, Kabul Tarihi: 18.02.2009, RG 28.02.2009/27155 mük.

³⁸ Bazı Kanun Ve KHK’larda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 7491, Kabul Tarihi: 27.12.2023, RG 28.12.2023/32413.

³⁹ Ülgen ve diğerleri (n 4) 1000;

⁴⁰ Kendigelen ve Kırcı (n 4) 315; Ülgen ve diğerleri (n 4) 260.

⁴¹ Talih Uyar, ‘Konkordatonun Hükümleri (İİK m. 303)’ (2009) 84 Legal Hukuk Dergisi 3793, 3793; Altay ve Eskiocak (n 22) 400.

⁴² Coşkun (n 33) 156.

Öte yandan uygulamada ileri tarihli çekte alacağın doğum anının belirlenmesi karışıklığa neden olmaktadır. İİK. m. 294/VI hükmüne göre “*Konkordato mühletinin verilmesinden önce, müstakbel bir alacağın devri sözleşmesi yapılmış ve devredilen alacak konkordato mühletinin verilmesinden sonra doğmuş ise, bu devir hükümsüzdür.*” Diğer bir ifade ile İİK m. 294/VI hükmüne göre doğmamış alacağın devri hükümsüzdür. Bununla birlikte konkordato sürecinde bu maddenin bir kısım yerel mahkemeler tarafından verilen kanaatimizce isabetsiz olan tedbir kararlarına dayanak gösterildiği bilinmektedir.

Yüksek mahkeme söz konusu hükmü, vadeli senetler ile ileri tarihli çeklerin müstakbel bir alacağı temsil ettiği yönündeki kanaatimizce hatalı bir gerekçeye dayanak yapmıştır. Gerçekten Yargıtay 6. Hukuk Dairesi bir kararında⁴³ konkordato mühletinden sonra doğacak olan alacakla ilgili İİK m. 294/VI. hükmüne atıfta bulunarak “*çekin temlik cirosu ile devredildiği kabul edilmiş olması halinde davacı şirketin geçici mühletin ilanından önce davalıya ciro ettiği ve mühlet ilanından sonra muaccel olan ileri tarihli çekten kaynaklanan devri, yukarıdaki hüküm uyarınca geçersiz olacağına*” içtihat etmiştir. Oysa kambyo senetleri, kurucu (yaratıcı) kıymetli evraklardan olup, senede bağlı olan hak senedin düzenlenmesi ve ilk hamile teslim edilmesi ile doğmaktadır⁴⁴. Vade alacağın doğum tarihinden sonraki bir tarih olduğuna göre ileri tarihli çek alacağın doğum tarihini değiştirmemektedir. Keza emre yazılı çek kamu güvenliğini haiz kıymetli evraktır⁴⁵. “*Kağıttaki hak ile kağıdın içerdiği hak daima hamile aittir.*”⁴⁶. Mevcut bir borç için kambyo taahhüdünde bulunulması yenileme anlamına gelmeyeceği gibi temel ilişkiden doğan eski borç ve alacak ile kambyo ilişkisinden doğan yeni borç ve alacak varlıklarını birlikte sürdürmektedir⁴⁷. Temel borç ilişkisinden doğan talep hakkı ortadan

⁴³ Yargıtay 6 HD, 1251/1999, 11.04.2022, bkz. Coşkun (n 33) 157.

⁴⁴ Ülgen ve diğerleri (n 4) 24. Çek gibi kamu güvenliğini haiz kıymetli evrakta, senedin içerdiği hakkın ne zaman doğduğu kıymetli evrak teorilerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (bkz. Poroy ve Tekinalp, (n 1) 47; Bozer ve Göle (n 2) 21; Pulaşlı (n 3) 46; Öztan (n 4) 27.

⁴⁵ Bahtiyar ve diğerleri (n 3) 15; Poroy ve Tekinalp (n 1) 47.

⁴⁶ BGE 98 IV 244 bkz. Poroy ve Tekinalp (n 1) 47.

⁴⁷ Ülgen ve diğerleri (n 4) 25; Aynı yönde Yargıtay 11 HD, 6447/7249, 15.06.2009 (Eriş (n 7) 1136).

kalkmamakta ancak bu hakla yarışan bir kambiyo hakkı doğmakta⁴⁸ ve alacaklının alt ilişkiden doğan talep hakkı kambiyo hakkı kullanılmasına (vadeye) kadar donmaktadır⁴⁹. Senetteki son hamil, komisere ilan tarihinden itibaren süresi içerisinde alacak bildiriminde bulunmalıdır⁵⁰. Nitekim cirantalardan biri ya da birden fazlası da geciktirici koşula bağlı olarak alacak bildiriminde bulunabilir. Böyle bir alacak bildiriminin hesaba katılıp katılmamasına mahkeme İİK m. 302/VI hükmüne göre karar verebileceği gibi aynı alacak için birden fazla alacaklının oy kullanmamasına dikkat edilmelidir⁵¹. Muhatap banka çekte kambiyo ilişkisine dahil olmadığı gibi hamilin de kambiyo hukukuna dayanarak muhataba karşı bir talep hakkı bulunmamaktadır⁵². Ödemeye yönelik talep hakkı için çek muhataba ibraz edilmelidir⁵³.

Dolayısıyla alacak eğer konkordato talebinden önce doğmuş ise, borcun ifası için düzenlenen ileri tarihli çekin mühlet içinde ödenmesi mümkün olmadığı gibi bu alacak konkordatoya kaydedilmelidir⁵⁴. Esasında ileri tarihli çekin karşılıksız çıkması halinde karşılıksız çek suçu kapsamında çıkartılması, mevcut sorunları kısmen çözebileceği gibi çekin bono yerine kullanılmasını da engelleyebilir⁵⁵.

B. Karşılıksız Çek Suçunun Önlenmesine Yönelik Konkordato Sürecine İlişkin Şerh Düşülmesine İlişkin Uyuşmazlıklar

Çek düzenlenmesi için iki önkoşuldan biri (diğeri çek anlaşması) “*düzenleyenin emrine tahsis edilmiş bir karşılık bulunmalı*”dır (TTK m. 783/I). Konkordato sürecinde karşılıksız şerhine ilişkin olarak iflasın ertelenmesi döneminde maddi hukuka ilişkin olduğu gerekçesi ile çeke karşılıksız şerhi düşülmesinin önlenmesine yönelik tedbir

⁴⁸ Kendigelen ve Kırca (n 4) 26; Poroy ve Tekinalp (n 1) 143.

⁴⁹ Poroy ve Tekinalp (n 1) 143.

⁵⁰ Levent Börü ‘Adi Konkordato Alacaklıların Alacaklarını Bildirmesi’ (2019) 10(1) İÜHFD 173, 183.

⁵¹ Ibid 183.

⁵² Ülgen ve diğerleri (n 4) 236.

⁵³ Öztan (n 4) 270; Özdamar ve diğerleri (n 3) 44; Kendigelen ve Kırca (n 4) 316.

⁵⁴ Coşkun (n 33) 156.

⁵⁵ Bkz. Ünal Tekinalp, ‘İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri’ (1999-2000) 19(1-2) *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* 923, 932; Cezai yaptırıma karşı tartışmalar için bkz. Haluk Tandoğan, ‘Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkardığı Sorunlar’ (1981) 11(2) *Batider* 67, 67 vd.

alınamaması konusu, maddi hukuka ilişkin ve üçüncü kişileri etkilemeye yönelik tedbir kararları ile ilgili uyuşmazlıklarla çek üzerine konkordato şerhi düşülmesine ilişkin uyuşmazlıklar bu başlık altında incelenmiştir.

1. İflasın Ertelenmesi Döneminde Maddi Hukuka İlişkin Olduğu Gerekçesi ile Karşılıksızdır Şerhinin Düşülmesinin Önlenmesine Yönelik Tedbir Alınamaması

İflasın ertelenmesi bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflasını gerektiren aktiflerin pasiflerini karşılayamaması halinde mahkemenin iflas kararı öncesi, talep üzerine şirketin ya da kooperatifin mali durumunun düzeltilebileceğini tespit ettiğinde düzeltme süresi vermesini ifade eden bir kurumdu⁵⁶.

Türk-İsviçre doktrinde genel kabul gören tanıma göre konkordato, koşulların gerçekleşmesi halinde olağan cebri icra usullerinin yerini alan, iflasa yaklaşan ve fakat ona nazaran özel ve daha yumuşak bir rejim öngören bir cebri icra türü olarak tanımlanmıştır⁵⁷. Konkordato kolektif bir cebri tasfiye kurumudur⁵⁸. Kanun koyucu öğretide süregelen eleştiriler neticesinde iflasın ertelenmesi kurumunu tümüyle kaldırarak tercihinin konkordatodan yana kullanmış; bunu yaparken de konkordatoda revizyona gitmiştir⁵⁹.

Öğretide ve uygulamada iflasın ertelenmesi talebinin incelenmesi sırasında verilen ihtiyati tedbir kararlarının maddi hukuk alanında sonuçlar doğuracak nitelik ve içerikte olmaması; bu nedenle özellikle üçüncü kişilerin haklarını etkileyecek şekilde ve maddî hukuk bakımından sahip oldukları hakların kullanılmasını engelleyecek veya bu

⁵⁶ İsmet Sayhan, *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflas ve İflasın Ertelenmesi* (Yetkin Yayınları 2016) 171.

⁵⁷ İbrahim Ermenek, *İflasın Ertelenmesi* (Doktora Tezi) (2008) 120. Concordat” kelimesinin karşılığı olan “konkordato” anlaşma olarak borç ilişkisinin karşılıklı olarak belirlenen koşullarla sona erdirilmesidir bkz. Sarısözen (n 24) 119.

⁵⁸ Altay ve Eskiocak (n 22) 3.

⁵⁹ Sarısözen (n 24) 108.

hakların özüne zarar verecek şekilde ihtiyati tedbir kararları verilemeyeceği kabul edilmektedir⁶⁰.

İflasın ertelenmesindeki muhafaza tedbirleri geçici hukuki koruma tedbirleridir. Kesin koruma sağlamaz, yargı organlarınca verilir, karar bağlayıcıdır, iflasın ertelenmesini alacaklı ve borçlu isteyebilir, yaklaşık ispat yeterlidir⁶¹. İflasın ertelenmesinde, erteleme süresince borçluya ait taşınmaz malların üçüncü kişilere devrinin engellenmesi için tapu siciline şerh düşülmesi, yatırım mallarının devrinin yasaklanması, ortaklığın işletme faaliyetlerinin durdurulması gibi tedbirlerin alınabileceği öngörülmüştü⁶².

İflasın ertelenmesi ile konkordato öncelikle amaç bakımından birbirinden farklı iki kurumdur. Konkordatoda iflas ertelemenin aksine şirketin kurtarılması değil; borçların ödenmesi amaçlanmaktadır⁶³. Yargıtay iflasın ertelenmesinde verilecek tedbir kararlarının sadece borçluya nefes alma imkanının verilmesi yönünde olması gerektiğini içtihat etmişti⁶⁴.

Öğretide iflasın erteleme kararının etkileri takiplerin durmasına yönelik olduğundan (İİKm. 179/b) ve takip hukukuna ilişkin tedbirlerin alınması gerektiğinden protesto çekilmesi ve çekin ibrazının önlenmesi gibi tedbirlerin alınamayacağı belirtilmekteydi⁶⁵. İflasın ertelenmesinde alacaklılar için genel bir alacak tahsili yasağı da verilememekte idi⁶⁶.

Yargıtay iflasın ertelenmesine ilişkin tedbirlerin kural olarak takip yasakları ile sınırlı olduğunu, borçlu şirkete nazaran üçüncü kişi durumunda olanların maddi hukuktan

⁶⁰ Ermenek (n 57) 245; Mahmut Bilgen, *Konkordato İflas ve Yargılama Usulü* (3. Baskı, Adalet Yayınevi 2020) 148.

⁶¹ Cenk Akil: 'İflâsın Ertelenmesinde Muhafaza Tedbirleri-Özellikle Kayımlık-' (2009) 25(1) Batider s. 229, 234.

⁶² bkz. Ermenek (n 57) 250, dn. 62'de belirtilen yazarlar.

⁶³ Öztekin ve diğerleri (24) 132.

⁶⁴ Yargıtay 23 HD, 2502/6502, 21.10.2014 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 05 Nisan 2025.

⁶⁵ Akil (n 61) 229, 255.

⁶⁶ Selçuk Öztekin, 'İflasın Ertelenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar' (2016) 15(1-2) İKÜHFD 403, 410, Aynı yönde Yargıtay 19 HD, 2288/4946, (04.05.2006 (28.06.2007 (Öztekin 410); Bilgen (n 60) 149.

doğan talep ve def'i haklarını kısıtlayan ve infazı denetlenemeyecek şekilde ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceğini kabul etmişti⁶⁷. Bu bağlamda iflasın ertelenmesi döneminde “*maddi hukuka ilişkin*” haklara etki edebilecek şekilde konkordato talep eden şirketin düzenlediği çekin ödenmesinin durdurulması, şirketlerin banka hesapları üzerinde bulunan blokeelerin kaldırılması⁶⁸, çeklere karşılıksız şerhi yazılmaması⁶⁹ şeklindeki tedbir kararları usul ve yasaya aykırı olduğu gerekçesi ile Yargıtay tarafından bozulmakta idi⁷⁰. İflasın ertelenmesi döneminde, ileri tarihli bir çek verilmiş olsa da hamil bankaya başvurarak ödenmediğini tespit ettirerek müracaat hakkını kullanabilirdi⁷¹.

Mali durumu bozulan şirketler, iflasın ertelenmesi döneminde vadeli çekte karşılıksız çek suçunun oluşturduğunun kabul edilmesi nedeni ile iyileştirme projelerini gerçekleştirecek olan yönetim kurulu üyelerine hapis cezası uygulanabilmekteydi. Öğretide, bu durumların iflasın ertelenmesi müessesesini etkisiz hale getirmesi nedeniyle iflasın ertelenmesi kararı verilen şirketlerdeki yönetici ve temsilcileri bakımından karşılıksız çek suçları sebebiyle kovuşturma yapılamayacağı veya yapılsa da erteleme süresince bu kararların infazının da ertelenebileceği yönünde düzenleme yapılması önerilmişti⁷².

2. Konkordato Sürecindeki Maddi Hukuka İlişkin Olan ve Üçüncü Kişileri Etkilemeye Yönelik Tedbir Kararları ile İlgili Uyuşmazlıklar

7101 sayılı kanun sonrası konkordato döneminde de konkordatoya yönelik mahkemenin kararının etkilerinin maddi hukuk kapsamındaki işlemleri kapsayıp kapsamadığı tartışmalı bir konudur. Öğretide çoğunluk görüşüne göre, üçüncü kişileri etkileyecek şekilde maddi hukuk kapsamındaki işlem ve düzenlemelerde örneğin alacakların muacceliyet kazanmasına, protesto keşide edilmesinde hak ve defilerin

⁶⁷ Yargıtay 23 HD, 364/791, 12.02.2015 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 05 Nisan 2025.

⁶⁸ Yargıtay 23 HD, 1920/2047, 01.04.2013 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 05 Nisan 2025.

⁶⁹ Yargıtay 19 HD, 9054/12016, 14.12.2006 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 05 Nisan 2025.

⁷⁰ Bilgen (n 60) 165; Yargıtay 19 HD, 261/3707, 12.04.2007 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 05 Nisan 2025.

⁷¹ Bilgen (n 60) 162.

⁷² İsmail Kayar, ‘Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nin İflasın Ertelenmesine İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi’ Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (BTHAE 2009) 41, 102.

kullanılmasına, temlikleri geçersiz kılan bir düzenlemeden hareketle, borçlunun taraf olduğu bütün sözleşme ilişkilerinden doğan hakların kullanılmasına konkordato süreci etkili olmamalı ve mahkemece tedbir kararı verilmemelidir⁷³. Örneğin takas bir icra takip işlemi olmadığından yasaklanmasına⁷⁴, konkordato talep eden şirketlerin banka hesaplarında bulunan paralara yönelik banka tarafından konulmuş blokajların kaldırılmasına da⁷⁵ karar verilemez. İİK m. 287/I hükmünde “...gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır” ifadesinde mahkemeye geniş bir yetki verilmiş olmakla birlikte mahkeme maddi hukuka yönelik sonuç doğurucu tedbirler almaktan kaçınmalıdır⁷⁶.

Buna karşılık, geçici mühletle birlikte borçlunun banka hesapları üzerine blokaj koyarak ancak komiserin izniyle tasarruf edebilmesine yönelik tedbir kararı verilebilir⁷⁷. Mahkeme gerektiğinde geçici mühlet kararında veya daha sonra talep üzerine ya da resen borçlunun hesaplarına blokaj koyabilir veya borçlunun hesapları üzerinde komiserin izni ile tasarruf edebileceğine karar verebilir⁷⁸. İsviçre’de uygulandığı gibi konkordato mahkemesi borçlunun malvarlığının korunması ve muhafazası için gerekli olan tedbirleri alabilir. Bu tedbirlere örnek olarak teminat amacı ile borçluya ait banka hesaplarının bloke edilmesi veya bunun komiserin iznine bağlanması, mallarla ilgili devir ve temlik yasağı, bu yasakların tapu siciline şerh edilmesi sayılabilir⁷⁹.

İcra ve İflâs Kanununun çeşitli hükümlerinde konkordato mühletinin maddi hukuk ilişkilerine etkileri açıkça düzenlenmiştir. Bu bağlamda, faize (İİK m.294/III); temliklere

⁷³ Cemil Simil, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinden Önce Bankalara Temlik Edilen Bono ve Çeklerin ya da Bedellerinin İadesinin Gerekip Gerekmeyeceği’ (2020) 31(112) Bankacılar Dergisi 47, 52; Güray Erdönmez, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Muhammet Özkes (edt) *Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunun Güncel Sorunları II*, (Lexpera Seminer, 2019) 15, 24; Coşkun (n 33) 84.

⁷⁴ Sarısözen (n 24) 250.

⁷⁵ Ibid 259.

⁷⁶ Sarısözen (n 24) 249; Erdönmez (n 73) 18; Bilgen (n 60) 148.

⁷⁷ Coşkun (n 33) 84.

⁷⁸ Bilgen (n 60) 148.

⁷⁹ İbrahim Kaplan, *İsviçre İcra ve İflas Hukukunun Borçların Ertelenmesine (Konkordatoya) İlişkin Malvarlığı Yönetimi Sözleşmesi Hükümleriyle Mukayeseli Olarak Yeni Türk Konkordato Hukuku* (Yetkin Yayınları 2019) 24. Ancak ülkemizden farklı olarak İsviçre’de ihtiyati haciz yapılamaz, davalar da erteleme süresince ertelenmektedir, takas da sınırlandırılmıştır bkz.Kaplan (n 79) 35.

(İİK m.294/VI), takas hakkına (İİK m.294/IV) ve sözleşmenin feshine ilişkin düzenlemeler (İİK m.296) gösterilebilir⁸⁰.

Öğretide Budak ve Tunç Yücel, gerekli görülen tüm tedbirlerden kastın, İİK m. 294, 295, 296 ve 297’de sayılan etkiler dışındaki malvarlığını koruyucu tedbirler olduğunu belirtmişlerdir⁸¹. Sarısözen’e göre, konkordato sürecinde mahkemenin kararlarının etkileri takip hukukuna ilişkin olmalı; maddi hukuk kapsamındaki işlem ve düzenlemelere, hak ve defilerin kullanılmasına etkisi olmamalıdır⁸².

Uygulamada, İstanbul BAM 17. HD’nin 16.05.2019 tarih, 492/894 Karar sayılı kararında⁸³, “7101 sayılı kanunla yürürlükte kaldırılan İflasın ertelenmesi taleplerinde, maddi hukuka ilişkin tedbirlere karar verilemeyeceği kabul edilmekteydi. Konkordatoda ise, maddi hukuka müdahale edebileceğine ilişkin düzenlemeler kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir. (İİK m.294/1, 294/3,294/4, 294/6,296/1,296/2).Yasanın 296. maddesinde.... Bu düzenlemeler ve konkordatonun amacı göz önünde tutulduğunda, iflas erteleme taleplerinde olduğu gibi maddi hukuka ilişkin tedbirlerin alınamayacağına dair kabul şekli yerinde değildir....konkordatonun amacı ile aykırı düşmeyecek olan, borçlu şirketin keşide etmiş olduğu çeklerin muhatap bankaya ibrazı ve karşılığının olmaması halinde ‘karşılıksızdır’ şerhi düşülmeyerek, geçici mühletin ilan tarihi sonrasında bankaya ibraz edilen borçlu şirketin keşide ettiği ve karşılıkları bulunmayan çekler yönünden, ‘konkordato tedbiri’ şeklinde şerh düşülmesi yönünden ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karar verilmesi” gerektiği belirtilmiştir. Bu durumda söz konusu Daire tarafından konkordato sürecinde yerel mahkemelerce maddi hukuka ilişkin tedbirlerin alınabileceği kabul edilmektedir”⁸⁴.

Kanaatimizce yerel mahkemeler maddi hukuka ilişkin tedbir kararı vermemelidir. İİK m. 287/I hükmündeki tüm tedbirler kapsamında maddi hukuka ilişkin yerel

⁸⁰ Erdönmez (n 73) 17.

⁸¹ Öztekin ve diğerleri (n 24) 286.

⁸² Sarısözen (n 24) 250.

⁸³ <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 05 Nisan 2025.

⁸⁴ Aynı yönde bkz. İstanbul BAM 17 HD, 119/1072, 13.06.2019 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 05 Nisan 2025.

mahkemelerin karar verilebileceği kabul edilirse İİK m. 287/son hükmüne göre bu tedbirlere karşı da kanun yoluna başvurulamaması gerekir. Kanaatimizce İİK m. 294, 295, 296 ve 297 hükümleri dışında mahkemece verilen tedbir kararları maddi hukuka ilişkin olmamalıdır; maddi hukuka ilişkin karar verildiğinde ise bu karar itiraz konusu ve kanun yolu olarak istinaf konusu yapılabilmelidir.

Çek hesabında karşılık olmadığı halde karşılıksızdır şerhi yazılmasının ihtiyati tedbirle engellenmesi de başta lehtar ve ciranta olmak üzere üçüncü kişilerin maddi hukukunu etkileyecek niteliktedir. Karşılıksızdır şerhi yazılması ihtiyati tedbirle engellendiğinde borçlu, banka hesabını karşılıksız bırakmaya da teşvik edilecektir. Kanaatimizce karşılıksız şerhi çekte bulunmuyorsa suç oluşmamaktadır. Bu nedenle üçüncü kişilerin haklarını da ilgilendirdiğinden çek hesabında karşılık yoksa karşılıksız şerhi olmalı ancak hukuka uygunluk nedeni olan konkordato mühletinin olduğu kaydı da yer almalıdır. Esasında bu konudaki asıl çözüm kanaatimizce ileri tarihli çeke teşviki önlemek bakımından ileri tarihli çekin karşılıksız çek suçu kapsamında çıkarılmasıdır⁸⁵.

3. Çek Üzerine Konkordato Şerhi Düşülmesine İlişkin Uyuşmazlıklar

Öğretide komiser tarafından çekin ödenmesine izin verilmemesi durumunda bankaca karşılık olduğu halde karşılıksızdır şerhi yerine çeke, “*borçlu hakkında mühlet kararı verildiği ve komiser izni olmamasından dolayı herhangi bir işlem yapılmadığına*” ilişkin bir şerh düşmesi gerektiği belirtilmektedir⁸⁶.

Kanaatimizce hamilin ya da üçüncü kişinin haklarını etkileyecek şekilde kambiyo senedini vadesi geldiğinde düzenleyene ibraz etmesinin önlenmesine yönelik tedbir kararı verilmesi mümkün değildir⁸⁷.

İstanbul BAM 17. HD’nin konkordato mühleti alan borçlunun ihtiyati tedbir yoluyla çeklerin karşılıksızdır işlemine tabi tutulmamasını talep edemeyeceği, ancak karşılıksızdır şerhi yerine geçici mühlet verildiğinden işlem yapılamayacağına ilişkin şerh

⁸⁵ Bkz. Tekinalp (n 55) 932. Cezai yaptırıma karşı tartışmalar için bkz. Tandoğan (n 55) 88 vd.

⁸⁶ Sarısözen (n 24) 508; Tunç Yücel (n 22) 95.

⁸⁷ Erdönmez (n 73) 24.

düşülmesini talep edebileceği şeklinde bir çok kararı bulunmaktadır⁸⁸. 7101 sayılı kanun sonrası emsal başkaca karar bulunmadığından bu kararı örnek alan yerel mahkemeler aynı yönde kararlar vermektedir.

Coşkun’a göre karşılıksız şerhi yerine “*konkordato davasında verilen tedbir nedeniyle ödenmemiştir*” şerhi yazılmalıdır. Bunun sonucunda alacaklılar arasında eşitlik sağlanabilir, konkordatodan umulan amaç gerçekleşmiş olur ve kötüniyetli borçluların muvazaalı çek düzenlemesi de engellenebilir⁸⁹.

C. Karşılıksız Çek Suçuna Yönelik Konkordato Şerhinin Etkisi

Karşılıksız kaydı, 3167 sayılı Kanun'un uygulanabilmesinin önkoşuludur. Konkordato mühleti içerisinde karşılıksız kaydı, mehlin ilerleyen sürecinde konkordatonun kabul edilip edilmemesi, çek hesabında muhatap bankanın davranışı, çek düzenleyenin amacı ve komiserin talimatlarının varlığı ilk derece mahkeme kararlarındaki farklılıklara ve çelişkilere yansımaktadır. Bu başlık altında, konkordato şerhinin karşılıksız çek suçu yönünden suç unsuru ya da hukuka uygunluk nedeni görülmesine ilişkin uyuşmazlıklar, konkordato tasdik yargılamasının ceza mahkemesinde bekletici sorun yapılmasına ve bankanın sorumluluk miktarının ödemesine ilişkin uyuşmazlıklar incelenecektir.

1. Suç Unsuru Bakımından Karşılıksız Şerhi

Karşılık, çeki ödemeye yetecek meblağın çekle ilgili hesapta ve hesap sahibinin emrinde bulunmasıdır⁹⁰. Çek ibraz edildiği halde herhangi bir sebeple ödenmediğinde muhatap banka “ödenmemiştir” kaydı koymalı ve çeki hamiline iade etmelidir (TTK m. 808). “Karşılıksızdır” işlemi ise banka tarafından maddi bir olgunun, çek hesabında çek meblağının kısmen veya tamamen bulunmamasının tespiti⁹¹. Hamil çeki imzalamaz ise “karşılıksız” işlemi de yapılamaz ve çek hamile iade edilir (ÇekK m. 3).

⁸⁸ “..Davacı şirketlerin konkordato talebinden önce düzenledikleri çeklerin bankaya ibrazı halinde karşılıksız ibaresi yazılmasının tedbiren önlenmesine” İstanbul BAM 17 HD, 119/1072, 13.06.2019 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 04 Mayıs 2025.

⁸⁹ Coşkun (n 33) 87.

⁹⁰ Poroy ve Tekinalp (n 1) 328.

⁹¹ Poroy ve Tekinalp (n 1) 394.

Çek Kanunu 7/VI hükmüne göre çek karşılığı tamamen hesapta bulunmadığı halde banka görevlisinin karşılıksızdır işlemi yapmaması suç olarak düzenlenmiştir⁹². Öte yandan hamil bankadan karşılıksız işlemi yapmasını talep etmesine ve çeki imzalamaya hazır olduğunu belirtmesine rağmen muhatap banka karşılıksız işlemi yapmadığı takdirde hamil müracaat borçlularına başvurma hakkını da kaybetmektedir⁹³.

Yargıtay 1996 ve 1999 tarihli kararlarında konkordato talebinin tek başına karşılıksız çek düzenleme suçuna engel olmayacağını ve bu nedenle mahkemenin beraat kararı veremeyeceğine içtihat etmiştir⁹⁴. 2000’li ve 2010’lu yıllarda da aynı içtihat devam etmiştir⁹⁵.

Öğretide bir kısım görüş, çekin yasal ibraz süresi içinde karşılığının bulunmamasını suçun oluşumu bakımından yeterli görmekte karşılıksız işlemi suçun bir unsuru olarak kabul etmemektedir⁹⁶. Öğretide diğer görüşe göre suçun unsuru olarak karşılıksız işlemi yapılmış ve karşılıksız şerhi yazılmış olmalıdır⁹⁷.

Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay da suçun tamamlama anını bu suçu neticesi harekete bitişik suç olarak kabul ederek, karşılıksız işleminin yapılması olarak belirlemiştir⁹⁸. İzmir BAM 11. ve 16. CD’lerinin kararları arasında çıkan uyuşmazlık

⁹² Bkz. suç unsurları Poroy ve Tekinalp (n 1) 404; Özdamar ve diğerleri (n 3) 290.

⁹³ Ali Ayli, *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri* (Seçkin Yayıncılık 2019), 149. Çekin karşılıksız olduğunun tespit anının, çek üzerinde saat ve dakika olarak da belirtilmesi de bir çok uyuşmazlığın çıkmasını önleyen bir tedbirdir bkz. Öztan (n 4) 293.

⁹⁴ Yargıtay 10 CD, 7331/7636, 25.06.1996; Yargıtay 10 CD, 1159/2196, 08.03.1999, bkz. Altay ve Eskiocak (n 22) 757.

⁹⁵ Yargıtay 12 HD, 12184/13107, 18.06.2002 (Altay ve Eskiocak –n 22- 768; “...komiser nezaretinde işlerine devam eden borçlunun İİK m. 290 gereğince ...mühlet içinde keşide ettiği çeklerin karşılığını bulundurma sorumluluğu olmasına ve aksi durumun karşılıksız çek suçunu oluşturması karşısında” Yargıtay 15 CD, 34/672, 15.09.2011 bkz. Altay ve Eskiocak (n 22) 768.

⁹⁶ Hakan Karakehya ve Nilüfer Boran Güneysu, ‘Konkordatonun, Çekle İlgili -Karşılıksızdır- İşlemi Yapılmasına Sebebiyet Verme Suçundan Kaynaklı Cezaî Sorumluluğa Etkisi’ (2019) 23(4) AHBVÜHFD 3, 17; Şebnem Şahin, *Teori ve Uygulamada Karşılıksız Çek Suçu* (Seçkin Yayıncılık 2019) 75.

⁹⁷ Poroy ve Tekinalp (n 1) 398; Bahtiyar ve diğerleri (n 3) 198; Özdamar ve diğerleri (n 3) 293; Kendigelen ve Kırca (n 4) 344.

⁹⁸ Anayasa Mahkemesi, 191/131, 26.07.2017 (RG 10.10.2017/30206); Yargıtay 19 CD, 6510/11325, 05.11.2018 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 04 Mayıs 2025; Gaziantep BAM 12. CD, 424/282, 22.02.2019 <<https://portal.uyap.gov.tr>>; 05 Mayıs 2025.

çözümünde Yargıtay 19. CD 10.03.2021 tarih, 2021/3107 Esas, 2021/2771 Karar sayılı kararında⁹⁹, mahkemece usulüne uygun şekilde bir "karşılıksızdır" işlemi yapılmadığı kabul edilmiş ise objektif cezalandırılabilme şartı, dolayısıyla suçun kanunda öngörülen neticesi gerçekleşmeyeceğinden, sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Öğretide çekin karşılığı hesapta bulunmasına rağmen ihtiyati tedbir kararının varlığı nedeni ile banka tarafından yetkili hamile ödeme yapılmadığında hukuki sorumluluğun ve hamilin başvuru hakkının doğumu için çekin karşılıksız kaldığı kabul edilmektedir¹⁰⁰.

2. Konkordato Şerhinin Karşılıksız Çek Suçuna Etkisine İlişkin Uyuşmazlıklar

Çek karşılığının bulundurulmaması TTK m. 808 vd. hükümlerine göre hukuki sorumluluğa neden olabileceği gibi çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı başlıklı Çek Kanunu m. 5/I hükmüne göre, düzenleyen hakkında cezai yaptırım da söz konusu olmaktadır.

Öğretide bir kısım yazar¹⁰¹ ve Yargıtay 19. Ceza Dairesi 10.06.2019 tarihli kararında¹⁰² cezai sorumluluğu konkordato projesinin tasdik edilip edilmemesine bağlamaktadır. Karşılıksız ve konkordato şerhleri ile ilgili olarak "...Şirket yasal temsilcilerinin ileri tarihli (postdate) olarak düzenledikleri çeklerle ilgili olarak, devam eden süreçte aynı şirket hakkında konkordato işlemlerine başlandıktan sonra, çeklerin bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksız çıkması halinde cezai sorumluluklarının devam edip etmeyeceği..." konusunda çıkan uyuşmazlığın; "...cezai sorumluluklarının da devam etmeyeceği..." yönündeki Konya BAM 5. CD'nin 15.01.2019 tarihli ve 12/127 sayılı kararı ile aksi yöndeki Gaziantep BAM 11. CD'nin 05/10/2018 tarihli ve 330/2542 Karar sayılı kararı sonucu uyuşmazlığı gideren Yargıtay bu kararında konkordato mühleti içerisinde ibraz olunan ileri tarihli çekte karşılıksız çek suçuna ilişkin temel ilkeleri

⁹⁹ <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁰⁰ Ülgen ve diğerleri (n 4) 277.

¹⁰¹ Karakehya ve Boran Güneysu (n 96) 3, 4.

¹⁰² Yargıtay 19 CD, 23974/9339, 10.06.2019 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

belirlemiş ve iki ihtimalli olarak konuyu değerlendirmiştir. Birinci ihtimalde, “*konkordatonun tasdikine*” karar verilmesi halinde, konkordatoya göre hüküm ve sonuçları yeniden belirlenen suça konu çekin, ibraz tarihinden sonra suçun konusunu oluşturan bir çek olmaktan çıkması nedeniyle, tüzel kişi yetkilisi sanıkların “*beraatine*” karar verilmelidir. İkinci ihtimalde, “*konkordatonun herhangi bir nedenle reddi*” halinde, bu ihtimalde iki seçenek söz konusudur. İlkinde mühlet içinde çek hesabının yönetimi, bu hesaba para aktarma gibi yetkiler komisere verilmişse ve ibraz edilen çek komiserin yetkili olduğu dönemde karşılıksız çıkmışsa, yine şirket yetkilisi gerçek kişilerin “*cezai sorumluluklarının devam etmeyeceği*” yönünde bir karar verilmelidir. İkinci seçenekte, mahkemece mühlet içinde çek hesabının yönetimi ve hesaba para aktarma gibi yetkilerin komiserine verilmesi yönünde açık bir karar olmadığı durumda ise şirket yöneticilerinin karşılıksız çıkan çekten dolayı “*cezai sorumluluklarının devam edeceği*” için Çek Kanunu m. 5 uyarınca karar verilmelidir.

3. Karşılıksız Çek Suçunun Oluşumunda Konkordato Sürecinin Hukuka Uygunluk Nedeni Sayılmasına Yönelik Uyuşmazlıklar

Öğretide bir kısım yazar¹⁰³ ve Gaziantep BAM 22.02.2019 tarihli kararında¹⁰⁴ haklı olarak konkordato hukuka uygunluk nedeni kabul edildiğinden; karşılıksız çekin konkordato kapsamında olmadığı hallerde, örneğin konkordato ilanından sonra düzenlenmiş veya ibrazı konkordato mühleti içinde yapılmış ve konkordato başvurusunda gösterilmeyen ve ödemesi planlanmayan çekle ilgili ceza sorumluluğunun bulunduğu belirtilmiştir. Aynı kararda konkordatonun karşılıksız çek suçunda “*karşılıksız*” unsurunun hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilmesi için çekin mahkemeye sunulan ön projede gösterilmesi ve ödeme planına dahil edilmesi gerektiği de belirtilmiştir. Öte yandan her vadeli çekin ve kambiyo senedinin tedavül yeteneği gereği konkordato projesine dahil edilmesi de mümkün olmamaktadır. Kanaatimizce vadeli çekin konkordato sürecinde ibrazı halinde üçüncü kişilerin haklarını da ilgilendirdiği için

¹⁰³ Ersan Şen ve Erkam Malbeği, ‘Konkordatonun Karşılıksız Çeke Etkisi’ <hukukihaber.net.konkordatonun-karsiliksiz-ceke-etkisi>; 06 Nisan 2025.

¹⁰⁴ Gaziantep BAM 12 CD, 424/282, 22.02.2019 bkz. Şahin (n 96) 57. Aynı yönde bkz. Şen ve Malbeği (n 103) 1.

çekte “karşılıksız şerhi” olmalı ancak “konkordato kaydı” da olmalıdır. Kanaatimizce konkordato açıklaması hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmelidir.

Öte yandan konkordato başvurusu yapan borçlu, konkordatonun hükümlerine ve komiserin talimatlarına uygun davranmak için çek hesabında karşılık bulundurmamış ise yükümlülüklerin çatışması da kanaatimizce hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmelidir¹⁰⁵.

4. Karşılıksız Çek Suçu Yargılamasında Konkordato Sürecinin Bekletici Sorun Yapılmasına Yönelik Uyuşmazlıklar

Karşılıksız çek suçu yargılamasında konkordato sürecinin bekletici sorun yapılıp yapılmaması da yargısal kararlara konu olmuştur. Öğretide Seven, iflasın ertelenmesi kararı devam ettiği müddetçe, alacaklının borçlu hakkında karşılıksız çek düzenleme suçu bakımından şikâyet hakkının olmadığına, borçlu düzenleyen hakkında karşılıksız çek düzenleme suçundan şikâyetçi olunması halinde ise Cumhuriyet Savcılığı’nın “kovuşturmama kararı” vermesi, ceza davası açılması halinde ise, mahkemenin “durma kararı” vermesi gerektiğini ifade etmektedir¹⁰⁶.

Yargıtay 19. CD 2020 yılında verdiği karar¹⁰⁷ ile “suç tarihinden sonra-ibraz tarihinden sonra-” açılmış olan konkordato davasının, “bekletici sorun” yapılması için maddi veya hukuki bir sebep bulunmadığına ve diğer koşulların bulunması halinde mahkumiyet hükmü verilmesinin mümkün olduğuna içtihat etmiştir. Yüksek mahkemenin 2019 yılında verdiği kararda çek düzenleyen konkordato istemişse konkordato hakkında karar verilene kadar, ceza mahkemesinin konkordato talebini bekletici sorun yapmak zorunda olduğu belirtilmiştir¹⁰⁸. Söz konusu içtihatlardan konkordato tasdik yargılaması, ileri tarihli çekin keşide ibraz tarihi konkordato talebinden

¹⁰⁵ Şahin (n 96) 94.

¹⁰⁶ Vural Seven, ‘İflasın Ertelenmesi Kararının Karşılıksız Çek Keşide Etme Suçundan Doğan Şikâyet Hakkına Etkisi’ (2009) 7(73) Legal Hukuk Dergisi 87, 93.

¹⁰⁷ Yargıtay 19 CD, 2053/6650, 15.06.2020 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025. Bu kararda İstanbul BAM 14. ve 16. Ceza Daireleri arasında çıkan karar uyuşmazlığı giderilmiştir.

¹⁰⁸ Yargıtay 19 CD, 23974/9339, 10.06.2019 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

önce ise ceza davasında bekletici sorun yapılmazken ibraz tarihi konkordato tarihinden sonra olması halinde bekletici sorun yapılacağı anlaşılmaktadır.

Yüksek Mahkeme 2021 yılında verdiği kararında da¹⁰⁹ konkordato talebinde bulunan borçlu tacirin düzenlediği çeklerin “*konkordato yargılaması devam ederken ibrazında karşılıksız işlemine tabi tutulması halinde*” ise icra ceza mahkemelerince konkordato davası süreci bitimine kadar öncelikle CMK’nın 218/I. maddesi gereği “bekletici sorun” kararı alınması ve konkordato davası sonucuna göre sanığın cezai sorumluluğuna gidilip gidilmeyeceğine dair bir karar verilmesi gerektiği içtihatında bulunmuştur.

Yüksek Mahkeme, suç tarihinin konkordato tasdik yargılaması/davası süreci içine denk gelmesi nedeniyle İcra Ceza Mahkemelerinde "bekletici sorun" yapılmasının gerekçelerini ise tüzel kişi şirketin yoğun bakımda olduğu konkordato sürecinde, şirketi komiserin mi veya şirket yöneticisinin mi yönettiğinin dolayısıyla suçun failinin belirlenememesi, konkordato komiserinin görev ve yetkilerinin süreç içinde ticaret mahkemesi tarafından değiştirilebileceği, konkordato davası olumlu sonuçlandığında, çek karşılığında ödenmesi kararlaştırılacak miktar ile çek üzerinde yazılı çek bedelinin belirlenecek ödeme (vade) tarihi ile çek üzerinde yazılı keşide tarihinin birbirinden farklı olması ve çekin vasfını yitirmesi sonucu suçun konusuz kalması, konkordato davasının olumsuz sonuçlanması (reddedilmesi) halinde suça konu çek ve bu çeke istinaden ödenmesi gereken bedelde yasal olarak hiçbir değişiklik öngörülmemesi şeklinde açıklamıştır.

5. Bankanın Sorumluluk Miktarını Ödemesine Yönelik Uyuşmazlıklar

ÇekK m. 3/III’te öngörülen ödemekle yükümlü olduğu miktarı yükümlülüğünü yerine getirmeyen bankanın, gerek hesap sahibine gerekse hamile karşı hukuki sorumluluğu bulunmaktadır¹¹⁰.

¹⁰⁹ Yargıtay 19 CD, 2250/4012,31.03.2021 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan.2025. Suç olduğu halde, suçun konusunun bulunmaması, işlenemez suça neden olduğu için cezai sorumluluk olmamasına karşılık beraat kararının verilmesine yönelik eleştiri için bkz. Karakehya ve Boran Güneysu (n 96) 38.

¹¹⁰ Ahmet Özsoy, *Muhatabın Çek Kanunu’na Dayalı Hukuki Sorumluluğu* (On İki Levha Yayıncılık 2020) 113 vd.

Öğretide Poroy ve Tekinalp, karşılıksız işlemde bankaların ödemekle yükümlü olduğu parayı “özen ikaz akçesi” olarak ödemesi gerektiğini¹¹¹, ödemediğinde ise bankanın haksız fiil yönünden sorumluluğunun söz konusu olacağını, hamilin de bu ödemeyi reddedemeyeceği gibi reddettiğinde ise red miktarı bakımından müracaat borçlularına başvuramayacağını belirtmektedir¹¹². Sarısözen’e göre çeke işlem yapılmadığına ilişkin şerh ibraz yerine geçecek olup kanunen ödemekle yükümlü miktarı da bankanın ödemesi gerekmemektedir¹¹³.

Yargıtay çek karşılığı olmadığından değil de örneğin rehin, haciz, tedbir, ödeme yasağı gibi hallerin varlığı nedeniyle ödenmemiş ise artık bankanın kanuni garanti tutarını ödeme yükümlülüğünün de doğmayacağı içtihatında bulunmuştur¹¹⁴.

Yüksek mahkemenin kararına karşı öğretide Kırca, haciz, rehin ve tedbir sebebiyle çek bedelinin ödenmediği hâllerde de muhatap bankaca sorumluluk tutarının ödenmesi gerektiği görüşündedir¹¹⁵. Gerçekten, TTK m. 783’ün konuluş amacı, para yerine çek alan kişinin para alan kişiye nazaran daha kötü duruma düşme tehlikesinin önüne geçmektir. Hesapta karşılık üzerinde tasarruf edilememesi karşılık bulunmamasına denktir. Bu nedenlerle hesabın haczedilmesi, iflasın ertelenmesi veya konkordato talebi sonucu hesaba ihtiyati tedbir konulması gibi hukuka uygun nedenlerle banka çeki ödemese de kanuni garanti tutarını ödemelidir¹¹⁶.

¹¹¹ Poroy ve Tekinalp (n 1) 397, N. 520 vd; Aynı yönde Özdamar ve diğerleri (n 3) 288.

¹¹² Poroy ve Tekinalp (n 1) 397; Bozer ve Göle (n 2) 417.

¹¹³ Sarısözen (n 24) 510.

¹¹⁴ Yargıtay 11 HD, 10531/3358, 24.03.2011; Yargıtay 11 HD, 1304/1532, 15.03.2017 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹¹⁵ İsmail Kırca, ‘Çek Hesabında Bulunan Paranın Haciz, Rehin veya İhtiyati Tedbir Sebebiyle Öden(e)mediği Hâllerde Banka Kanunen Sorumlu Olduğu Tutarı Ödemekle Yükümlü müdür? - Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 15.03.2017 Tarih ve E. 2016/1304, K. 2017/1532 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi-’ (2018) 34 (2), Batider 23, 30; Pulaşlı (n 3) 448, N. 66e; Tunç Yücel (22) 95.

¹¹⁶ Ibid 30 vd.

D. Konkordato Sürecinden Önce Temlik Edilen Çekin Konkordato Sürecinde İadesi veya Bedelinin Tahsiline İlişkin Uyuşmazlıklar

Uygulamada borçlunun konkordato mühleti almadan önce lehtarını olduğu çeki tahsil veya temlik cirosuyla üçüncü kişiye devrettiği durumlarda, hamilin, ciro edilen çekten doğan alacağı mühlet içinde kendi adına ve hesabına tahsil edip edemeyeceği, hamilin mühlet içinde tahsil ettiği nakdin borçluya ya da konkordato komiserine iadesinin gerekip gerekmediği, ciro edilen çekin henüz vadesi gelmediği halde hamilin çeki konkordato borçlusuna iade (teslim) etmekle yükümlü kılınıp kılınmayacağı hususları yerel mahkemelerin uyuşmazlık ve tartışma konularıdır.

İİK m. 294/VI hükmünde müstakbel alacağın temlikine ilişkin sözleşmenin geçerliliğinde temel kriter alacağın doğum anı olarak belirlenmiştir¹¹⁷. Temlik sözleşmesine konu alacak mühletin verilmesinden önce doğmuş ancak mühletten sonra muaccel hale gelmişse, yani doğmuş alacak temlik edilmiş ise temlik sözleşmesi geçerliliğini koruyacaktır¹¹⁸. Bu hüküm konkordatoya ilişkin önceki düzenlemede yer almamıştır. İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nun 297/IV maddesinde de aynı yönde bir hüküm bulunmaktadır¹¹⁹. Diğer bir ifade ile doğmamış borç, temlik edilememektedir. Vadeye bağlı borçlarda, alacak, vadeden önce de mevcuttur ancak vadenin gelmesiyle birlikte ifayı talep etme hakkı doğmaktadır¹²⁰. Mühlet öncesi ileri tarihli çek düzenlendiğinde alacak konkordato mühletinin verilmesinden önce doğmaktadır. Düzenleme tarihi olarak belirtilen vade tarihi ise sadece mühletten önce doğan alacak hakkının muaccel olması nedeni ile talep hakkı vermektedir. Bu nedenle henüz doğmamış olan alacak devir ve temlik edilemeyeceği kuralı burada geçerli değildir. Zira alacağın ortaya çıkış tarihi konkordato mühleti öncesidir, muaccel olduğu düzenleme (vade) tarihi değildir¹²¹. Bu

¹¹⁷ Öztekin ve diğerleri (n 24) 397.

¹¹⁸ Sarısözen (n 24) 430.

¹¹⁹ Ibid 429, 430.

¹²⁰ Pierre Tercier, Pascal Pichonnaz, H. Murat Develioğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (On İki Levha Yayıncılık 2016), 334; Safa Reisoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (20. Baskı, Beta Yayıncılık 2008), 290; Haluk Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (14. Baskı, Beta Yayıncılık 2015), 294, N. 172; İhsan Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (3. Baskı, Gazi Kitabevi 2017) 22, 192.

¹²¹ Bkz. Kaplan (n 79) 82.

sorunların çözümünde öncelikle borcun doğum anı tespit edilirken borç ilişkisi, borcun doğumu ve alacağın muacceliyeti kavramlarının farklılığına dikkat edilmelidir. Öngörülen vade dışında borç doğumu anında muaccel olur¹²². Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin yerleşik içtihatlarında borç ilişkisinin kurulduğu tarih esas alınmıştır¹²³.

Bu sorunların çözümünde göz önünde tutulması gereken diğer bir husus çekin devrine ilişkin ciro türünün ne olduğudur. Ciroya ilişkin düzenlemeler esas olarak temlik/devir cirosu ile ilgilidir. Cironun asıl işlevi devir olduğundan aslolan, cironun temlik cirosu olmasıdır¹²⁴. Konkordato talep eden çekte lehtarın çeki ciro etmesinden sonra çek düzenleyen konkordato mühleti alması üzerine, uygulamada senet kendisine ciro edilen hamilin kambiyo senedinde mündemiç alacağı kendi adına ve hesabına tahsil edip edemeyeceği sorunu ortaya çıkmaktadır¹²⁵. TTK'da ciro tahsil, temlik veya rehin cirosu şeklinde belirlenmişken (681 vd.) çekte rehin cirosuna izin verilmemiştir. Yargıtay ise senette “*bedeli teminattır*”, “*bedeli rehindir*” veya bunlara uygun bir ibarenin yer almadığı takdirde senedin rehin cirosuyla değil, temlik cirosuyla verildiğini kabul etmektedir¹²⁶.

Yargıtay 6. Hukuk Dairesi “...çeklerin kredi teminatı olarak beyaz ciro yoluyla bankaya devrinin rehin amacı ile yapıldığı anlaşıldığından bankanın rehin cirosu ile hamil olduğu çek nedeniyle hak sahibi olması mümkün değildir. Çekin temlik cirosu ile devredildiği kabul edilmiş olması halinde davacı şirketin geçici mühletin ilanından önce davalıya ciro ettiği ve mühlet ilanından sonra muaccel olan ileri tarihli çekten kaynaklanan devir, İİK 294/VI hükmüne göre bu nedenle çek bedellerinin komiserin kontrolünde bulunan hesaba aktarılması gerekirken davacı konkordato borçlusunun kredi borcundan mahsup edilmesi doğru olmamıştır.” şeklinde karar vermiştir¹²⁷. İİK m. 294/VI hükmü konkordato mühletinden sonra doğan alacak bakımından mühlet öncesi

¹²² Öztekin ve diğerleri (n 24) 396.

¹²³ Yargıtay 12 HD, 7978/1516, 11.02.1991 <<http://www.kazanci.com.tr>>; 06 Nisan 2025.

¹²⁴ Kendigelen ve Kırcı (n 4) 206.

¹²⁵ Erdönmez (n 73) 22.

¹²⁶ Yargıtay HGK, 817/1145, 30.5.2018 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹²⁷ Yargıtay 6 HD, 1251/1999, 11.04.2022 bkz. Coşkun (n 33) 157.

yapılan temlikin geçersizliğine ilişkindir. Yargıtay bu kararında her ne kadar temlik cirosu bakımından İİK 294/VI hükmüne atıf yapmış ise de kanaatimizce mühlet öncesi kambiyo senetleri (ileri tarihli çek dahil) düzenlenmekle alacak doğduğundan, diğer bir ifade ile mühlet öncesi alacağın doğması ve vadenin sadece alacağı talep hakkı vermesi nedeni ile Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin kararının belirttiğinin aksine İİK 294/VI. maddesinin uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır.

Çek bankaya, mühletten önce temlik cirosu ile devredildiğinde senet üzerindeki mülkiyet hakkıyla beraber senette mündemiç alacak hakkı da bankaya geçmektedir. Bu nedenle senetlerin iadesine veya senet bedellerinin kredi müşterisinin ya da konkordato borçlusunun hesabına aktarılmasına mahkemece tedbir yolu ile karar verilmemelidir¹²⁸. Nitekim mühlet içinde maddi hukuktan doğan hakların kullanılmasını önleyecek şekilde tedbir kararı verilemeyeceği gibi, üçüncü kişileri etkileyecek şekilde tedbir kararı da verilemez¹²⁹.

Çeki konkordato borçlusundan mehil öncesi tahsil cirosu ile alan hamil ya da banka, mühlet içinde çek bedelini tahsil ettiğinde konkordato borçlusundan olan alacağı ile takas edemez¹³⁰. Buna karşılık konkordato borçlusundan çeki tahsil cirosu ile alan hamil ya da banka, konkordato borçlusu tarafından kendisine yöneltilen çekin iadesi talebini yerine getirmediğinde konkordato borçlusu mahkemeden çekin ya da tahsil edilmiş ise bedelinin kendisine iadesi için geçici hukuki koruma isteyebilir¹³¹. Öte yandan çek ciro ile bankaya devredildiğinde çekin tahsil amacıyla ciro edildiği ispat edilmedikçe; bu ispat çekişmeli ve ayrı bir yargılama gerektirdiğinden bankalarca tahsil edilen çeklerin bedelleri konkordato borçlusunun hesabına yatırılması ve tahsil edilmemiş ise çekin iadesi yönünde tedbir kararları verilmesi mümkün görülmemektedir¹³². Bu nedenle

¹²⁸ Simil (73) 52, 55; Sarısözen (n 24) 502.

¹²⁹ Erdönmez (n 73) 24.

¹³⁰ Erdönmez (n 73) 24. “...bankaların takas ve mahsup işlemlerinin önlenmesi için karar verilmiş ise de davacı taraf bu kez bankalara verilen çek ve senetlerin iadesini talep etmektedir. Ancak konkordato talebinden sonra bankaların elindeki çek ve senetleri borçluya teslim zorlama niteliğinde karar verilmesinin mümkün görülmediği...” İstanbul BAM 17 HD, 303/432, 13.02.2020 (Sarısözen (n 24) 501, dn. 100).

¹³¹ Simil (73) 52; Erdönmez (n 73) 24.

¹³² Sarısözen (n 24) 501.

çeklerden yapılan tahsilatlar üzerine bloke konulmasının önlenmesi, konulan blokelerin kaldırılması, tahsil olunan çek bedellerinin davacıya iadesi tedbirleri kambiyo senetlerinin hukuki niteliğine aykırıdır¹³³. Bununla birlikte banka tarafından tahsil cirosu (TTK m. 688) ile alınan çekin ödenmemesinden dolayı tahsil cirosunun teminat fonksiyonu bulunmadığı için banka sorumlu tutulamamaktadır¹³⁴.

Öğretide Erdönmez’e göre gerek kambiyo senetlerinin borçluya iadesine gerek tahsil edilen bedelin borçluya iadesine yönelik verilen tedbir kararları, senetteki alacak kendisine temlik cirosuyla devredilen hamilin mülkiyet hakkını ihlal edecek niteliktedir¹³⁵. Alacak hakkı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin kararlarında da ifade edildiği gibi Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 Nolu Protokol ile güvence altına alınan mülkiyet hakkı sayılmaktadır. Bu nedenle gizli tahsil cirosu ya da inançlı temlik cirosu olduğu kanıtlanmadığı sürece mühlet öncesi temlik cirosu ile bankalara temlik edilen çekin iadesi veya tahsil edilen bedellerinin konkordato talep eden kredi müşterisine ödenmesine yönelik kararlar mülkiyet hakkının ihlali olarak görülebilir¹³⁶. Bu hususlar kanaatimizce ispatı gerektiren ayrı bir dava konusu olduğundan takip hukukuna ilişkin konkordato tasdik yargılamasına da konu olmamalıdır¹³⁷.

E. Tedbir Kararlarına Karşı Kanun Yoluna Başvurulmasına İlişkin Uyuşmazlıklar

Maddi hukuka ilişkin olan veya üçüncü kişilerin haklarını etkileyen tedbir kararlarına karşı kanun yolunun açık olup olmayacağına ilişkin Bölge Adliye Mahkemelerinin farklı ve çeşitli kararlarının olduğunu görmekteyiz.

¹³³ Sarısözen (n 24) 501, 502; Simil (n 73) 54.

¹³⁴ Poroy ve Tekinalp (n 1) 340.

¹³⁵ Erdönmez (n 73) 24.

¹³⁶ Sarısözen (n 24) 502.

¹³⁷ Bkz. “...çek üzerine yapılan görünüşte temlik cirosunun gizli (örtülü) rehin cirosu mu yoksa teminat amacıyla inançlı temlik cirosu mu olduğu hususunun tam olarak belirlenememesi hâlinde uygulamada genellikle hangi işlemin tercih edilmekte olduğuna ağırlık verilerek karara varmak gerekir”. Yargıtay HGK, 11-589/212, 24.04.2024 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

Konkordato yargılamalarında verilen tedbir kararları hakkında yapılacak içtihat taramalarında, konkordato uygulamasının yoğunluğuna tezat biçimde az sayıda karar ile karşılaşılacaktır.

Bunun nedeni, İİK'nun 287. maddesinin ilk fıkrasındaki “..borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır” ve son fıkrasındaki “Geçici mühlet talebinin kabulü, geçici komiser görevlendirilmesi, geçici mühletin uzatılması ve tedbirlere ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz.” hükümleridir.

Yargıtay iflasın ertelenmesine ilişkin tedbirlerin kural olarak takip yasakları ile sınırlı olduğunu, borçlu şirkete nazaran üçüncü kişi durumunda olanların maddi hukuktan doğan talep ve def'i haklarını kısıtlayan ve infazı denetlenemeyen türde ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceğini kabul etmişti¹³⁸.

Mevcut uygulamada, yerel mahkemelerce konkordato sürecinde tedbir türü gözetilmeksizin çoğunlukla istinaf başvurularını reddettikleri ya da kesin nitelikte kararlar verdikleri bilinmektedir ki bu durum, her ne kadar hukuk tekniği bakımından hukuka uygun mahiyette olsa da, “hak arama hürriyeti” karşısında irdelenmesi gereken bir olgudur.

İstanbul BAM 17. HD'nin içtihadının aksine kanaatimizce yerel mahkemeler maddi hukuka ilişkin tedbir kararı vermemelidir. İİK m. 287/I hükmündeki tüm tedbirler kapsamında maddi hukuka ilişkin yerel mahkemelerin karar verilebileceği kabul edilirse İİK m. 287/son hükmüne göre bu tedbirlere karşı da kanun yoluna başvurulamaması gerekir. Budak ve Tunç Yücel'e göre gerekli görülen tüm tedbirlerden kasıt, İİK m. 294, 295, 296 ve 297'de sayılan etkiler dışındaki malvarlığını koruyucu tedbirlerdir¹³⁹. Kanaatimizce İİK m. 294, 295, 296 ve 297 hükümleri dışındaki mahkemenin verebileceği tedbir kararları veya kesinlik arzeden kararlar maddi hukuka ilişkin olmamalıdır. Maddi

¹³⁸ Yargıtay 23 HD, 3654/791, 12.02.2015. Yargıtay'ın iflâsın ertelenmesi kararının yüksek mahkemece bozulması halinde, mahkemece daha önce verilmiş olan “*takip yasağı'na ilişkin ihtiyati tedbir kararının devam edip etmeyeceği*” konusunda da iki farklı içtihadı söz konusudur. İhtiyati tedbirin kalktığında ilişkin bkz. Yargıtay 19 HD, 1443/4127, 30.03.2011; Yargıtay 23 HD, 670/1352, 24.02.2012; karşı. Yargıtay 12 HD 17616/34965, 27.11.2012 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹³⁹ Öztekin ve diğerleri (n 24) 286.

hukuk talebine ilişkin bir karar verilmesi gerektiğinde ise tedbir kararının kesinliği söz konusu olamayacağından bu karar kanun yolu olan istinafta inceleme konusu yapılabilmelidir.

Öğretide Simil, yerel mahkemelerce verilmiş tedbir kararlarının istinaf incelemesine tabi tutulamayışının, alacaklılar ile üçüncü şahısların maddi hukuktan doğan haklarına uygun görmemektedir. Özellikle üçüncü şahısların maddi hukuktan doğan haklarına müdahale edecek şekilde ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği konusunda içtihatlar olmasına rağmen zaman zaman bu tür tedbir kararları yerel mahkemeler tarafından kesin olarak verilebilmekte ve bu tedbirler konkordato tasdik kararının bağlayıcılığı karşısında kararın kesinleşmesine kadar devam etmektedir.

Bir kısım bölge adliye mahkemelerinin gerekçeli kararlarında emsal olarak gösterilen Yargıtay 6. HD'nin 13/11/2024 tarih, E.2024/3146, K.2024/4044 sayılı140 ve 02/10/2024 tarih, E. 2024/2558, K.2024/3133 sayılı kararlarında da konkordato istemi sırasındaki ihtiyati tedbirlere yönelik istemlerin reddine ilişkin kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmasının yasal olarak mümkün bulunmadığı belirtilmiştir¹⁴¹.

İnceleme konumuzla ilgili konkordato tedbirlerinin istinaf incelenmesine yönelik Erzurum, Malatya ve Van Bölge Adliye Mahkemeleri kararlarını tespit edemedik. Söz konusu bölgelerde konkordato taleplerinin azlığı ya da konkordato ile yetkili yerel mahkeme kararlarının istinaf incelemesine nadiren götürülmesi bunun nedenleri olabilir.

Bu çalışmanın son anına kadar tespit edebildiğimiz kadarı ile;

Adana BAM 9, Konya BAM 3, İstanbul BAM 17 ve 45, Sakarya BAM 7. Hukuk Dairelerince konkordatoya ilişkin tedbir taleplerinin red kararları incelenmekte, yerel mahkemece verilen tedbirlerin kabulü kararlarına yönelik inceleme ise çoğunlukla usulden red edilmektedir. Bu bağlamda,

¹⁴⁰ <<https://portal.uyap.gov.tr>>; 06 Nisan 2025.

¹⁴¹ <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

Adana BAM 9. Hukuk Dairesi¹⁴², Konya BAM 3. Hukuk Dairesi¹⁴³ Sakarya BAM 7. Hukuk Dairesi 144 konkordato tedbir ara kararlarından red kararlarına yönelik istinaf yolunun açık, kabul kararlarına karşı istinaf yolunun ise kapalı olduğunu kabul etmektedir. İstanbul BAM 17. Hukuk Dairesi'nin 2019 yılından sonraki kararları ile İstanbul BAM 45. Hukuk Dairesinin kararları da aynı yöndedir¹⁴⁵.

Bununla birlikte 2019 yılı öncesi İstanbul BAM 17. HD'nin maddi hukukla ilgili verilen tedbirin kabulüne ilişkin kararların istinaf incelemesi yapıldığı görülmektedir. Nitekim maddi hukuka yönelik tedbir kararı veren yerel mahkeme kararına ilişkin İstanbul BAM 17. HD, 22.11.2018 tarih, 2281 Esas, K. 2018/1968 Karar sayılı kararında *“Banka hesabına gelecek hakkediş vb. bedellerin alacaklı banka tarafından mahsubunun önlenmesine ilişkin tedbir isteminde “...işin esasını irdeler şekilde mahkemece takas,*

¹⁴² “...borçlu şirketin keşide etmiş olduğu çeklerin muhatap bankaya ibrazı ve karşılığının olmaması halinde ‘karşılıksızdır’ şerhi düşülmemesi ile ibraz edilen ve karşılığı bulunmayan çeklere ‘Konkordato tedbiri’ şerhinin yazılması yönünde ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirken, buna ilişkin talebin reddi isabetli görülmemiştir”. Adana BAM 9 HD, 210/72, 14.01.2025 (<<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025)

¹⁴³ “...kabul yönündeki kararlara karşı kanun yolunun kapatıldığı...Bölge adliye mahkemesi ise istinaf incelemesinde borçlunun malvarlığının korunması için gerektiğinde ret kararını kaldırabilmeli ve tedbire bizzat karar verebilmelidir...İİK'nın 287 ve devamı maddeleri gereğince nakde çevrilmesinin engellenmesine yönelik tedbir karar verilemeyeceğinden...” (Konya BAM 3 HD, 2385/1979, 05.11.2024 -<<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 08 Haziran 2025-). Buna karşılık ilk derece mahkemesince verilen “Konkordato dönemi öncesi bankaya temlik edilen ve bankaca tahsili yapılan temlik cirosuna ilişkin müstakbel alacakların konkordato talep eden şirkete ait komiserlik hesabına aktarılmasına” dair karar, “eda hükmü” içerdiği gerekçesi ile banka tarafından yapılan istinaf üzerine, Konya BAM 3 HD 2040/1702, 18/09/2023 tarihli kararında “...banka gizli rehin cirosu ile aldığı çekin yetkili hamili olarak hak talebinde bulunamayacaktır. Bu halde dosya içeriğine, toplanan delillere....ilk derece mahkemesinin vakia ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmadığından ...istinaf başvurusunun esastan reddine” karar vermiştir <<https://portal.uyap.gov.tr>>; 06.04.2025.

¹⁴⁴ Sakarya BAM 7. HD, 98/509, 09.01.2019, bkz. Altay ve Eskiocak (n 22) 595.

¹⁴⁵ “...davacı şirket tarafından teminat amacıyla verilen ve komiser heyeti görüşünde belirtilen çeklerden yapılan tahsilatlar üzerine bloke konulmasının önlenmesine, vadesi gelmemiş çeklerin davacı şirkete iade edilerek korumalı hesapta tahsil edilmesine istinaf yolu açık olarak karar verilmiş, karara karşı müdahiller tarafından istinaf yoluna başvurulmuştur. bu hali ile ihtiyati tedbirin kabulüne ilişkin kararın İİK'nun 287/son maddesi gereğince istinafi kabil bir karar olmadığı,” İstanbul BAM 17 HD, 806/1738, 03.10.2019 bkz. Sarisözen (n 24) 250, dn. 341. “...konkordato talebinden sonra bankaların elindeki çek ve senetleri, borçluya teslimde zorlama niteliğinde karar verilmesi mümkün görülmediğinden mahkemece talebin reddine karar verilmesi yerindedir. Açıklanan nedenlerle ilk derece mahkeme kararı usul ve yasaya uygun olduğundan, davacı vekilinin istinaf başvurusunun HMK'nun 353/1b.1 maddesi gereğince esastan reddine...” bkz. İstanbul BAM 17 HD, 303/432, 13.02.2020 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025 Ayrıca bkz. çek üzerine konkordato şerhi düşülmesi talebinin reddine karşı istinaf incelemesinin kabulü ile konkordato sürecinin bulunduğu dair şerh verilmesine dair. bkz. İstanbul BAM 45 HD, 434/520, 2HD, 06 Nisan 2025.

mahsup, temlik, hapis hakkı kullanımı gibi maddi hukuktan doğan hakların kullanılmasına engel olunacak biçimde ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği gibi bu haklar kullanılarak yapılan işlemlerin mahkemece kaldırılması da mümkün olmadığı gerekçesine dayanıldığından işin esasının incelenmesi gerekmiştir¹⁴⁶.

Çalışmamızla ilgili Adana, Konya, Sakarya ve İstanbul Bölge Adliye Mahkemelerinin dışındaki Bölge Adliye Mahkeme kararları sırasıyla incelendiğinde ise,

Ankara BAM 23. HD¹⁴⁷, Antalya BAM 11 HD¹⁴⁸, Bursa BAM 5. HD¹⁴⁹ Denizli BAM 4. HD¹⁵⁰, Diyarbakır BAM 6. HD¹⁵¹, Erzurum BAM 3. HD¹⁵², Gaziantep BAM 11.

¹⁴⁶ Sarısözen (n 24) 250, dn. 341

¹⁴⁷ Ankara BAM 23 HD, 282/238, 05.03.2025 kararında tahsil edilen çeklerin bedellerinin konkordato hesabına aktarılmasına, ödeme tarihi gelmemiş olan çeklerin ise aynı şekilde tahsil edilmesi durumunda bedellerinin konkordato hesabına aktarılmasına karar verildiğini, karara itirazın reddedildiğini, kararın Anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile istinaf yoluna başvurulduğu ancak İlk Derece Mahkemesince verilen, konkordato istemi sırasındaki ihtiyati tedbirlere yönelik istemlerin reddine ilişkin kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması mümkün görülmemiştir <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁴⁸ “İlk derece mahkemesince gerek temlik cirosu ve gerekse temlik cirosu görünümünde gizli rehin cirosu yoluyla bankaya devredilen çek bedellerinin konkordato talep eden şirket lehine komiserin kontrolünde bulunan hesaba aktarılmasına ilişkin tedbir talebinin kabulüne” dair verilen karara karşı yasa yoluna başvurulamayacağından istinaf istemi usulden reddine” (Antalya BAM 11 HD, 2522/1871, 01.12.2023 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁴⁹ “bir kısım ihtiyati tedbirle birlikte çeklere karşılıksız kaşesi vurulmasının önlenmesine, teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmesi şeklinde tedbir kararına yapılan istinafa adi konkordato talebi sırasında verilen tedbirlere yönelik verilen kararlarda istinaf kanun yolu kapalıdır....usulden reddine” (Bursa BAM 5 HD, 2578/584, 25.06.2020) <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁵⁰ “..çek asıllarının davacıya iade edilmesinin tedbiren durdurulmasına karar verildi” bendinin kaldırılmasına” dair ... konkordato istemi sırasındaki tedbirlere yönelik kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması yasal olarak mümkün bulunmamaktadır (Aynı yönde Yargıtay 6 HD. 2024/3146 Esas - 2024/4044 Karar, 2024/2558 Esas - 2024/3133 Karar sayılı ilamları)” (Denizli BAM 4 HD, 395/435, 13.03.2025) <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁵¹ Diyarbakır BAM 6 HD, 216/46, 15.01.2020 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁵² Erzurum BAM 3 HD, /1541/1694, 12.11.2024 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

HD¹⁵³ İzmir BAM 17. HD¹⁵⁴, Kayseri BAM 6. HD¹⁵⁵ Samsun BAM 3. HD¹⁵⁶ Tekirdağ BAM 4. HD¹⁵⁷ Trabzon BAM 4. HD¹⁵⁸ tarafından yapılan tedbir talepleri istinaf yoluna tabi olmadığı gerekçesi ile red edilmektedir.

SONUÇ

Çekteki sıkı şekil koşulları geçerli olduğundan (TTK m. 780) bu koşulları haiz olmayan bir senet çek vafında kabul edilmemektedir (TTK m. 781). Çek üzerinde konkordato kaydının bulunması ve bu nedenle çekin karşılıksız veya karşılığının olması hallerinde doğan uyuşmazlıkların farklı bölge adliye mahkemelerince verilen farklı kararlar ilk derece mahkemelerine yansımaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda tespit ettiğimiz başlıca hususlar şunlardır.

Alacak eğer konkordato talebinden önce doğmuş ise, borcun ifası için düzenlenen ileri tarihli çekin mühlet içinde ödenmesi mümkün görülmediği gibi bu alacak konkordatoya kaydedilmelidir. Konkordato mehli öncesinde konkordato borçlusu düzenlediği ileri tarihli çekin karşılığını bankada bulundurmaması haklı görülebilir. Zira

¹⁵³ “Mühlet içinde çekler tahsil edildi ise bedellerinin, çekler tahsil edilmedi ise çeklerin davacı şirkete iadesine karar verilmesi talebinin reddine ilişkin... istinaf başvurusunun usulden reddine;”. Gaziantep BAM 11 HD, , 396/544, 29.04.2024 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁵⁴ “Davacıların .. Bankası ve... Bankası nezdinde ki hesaplara geçici mühlet verilme tarihi olan 07/09/2020 tarihinden sonra yatan bedeller yönünden bankalarca konulan blokelerin kaldırılmasına dair kabule ilişkin...İİK 287. maddesine göre ihtiyati tedbirlere ilişkin ara kararların istinaf yolu kapalı olduğundan istinaf isteminin reddine” karar verilmiştir. İzmir BAM 17. HD, 1230/956, 25.09.2020 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁵⁵ Kayseri BAM 6 HD, 719/805, 28.03.2024 <<https://portal.uyap.gov.tr>>; 06.04.2025.

¹⁵⁶ Karşılıksız çek keşide işlemi yapılmamasını, çeklerin şirkete temsil ile ilzam kişilerin hesabına aktarılmasına ilişkin tedbir talebinin reddine dair kararı konkordato istemi sırasındaki kabul ve red ara kararları istinaf yoluna tabi değildir. Samsun BAM 3 HD, E. 2024/317 Esas, K. 2024/307 <<https://portal.uyap.gov.tr>>; 06.04.2025.

¹⁵⁷ Tekirdağ BAM 4 HD, 111/76, 05.02.2025 kararında emsal kararlar belirtilerek “ilk Derece Mahkemesince verilen, konkordato istemi sırasındaki ihtiyati tedbirlere yönelik istemlerin reddine ilişkin ara kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması yasal olarak mümkün bulunmadığına karar verilmiştir. Kararda (Emsal Yargıtay 6. HD'nin 13.11.2024 3146/4044 ve 02/10/2024, 2558/3133; Ankara BAM 23. HD'nin 01.08.2024, 1235/1091 27.04.2022, 813/703; Sakarya BAM 7. HD 04/12/2024, 1867/1777; Diyarbakır BAM 6. HD'nin 10.10.2024, 2251/2159) kararlara atıf yapılmıştır.” <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

¹⁵⁸ Trabzon BAM 4 HD, 912/762, 02.10.2020 <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat>>; 06 Nisan 2025.

konkordato süresinden önce doğmuş olan borçlar konkordato kapsamında olup projeye dahil edilmektedir. Esasında ileri tarihli çekin karşılıksız çıkması halinde karşılıksız çek suçuna tabi olmaması ya da karşılıksız çek suçu kapsamından çıkartılması, mevcut sorunları çözebileceği gibi çekin bono yerine kullanılmasını da engelleyebilir.

Konkordato tasdik yargılaması sürecinde çeklerle ilgili taleplere yönelik yerel mahkemelerce verilen kararlardan red kararları bir kısım bölge adliye mahkemeleri hukuk dairelerince incelenmekte, kabul kararlarının incelenmesi ise çoğunlukla usulden red edilmektedir. Çoğunluk Bölge Adliye Mahkemelerince konkordato tasdik yargılamasında verilen tedbir kararları bu arada çekle ilgili taleplerle ilgili kabul kararları zaten istinafta inceleme konusu yapılmamaktadır.

Kanaatimizce yerel mahkemeler kanunda sınırlı sayılan tedbirler dışında maddi hukuka ilişkin tedbir kararı vermemelidir. İİK m. 287/I hükmündeki tüm tedbirler kapsamında maddi hukuka ilişkin yerel mahkemelerin karar verilebileceği kabul edilirse İİK m. 287/son hükmüne göre bu tedbir kararlarına yönelik de kanun yoluna başvurulamaması gerekir. İİK m. 294, 295, 296 ve 297 hükümleri dışındaki tedbir kararları, üçüncü kişileri etkileyebileceğinden maddi hukuka ilişkin olmamalıdır. Maddi hukuka ilişkin karar verildiğinde ise bu karar kanun yolu olarak istinafta inceleme konusu yapılabilmelidir.

Üçüncü kişilerin ve cirantaların haklarını da ilgilendirdiğinden ve banka hesabını karşılıksız bırakma durumunun teşvikinin de önlenmesi bakımından çekte karşılığı bulunmadığında karşılıksız şerhi olmalı ancak karşılığı bulunsa da bulunmasa da konkordato açıklaması ya da kaydı olmalıdır. Konkordatonun tasdik edilip edilmemesi önemli olmaksızın konkordato mühleti ve ileri tarihli çekin niteliği gereği suç failinin tespiti de güç olduğundan “konkordato sürecine” ilişkin kayıt karşılıksız çek suçunda hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilir. Bu durumda ceza mahkemesince konkordato sürecinin sonucunun beklenmesine de gerek kalmamaktadır. Bankaca mühlet öncesi düzenlendiği belirlenen ancak mühlet içinde ibrazı mümkün olan vadeli çekin karşılığı olduğunda komiserin izni dışında ödeme yapılmamalı ancak çekin karşılığının olup olmaması farketmeksizin her durumda garanti bedeli ödenmelidir.

Kambiyo senetleri (ileri tarihli çek dahil) düzenlenmekle alacak doğması nedeni ile diğer bir ifade ile mühlet öncesi alacağın doğması ve mühleti içerisindeki vadenin (düzenleme tarihinin) sadece alacağı talep hakkı vermesi nedeni ile İİK 294/VI. maddesinin uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır. Çek bankaya, mühletten önce temlik cirosu ile devredildiğinde senet üzerindeki mülkiyet hakkıyla beraber senette mündemiç alacak hakkı da bankalara geçmektedir. Bu nedenle temlik cirosu ile devrolunan senetlerin iadesine veya senet bedellerinin kredi müşterisinin ya da konkordato borçlusunun hesabına aktarılmasına mahkemece tedbir yolu ile karar verilmemesi gerekmektedir.

Çek ciro ile bankaya devredildiğinde çekin tahsil amacıyla ciro edildiği veya inancılı temlik cirosu bulunduğu hususu konkordato yargılaması dışında çekişmeli bir davada söz konusu olabilir. Bu nedenle konkordato tasdik yargılamasında bankalarca tahsil edilen çeklerin bedellerinin konkordato borçlusunun hesabına yatırılması ve tahsil edilmeyenler bakımından ise çekin iadesi, çeklerden yapılan tahsilatlar üzerine bloke konulmasının önlenmesi, konulan blokelerin kaldırılması, tahsil olunan çek bedellerinin davacıya iadesi tedbirleri uygulanmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Akil, C, ‘İflâsın Ertelenmesinde Muhafaza Tedbirleri-Özellikle Kayyımılık’ (2009) 25(1) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 229-259.
- Altay, S ve Eskiocak, A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5.Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).
- Ayli, A, *Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri*, (Seçkin Yayıncılık 2019).
- Ayli A ve Yardımcıoğlu D, ‘Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi’ (2014) 16(Özel Sayı) Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez’e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3195-3239.
- Bahtiyar M, Taşdelen N, Biçer L ve Hamamcıoğlu E, *Kıymetli Evrak Hukuku* (Beta Yayıncılık 2022).

- Bilgen M, *Konkordato İflas ve Yargılama Usulü* (3. Baskı, Adalet Yayınevi 2020).
- Bilgili F ve Demirkapı E, *Kıymetli Evrak Hukuku* (10. Baskı, Dora Yayıncılık 2019).
- Bozer A ve Göle C, *Kıymetli Evrak Hukuku* (7. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2017).
- Börü L, ‘Adi Konkordato Alacaklıların Alacaklarını Bildirmesi’ (2019) 10(1), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 173-186.
- Coşkun M, *Konkordato ve İflas* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Erdoğan İ, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (3. Baskı, Gazi Kitabevi 2017).
- Erdönmez G, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Özekes M (edt), *Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunun Güncel Sorunları II*, (Lexpera Seminer, 2019) 15-42.
- Eriş G, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2016).
- Ermenek İ, *İflasın Ertelenmesi (Doktora Tezi)*, Ankara 2008.
- Kaplan İ, *İsviçre İcra ve İflas Hukukunun Borçların Ertelenmesine (Konkordatoya) İlişkin Malvarlığı Yönetimi Sözleşmesi Hükümleriyle Mukayeseli Olarak Yeni Konkordato Hukuku* (Yetkin Yayınları, 2019).
- Karakehya H ve Boran Güneysu N, ‘Konkordatonun, Çekle İlgili –Karşılıksızdır- İşlemi Yapılmasına Sebebiyet Verme Suçundan Kaynaklı Cezaî Sorumluluğa Etkisi’ (2019) 23(4) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3-46.
- Kayar İ, ‘Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nin İflasın Ertelenmesine İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi’, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2009) 41-114.
- Kendigelen A ve Kırca İ, *Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri* (8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024) 284.

- Kırca İ, ‘Çek Hesabında Bulunan Paranın Haciz, Rehin veya İhtiyati Tedbir Sebebiyle Öden(e)mediği Hâllerde Banka Kanunen Sorumlu Olduğu Tutarı Ödemekle Yükümlü müdür? Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 15.03.2017 Tarih ve E. 2016/1304, K. 2017/1532 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi’ (2018) 34(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 23-30.
- Kırkbeşoğlu N, ‘Genel Olarak Yasak İşlemler’ 2023 (1)2 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 179-207.
- Nomer H, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (14. Baskı, Beta Yayıncılık 2015).
- Özdamar M, Göktürk K, Can M.Ç. ve Kaşak E, *Kıymetli Evrak Hukuku* (5. Baskı, Adalet Yayınevi 2024).
- Özsoy A, *Muhatabın Çek Kanunu’na Dayalı Hukuki Sorumluluğu* (On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Öztan F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (22. Baskı, Turhan Kitabevi 2018).
- Öztek S, Budak A.C, Tunç Yücel M, Kale S ve Yeşilova B, *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Öztek S, ‘İflasın Ertelenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar’ (2016) 15(1-2) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 403-412.
- Reisoğlu S, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (20. Baskı, Beta Yayıncılık 2008).
- Poroy R ve Ü, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (24. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021).
- Pulaşlı H, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları* (10. Baskı, Adalet Yayınevi 2023).
- Sarıkaya S, ‘Çekin Teyidi’ (2023) 9(1) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 37-61.
- Sarısözen M. S, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Sayhan İ, *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflas ve İflasın Ertelenmesi* (Yetkin Yayınları 2016).
- Seven V, ‘İflâsın Ertelenmesi Kararının Karşılıksız Çek Keşide Etme Suçundan Doğan Şikâyet Hakkına Etkisi’ (2009) 7(73) Legal Hukuk Dergisi 87-94.

Simil C, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinden Önce Bankalara Temlik Edilen Bono ve Çeklerin ya da Bedellerinin İadesinin Gerekip Gerekmeyeceği’ (2020) 31(112) Bankacılar Dergisi 47-66.

Şahin Ş, *Teori ve Uygulamada Karşılıksız Çek Suçu* (Seçkin Yayıncılık 2019).

Şen E ve Malbeleş E, ‘Konkordatonun Karşılıksız Çeke Etkisi’ <hukukihaber.net.konkordatonun-karsiliksiz-ceke-etkisi,>; 06.04.2025.

Tandoğan H, ‘Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkardığı Sorunlar’ (1981), 11(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 67-94.

Tekinalp, Ü, ‘İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri’, (1999-2000) 19(1-2) Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 923- 932.

Tercier P, Pichonnaz Pascal ve Develioğlu H. M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (On İki Levha Yayıncılık 2016).

Tunç Yücel M, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2020)

Uyar T, ‘Konkordatonun Hükümleri (İİK m. 303)’ (2009) (84) Legal Hukuk Dergisi 3793-3797.

Ülgen H, Helvacı M, Kendigelen A ve Kaya A, *Kıymetli Evrak Hukuku -Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Yeni Çek Kanunu’na ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu’na Göre-*, (Onuncu Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2015).

ADÎ KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂS

BANKRUPTCY IN ORDINARY CONCORDAT PROCESS

Araştırma Makalesi

Hakan ERZEYBEK*

ÖZ

Malî yapıları bozulan gerçek veya tüzel kişilerin bu durumdan kurtulmaları için farklı hukuk sistemlerinde çeşitli çözüm yolları öngörülmüştür. Türk hukukunda 7101 sayılı Kanun ile iflâsın ertelenmesine ilişkin İcra ve İflâs Kanunu'nda yer alan hükümlerin ortadan kaldırılması ve işlevsiz durumda olan konkordatoya ilişkin hükümlerin yeniden ele alınması sonucunda konkordato kurumu, daha etkin hâle gelmiştir. Konkordato, alacaklının, borçlunun ve kamunun menfaatlerini doğrudan ilgilendirir. Bu menfaatlerin gerçekleşebilmesi, konkordato prosedürünün başarılı olması ile mümkündür. Aksi durumda iflâsa tâbi borçlu, konkordato sürecinde iflâs riski ile karşı karşıya kalabilir. Bu bağlamda, konkordato sürecinde borçlunun iflâsını gerektiren hâllerin tespiti büyük önem taşır. Çalışmamızda, adî konkordato prosedüründe borçlunun iflâsını gerektiren sebepler üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, İflâs, Malî Durum, Borçlu, Özel İflâs Sebepleri.

ABSTRACT

Various remedies have been envisaged in different legal systems for real or legal persons whose financial structures have deteriorated. In Turkish law, the concordat institution plays a more active role as a result of the elimination of the provisions in the Enforcement and Bankruptcy Law regarding the postponement of bankruptcy with the Law No. 7101 and the revision of the provisions regarding the concordat, which were dysfunctional. Concordat directly concerns the interests of the creditor, the debtor and the public. The realisation of these interests is possible only if the concordat procedure is successful. Otherwise, the debtor subject to bankruptcy may face the risk of bankruptcy during the concordat process. In this context, it is of

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1692084

Makalenin Geliş Tarihi: 05.05.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 27.10.2025

* Dr., Hâkim, Yargıtay Başkanlığı.

E-posta: h.erzeybek@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1857-3547

Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

great importance to determine the circumstances that require the bankruptcy of the debtor during the concordat process. In our study, the reasons requiring the bankruptcy of the debtor in the ordinary concordat procedure are evaluated.

Keywords: Concordat, Bankruptcy, Financial Situation, Debtor, Special Reasons for Bankruptcy.

EXTENDED ABSTRACT

Concordat is a legal institution that can be utilised regardless of whether the debtor is a person subject to bankruptcy or not. The concordat aims to protect the debtor from the severe consequences of the execution and bankruptcy proceedings to which the debtor is exposed or likely to be exposed, and to restructure its financial situation by negotiating with its creditors and liquidating its debts.

Creditors also have the chance to access their receivables at a higher rate compared to a possible bankruptcy. Apart from the interests of creditors and debtors, concordat also has an important function in terms of protecting social and public interests. Because, by preventing the bankruptcy of the debtor and ensuring the continuity of the activities of the enterprise instead of its termination, it is aimed to maintain the continuity of employment and contribution to the economy uninterruptedly and to improve the investment environment in our country.

In order to realise the benefits expected from the concordat, the concordat must be concluded successfully. Successful conclusion of the concordat process is possible at every stage of the concordat. On the other hand, the concordat process may not always be concluded successfully. Therefore, the concordat process, in addition to its benefits, also carries risks for the debtor subject to bankruptcy. In this context, the determination of the circumstances in which the debtor's bankruptcy may be decided during the concordat process and the reasons for bankruptcy are of particular importance.

With the amendment of Law No. 7101, special reasons for bankruptcy have been regulated in the Enforcement and Bankruptcy Law, which require the ex officio opening of the bankruptcy of the debtor subject to bankruptcy within the temporary or definitive deadline of concordat. Among these reasons, the protection of the debtor's assets and the possibility that the concordat will not be successful are abstract reasons whose scope and limits cannot be determined. Scientific and judicial jurisprudence states that in order to decide on the bankruptcy of the debtor, it would be correct in terms of the principle of legal security to have a different direct reason for bankruptcy in addition to these reasons. These regulations should be interpreted in a purposeful and narrow manner in accordance with the spirit of the concordat. Pursuant to the principle of proportionality governing the law of enforcement, if it is possible to protect the debtor's assets or to achieve the success of the concordat by deciding on a different measure, it would be more appropriate to consider bankruptcy as a last resort.

The debtor's behaviour contrary to the provisions of Art. 297 of the Enforcement and Bankruptcy Law, failure to comply with the instructions of the commissar, or acting to the detriment of the creditors are other reasons requiring bankruptcy within the grace period. However, it should be clearly determined which instructions of the commissioner are not complied with or what effect the debtor's actions to the detriment of the creditors have on the concordat procedure. Undoubtedly, if a different remedy other than bankruptcy is possible, this remedy should be tried first. Finally, the waiver of the concordat request by an insolvent capital company or co-operative is another situation that requires the bankruptcy of the debtor within the grace period, and this situation is also an implicit bankruptcy notification.

In the event that the request for approval of the concordat is rejected or the concordat is completely cancelled, at least one of the reasons for direct bankruptcy is required in order to decide on the ex officio bankruptcy of the debtor subject to bankruptcy. Therefore, the concordat procedure is in close connection with the direct bankruptcy grounds. However, it is also necessary to determine which of the reasons for direct bankruptcy are in line with the essence of this procedure.

In our study, the cases where the debtor's bankruptcy may be decided during the concordat process are discussed. Firstly, some situations specific to the decision of the debtor's bankruptcy during the concordat process and some problems encountered in the application of direct bankruptcy reasons are discussed. Then, the special bankruptcy grounds requiring the decision of bankruptcy of the debtor within the provisional or definitive grace period are emphasised. In the event that the request for the approval of the concordat is rejected or the concordat is completely cancelled, the conditions under which the debtor's bankruptcy should be opened are evaluated in detail. Scientific and judicial jurisprudence has been widely included throughout the study. Finally, our study is concluded with the problems arising in the opening of the debtor's bankruptcy during the ordinary concordat process and the solution suggestions reached regarding these problems.

GİRİŞ

Konkordato, borçlunun iflâsa tâbî şahıslardan olup olmadığına bakılmaksızın, başvurulabilen hukukî bir kurumdur¹. Konkordato, alacaklı² ve borçlu³ menfaatleri yanında, kamusal⁴ menfaatleri de doğrudan ilgilendirir. Bu menfaatlerin gerçekleşmesi, hiç şüphesiz konkordato sürecinin başarılı bir şekilde yürütülüp, sonuçlanması ile mümkündür. Aksi durumda, konkordato talebinin reddine karar verilir⁵. İflâsa tâbî borçlu açısından konkordato talebinin reddi, beraberinde iflâs gibi ağır sonuçları olan hukukî bir durumu da getirebilir⁶.

-
- ¹ Selçuk Öztekin, Ali Cem Budak, Müjgan Tunç Yücel, Serdar Kale ve Bilgehan Yeşilova, *Yeni Konkordato Hukuku* m. 285 – 309 Şerhi (2. Baskı Yetkin Yayınları 2019) m. 285, no.12; Talih Uyar, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (Güncellenmiş 2. Baskı 2019) 10; Serdar Kale, ‘7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Adi Konkordato’ (2018) 5(1) İMÜHFD 216; Aziz Serkan Arslan, ‘Konkordato Talebinin Şekli Şartları’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan* (Adalet Yayınevi 2024) 784; Süha Tanrıver, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayınları 1993) 3; İbrahim Ermenek, ‘Kefilin Asıl borçlu İle Birlikte Konkordato Talebinde Bulunmasının Konkordato Sebepleri Bakımından Yerindeliği Sorunu’ *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan* (Adalet Yayınevi 2024) 520 – 521; Serhat Sarısözen, *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 153.
- ² Alacaklılar, muhtemel bir iflâsa nazaran alacaklarına daha yüksek oranda erişme şansına kavuşmaktadır. Konkordato, alacaklıları süresi uzun, neticesi belirli olmayan, masraflı bir yolda çaba sarfından kurtarır. Bkz, Enver Buruloğlu, Yuda Reyna, *Konkordato Hukuku ve Tatbikat* (Yörük Matbaası 1968) 3.
- ³ Konkordato müessesesi ile borçlunun maruz kaldığı ya da yapılması muhtemel icra ve iflâs takiplerinin ağır sonuçlarından korunması amaçlanır. Borçlu, borçlarını tasfiye ederek, malî durumunu yeniden yapılandırabilir. Bkz. Orhan Eroğlu, *Uygulamada Konkordato* (Seçkin Yayınları 2018) 15; Konkordatonun iflâsa nazaran daha hafifletilmiş bir cebri icra müessesesi olması, borçlunun malî durumunun da yeniden yapılandırılmasına hizmet eder. Bkz. Hakan Pekcanitez, Güray Erdönmez, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (Yetkin Yayınları 2018) 5; Süha Tanrıver, Adnan Deynekli, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996) 33; Konkordato kurumunun borçlunun işletmesinin devamlılığını sağlayan bir iyileştirme aracı olduğu ifade edilmektedir. Bkz. Sema Taşpınar Ayyaz, *İcra İflâs Hukukunda Yeniden Yapılandırma* (Yetkin Yayınları 2005) 237; Levent Börü, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı*, (Yetkin Yayınları 2023) 19-20; Tanrıver (n 1) 6 vd.
- ⁴ Borçlunun iflâsının önlenmesi ve işletmesinin faaliyetinin sona ermesi yerine devamı ile istihdamın sürekliliği sağlanarak, ekonomiye olan katkının kesintisiz bir şekilde sürdürülmesi amaçlanmakta ve ülkemizde yatırım ortamının iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Bkz. 7101 sayılı Kanun hükümet gerekçesi, <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c0-d3d1-037b-e050-007f01005610>, (Erişim: 23.03.2025), Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 643–644, Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 5; Arslan (n 1) 784.
- ⁵ Konkordato sürecinde iflâsa tâbî olmayan borçlunun iflâsına karar verilemez. Bkz. Sarısözen (n 1) 153.
- ⁶ Orhan Eroğlu, ‘İflâs Dışı Adi Konkordato Mühleti İçerisinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilecek Durumlar’ (2019) 27(3) SÜHFD 786; İflâs, iflâsa tâbî borçlu açısından kolektif bir tasfiye usulüdür. Bkz. İlhan E. Postacıoğlu, Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2010) 5.

7101 sayılı Kanunla⁷ İcra ve İflâs Kanunu⁸nda (İİK) yapılan düzenlemelerde, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde iflâsa tâbi borçlunun kendiliğinden iflâsının açılmasını gerektiren özel iflâs sebepleri öngörülmüştür (İİK m. 292/I). Konkordatonun tasdiki talebinin reddi (İİK m. 308/I) veya konkordatonun tamamen feshi (İİK m. 308/f) durumunda, iflâsa tâbi borçlunun kendiliğinden iflâsına karar verilebilmesi açısından doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması şartı da aranmıştır.

Çalışmamızda, adî konkordato prosedüründe borçlunun iflâsını gerektiren hâller incelenmiştir. Öncelikle, konkordato prosedüründe borçlunun iflâsına karar verilmesine özgü bazı durumlar ile doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin uygulanmasında karşılaşılan bir kısım sorunlar ele alınmıştır. Daha sonra, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesini gerektiren özel iflâs sebepleri üzerinde durulmuştur. Konkordatonun tasdiki talebinin reddine veya konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi hâlinde, hangi şartlarda borçlunun iflâsının açılması gerektiği ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir. Nihayet, adî konkordato sürecinde borçlunun iflâsının açılmasında ortaya çıkan sorunlar ve bunlara ilişkin ulaşılan çözüm önerileri ile çalışmamız sona erdirilmiştir.

I. ADÎ KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂSA ÖZGÜ BAZI DURUMLAR

A. Mahkemece Borçlunun İflâs Sebeplerinin Kendiliğinden Araştırılması ve İflâsa Kendiliğinden Karar Verilmesi

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK)⁹ borçluya konkordato mühleti¹⁰ verilmesi ve konkordato komiseri atanması (HMK m. 382/II-f,6), konkordatonun tasdiki

⁷ 15.03.2018 t. ve 30361 s. RG; İİK'da 7101 s. Kanun'la yapılan değişikliklerde mehz İsviçre İcra ve İflâs Kanunu (SchKG) önemli bir rol oynamıştır. Bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/11/529_488_529/de, (Erişim: 21.04.2025).

⁸ 19.06.1932 t. ve 2128 s. RG.

⁹ 04.02.2011 tarih ve 27836 s. RG.

¹⁰ Mühlet, konkordato sürecinde süreler ile sınırlandırılmış bir hukukî durum olup, konkordatonun çeşitli aşamalardan geçerek olumlu şekilde sonuçlanması ya da başarısız olması, mühlet içerisinde belirlenir.

talebi (HMK m. 382/II-f,7) ile doğrudan doğruya iflâs hâlleri (HMK m. 382/II-f,2) birer çekişmesiz yargı işi olarak sayılmıştır¹¹. Adî konkordato süreci, çekişmesiz yargı işi olması nedeniyle hem kendiliğinden harekete geçme hem de kendiliğinden araştırma ilkelerine tâbidir (HMK m. 385/II). Ancak bu ilkeler, konkordato prosedüründe belirli açılardan sınırlı olarak uygulanmalıdır. Nitekim mahkemece tasarruf ilkesi (HMK m. 24/1) gereği konkordato geçici mühlet talebi olmaksızın borçlu hakkında kendiliğinden mühlet kararı verilemeyeceği gibi, konkordato teklifine eklenmesi gereken belgelerin sunulmasında da taraflarca getirilme ilkesi (HMK m. 25) geçerli olmalıdır¹².

İflâs hukukunda borca batıklık bildirimi dışında mahkemece borçlunun iflâsını gerektiren sebeplerin kendiliğinden araştırılması ve iflâsa da kendiliğinden karar verilmesi mümkün değildir¹³. Ancak konkordato sürecinde iflâsa tâbi borçlunun iflâsını gerektiren özel sebeplerin mahkemece kendiliğinden araştırılmasını ve akabinde talep aranmaksızın borçlu hakkında iflâsın açılmasını mümkün kılan yasal düzenlemeler yapılmıştır (İİK m. 292/I, 308/I, 308/f). Nitekim mehz İsveçre İcra ve İflâs Kanunu – Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG)’nda da benzer düzenlemeler mevcuttur¹⁴.

Bkz. Ali Cem Budak, Mustafa Okan Yağcı, ‘Konkordato ve Finansal Yeniden Yapılandırma’ (2020) (11) Bankacılar Dergisi 27.

¹¹ Sarısözen (n 1) 230; Öztekin, *Konkordato Şerhi* m. 285, no. 14; Çekişmesiz yargı işi konusunda bkz. Bakı Kuru, Burak Aydın, *Medenî Usûl Hukuku El Kitabı C. I* (2. Baskı Yetkin Yayınları 2021) 289; Cemal Fazıl Karakaş, ‘Yargıtay’ın Konkordatoya İlişkin Dönüşen Tavrı’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan* (Adalet Yayınevi 2024) 898 – 899; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan *Medenî Usûl Hukuku* (6. Baskı Yetkin Yayınları 2023) 315; İbrahim Ermenek, ‘Borca Batıklık Nedenine Dayalı Konkordatoda Geçici Mühletin Kaldırılması’ (2020) (64) Adalet Dergisi 507; Mehmet Ünsal Candemir, ‘Adi Konkordato Talebinden Feragat’ (2022) 13 (49) TAAD 326; Çekişmesiz yargı işi niteliğinde olan bu gibi hâllerde, ilgililer arasında herhangi bir uyuşmazlık bulunmaz ve bir sübjektif hakkın ihlal edildiği iddiasına dayalı olarak bir hakkın korunması (mahkemeden hukukî korunma) istenmez. Bkz. Cemil Simil, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı Onikilevha Yayınları 2020) 247; Ömer Ulukapı, *Konkordatonun Feshi* (Mimoza Yayınları 1998) 74.

¹² Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 659; Sarısözen (n 1) 230- 231; Karakaş (n 11) 899; Hâkimin dilekçede muğlak ya da çelişkili gördüğü bölümleri, kendiliğinden araştırma ilkesine göre açıklattırabileceği konusunda bkz. Öztekin (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 285, no.14.

¹³ Kale (n 1) 254; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 658.

¹⁴ SchKG Art. 293a Abs. 3, Art. 294 Abs. 3, Art. 296b, Art. 309 SchKG. Bilgi için bkz. Daniel Hunkeler, *Kurzkomentar Schuldbetreibungs und Konkursgesetz* (2. Auflage Helbing Lichtenhahn Verlag 2014) Art. 296b.

Yargıtay, konkordato talebinin bir dava¹⁵ olmadığını vurgulayarak, konkordato prosedürü içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesinde herhangi bir talep aranmayacağını ve iflâs sebeplerinin de mahkemece kendiliğinden araştırılması gerektiğini belirtmiştir¹⁶. Çekişmesiz yargı işi niteliğindeki konkordato mühleti verilmesi ya da konkordatonun tasdiki taleplerinin mahkemece reddine karar verilmesi durumunda, mahkemece, iflâsa tâbi borçlunun iflâs sebeplerinin var olup olmadığı kendiliğinden araştırılarak, bu sebeplerin varlığı hâlinde, talep aranmaksızın borçlunun iflâsının açılması mümkündür¹⁷.

B. İİK m. 292/I Hükümünün Uygulanma Zamanı

1. İİK m. 292/I Hükümünün Konkordato Geçici veya Kesin Mühleti İçerisinde Uygulanması

Konkordato kesin mühletinin kaldırılarak, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilmesini gerektiren sebepler, İİK m. 292/I’de tahdidi olarak hüküm altına alınmıştır¹⁸. İİK m. 287/V atfı gereği, İİK m. 292/I hükümleri, konkordato geçici mühleti içerisinde de uygulanır¹⁹.

¹⁵ YİBGK, 1956/15-15, 25.11.1956; “... her davada açıldığı tarihte tespit edilen vaziyet hükme itti haz olunması iktiza eylesine...” şeklindedir; “Dava teorisindeki genel ilkeden farklı olarak konkordato bir dava olmadığından borca batıklık sadece talep tarihi itibarıyla değil, yargılama safhasındaki olumlu veya olumsuz gelişmeler de dikkate alınarak belirlenmelidir.” Y 6 HD, 1521/1969, 05.06.2024; Yargıtay, hem konkordato talebinin bir dava olmadığını vurgulamakta (açıkça çekişmesiz yargı işi niteliğinde olduğunu söyleyerek) hem de dava teorisindeki genel ilkenin istisnasından bahsetmektedir. Yargıtay’ın bu konudaki amacının her davanın açıldığı tarihe göre değerlendirileceğine yönelik genel ilkenin istisnasını vurgulamak olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Yargıtay’ın “yaşayan dava” terimi adı altında da bu ilkeyi kullandığı görülmektedir. “Arsa payı karşılığı inşaat davaları yaşayan dava kabul edildiği için hüküm anına en yakın tarihe kadar ki inşaat seviyesinin dikkate alınması gerekir.” Y 6 HD, 3715/5177, 25.12.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 30.03.2025).

¹⁶ “Ayrıca İİK’nın 292 ve 293. maddelerinde aranan tasdik şartları kamu düzeniyle ilgili olup, mahkeme bu şartların varlığını re’sen araştırmakla yükümlüdür.” Y 6 HD, 3990/2064, 12.04.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹⁷ Kale (n 1) 253 – 254; Karakaş (n 11) 909 – 911; Ermenek (n 11) 512 – 513.

¹⁸ “... borca batık olduğu anlaşılan bir sermaye şirketi veya kooperatif, konkordato talebinden feragat ederse konkordato talep eden hakkında iflas kararı verilebilecektir.” Y 6 HD, 1049/1882, 30.05.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹⁹ Ermenek (n 11) 508 - 509; “Kabule göre de İİK’nın 287/5. maddesi uyarınca geçici mühlette kıyasen uygulanan 292 madde uyarınca iflas kararı verilebilmesi için...” Y (Kapatılan) 15. HD, 1883/2600, 09.06.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren sebeplerin varlığı, alacaklıların yapmış oldukları itirazlardan (İİK m. 288) veya konkordato komiserinin beyan ve raporlarından anlaşılabılır²⁰. Bu sebeplerden birinin varlığını tespit eden mahkeme, derhâl konkordato komiserinden yazılı bir rapor ister (İİK m. 292/I). Buna müteakip, geçici mühlet veya kesin mühlet kararı kaldırılıp, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına kendiliğinden karar verilir²¹.

Geçici mühlet talebinin, mühlet kararı verilmeksizin reddedildiği durumlarda ise İİK m. 292/I düzenlemesi uygulanmaz²². Ancak bu olasılıkta, borçlunun bir sermaye şirketi veya kooperatif olması ve borçlu açısından borca batıklık²³ hâlinin varlığı durumunda, mahkemece borçlunun iflâsının açılması mümkündür (Türk Ticaret Kanunu (TTK)²⁴ m. 376, 377; Kooperatifler Kanunu (KK)²⁵ m. 63; İİK m. 179). Diğer durumlarda ise mahkemece İİK m. 292/I hükmündeki iflâs sebepleri araştırılmaksızın konkordato talebinin reddine karar verilir²⁶. Sermaye şirketi veya kooperatifin borca batık durumda olup olmadığı ise borçlu tarafından geçici mühlet talebine ekli (İİK m. 286/1-e) makul güvence veren denetim raporundan anlaşılabileceği gibi bu konuda bilirkişi raporu alınması da mümkündür²⁷.

²⁰ Komiserin yazılı raporu, sürecin seyri ve borçlunun malî durumuna ilişkindir. Bkz. Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.6.

²¹ Sümer Altay, Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2019) 147 – 148; Uyar (n 1) 45; Eroğlu (n 6) 792; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 1.

²² Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.3; İİK m. 286 gereği konkordato talebindeki şekli şartlarda eksilik olması hâlinde, mahkemece nasıl bir işlem yapılması gerektiği konusunda açık bir düzenleme bulunmasa da bu olasılıkta geçici mühlet kararı verilmeksizin talebin reddine karar verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bkz. Arslan (n 1) 795; Eksikliğin giderilmesi için mahkemece kısa bir süre verilmesi, aksi durumda talebin reddine karar verilmesi gerektiği konusunda bkz. Sarısözen (n 1) 245 – 247.

²³ Borca batıklık bildiriminde bulunmak, şirketi idare veya temsile yetkili kişiler açısından aynı zamanda zorunluluk arz eder. Bkz. Ermenek (n 11) s. 509.

²⁴ 14.02.2011 t. ve 27846 s. RG.

²⁵ 10.05.1969 t. ve 13195 s. RG.

²⁶ SchKG m. 293a gereği, bu durumda iflâsa tâbi borçlunun iflâsına karar verilebilmesi mümkündür. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 293a, no: 6; Türk hukukunda da buna benzer bir düzenlemenin yapılmasının daha uygun olacağı konusunda bkz. Sarısözen (n 1) 248.

²⁷ Borca batıklığın makul güvence raporundan anlaşılamadığı hâllerde, iflâsın ağır neticeleri ve hukukî güvenlik ilkesi de dikkate alınarak bilirkişi raporu alınmasının daha uygun olacağı konusunda bkz. Ermenek (n 11) 514.

2. İİK m. 292/I Hükümünün Konkordatonun Tasdiki Sürecinde Uygulanması

Konkordato kesin mühleti içerisinde, borçlunun iflâsına karar verilebilecek hâlleri düzenleyen İİK m. 292/I hükümünün konkordato prosedürünün iç içe geçmiş olması nedeniyle, tasdik sürecinde uygulanabilir olup olmadığı ayrı bir hukukî sorun teşkil etmektedir.

Öğretide, İİK m. 308/I gereği iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılabilmesi için konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesinin tek başına yeterli olmadığı, buna ek olarak ya doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığı ya da İİK m. 292/I’de yer alan hâllerin gerçekleşmesi gerektiğini belirten yazarlar vardır²⁸. Bu görüşe göre, İİK m. 292/I hükümleri, konkordatonun tasdiki sürecinde de uygulanabilir niteliktedir. Farklı bir görüş ise İİK m. 292/I düzenlemesinin artık konkordatonun tasdiki sürecinde uygulanabilir nitelikte olmadığını belirtmektedir²⁹. Bu konuda Yargıtay uygulamaları ise çelişki göstermektedir.

Yargıtay’ın İİK m. 292/I’de sayılan özel iflâs sebeplerinin konkordatonun tasdiki sürecinde uygulanabilir olduğunu belirten kararları³⁰ mevcut olduğu gibi, bu düzenlemenin konkordatonun tasdiki sürecinde uygulanabilir olmadığını belirten kararları³¹ da vardır. Hemen ifade etmek gerekir ki Yargıtay’a göre, dürüstlük ilkesini³²

²⁸ Eroğlu (n 6) 800 – 801.

²⁹ Karakaş (n 11) 907 – 908; Yazar, mühlet içerisinde İİK m. 292’deki koşulların gerçekleşmesi durumunda tasdik yargılaması öncesinde borçlunun iflasına karar verilebileceğini ifade etmektedir. Bkz. Kale (n 1) 254 – 255.

³⁰ “...konkordato talebinin reddine karar verilen davacının İİK 308 maddesi yollamastıyla İİK 177/3 maddesi uyarınca iflasına karar verilmiştir.İİK’nun 292. maddesi uyarınca konkordato talep eden şirketin konkordato talebinin reddi ile davacı şirketin iflasına karar verileceği düzenlenmiş olup, İİK. 292/ son fıkrası “Mahkeme, bu madde uyarınca karar vermeden önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulunu duruşmaya davet eder; diğer alacaklıları ise gerekli görürse davet eder” hükmünü içermektedir.” Y 6 HD, 3164/5114, 02.11.2022; Y 6 HD, 749/1181, 29.04.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

³¹ “Ancak bu durumda kesin mühlet aşaması geçilerek konkordato tasdik aşamasına gelindiğinden tasdik talebinin reddi ile iflasa, İİK ’nun 292. maddesine göre değil, İİK’nun 308 nci maddesine göre karar verilmelidir.” Y 6 HD, 1049/1882, 30.05.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

³² Konkordatoda dürüstlük ilkesi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Sarısözen (n 1) 122 vd; Tanrıver, Deynekli (n 3) 77 vd.

zedeleyen borçlu davranışları, ayırım gözetilmeksizin İİK m. 292/I-c çerçevesinde tasdik sürecinde de değerlendirilmelidir³³.

Kanımızca, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun iflâsını gerektirir özel sebepler ile konkordatonun tasdik edilmemesi hâlinde mahkemece verilecek iflâs kararının şartları tamamen birbirinden farklıdır³⁴. İİK m. 308/I gereği konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile iflâsın açılabilmesi için diğer doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığı aranır. İİK m. 177 ilâ 179'daki doğrudan doğruya iflâs sebepleri, borçlunun hukukî durumu üzerinde kesintisiz bir şekilde etkilidir. Buna karşılık, İİK m. 292/I hükmü, henüz tasdik sürecine gelmemiş, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesini gerektiren özel iflâs sebeplerini içermektedir. Her iki düzenlemenin kapsamı, sınırları ve uygulanma zamanı birbirinden oldukça farklıdır. Bu nedenle, konkordato prosedürü içerisinde dürüstlük kuralına aykırı borçlu davranışları, geçici veya kesin mühlet içerisinde İİK m. 292/I-c; tasdik sürecinde ise İİK m. 308/I ve 177/I-1.b. de yer alan doğrudan doğruya iflâs sebepleri ile bağlantılı olarak değerlendirilmelidir.

C. İflâsa Karar Verilmeden Önce Borçlunun Duruşmaya Davet Edilmesi ve Mahkemece Dinlenilmesi Zorunluluğu

1. İİK m. 292/son Gereği Borçlunun Duruşmaya Davet Edilmesi

Mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmeden önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulu duruşmaya davet edilmeli; diğer alacaklılar ise gerekli görülürse davet edilmelidir (İİK m. 292/son). Bu nedenle, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için duruşma açılması zorunludur³⁵.

Mühlet içerisinde komiserin yazılı raporu sonucunda borçlunun iflâsını gerektiren hâllerin varlığını tespit eden mahkeme, bu durumdan haberdar olmayan borçluyu

³³ “Zira borçlunun konkordato talebinde bulunduğu aşamadan başlayarak konkordato sona erinceye kadar dürüstlük kuralını ihlal etmemesi ve konkordato hükümlerine aykırı hareket etmemesi gerekmektedir.” bkz. 27 no.lu dpn.

³⁴ Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.1.

³⁵ Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 659; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 677; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.7; Altay, Eskiocak (n 21) 153; İsviçre öğretisinde de duruşma davetinin zorunlu olduğu belirtilmektedir. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no. 13.

duruşmaya davet edip, bilgi sahibi olmasını sağlayarak, son kez iflâstan kurtulması fırsatını kendisine sunmalıdır³⁶. Bu bağlamda, borçlunun vekilinin duruşmaya çağırılması yeterli değildir³⁷. İflâsa tâbi gerçek kişinin bizzat kendisinin³⁸; tüzel kişi ise yetkili temsilcisinin³⁹ usulüne uygun bir şekilde duruşmaya davet edilmesi zorunludur.

2. İİK m. 308/I ve 308/f Gereği Borçlunun Duruşmaya Davet Edilmesi

Konkordatonun tasdiki talebinin reddi veya konkordatonun tamamen feshi ile borçlunun iflâsının açılabilmesine olanak tanıyan İİK m. 308/I ve 308/f düzenlemelerinde, borçlunun (tüzel kişiler açısından yetkili temsilcisinin) duruşmaya davet edilmesi zorunluluğunu içeren herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Yargıtay, konkordato tasdik talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilmesinden önce, İİK m. 308/I hükmünün doğrudan doğruya iflâs sebeplerine yapmış olduğu atıf gereği, İİK m. 177/I-4.b. düzenlemesinin uygulanması ile Türkiye’de bir yerleşim yeri veya temsilcisi bulunan borçlunun dinlenmek için mahkemeye çağırılması gerekliliğine işaret etmiştir⁴⁰.

Öğretide bazı yazarlar⁴¹, Yargıtay görüşünün aksine İİK m. 308/I gereği borçlunun duruşmaya davet edilmesi zorunluluğunun bulunmadığını belirtmektedir. Bu görüşe göre, projenin oylamasında hazır bulunan (İİK m. 302/II), mahkemeye tevdi edilen

³⁶ Karakaş (n 11) 907.

³⁷ “Mahkemece, İİK’nın 292. maddesi uyarınca borçlu vekilinin duruşmaya çağırılıp dinlendiği belirtilmiş ise de kanunun düzenlenme amacının borçlu asilin dinlenmesi olduğu dikkate alındığında, borçlu vekiline tebligat çıkarılması ve dinlenmesi geçerli değildir.” Y (Kapatılan) 15 HD, 2921/1695, 15.04.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

³⁸ “...aksi durumda ise iflas kararı verilmeden önce Kanunun 292/2 fıkrası uyarınca davacı tacirin duruşmaya bu maddeye göre dinleneceği meşruhatı verilen davetiye ile çağrılarak geldiği takdirde, beyanı alınarak hüküm kurulması gerekirken...” Y 6 HD, 4755/3074, 06.06.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

³⁹ “Somut olayda, mahkemece iflaslarına karar verilen borçlu şirketler’nin yetkili temsilcilerinin yargılama sırasında mahkemeye çağrılarak dinlenmediği, kanunun amir hükmünün yerine getirilmediği dosya kapsamından anlaşılmıştır.”, Y 6 HD, 3541/4144, 07.12.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁴⁰ “İİK 308. madde uyarınca iflas kararı verilmesi İİK 177. madde şartlarına tabi kılındığına göre bu madde uyarınca iflas kararı verilmeden önce İİK’nın 177/4. maddesi gereğince borçlunun dinlenilmesi gerektiği sonucuna varmak gerekir.” Y 6 HD, 3164/5114, 02.11.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

⁴¹ Karakaş (n 11) 907.

komiser raporunu (İİK m. 304/I) bilebilecek durumdaki borçlu, tasdik yargılaması sırasında hakkında verilmesi muhtemel bir kararı zaten öngörmektedir.

Kanımızca, hukukî dinlenilme hakkı (HMK m. 27) ile bağlantılı olarak, tasdik talebinin reddi ile hakkında iflâs kararı verilmesi gereken borçlunun İİK m. 308/I düzenlemesinin doğrudan doğruya iflâs sebeplerine yaptığı atıf sonucu, İİK m. 177/I-4.b. uyarınca duruşmaya davet edilmesi zorunludur⁴².

3. Borçlunun Mahkemede Dinlenilmesinin Zorunlu Olup Olmadığı

Konkordato prosedürü içerisinde iflâsına karar verilecek borçlunun usulüne uygun şekilde duruşmaya davet edilmesinin yanı sıra, duruşmada bizzat hazır bulunup, mahkemece dinlenilmesinin gerekli olup olmadığı farklı bir sorundur. Zira İİK m. 292/son'da “*duruşmaya davet eder*”; İİK m. 177/I-4.b.'de ise “*dinlenmek için kısa bir müddette mahkemeye çağırılır.*” düzenlemeleri mevcuttur.

Yargıtay, hem konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde hem de konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilecek durumlarda, borçlunun duruşmaya davet edilmesinin yanı sıra, borçlunun (tüzel kişi ise yetkili temsilcisinin) duruşmada dinlenilmesi gerekliliğine işaret etmektedir⁴³. Öğretide ise söz konusu düzenlemelerden borçlunun bizzat dinlenilmesinin değil, usulüne uygun bir şekilde duruşmaya davet edilmesinin anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir⁴⁴. Kanaatimizce, usulüne uygun davetiyeye rağmen duruşmaya gelmeyen borçlunun iflâsının açılmasının önünde herhangi bir engel yoktur.

⁴² “Bu nedenle somut olayda İİK'nın 292/son maddesinin uygulama yeri bulunmamaktadır, ancak İİK'nın 308 inci maddesinde, aynı Kanun'un 292/son maddesinden farklı olarak doğrudan doğruya iflâs nedenlerinden birinin bulunması hâlinde iflâs kararı verilmeden önce şirket yetkilisinin çağrılarak dinlenmesi yönünde açık bir düzenleme olmamakla beraber doğrudan doğruya iflâs nedenlerini düzenleyen İİK'nın 177 nci maddesinde, aynı Kanun'un 308 inci maddesindeki hâlin bulunması ve borçlunun dinlenmek üzere mahkemeye çağırılması gerektiği yönündeki düzenlemeler dikkate alındığında, İİK'nın 308 inci maddesi uyarınca, şirket yetkilisi mahkemeye çağrılarak dinlenmeden iflâs kararı verilmesi yerinde değildir.” YHGK, 2023/6-603, 2023/1216, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

⁴³ Y 6 HD, 749/1181, 29.04.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

⁴⁴ Aynı yönde, bkz. Karakaş (n 11) 909; Borçlunun duruşmada dinlenilmesinin zorunlu olduğuna ilişkin bkz. Altay, Eskiocak (n 21) 418; İsviçre öğretisinde duruşmada alacaklıların ve borçlunun dinlenilmesi gerekliliğinden bahsedilmektedir. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no. 13.

II. ADÎ KONKORDATO PROSEDÜRÜNDE DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİNE İLİŞKİN BAZI SORUNLAR

A. İİK m. 177/I-3.b. Hükümünün Özel Bir İflâs Sebebi Olup Olmadığı

Konkordato sürecinde borçlunun iflâsına karar verilmesini düzenleyen bazı hükümler, doğrudan doğruya iflâs sebepleri ile bağlantılıdır (İİK m. 308/I, 308/f-II)⁴⁵.

7101 sayılı Kanun’la değiştirilen İİK m. 177/I-3.b. hükmü, konkordatonun tasdiki talebinin reddini, alacaklının iflâsa tâbi borçlusunun doğrudan doğruya iflâsını isteyebileceği sebepler arasında düzenlemiştir⁴⁶. Nitekim aynı durum, konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi için de geçerlidir (İİK m. 308/f). Ancak bu düzenlemenin tek başına ve farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebi olup olmadığı konusunda öğretide görüş birliği yoktur.

Öğretide bizim de katıldığımız bir görüş, 7101 sayılı Kanun’la İİK m. 308/I ve 308/f’de yapılan değişiklik sonrasında artık yeni ve farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebi bulunmadığı, konkordatonun tasdiki talebinin reddine ya da konkordatonun tamamen feshine karar veren mahkemece başka bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığının tespit edilmesi durumunda, borçlunun kendiliğinden iflâsına karar verilebileceği yönündedir⁴⁷. Bu görüşe göre, İİK m. 177/I-3.b. hükmü, başlı başına bir iflâs sebebi değildir⁴⁸. Diğer bir görüş ise İİK m. 177/I-3.b. düzenlemesinin

⁴⁵ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 5; Ermenek (n 11) 508; Bu hâller, önce lazım gelen bir takip muamelesine ihtiyaç duyulmadan borçlunun iflâsının istenmesine olanak tanıdığından “*takipsiz iflâs*” ya da iflâs talebi herhangi bir prosedür izlenmeksizin doğrudan asliye ticaret mahkemesine iletildiği için “*doğrudan doğruya iflâs*” şeklinde de adlandırılmaktadır. Bkz. İsmet Sayhan, *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflâs ve İflâsın Ertelenmesi* (Yetkin Yayınları 2016) 31; Bakî Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı* (2. Baskı Adalet Yayınları 2013) 1141; Mahmut Coşkun, *Konkordato ve İflâs* (3. Baskı Seçkin Yayınları 2024) 792; Eroğlu (n 6) 789; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 499; İİK’nın 177’nci maddesinin üst başlığında her iki adlandırmanın da kullanıldığı görülmektedir. Bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 564; Bu iflâs sebeplerinin maddî iflâs sebebi olduğu konusunda bkz. Sümer Altay, *Türk İflâs Hukuku C. I* (Vedat Kitapçılık 2004) 9 vd.

⁴⁶ Maddeler arasında oluşan çelişki nedeniyle yeniden yasal bir düzenleme yapılması gerektiği konusunda bkz. Sarısözen (n 1) 624 -625; Pekcanıtez, Erdönmez (n 3) 144 – 145.

⁴⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 566 – 567; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no.7; Sarısözen (n 1) 625.

⁴⁸ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 24.

konkordatonun tasdiki talebi reddedilen ya da tamamen feshine karar verilen borçlu hakkında iflâsın açılmasını sağlamaya yönelik olduğunu, diğer doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin bulunması durumunda, zaten İİK m. 308/I gereği borçlunun iflâsına karar verileceğini belirtmektedir⁴⁹. Bu görüş, İİK m. 177/I-3.b. gereği konkordatonun tasdiki talebinin reddedilmesini ya da tamamen feshine karar verilmesini, iflâsa tâbi borçlu açısından tek başına ve doğrudan doğruya iflâs sebebi saymaktadır⁵⁰. Bu görüş taraftarlarınca, konkordatonun tasdiki talebi reddedilen ve borca batık olmadığı için iflâsı açılmayan borçlunun durumu örnek verilerek, alacaklılarca daha sonra yapılacak farklı bir taleple İİK m. 177/I-3.b. gereği, borçlunun doğrudan doğruya iflâsının istenmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir⁵¹.

B. Konkordato Prosedürü İçerisinde Doğrudan Doğruya İflâs Sebeplerinden Hangilerinin Uygulanabilir Olduğu

İcra ve İflâs Kanunu'nda yer alan doğrudan doğruya iflâs sebepleri, m. 177 ilâ 179'da düzenlenmiştir⁵². Doğrudan doğruya iflâs hâllerinde iflâs sebebi, bazen alacağa ilaveten ona özel bir sebep olabilirken, bazen de herhangi bir para alacağı söz konusu olmadan münhasıran aranan özel bir sebeptir⁵³. Bu niteliği itibarıyla doğrudan doğruya iflâsın öngörüldüğü her durumda, ayrı bir iflâs sebebi de bulunmaktadır⁵⁴.

Konkordato prosedüründe uygulanabilen doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden ilki, borçlunun zorunlu olarak iflâsını istemesi gereken hâllerdir. Bu bağlamda, sermaye şirketleri veya kooperatiflerin borca batık olması, zorunlu bir iflâs sebebidir (TTK, m. 376, 377; KK m. 63; İİK m. 179). Bir diğer zorunlu iflâs sebebi ise iflâsa tâbi borçlunun

⁴⁹ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, Muhammet Özekes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (9. Bası Oniki Levha Yayınları 2022) 424, 548; Karakaş (n 11), 908; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 144 – 145.

⁵⁰ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 144.

⁵¹ Karakaş (n 11) 908.

⁵² Doğrudan doğruya iflâs sebepleri, İİK dışında bazı özel kanunlarda da düzenlenmiştir. Bu durum çalışmamızın kapsamı ve sınırlarını aştığından ayrıntıya girmekten kaçınıyoruz. Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 49) 421 vd.

⁵³ Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 497 vd; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 564-565; Eroğlu (n 6) 789.

⁵⁴ Bu iflâs sebepleri borçlunun malvarlığı durumuna veya belirli bir fiiline yöneliktir. Bkz Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 547; Eroğlu (n 6) 789.

alacaklılarından biri tarafından haciz yolu ile yapılan takip sonucunda yarı mevcudunu kaybetmesi ve kalan malvarlığının da muaccel ve vadesi bir sene içinde gelecek diğer borçlarını ödemeye yetmemesidir (İİK, m. 178/III).

Alacaklının borçlusuna yönelik doğrudan doğruya iflâs isteminde bulunabileceği hâller, konkordato prosedüründe uygulanabilir nitelikteki diğer doğrudan doğruya iflâs sebepleridir. Bu hâller arasında sayılan İİK m. 177/I-1.b. hükümleri, konkordatonun tasdiki talebinin reddine veya tamamen feshine karar verilmesi durumunda uygulanmalıdır⁵⁵. Zira mühlet içerisinde benzer olasılıkları düzenleyen İİK m. 292/I-c düzenlemesi, söz konusu düzenlemeye nazaran özel norm olması nedeniyle öncelikle değerlendirilmelidir.

Öğretide, alacaklının borçlusunun iflâsını isteyebileceği diğer hâller arasında düzenlenen ödemelerin tatili (İİK m. 177/I-2.b.) ile borçlu açısından ihtiyari bir iflâs sebebi olan aciz hâlinin (İİK m. 178/I) konkordatoyla amaçlanan durum düşünülerek, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin arandığı durumlarda uygulanabilir nitelikte olmadığı ifade edilmektedir⁵⁶. Kanımızca, İİK m. 178/I' de düzenlenen aciz hâli, borçlu açısından ihtiyari bir iflâs sebebi olması nedeniyle, konkordato prosedürü içerisinde uygulanabilir nitelikte değildir. Ancak alacaklının borçlusunun iflâsını isteyebileceği hâller arasında olan ödemelerin tatili durumu, konkordato prosedüründe bir iflâs sebebi olarak evleviyetle uygulanabilir niteliktedir⁵⁷.

C. Mühletin Kaldırılması Hâlinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilmesi İçin İİK m. 292/I Hükmü Yanında Farklı Bir Doğrudan Doğruya İflâs Sebebinin Gerekli Olup Olmadığı

İcra ve İflâs Kanunu m. 292/I hükmü, İİK m. 308 ve 308/f düzenlemelerinin aksine, doğrudan doğruya iflâs sebeplerine atıf yapmamıştır. Ancak, borçlunun iflâsına

⁵⁵ Aynı yönde bkz. Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 24.

⁵⁶ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 24.

⁵⁷ Nitekim ödemelerin tatili durumu, ödeme güçlüğü'nün bir işareti ise de ondan daha sorunlu ve ileri bir aşamayı ifade etmekte, aciz hâli ile borca batıklık arasındaki bir derece olarak düşünülmelidir. Bkz. Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 643-644.

karar verilebilmesi için İİK m. 292/I hükmünde sayılan sebeplerin yanında, farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin gerekli olup olmadığı meselesi tartışmalıdır⁵⁸.

Yargıtay bazı kararlarında, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için İİK m. 292/I hükmünde yer alan sebeplere ek olarak, farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığını aramıştır⁵⁹. Yargıtay'ın yakın tarihli bazı kararlarında ise iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılması bakımından İİK m. 292/I'de sayılan sebeplerden birinin varlığı yeterli görülmüştür⁶⁰.

Öğretide bir görüşe göre, İİK m. 292/I de sayılan sebepler “*ara dönem iflâsı*” şartlarına ilişkin olup, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi açısından doğrudan doğruya iflâs sebeplerine ayrıca gerek yoktur⁶¹. Diğer bir görüş ise, bu olasılıkta doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin aranmasına yöneliktir⁶².

Kanımızca, İİK m. 292/I düzenlemesi konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde iflâsa tâbi borçlunun iflâsına karar verilebilmesi açısından konkordato prosedürüne özgü iflâs sebepleri⁶³ olduğundan, bu sebeplerin varlığını tespit eden mahkemenin farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığını araştırmaksızın borçlunun iflâsına karar vermesi gerekir⁶⁴.

⁵⁸ Tartışmalar için bkz. Sarısözen (n 1) 275.

⁵⁹ “Yapılacak inceleme neticesinde davacı şirketin borca batık olmadığı ve İİK'nın 292. maddesindeki şartların bulunmadığının anlaşılması halinde; iflas kararı verilmeksizin konkordato talebinin reddi ile yetinilmesi...” Y 6 HD, 2190/591, 07.02.2022; “Davacı borçlunun aktif ve pasif malvarlığının değerlendirilmesinde ise varlıklarının borçlarını karşılamadığı yani borca batık olduğu anlaşıldığına göre; İİK'nın 292/I-a,b bentleri gereğince iflas kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi...” Y 6 HD, 1675/1225, 19.09.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁶⁰ “...hem malvarlığının korunması amacıyla hem de konkordato projesinin başarıya ulaşamayacağını anlaşılması karşısında iflas koşullarının oluştuğunun kabulü gerekir.” Y 6 HD, 1432/2160, 22.05.2025; “Konkordato projesinin başarıya ulaşamayacağını anlaşılması ve İİK'nın 292/I-b maddesi dikkate alındığında temyizden incelenen karar...usul ve kanuna uygun olup...” Y 6 HD, 1817/2077, 29.05.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 24.10.2025).

⁶¹ Mesut Köksoy, *Adi Konkordato Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (Adalet Yayınevi 2022) 387.

⁶² Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 4; Sarısözen (n 1) 276.

⁶³ “İİK 292 maddesinde sayılan iflas nedenleri konkordato kurumuna özgü olup bu sebepleri kamu düzeni ile ilişkilendirmek mümkün değildir.” Y 6 HD, 5025/6127, 28.12.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁶⁴ “Diğer yandan İİK'nın 292. maddesinde; iflâsa tâbi borçlu bakımından, kesin mühletin verilmesinden sonra aşağıdaki durumların gerçekleşmesi hâlinde komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflâsına resen karar verir.” Y 6 HD,

III. GEÇİCİ VEYA KESİN MÜHLET İÇERİSİNDE BORÇLUNUN İFLÂSINA KARAR VERİLEBİLECEK HÂLLER

A. Borçlunun Malvarlığının Korunması İçin İflâsının Açılması (İİK m. 292/I-a)

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsına karar verilebilecek hâllerden ilki, borçlunun malvarlığının korunması amacıyla iflâsının açılmasıdır⁶⁵. Konkordato teklifine göre alacaklıların eline geçmesi hedeflenen miktar ile borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçmesi muhtemel miktarı karşılaştıran tablo geçici mühlet talebiyle birlikte mahkemeye sunulmaktadır (İİK m. 286/I-d)⁶⁶. Alacaklıların iflâsa nazaran daha yüksek gelir elde edebilmesi, şüphesiz, konkordatonun başarı ile sonuçlanmasıyla mümkündür. Geçici veya kesin mühlet içerisinde bu durum tam aksine de seyredebilir. Özellikle, borçlunun işletmesinin sürekli şekilde zarar etmesi, malvarlığının aktif unsurlarını azaltır. Bu azalmanın geçici veya kesin mühlet boyunca devam edeceği nazara alındığında, konkordatonun tasdiki sürecine kadar borçlunun mevcudundaki bu değişimin alacaklıların aleyhine olacağı kuşkusuzdur⁶⁷.

Konkordato mühleti boyunca borçlunun başlangıçta mevcut olan malvarlığının aktif unsurlarında ciddi bir azalış olması, alacaklılar açısından tehlike arz eder. Zira borçlunun malvarlığının aktif unsurları, alacaklılar açısından bir nevi teminat vazifesi görür. Malvarlığının aktif unsurları, konkordato mühleti içerisinde mümkünse aynı kalmalı ya da artış göstermelidir⁶⁸. Bu sayede alacaklılar, konkordato mühleti içerisinde muhtemel bir iflâstan daha çok gelir elde edebilme olanağı yakalar⁶⁹. Aksi hâlde,

3245/4623, 05.12.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025); Eroğlu (n 6) 792; Kale, (n 1) 254 – 255; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 655.

⁶⁵ Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.8; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 676; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 658; Eroğlu (n 6) 792; Uyar (n 1) 45; Altay, Eskiocak (n 21) 52. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, n. 6.

⁶⁶ Arslan, s. 793.

⁶⁷ Kötü niyetli borçlunun mühlet içerisinde malvarlığının aktif kalemlerini azaltıcı nitelikte işlemler yapması da ihtimal dâhilindedir. Bkz. Pekcanıtez, Erdönmez (n 3) 31.

⁶⁸ Ermenek (n 11) 521; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8.

⁶⁹ Sarısözen (n 1) 331 – 332.

alacakların alacaklarını olabildiğince yüksek miktarda tahsil edebilmesi için borçlunun iflâsına karar verilmesi gündeme gelir⁷⁰.

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun malvarlığı değerlerinin korunması amacıyla iflâsına karar verilmesi, kanımızca son çare olarak düşünülmelidir⁷¹. Zira İİK m. 287/I gereği borçlunun malvarlığının muhafazası için takip hukukuna özgü gerekli görülen tüm tedbirlerin alınabilmesi mümkündür⁷². Bu tedbirlerin kapsamı ve sınırları, mahkemece belirlenir⁷³. Alınan tedbirlere karşı kanun yolu kapalıdır (İİK m. 287/VI)⁷⁴. Bu düzenleme, borçlunun alacaklılarına veya malvarlığına zarar verici eylem ve işlemlerinin engellenmesini ya da işletmesinin korunması amacıyla diğer tüm önleyici tedbirlerin mümkün olan en kısa sürede verilmesini amaçlamaktadır⁷⁵. Sonuç olarak, borçlunun malvarlığının korunması mahkemece verilecek bir tedbir kararı ile sağlanabilecekse, geçici veya kesin mühlet kararı kaldırılmamalı ve borçlunun iflâsına karar verilmemelidir⁷⁶.

B. Konkordatonun Başarıya Ulaşmayacağıın Anlaşılması (İİK m. 292/I-b)

⁷⁰ Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 6; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 66; Ermenek (n 11) 521; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 676; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 658.

⁷¹ Aynı yönde bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 6.

⁷² Hülya Ünal Kaya, ‘Konkordato Mühlet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi’ (2021) 23(2) DEÜHFD 1228 – 1229; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 31; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 675; Suphi Aslanoğlu, Selim Cengiz, ‘Konkordato Kurumunda Kesin Mühlet: Alacaklı, Borçlu ve Sözleşmeler Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi’ (2021) 7(1) Ekonomi, İşlet, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi 39; Arslan (n 1) 795; Sarısözen (n 1) 249 vd.

⁷³ Ünal Kaya (n 72) 1228 – 1229.

⁷⁴ Mühlet aşamasında İİK m. 287/I gereği mahkemece verilen tedbirlerin niteliği tartışmalıdır. Bu konuda baskın görüş, İİK’da yer alan mühlet içerisinde tedbire yönelik düzenlemelerin takip hukukuna özgü geçici hukukî koruma tedbiri niteliğinde olduğu yönündedir. Bkz. Muhammet Özekes, ‘Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı, 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler, (Editör: Özekes M.) (Onikilevha Yayıncılık 2018) 79; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 31.

⁷⁵ HMK’nın 389 vd. maddelerine göre maddî hukuku etkileyecek şekilde ihtiyati tedbir kararı verilebileceği yönündeki görüş için bkz. Ünal Kaya (n 72) 1229 vd; Aksi görüş için bkz. Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 31.

⁷⁶ Eroğlu (n 6) 793; Ermenek (n 11) 521; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, n. 8; Sarısözen (n 1) 332; Orantılı tedbirler konusunda bkz. Hunkeler (n 14) Art. 298.

Borçluya konkordato mühleti verilmesinin temelde iki amacı vardır. Bunlar, borçların tasfiyesi ve malî durumun yeniden yapılandırılmasıdır⁷⁷. Konkordatonun başarılı bir şekilde sonuçlanacağını anlaşılmaması, aynı zamanda geçici mühletten kesin mühlete geçilebilmesi açısından bir ön koşuldur (İİK m. 289/III)⁷⁸. Konkordato mühleti içerisinde borçlunun malî durumunun düzelmeyeceği açıkça anlaşılabilirse, sadece bu sebebe dayalı olarak mühlet kararı kaldırılmamalı ve borçlunun iflâsına karar verilmemelidir⁷⁹. Zira bu durumda, konkordatonun tasdiki ihtimali devam ediyorsa, artık konkordato klasik bir borç tasfiyesi işlevi görür. Ancak işaret edilen her iki ihtimalin de gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa, mühlet kararı kaldırılarak, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilmelidir⁸⁰.

Öğretide, borçlunun önemli bir yatırımcısının yatırım kararını geri çekmesi, işletmenin müşteri çevresinin artık borçluyla çalışmak istememesi, büyük alacaklı gruplarının konkordato projesini kabul etmeyeceklerini önceden belirtmeleri gibi olgular, konkordatonun başarıya ulaşamayacağı hâllere örnek olarak verilmektedir⁸¹. Yargıtay, mühlet içerisinde borçlunun işletmesinin devamlılığı için gerekli olan kira ve elektrik gibi işletme giderleri ile personel ücretlerini ödeyememesini, işletmenin mevcut durumu itibarıyla hedeflediği ciro düzeyine ulaşamamasını, konkordatonun başarı ile sonuçlanmayacağı konusunda yeterli görmektedir⁸².

⁷⁷ Taşpınar Ayvaz (n 3) 237; Mehaz SchKG m. 294/I hükmü bu konuda “iyileşme” veya “konkordatonun tasdiki” olasılıklarını ayrı ayrı ele almıştır. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296/b, no: 7; Öğretide, Türk hukuku açısından iyileşme ve konkordatonun tasdiki ihtimallerinin başarıya ulaşma ihtimali kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bkz. Sarısözen (n 1) 281.

⁷⁸ Levent Biçer, Mehmet Fethi Şua, ‘Borca Batık Olmayan Bir Sermaye Şirketinin Konkordato Talebinin Başarıya Ulaşmayacağı Kesin Mühlet İçinde Anlaşıldığında Mahkeme Re’sen ve Başka Bir İnceleme Yapmaksızın İflâsa Karar Vermelimidir?’ (2021) 18(2) YÜHFD, 735; Sarısözen (n 1) 280 vd.

⁷⁹ Sarısözen (n 1) 283; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 49.

⁸⁰ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 66 – 67; Uyar (n 1) 68; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Sarısözen (n 1) 333.

⁸¹ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 67; Farklı örnekleme için bkz. Biçer, Şua (n 78) 736.

⁸² “Konkordato talep eden davacı şirketin komiser rapor ile sabit olduğu üzere geçici mühlet sürecinde işletmenin devamlılığı için gerekli olan kira ve elektrik gibi işletme giderleri ile personel ücretlerinin ödenemediği; mevcut durumu itibarıyla hedeflenen ciro düzeyini tutturamayacağı...” Y 6 HD, 786/632, 20.02.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

Konkordatonun başarıya ulaşmayacağına anlaşılmamasının iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılması açısından tek başına yeterli olup olmadığı, öğretide ve uygulamada tartışmalıdır. Yargıtay’ın yakın tarihli kararlarında, İİK m. 292/I-b düzenlemesi, iflâsın açılması açısından tek başına yeterli bulunmuştur⁸³. Ancak Yargıtay’ın İİK m. 292/I-b hükmü yanında, farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin (özelde borca batıklığın) varlığını aradığı kararları da mevcuttur⁸⁴.

Öğretide bir görüş, düzenlemenin amaçsal olarak yorumlanması ile bu düzenlemeye ek olarak diğer doğrudan doğruya iflâs hâllerinden en az birinin mevcut olması durumunda borçlunun iflâsına karar verilebileceğini ifade etmektedir⁸⁵. Diğer bir görüş ise düzenlemenin konkordato prosedürü içerisinde özel bir doğrudan doğruya iflâs sebebi olduğunu ve tek başına uygulanabileceğini kabul etmektedir⁸⁶.

Kanımızca İİK m. 292/I-b hükmü, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsının açılmasını gerektiren özel bir iflâs sebebidir. Mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için İİK m. 292/I-b hükmü tek başına yeterli olup, bu sebebe ek olarak farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığına gerek yoktur. Ancak hüküm, konkordatonun tamamen feshi ile konkordatonun tasdiki talebinin reddi durumlarına nazaran daha soyut niteliktedir. Zira kanun koyucu konkordatonun tamamen feshi veya konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi durumunda, hukukî güvenlik ilkesi gereği borçlunun iflâsının açılmasında doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığını aramıştır. Sonuç olarak, mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesinde, konkordatonun başarıya ulaşmayacağı sonucunu ortaya

⁸³ Y 6 HD, 1817/2077, 29.05.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁸⁴ “...konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün görülmemesi halinde geçici mühlet aşamasında da kesin mühlet kararı verilmeyerek, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilebileceği gözetilerek, mobilya imalatçısı olan davacı şirketin piyasadan çek karşılığı araç toplayarak mali gücünün üzerinde usulsüz işlemlerle aşırı borçlandığı, tüm makine ve teçhizatlarının haczedildiği, faaliyetinin sonlandığı, projenin başarıya ulaşamayacağının anlaşıldığı ve borca batık olduğu anlaşılmakla iflâsına karar verilmesi usul ve kanuna uygun olup...” Y 6 HD, 3633/ 886, 05.03.2025, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁸⁵ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, n.4; Eroğlu (n 6) 794; Bu hükmün tek başına iflâs sebebi olmaması gerektiği konusunda bkz. Biçer, Şua (n 78) 736 vd.

⁸⁶ Ermenek (n 11) 519.

çıkaran durumların net bir şekilde ortaya konulması, borçlunun hukukî güvenliği açısından büyük önem arz etmektedir.

C. Borçlunun İİK m. 297 Hükümlerine Aykırı Davranması, Komiserin Talimatlarına Uymaması veya Alacaklıları Zarara Uğratmak Amacıyla Hareket Etmesi (İİK m. 292/I-c)

1. Borçlunun Komiserin Talimatlarına Uymaması

Borçlu, mühlet içerisinde konkordato komiserinin talimatlarına uygun davranmalıdır. Komiserin talimatlarına uyulmaması, mühlet kararının kaldırılmasına ve konkordato talebinin reddine yol açar. Bu durum, aynı zamanda iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılmasına sebep olabilir⁸⁷. Ancak bu konuda öğretide görüş birliği yoktur.

Öğretide bir görüşe göre, komiserin talimatlarına uygun davranılmaması durumunda, mühlet kararı kaldırılabilir ise de, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az biri mevcut olmayan borçlunun iflâsına karar verilemeyeceğini belirtmektedir⁸⁸. Bu görüşe göre, mahkemece durumun ağırlığına göre iflâs dışında farklı bir tedbire karar verebilecektir⁸⁹. Bazı yazarlar ise borçlunun mühlet içerisinde komiserin amaca uygun ve hukuka aykırı olmayan talimatlarına açıkça aykırı davranmasının iflâsın açılması açısından yeterli olduğunu belirtmektedir⁹⁰.

Kanımızca, borçlunun komiserin verdiği her talimata uymaması, mühlet kararının kaldırılmasına ve iflâsa yol açmamalıdır. Borçlunun komiserin hukuka aykırı talimatını yerine getirmemesi doğaldır. Komiserin mühlet içerisindeki hukuka uygun her talimatı da kayıtsız şartsız yerine getirilemez. Komiserin verdiği talimatın konkordatonun amacına matuf, borçlunun işletmesinin faaliyetine özgü veya tasarruf işlemlerine⁹¹ yönelik olması gerekir.

⁸⁷ Budak, Tunç Yücel (n 11) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Ermenek (n 11) 521 – 522; Konkordato komiserinin görev ve yetkileri konusunda bkz. Aslanoğlu, Cengiz (n 72) 49-50; Altay, Eskiocak (n 21) 152.

⁸⁸ Eroğlu (n 6) 795 – 796.

⁸⁹ Ermenek (n 11) 522; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Sarısözen (n 1) 337.

⁹⁰ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 68; Uyar (n 1) 68; Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 8.

⁹¹ Bu konudaki tasarruf işlemlerinin malvarlığının pasifini artırdığı belirtilmektedir. Bkz. Altay, Eskiocak (n 21) 176.

İflâsın olumsuz ve ağır sonuçları da düşünülerek, borçlunun komiserin hangi talimatına uymadığı, talimatın hukuka uygun olup olmadığı ve bu durumun konkordato sürecini ne oranda etkilediği mahkemece tespit edilmelidir⁹². Borçlunun komiserin hukuka uygun ve konkordatonun amacının gerçekleşmesine yönelik talimatlarına aykırı davranışı, konkordato sürecinin başarıyla sonuçlanmasına engel olacak ölçüde süreklilik arz ederse, borçlunun iflâsına karar verilmelidir⁹³.

2. Borçlunun Alacaklılarını Zarara Uğratmak Amacıyla Hareket Etmesi

Borçlu, konkordato prosedürü içerisinde faaliyetlerine devam edebildiği malî durumunu iyileştirebilir ve projesinde belirttiği borç ödemelerini gerçekleştirebilir. Bu bakımdan borçlu, faaliyetlerini komiserin nezareti altında kendisi yürütür (İİK m. 290/II-b)⁹⁴. Konkordato geçici veya kesin mühlet içinde malvarlığı üzerinde takip hukukuna özgü geçici hukukî himaye tedbiri bulunan ve işlemlerini komiserin nezareti altında yapabilen borçlunun alacaklılarına zarar verici hareketlerde bulunması oldukça güçtür (İİK m. 287/I, 297/I). Ancak borçlunun borçlarını tasfiye etme ve malî durumunu yeniden yapılandırma amacı dışında, konkordatoyu bir araç olarak kullanıp, alacaklılarını zarara uğratması da ihtimal dâhilindedir⁹⁵.

7155 sayılı Kanun⁹⁶ ile İİK m. 292/I-c ye eklenen “*ya da borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket ettiği anlaşılıyorsa*” ifadesi, kötü niyetle hareket eden borçlunun mühlet içerisinde alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla yapmış olduğu eylem ve işlemlere işaret etmektedir⁹⁷. Hemen ifade etmek gerekir ki borçlu, bu nevi

⁹² “...konkordato talep eden bakımından komiser talimatlarına uymadığından bahsedilemeyeceği dikkate alındığında İİK’nın 292/I-c maddesi uyarınca iflas kararı verilmesi mümkün değildir.” Y 6 HD,1049/1882, 30.05.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁹³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 677: Bu konuda ölçülülük ilkesi açısından iflâs yerine farklı bir tedbire de karar verilebileceği konusunda bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 6, 8.

⁹⁴ Tanrıver, s. 69; Kuru, s. 1466, Pekcanıtez, Erdönmez (n 3) 83; Kale (n 1) 236.

⁹⁵ Böyle bir durumun varlığının kesin mühlete geçmeden geçici mühlet içerisinde değerlendirilmesi gerektiği konusunda bkz. Eroğlu (n 6) 796.

⁹⁶ 09.12.2018 t. ve 30630 s. RG.

⁹⁷ “Maddeyle, kesin mühletin kaldırılması, konkordato talebinin reddedilmesi ve iflâsa tabi olan borçlu bakımından iflâsa, iflâsa tabi olmayan borçlu bakımından da talebin reddine karar verilmesine ilişkin hallere, borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket etmesi durumu da eklenmektedir. Atıf sebebiyle bu hüküm geçici mühlet içinde de uygulanabilecektir.” (7155 sayılı Kanun, m. 16 gerekçesi).

eylem ve işlemleri konkordatonun tasdikine ilişkin yapılacak yargılamadan çok kısa süre önce de gerçekleştirmiş olabilir⁹⁸.

Borçlunun alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareketine örnek olarak, İİK m. 277 ilâ 284’de düzenlenen iptale tâbi tasarruflar ya da Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 19 gereği muvazaalı işlemler verilebilir⁹⁹. Borçlunun barter sözleşmesi ile hak ettiği taşınmazı asıl yüklenici üzerinden bir başka kişiye devretmesi¹⁰⁰, sigorta şirketi tarafından gönderilen paranın üçüncü kişilerin hesabına aktarılması, nakit çekim işlemlerinin mahkemenin veya komiserlerin bilgisi ve onayı dışında yapılması gibi olgular, borçlunun alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareketi olarak değerlendirilmektedir¹⁰¹. Borçlunun alacaklılarına zarar verme kastıyla hareket ettiğini gösteren bu nevi olgular, yaklaşık ispat ölçütüne göre belirlenir¹⁰².

İşaret edilen bu gibi durumlarda, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için eylemin ağırlığı, sürekliliği ve borçlunun malvarlığı üzerinde bıraktığı etkinin tespit edilmesi önemlidir. Mahkeme, borçluyu uyarma, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırma veya iflâsa karar verme bakımından seçeneğe sahiptir¹⁰³. Ancak iflâsa karar verilmesi açısından farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığının aranmasına gerek yoktur. Mühlet içerisinde alacaklılara zarar verici davranışlar, geçici veya kesin mühlet kararının kaldırılması ile borçlunun iflâsının açılması açısından tek başına yeterlidir.

3. İİK m. 297 Hükmüne Aykırı Davranma

⁹⁸ “Konkordatonun tasdiki isteminde bulunmadan 3 gün öncesinde çok sayıda ticari ve binek araç olarak borçlarını artıran davacı şirketin İİK’nın 292/c maddesinde düzenlenen alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket ettiği açık olup mahkeme kararında isabetsizlik bulunmamaktadır.” Y 6 HD, 4895/90, 18.01.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁹⁹ Güray Erdönmez, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali*, (Onikilevha Yayınları 2019) 13 – 16.

¹⁰⁰ Farklı bir örnek için bkz. Eroğlu (n 6) 796.

¹⁰¹ “...yine; talepçi şirketin sigorta şirketi tarafından gönderilen parayı üçüncü kişilerin hesabına aktarım ve nakit çekim işlemlerinin mahkemenin ve komiserler kurulunun bilgisi ve onayı dışında yapıldığı ve alacaklıları zararlandırıcı işlem niteliği taşıdığı anlaşıldığından...” Y 6 HD, 3530/98, 16.01.2025, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹⁰² Eroğlu (n 6) 796.

¹⁰³ Ermenek (n 11) 522; Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 32, 33.

Borçlunun konkordato prosedüründe tasarruf yetkisi kural olarak ortadan kalkmaz¹⁰⁴. Borçlu, faaliyetlerine komiserin nezareti altında devam eder (İİK m. 290/II-b). Bu bakımdan borçlunun tasarruf yetkisi, iflâs prosedüründe olduğu gibi kısıtlanmamıştır¹⁰⁵. Bu durum, konkordatonun bir borç tasfiyesi olması yanında, borçlunun işletmesinin başında kalmasını sağlayarak, malî durumunun yeniden yapılandırılmasını hızlandırır¹⁰⁶.

Borçlunun malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini kullanmasının komiserin onayına bağlanması ya da bu yetkinin tamamen komisere devrilmesi, mahkemenin takdirine bağlıdır (İİK m. 297/I). Bazı işlemler ise bizzat mahkemenin izni ile yapılmalıdır (İİK m. 297/II). Öğretide¹⁰⁷ “*yasak işlemler*” olarak adlandırılan bu hâller, mühlet kararından sonra rehin tesis edilmesi, kefil olunması, ivazsız tasarruflarda bulunulması, taşınmazların ve işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırların ve işletmenin devamlı tesisatının devredilmesi veya üzerinde kısmen ya da tamamen sınırlı aynî hak tesisidir (İİK m. 297/II). Mahkemenin izni dışında yapılan bu işlemler, hükümsüzdür¹⁰⁸.

7327 sayılı Kanun¹⁰⁹ ile İİK m. 297/II’ de yapılan değişiklikle yukarıda işaret edilen yasak işlemler hakkında mahkemece karar verilmeden önce komiserin görüşü ve alacaklılar kurulunun¹¹⁰ muvafakati aranmıştır. Bu düzenleme üç açıdan eleştiriye açıktı.

¹⁰⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 687; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 83; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 662; Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 297, no. 2.

¹⁰⁵ Tanrıver (n 1) 72; Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 1.

¹⁰⁶ Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 1; Kanun koyucu, borçlunun işletmesini en iyi bilen kişi olduğunu düşünerek, dışarıdan gelen birinin işletmeyi yönetmesi yerine borçlunun işletmesinin faaliyetini bizzat yürütmesini hedeflemiştir. Bkz. Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 85.

¹⁰⁷ Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 1; Sarısözen (n 1) 337; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 688; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 92; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 662 – 663.

¹⁰⁸ Altay, Eskiocak (n 21) 173; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 84; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 688; Hükümsüzlüğe karar verecek mahkeme, bizzat konkordato prosedürünü inceleyen mahkemedir. Bkz. Eroğlu (n 6) 798; Hükümsüzlük kararı verildikten sonra konkordatonun tasdik edilmemesi ya da mühletin kalkmış olması sonuca etkili olmayıp, işlemi geçerli hâle getirmez. Bkz. Tanrıver (n 1) 76; Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 297, no. 5.

¹⁰⁹ 19.06.2021 t. ve 31516 s. RG.

¹¹⁰ Alacaklılar kurulunun hukukî niteliği konusunda bkz. Levent Börü, ‘Adi Konkordatoda Alacaklılar Kurulu’ (2018) 9(2) İnÜHFD 350.

İlk olarak, alacaklılar kurulu ancak kesin mühlet sürecinde oluşturulabileceğinden (İİK m. 289/IV), geçici mühletle yasak işlemlerin mahkeme izni ile yapılabilmesi imkânsızdı. İkinci olarak, istisnalar dışında alacaklılar kurulu oluşturulması zorunlu olmamasına rağmen, eşitlik ilkesini zedeleyen şekli bir zorunluluk yaratılmıştı. Son olarak, yasak işlemlerin alacaklılar kurulu oluşturulmadan yapılıp yapılamayacağı belirsizdi. Nitekim Anayasa Mahkemesi (AYM), hükmünde yer alan “*muvafakati*” ve “*ile alacaklılar kurulunun*” ibarelerini, Anayasa aykırı bularak iptal etmiştir¹¹¹. Böylece, İİK m. 297/II hükmünün geçici mühlet içerisinde uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki tereddütler ortadan kalkmıştır¹¹².

Resmî sicillere kayıtlı malvarlığı değerleri yönünden geçici mühletle birlikte verilen tedbir kararı, ilgili sicile işlenmektedir. Borçlunun bu malvarlığı üzerinde tek başına tasarrufta bulunması neredeyse imkânsızdır. Ancak tedbir kararı ile tedbirin sicile işlenmesi anı arasında sicile kayıtlı malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf işlemi yapan borçlunun kötü niyetli olduğu açıktır. Yine, borçlu resmî sicillere kayıtlı olmayan malvarlığı değerleri üzerinde yasak işlemlerde de bulunabilir. Mahkeme, bu konuda komiserlerden ayrıntılı bir rapor talep etmeli, tasarrufun ne oranda alacaklıların haklarını etkilediğini açık bir şekilde ortaya koymalıdır¹¹³.

Üzerinde durmak istediğimiz bir başka husus, söz konusu düzenlemenin takip hukukuna hâkim olan ölçülülük ilkesi açısından durumudur¹¹⁴. İİK m. 297 hükmüne aykırı davranışı sebebiyle borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için eylemin veya işlemin ağırlığı, alacaklılar üzerinde bıraktığı etki ve konkordato prosedürüne yansımaları mahkemece sağlıklı bir şekilde tespit edilmelidir¹¹⁵. Mahkeme, bu değerlendirmeyi

¹¹¹ AYM, 10/97, 04.04.2024, (06.06.2024 t. ve 32568 s. RG).

¹¹² AYM’nin İİK m. 297/II hükmünün iptaline yönelik kararı öncesinde, normun geçici mühletle uygulanabilirliği konusunda bkz. Ermenek (n 11) 515 – 516.

¹¹³ Nitekim İsviçre hukukunda, Kanun’da sayılan yasak işlemlere borçlunun uymaması nedeniyle iflâsına karar verilebilmesi için borçlunun konkordato mühleti içerisinde kurallara uymak istememesinden ve yasaklanan davranışın önemli bir etki doğurması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bkz. Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 68.

¹¹⁴ Bu konuda bkz. Hunkeler (n 14) Art. 298, no 32, 33; Ölçülülük ilkesi için bkz. Isaak Meier, *Restschuldbefreiung* (Schulthess Verlag 2012) 63.

¹¹⁵ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 297, no. 33.

yaparken alacaklı ve borçlu menfaatlerini gözetir¹¹⁶. Farklı bir tedbir alınarak borçlunun bu nevi eylem ve işlemlerde bulunması engellenebilirse, iflâs son çare olarak düşünülmelidir¹¹⁷. Nitekim bu konuda seçenekli bir değerlendirme yapma yetkisi mahkemeye tanınmıştır (İİK m. 297/III).

4. Borca Batık Durumdaki Sermaye Şirketinin veya Kooperatifin Konkordato Talebinden Feragat Etmesi (İİK m. 292/I-d)¹¹⁸.

Borca batıklık, sermaye şirketi veya kooperatifin mevcudunun ve alacaklarının borçlarını karşılamaya yetmemesidir¹¹⁹. Doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden olan borca batıklığın mahkemeye bildirilmesi zorunludur (İİK m. 179; TTK m. 376/III, 375/I- 634; KK m. 63). Borca batıklık olgusunun bildiriminin zorunluluğu konusundaki temel amaç, borçlunun içinde bulunduğu bu durumu bilmeyen ve onunla yeni hukukî ilişkiye girecek üçüncü kişileri ve alacaklıları korumaktır¹²⁰.

Aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilanço¹²¹ göre borca batık olduğunun şirket veya kooperatifin idare ya da temsilinden sorumlu kişiler veya tasfiye memurlarınca beyan edilmesi ve bu durumun mahkemece tespit edilmesi üzerine, önceden takibe gerek kalmaksızın şirket veya kooperatifin iflâsına karar verilir¹²². Alacaklılar da bu durumda iflâs isteminde bulunabilir¹²³.

¹¹⁶ Eroğlu (n 6) 800.

¹¹⁷ Hunkeler (n 14) 296b, no: 8; Pekcanitez, Erdönmez (n 14) s. 68; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8.

¹¹⁸ Söz konusu düzenlemenin mehzaz SchKG’de herhangi bir karşılığı bulunmamaktadır.

¹¹⁹ Oğuz Atalay, *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi* (Güncel Yayınevi 2007) 20; Biçer, Şua (n 78) 732.

¹²⁰ İbrahim Ermenek, *İflâsın Ertelenmesi* (Adalet Yayınevi 2009) s. 47; Ermenek (n 11) 510; Sınırlı sorumluluk gereği, şirketin malvarlığı alacaklıların en önemli teminatıdır. Bkz. Biçer, Şua (78) 732.

¹²¹ Ara bilanço, işletmenin devamlılığı esas ve muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenmelidir. Bkz. Ermenek (n 1) 516; Arslan (n 1) 791.

¹²² “İİK’nin 179. maddesi uyarınca doğrudan iflas sebebi olan borca batıklığın sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler için mümkün olduğu, İİK’nin 308. madde atfı gereği İİK’nin 177 ve 178. maddeleri uyarınca gerçek kişi tacir yönünden bir iflas sebebinin bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği, farklı bir iflas sebebinin bulunmaması halinde gerçek kişi tacir yönünden İİK’nin 179. maddesi uyarınca iflas kararı verilemeyeceği...” Y 6 HD, 3387/123, 16.01.2025, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 29.03.2025).

¹²³ Eroğlu (n 6) 791; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 572; Sayhan (n 45) 48-49; Ermenek (n 121) 8; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 553.

Borca batık durumdaki sermaye şirketi ve kooperatif, iflâs istemi ile birlikte konkordato talebinde de bulunabilir (TTK m. 377; KK m. 63/son). Konkordato talebinden feragat edilirse, mühlet kararı kaldırılarak, talebin reddine karar verilir¹²⁴. Bu durumda, borçlunun iflâsının açılması da zorunludur (İİK m. 292/I-d)¹²⁵. Nitekim borca batık durumdaki sermaye şirketi veya kooperatifin konkordato talebinden feragat etmesi, aynı zamanda örtülü bir iflâs bildirimidir¹²⁶.

Borca batıklık, doğrudan doğruya iflâs sebebi olduğu için mahkemece farklı bir iflâs nedeni aranmaz¹²⁷. Buna karşılık, borca batıklığın devam edip etmediğinin mahkemece kendiliğinden araştırılması gerekir¹²⁸. Yargıtay, borca batıklığın karar tarihine en yakın bilanço verileri esas alınarak belirlenmesi gerektiği görüşündedir¹²⁹.

IV. KONKORDATONUN TASDİK EDİLMEMESİ HÂLİNDE BORÇLUNUN İFLÂSINA KARAR VERİLMESİ

A. Genel Olarak

Konkordatonun tasdikine karar verilebilmesi için İİK m. 305 hükmünde yazılı şartların sağlanması gerekir. Bu bakımdan, borçlunun projesinde ödemeyi teklif ettiği miktarın kaynakları ile uyumlu olması, alacaklıların eline geçecek miktarın iflâsa nazaran daha yüksek olması, teminat yatırılması gereken durumlarda borçlunun teminatı

¹²⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 677; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 658; Uyar (n 1) 68; Eroğlu (n 6) 797.

¹²⁵ Altay, Eskiocak (n 21) 152; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Candemir (n 11) 340; Ermenek (n 11) 519; “*Konkordato talep eden davacının konkordato tasdik kararı kesinleşinceye kadar her zaman talebinden feragat edebileceği dikkate alınarak, İİK’nın 292/1-d hükmü uyarınca feragat talebinin kabulü ile davacı şirketin iflasına karar verilmesi gerekirken...*” Y 6 HD, 117/4485, 03.10.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹²⁶ Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Eroğlu (n 6) 797.

¹²⁷ “*İİK’nın 292/1-d maddesi uyarınca iflas kararı verilebilmesi için talep eden şirketin borca batık olması gereklidir.*” Y. 6. HD, 2122/3011, 26.09.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹²⁸ Ermenek (n 11) 519.

¹²⁹ “*Bu durumda TTK 376 maddesinde belirtilen usulle şirketin borca batık olup olmadığının rayiç değerlere göre belirlenip denetime açık rapor alındıktan sonra konkordato talebinden vazgeçen davacı şirketin durumu belirlenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken ...*” Y (Kapatılan) 15 HD, 1883/2600, 09.06.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 02.04.2025).

yatırması, harçların ikmal edilmesi ve konkordatonun öngörülen nisap çerçevesinde alacaklılar tarafından kabul edilmesine dair şartların gerçekleşmesi gerekir¹³⁰.

Konkordatonun tasdiki şartlarının oluşmadığının tespit edilmesi hâlinde, borçlunun iflâsa tâbi kişilerden olmaması durumunda, mahkemece sadece konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi ile yetinilmelidir¹³¹. Borçlunun iflâsa tâbi kişilerden olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması hâlinde, mahkemece konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsının açılmasına karar vermek zorundadır (İİK m. 308/I)¹³². Görüldüğü üzere, iflâsa tâbi borçlu açısından tasdik talebinin reddinin yanı sıra, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığı da gereklidir¹³³.

B. İflâsın Açılmasının Sonuçları

Konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsının açılmasına karar verilmesiyle, iflâsa bağlı hukukî sonuçlar kendiliğinden doğar. Mahkemece, konkordatonun tasdiki talebinin reddine ilişkin karar, İİK m. 288'e göre ilân edilir (İİK m. 308/I). Borçlunun iflâsının açılmasına ilişkin karar ise İİK m. 166/I'e göre borçluya tebliğ edilip, İİK m. 166/II'ye göre ilân edilmelidir. Bu durumda iki ayrı ilân mevcuttur¹³⁴.

¹³⁰ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 6.

¹³¹ İİK m. 301'in eski düzenlemesi, “*Konkordato tasdik olunmaz yahut mühlet kaldırılırsa, borçlu iflâsa tâbi kişilerden olmasa bile, alacaklılardan birisinin 300 üncü maddeye göre yapılacak ilândan itibaren on gün içinde vuku bulacak talebi üzerine borçlunun derhal iflâsına karar verilir.*” şeklindeydi. Bu bağlamda, konkordatoya başvuran iflâsa tâbi olmayan borçlunun iflâs riski ile karşılaşma ihtimali vardı. Bkz. Kale (n 1) 254; Eleştiriler için bkz. Süha Tanrıver, ‘*İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Temel Problemler ve Çözüm Arayışları*’ (2017) MİHBİR 13. Antalya Toplantısı 250.

¹³² Hunkeler (n 14) Art. 309, no: 2; Altay, Eskiocak (n 21) 354; İsviçre hukukunda, konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi, iflâsa tâbi olsun veya olmasın borçlunun iflâsının açılması için tek başına yeterli kabul edilmekte, farklı bir iflâs sebebi aranmamaktadır (SchKG Art. 309) Bkz. C. Jaeger, *Das Bundesgesetz Betreffend Schuldbetreibung und Konkurs* (Zweiter Band Institut Orel 1911) Art. 309, 457; Mülga konkordato hükümlerinde, buna benzer şekilde konkordatonun reddi halinde borçlunun tacir olup olmadığına bakılmaksızın iflasına karar verileceği düzenlenmekteydi (Mülga İİK m. 301/I).

¹³³ Kale (n 1) 254; Eroğlu (n 6) 801; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 144; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 671; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 3.

¹³⁴ Sarısözen (n 1) s. 627; Tasdik talebinin reddiyle birlikte iflâsın açılmasına karar verildiği hâllerde, her iki durumun aynı ilânda bulunmasında sakınca olmadığına dair bkz. Eroğlu (n 6) s. 801; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 8.

İflâs tasfiyesinin türünü belirleme yetkisi kural olarak iflâs dairesine aittir (İİK m. 208/III). 7327 sayılı Kanun¹³⁵ ile eklenen İİK m. 308/II düzenlemesi gereği mahkemece, iflâs tasfiyenin basit ya da adî tasfiye usulüne göre yapılmasına, gerektiğinde adî tasfiyenin konkordato komiserleri tarafından yerine getirilmesine karar verilmelidir¹³⁶. Bu hâlde, adî tasfiyede iflâs idaresine ait görev ve yetkiler, komiserler tarafından kullanılır (İİK m. 308/II).

İflâsın açılmasıyla konkordato prosedüründen iflâs tasfiyesine geçilir. Mühlet içerisinde komiserin onayıyla doğan borçlar masa borcu sayılır, açılacak tasarrufun iptali davalarında mühlet içerisinde geçen zaman dikkate alınmaz, alacaklarını konkordatoya yazdıran alacaklıların ayrıca masaya alacak kaydı yapmalarını gerek duyulmaksızın, bu alacakların konkordato dosyasından tespit edilerek sıra cetveline geçirilmesi mümkündür¹³⁷.

V. KONKORDATONUN TAMAMEN FESHİNDE BORÇLUNUN İFLÂSINA KARAR VERİLMESİ

Borçlunun kötü niyetli davranışlarla¹³⁸ konkordatoyu sakatladığı anlaşılırsa, alacaklılardan biri ya da birkaçı tasdik kararını veren mahkemeye müracaat ederek, konkordatonun tüm alacaklar yönünden feshine karar verilmesini isteyebilir (İİK m. 308/f-I).

Mahkemece, konkordatonun tamamen feshine karar verilirse, alacaklıların tamamı, konkordato hükümleri ile bağlı olmaktan kurtulur¹³⁹. Bu durumda, iflâsa tâbi borçlu açısından farklı bir risk de doğar¹⁴⁰. Zira konkordatonun tamamen feshi ile

¹³⁵ 19.06.2021 t. ve 31516 s. RG.

¹³⁶ Sarısözen (n 1) 628.

¹³⁷ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 9.

¹³⁸ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 14; Ermenek (n 1) 523 – 524; Sarısözen (n 1) 122 vd.

¹³⁹ Hunkeler (n 14) Art. 313, no: 1.

¹⁴⁰ İflâs içi konkordato prosedüründe tasdikine karar verilen konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi durumunda, mahkemece yapılması gereken işlem konusunda herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide, bu olasılıkta mahkemenin konkordatonun tamamen feshi kararıyla birlikte borçlu hakkındaki iflâsın kaldırılmasına ilişkin önceki kararın geri alındığına işaret etmesinin yeterli olacağını ifade eden yazarlar vardır. Bkz. Altay, Eskioçak (21) 419; Bu durumda iflâsın hukukî

borçlunun doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması durumunda kendiliğinden iflâsının açılması gerekir (İİK m. 308/f-III, 308/I)¹⁴¹.

İİK m. 308/f-III hükmünün İİK m. 308'e yaptığı atıf nedeniyle, konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilebilen hâller açısından geçerli olan hususlar burada da uygulanır¹⁴².

VI. İİK m. 308/d HÜKMÜNÜN KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂSA ETKİSİ

Konkordato prosedüründe, alacaklılar arasında eşitlik prensibi bulunur¹⁴³. Borçlu, alacaklılar toplantısında veya diğer bir zamanda projenin oylanması sırasında nisabı sağlamak için bir ya da birden fazla alacaklısına gizli bir şekilde vaatte bulunabilir¹⁴⁴. Borçlunun alacaklılardan birine ya da birkaçına konkordato projesinde gösterilenden fazla şekilde veya daha avantajlı bir ödeme planı izleyerek ödeme yapacağına yönelik verdiği vaatler hükümsüz sayılmıştır (İİK m. 308/d).

Yukarıda işaret edilen şekilde vaatte bulunulması, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun alacaklılarına zarar verici hareketi (İİK m. 292/I-c); konkordatonun tasdiki sürecinde ise İİK m. 177/I-1.b. gereği alacaklıların haklarını ihlâl eden hileli bir işlem olarak değerlendirilir¹⁴⁵. Bu durumun varlığı konkordatonun tasdiki kararından sonra anlaşılır ise İİK m. 308/f gereği konkordatonun tamamen feshine sebep olur. İşaret

sonuçlarının doğması için borçlunun kendiliğinden iflâsına karar verilmesi gerektiği görüşü için bkz. Sarısözen (n 1) 737.

¹⁴¹ Sarısözen (n 1) 698; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 716; Altay, Eskiocak (n 21) 418 – 419; Hunkeler (n 14) Art. 313. No: 9.

¹⁴² Bkz. B. IV.

¹⁴³ Tanrıver, Deynekli (n 3) 31 vd; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 159; Eroğlu (n 3) 21 vd; Şüphesiz bu eşitlik mutlak anlamda değildir. Bu eşitlik zamansal ve statüsel olarak belirlenmiştir. Bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 652.

¹⁴⁴ Borçlu, alacaklılar arasında eşitliği bozacak şekilde vaatte bulunamaz. Bkz. Sarısözen (n 1) 677.

¹⁴⁵ Bu durum, bir icra iflâs suçu niteliğindedir (İİK m. 333). Ayrıntılı bilgi için bkz. Mine Ercevhair, 'Türk Hukukunda Konkordatonun Feshi' (2023) (1) YBHD 254; Sarısözen (n 1) 677.

edilen her üç olasılıkta da iflâsa tâbi borçlunun kendiliğinden iflâsının açılması mümkündür¹⁴⁶.

SONUÇ

Konkordato prosedürü, borçlunun muhtemel bir iflâstan kurtuluş yolu olması yanında, iflâs riskini de içinde barındırır. Bu niteliği gereği, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren sebepler, özel olarak düzenlenmiştir (İİK m. 292/I). Konkordato talebinin reddine veya konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi durumunda ise iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılması açısından doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması şartı aranmıştır (İİK m. 308/I, 308/f).

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun malvarlığının korunması ihtiyacı hissedilmesi veya konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması, borçlunun iflâsını gerektiren ilk sebeplerdir (İİK m. 292/1-a,b) Ancak bu hâller, kapsamı ve sınırları tayin edilemediğinden diğer iflâs sebeplerine nazaran daha soyut niteliktedir. Öğretide¹⁴⁷ borçlunun iflâsının açılması açısından bu sebeplerin yanında doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığının aranmasının hukukî güvenlik ilkesi açısından doğru olacağı belirtilmektedir. Nitekim Yargıtay uygulamaları da bu görüşü desteklemektedir¹⁴⁸. Kanımızca, İİK m. 292/I'de yer alan hâllerin varlığı, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi açısından tek başına yeterlidir. Ancak bu düzenlemenin konkordatonun ruhuna uygun, amaçsal ve dar olarak yorumlanması gerekir. Ölçülülük ilkesi gereği, farklı bir tedbire karar verilerek borçlunun malvarlığının korunması veya konkordatonun başarıya ulaşma şansının elde edilebilmesi mümkünse, iflâsın son çare olarak düşünülmesi daha uygun olur.

Borçlunun İİK m. 297 hükmüne aykırı davranması, konkordato komiserinin talimatlarına uymaması veya alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareket etmesi,

¹⁴⁶ Eroğlu (n 6) 802 – 803.

¹⁴⁷ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 4; Sarısözen (n 1) 276.

¹⁴⁸ YHGK, 2023/6-603/1216; Y 6 HD, 1675/1225, 19.09.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

konkordato mühleti içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren diğer sebepler arasındadır (İİK m. 292/I-c). Şüphesiz takip hukukuna hâkim olan ölçülülük ilkesi, bu sebepler açısından da geçerlidir. Konkordato ile amaçlanan durum ve iflâsın borçlu ile alacaklılar açısından doğurduğu ağır sonuçlar gözetilerek, komiserin hangi talimatlarına uyulmadığı veya alacaklıların zararına yönelik borçlu hareketlerinin konkordato prosedürü üzerinde nasıl bir etki doğurduğu açıkça tespit edilmelidir. Bu bağlamda, iflâsa karar verilmesi dışında farklı bir çözüm yolunun mümkün olması hâlinde, öncelikle bu yolun denenmesi gerekir.

Borca batık durumdaki sermaye şirketi veya kooperatifin konkordato talebinden feragat etmesi, mühlet içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren son hâldir. Bu durum, borçlu açısından aynı zamanda örtülü bir iflâs bildirimi niteliğindedir (İİK m. 292/I-d).

Doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması, konkordatonun tasdiki talebinin reddi veya tamamen feshi üzerine borçlunun iflâsının açılabilmesinin şartları arasındadır (İİK m. 308, 308/f, 177 ilâ 179; TTK m. 376, 377; KK m. 63). Konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi, aynı zamanda doğrudan doğruya iflâs sebepleri arasında da düzenlenmiştir (İİK m. 177/I-3.b). İİK m. 308 ile bağlantı kurulması amacıyla getirilen bu hükmün¹⁴⁹, başlı başına bir doğrudan doğruya iflâs sebebi olup olmadığı meselesi tartışmalıdır¹⁵⁰. Kanımızca söz konusu hüküm, artık yeni ve farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebi niteliğinde değildir. Yapılacak yeni bir yasal düzenleme ile işaret edilen durumun açıklığa kavuşturulması, çelişkili uygulamaların son bulması ve hukukî güvenlik ilkesi açısından daha doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

Altay S, Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2019).

Altay S, *Türk İflâs Hukuku C. I* (Vedat Kitapçılık 2004).

¹⁴⁹7101 s. Kanun m. 2 ile İİK m. 177/I-3. bentte yer alan “301 inci” ibaresi “308 inci” olarak değiştirilmiştir. Bkz. 7101 s. Kanun Hükümet Gerekçesi.

¹⁵⁰Tartışmalar için bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 566; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no.7; Sarısözen (n 1) 625.

- Arslan AS, ‘Konkordato Talebinin Şekli Şartları’ *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan*, (Adalet Yayınevi 2024), 783 – 798.
- Aslanoğlu S, Cengiz S, ‘Konkordato Kurumunda Kesin Mühlet: Alacaklı, Borçlu ve Sözleşmeler Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi’ (2021) 7(1) *Ekonomi, İşlet, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 38-67.
- Atalay O, *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi* (Güncel Yayınevi 2007).
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı Yetkin Yayınları 2024).
- Atalı M, Ermenek İ, Erdoğan E, *Medenî Usûl Hukuku* (6. Baskı Yetkin Yayınları 2023).
- Biçer L, Şua MF, ‘Borca Batık Olmayan bir Sermaye Şirketinin Konkordato Talebinin Başarıya Ulaşmayacağı Kesin Mühlet İçinde Anlaşıldığında Mahkeme Re’sen ve Başka bir İnceleme Yapmaksızın İflâsa Karar Vermeli midir?’ (2021) 18(2) *YÜHFD* 727 – 741.
- Börü L, ‘Adi Konkordatoda Alacaklılar Kurulu’ (2018) 9(2) *İNÜHFD* 341 – 372.
- Budak AC, Yağcı MO, ‘Konkordato ve Finansal Yeniden Yapılandırma’ (2020) 11, 16 – 46.
- Buruloğlu E, Reyna Y, *Konkordato Hukuku ve Tatbikat* (Yörük Matbaası 1968).
- Candemir MÜ, ‘Adi Konkordato Talebinden Feragat’ (2022) 13 (49) *TAAD*, 323 – 348
- Coşkun M, *Konkordato ve İflâs* (3. Baskı Seçkin Yayınları 2024).
- Ercevahir M, ‘Türk Hukukunda Konkordatonun Feshi’ (2023) (1) *YBHD* 243 – 283.
- Selçuk Ö, Budak AC, Tunç Yücel M, Kale S ve Yeşilova B, *Yeni Konkordato Hukuku m. 285 – 309 Şerhi*, (2. Baskı Yetkin Yayınları Ankara 2019).
- Erdönmez G, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali*, (Onikilevha Yayınları 2019).
- Ermenek İ, *Borca Batıklık Nedenine Dayalı Konkordatoda Geçici Mühletin Kaldırılması* (2020) (64) *Adalet Dergisi*, 507 – 530.
- Ermenek İ, *İflâsın Ertelenmesi* (Adalet Yayınevi 2009).

- Ermenek İ, ‘Kefilin Asıl borçlu İle Birlikte Konkordato Talebinde Bulunmasının Konkordato Sebepleri Bakımından Yerindeliği Sorunu’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan*, (Adalet Yayınevi 2024) 511 – 527.
- Eroğlu O, ‘İflâs Dışı Adi Konkordato Mühleti İçerisinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilecek Durumlar’ (2019) 27(3) SÜHFD 785 – 807.
- Eroğlu O, *Uygulamada Konkordato*, (Seçkin Yayınları 2018).
- Görgün Ş, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı Yetkin Yayınları 2024).
- Hunkeler D, *Kurzkomentar Schuldbetreibungs und Konkursgesetz* (2. Auflage Helbing Lichtenhahn Verlag 2014).
- Jaeger C, *Das Bundesgesetz Betreffend Schuldbetreibung und Konkurs*, (Zweiter Band Institut Orel 1911).
- Kale S, ‘7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Adi Konkordato’ (2018) 5(1) İMÜHFD 213 – 269.
- Karakaş CF, ‘Yargıtay’ın Konkordatoya İlişkin Dönüşen Tavrı’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan*, (Adalet Yayınevi 2024) 909 – 926.
- Köksoy M, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (Adalet Yayınevi 2022).
- Kuru B, Aydın B, *Medenî Usûl Hukuku El Kitabı C.I* (2. Baskı Yetkin Yayınları 2021).
- Kuru B, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, (2. Baskı Adalet Yayınları 2013).
- Meier, I, *Restschuldbefreiung*, (Schulthess Verlag 2012).
- Özekes M, ‘‘Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı’’, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (Editör: Özekes M.) (Onikilevha Yayınları 2018).
- Pekcanitez H, Erdönmez G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (Yetkin Yayınları 2018).

Poscatioğlu İE, Altay S, *İcra Hukuku Esasları* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2010).

Sarısözen S, *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı Yetkin Yayınları 2024).

Sayhan İ, *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflâs ve İflâsın Ertelenmesi* (Yetkin Yayınları 2016).

Simil C, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı Onikilevha Yayınları 2020).

Tanrıver S, Deynekli A, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996).

Tanrıver S, 'İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Temel Problemler ve Çözüm Arayışları' (2017) MİHBİR 13. Antalya Toplantısı 247 – 268.

Tanrıver S, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayınları 1993).

Taşpınar Ayvaz S, *İcra İflâs Hukukunda Yeniden Yapılandırma* (Yetkin Yayınları 2005).

Ulukapı Ö, *Konkordatonun Feshi* (Mimoza Yayınları 1998).

Uyar T, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (Güncellenmiş 2. Baskı Bilge Yayınevi 2019).

Ünal Kaya, H, 'Konkordato Mühlet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi' (2021) 23(2) DEÜHFD 1219 – 1243.

YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/11/529_488_529/de, (Erişim: 21.04.2025).

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c0-d3d1-037b-e050-007f01005610>, (Erişim: 23.03.2025).

<https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim: 24.10.2025).

**(ADİ) KONKORDATONUN BAŞARIYA ULAŞAMAYACAĞININ ANLAŞILMASI
SEBEBİYLE BORÇLU HAKKINDA İFLÂS KARARI VERİLMESİ ÜZERİNE
DEĞERLENDİRMELER (İİK m. 292/1-b)**

*CONSIDERATIONS REGARDING THE DECISION TO DECLARE BANKRUPTCY AGAINST THE DEBTOR
DUE TO THE REALIZATION THAT THE (ORDINARY) CONCORDAT WILL NOT BE SUCCESSFUL*

Araştırma Makalesi
Emine BİLGİÇ EROĞLU*

ÖZ

İcra ve İflâs Kanunu’nun konkordato hükümlerinde 7101 sayılı Kanun ile yapılan önemli değişikliklerden birisi de konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması, iflâsa karar verilebilecek bir hâl olarak düzenlenmiştir. (İİK m. 292/1-b). Yargıtay, söz konusu nedenin tek başına iflâs kararı için yeterli olduğunu belirtmekte ve bu yönde karar vermektedir. Sadece konkordatonun başarısızlığı nedenine dayanılarak doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin olmamasına rağmen borçlu hakkında iflâs kararı verilmesi gerek konkordato hukuku gerekse de iflâsın son çare özelliği ile bağdaşmamaktadır. Bu anlamda özellikle çalışma konusu olan konkordatonun başarısızlığının tek başına iflâs sebebi olması konkordatoda diğer iflâs sonuçları, yargı kararları ve doktrin görüşleri ışığında konkordatonun amacı da dikkate alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, Konkordatonun Başarıya Ulaşamaması, Borca Batıklık, İflâs, Doğrudan İflâs Sebebi

ABSTRACT

One of the significant amendments made to the provisions on concordat under the Enforcement and Bankruptcy Law by Law No. 7101 is that the situation where it becomes apparent that the concordat will not succeed is regulated as a circumstance under which a decision on bankruptcy may be rendered (Enforcement and Bankruptcy Art. 292/1-b). The Court of Appeal, states that this reason alone is sufficient for a bankruptcy decision and rules accordingly. Although the failure of the concordat agreement alone is not directly one of the reasons for bankruptcy, the decision to declare the debtor bankrupt is incompatible with both the law of concordat and the principle of bankruptcy as a last resort. In this sense, the failure of the concordat, which is the subject of this study,

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1819062

Makalenin Geliş Tarihi: 06.11.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 24.11.2025

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul-İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: emine.bilgic@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6098-4919

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

being the sole cause of bankruptcy has been examined in light of other bankruptcy consequences in the concordat, court decisions, and doctrinal opinions, taking into account the purpose of the concordat.

Keywords: Concordat, Failure of Concordat, Insolvency, Bankruptcy, Direct Cause of Bankruptcy

EXTENDED SUMMARY

Numerous amendments have been made to the provisions on concordat in the Enforcement and Bankruptcy Code by Law No. 7101. One of these changes concerns the circumstances under which a bankruptcy decision will be issued in the concordat process regulated in Article 292 of the Enforcement and Bankruptcy Code. In particular, if it becomes apparent that the concordat will not succeed, a bankruptcy decision will be issued against the debtor within the grace period (Enforcement and Bankruptcy Code, Article 292).

It is stated in doctrine and court decisions that it is sufficient to understand the failure of the concordat in order for a bankruptcy decision to be issued against the debtor based on the wording of the ruling. However, it is argued in doctrine that the failure of the concordat alone is not sufficient to warrant a bankruptcy ruling; one of the direct causes of bankruptcy must also be present.

The amendment introduced by the legislator in Article 292 of the Enforcement and Bankruptcy Code should be evaluated in conjunction with other concordat provisions and, ultimately, with the purpose of the concordat. Indeed, a concordat is an opportunity for debtors experiencing payment difficulties to resume their commercial activities by restructuring their debts over a specific period and possibly with a reduction in the amount owed. This outcome, which would be possible through a concordat, should not in any case result in a bankruptcy decision within the grace period on the general grounds that “the concordat will not succeed.” The possibility of the concordat failing may be based on various reasons. When deciding on bankruptcy, the possibility of failure must be carefully evaluated.

The interpretation based on the wording of the ruling, which concludes that the failure of the concordat alone under Article 292/1-b constitutes a direct state of bankruptcy, is incompatible with both concordat law and bankruptcy law. The provision effectively leaves the debtor facing the severe consequence of bankruptcy solely because they applied for a concordat, and it effectively penalizes the debtor's unsuccessful application with bankruptcy. Indeed, considering the other provisions of the law on concordat that result in the opening of bankruptcy proceedings, the legislator, who requires the existence of one of the direct causes of bankruptcy even in cases where the request for approval is rejected or the concordat is completely terminated, linking the outcome of bankruptcy to the possibility of success, which may arise even without the debtor's fault and may change during the process, is also contrary to the balance of interests intended by the concordat. The legislator has sought the existence of a direct cause for bankruptcy even as a result of the complete termination of the concordat (Enforcement and Bankruptcy Code Art. 308/f).

Considering the outcome that an honest debtor seeks to achieve through a concordat, concluding that Article 292/1-b of the Enforcement and Bankruptcy Code alone constitutes grounds for bankruptcy would also be contrary to the purpose of the concordat. An examination of the provisions relating to concordat clearly shows that, in cases where a decision on bankruptcy may be made, the legislator intended that a bankruptcy decision could only be made against the debtor if there was a direct cause for bankruptcy. Indeed, this situation would also conflict with

other provisions of the concordat. On the other hand, since the provisions on bankruptcy relate to the public interest and public order, the failure of the concordat alone should not result in bankruptcy.

The economic environment in which the country finds itself inevitably affects commercial life. Here, sudden changes in foreign exchange rates or credit interest rates that are not attributable to the debtor may have significantly affected the debtor's concordat and led to its failure.

The unsuccessful outcome of a debtor's petition for a concordat should not always result in the debtor's bankruptcy. This is because the debtor may not be unable to continue their commercial activities as a result of the unsuccessful petition for a concordat. The debtor may continue its commercial activities on a smaller scale or, if the request is rejected, may file another petition for a concordat by meeting the conditions. In this case, in addition to an unsuccessful concordat, one of the direct causes of bankruptcy must be sought. However, it may also be the case that the debtor has simply stopped making payments; this is a temporary situation where the debtor is only experiencing cash flow problems. In this case, the debtor may revise their project and make some changes. The consequence of the debtor merely filing for a concordat and failing in this request being linked to bankruptcy is contrary to the purpose of concordat law. A concordat is a remedial institution that prevents bankruptcy and preempts it. Indeed, as we noted in our assessment above regarding situations where bankruptcy may occur in a concordat, the legislator has subjected the consequences that may arise from bankruptcy in a concordat to significant scrutiny and has directly sought the existence of grounds for bankruptcy.

The result of bankruptcy arising from a concept that is not clearly defined and varies according to each specific case, as a result of a petition for a concordat aimed at enabling businesses to continue their operations, is not a result intended under concordat law. In particular, when declaring bankruptcy due to the failure of the concordat, the debtor's conduct, the determination that there is no prospect of recovery, and the fact that bankruptcy is the only possible outcome for the debtor must be justified, taking into account the purpose of the concordat. This provision would also be consistent with bankruptcy being a last resort. With this amendment, it would be appropriate to eliminate the differences in interpretation arising from Article 292 of by making changes to require more concrete reasons, such as the search for direct causes of bankruptcy, in cases where it is understood that the concordat will not be successful, in a manner that does not conflict with other concordat provisions and the purpose of the concordat.

GİRİŞ

İcra ve İflâs Kanunu'nun (İİK) konkordato hükümlerinde 7101 sayılı Kanun¹ ile birçok değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden biri de İİK m. 292'de düzenlenen konkordato sürecinde iflâs kararı verilecek hâllerdir. Özellikle çalışmanın da konusu olan “konkordatonun

¹ İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 7101, Kabul Tarihi: 28.02.2018, RG 15.03.2018/30361.

başarıya ulaşamayacağı anlaşıyorsa” borçlu hakkında mühlet² içerisinde iflâs kararı verilecektir (İİK m. 292/1-b).

Hükümün lafzından hareketle borçlu hakkında iflâs kararı verilebilmesi için konkordatonun başarısızlığının anlaşılmasının yeterli olduğu doktrinde³ ve yargı kararlarında⁴ belirtilmektedir. Bununla birlikte doktrinde⁵ tek başına konkordatonun başarıya ulaşamamasının iflâs kararı verilmesine yetmeyeceği, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin de bulunması gerektiği ileri sürülmektedir.

Kanun koyucunun İİK m. 292 ile getirdiği değişiklik, diğer konkordato hükümleriyle ve en nihayetinde konkordatonun amacı ile birlikte değerlendirilmelidir. Nitekim konkordato, ödemelerinde sorun yaşayan borçlular için borçlarını belirli bir vade verilerek ve belki borçlarında bir indirim yapılarak yeniden ticari faaliyetlerine devam edebilmesi için bir imkândır. Konkordatonun ilerleyen aşamalarında mümkün olacak bu sonucun, daha mühlet süresi içerisinde genel bir sebep olarak “konkordatonun başarıya ulaşamayacak olması” sebebiyle iflâs kararı ile sonuçlanması her durumda mümkün olmamalıdır. Konkordatonun başarıya ulaşamama ihtimali farklı gerekçelere dayanabilir. İflâs kararı verilirken, başarıya ulaşamama dikkatli değerlendirilmelidir. Zira iflâs kararı, bir şirket için istenmeyen sonuç ve belirli hâllerde başvurulacak son çaredir.

Çalışmada İİK m. 292 hükmü uyarınca mahkemece başarıya ulaşamayan konkordatoda herhâlde re’sen iflâs kararı verilmesi hususu hakkında öncelikle kanun koyucunun konkordatoda iflâsın açılmasını öngördüğü sebepler genel olarak incelenecek, konkordatonun

² Değerlendirmeler hem geçici mühleti hem de kesin mühlet bakımından yapılmıştır. Nitekim İİK m. 292’nin geçici ve kesin mühlette uygulanabileceğine ilişkin bkz. İbrahim Ermenek, ‘Borca Batıklık Nedenine Dayalı Konkordatoda Geçici Mühletin Kaldırılması’ (2020/1) (64) Adalet Dergisi 515-516; Leyla Akyol Aslan, ‘7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Adi Konkordatoda Borçlunun Doğrudan Doğruya İflâsına Karar Verilebilecek Hâller’ (2019) 15(42) MİHDER 57-58; M. Ertan Yardım, ‘İİK m. 292 Çerçevesinde Konkordato Mühletinin Kaldırılması Prosedürü’ (2020) 16(45) 89.

³ Akyol Aslan (n 2) 67-68; Yardım (n 2) 115; Tunç Yücel’e göre borçlu hakkında iflâs kararı verilirken doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin bulunması gerekmez. Ali Cem Budak ve Müjgan Tunç Yücel, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Madde 292* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 354.

⁴ Yargıtay 6 HD, 1537/2222, 27.5.2025; Yargıtay 6 HD, 613/1183, 20.3.2025; Yargıtay 23 HD, 1076/4145, 9.12.2020; Yargıtay 6 HD, 1817/2077, 29.5.2023.

⁵ Ermenek (n 2) 520; M. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 275-276; Ali Cem Budak ve Serdar Kale, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Madde 308* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 635-636; Orhan Eroğlu, ‘İflâs Dışı Adi Konkordato Mühleti İçerisinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilecek Durumlar’ (2019) 27(3) SÜHFD 794; Levent Biçer ve Mehmet Fethi Şua, ‘Borca Batık Olmayan Bir Sermaye Şirketinin Konkordato Talebinin Başarıya Ulaşamayacağı Kesin Mühlet İçinde Anlaşıldığında Mahkeme Re’sen ve Başka Bir İnceleme Yapmaksızın İflâsa Karar Vermeli Midir?’ (2021) 18(2) YÜHFD 736 vd.; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (4. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018) 294.

başarıya ulaşamaması kavramı irdelenecek ve nihayetinde İİK m. 292 uyarınca tek başına konkordatonun başarısızlığının borçlunun iflâsı ile sonuçlanmasının olası olumsuz sonuçları değerlendirilecektir.

Çalışmadaki açıklamalarımız adi konkordatoya ilişkin olup çalışmada borçlu kavramı, sermaye şirketi için kullanılmıştır. Çalışmanın kapsamının sınırlı tutulması amacıyla özellikle başarıya ulaşamayacak konkordato bakımından değerlendirme yapılmıştır.

I. GENEL OLARAK KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂS SEBEPLERİ

Çalışmanın konusu İİK m. 292’de konkordato sürecinde iflâsın açılmasına sebep olan “konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması” şeklinde düzenlenen özel bir iflâs sebebidir. Aşağıda ele alınacağı üzere bu kavramın tek başına borçlunun iflâsı sonucuna götürebilecek bir neden olup olamayacağının değerlendirilmesi için bu başlık altında öncelikle konkordato sürecinde iflâsla karşılaşılabilir hâller değerlendirilerek kanun koyucunun konkordatoda özellikle hangi hâllerde iflâs kararı verilmesini amaçladığı genel olarak incelenecektir.

Bu kapsamda konkordato sürecinde iflâsın açılmasını doğuran hâllere bakıldığında esasında konkordatonun bu hükümlerinin genel olarak iflâs hükümleri ile bağdaştığı görülmektedir. Bununla birlikte çalışma konusunu da oluşturan bazı özel iflâs sebepleri de düzenlenmiştir. Konkordatoda, borçlunun iflâsına karar verilecek hâller; İİK m. 292, İİK m. 297/2, İİK m. 308, İİK m. 308/ç, İİK m. 308/d ve İİK m. 308/f’de düzenlenen sebepler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konkordatoda iflâsın açılmasını gerektiren ilk düzenleme çalışma konusu olan “konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması”nı da düzenleyen İİK m. 292’ye bakıldığında; “İflâsa tabi borçlu bakımından, kesin mühletin verilmesinden sonra aşağıdaki durumların gerçekleşmesi hâlinde komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflâsına resen karar verir:

- a) Borçlunun malvarlığının korunması için iflâsın açılması gerekiyorsa.
- b) Konkordatonun başarıya ulaşamayacağı anlaşılıyorsa.
- c) Borçlu, 297 nci maddeye aykırı davranır veya komiserin talimatlarına uymazsa ya da borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket ettiği anlaşılıyorsa.

d) Borca batık olduğu anlaşılan bir sermaye şirketi veya kooperatif, konkordato talebinden feragat ederse⁶”.

Hükümde henüz mühlet içerisinde konkordato talebi reddedilirken herhangi bir şart aranmaksızın mahkemece borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması hâlinde resen iflâsına karar verileceği düzenlenmiştir. Esasında düzenlemenin bu hâli konkordato hukukunun özü ile bağdaşmamaktadır ve bu sebeple önemle üzerinde durulmalıdır.

İİK m. 292’de düzenlenen borçlunun iflâsına karar verilebilecek ilk hâl *a) bendi uyarınca borçlunun malvarlığının korunması için iflâsın açılmasının gerekliliğidir*. Bu hâlde borçlu, iflâsa yakındır ve borçlu hakkında iflâs kararı verilmezse alacaklılar arasındaki denge büyük ölçüde bozulacaktır. Bu hâl borçlunun mahkemeye sunduğu raporlardan anlaşılabileceği gibi komiser raporlarından da anlaşılabilecektir. Konkordato sürecinde olmasına rağmen borçlunun borçlarını ödeyememesi, aktiflerinin azalması ve mevcut varlığının korunamaması durumu ortaya çıkmaktadır. Alacaklıları korumak amacıyla getirilen bu düzenlemeye rağmen iflâsın son çare olması hususu mahkemece gözetilmelidir⁷. Borçlunun malvarlığı, iflâs kararı verilmeden korunabiliyorsa öncelikle bu husus değerlendirilmelidir⁸.

İİK m. 292’de borçlunun iflâsına karar verilmesini düzenleyen bir diğer düzenleme *b) bendi uyarınca konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılmasıdır*. Bu husus çalışma konusu olduğundan aşağıdaki başlıklarda⁹ ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Söz konusu düzenleme uyarınca da konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması hâlinde borçlunun konkordato talebi reddedilecek ve iflâsına karar verilecektir.

Konkordato sürecinde İİK m. 292’de düzenlenen bir diğer iflâs sebebi *c) bendi uyarınca borçlunun, 297 nci maddeye aykırı davranması, komiserin talimatlarına uymaması ya da borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket ettiğinin anlaşılması hâlidir*. Bu hâllerde de mahkemece iflâs kararı verilmeden önce borçlunun komiserin hangi talimatına uymadığı, bu talimatın hukuka uygunluğunun araştırılması gerekir¹⁰. Bununla birlikte borçlunun komiserin talimatına uymaması tek başına iflâs sebebi olmamalıdır; her durumda

⁶ Her bir hâl için ayrıntılı açıklama için bkz Yardım (n 2) 90 vd.

⁷ Budak ve Tunç Yücel (n 3) 353.

⁸ Ibid 353.

⁹ Bkz. Başlık II-III.

¹⁰ Her talimata aykırılığın yaptırımını iflâs olmamalıdır. Altay ve Eskiocak (n 5) 127-128.

borçlunun iflâsına karar verilmemelidir¹¹. Borçlunun konkordato sürecinde alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareket ettiği anlaşılıyorsa borçlunun iflâsına karar verilebilir; bu hâl borçlunun iptale tabi tasarruflarda bulunması (İİK m. 277-284) ya da muvazaalı işlemleri (TBK m. 19) aracılığıyla tespit edilebilir¹². Yine borçlu İİK m.308/d uyarınca bir vaatte bulunmuşsa bu vaat hükümsüz olmakla birlikte İİK m. 292/1-c uyarınca alacaklıları zarara uğratma amacı taşıyorsa yine borçlunun iflâsına karar verilebilecektir.

İİK m. 292’de düzenlenen bir diğer iflâs sebebi ise, *d) bendi uyarınca borca batık olduğu anlaşılan bir sermaye şirketi veya kooperatifin, konkordato talebinden feragat etmesi hâlidir*. Bu hâlin çalışma konusu olan konkordatonun başarıya ulaşamaması hâlinde iflâs kararı verilebileceği sebebiyle birlikte değerlendirilmelidir. Bir sermaye şirketi için borca batıklık, bir doğrudan doğruya iflâs sebebidir ve borçlu iflâsını istemek zorundadır¹³. Borçlu şirketin konkordato talebinden feragat etmesi, İİK m. 179 uyarınca zımni bir iflâs sebebi olarak değerlendirilebilir¹⁴. Bu hâlde iflâs kararı verilebilmesi için şirketin borca batıklık hâli devam ediyor olmalıdır¹⁵. Hükmün bu hâliyle İİK m. 308 ile bağdaştığı görülmektedir. Bununla birlikte hükmün lafzından borca batık olmayan borçlu şirketin konkordatodan feragat ederek iflâsla karşılaşmayacağı sonucu çıkmaktadır.

Konkordato sürecinde borçlunun iflâsına karar verilebilecek bir diğer hâl, İİK m. 308’de düzenlenmiştir. Buna göre, *borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde* mahkeme, borçlunun iflâsına resen karar verir. Kanun koyucu, bu düzenleme ile borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin varlığını şart kılmıştır. *Konkordatonun tamamen feshi hâlinde* de doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin bulunması hâlinde borçlunun iflâsına karar verilebilecektir (İİK m. 308/f).

¹¹ Bilgehan Yeşilova, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Madde 297* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 485.

¹² Güray Erdönmez, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2019) 12 – 16.

¹³ L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2025) 548; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 571-572; İbrahim Aşık, Yakup Oruç, Ozan Tok, Ömer Faruk Saçar ve Recep Aşit, *İcra ve İflâs Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 581; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku* (9. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 601; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukuku* (9. Baskı, On İki Levha Yayınları 2022) 426.

¹⁴ Budak ve Tunç Yücel (n 3) 356.

¹⁵ Budak ve Tunç Yücel (n 3) 356; Ayhan Akyürek ve Remziye Akyürek, *Konkordato Hukuku* (Yetkin Yayınları 2019) 260.

Konkordatoda iflâs sonucunun doğduğu hâllere ve konkordatonun amacına bakıldığında kanun koyucunun esasında borçlunun faaliyetlerine devam etmesini istediği, iflâsın son çare olarak ortaya çıkmasını amaçladığı söylenebilecektir. Nitekim iflâs bir şirket için en ağır ve istenmeyen bir sonuçtur. Bu kapsamda konkordatonun ve iflâsın amaçları birbirinden farklıdır.

Konkordato, mali durumu bozulan ancak ticari faaliyetine devam etmek isteyen borçlunun borçlarını yapılandırmasına imkân veren bir kurumdur¹⁶. Konkordatoda iflâsın aksine borçlu ile tüm alacaklıları (imtiyazsız alacaklılar da) eşitlik anlayışıyla bir araya getirilmekte ve borçların toplu şekilde ödenmesiyle borçlunun malvarlığı korunmakta ve faaliyetine devam etmesi sağlanmaktadır.

Konkordatoya ilişkin İİK hükümlerinde 7101 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle temel amacın, mali durumu bozulan borçlunun borçlarını yeniden yapılandırarak iyileşmesine imkân tanınması olduğu görülmektedir¹⁷. Konkordato ile borçlu, icra hukukuna tabi borçlarını ödemek suretiyle tüm borçlarından kurtulmakta¹⁸ ve iflâs sonucuyla karşılaşmamaktadır. Bu anlamda konkordato, bir tasfiye yöntemi olan iflâstan farklı olup borçlunun yeniden yapılanmasını sağlayan, iyileştirici bir amaç edinen bir kurumdur¹⁹.

İflâs ise kural olarak iflâsa tabi bir borçlunun haczedilebilir malvarlığının tasfiyesi suretiyle tüm alacaklılarının alacağının tahsilinin sağlanmasıdır²⁰. İflâs sonucunda borçlu müflisin faaliyetlerine devam etmesi söz konusu olmaz ve borçlunun ticari hayatı sona erer. Bu anlamda konkordato ve iflâs, amaçları birbirinden farklı olan iki kurumdur²¹. Nitekim kanun koyucu da konkordato hükümlerini bu çerçevede düzenlemiştir.

¹⁶ İlhan Postacıoğlu, *Konkordato* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1965) 12; Enver Buruloğlu ve Yuda Reyna, *Konkordato Hukuku* (Yörük Matbaası 1968) 3; Altay, Eskiocak (n 11) 20; Hakan Pekcanitez ve Güray Erdönmez, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (Vedat Kitapçılık 2018) 4; Altay ve Eskiocak (n 5) 16; Sarısözen (n 6) 119; Selçuk Öztekin, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Madde 285* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 152 vd.

¹⁷ Serdar Kale, ‘7101 Sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflâs Dışı Adi Konkordato’ 2018 5 (1) İstanbul Medipol Üniversitesi HFD 214; Pekcanitez ve Erdönmez (n 16) 4.

¹⁸ Emsalgül Doğan, *Konkordatonun Tasdiki Yargılaması* (Yetkin Yayınları 2020) 7-8.

¹⁹ Pekcanitez ve Erdönmez (n 16) s. 5.

²⁰ Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 13) 491-492; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes (n 13) 384-385; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 13) 524.

²¹ Kanunun amacına uygun yorumlanması, kanunun daha sağlıklı uygulanmasını sağlar. Ejder Yılmaz, ‘Borçlunun İhtiyarı İle Kendi İflâsını İstemesi Durumunda Mahkemenin İnceleme Yetkisi’ 1985 (1) Ankara Barosu Dergisi 33; “...Kanunun yorumu, kanun metninin anlamıdır ve ruhudur. Bu ruh, kanun kuralının izlediği gayeden çıkarılır. Buna, gai (amaçsal) yorum ve kanun kuralının amacına göre yorumu denilir. Bir kanun hükmünün, kanuna konuluş amacına aykırı bir sonuç doğuracak şekilde yorumlanması, hukuk ilkelerine ve kanunun hem sözü ile hem de özü ile uygulanmasını öngören Medeni Kanun’un 1. maddesine uygun düşmez.” Yargıtay İBBGK, 1/1, 22.02.1997.

Yargıtay kararlarına²² bakıldığında İİK m. 292'nin konkordato sürecinde özel bir iflâs sebebi teşkil ettiği ve ayrıca doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin varlığı araştırılmaksızın borçlu hakkında iflâs kararı verileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte doktrinde²³ İİK m. 292 uyarınca borçlunun iflâsına karar verilebilecek hâllerde doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin varlığının aranması gerektiği ileri sürülmektedir.

Konkordatoda iflâs ile sonuçlanan hâllere bakıldığında konkordatonun tasdik edilmemesi (İİK m. 308) ya da konkordatonun tamamen fesih (İİK m. 308/f) ile sona ermesi hâllerinde dahi doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin varlığı aranırken özellikle çalışmanın konusu da olan tek başına konkordatonun başarıya ulaşamaması nedeniyle resen iflâs kararı verilmesi üzerine düşünülmelidir. Aşağıda başarıya ulaşamama kavramı ve bunun tek başına iflâsa sebep olup olamayacağı değerlendirilmiştir.

II. KONKORDATONUN BAŞARIYA ULAŞAMAMASI

Konkordato süreci, borçlunun konkordato talebiyle başlar (İİK m. 285) ve borçlu tarafından konkordatonun başarılı şekilde yürütüleceğine ilişkin ilgili bilgi, belge ve kayıtlar mahkemeye sunulur (İİK m. 286). Mahkemece yapılan değerlendirme neticesinde borçluya geçici mühlet ve zamanı geldiğinde de kesin mühlet verilir ve neticede de konkordato tasdik edilir. Tüm bu süreç başarılı bir konkordato sürecinin sonucunda ortaya çıkar. Ancak tüm bu olası beklentilerin karşısında konkordatonun bir sebeple tasdik edilemeyeceği ihtimali de bulunmaktadır. Bu hâlde konkordato süreci mahkemece, geçici veya kesin mühletin tamamlanması beklenmeden komiserden alınan bir raporla sona erdirilebilir ve borçlunun konkordato talebi reddedilir.

Bununla birlikte yukarıda açıklandığı üzere konkordato hukukunda İİK m. 292 hükmü ile bazı özel iflâs sebepleri düzenlenmiştir. Bunlardan biri de konkordatonun başarıya ulaşamaması sebebiyle konkordatonun reddi ve borçlu hakkında iflâs kararı verilmesi hâlidir (İİK m. 292/1-b).

Borçlunun borçlarını ödeyebilme ve ayakta kalma amacıyla konkordato talep etmesinin sonucu olarak konkordatonun başarıya ulaşması, konkordato ile varılmak istenen sonuçtur. Konkordatonun başarıya ulaşacak olmasının anlaşılması, konkordato süreci bakımından önemli bir aşamadır. Nitekim kanun koyucu, konkordato sürecinde bir sonraki aşamaya geçilmesi için

²² Yargıtay 6 HD, 1537/2222, 27.5.2025; Yargıtay 6 HD, 613/1183, 20.3.2025; Yargıtay 23 HD, 1076/4145, 9.12.2020; Yargıtay 6 HD, 1817/2077, 29.5.2023.

²³ Budak ve Kale (n 5) 635-636; Sarısözen (n 6) 276; Altay ve Eskiocak (n 5) 294; Eroğlu (n 5) 794.

konkordatonun başarılı olmasını bir kriter olarak değerlendirmiştir. Konkordatoya ilişkin hükümlere bakıldığında İİK m. 287/3 konkordatonun başarıya ulaşmasının takibi için bir komiser görevlendirileceği, yine İİK m. 289/3 uyarınca kesin mühletin verilebilmesi için konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması bir kriter olarak düzenlenmiştir. Bunun sonucu olarak konkordatonun başarıya ulaşamaması hâli de konkordato talebinin reddi sonucunu doğuracaktır (İİK m. 292/1-b).

Konkordatonun başarıya ulaşması kanunda tanımlanmamıştır. Bununla birlikte geçici mühlet verilmesine ilişkin İİK m. 287 ve konkordatonun reddine ilişkin İİK m. 292'nin gerekçelerine bakıldığında; İİK m. 287'nin gerekçesine²⁴ göre, “*Konkordatonun başarıya ulaşması ile kastedilen husus, konkordato talebinde bulunanın mali durumunun düzelmesinin mümkün olup olmadığı veya konkordato teklifinin tasdiki şartlarının yerine gelip gelmeyeceğidir.*” şeklindedir. İİK m. 292'nin gerekçesinde²⁵ de, “*başarıya ulaşma ibaresi ile kastedilen hâller iyileşmenin veya konkordatonun tasdikinin hiç mümkün olmadığı hâller*” olduğu belirtilmiştir²⁶. Bu anlamda konkordatonun başarıya ulaşamamasını, borçlunun mali durumunun düzelmesi (iyileşme) ya da konkordatoda tasdik şartlarının hiç sağlanamaması olarak ifade edilebilecektir²⁷. Bu noktada konkordatonun başarılı olma ihtimalinin ispatı bakımından doktrinde yaklaşık ispatın yeterli olduğu belirtilmektedir²⁸.

Borçlunun konkordato talebi farklı nedenlerle başarıya ulaşamamış olabilir. Ancak konkordatonun başarısızlığı her zaman borçlunun mali durumunun iyileşmemesinden kaynaklanmayabilir. Örneğin, borçlunun teklifinin kesin mühlet süresi içerisinde piyasadaki şartlar sebebiyle değişime uğraması (İİK m. 305/1-a) ya da bu süreçte teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları arasındaki orantının bozulması (İİK m. 305/1-b), borçlunun kaynaklarının alacaklıların taleplerini karşılamaması sebebiyle ya da vadede anlaşılabilmesi ya da farklı bir sebeple alacaklılar tarafından ret oyunun kullanılması (İİK m. 305/1-c), yine borçlunun imtiyazlı alacaklıları ile anlaşma sağlanamaması sebebiyle konkordato tasdik edilememiş

²⁴ İİK m. 287 gerekçesi için bkz <<https://app.e-uyar.com/gerekce/index/97f792de-add6-47f2-ba7f-3ec5992aef9>>; 30.09.2025.

²⁵ İİK m. 292 gerekçesi için bkz <<https://app.e-uyar.com/gerekce/index/97f792de-add6-47f2-ba7f-3ec5992aef9>>; 30.09.2025.

²⁶ Aynı yönde Sarısözen (n 6) 266; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 13) 704.

²⁷ 7101 sayılı Kanun'un 20. Maddesinin Gerekçesi için bkz <<https://app.e-uyar.com/gerekce/index/97f792de-add6-47f2-ba7f-3ec5992aef9>>; 30.09.2025; İsviçre konkordato hukukunda kavramın değerlendirilmesine ilişkin bkz Levent Börü, ‘Borçlunun Mali Durumunun İyileşme Ümidi Olmadığının Açıkça Anlaşılması Durumunda Konkordato Mühleti Kaldırılarak İflâsına Karar Verilmesi Gerektiğine İlişkin İsviçre Federal Temyiz Mahkemesi Kararı Üzerine Bazı Değerlendirmeler’ 2020 16 (46) MİHDER 525 vd.

²⁸ Sarısözen (n 5) 266.

olabilir. Görüldüğü üzere konkordatoda her zaman borçlunun iyileşmesinin olmaması sebebiyle başarısızlık sonucu doğmamaktadır. Nitekim kanun koyucu konkordatonun başarıya ulaşmasını yalnızca iyileşme şartına bağlamamış, tasdik şartlarının gerçekleşmesi hâlinde konkordatonun başarıya ulaşabileceğini, tasdik şartlarının sağlanmış olmasının tek başına konkordatonun başarıya ulaşması sonucunu sağladığını belirtmektedir²⁹.

Diğer yandan borçlunun mali durumu konkordato ile düzelecek olsa bile tasdik şartlarının sağlanamaması sebebiyle de konkordatonun başarıya ulaşamaması söz konusu olabilir³⁰. Bu sebeple konkordatonun başarısızlık ile sonuçlanmasının gerekçede de ifade edildiği üzere iyileşme ve tasdik şartlarının hiç gerçekleşmemesi olarak iki ayrı gerekçeyle incelenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Konkordatonun başarıya ulaşamaması, mali durumun düzelmemesi veya tasdik şartlarının gerçekleşmemesi olarak değerlendirilmektedir³¹. Nitekim doktrinde³² borçlunun mali durumunun düzelmeyeceği anlaşılsa bile tasdik ihtimali varsa konkordato sürecine devam edilmesi ve borçlu hakkında iflâs kararı verilemeyeceği belirtilmektedir. Kaldı ki kanun koyucu da konkordatonun tasdik edilememesi sebebiyle iflâs kararını doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birine bağlamaktadır (İİK m. 308).

Burada borçlunun mali durumunun düzelmesinden (iyileşme) ne anlaşılması gerektiği önemlidir. Kanunda iyileşme kavramının ne anlama geldiği açık olmamakla birlikte her somut durum bakımından iyileşmenin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte iyileşme; borçlunun alacaklarına projede öngörülen şekilde tam ve zamanında ödeme yapabilecek hâle gelmesi, borca batıklık sebebiyle konkordato talep etmişse borca batıklığın ortadan kalkması, ödeme güçlüğünde iken borçlarını ödeyecek hâle gelmiş olması olarak ifade edilmektedir³³.

Diğer yandan borçlunun konkordato ile mali durumunun düzelmesi ve iyileşmenin olduğunun tespiti açısından borçlu tarafından sunulan projeler büyük önem arz etmektedir. Nitekim gerek geçici mühlet gerekse de kesin mühlet borçlu tarafından sunulan projeler üzerinden verilmektedir. Borçlu bu projeleri hazırlarken özenli davranmalı, süreci ciddiye

²⁹ 7101 sayılı Kanun'un 19. Maddesinin Gerekçesi için bkz <<https://app.e-uyar.com/gerekce/index/97f792de-add6-47f2-ba7f-3ec5992aef9>>; 30.09.2025.

³⁰ Doktrinde, konkordatonun başarıya ulaşması hususunda, konkordato talebinde bulunanın mali durumunun düzelmesinin mümkün olup olmadığı ve konkordato teklifinin tasdikinin ihtimal dahilinde olup olmadığına göre bir değerlendirme yapılması gerektiği ileri sürülmektedir. Pekcanitez ve Erdönmez (n 16) 49, 67; Sarısözen (n 6) 337.

³¹ Akyol Aslan (n 2) 73; Budak ve Tunç Yücel (n 3) 355.

³² Pekcanitez ve Erdönmez (n 16) 67; Sarısözen (n 6) 337.

³³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes (n 13) 519; Budak ve Tunç Yücel (n 3) 343; Sarısözen (n 6) 337.

almalı, konkordato sürecini adeta bir zaman kazanma fırsatı olarak görmemeli ve konkordato ile borçlarını ödeme konusunda samimi olmalıdır. Nitekim iyileşme, borçlunun çabasına da dayanmaktadır.

Konkordatonun başarıya ulaşması borçlunun mali durumunun düzelmesi ve tasdik şartlarının bulunmasını kapsamakta olduğu dikkate alındığında başarıya ulaşamayacağının anlaşılması da bu hâllerin bulunmamasını ifade etmektedir. Başarıya ulaşama hâli değerlendirilirken üzerinde durulması gereken hususlar aşağıda detaylıca değerlendirilmiştir³⁴.

III. TEK BAŞINA KONKORDATONUN BAŞARIYA ULAŞAMAYACAĞININ ANLAŞILMASI SEBEBİYLE BİR SERMAYE ŞİRKETİ HAKKINDA İFLÂS KARARI VERİLMESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Konkordatonun başarısızlığının tek başına borçlunun iflâsına yol açması hususuna dikkatle yaklaşılmalıdır. Nitekim bu sonucun gerek hukuki gerekse de ticari hayat bakımından olası olumsuz sonuçlarının ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Yargıtay lafzi yorum yaparak tek başına konkordatonun başarısızlığı sebebiyle iflâs kararı verileceğini belirtmektedir. Yargıtay³⁵ İİK m. 292’de konkordatoda özel iflâs sebepleri düzenlendiği ve bu hâllere dayanılarak iflâs kararı verilirken ayrıca doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin aranmayacağı, çünkü kötüniyetli borçluların konkordato talep ettiğinde karşılaşacağı riski göstererek projesini sunarken azami gayret sarf etmesi gerektiği, aksi hâlde medeni ceza olarak iflâs ile karşılaşacağı, kanun koyucunun doğrudan iflâs sebebini arasaydı 308’de olduğu burada da açıkça belirteceği, kanunda düzenlenen iflâs sebeplerinin de bundan ağır olmadığı, borçlunun aciz hâlinde olduğunu belirtmesiyle borca batık olmasa bile hakkında iflâs kararı verilebileceği gerekçeleriyle borçlunun doğrudan iflâsına karar verilebileceği görüşündedir. Doktrinde ise konkordatonun başarıya ulaşamaması ve bunun sonucunda iflâs kararı verilmesine ilişkin çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Pekcanitez/Erdönmez’e göre, mühlet içerisinde borçlunun mali durumunun düzelmeyeceği açıkça ortaya çıksa bile konkordatonun tasdiki ihtimali varsa borçlunun iflâsına karar verilmemelidir; zira bu hâlde konkordato bir borç tasfiyesi işlevi görecektir; hem mali

³⁴ Bkz Başlık III.

³⁵ Yargıtay 6 HD, 1537/2222, 27.5.2025; Yargıtay 6 HD, 613/1183, 20.3.2025; Yargıtay 23 HD, 1076/4145, 9.12.2020; Yargıtay 6 HD, 1817/2077, 29.5.2023.

durumda düzelme hem de tasdik mümkün değilse ancak bu hâlde borçlunun iflâsına karar verilmelidir³⁶.

Budak/Tunç Yücel'e göre, konkordato talep eden borçlu hakkında iflâsa karar verilebilmesi için konkordatonun başarıya ulaşma ihtimali hiçbir şekilde mevcut olmamalı, hem iyileşme ihtimali hem de tasdik edilme ihtimalinin her ikisinin de gerçekleşme ihtimalinin açıkça mevcut olmaması hâlinde iflâsa karar verilecektir³⁷. Bununla birlikte Tunç Yücel'e göre, iflâs kararı verilebilmesi için doğrudan iflâs hâllerinden birinin bulunması gerekmemektedir³⁸.

Budak/Kale geçici mühlet sonrası, kesin mühlet verilmeyen dönem için belirttikleri görüşlerinde, konkordatonun başarıya ulaşma ihtimali bulunmaması sebebiyle kesin mühlet verilmeyen her durumda başkaca koşul aranmadan iflâsa karar verilmesi hâlinde telafisi güç sorunların ortaya çıkacağını, kanun koyucunun İİK m. 292 ile amacının, borçlunun mühlet içerisinde eylem ve işlemleriyle alacaklılarına zarar vermesinin önüne geçmek olduğunu, kesin mühlet kararı verilmeyen bu geçiş döneminde kanun koyucunun bu amacı taşımadığını belirtmekte ve bu sebebe dayanılarak iflâs kararı verilirken doğrudan doğruya iflâs koşullarının aranmasının yerinde olacağını belirtmektedir³⁹.

Sarisözen'e göre, tasdik talebinin reddinde doğrudan iflâs sebeplerinden birinin gerçekleşmesi aranırken mühletin kaldırılması aşamasında aranmaması çelişkili bir husus olup bu çelişkinin aşılması ancak kanunun konuluş amacıyla olacaktır; zira kanun koyucu herhâlde tasdik yargılamasında iflâs kararı için doğrudan doğruya iflâs sebeplerini ararken bundan daha önceki bir aşamada bu sebepleri aramıyor olamayacaktır; bu aşamada da doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin aranmasında fayda vardır⁴⁰. Sarisözen de mali durumda iyileşme olmasa bile tasdik ihtimali varsa konkordatonun reddedilmemesi gerektiğini belirtmektedir⁴¹.

Ermenek'e göre, düzenlemenin bu hâli eleştiriye açık olup konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması hâline göre daha somut ve daha ağır nedenler olan tasdik talebinin reddi ve konkordatonun feshi hâllerinde dahi iflâsın açılması için doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden biri aranırken daha soyut olan başarıya ulaşamayacağının anlaşılması

³⁶ Pekcanıtez ve Erdönmez (n 16) 67.

³⁷ Budak ve Tunç Yücel (n 3) 354, 355.

³⁸ Ibid 354.

³⁹ Budak ve Kale (n 5) 635, 636.

⁴⁰ Sarisözen (n 5) 276.

⁴¹ Ibid 337.

hâlinde doğrudan iflâsın açılmasına karar verilmesi konkordato kurumu içerisinde 7101 sayılı Kanun değişikliği ile yeniden kurulan menfaat dengeleri ile uyumlu değildir⁴².

Eroğlu'na göre, borçlu hakkında doğrudan iflâs sebeplerinden biri bulunmamasına rağmen iflâs kararı verilmesi, değişiklikten önce uygulanan mülga İİK m. 301'in tekrar olacak ve 7101 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler amacına ulaşamayacak, borçlu bir bakıma cezalandırılmış olacak, İİK m. 292/1-b'nin lafzının borçlunun iflâsına karar verilebileceği yönünde yorumlanmasının konkordatoya ilişkin diğer hükümlerle çelişecek ve bu kanunun özüne aykırılık teşkil edecektir⁴³.

Altay/Eskiocak'a göre, İİK'da yer alan iflâsa ilişkin hükümlerin son çare olması sebebiyle borçlu hakkında iflâs sebeplerinden birinin olmaması hâlinde sadece konkordatonun başarıya ulaşamaması sebebiyle iflâs kararı verilmemelidir⁴⁴.

Yardım'ın aksi yöndeki görüşüne göre ise, hukukumuzda tutarı önemli olmaksızın bir borcun ödenmemesi hâlinde dahi iflâs kararı verilebileceği dikkate alındığında İİK m. 292'deki hâlleri iflâs kararı verebilmek için ağır bir yaptırım olduğunu söylemenin güç olduğunu, bu hâllerin tespiti hâlinde iflâs kararı verilmemesi konkordatonun kötüye kullanımının önünü açacağını, borçlunun yıllar sonra hiçbir şey olmamış gibi ticari hayatına devam etmesinin icra iflâs hukukunun sistemine aykırı olduğunu ve İİK m. 292 uyarınca mülletin kaldırılması hâlinde mutlaka iflâs kararı verilmesini belirtmektedir⁴⁵. Bununla birlikte Yardım'a göre, iflâsa karar verilebilmesi için başarı ihtimalinin hiç bulunmaması gerekir, düşük de olsa başarı ihtimali bulunan borçlu hakkında iflâs kararı verilmemelidir⁴⁶.

Yine aksi yönde bir görüş olarak Akyol Aslan'a göre ise, konkordato mülleti içerisinde iyileşmenin mümkün olmaması hâlinde konkordatonun tasdiki ihtimalinin bulunmamasından ayrı olarak iyileşmenin sağlanamayacağının anlaşılması hâlinde konkordato mülleti kaldırılarak borçlunun iflâsına karar verilmelidir⁴⁷.

Hükümün lafzından yola çıkılarak yapılan yorumda İİK m. 292/1-b ile tek başına konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması doğrudan bir iflâs hâli olduğunu

⁴² Ermenek (n 2) 520.

⁴³ Eroğlu (n 5) 794.

⁴⁴ Altay/Eskiocak, s. 294.

⁴⁵ Yardım (n 2) 115.

⁴⁶ Ibid 120.

⁴⁷ Akyol Aslan (n 2) 72.

söylemek gerek konkordato hukuku ile gerekse de iflâs hukuku ile bağdaşmamaktadır. Hüküm adeta sadece konkordatoya başvurusu sebebiyle borçluyu iflâs gibi ağır bir sonuçla karşı karşıya bırakmakta ve borçlunun başarısız başvurusu hakkında başkaca bir iflâs nedeni bulunmamasına rağmen iflâs ile yaptırım altına almaktadır.

Konkordatoda iflâsın açılması sonucunu doğuran İİK m. 292 ile m. 308 arasında temel bir farklılık dikkat çekmektedir. Kanun koyucunun daha mühlet aşamasında başkaca bir sebep aramaksızın maddedeki şartların gerçekleşmesi hâlinde iflâs kararı verilmesini düzenlerken daha ileri bir aşama olan tasdik aşamasında iflâs kararı verilebilmesi için doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin varlığını aradığı görülmektedir. 7101 sayılı kanun değişikliği öncesinde kanun koyucu konkordatonun tasdik edilmemesini ve mühletin kaldırılmasını başkaca bir şart aramaksızın iflâsın açılması için yeterli görmüştür. Mülga İİK m. 301/1 hükmü uyarınca “*Konkordato tasdik olunmaz veya mühlet kaldırılırsa, borçlu iflâsa tabi kişilerden olmasa bile, alacaklılardan birinin 300 üncü maddeye göre yapılacak ilandan itibaren on gün içinde vuku bulacak talebi üzerine borçlunun derhâl iflâsına karar verilir*”. Kanun koyucunun 7101 sayılı değişiklikle birden fazla olan tasdik şartlarından birinin bulunmamasını iflâs kararı için yeterli görmediği ve bununla birlikte bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin bulunmasını aradığı görülmektedir. Bu sebeple de mühlet içerisinde tasdik şartlarının doğmayacağı anlaşılsa bile borçlu iyileşme ümidini koruyorsa borçlu hakkında her durumda iflâs kararı verilmemeli, konkordato talebinin reddi kararı ile süreç sona erdirilmelidir.

Konkordato hukukunda iflâsın açılması sonucunu doğuran tasdik talebinin reddi (İİK m. 308) ya da konkordatonun tamamen feshi (İİK m. 308f) hâllerinde dahi iflâsın açılabilmesi için doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin varlığını arayan kanun koyucunun, borçlunun kusuru olmaksızın bile ortaya çıkabilecek ve süreçte değişikliğe uğrayabilecek başarı ihtimaline iflâs sonucunu bağlaması konkordato ile amaçlanan menfaat dengesine de aykırıdır⁴⁸. Kanun koyucu 7101 sayılı değişiklikle konkordatonun tasdik edilemediği ve tamamen feshi sonucunda dahi iflâs kararı için bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığını aramak yönünde tercihte bulunduğu görülmektedir. Bu sebeple daha önceki bir aşama olan ve hakkında doğrudan doğruya bir iflâs sebebinin de bulunmadığı borçlu bakımından sadece mühlet kaldırılarak konkordato talebinin reddi kararı verilmelidir.

Dürüst bir borçlunun konkordatoyla ulaşmak istediği sonuç dikkate alındığında İİK m. 292/1-b hükmünün tek başına bir iflâs sebebi teşkil ettiği sonucuna ulaşılması konkordatonun

⁴⁸ Sarısözen (n 5) 337; Budak ve Kale (n 5) 635-636; Ermenek (n 2) 519-520; Eroğlu (n 5) 794.

amacına da aykırı olacaktır. Konkordatoya ilişkin hükümler incelendiğinde iflâsa karar verilebilecek hâllerde kanun koyucunun ancak bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığı hâlinde borçlu hakkında iflâs kararı verilebileceğini amaçladığı açıkça görülmektedir⁴⁹. Nitekim bu durum, diğer konkordato hükümleriyle de çelişecektir. Yine iflâs hükümlerinin kamu menfaatine ilişkin ve kamu düzeninden olması sebebiyle konkordatonun başarısızlığı tek başına iflâs sonucunu doğurmamalıdır⁵⁰.

Borçluya konkordato mühleti verilirken konkordatonun başarıya ulaşma ümidinin ispatlanması aranmıştır, buradaki ispat ölçüsü yaklaşık ispattır⁵¹. Bununla birlikte İİK m. 289/2 uyarınca konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması hâlinde borçluya kesin mühlet verileceği düzenlenmiştir. Bu noktada borçlunun konkordatonun başarılı olacağı gerçekçi ve yüksek bir ihtimale dayanmalıdır (İİK m. 286/1-e)⁵². Kesin mühlet bu hâlde verilirken İİK m. 292/1-b uyarınca konkordatonun başarı ihtimalinin hiç olamayacağı gerekçesiyle mühlet içerisinde iflâs kararı verilmesi yine konkordato hükümleriyle çelişecektir.

Borçlu, konkordato mühleti içerisinde konkordato teklifinin başarıya ulaşması için hazırlık yapacak ve alacaklıları tarafından kabulü için çaba gösterecektir⁵³. Bu noktada mühletin kaldırılması sonucunu doğuran, çalışmanın konusu da olan başarıya ulaşamama kavramı bakımından da borçlunun iyiniyetli ve dürüst olup olmadığı da dikkate alınmalıdır. Nitekim konkordato, elinde olmayan sebeplerle borçlarını ödeyemeyecek hâle gelmiş dürüst bir borçlunun korunması amacıyla getirilmiş bir müessesedir⁵⁴.

Konkordatoya başvuran dürüst borçlunun bir sebeple başarısız olan talebi sonucunda iflâsla karşılaşması hukuki güvenlik ilkesine ve ölçülülük ilkesine de aykırıdır. Ölçülü olma, kanuna uygunluğu değil hukuka uygunluğu ifade etmektedir⁵⁵, bir sebeple başarıya ulaşamayacak konkordato talebi sebebiyle her hâlde iflâs sonucunun doğması konkordato hukuku bakımından ölçülü değildir. Nitekim dürüst borçlu borçlarını ödemek ve olası bir iflâstan kaçınmak için konkordatoya başvururken konkordatoya başvurmasaydı iflâs etmeyecek

⁴⁹ Altay ve Eskiocak (n 5) 294; Budak ve Kale (n 5) 635-636; Biçer ve Şua (n 5) 736, 738.

⁵⁰ Budak ve Kale (n 5) 635-636; Altay ve Eskiocak (n 5) 294.

⁵¹ Sarısözen (n 5) 266.

⁵² Pekcanıtez ve Erdönmez (n 16) 52 dp. 102, 53.

⁵³ Cenk Akil, 'Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları (28.02.2018 Tarih ve 7101 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişikliklere Göre)' (2019) (144) TBB Dergisi 229.

⁵⁴ Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2013)1490.

⁵⁵ Muhammet Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler* (Adalet Yayınevi 2009) 208.

durumdaydı. Bu hâlde bir iyileşmeden yararlanmak isteyen dürüst borçlunun bu şekilde iflâs yaptırımına tabi tutulmasına katılmamaktayız.

Bununla birlikte borçlunun konkordato talebinde veya konkordatonun tasdikiinde önceki düzenlemenin aksine 7101 sayılı kanun değişikliğiyle borçlunun dürüst olması şartına yer verilmemiştir. Değişiklik sonucunda doktrinde mühletin kaldırılması ve konkordatonun tasdikiinde dürüstlük kuralının aranıp aranmayacağı tartışmalıdır⁵⁶. Doktrinde bir görüşe göre konkordato, borçlu ile birlikte alacaklılar ve kamunun menfaatine hizmet etmekte ve bir ekonomi politikası olarak kullanıldığı gerekçesiyle konkordato talebi ya da tasdikiinde borçlunun dürüst olma şartı kaldırılmıştır⁵⁷. Katıldığımız bir diğer görüşe göre ise, dürüstlük şartı bazı özel hükümlerde (İİK m. 292/1-c, m. 308f) ve genel hükümler (TMK m. 2 ve HMK m. 29) uyarınca hâlen geçerlidir⁵⁸.

Bu çerçevede borçlu konkordato talebinin başarıya ulaşmasında göstereceği çabada dürüst ve iyiniyetli olmalıdır. Bununla birlikte borçlunun dürüstlüğü aykırı davranışı tek başına mühletin kaldırılması sonucunu doğurmamalıdır⁵⁹. Ancak konkordatonun başarıya ulaşmasında projelerin gerçekçi olması, borçlunun borçları, alacakları ve hakları hakkında dürüst davranması konkordatonun başarıya ulaşmasında en büyük etkidir. Borçlunun projede hileli davranışlarla konkordatonun başarılı olma ihtimalini gerçeğe aykırı şekilde göstererek mühletin avantajlarından yararlanmasının önüne geçilmelidir. Bu noktada konkordatonun başarı ihtimalinin özellikle İİK m. 292/1-c’de düzenlenen alacaklıları zararına hareket etmesi ihtimaliyle birlikte değerlendirilmelidir. Bu süreçte borçlu iyileşme ümidini koruduğunu somut delillere dayandırarak ispat etmelidir.

Borçlu konkordato talebinde bulunurken mali durumunu iyileştirmeyi amaçlamıştır; borçluya verilen mühlette borçlunun bu amacına ulaşması için yapacağı işlemler komiser tarafından denetlenecektir. Konkordatoda borçluya mühlet verilmesiyle birlikte önce geçici konkordato komiseri (İİK m. 287/3) kesin mühletin verilmesiyle de komiser görevine devam eder (İİK m. 289/3). Kanunda açıkça konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olup

⁵⁶ Süha Tanrıver, ‘Konkordatonun Tasdik Şartı Olarak Dürüstlük Koşulu’, Makalelerim (Asil Yayın Dağıtım 2005) 303-311; Sarisözen (n 5) 126; Sema Taşpınar Ayvaz, ‘Konkordatonun Tamamen Feshi’, 7101 sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği 16. Antalya Toplantısı, 5-6 Ekim 2018 (T.C. Adalet Bakanlığı Yayınları 2019) 197-225; Yardım (n 2) 84 vd.

⁵⁷ Süha Tanrıver, ‘İflas Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Temel Problemler ve Çözüm Arayışları’, Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği Toplantısı 12. Antalya Toplantısı (Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2017) 253.

⁵⁸ Budak ve Kale (n 5) 600; Börü (n 27) 530.

⁵⁹ Aynı yönde Yardım (n 2) 88.

olmadığının komiser tarafından yakından inceleneceği, projenin tamamlanmasına katkıda bulunması, konkordatonun seyri ve borçlunun güncel mali durumu hakkında mahkemeyi bilgilendirmek açıkça görevleri arasında sayılmıştır (İİK m. 290). Konkordato komiserinin bu görevlerini yerine getirmesi soyut ifadelerle olmamalıdır. Borçlunun iyileşme ihtimalinin olmadığı dayanakları ile ortaya konmalıdır. Konkordato komiseri süreci en yakından takip eden kişi olarak raporlarını gerçekçi düzenlemeli ve iyileşme ümidinin korunduğuna raporlarında mutlaka yer vermelidir. Zira komiser raporları konkordato sürecinde yapılan işlemleri ve borçlunun mali durumunu gösterir. Mahkeme komiser raporu uyarınca duruşma açacak ve değerlendirme yapacaktır⁶⁰.

Borçlunun mali durumunda iyileşme olup olmadığı konusunda komiser raporundaki ifadelerin mahkemece dikkatlice değerlendirilmesi gerekir. Nitekim bu değerlendirme yapılmaksızın verilecek karar borçlunun iflâsı sonucunu doğuracaktır. Rapordaki iyileşmenin olmadığı gerekçeleriyle, somut delilleriyle ortaya konulmalıdır. Nitekim iyileşme olamayacağı hususu, mahkemece değerlendirilecek ve komiser raporları uyarınca mahkemece takip edilecektir.

Komiser, konkordatonun başarılı olma ihtimalini ve projenin makul olup olmadığını belirleyecek, borçlunun malvarlığı durumunu ve mühlet içerisinde malvarlığında meydana gelebilecek olası değişiklikleri tespit edecektir. Yine komiser borçlunun mühlet içerisindeki işlemlerini, faaliyetlerini denetleyecektir. Nitekim komiserin alacaklıların menfaatlerini de korumakla görevlidir. Komiser mühlet içerisinde alacaklıların alacaklarının ödenmesine kullanılacak malvarlığının azalmasını önlemekle görevlidir⁶¹. Bu noktada malvarlığının azalması engellenemiyor ve iflâs alacaklılar bakımından daha elverişli hâle geliyorsa mühletin kaldırılması sonucuna gidilmelidir.

Mahkeme İİK m. 292 uyarınca mühletin kaldırılmasına karar vermeden önce komiserin yazılı raporunu alacak, borçlu ve alacaklıyı ve varsa alacaklılar kurulunu davet ederek dinleyecektir. Bu noktada komiserin raporu hükmün lafzından da anlaşılacağı üzere mühletin kaldırılması kararının dayanağını teşkil edecektir. Komiser raporunda borçlunun mevcut mali durumu detaylıca açıklanmalı, borçlunun konkordato talebinin neden başarıya ulaşamayacağı dayanakları ile gösterilmelidir.

⁶⁰ Aynı yönde bkz Akyürek ve Akyürek (n 15) 255.

⁶¹ Pekcanitez ve Erdönmez (n 16) 74.

Konkordatonun başarıya ulaşamama sonucunun tespiti alacaklıların korunması bakımından da büyük önem taşımaktadır. Her ne kadar konkordatonun amacı borçlunun mali durumunu düzeltmesi amacını taşısa da borçlunun kesin mühleti bu amaç dışında kullanmasına müsaade edilmemelidir. Bu noktada hem konkordato komiseri denetim görevini özenle yürütmeli hem de mahkeme değerlendirmesini titizlikle yürütmelidir.

Nitekim her bir alacaklı, borçlunun projesini kendisi açısından değerlendirmekte ve projenin başarılı bir şekilde gerçekleşeceği düşüncesiyle projeyi kabul etmektedir. İyileşmenin hiç olmayacağı ve tasdik şartlarının da gerçekleşmeyeceği bir ihtimalde başarılı bir konkordatodan bahsedilemeyeceği için mühletin kaldırılması alacaklıların korunması bakımından da bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Mühletin kaldırılması ile iflâs sonucunun doğması ise alacaklılar bakımından her durumda en uygun yol olmayabilir. Özellikle daha önce de ifade ettiğimiz üzere mühlet içerisinde iyileşme ihtimali olmakla birlikte tasdik şartlarını sağlamaması sebebiyle reddedilecek konkordato sonucunda borçlunun iflâsının açılması alacaklıların konkordato projesine göre elde edeceği miktardan daha elverişli olmayabilir. Bu hususta mahkemenin alacaklıları dinlemesi elzemdir.

Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ortamın ticari hayatı etkilemesi kaçınılmazdır. İşte burada borçludan kaynaklanmayan dövizdeki ya da kredi faizlerindeki ani değişimler borçlunun konkordato projesini önemli ölçüde etkilemiş olabilir ve konkordatonun başarısızlığına yol açabilir⁶². Ancak bu durumların geçici olabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Borçlunun konkordato talebinin başarıyla sonuçlanmaması her zaman borçlunun iflâsını sonucunu doğurmamalıdır. Zira borçlu bir sebeple başarısız olduğu konkordato talebi sonucunda her hâlde ticari hayatına devam edemeyecek değildir. Borçlu ticari hayatına daha küçülerek devam edebilir ya da talebi reddedilen borçlu şartları sağlayarak tekrar konkordato talebinde de bulunabilir. Başarısız olan konkordato talebi sonucunda borçlunun iflâsla karşılaşması ağır bir sonuç doğurmaktadır. Burada başarısız konkordato yanında doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin aranması şart olmalıdır. Ancak borçlunun sadece ödemelerinin kesilmesi de söz konusu olabilir; burada bir geçici durum söz konusu olup borçlu sadece nakit sıkıntısı yaşamaktadır⁶³. Bu hâlde borçlu projesini revize edecek ya da bazı değişiklikler yapacak olabilir. Kaldı ki bu borçlu konkordato talep etmemiş olsaydı iflâsla karşılaşmayacaktır. Borçlunun sadece konkordato talep etmesinin ve bu talebinde başarısız

⁶² Benzer değerlendirmeler için Süha Tanrıver, ‘Konkordato Prosedürünün Islahı İle İlgili Bazı Düşünceler’ (2001) 50(3) AÜHFD 1.

⁶³ Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 13) 554.

olmasının sonucunun iflâsa bağlanması konkordato hukukunun amacına aykırıdır. Konkordato, iflâs ile sonuçlanmayı engelleyen, bunun önüne geçen bir iyileştirme kurumudur. Nitekim yukarıda konkordatoda iflâsla karşılaşılabilecek hâller bakımından yaptığımız değerlendirmede de belirttiğimiz üzere kanun koyucu konkordatoda iflâsla karşılaşılabilecek sonuçları her hâlde önemli bir incelemeye tabi tutmuş ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin varlığını aramıştır.

Konkordatonun başarıya ulaşamaması hâlini geçici mühlet ve kesin mühlet aşaması bakımından ortak olarak değerlendirmekteyiz. Ancak belirtmek gerekir ki, konkordatonun başarıya ulaşamamasının daha geçici mühlet aşamasında iken anlaşılması zordur⁶⁴. Nitekim İİK m. 287’de, İİK m. 286 uyarınca belgelerin eksiksiz olarak sunulması ile borçluya geçici mühlet verileceği düzenlenmiştir. Burada sunulan projeler, mühlet içerisinde değişikliğe uğramakta ve projenin son hâli niteliğini taşımamaktadır.

Diğer yandan İİK m. 292/1-d hükmünden de anlaşılacağı üzere borca batık olmayan bir şirketin konkordatodan feragat etmesi hâlinde borçlu şirket hakkında iflâs kararı verilemeyeceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Yargıtay kararlarının aksine borca batık olmayan borçlu şirket de konkordatodan feragat etseydi iflâs sonucuyla karşılaşmayacaktı. Bu hükümden çıkarılacak bir sonuç da kanun koyucu, borca batık olmayan bir şirketin iflâsını zorunlu tutmadığıdır. Dolayısıyla İİK m. 292/1-b bendi ile m. 292/1-d bendi arasındaki bu ilişki dikkate alındığında, b bendi bakımından borca batıklığın ya da diğer bir doğrudan doğruya iflâs hâlinin aranmayacağını söylemek bir çelişki yaratacaktır.

İİK m. 292/1-b kapsamında konkordatonun başarıya ulaşamayacağını anlaşıldığı her hâlde, borçlunun iflâsına karar verilmesi, konkordatonun amacına uygun değildir. Zira borçlunun ön proje teklifi uyarınca alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren tabloyu eklemesi gerekmekte olup (İİK m. 286/1-d) konkordatonun başarıya ulaşamayacağı sonucu sebebiyle doğrudan iflâsın alacaklılar lehine olduğu sonucu konkordatonun amacına uygun olmayacaktır. İİK m. 292 hükmünün bent olarak değil, bir bütün olarak dikkate alınarak sonuca ulaşılması gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim her bent birbirini etkiler niteliktedir.

İşte bu noktada mahkemenin konkordatonun başarıya ulaşamayacağını anlaşılmaması sebebiyle iflâs kararı verilirken borçlunun mali durumunu, mühletin kaldırılmasının alacaklıların korunması bakımından neden elzem olduğunu, iyileşme ve tasdik durumlarının

⁶⁴ Ancak geçici mühlet talebinin reddi hâlinde İİK m. 292’nin uygulanamayacağına ilişkin bkz. Budak ve Tunç Yücel (n 3) 280; Akyol Aslan (n 2) 59. Aksi yönde olması gereken hukuk bakımından bu aşamada da iflâs kararı verilmesi gerektiği ilişkin bkz Pekcanitez ve Erdönmez (n 16) 27.

neden gerçekleşmediğini ve gerçekleşmeyeceğini içeren komiser raporu gerekçeli olmalı ve somut delillere dayanmalı, Aksi hâlde soyut ve dayanaksız ifadelerle dayanan komiser raporu uyarınca konkordatonun başarıya ulaşamama gerekçesi açıklanmaksızın genel bir ifadeyle başarıya ulaşamama sonucu gösterilmesi hâlinde iflâs kararı verilmemelidir.

Yargıtay'ın özellikle İİK m. 292/1-b'de düzenlenen iflâs sebebinin diğer doğrudan iflâs sebeplerinden daha ağır olmadığı gerekçesine katılamamaktayız. Borca batıklık çok ileri bir durumdur. Konkordatonun başarısızlığı ile borca batıklık hususu birbirinden farklıdır. Bir sermaye şirketinin borca batıklığı, şirket aktiflerinin borçlarını karşılamaya yetmemesi olarak tanımlanabilir⁶⁵. Borca batıklık bir iflâs sebebi olarak karşımıza çıkmakla birlikte borca batık olmayan bir şirketin de faaliyetlerine devam etme ihtimalinin bulunduğu söylenebilecektir. Nitekim Yargıtay'ın kararlarına konu olaylarda da borca batık olmayan borçlu şirket konkordato talebinde bulunmasaydı ticari hayatına devam edecekti.

Açıkladığımız sebeplerle kanunun ve konkordatonun amacı doğrultusunda önerimiz borçlu bakımından iflâsın açılması sonucunun doğması için borca batıklık gibi doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin varlığının aranması olup bu husus söz konusu hükümdeki soyut durumu ve konkordatonun diğer hükümleri ile olan çelişkiyi ortadan kaldıracaktır. Nitekim doktrindeki çoğunluk görüş de başarı ihtimalinin hiç bulunmaması hâlinde ancak iflâs kararı verilebileceği yönündedir. Konkordatonun hiç başarılı olamayacağının değerlendirilmesinde borca batıklık gibi bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin aranması hükmün bir bütün olarak lafzına da uygun olacaktır.

İşletmelerin faaliyetlerine devam etmesini amaçlayan konkordato talebi sonucunda kapsamı belirli olmayan, her somut olaya göre değişen bir kavram sebebiyle iflâs sonucunun doğması sonucu konkordato hukuku bakımından da amaçlanan bir sonuç değildir. Özellikle konkordatonun başarısızlığı sebebiyle iflâs kararı verilirken borçlunun davranışlarının, iyileşme durumunun olmadığı tespiti ve borçlu yönünden iflâstan başkaca bir sonucun olmadığı konkordatonun amacı dikkate alınarak gerekçelendirilmelidir. Bu husus, iflâsın son çare olmasına da uygun olacaktır. Kanunda yapılacak değişiklikler diğer konkordato hükümleri ve konkordatonun amacı ile de çalışmayacak şekilde konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması hâlinde iflâs sonucunun doğması için doğrudan iflâs sebeplerinin aranması gibi daha somut sebeplerin burada da aranması yönünde değişiklik yapılarak İİK m. 292 hükmü dolayısıyla ortaya çıkan bu yorum farklılıklarının giderilmesi yerinde olacaktır.

⁶⁵ Oğuz Atalay, *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi* (2. Baskı, Güncel Yayınevi 2007) 20.

SONUÇ

Konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması İİK m. 292/1-b’de özel bir iflâs sebebi olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte hükmün lafzından yola çıkıldığında başkaca bir şartın aranmadığı anlaşılabilir. Konkordatonun amacı bağlamında değerlendirme yapıldığında hükmün tek başına iflâs sebebi olduğunu söylemek güçtür. Nitekim iflâs ağır bir sonuçtur ve iflâsa son çare olarak başvurulmalıdır. Bununla birlikte Yargıtay’ın söz konusu hüküm bakımından verdiği kararlarda başkaca bir sebep aramaksızın sadece başarıya ulaşamama gerekçesiyle iflâs kararı verilebileceği görüşünde olduğu görülmektedir.

Konkordatonun başarıya ulaşma ihtimali, borçlunun mali durumunun düzelmesi veya konkordatonun tasdik edilmesi ihtimallerini kapsamaktadır. Bu sebeple mali durumu düzelme bile ya da tasdik edilemeyecek ancak iyileşme durumu korunuyorsa sadece mühlet kaldırılarak talebin reddine karar verilmeli ancak iflâs kararı verilmemelidir. Yine borçlunun konkordato talebinin tasdiki ihtimali korunuyorsa iyileşme olmaması sebebiyle iflâs kararı verilmemeli, burada iyileşme olmadığı ölçüsü dikkatli değerlendirilmelidir. Bu ölçünün de somut ve objektif olarak bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin bulunması ile değerlendirilebileceği kanaatindeyiz.

Dürüst bir borçlunun konkordatoyla ulaşmak istediği sonuç karşısında İİK m. 292/1-b’nin tek başına bir iflâs sebebi olduğu sonucuna ulaşılması konkordatonun amacına da aykırıdır. Nitekim konkordato sürecinde mühlet kararından sonraki bir aşama olan ve iflâsın açılması sonucunu doğuran tasdik talebinin reddi ya da konkordatonun tamamen feshi hâllerinde dahi ancak doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin bulunması hâlinde borçlu hakkında iflâs kararı verilebileceği düzenlenmiştir (İİK m. 308, m. 308/f).

Diğer yandan konkordatonun başarıya ulaşamaması sebebiyle iflâs kararı verilmesini düzenleyen İİK m. 292’de d) bendinde borca batık sermaye şirketinin konkordatodan feragat etmesi hâlinde hakkında iflâs kararı verileceği düzenlenmiştir. Söz konusu hükümden yola çıkılarak borca batık olmayan bir borçlunun konkordatodan feragat etmesi hâlinde hakkında iflâs kararı verilemeyecektir. Kanun koyucunun borca batık olmayan borçlunun iflâsını amaçlamadığı açıktır.

Konkordatonun başarısızlığı sebebiyle iflâs kararı verilirken borçlunun davranışlarının, iyileşme durumunun olmadığının tespiti ve borçlu yönünden iflâstan başkaca bir sonucun olmadığı konkordatonun amacı dikkate alınarak gerekçelendirilmelidir. Bu husus, iflâsın son

çare olmasına da uygun olacaktır. Bu kapsamda borçlunun iyiniyetli ve dürüst davranması, projesinde samimi olması, komiserin konkordatonun başarıya ulaşamayacağını gösteren raporu gerekçeli olmalı ve somut delillere dayanmalıdır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere genel kabul de başarı ihtimalinin hiç bulunmaması hâlinde ancak iflâs kararı verilebileceği yönündedir. Konkordatonun hiç başarılı olamayacağının değerlendirilmesinde borca batıklık gibi bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin aranması hükmün bir bütün olarak lafzına da uygun olacaktır.

Konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması hâlinde iflâs sonucunun doğması için diğer konkordato hükümleri ve konkordatonun amacı ile de çelişmeyecek şekilde borca batıklık gibi somut doğrudan iflâs sebeplerinden birinin burada da aranması yönünde kanunda değişiklik yapılarak İİK m. 292 hükmü dolayısıyla ortaya çıkan bu yorum farklılıklarının giderilmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyol Aslan L, ‘7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Adi Konkordatoda Borçlunun Doğrudan Doğruya İflâsına Karar Verilebilecek Hâller’ (2019) 15(42) MİHDER 41-104.
- Akyürek A ve Akyürek R, *Konkordato Hukuku* (Yetkin Yayınları 2019).
- Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (4. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018).
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *İcra ve İflâs Hukuku* (9. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Aşık İ, Oruç Y, Tok O, Saçar ÖF ve Aşit R, *İcra ve İflâs Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Atalay O, *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi* (2. Baskı, Güncel Yayınevi 2007).
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Biçer L ve Şua MF, ‘Borca Batık Olmayan Bir Sermaye Şirketinin Konkordato Talebinin Başarıya Ulaşamayacağı Kesin Mühlet İçinde Anlaşıldığında Mahkeme Re’sen ve Başka Bir İnceleme Yapmaksızın İflâsa Karar Vermeli Midir?’ (2021) 18(2) YÜHFD 727-741.
- Börü L, ‘Borçlunun Mali Durumunun İyileşme Ümidi Olmadığının Açıkça Anlaşılması Durumunda Konkordato Mühleti Kaldırılarak İflâsına Karar Verilmesi Gerektiğine İlişkin İsviçre Federal Temyiz Mahkemesi Kararı Üzerine Bazı Değerlendirmeler’ (2020) 16(46) MİHDER 515-532.

Budak AC ve Kale S, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Yeşilova B (edt), *Madde 308* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).

Budak AC ve Tunç Yücel M, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Yeşilova B (edt), *Madde 292* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).

Buruloğlu E ve Reyna Y, *Konkordato Hukuku* (Yörük Matbaası 1968).

Doğan E, *Konkordatonun Tasdiki Yargılaması* (Yetkin Yayınları 2020).

Erdönmez G, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2019).

Ermenek İ, ‘Borca Batıklık Nedenine Dayalı Konkordatoda Geçici Mühletin Kaldırılması’ (2020) 1(64) *Adalet Dergisi* 507-530.

Eroğlu O, ‘İflâs Dışı Adi Konkordato Mühleti İçerisinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilecek Durumlar’ (2019) 27(3) *SÜHFD* 785-807.

Görgün LŞ, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2025).

Kale S, ‘7101 Sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflâs Dışı Adi Konkordato’ (2018) 5(1) *İstanbul Medipol Üniversitesi HFD* 213-270.

Kuru B, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2013).

Özekes M, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler* (Adalet Yayınevi 2009).

Öztekin S, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Yeşilova B (edt), *Madde 285* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).

Pekcanıtez H ve Erdönmez G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (Vedat Kitapçılık 2018).

Pekcanıtez H, Atalay O, Sungurtekin Özkan M ve Özekes M, *İcra ve İflâs Hukuku* (9. Baskı, On İki Levha Yayınları 2022).

Postacıoğlu İ, *Konkordato* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1965).

Sarısözen MS, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).

Tanrıver S, ‘İflas Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Temel Problemler ve Çözüm Arayışları’, *Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği Toplantısı 12. Antalya Toplantısı* (Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2017).

Tanrıver S, ‘Konkordato Prosedürünün Islahı İle İlgili Bazı Düşünceler’ (2001) 50(3) AÜHFD 1-9.

Tanrıver S, ‘Konkordatonun Tasdik Şartı Olarak Dürüstlük Koşulu’, Makalelerim (Asil Yayın Dağıtım 2005) 1085-2005.

Taşpınar Ayvaz S, ‘Konkordatonun Tamamen Feshi’, 7101 sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği 16. Antalya Toplantısı, 5-6 Ekim 2018 (T.C. Adalet Bakanlığı Yayınları 2019).

Yardım ME, ‘İİK m. 292 Çerçevesinde Konkordato Mühletinin Kaldırılması Prosedürü’ (2020) 16(45) 71-132.

Yeşilova B, ‘Yeni Konkordato Hukuku’ içinde Yeşilova B (edt), *Madde 297* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).

Yılmaz E, ‘Borçlunun İhtiyarı İle Kendi İflâsını İstemesi Durumunda Mahkemenin İnceleme Yetkisi’ (1985) (1) Ankara Barosu Dergisi 22-34.

KONKORDATODA ÇEK ALACAKLILARININ DURUMU

STATUS OF CHECK CREDITORS IN CONCORDAT

Araştırma Makalesi

Selin SAYIN ŞAHİN*

ÖZ

Konkordato, vadesi geldiği hâlde borçlarını ödeyemeyen ya da vadesinde ödemeyecek durumda olan borçlunun teklif etmiş olduğu projenin, alacaklıların yeterli çoğunluğu ile kabul edilmesi ve projenin mahkeme tarafından tasdik edilmesi ile sonuç doğuran, borçluya borçlarını yapılandırma imkânı tanıyan bir kurumdur. Konkordato sürecine girmiş olan borçlunun borçları maddi hukuk bakımından çeşitli hukuki ilişkilerden doğmuş olabilir. Bu kapsamda ticari hayatta oldukça yaygın bir şekilde kullanılan çeki bağli bir alacağın da konkordato kapsamında ödenmesi gündeme gelebilir. Esasen çek, bir ödeme aracıdır, bu sebeple çekte bir vade yaratılması mümkün değildir. Buna karşılık hukuk uygulamamızda çek bir kredi aracı olarak da kullanılmış, bu kapsamda ileri tarihli çek uygulaması yaygınlaşmıştır. Bu gelişmeye kayıtsız kalamayan kanun koyucu ise bu hususu yasal düzenlemeye kavuşturmuştur. Konkordato kapsamında ileri tarihli bir çek bakımından tartışma doğuran iki husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki konkordatodan önce bankalara temlik ya da tahsil cirosuyla devredilen çeklerin, konkordato sürecinde borçluya iade edilip edilmeyecekleri meselesidir. İkincisi ise konkordato talebinden önce düzenlenen ileri tarihli çeklerin, mühlet içinde bankaya ibraz edilmesi hâlinde çek hesabında karşılığı varsa bu karşılığın ödenip ödenmeyeceği, karşılığı yoksa karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, çek, ileri tarihli çek, karşılıksız çek, vade, tedbir kararı

ABSTRACT

Concordat is an institution that allows the debtor to restructure its debts, which results in the acceptance of the project proposed by the debtor who cannot pay its debts when due or is unable to pay its debts when due, with a sufficient majority of creditors and the approval of the project by the court. The debts of the debtor who has entered into the concordat process may have arisen from various legal relations in terms of substantive law. In this context, the payment of a receivable based on a check, which is widely used in commercial life, may also be considered within the scope of concordat. In fact, a check is a means of payment, therefore, it is not possible to set a maturity date for a check. On the other hand, in our legal practice, the check has also been used as a credit instrument, and in this context, the practice of post-dated checks has become widespread. The legislator, who could not remain

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1796859

Makalenin Geliş Tarihi: 04.10.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 19.11.2025

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul-İcra ve İflâs Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: selinsayin@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0009-0001-8381-4768

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

indifferent to this development, has legalized this issue. There are two controversial issues regarding a post-dated check within the scope of the concordat. The first of these is whether the checks transferred to the banks by assignment or collection endorsement before the concordat will be returned to the debtor during the concordat process. The second one is whether the post-dated checks issued before the concordat request, if presented to the bank within the respite period, will be paid if there is a provision in the checking account, and if there is no provision, whether a bounced transaction will be made.

Key Words: Concordat, check, post-date check, bounced check, maturity, injunction

EXTENDED SUMMARY

Concordat, is an institution that allows a debtor who is unable to pay its debts when due, or is at risk of not being able to pay them at maturity, to restructure such debts through a project proposed by the debtor, accepted by the majority of creditors required under the Enforcement and Bankruptcy Code (İİK) and confirmed by the court. For the purposes of concordat, the source of the debt is immaterial; debts may arise from various legal relationships. Indeed, checks, which are negotiable instruments, may also be included within the scope of concordat proceedings. The disputes and substantive law regulations inherent in receivables arising from checks necessitate an examination of how such receivables will be affected by concordat. At this point, two issues in particular give rise to debate.

Before addressing these two issues, it is appropriate to examine the question of whether protective measures affecting substantive law may be ordered within concordat, which is in fact the source of all these debates. Pursuant to Article 287/1 of the İİK, the court, together with the decision to grant temporary respite, takes the measures it deems necessary to protect the debtor's assets. In our view, it must be accepted that under İİK Art. 287/1, protective measures concerning substantive law may also be ordered. Although concordat is primarily an institution of enforcement law, it also produces significant substantive legal consequences. Moreover, the purpose of concordat is the repayment of the debtor's debts. This purpose necessarily entails the protection of the debtor's assets. Protecting the debtor's assets may require the imposition of measures that have effects in substantive law. In our view, the criterion for limiting such measures should not be whether the effects of the decision arise in substantive law or enforcement law, but rather whether they are consistent with the purpose of concordat. Accordingly, protective measures that exceed the purpose of concordat and impose an excessive burden on the opposing party should not be granted.

As stated above, two issues give rise to controversy with respect to receivables arising from checks in concordat. The first concerns whether checks endorsed to banks prior to the decision granting respite must be returned to the debtor. Although checks cannot formally contain a maturity clause, Turkish law allows the practice of post-dated checks as a commercial necessity. It is therefore necessary to examine whether the fact that a post-dated check, drawn and endorsed to a bank before the decision granting respite, falls due during the moratorium affects the validity of the assignment. Under Article 294/6 of the İİK, if an assignment agreement has been made prior to the granting of respite in respect of a receivable not yet arisen, or if the receivable has arisen after the granting of respite, such assignment is invalid. A receivable based on a negotiable instrument arises at the time the instrument is drawn. Accordingly, the fact that a check endorsed before the granting of respite falls due during the moratorium

cannot be assessed within the scope of İİK Art. 294/6. In practice, courts in concordat proceedings have ordered provisional measures requiring checks endorsed to banks by debtors subject to concordat, or their proceeds if already collected, to be returned to the debtor. At this point, the type of endorsement is of crucial importance. Unless it is proven that the check was endorsed for collection purposes, the endorsement should be deemed a transfer endorsement. In such case, a provisional measure ordering the return of uncollected checks, or the deposit of their proceeds into the debtor's account if collected, amounts to removing from the bank's assets a right that has already passed into its ownership, thereby constituting a violation of the right to property. By contrast, if the check was endorsed to the bank for collection purposes before the decision granting respite, it should be accepted that a provisional measure may be ordered requiring such checks and their proceeds to be returned to the concordat debtor, without being subject to set-off or blocking.

The second controversial issue regarding check-based receivables in concordat concerns whether, in cases where post-dated checks drawn before the concordat request are presented to the bank during the moratorium, the bank should make payment if there are sufficient funds in the account, and whether a dishonor notation should be entered if there are not. When granting respite, or during the moratorium, the court may order that the debtor's payments be subject to the administrator's consent. In such cases, if the administrator authorizes payment of the check receivable, the drawee bank will pay; conversely, if the administrator does not consent, payment cannot be made. If the debtor's payments have not been made subject to the administrator's consent, then the check receivable—being considered subject to concordat—should not be paid during the moratorium, but instead must be satisfied within the concordat project. It must further be considered whether, in cases where the check receivable is not paid during concordat, the check should be marked as dishonored. In situations where payments require the administrator's consent, if the check is not paid, no dishonor notation may be made. In situations where payments are not subject to such consent, in practice courts have issued provisional measures ordering that no dishonor notation be made against the debtor. These measures are grounded in the principle of protecting the debtor's assets. In fact, what poses a real threat to the debtor's assets is not the dishonor notation itself, but the criminal proceedings associated with the offence of issuing bad checks. At this point, the existence of concordat proceedings concerning the offender should be regarded as precluding the negative procedural condition for such criminal proceedings. Thus, the debtor should not be subjected to the threat of criminal liability for bad checks during the concordat process.

GİRİŞ

Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) ve Çek Kanunu² ile düzenlenen, kanunda öngörülen şekil şartlarına uygun olarak bankaya hitaben yazılabilen ve içerdiği alacak yalnızca paraya ilişkin olabilen bir havale senedi olarak tanımlanabilen çek, ticari hayatta oldukça yaygın olarak

¹ Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6102, Kabul Tarihi: 13.1.2011, RG 14.2.2011/27846.

² Çek Kanunu, Kanun Numarası: 5941, Kabul Tarihi: 14.12.2009, RG 20.12.2009/27438.

kullanılmaktadır³. Esasen çek, niteliği itibariyle bir ödeme aracıdır. Buna karşılık hukuk uygulamamızda çek bir kredi aracı olarak da kullanılmış, bu kapsamda ileri tarihli çek uygulaması yaygınlaşmıştır. Bu gelişmeye kayıtsız kalamayan kanun koyucu ise bu hususu yasal düzenlemeye kavuşturmuştur.

Konkordato, vadesi geldiği hâlde borçlarını ödeyemeyen ya da vadesinde ödemeyecek durumda olan borçlunun teklif etmiş olduğu projenin, alacaklıların İcra ve İflâs Kanunu⁴ (İİK) 'da öngörülen yeterli çoğunluğu ile kabul edilmesi ve projenin mahkeme tarafından tasdik edilmesi ile sonuç doğuran, borçluya borçlarını yapılandırma imkânı tanıyan bir kurumdur⁵. Bu kurum ile borçlu, alacaklıları ile anlaşmak suretiyle borçlarını yapılandırma imkânı kazanmaktadır. Bu borçlar maddi hukuk bakımından çeşitli hukuki ilişkilerden doğmuş olabilir. Bu kapsamda çeklerden doğan borçların da konkordato sürecine dahil olması mümkündür.

Çeke bağlı alacakların bünyesinde barındırdığı tartışmalar ve maddi hukuk düzenlemeleri göz önünde bulundurulduğunda bu tür alacakların konkordato sürecinden nasıl etkileneceği hususunun değerlendirilmesi gerektiği aşıkardır. Bu noktada özellikle tartışma doğuran iki husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki konkordatodan önce bankalara temlik ya da tahsil cirosuyla devredilen çeklerin, konkordato sürecinde borçluya iade edilip edilmeyecekleri meselesidir. İkincisi ise konkordato talebinden önce düzenlenen ileri tarihli çeklerin, mühlet içinde bankaya ibraz edilmesi hâlinde çek hesabında karşılığı varsa bu karşılığın ödenip ödenmeyeceği, karşılığı yoksa karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususlarıdır. Bu iki hususu incelemeye geçmeden önce aslında her iki sorunun da temelinde yattığına

³ Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsun Nomer Ertan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (14. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021) 269; Mehmet Bahtiyar, Nihat Taşdelen, Levent Biçer ve Esra Hamamcıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku* (2. Baskı, Beta Yayınevi 2025) 139; Ali Bozer ve Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku* (11. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2024) 231; Abuzer Kendigelen ve İsmail Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku* (8. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2024) 281; Abuzer Kendigelen, *Çek Hukuku* (6. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2021) 42; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (22. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018) 309; Ümit Yılmaz, *Çekte İbraz ve Ödeme* (1. Baskı, Seçkin Yayınevi 2023) 32.

⁴ İcra ve İflâs Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 9.6.1932, RG 19.6.1932/2128.

⁵ İbrahim Aşık, Yakup Oruç, Ozan Tok ve Ömer Faruk Saçar, *İcra ve İflâs Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi 2024) 686; L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı, Yetkin Yayınevi 2024) 639; Mehmet Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Beta Yayınevi 2021) 596; Abdurrahim Karslı, *İcra ve İflâs Hukuku* (4. Baskı, Filiz Kitabevi 2022) 848; Mustafa Reşit Belgesay, *İcra ve İflâs Hukuku Sentetik Bölüm* (2. Baskı, Fakülteler Matbaası 1953) 11; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku* (11. Baskı, Yetkin Yayınevi 2025) 682; Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınevi 2024) 121; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 10; Baki Kuru, *İflâs ve Konkordato Hukuku* (Sevinç Matbaası 1971) 404. Konkordatodan hukuki niteliğine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Selçuk Öztek, Ali Cem Budak, Müjgan Tunç Yücel, Serdar Kale ve Bilgehan Yeşilova, *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınevi 2023) 152 vd.

inandığımız konkordato sürecinde alınabilecek muhafaza tedbirleri kapsamında maddi hukuka yönelik tedbir kararı verilip verilemeyeceği meselesi üzerinde durulacaktır.

I. ÇEK KAVRAMI VE ÖZELLİKLE İLERİ TARİHLİ ÇEK UYGULAMASI

Türk Ticaret Kanunu ve Çek Kanunu ile düzenlenen çek, kanunda öngörülen şekil şartlarına uygun olarak bankaya hitaben yazılabilen ve içerdiği alacak yalnızca paraya ilişkin olabilen bir havale senedir⁶. Çekte üç taraf vardır: Bunlar keşideci, banka ve lehtardır⁷. Keşideci, çek keşide etmek suretiyle, muhatap banka nezdinde işleyen hesabı üzerinden lehtara ödeme yapılmasını ister. Çekin bu özelliğinden hareketle çifte yetki veren bir havale işlemi olduğu ifade edilmektedir⁸. Çek, bono ve poliçenin aksine belirli vadede bir miktar paranın ödenmesini sağlamaz, çek para yerine geçen bir ödeme aracı niteliğindedir⁹.

Çekin bir ödeme aracı olması sebebiyle, kural olarak çekin bir vadeye bağlanması mümkün değildir. Ancak hukukumuzda çek, aynı zamanda bir kredi aracı olarak da algılanmış¹⁰, çekin zorunlu unsurlarından olan düzenleme tarihini ileri bir tarih olarak göstermek suretiyle “vadeli çek” olarak adlandırılan senetler geniş bir uygulama alanı bulmuştur¹¹. İleri tarihli (vadeli) çek uygulamasının fazlasıyla yaygınlaşması sonucunda kanun koyucu tarafından da bu tür bir uygulamaya cevaz veren düzenlemeler öngörülmüştür. Bu amaçla Çek Kanunu’nda önemli iki değişiklik yapılmıştır. İlk olarak geçici madde 1/5 ile 31/12/2011 tarihine kadar çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce bankaya ibrazının geçersiz olduğu düzenlenmiştir. Söz konusu geçici maddenin uygulaması, yapılan değişikliklerle defalarca kez uzatılmıştır. Son olarak 2023 yılında yapılan değişiklik¹²

⁶ Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan (n 3) 269; Bozer ve Göle (n 3) 231; Kendigelen (n 3) 42; Kendigelen ve Kırca (n 3) 281; Çağatay Serdar Şahin, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2020) 338.

⁷ Bozer ve Göle (n 3) 235; Kendigelen (n 3) 45; Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan (n 3) 270.

⁸ Keşideci, çek keşide etmek suretiyle muhatap bankaya ödeme, lehtara ise alacağını tahsil etme yetkisi vermektedir. Bozer ve Göle, (n 3) 231. Çekin hukuki niteliğine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Kendigelen (n 3) 42 vd.

⁹ Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (26. Baskı, Yetkin Yayınevi 2022) 225; Seza Reisoğlu, *Çek Hukuku*, (1.Baskı, 2011) 39; Kendigelen (n 3) 47.

¹⁰ Haluk Tandoğan, ‘Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkardıkları Sorunlar’ (1981) 11(2) BATIDER 68, 69.

¹¹ Kendigelen ve Kırca (n 3) 314; Kendigelen (n 3) 270; Bozer ve Göle, (n 3) 336.

¹² 7491 sayılı Kanun ile yapılan son uzatma için bkz. Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 7491, Kabul Tarihi: 27/12/2023, RG 28.12.2023/32413.

31.12.2025 tarihine kadar çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce bankaya ibrazının geçersiz olacağı düzenlenmiştir.

Bu hususta getirilen ikinci düzenleme ise 2025 yılı sonundan itibaren uygulama alanı bulacak olan Çek Kanunu m. 3/8 hükmüdür. Söz konusu hükme göre “Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihinden önce ibraz edilen çekin karşılığının Türk Ticaret Kanununun 707 nci maddesi uyarınca kısmen veya tamamen ödenmemiş olması halinde, bu çekle ilgili hukuki takip yapılamaz. İleri düzenleme tarihli çekle ilgili olarak hukuki takip yapılabilmesi için, çekin üzerindeki düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde bankaya ibraz edilmesi ve karşılıksızdır işlemine tâbi tutulması şarttır.” Benzer şekilde 2016 yılında Çek Kanunu m.5/1’de yapılan değişiklikle karşılıksız çek bakımından cezai sorumluluğun doğması için çekin “üzerinde yazılı düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde” muhatap bankaya ibraz edilmiş olması gerekmektedir. Yukarıda yer verilen düzenlemelerden hareketle bugün için kanun koyucunun taraflar arasındaki çekin vadeye bağlanması yönündeki ortak iradeye itibar ettiği görülmektedir¹³.

II. KONKORDATODA ÇEK ALACAKLILARININ DURUMU

A. Genel Olarak

Konkordato, vadesi geldiği hâlde borçlarını ödeyemeyen ya da vadesinde ödemeyecek durumda olan borçlunun teklif etmiş olduğu projenin, alacaklıların İİK’da öngörülen yeterli çoğunluğu ile kabul edilmesi ve projenin mahkeme tarafından tasdik edilmesi ile sonuç doğuran, borçluya borçlarını yapılandırma imkânı tanıyan bir kurumdur¹⁴. Hakkında konkordato talebi bulunan borçlunun, borçları maddi hukuka göre çeşitli hukuki ilişkilerden doğmuş olabilir. Bu kapsamda ticaret hayatında yaygın olarak nakit para yerine kullanılan kambiyo senetlerinin ve özellikle çeklerin de konkordato çerçevesinde ödenmesi gündeme gelebilecektir. Kambiyo senedi alacaklıları da diğer alacaklılar gibi yapılacak ilan üzerine alacaklarını bildirmelidir¹⁵. Ancak alacak bildiriminde bulunulmamış olması hâlinde de bu alacaklar konkordatoya tâbi olacak, proje kapsamında ödenecektir.

¹³ Kendigelen (n 3) 276.

¹⁴ Aşık, Oruç, Tok ve Saçar (n 5) 702; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 5) 639; Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 5) 596; Karslı (n 5) 848; Sarısözen (n 5) 121; Hakan Pekcanıtez ve Güray Erdönmez, 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018) 4; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 5) 682; Altay ve Eskiocak (n 5) 10.

¹⁵ Kambiyo senedine bağlı alacakların bildirilmesine ilişkin bkz. Levent Börü, ‘Adi Konkordatoda Alacaklıların Alacaklarını Bildirmesi’ (2019) 10(1) İnÜHFD 173, 183. Bu alacakların nisabın belirlenmesine etkisine ilişkin

Çeke bağlı alacakların bünyesinde barındırdığı tartışmalar ve maddi hukuk düzenlemeleri göz önünde bulundurulduğunda bu tür alacakların konkordato sürecinden nasıl etkileneceği hususunun değerlendirilmesi gerektiği aşıkardır. Bu noktada özellikle tartışma doğuran iki husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki konkordatodan önce bankalara temlik ya da tahsil ciroyuyla devredilen çeklerin, konkordato sürecinde borçluya iade edilip edilmeyecekleri meselesidir. İkincisi ise konkordato talebinden önce düzenlenen ileri tarihli çeklerin, mühlet içinde bankaya ibraz edilmesi hâlinde çek hesabında karşılığı varsa bu karşılığın ödenip ödenmeyeceği, karşılığı yoksa karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususlarıdır. Uygulamada mahkemelerin ilk hâlde çeklerin ya da bedellerinin iadesine, ikinci hâlde ise karşılıksızdır işleminin yapılmasının engellenmesine ilişkin ihtiyati tedbir kararları verdiği görülmekte ve bu suretle alacaklıların maddi hukukun kendilerine tanıdığı hakları kullanmaları engellenmektedir. Bu iki hususu incelemeye geçmeden önce aslında her iki sorunun da temelinde yattığına inandığımız konkordato sürecinde alınabilecek muhafaza tedbirleri kapsamında maddi hukuka ilişkin tedbir kararı verilip verilemeyeceği meselesinin değerlendirilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

B. Maddi Hukuka İlişkin Tedbir Kararı Verilip Verilemeyeceği Meselesi

İİK m. 287/1 hükmü uyarınca “*Mahkeme, geçici mühlet kararı ile birlikte borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü tüm tedbirleri alır.*”. Konkordatonun bir çekişmesiz yargı işi olması ve kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulanması sebebiyle bu tedbirlerin mutlaka geçici mühlet kararının verildiği esnada alınması gerekli olmayıp mühlet süresi içinde de çeşitli tedbirlere hükmedilmesi mümkündür¹⁶. Kanunda geçen “*gerekli gördüğü tüm tedbirleri*” ifadesinin nasıl anlaşılması gerektiği, özellikle maddi hukuk bakımından etkiler doğuran tedbir kararlarının alınıp alınamayacağı hususu önem arz etmektedir. İflâs erteleme döneminde bu hususta hâkim görüş¹⁷ ve Yargıtay kararları¹⁸ mahkemelerce maddi hukuka yönelik karar alınamayacağı yönündeydi.

Konkordato uygulamasında ise bu hususta iki görüş bulunmaktadır. Bir görüşe¹⁹ göre mahkemenin, İİK m. 287/1 kapsamında alacağı tedbirler takip hukukuna ilişkin olmalı,

bkz. Levent Börü, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2023) 68-69.

¹⁶ Görgün/ Börü / Kodakoğlu (n 5) 648; Sarısözen (n 5) 227 vd.

¹⁷ Timuçin Muşul, *İflâsın Ertelenmesi* (2. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2010) 210.

¹⁸ Yargıtay 23 HD, 782/4746, 20.06.2014.

¹⁹ Sarısözen (n 5) 250; Şahin (n 6) 137-138, Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası (n 5) 551; Pekcanitez ve Erdönmez (n 5) 31 Mahkemelerin maddi hukuka yönelik kararlar alabileceğinin kabulü hâlinde mühlet

mahkeme maddi hukuka yönelik sonuçlar doğuran tedbirler almaktan kaçınılmalıdır²⁰. Bu kapsamda örneğin alacakların muacceliyet kazanmasına, temerrüde, hak ve defilerin kullanılmasına, takasın engellenmesine etkisi olan kararların verilemeyeceği kabul edilmektedir²¹. Bu görüşe göre mahkemenin tedbir kararını yaklaşık ispat düzeyinde bir inceleme ile verecek olması, maddi hukuka yönelik karar verilemeyeceğinin kabulünü gerektirir. Zira aksinin kabulü alacaklıyı telafisi imkânsız birtakım zararlarla karşı karşıya getirecektir²². Öte yandan bu karardan zarar görenlerin hâkimin sorumluluğu hükümleri uyarınca açacağı dava kapsamında Devlet tarafından ödenen tazminatın hâkime rücu edilmesi de hâkimi zor durumda bırakacaktır²³. Keza bu görüşü savunan Erdönmez'e göre her ne kadar konkordato maddi hukuk bakımından sonuç doğuran bir kurum olsa da konkordatonun İİK'da düzenlenen maddi hukuka yönelik etkileri istisnai niteliktedir ve bu sebeple de dar yorumlanmalıdır²⁴.

Doktrinde ileri sürülen bir başka görüşe²⁵ göre ise konkordato iflâsın ertelemesinin aksine yalnızca takip hukuku bağlamında sonuçlar doğurmamakta, maddi hukuka yönelik de sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin borçların yeniden vadelendirilmesi, borçlarda indirim

esnasında ortaya çıkan tüm sorunların tedbir yolu ile halledilmeye çalışılması sonucunun doğabileceğine ilişkin bkz. Hakan Albayrak, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2020) 77.

²⁰ "...İİK 287/1. fıkra, 297. maddenin ikinci fıkrasındaki hallerde dahil olmak üzere, mahkemenin, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Bu hükmün lafzından da anlaşılacağı üzere, malvarlığının muhafazası için alınabilecek tedbirler sınırlı değildir. Konkordato talebi üzerine kanunda öngörülmemiş ancak mahkemece verilebilecek ihtiyati tedbirlerin amacı, konkordato talep eden borçlunun malvarlığı veya işletmesinin bütünlüğünün korunması ve konkordatonun amacına ulaşmasının sağlanmasıdır. 7101 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılan iflâsın ertelenmesi taleplerinde, maddi hukuka ilişkin tedbirlere karar verilemeyeceği kabul edilmekteydi. Konkordatoda ise, maddi hukuka müdahale edebileceğine ilişkin düzenlemeler kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir. (İİK m.294/1, 294/3, 294/4, 294/6, 296/1, 296/2). Yasanın 296. maddesinde, kesin mühletin sözleşmeler bakımından sonuçları üst başlığı ile ilk fıkra, sözleşmenin karşı tarafın konkordato profesinden etkilenip etkilenmediğine bakılmaksızın, borçlunun taraf olduğu ve işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden sözleşmelerde yer alıp da borçlunun konkordato talebinde bulunmasının sözleşmeye aykırılık teşkil edeceğine, haklı fesih sebebi sayılacağına yahut borcu muaccel hale getireceğine ilişkin hükümlerin borçlunun konkordato yoluna başvurulmasında uygulanmayacağına yer verilmiştir. Bu düzenlemeler ve konkordatonun amacı göz önünde tutulduğunda, iflâs erteleme taleplerinde olduğu gibi maddi hukuka ilişkin tedbirlerin alınamayacağına dair kabul şekli yerinde değildir..." İstanbul 17 BAM, 1672/1058, 13.06.2019.

²¹ Sarısözen (n 5) 250; Pekcanitez ve Erdönmez (n 5) 32.

²² Sarısözen (n 5) 250.

²³ Sarısözen (n 5) 250.

²⁴ Güray Erdönmez, 'Konkordato Mühletinin Alacaklılara Etkisi' içinde Muhammet Özkes (edt), *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (Oniki Levha Yayınevi 2020) 18.

²⁵ Oğuz Atalay, 'Konkordato Reformu Hakkında Değerlendirmeler' içinde Muhammet Özkes (edt), *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (Oniki Levha Yayınevi 2018) 218; Yıldırım / Deren Yıldırım (n 5) 608; Rukiye Duran, *Konkordato Mühleti ve Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2020) 99.

yapılması, rehinli alacaklar dışında faiz işlemesinin durması, sözleşmelerde yer alan bazı hükümlerin geçersiz hâle gelmesi, alacağın temlikinin bazı hâllerde geçersiz kılınması, takasın sınırlandırılması gibi hususlar konkordatonun maddi hukuka olan etkilerini gözler önüne sermektedir²⁶. Bu sebeple maddi hukuka yönelik etkileri bulunan kurumun uygulanmasında maddi hukuktan doğan hakların kullanılmasına ilişkin olarak da tedbir kararı verilmesi mümkündür²⁷.

Kanaatimizce İİK m. 287/1 kapsamında maddi hukuka yönelik de tedbir kararlarının verilebileceği kabul edilmelidir. Zira konkordato her ne kadar takip hukukuna ilişkin bir kurum olsa da maddi hukuk bakımından da ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Konkordatonun maddi hukuka etkileri özellikle İİK'nun 294/1, 294/3 ve 294/4 maddelerinde açıkça görülmektedir. Kaldı ki konkordatonun esas amacı borçlunun borçlarının ödenmesidir. Bu amaç ise borçlunun malvarlığının korunmasını zorunlu kılar²⁸. Bu anlamda borçlunun malvarlığının korunması maddi hukuka etkileri olan tedbir kararlarının alınmasını gerekli kılıyorsa konkordatonun başarıya ulaşması, borçlunun borçların ödenmesi için mahkemelerin bu yönde karar alabilmesi

²⁶ Atalay (n 25) 218.

²⁷ Atalay (n 25) 218; Duran (n 25) 99; Müjgan Tunç Yücel, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2020) 210. Bu görüş doğrultuda verilmiş bir BAM kararı: "... Bu kapsamda, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik talep, borçlunun malvarlığının muhafazası kapsamında değerlendirilemez. Teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik karar; maddi hukuk alanında sonuçlar doğuran ve borçlu konkordato talep eden şirkete nazaran üçüncü kişi konumunda olanların maddi hukuktan doğan talep ve def-i haklarını etkileyen tedbirler olarak değerlendirilebilir. Konkordato talebinde, gerek geçici mühlet ve gerekse kesin mühlet süresi içerisinde, üçüncü kişilerin sahip oldukları hakları ve yüklendiği borçları etkileyeceğinden bu konuda tedbir kararı verilemez. Bunun dışında, muhatabın edimini yerine getirip getirmediği, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin şartlarının oluşup oluşmadığı, teminat mektubunda belirtilen miktarın, garantör banka tarafından ödenip ödenmeyeceğine ilişkin ihtilaflar ile muhatap tarafından, teminat mektubunun haksız ve hukuka aykırı bir şekilde veya lehtar ile muhatap arasındaki sözleşmeye aykırı bir şekilde nakde çevrildiği veya çevrileceği iddiası ayrı bir davanın konusunu oluşturmaktadır. Bu şekilde açılacak bir davada, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin engellenmesine yönelik HMK'nın 389 ve devamı mad. gereği tedbir kararı verilmesini her zaman talep edebilir. (Dairemizin 2019/2527 Esas, 2020/741 Karar ve 2019/2035 Esas 2020/245 Karar sayılı kararları) Sonuç olarak, teminat mektubunun hukuki niteliği itibarıyla konkordato talep eden borçlu lehine verilen teminat mektubunun, konkordato davasında, İİK'nın 287 ve devamı maddeleri gereğince nakde çevrilmesinin engellenmesine yönelik tedbir karar verilemeyeceğinden ve ilk derece mahkemesince talebin reddine dair karar hukuka uygun olduğundan..." İstanbul 17 BAM, 1324/741, 09.07.2020.

²⁸ "Konkordato mühleti içinde, borçlunun mal varlığının korunmasına dair ve konkordatonun amacının öngördüğü tüm tedbirlerin alınması gerekir. Konkordato talep eden borçlunun, konkordato işlemlerini gerçekleştireceği bu süreç içinde, icra ve iflâs takiplerine muhatap kılınması ve bir kısım tedbirlerin alınmaması malvarlığının tümüyle elinden çıkmasına yol açabilir. Oysa konkordatoda temel ilke, borçlunun malvarlığının başında bulunması ve işletmesini yeniden sağlam bir yapıya kavuşturmasının sağlanması olduğundan, bu dönemde tedbirlerin alınmaması sonucunda malvarlığının tasfiye edilmesi durumu ile karşılaşması hali konkordato kurumunun amacı ile bağdaşmayacaktır. Zira konkordato, borçlunun mallarının başında kalarak alacaklıların gerekli çoğunluğu tarafından kabul edilen ve mahkemece tasdik edilen konkordato projesine göre, alacaklıları daha iyi bir şekilde ve eşit koşullar altında tatmin etmeyi amaçlamaktadır. Buna karşılık gerekli görülen tedbirlere karar verilmemesi durumunda konkordato ile hedeflenen amaca ulaşılmasını imkânsız kılacaktır." İstanbul 17 BAM, 2680/2187, 13.12.2018.

mümkün olmalıdır. Nitekim İİK m. 287/1’de “*gerekli gördüğü tüm tedbirleri*” ifadelerine yer verilmiş; alınabilecek tedbirler bakımından bir sınırlama getirilmemiştir. Tüm bu sebeplerle İİK m. 287/1 kapsamında alınabilecek tedbirlerin maddi hukuka etkileri olan tedbirler de olabileceği kanaatindeyiz. Kanaatimizce alınabilecek tedbirlerin sınırlandırılması bakımından ölçüt, kararın etkilerini maddi hukukta mı yoksa takip hukukunda mı doğuracağı değil; konkordatonun amacıyla örtüşüp örtüşmediği olmalıdır. Bu kapsamda konkordatonun amacını aşan, aleyhine tedbir kararı verilen taraf için ağır bir yük teşkil eden tedbir kararları alınmamalıdır.

Önemle belirtmek gerekir ki bu başlık altında değerlendirilen husus borçlunun konkordato sürecinde olması sebebiyle malvarlığının korunması için İİK m. 287/1 hükmü uyarınca maddi hukuka yönelik bir tedbir kararının verilip verilemeyeceği hususudur. İİK m. 287/1, ihtiyati tedbire ilişkin HMK m. 389 hükmüne nazaran özel niteliktedir²⁹. Genel hükmün uygulanması için bu hususta özel bir düzenleme bulunmuyor olması gerekmektedir. Dolayısıyla borçlunun konkordato sürecinde olması dolayısıyla alınabilecek tedbir kararları İİK m. 287/1 kapsamında olmalıdır. Ancak maddi hukuka ilişkin uyuşmazlıklar bakımından görevli mahkemenin HMK m. 389 kapsamında bir ihtiyati tedbir kararına hükmetmesi de mümkündür.

C. Mühlet Kararından Önce Bankalara Ciro Edilen Çeklerin Durumu

Ticari hayatta çeklerin, kredi borçlularının, borçlarına karşılık olarak alacaklı konumunda bulunan bankalara ciro ettiği bir ödeme aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Uygulamada “müşteri çeki” olarak adlandırılan³⁰ bu senetler, kredi müşterisi tarafından borcuna karşılık olarak bankalara ciro edilen çekler olarak karşımıza çıkmaktadır³¹. Konumuz kapsamında mühlet kararından önce alacaklı bankaya ciro edilen çeklerin, mühlet içinde muaccel hâle gelmesinin temlik işlemini geçersiz hâle getirip getirmeyeceği ve bankalar tarafından çeklerin ya da tahsil edilmişse çek bedellerinin konkordato sürecinde bulunan borçluya iade edilip edilmeyeceği hususları incelenecektir.

²⁹ “İİK’nın 287/1 maddesinde, konkordato talebi üzerine, mahkeme, 286. Maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olduğunu tespit ettiği takdirde derhal geçici mühlet kararı vereceği ve 297. Maddenin 2. Fıkrasında belirtilen haller de olmak üzere, borçlunun mal varlığının muhafazası için gerekli gördüğü tüm tedbirleri alacağı belirtilmiştir. HMK’nın 406/2. Maddesindeki düzenleme ile geçici hukuki korumalara ilişkin diğer kanunlarda yer alan özel hükümler saklı tutulmuştur. İİK’nın, 287. Maddesinde belirtilen düzenleme, HMK’nın 389. ve devamı maddelerinde belirtilen düzenlemeye göre özel niteliktedir. Genel hükümler ancak özel hükümlerde düzenleme yoksa olayın niteliğine uygun düştüğü sürece kıyasen uygulanabilir...” İstanbul 17 BAM, 415/457, 01.04. 2021.

³⁰ Yargıtay HGK, 19-817/ 1145, 30.05.2018.

³¹ Albayrak (n 19) 76.

1. Çeklerin Mühlet İçinde Muaccel Hâle Gelmesi

Kıymetli evrak hukuku bağlamında çekin bir vade kaydı içermesi mümkün olmasa da ticari hayatın gerekliliği olarak hukukumuzda ileri tarihli çek uygulamasına izin verildiği görülmektedir. Mühlet kararından önce keşide edilmiş ve alacaklı bankaya ciro edilmiş ileri tarihli bir çekin mühlet içinde muaccel hâle gelmesinin temlik işleminin geçerliliğini etkileyip etkilemeyeceği hususunun incelenmesi gerekmektedir³². Bu noktada temel hareket noktamız İİK m. 294/6 olarak karşımıza çıkmaktadır. Anılan düzenleme “*Konkordato mühletinin verilmesinden önce, müstakbel bir alacağın devri sözleşmesi yapılmış ve devredilen alacak konkordato mühletinin verilmesinden sonra doğmuş ise, bu devir hükümsüzdür.*” şeklindedir. Söz konusu madde ile müstakbel alacağın devrine ilişkin sözleşmenin geçerliliği, alacağın mühlet içinde doğmaması şartına bağlanmıştır. Diğer bir deyişle sözleşmenin geçersiz hâle gelmesi bakımından temel kriter alacağın doğum anı olacaktır³³.

Belirtmek gerekir ki alacağın doğum tarihi ile vade tarihi birbirinden farklı kavramlardır. Bir vade tarihi bulunan alacaklar bakımından vadeye bağlanmış olan husus alacağın doğumu değil; ifasıdır. Bu hâlde vade gelmeden önce alacaklı, alacak hakkının sahibidir ancak bu alacak muaccel hâle gelmediği için ifasını talep etmesi hukuken mümkün değildir³⁴. Dolayısıyla vadeye bağlı bir alacağın temlik işlemi, alacağın vade tarihi mühlet içindeki bir zamana denk gelir ise alacak mühlet kararından önce doğduğu için geçersiz olmayacaktır.

Kıymetli evrak içerdiği hakkın doğumuna etkisine göre ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki açıklayıcı (izharî) kıymetli evraktır. Bu tür kıymetli evrak, daha önce doğmuş bir hakkın varlığını göstermek, bildirmek amacıyla düzenlenir³⁵. İkinci tür ise kurucu (ihdasî) kıymetli

³² “İcra ve İflâs Kanunu’nun 294/6. maddesi uyarınca; “Konkordato mühletinin verilmesinden önce, müstakbel bir alacağın devri sözleşmesi yapılmış ve devredilen alacak konkordato mühletinin verilmesinden sonra doğmuş ise, bu devir hükümsüzdür.” Çekin temlik cirosu ile devredildiği kabul edilmiş olması halinde davacı şirketin geçici mühletin ilanından önce davalıya ciro ettiği ve mühlet ilanından sonra muaccel olan ileri tarihli çekten kaynaklanan devir, yukarıdaki hüküm uyarınca geçersiz olacaktır. Bu çözüm aynı zamanda konkordato müessesinin ruhuna da uygundur. Bu durumda, gerek temlik cirosu ve gerekse temlik cirosu görünümünde gizli rehin cirosu yoluyla bankaya devredilen çek bedellerinin davalı banka tarafından konkordato talep eden şirket lehine komiserin kontrolünde bulunan hesaba aktarılması gerekirken davacının kredi borcundan mahsup edilmesi doğru olmamıştır. Bütün bu açıklamalar ışığında; mahkemece davaya konu icra takipleri incelenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken aksi düşünce ve yanılğılı gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş hükmün bu nedenle bozulması gerekmektedir.” Yargıtay 6 HD, 1251/1999, 11.04.2022. Yargıtay 6 HD, 3042/4246, 21.11.2024.

³³ Serpil Işık, ‘7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Adi Konkordatoda Mühletin Müstakbel Alacakların Devri Üzerindeki Etkisi’ (2022) 28 (1) MÜHFD-HAD 407, 429.

³⁴ Işık (n 33) 430.

³⁵ Kendigelen ve Kırca (n 3) 25; Öztan (n 9) 34; Bozer ve Göle (n 3) 29.

evraktır. Bu tür kıymetli evrakta ise, kıymetli evrakın düzenlenmesiyle daha önce var olmayan bir hak doğmaktadır³⁶. Kurucu kıymetli evrakın en tipik örneğini ise kambiyo senetleri teşkil etmektedir. Dolayısıyla çekin ihtiva ettiği alacak hakkı, çekin düzenlenmesiyle doğmaktadır. Bunun sonucu olarak mühlet kararından önce çekin temlik edilmiş olması hâlinde mühlet içinde çekin muaccel olması İİK m. 294/6 kapsamında değerlendirilemez³⁷. Zira bu hâlde çeke bağlı alacak, keşide edildiği tarihte, mühlet kararından önce doğduğu için müstakbel bir alacağın devrinden söz edilemez. Mühlet kararından önce doğmuş bir alacak söz konusu olduğundan mühlet içinde çeke bağlı alacağın muaccel hâle gelmesi temlik sözleşmesinin geçerliliğini etkilemez.

2. Çeklerin veya Çek Bedellerinin Borçluya İade Edilip Edilmeyeceği Meselesi

Konkordato uygulamasında asliye ticaret mahkemelerince hakkında konkordato süreci başlamış borçlunun, mühlet kararından önce bankalara ciro etmiş olduğu çeklerin ya da tahsil edilmiş olması hâlinde çek bedellerinin borçluya iadesine yönelik ihtiyati tedbir kararları verildiği görülmektedir³⁸. Bu kararların yerindeliliğinin değerlendirilmesi bakımından yapılan cironun türü önem arz etmektedir.

a. Çekin Devrine Kısa Bir Bakış

Kıymetli evrak hukuku bağlamında çekte kabul yasağının bulunması ve çekin bir ödeme aracı olarak kabul edilmesi sebepleriyle çekle ilgili ancak tahsil cirosunun mümkün olabileceği gündeme gelse de kanun koyucu çekin devir kabiliyetini engellememiş hatta bu hususta özel hükümler (TTK m.788-793) kabul etmiştir³⁹. TTK uyarınca çek, kanunen emre yazılı kıymetli evrak olarak kabul edilir⁴⁰. Bunun sonucu olarak çekin devrinin, ciro ve çekin zilyetliğinin

³⁶ Kendigelen ve Kırca (n 3) 25; Öztan (n 9) 33; Bozer ve Göle (n 3) 29.

³⁷ Cemil Simil, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinden Önce Bankalara Temlik Edilen Bono ve Çeklerin ya da Bedellerinin İadesinin Gerekip Geremediği’ (2020) 31(112) Bankacılar Dergisi 47, 50.

³⁸ “... bankaların hukuku dolanarak tahsil ettiği çekleri alacaklarına mahsup ettiğini, bu uygulamanın müvekkilin toparlanmasına en büyük engel olduğunu belirterek müvekkili tarafından verilmiş ve bankalar nezdinde teminata bulunan çeklerden yapılan tahsilatlar üzerine bloke konulmasının önlenmesini, konulan blokelerin kaldırılmasını, tahsil olunan çek bedellerinin müvekkile iadesini talep etmiştir. Mahkeme 02/01/2019 tarihli ara karar ile; davacı tarafından teminat amacıyla verilen ve komiser heyeti görüşünde belirtilen çeklerden yapılan tahsilatlar üzerine bloke konulmasının önlenmesine, vadesi gelmemiş çeklerin davacı şirkete iade edilerek korumalı hesapta tahsil edilmesine istinaf yolu açık olarak karar verilmiş, karara karşı müdahiller... tarafından istinaf yoluna başvurulmuştur...” İstanbul 17 BAM, 806/1738, 03.10.2019.

³⁹ Kendigelen ve Kırca (n 3) 309; Bozer ve Göle (n 3) 364.

⁴⁰ Çekin nama ya da hamiline şeklinde düzenlenmesi de mümkündür. Çekin, keşideci tarafından konulmuş “emre yazılı değildir”, “namadır” gibi açık bir kayıt içermesi hâlinde nama yazılı olduğu söylenebilecektir. Nama yazılı çek, alacağın temlik hükümlerine göre devredilir. Çek, üzerinde “hamile/hamiline” kaydının ya da buna benzer bir kaydın bulunması hâlinde ise hamiline yazılı çek söz konusu olacaktır. Hamiline yazılı çekin devri

geçirilmesi şartıyla mümkün olacağı kabul edilmektedir⁴¹. Kanun koyucu tarafından emre yazılı çekin devri bakımından poliçe hükümlerine atıf yapılmış olmakla birlikte; çek bakımından özellik arz eden hususlar TTK m.788-793 hükümleri arasında düzenlenmiştir.

Kıymetli evrak hukukunda yapılaş amacına göre üç çeşit ciro karşımıza çıkmaktadır. Cironun, senette mündemiç hakkın devri maksadıyla yapılması hâlinde temlik cirosu söz konusu olur⁴². Buna karşılık ciro, hakkın devri maksadıyla değil de senet üzerindeki bedelin tahsili bakımından bir başka kimseye yetki vermek maksadıyla yapılmışsa bu hâlde ise tahsil cirosu söz konusu olacaktır⁴³. Son olarak senette mündemiç hakkın rehni amacıyla yapılan ciro ise rehin cirosu olarak adlandırılmaktadır⁴⁴. Çeke ilişkin olarak TTK m. 818 ile Kanun'un rehin cirosuna ilişkin 689. maddesine atıf yapılmadığı görülmektedir. Bu sebeple çekin, rehin cirosu ile devri mümkün değildir⁴⁵. Esasen bu durum çekin bir ödeme aracı olarak kabul edilmesinin de gereğidir⁴⁶.

Kıymetli evrak hukukunda aslolan cironun temlik cirosu olmasıdır, tahsil cirosu ise cironun özel bir görünümü mahiyetindedir. Bunun sonucu olarak herhangi bir belirleyici ifade yer almaksızın cirodan söz edildiğinde, bu ciro temlik cirosu olarak anlaşılmalıdır⁴⁷. Belirtmek gerekir ki temlik cirosunun geçerli kabul edilmesi için cironun temlik amacıyla yapıldığına ilişkin bir beyana gerek yoktur. Aksi yöndeki iddiaların yani cironun temlik amacıyla değil de tahsil amacıyla yapıldığına ilişkin iddiaların ise iddiayı ileri süren, bu iddiadan lehine hak

için çekin zilyetliğinin devri yeterli olacaktır. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bozer ve Göle (n 3) 357 vd.; Poroy ve Tekinalp (n 3) 332; Yılmaz (n 3) 83 vd.

⁴¹ Kendigelen ve Kırca (n 3) 310; Öztan (n 9) 264.

⁴² Kendigelen ve Kırca (n 3) 206; Öztan (n 9) s. 11; Bozer ve Göle (n 3) 364; Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan (n 3) 181; Bahtiyar, Taşdelen, Biçer ve Hamamcıoğlu (n 3) 102.

⁴³ Bozer ve Göle (n 3) 123; Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan (n 3) 183; Bahtiyar, Taşdelen, Biçer ve Hamamcıoğlu (n 3) 104. Tahsil cirosu öğretide, kambiyo hukukuna özgü bir temsilci atama işlemi olarak nitelendirilmektedir. Kendigelen ve Kırca (n 3) 227.

⁴⁴ Kendigelen ve Kırca (n 3) 230; Bozer ve Göle (n 3) 116.

⁴⁵ Yukarıda açıklandığı üzere TTK hükümleri gereğince çekin rehin cirosuyla devredilmesi yasak olmakla birlikte çekin, teminat amacıyla inancılı temlik cirosu ile devredilmesi mümkündür. Bu kapsamda çekin gizli rehin cirosuyla mı yoksa inancılı temlik cirosuyla mı devredildiğinin tespiti önem arz etmektedir. Bu noktada Yargıtay'a göre "teminat", "temlik", "rehin" gibi ifadeler cironun türünün tespiti bakımından yeterli değildir. Bu noktada tarafların iradelerinin ve özellikle devralan hamile senedin mülkiyetinin devredilip devredilmediği hususunun incelenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Cironun türünün belirlenmesi uygulamada hangi işlemin daha sıklıkla tercih edildiği hususunun da göz önünde bulundurulması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yargıtay HGK, 11-589/212, 24.04.2024.

⁴⁶ Kendigelen ve Kırca (n 3) 310.

⁴⁷ Öztan (n 9) 11; Kendigelen ve Kırca (n 3) 310; Kendigelen (n 3) 243.

çıkarın tarafça ispatlanması gerekmektedir⁴⁸. Bu iddia ancak senetle ispat edilebilir. Temlik cirosu ile birlikte senedin zilyetliğinin devriyle beraber senet üzerindeki mülkiyet hakkı ve bu senetten doğan tüm haklar devredilmiş olur⁴⁹.

b. Yerel Mahkemelerce Verilen Kararların Hukuka Uygunluğu

Yukarıda çekin devri bakımından asıl olanın temlik cirosu olduğu ve bu suretle senet üzerindeki hakların da alacaklı bankaya devredilmiş olacağı incelendi. Konkordato uygulamasında aleyhine tedbir kararına hükmedilen tarafın bir banka olması hâlinde mühletten önce yapılan cironun temlik değil; tahsil cirosu olduğu yönünde bir ön kabul hareket edildiği ifade edilmektedir⁵⁰. Oysaki yukarıda ifade ettiğimiz üzere asıl olan cironun temlik cirosu olmasıdır. Dolayısıyla çekin tahsil amacıyla ciro edildiği ispat edilmedikçe asliye ticaret mahkemelerince verilen tahsil edilmemiş çeklerin iadesine ya da tahsil edilmişse senet bedelinin borçlunun hesabına yatırılmasına yönelik tedbir kararı, aslında bankanın mülkiyetine geçmiş bir hakkın tedbir kararıyla malvarlığından çıkarılması niteliğindedir. Böyle bir uygulama açıkça mülkiyet hakkının ihlali anlamına gelmektedir⁵¹.

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere konkordato kapsamında İİK m. 287 uyarınca alınabilecek tedbirlerin maddi hukuka etkileri olan tedbirler olabileceğini kabul etmekle birlikte burada özellikle konkordatonun amacı ile sınırlı bir tedbirin söz konusu olması gerektiği kanaatindeyiz. Yerel mahkemelerce çeklerin iadesine yönelik verilen tedbir kararı ise anayasal bir hakkı ihlal eden, konkordatonun amacını tamamen aşan, olağanüstü bir tedbir niteliğindedir⁵². Zira bu yönde verilen kararlar banka için tek taraflı olarak aşırı ağır bir yük teşkil edecek, karşılığında bankanın alacağına kaim bir değer malvarlığına geçmesi durumu da söz konusu olmayacaktır⁵³.

⁴⁸ Sarısözen (n 9) 429; Simil (n 37) 49.

⁴⁹ Kendigelen ve Kırca (n 3) 206; Öztan (n 9) 11; Bozer ve Göle (n 3) 115.

⁵⁰ Uğur Topsakal ve Orkun Bayraktar, ‘Konkordato Yargılamalarında Maddi Hukuka İlişkin İhtiyati Tedbir Kararları’ (Lexpera Blog, 04 Ocak 2021) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-yargilamalarinda-maddi-hukuka-iliskin-ihiyati-tedbir-kararlari/>>; 04.01.2021.

⁵¹ Sarısözen (n 5) 430; Simil (n 37) 55; Şahin (n 6) 343.

⁵² Şahin (n 6) 342. “...Mahkemece anılan yasal düzenlemeler kapsamında, bankaların takas ve mahsup işlemlerinin önlenmesi için karar verilmişse de davacı taraf bu kez bankalara verilen çek ve senetlerin iadesini talep etmektedir. Ancak konkordato talebinden sonra bankaların elindeki çek ve senetleri, borçluya teslim zorlama niteliğinde karar verilmesi mümkün görülmediğinden mahkemece talebin reddine karar verilmesi yerindedir. Açıklanan nedenlerle ilk derece mahkeme kararı usul ve yasaya uygun olduğundan davacı vekilinin istinaf başvurusunun HMK’nun 353/1b.1 maddesi gereğince esastan reddine...” İstanbul 17 BAM, 303/432, 13.02.2020.

⁵³ Simil (n 37) 53.

Yerel mahkemelerin bu yönde vermiş olduğu ihtiyati tedbir kararının temelinde geçici mühletin ilanından sonra tahsil edilen çek veya senet bedellerini bankaların kendi alacakları ile takas etmesinin önüne geçmek, gerektiği takdirde söz konusu çekleri konkordato projesi kapsamında kullanmak olduğu ifade edilmektedir. Oysaki İİK m. 294/4 maddesi uyarınca *“Takas bu kanunun 200 ve 201. maddelerine tâbidir. Bu maddelerin uygulanmasında geçici mühletin tarihi esas alınır.”* Kanun maddesinden görüleceği üzere kanun koyucu konkordato takas bakımından iflâsta takas hükümlerinin uygulanacağını düzenlemiştir⁵⁴. Bu kapsamda Türk Borçlar Kanunu (TBK)⁵⁵ m. 139 uyarınca bir alacaklının, alacağını konkordato borçlusunun kendisinden olan alacağı ile takas edebilmesi için öncelikle kendi alacağı muaccel olmalıdır⁵⁶. Öte yandan İİK m. 200/1 uyarınca konkordato borçlusunun alacağının ise geçici mühlet kararından önce doğmuş olması gerekmektedir⁵⁷. Bu kapsamda çekin mühlet kararından önce tahsil edilmiş olması hâlinde bankanın takas imkânı söz konusu olabilecektir. Ancak İİK m. 200/1 hükmü uyarınca mühlet kararından sonra bir çekin tahsil edilmiş olması hâlinde bankanın bu borcu ile kendi alacağını takas etmesi imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla mühlet içinde çekin iadesine yönelik olarak verilen ihtiyati tedbir kararı bu yönüyle amaçtan yoksundur.

Tahsil cirosu ile hamile yalnızca senedin bedelini senedi kendisine ciro eden kimse hesabına tahsil etme yetkisi tanınır⁵⁸. Diğer bir deyişle tahsil cirosuyla senet kendisine devredilen kimsenin senet üzerinde ya da senede bağlı haklar üzerinde mülkiyet hakkından söz edilemez⁵⁹. Tahsil cirosuyla senedi devralan kimse senet üzerinde bir tasarruf yetkisine sahip olmayıp yalnızca senedi tahsil etmek için gerekli girişimlerde bulunma ve tahsil ettiği bedeli senedi kendisine ciro edene iade etme borcu altına girer⁶⁰.

⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Efe Direnisa, ‘Konkordatoda Takas’ (2020) 15 (189-190) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 493, 508 vd.

⁵⁵ Türk Borçlar Kanunu, Kanun Numarası: 6098, Kabul Tarihi: 11.1.2011, RG 4.2.2011/ 27836.

⁵⁶ Direnisa (n 54) 511.

⁵⁷ Direnisa (n 54) 511.

⁵⁸ Bozer ve Göle (n 3) 123; Kendigelen (n 3) 246.

⁵⁹ “Uygulamada inançlı (gizli) tahsil cirosu (veya rehin cirosu) şeklinde yapılan cirolar da görülmektedir. İnançlı tahsil cirosu görünüşte temlik cirosundan farksızdır. Burada hamil, görünüşte temlik cirosu ve teslimle devretmesine karşılık, gerçekte senedi tahsil etmesi amacıyla üçüncü kişiye devretmektedir. Bu tür inançlı işlemlerin geçerli olduğu kabul edilmektedir. Ancak, yapılan cironun ve devrin tahsil amacıyla yapıldığını iddia eden kişi bunu ancak kesin delillerle ispat edebilir. Aksi takdirde, cironun temlik amacıyla yapıldığı kabul edilecektir.” Simil (n 37) 50.

⁶⁰ Şahin (n 6) 343.

Uygulamada bankaların müşterilerine çekin, tahsil cirosu ile verilmesi şartıyla kredi sağladığı, kredi müşterisi konkordato talep ettiğinde ise tahsil ettiği bu çeklerin bedellerini bankaların kendi alacakları ile takas ettikleri görülmektedir⁶¹. Bu açıdan mühlet kararından önce çekin bankaya tahsil cirosu ile devredilmiş olması hâlinde, bu çeklerin ve çeklerden elde edilen bedellerin takas ya da blokaj işlemi söz konusu olmaksızın konkordato borçlusuna iade edilmesi gerektiği yönünde tedbir kararı verilebileceği kabul edilmelidir⁶². Öğretide⁶³ bu tedbir kararının kredi müşterisinin konkordato sürecine girmiş olmasından değil; kambiyo hukukunun genel ilkeleri ve ihtiyati tedbir kararının şartlarının gerçekleşmesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu kapsamda tahsil amacıyla ciro edilen bir çekin varlığı hâlinde, bankanın tahsil ettiği çeklerin bedellerini borçluya aktarması, tahsil etmediği çekleri ise talep hâlinde kredi müşterisine iade etmesi gerekmektedir. Bu hâlde de senet kendisine tahsil cirosu ile devredilen banka, senet bedelini mühlet içinde tahsil etmişse kendisinin borcu mühlet kararından sonra doğduğu için bu borcu, konkordato borçlusundan olan alacağı ile takas edemeyecektir⁶⁴.

D. Mühlet İçinde Çekin Bankaya İbrazı

Yukarıda açıklandığı üzere hukukumuzda ileri tarihli çek düzenlenmesi mümkündür. Bu suretle mühlet kararından önce düzenlenen bir çekin, mühlet içinde bankaya ibrazı hâlinde ödeme yapılıp yapılmayacağı ve ödeme yapılmadığı ya da yapılamadığı hâllerde karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususları değerlendirilmelidir.

1. Ödeme Yapılıp Yapılmayacağı Meselesi

Konkordatodan önce keşide edilmiş ileri tarihli çekin, mühlet içinde bankaya ibrazı hâlinde bu çekin ödenip ödenmeyeceğinin değerlendirilmesi bakımından incelenmesi gereken ilk husus bu alacağın konkordatoya tâbi olup olmadığıdır. Öncelikle belirtmek gerekir ki “*konkordatoya tâbi olmak*” ifadesi ile kastedilen, borcun konkordato koşulları kapsamında projeye göre ödenecek olmasıdır⁶⁵. İİK m. 308/c/2 hükmü uyarınca “*Bağlayıcı hale gelen konkordato, konkordato talebinden önce veya komiserin izni olmaksızın mühlet içinde doğan bütün alacaklar için mecburidir.*” Madde metninde görüleceği üzere bir alacağın konkordatoya

⁶¹ Albayrak (n 19) 76.

⁶² Şahin (n 6) 343; Simil (n 37) 52.

⁶³ Simil (n 37) 52.

⁶⁴ Sarısözen (n 5) 431; Simil (n 37) 11.

⁶⁵ Ömer Ulukapı, ‘Konkordatonun Sonuçları’ (2000) 8(1-2) SÜHFD 9, 12; Sarısözen (n) 661.

tâbi olması bakımından önem arz eden husus alacağın konkordato talebinden⁶⁶ önce doğup doğmadığıdır.

İleri tarihli çek alacakları bakımından değerlendirme yapacak olursak; ileri tarihli bir çek düzenlenmesi alacağın doğum anını değiştirmez⁶⁷. Diğer bir ifadeyle ileri tarihli çekerle ilgili alacak konkordato talebinden önce doğmuşsa, çek üzerinde yazan düzenleme tarihi konkordato talebinden sonraki bir döneme tekabül ediyor olsa da bu alacak konkordato talebinden önce doğduğu için konkordatoya tâbi olur⁶⁸. Bir başka deyişle çekin tarihinin, alacağın konkordatoya tâbi olması bakımından bir önemi bulunmamaktadır⁶⁹. Bu sebeple konumuz bakımından önem arz eden konkordatodan önce keşide edilmiş ileri tarihli çekerle ilgili alacakların ise, söz konusu alacak konkordato talebinden önce doğduğu için konkordatoya tâbi alacak olduklarının kabulü gerekmektedir. Keza çek, komiserin izni olmaksızın mühlet içinde düzenlenmişse bu hâlde de konkordatoya tâbi bir alacak olarak kabul edilmelidir.

Konkordatoya tâbi bir alacak olan çek alacağının, çekin mühlet içinde bankaya ibrazı hâlinde ödenip ödenmeyeceği meselesinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu husus özellikle çek hesabında karşılığın bulunması hâlinde önem arz etmektedir. Konkordatoda iflâsın aksine borçlunun tasarruf yetkisi kısıtlanmamaktadır⁷⁰. Konkordatonun borçlu bakımından sonuçlarını düzenleyen İİK m. 297 hükmünde borçlunun, komiserin denetim ve gözetimi altında faaliyetlerine devam edeceği düzenlenmiştir. Anılan hükmün devamında ise mahkemenin mühlet kararı verirken ya da mühlet içinde gerekli gördüğü takdirde bazı işlemlerin borçlu tarafından geçerli olarak yapılmasının ancak komiserin izni veya onayı ile mümkün olacağı yönünde karar verebileceği düzenlenmiştir. Keza mahkemenin işletmenin faaliyetinin borçlu yerine komiser tarafından devam ettirileceği yönünde karar vermesi de mümkündür. Kural bu olmakla birlikte İİK m. 297/3 hükmü ile sayılan işlemlerin ancak mahkemenin izni ile yapılabileceği düzenlenmiştir. Anılan hükümde mahkeme iznine tâbi

⁶⁶ Alacağın konkordatoya tâbi olup olmadığının hangi ana göre belirleneceği tartışmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mesut Köksoy, 'Geçici Mühlete Karar Verilmeden Önce Doğan Borcun Borçlu Tarafından Mühlet Esnasında Ödenmesi' (2022) 5(1) Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 585, 587-588.

⁶⁷ Şahin (n 6) 339.

⁶⁸ Tunç Yücel (n 27) 94.

⁶⁹ Şahin (n 6) 339.

⁷⁰ Cemil Simil, *Konkordato Mühletinin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2020) 90.

işlemler arasında borçlunun, borçlarının ödenmesi hususu yer almadığı gibi kanunda da ödeme yapılmasını yasaklayan başkaca bir hüküm yer almamaktadır⁷¹.

Konkordato hukukunda hâkim olan ilkelerden biri alacaklıların eşitliği ilkesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim kanun koyucu konkordato sürecinde bu ilkenin hayata geçirilmesinin sağlanması maksadıyla İİK m. 294 ile alacaklılara birtakım sınırlamalar getirmiştir⁷². Öte yandan alacaklıların haklarının sınırlandırılmasının bir diğer amacı ise borçlunun malvarlığının muhafazasının sağlanması ve konkordato projesinin hazırlanması süresince alacaklıların baskılarından uzak tutulmaya çalışılmasıdır⁷³. Gerek alacaklıların eşitliği gerek borçlunun malvarlığının korunması ilkelerinin tam olarak uygulanabilmesi için kural olarak⁷⁴ mühlet içinde borçlunun, borçlarını ödeyemeyecek olmasının kabulü şarttır⁷⁵. Zira aksi takdirde ödeme yapılan alacaklının diğer alacaklılardan farklı bir işleme tâbi tutulması sebebiyle alacaklıların eşitliği ilkesine; yapılan ödemelerle borçlunun malvarlığının azaltılması suretiyle de borçlunun malvarlığının korunması ilkesine aykırı bir durum söz konusu olacaktır. Öte yandan öğretide borçlunun mühletten önce doğmuş bulunan borçlarını ödemesinin konkordatoya hâkim olan evrensellik, eşitlik ve kolektiflik amaçlarına da aykırı olacağı ifade edilmektedir⁷⁶. Kaldı ki İİK m. 308/c/2 hükmü ile konkordatonun, konkordatoya tâbi alacaklar için mecburi olduğu açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu alacakların konkordato projesi kapsamında ödenmesi gerekmektedir.

Mühlet içinde ibraz edilen çek alacaklarının ödenip ödenmeyeceği çeşitli ihtimaller bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Ancak önemle belirtmek gerekir ki, sayacağımız ihtimaller çek hesabında çek bedelinin karşılığının bulunması hâlinde önem arz edecektir. Aksi takdirde Çek Kanunu m. 3/3 uyarınca muhatap banka, yalnızca karşılığı bulunmayan her bir çek yaprağı için ödemesi gereken tutarı ödemekle yükümlü olacaktır.

⁷¹ Tunç Yücel (n 27) 11. Yargıtay eski tarihli bir kararında kanunda yasaklayan bir düzenlemenin bulunmaması sebebiyle borçlunun, mühletten önce doğan borçlarını ödeyebileceği yönünde karar vermiştir. Karar için bkz. Yargıtay 12 HD, 10613/921, 10.02.1983.

⁷² Tunç Yücel (n 27) 12.

⁷³ Tunç Yücel (n 27) 12.

⁷⁴ Öğretide mühlet içinde borçlunun bazı borçlarının ödenmesinin mümkün olabileceği savunulmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdulkadir Haşhaş, 'Zaruret Doktrini Çerçevesinde Konkordato Projesine Tâbi Bir Borcun Tasdik Kararından Önce Ödenmesi' (2024) 26(1) DEÜHFD 557, 557 vd.

⁷⁵ Tunç Yücel (n 27) 12; Altay ve Eskiocak (n 5) 177-178; Necmeddin Berkin, *İflâs Hukukunda Konkordato* (1. Baskı, İsmail Akgün Matbaası 1949) 66; Süha Tanrıver, *Konkordato Komiseri* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 1993) 63.

⁷⁶ Duran (n 25) 114-115.

Mahkeme tarafından mühlet kararı verilirken ya da mühlet içinde borçlunun, borçlarını ancak komiserin izni ile ödeyebileceği yönünde bir karar verilmiş olabilir. Keza öğretide konkordato komiserinin de konkordato talebinden önce doğan borçların ödenmesini yasaklayabileceği ifade edilmektedir⁷⁷. Bu hâlde şayet komiser, çek alacağının ödenmesine izin verirse muhatap banka tarafından ödeme yapılacaktır; buna karşılık komiserin izni yoksa ödeme yapılamayacaktır.

Buna karşılık borçlunun, borçlarını ödemesinin komiserin iznine bağlanmamış olması hâlinde ise öğretide ileri sürülen bir görüşe⁷⁸ göre konkordato başvurusundan önce doğan bir alacak için ileri tarihli çek keşide edilmiş ise bu alacak konkordatoya tâbi bir alacak olacağı için mühlet içinde ödenmeyecek; proje kapsamında ödenecektir. Öğretide ileri sürülen bir diğer görüşe⁷⁹ göre ise mühlet kararıyla birlikte borçlunun malvarlığından yapılacak tüm ödemeler, komiserin onayına bağlanmadığı hâllerde üçüncü kişi konumundaki bankanın parayı çeki ibraz edene ödemesi gerekmektedir.

Kanaatimizce konkordatoya tâbi bir alacak olarak kabul ettiğimiz çek alacağının mühlet içinde ödenmemesi; proje kapsamında ödenmesi gerekmektedir. Ancak çek ilişkisinin niteliği gereği burada ödemeyi yapacak olan üçüncü kişi konumundaki bankadır. Muhatap bankanın kısmen ya da tamamen karşılığı bulunan bir çekin süresi içinde kendisine ibraz edilmesi hâlinde ödeme yapması zorunludur⁸⁰. Çek Kanunu m. 3/7 uyarınca kanun koyucu tarafından bankanın bu yükümlülüğü yerine getirmemesi hâlinde hamile gecikme cezası ödeneceği düzenlenmiştir. Aynı zamanda Çek Kanunu m. 7/5 hükmü uyarınca muhatap bankanın bu fiili suç teşkil edecek ve bu suçu işleyen banka görevlisinin cezai sorumluluğu doğacaktır. Kanaatimizce çek bedelinin karşılığı varsa borçlunun konkordato sürecinde olması muhatap bankanın kendisine ibraz edilen çeki ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır. Bu kapsamda konkordatonun ruhu ve amacı, alacaklıların eşitliği ve borçlunun malvarlığının korunması ilkeleri gözetilerek asliye ticaret mahkemeleri tarafından çek bedelinin ödenmemesi yönünde bir tedbir kararı verilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Ancak mahkemelerce çek bedelinin ödenmemesi yönünde verilen tedbir kararları, çekin zaten ödenmeyecek olması sebebiyle ibraz süresi içerisinde muhatap bankaya ibraz edilmemesi ve bu suretle ibraz süresinin kaçırılması sonucunu doğurabilir. Hak düşürücü süre niteliğinde olan ibraz süresinin

⁷⁷ Köksoy (n 66) 595; İlhan E. Postacıoğlu, *Konkordato* (Fakülteler Matbaası 1965) 65.

⁷⁸ Tunç Yücel (n 27) 94.

⁷⁹ Sarısözen (n 5) 503; Pekcanitez ve Erdönmez, (n 5) 77.

⁸⁰ Kendigelen ve Kırca (n 3) 322.

kaçırılmasının en önemli sonuçlarından⁸¹ biri ise hamilin, kambiyo hukukuna dayanan başvurma hakkını kaybetmesidir (TTK m. 808). Çek hamilinin böyle bir hak kaybı yaşamasının önüne geçmek için asliye ticaret mahkemesinin, çek bedelinin ödenmemesine ilişkin vereceği ihtiyati tedbir kararında, konkordato mühleti içerisinde ibraz süresinin korunacağı yönünde de karar vermesinin kanaatindeyiz.

Çekin mühlet içinde ancak kanuni ibraz süresi geçtikten sonra muhatap bankaya ibrazı hâlinde muhatap tarafından ödeme yapılıp yapılmayacağı hususunun da incelenmesi gerekmektedir. TTK m. 799/1 hükmü uyarınca çekte ibraz süresinin geçirilmesinin sonuçlarından biri düzenleyenin ibraz süresi geçen çekten cayabilmesidir. Öte yandan çekten cayılmadığı sürece muhatap, ibraz süresi geçtikten sonra da karşılığı bulunan çeki ödemek yetkisine sahiptir (TTK m. 799/2). Ancak yukarıda açıklandığı üzere konkordatonun ruhu ve amacı, alacaklıların eşitliği ve borçlunun malvarlığının korunması ilkeleri gereğince kanuni süre içinde ibraz edilen çeklerde olduğu gibi, ibraz süresinin geçmiş olması hâlinde de bankanın çek hesabında karşılığı bulunan çek bedelini ödememesi gerektiği kanaatindeyiz. Süresi içinde ibraz edilmeyen çekin karşılığının bulunmaması hâlinde ise muhatap herhangi bir ödeme yapmayacak, çekin ödenmeme sebebi olarak ise ibraz süresinin geçmiş olması gösterilecektir.

2. Karşılıksızdır İşlemi Yapılıp Yapılmayacağı Meselesi

Çekin keşide tarihine göre belirlenen kanuni ibraz süresi⁸² içinde muhatap bankaya ibraz edilip çek hesabında kısmen ya da tamamen karşılığının bulunmaması sebebiyle ödenmemesi hâlinde çeki “karşılıksızdır” işlemi yapılması mümkündür⁸³. Çeki karşılıksızdır işlemi yapılmasının önemli sonuçları bulunmaktadır⁸⁴. Karşılıksız çekin hukuki yaptırımını düzenleyen TTK m. 808 hükmü uyarınca çekin ödenmemiş olması hâlinde hamil, cirantalara, keşideciye ve diğer çek borçlularına başvurma hakkını kazanacaktır. Öte yandan Çek Kanunu

⁸¹ Çekte ibraz süresinin kaçırılmasının sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Şükrü Yıldız, ‘İbrâz Süresini Geçiren Çek Hamilinin Hukuki Durumu ve Yargıtay Kararları’ içinde Özlem Erişgin (edt.), *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIX: Bildiriler- Tartışmalar* (1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2003) 159 vd.

⁸² TTK m. 796: “(1) Bir çek, düzenlendiği yerde ödenecekse on gün; düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. (2) Ödeneceği ülkeden başka bir ülkede düzenlenen çek, düzenlenme yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir ay ve ayrı kıtalarda ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. Bu bakımdan, bir Avrupa ülkesinde düzenlenip de Akdenize sahili bulunan bir ülkede ödenecek olan ve aynı şekilde Akdenize sahili olan bir ülkede düzenlenip bir Avrupa ülkesinde ödenmesi gereken çekler aynı kıtada düzenlenmiş ve ödenmesi şart kılınmış sayılır. (3) Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı süreler, çekte yazılı olan düzenlenme tarihinin ertesi günü başlar.”

⁸³ Kendigelen ve Kırca (n 3) 333.

⁸⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Poroy ve Tekinalp (n 3) 384 vd.; Yılmaz (n 3) 227 vd.; Ahmet Büyükişli *Karşılıksız Çeki Bağlayan Sonuçlar* (1. Baskı, Seçkin Yayınevi 2020) 71 vd.

m. 5/1 ile ibrazında “çekle ilgili karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyle vermek” fiili suç olarak düzenlenmiş; bu hâlde failin binbeşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Karşılıksız çek suçu ile ilgili olarak Çek Kanunu m. 5/1 ikinci cümle ile bir de özel bir koruma ve güvenlik tedbiri öngörülmüştür⁸⁵. Buna göre bazı kişiler hakkında mahkemece “çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı” kararı verilebilecektir.

Yukarıda açıkladığımız üzere borçlunun konkordato sürecinde olması hâlinde çek bedelini ödemenin komiserin iznine bağlı olması, bu alacağın bir konkordato alacağı olarak değerlendirilmesi gibi çeşitli sebeplerle ödenmemesi mümkündür. Bu hâllerde çeki karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

Mahkeme tarafından mühlet kararı ile birlikte ya da mühlet içinde borçlunun ödemelerinin konkordato komiserinin izni ile yapılacağı yönünde bir karar verilebilir. Bu durumda çekin, hesapta karşılığı varsa, ancak komiser izni bulunmaması sebebiyle ödeme yapılamamışsa çek üzerinde karşılıksızdır işlemi yapılamayacaktır⁸⁶. Zira bu hâlde çekin ödenmemesi, çekin karşılığının bulunmamasından kaynaklanmamaktadır⁸⁷. Öğretide⁸⁸ ve yargı kararlarında⁸⁹ bu hâlde karşılıksızdır şerhi yerine “borçlu hakkında mühlet kararı verildiği ve komiserin izni olmamasından dolayı herhangi bir işlem yapılamadığını” belirtir bir şerh düşülmesinin yerinde olacağı ifade edilmektedir. Bu şerh ibraz yerine geçecek ve böylece banka kanunen ödemekle yükümlü olduğu miktarı ödemek yükümlülüğünden de kurtulacaktır⁹⁰. Benzer şekilde ödemelerin komiserin iznine bağlanmış olması hâlinde komiserin bu yönde bir izni yoksa ve çek hesabında da karşılık bulunmuyorsa bu hâlde de yine karşılıksızdır işleminin yapılmaması gerekir⁹¹. Zira bu hâlde de çekin ödenmemesi komiserin izninin bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Önemle belirtmek gerekir ki çek hamilinin, başvurma

⁸⁵ Kendigelen ve Kırca (n 3) 349; Poroy ve Tekinalp (n 3) 385; Kendigelen (n 3) 462.

⁸⁶ Tunç Yücel (n 27) 194; Şahin (n 6) 340; Sarısözen (n 5) 508.

⁸⁷ Tunç Yücel (n 27) 194-195; Gökberk Özsöker, *Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Doğurduğu Sonuçlar* (1.Baskı, Yetkin yayınevi 2024) 291.

⁸⁸ Tunç Yücel (n 27) 95.

⁸⁹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi tarafından bu yönde verilmiş bir karar: “...Açıklanan nedenlerle ve özellikle 2004 sayılı İİK 287. maddedeki mahkemenin borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır düzenlemesi de göz önünde bulundurularak, konkordatonun amacı ile aykırı düşmeyecek olan, borçlu şirketin keşide etmiş olduğu çeklerin muhatap bankaya ibrazı ve karşılığının olmaması halinde “ karşılıksızdır “ şerhi düşülmeyerek, geçici mühletin ilan tarihi sonrasında bankaya ibraz edilen borçlu şirketin keşide ettiği ve karşılıkları bulunmayan çekler yönünden, “ konkordato tedbiri “ şeklinde şerh düşülmesi yönünden ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirken, buna ilişkin talebin reddi isabetli görülmemiştir...” İstanbul 17 BAM, 492/894 16.05.2019.

⁹⁰ Tunç Yücel (n 27) 95.

⁹¹ Şahin (n 6) 340.

hakkını kazanması çeke karşılıksızdır işlemi yapılmasına bağlı değil; çekin ödenmemesine bağlıdır⁹². Dolayısıyla çeke karşılıksızdır işlemi yapılamayan bu hâllerde de çek hamilinin; cirantalara, keşideciye ve diğer çek borçlularına başvurması mümkündür. Ancak keşidecinin konkordato sürecinde olması dolayısıyla İİK m. 294 hükmü uyarınca keşideci bakımından takip yoluna başvurulması mümkün olmayacaktır.

Konu bakımından esas sorun teşkil eden husus ödemelerin komiserin iznine bağlanmadığı durumlarda, mühlet içinde ibraz edilen çekin, hesapta karşılığının bulunmaması hâlinde karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağıdır. Uygulamada mahkemelerin bu hâllerde karşılıksızdır işlemi yapılmasını önlemek için ihtiyati tedbir kararları verdiği görülmektedir⁹³. Öğretide⁹⁴ ise bu yönde verilen bir ihtiyati tedbirin hukuka uygun olmadığı, zira bu tedbirin üçüncü kişilerin haklarını kullanmasını engelleyen maddi hukuka ilişkin bir tedbir olduğu ifade edilmektedir. Öte yandan karşılıksız şerhi verilmesinin ihtiyati tedbirle engellenmesinin borçluyu, banka hesabını karşılıksız bırakmaya sevk edeceği de ifade edilmektedir⁹⁵.

⁹² Reisoglu (n 9) 283.

⁹³ “Farklı nedenlerle, nakit döngüsünde ciddi sıkıntılar yaşayan, mali yönden ödeme gücü içinde olan ve bu sebeple konkordato talebinde bulunan borçlu şirketin, ticari hayatının devamında önemli yer tutan keşide ettiği çeklerin bankaya ibrazında “karşılıksızdır” şerhi yazılması, yukarıda ayrıntılı şekilde ifade edildiği üzere, çek kanunu kapsamında karşılaşılabilecek yaptırımlar ve özellikle, adli para cezası, elindeki bütün çek yaptırımlarını ait olduğu bankaya iade etmekle yükümlü olması, yeni çek hesabı açılmayacağı, mevcut olan organ üyeliği görev sürelerinin sonuna kadar devam etse dahi, yasaklılık süresi içinde sermaye şirketlerinin yönetim organlarında görev alamamaları halleri gözetildiğinde, proje kapsamında borçlarını ödemek suretiyle alacaklıların İflâs tasfiyesine göre daha iyi bir şekilde ve eşit koşullar altında tatmin etmeye yönelik konkordato ile ulaşılması öngörülen hedefe uygun düşeceğinin kabulü mümkün görülmemektedir. Açıklanan nedenlerle ve özellikle 2004 sayılı İİK 287. maddedeki mahkemenin borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır düzenlemesi de göz önünde bulundurularak, konkordatonun amacı ile aykırı düşmeyecek olan, borçlu şirketin keşide etmiş olduğu çeklerin muhatap bankaya ibrazı ve karşılığının olmaması halinde “karşılıksızdır” “şerhi düşülmeyerek, geçici mühletin ilan tarihi sonrasında bankaya ibraz edilen borçlu şirketin keşide ettiği ve karşılıkları bulunmayan çekler yönünden, “ konkordato tedbiri nedeniyle işlem yapılamayacağına dair şerh düşülmesi yönünden ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirken, buna ilişkin talebin reddi isabetli görülmemiştir.” İstanbul 17 BAM, 119/1072, 13.06.2019. Aynı yönde bkz. İstanbul 17 BAM, 492/984, 16.05.2019. İstanbul 45 BAM, 267/319, 06.03.2024.

Aksi yönde bir yerel mahkeme kararı: “Konkordatonun, borçlunun tarafı olduğu sözleşmelere olan etkisi İİK 296. Maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddedeki düzenleme borçlunun temel mal ve hizmet sağlayan sözleşmelerin devam etmesi amacıyla getirilmiştir. Bu düzenleme ile borçluya tanınan haklar, borçlunun tarafı olduğu sözleşmelerdeki edimlerini yerine getirmekten kaçınma imkânı sağlamaz. Bu açıdan bakıldığında borçlunun ticari ilişkisi nedeniyle düzenlemiş olduğu çeklerle ilgili bankaya ibraz halinde karşılıksız kaşesi vurulmaması şeklinde mahkemece bir karar verilmesi mümkün değildir. Zira çek düzenleyen borçlunun, bu çek nedeniyle lehtar ya da cirantalar ile arasında oluşan hukuki ilişkiye ve banka ile olan hukuki ilişkisine geçici mühlet nedeniyle müdahale edilmesi konkordato kurunun amacı aşar niteliktedir. Çek bir ödeme vasıtası olup, karşılığı edimin yerine getirilip getirilmediği hususu yargılamayı gerektirdiğinden 3.kişileri etkileyecek şekilde çekin karşılıksız kaşesi vurulmaktan muaf tutulması yönündeki talep yerinde görülmemiştir.” İstanbul Anadolu 1 Asliye Ticaret Mahkemesi, 2018/1078 Esas sayılı dosyasında 08/10/2018 tarihinde verilen karar.

⁹⁴ Şahin (n 6) 340.

⁹⁵ Şahin (n 6) 340; Özsoker (n 87) 291.

Mahkemelerin karşılıksız şerhi vurulmasını engellemeye yönelik vermiş oldukları tedbir kararlarının altında yatan sebep, konkordatonun amacı olarak ifade edilmektedir⁹⁶. Karşılıksızdır işleminin yapılması ile yukarıda yer verdiğimiz sonuçların doğmasının ve özellikle borçlu hakkında çek hesabı açma ve çek keşide etme yasağının bulunmasının borçlunun ticari faaliyetinin devamını güçleştireceği, bu durumun ise konkordatonun başarıya ulaşma şansını ortadan kaldıracak ifade edilmektedir. Böyle bir değerlendirmenin yapılmasına sebebiyet veren husus karşılıksız çekin cezai sonuçlarıdır. Zira hukuki sonuçları bakımından karşılıksız çekin konkordato sürecine konkordatonun amacına ulaşmasını engelleyen bir etkisi olmayacaktır. Yetkili hamil, başvurma hakkına sahip olacak; yalnızca bu başvurma hakkını keşideciye karşı kullanmak isterse İİK m. 294 hükmü sebebiyle keşideciye karşı takip başlatması mümkün olmayacaktır.

Keşidecinin konkordato sürecinde olmasının karşılıksız çek suçuna ilişkin yargılamaya etkilerinin neler olacağına ilişkin ise çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu kapsamda Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesi tarafından verilen bir kararda⁹⁷ keşidecinin konkordato talep etmiş olmasının bir hukuka uygunluk nedeni teşkil edeceğinin hükme bağlandığı görülmektedir⁹⁸. Yargıtay konuya ilişkin kararında⁹⁹ ise karşılıksız çek keşide etme suçundan dolayı yargılama yapan icra ceza mahkemesinin, keşidecinin konkordato talebinde bulunmuş olması hâlinde konkordato yargılamasının ceza yargılaması bakımından bekletici mesele yapılmasına hükmetmiştir.

⁹⁶ İstanbul 17 BAM, 119/1072, 13.06.2019.

⁹⁷ “Çek görüldüğünde ödenecek bir kambiyo senedir. Kural olarak çekte vade olmaz. Ancak 5491 sayılı Çek Kanunu geçici madde 1/5 bent ileri tarihli (vadeli) çek keşidesine cevaz vermektedir. Keşideci şirketin konkordato talebi kabul edilmiş ve suça konu ileri tarihli çek, konkordato başvurusunda gösterilmiş ve ödeme planına alınmış olduğu hallerde, çek bedelinin hesapta bulundurulması zorunluluğu bir mahkeme kararı ile ortadan kalkacağı için bir ‘hukuka uygunluk’ nedeninin varlığı kabul edilebilir...” Gaziantep 12 BAM, 424/282, 22.02.2019.

⁹⁸ Aynı yönde bkz. Sakarya 5 BAM, 575/641, 02.05.2019.

⁹⁹ “...Açılan ceza davasında sanık olarak yargıladıkları tüzel kişi şirket yetkililerinin, şikayetçi olarak gelen alacaklılarla, suça konu çekin miktarı ve ödeme tarihi (vadesi) hususunda anlaşma müzakerelerini yürüttükleri, çekin karşılığını ödemek veya ödememek hususunda özel hukuk mahkemesince verilecek konkordato tasdiki kararını bekledikleri, suçun sübutu halinde verilecek cezanın miktarını belirleyecek olan çek bedelinin, karşılıksız çıkan miktarın veya suçun işlendiği tarihi belirleyecek olan keşide / (vadeli çekte) ödeme süresinin dahi başka bir mahkeme huzurunda henüz muarazalı olduğu, konkordato tasdik edilecek olursa; çekin karşılığının ne zaman ve ne miktarda ödeneceğinin bir hukuk mahkemesi kararıyla yeniden belirleneceği, dolayısıyla bankaya ibrazında karşılıksızdır kaşesi vurulduğu (suçun işlendiği) tarihten sonra belki de suçun konusunun dahi ortada kalmayacağı değerlendirilmek suretiyle 5271 sayılı CMK’nin 218/1. maddesi gereği, bekletici sorun kararı vermeleri gerekeceği...” Yargıtay 19 CD, 23974/9339, 10.06.2019. Aynı yönde İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi kararları için bkz. İstanbul 16 BAM, 3569/5304, 14.11.2019. İstanbul 16 BAM, 5394/6060, 12.12.2019.

Öğretide ileri sürülen bir görüşe¹⁰⁰ göre ise Yargıtay'ın bekletici mesele yapılması yönündeki kararı isabetli değildir. Zira burada ceza yargılamasının sonuçlanması, özel hukuk mahkemelerince incelenmesi gereken bir sorunun çözümüne bağlı değildir. Bu hâlde beklenen şey yalnızca konkordato sürecinin nasıl sonuçlanacağıdır. Bu görüşe göre karşılıksız çek suçuna ilişkin yargılamada, keşideci hakkında konkordato talebinin bulunmaması bir muhakeme şartı olarak değerlendirilmelidir¹⁰¹. Bu kapsamda geçici mühlet kararının verilmesiyle konkordato sürecinin başlaması, karşılıksız çek suçuna ilişkin yargılama bakımından olumsuz bir muhakeme şartının eksikliği sebebiyle suça ilişkin yargılamanın hiç başlamamasına sebep olacak ve bu hususta icra ceza mahkemesinin durma kararı vermesi gerekecektir¹⁰².

Kanaatimizce Yargıtay'ın karşılıksız çeki ilişkin ceza yargılaması için konkordato sürecinin sonuçlanmasının beklenmesine yönelik kararı yerindedir. Ancak bu hâlde konkordatoya ilişkin kararın bekletici mesele yapılması, bekletici mesele müessesinin niteliği ile bağdaşmamaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 218 uyarınca Ceza Muhakemesi Hukuku'nda bekletici sorun, bir ceza davasının görülebilmesinin bir başka mahkemenin yetkisine giren bir sorunun ya da uyuşmazlığın çözülmesine bağlı olması hâlinde söz konusu olacaktır¹⁰³. Oysaki burada özel hukuk mahkemesince yapılan bir inceleme söz konusu değildir; yalnızca konkordato sürecinin sonuçlanması beklenmektedir. Kaldı ki Çek Kanunu m. 5/1 hükmü uyarınca mahkeme tarafından re'sen bir muhafaza tedbiri olarak yargılama süreci boyunca keşideci hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı verilecektir. Söz konusu koruma tedbiri borçlunun ticari faaliyetlerinin devamını oldukça güçleştirmek suretiyle, ceza yargılamasının ne yönde sonuçlanacağı bakımından oldukça etkili olan konkordatonun tasdiki veya reddi kararının verilmesini de etkileyecektir. Dolayısıyla kanaatimizce de keşidecinin konkordato talep etmiş olmasının bir olumsuz muhakeme şartının yokluğu kapsamında değerlendirilip icra ceza mahkemesince durma kararı verilmesi yerinde olacaktır.

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında çekin mühlet içinde bankaya ibrazı hâlinde, çek hesabında karşılığının bulunmaması sebebiyle yapılacak karşılıksızdır işleminin ihtiyati tedbir kararı ile engellenmesinin yerinde olmadığı kanaatindeyiz. Zira bu yönde bir tedbir kararı

¹⁰⁰ Hakan Karakehya ve Nilüfer Boran Güneysu, 'Konkordatonun Çekle İlgili Karşılıksızdır İşlemi Yapılmasına Sebebiyet Verme Suçundan Kaynaklı Cezai Sorumluluğa Etkisi' (2019) 23(4) AHBVÜHFD 3, 27-28.

¹⁰¹ Karakehya ve Boran Güneysu, (n 100) 28.

¹⁰² Karakehya ve Boran Güneysu, (n 100) 28.

¹⁰³ Nevzat Toroslu ve Metin Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (19. Baskı, Savaş Yayınevi 2019) 105; Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (12. Baskı, Seçkin Yayınevi 2024) 168; Cumhur Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (14. Baskı, Seçkin Yayınevi 2023) 133.

konkordatonun amacı ile bağdaşmayacaktır. Konkordatoda tedbir kararının alınmasının gerekçesi borçlunun malvarlığının korunmasıdır. Kanaatimizce bu hâlde borçlunun malvarlığını tehlikeye düşüren bir durum söz konusu değildir. Karşılıksız çekin hukuki yaptırımını kapsamında zaten keşideci olan konkordato borçlusuna takip yapılması mümkün değildir. Ceza yargılaması bakımından da konkordato sürecinin varlığı, olumsuz muhakeme şartının yokluğu olarak değerlendirilmeli ve ceza yargılaması başlamamalıdır. Bunun sonucu olarak borçlu hakkında mühlet içinde karşılıksız çek keşide etmek suçundan mahkûmiyet kararı verilemeyeceği gibi bir muhakeme söz konusu olmayacağı için Çek Kanunu m. 5/1'de yargılama süresince de hükmedilebileceği düzenlenen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı da söz konusu olmayacaktır.

Asliye ticaret mahkemesinin konkordatonun tasdikine ya da reddine ilişkin kararının karşılıksız çek suçuna ilişkin yargılamaya etkisinin ne olacağına ilişkin ise Yargıtay¹⁰⁴, konkordatonun tasdikine karar verilmesi hâlinde çeke ilişkin hususların konkordato anlaşması çerçevesinde yeniden belirlenecek olması sebebiyle söz konusu çekin suça konu çek olmaktan çıkacağı bu sebeple failin de beraatine karar verileceği; konkordatonun reddine hükmedilmesi hâlinde ise şayet mühlet içinde çek hesabının yönetimi konkordato komiserine bırakılmış ve çek bu dönemde karşılıksız kalmışsa konkordato komiserinin bu fiili sebebiyle sorumlu tutulacağı, buna karşılık mahkeme tarafından komisere böyle bir yetki verilmemişse bu hâlde şirket yöneticilerinin sorumluluğunun söz konusu olacağına hükmetmiştir. Öğretide¹⁰⁵ ise konkordatonun tasdiki kararının suçun işlenmesinden sonra doğan bir sebep olarak değerlendirileceği ve karşılıksız çek suçu bakımından cezayı kaldıran şahsi sebep olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Tasdik edilen konkordatonun gereğinin borçlu tarafından tam olarak ve zamanında yerine getirilmemesi hâlinde konkordatonun feshi gündeme gelecektir. Konkordato, kısmen feshedilebileceği gibi tamamen de feshedilebilir. İİK m. 308/e uyarınca konkordato projesine uygun olarak kendisine ifada bulunulmayan alacaklı, konkordato uyarınca kazanmış olduğu hakları korumakla birlikte tasdik kararı veren mahkemeye başvurmak suretiyle kendisi hakkındaki konkordatonun feshini talep edebilir¹⁰⁶. Konkordatonun tamamen feshi ise İİK m. 308/f ile düzenlenmiştir. Anılan hükme göre her alacaklı, kötüniyetle sakatlanmış

¹⁰⁴ Yargıtay 19 CD, 23974/9339, 10.06.2019.

¹⁰⁵ Karakehya ve Boran Güneysu, (n 100) 30.

¹⁰⁶ Konkordatonun feshine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Sarısözen, (n 5) 680 vd.; Ömer Ulukapı, *Konkordatonun Feshi* (1. Baskı, Mimoza Yayınları 1998) 107 vd.

konkordatonun feshini talep edebilir. Belirtmek gerekir ki konkordatonun kısmen feshine ilişkin karar yalnızca fesih talebinde bulunan alacaklı bakımından sonuç doğurur. Buna karşılık konkordatonun tamamen feshine ilişkin karar tüm alacaklılar bakımından sonuç doğurur. Konkordatonun feshi kararı ile birlikte konkordatonun sonuçları geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kalkar. Dolayısıyla konkordatonun feshi hâlinde kanaatimizce karşılıksız çek suçuna ilişkin olarak daha önce verilen durma kararının kalkacağı ve yargılamaya devam edileceği kabul edilmelidir.

SONUÇ

Çeke bağlı alacakların bünyesinde barındırdığı tartışmalar ve maddi hukuk düzenlemeleri göz önünde bulundurulduğunda, borçlunun alacaklıları ile anlaşmak suretiyle alacaklarını yapılandırma imkânı elde ettiği konkordato sürecinde, çek alacaklılarının durumunun ne olacağının ayrıca değerlendirilmesi gerektiği aşikardır. Bu noktada özellikle tartışma doğuran iki husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki konkordatodan önce bankalara temlik ya da tahsil cirosuyla devredilen çeklerin, konkordato sürecinde borçluya iade edilip edilmeyecekleri meselesidir. İkincisi ise konkordato talebinden önce düzenlenen ileri tarihli çeklerin, mühlet içinde bankaya ibraz edilmesi hâlinde çek hesabında karşılığı varsa bu karşılığın ödenip ödenmeyeceği, karşılığı yoksa karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususlarıdır.

Çalışmamız kapsamında öncelikle bu iki sorunun temelinde yattığına inandığımız konkordato tedbirleri kapsamında maddi hukuk bakımından etkiler doğuran kararlar verilip verilemeyeceği hususları incelenmiştir. Öğretide bu hususta iki görüş ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre mahkemenin, İİK m. 287/1 uyarınca alacağı tedbirler takip hukukuna ilişkin olmalıdır. Diğer görüşe göre ise konkordato, yalnızca takip hukuku bağlamında sonuç doğuran bir kurum değildir, maddi hukuka da etkileri olan bir kurumdur. Bu sebeple maddi hukuka etkili olacak şekilde de tedbir kararları verilebilmelidir. Kanaatimizce de konkordatonun maddi hukuka etkileri yoğun olan bir kurum olması ve konkordatonun amacı göz önünde bulundurulduğunda maddi hukuka yönelik de kararlar verilebileceğinin kabulü gerekmektedir.

Konkordatoda çek alacakları bakımından özellik arz eden hususlardan ilki mühlet kararından önce bankaya ciro edilen çeklerin, mühlet içinde muaccel hâle gelmesinin temlik işlemini geçersiz hâle getirip getirmeyeceğidir. Zira İİK m. 294/6 hükmü uyarınca müstakbel bir alacağın devri, alacak mühlet içinde doğmuşsa hükümsüzdür. İleri tarihli bir çekin varlığı

hâlinde vadeye bağlanan husus, alacağın doğum anı değil, ifa anıdır. Dolayısıyla kanaatimizce mühlet kararından önce alacaklı bankaya ciro edilen bir çekin mühlet içinde muaccel hâle gelmesi, İİK m. 294/6 uyarınca temlik sözleşmesinin geçersizliği sonucunu doğurmaz.

Konkordatoda çek alacakları bakımından özellik arz eden bir diğer husus ise konkordatodan önce bankalara temlik ya da tahsil ciro suyla devredilen çeklerin, konkordato sürecinde borçluya iade edilip edilmeyecekleri meselesidir. Uygulamada asliye ticaret mahkemelerince bu hususta ihtiyati tedbir kararları verildiği görülmektedir. Bu kararların yerindeliği bakımından cironun türü önem arz etmektedir. Buna göre temlik ciro su ile senedin mülkiyeti ile birlikte senette mündemiç hakların da devri söz konusu olduğundan bu hâlde bankanın çekleri veya tahsil etmişse bedellerini borçluya iade etme zorunluluğu bulunmayacaktır. Ancak senedin tahsil ciro su ile devri senette mündemiç hakların da devri sonucunu doğurmayacağı için bu hâlde bankanın iade borcundan söz edilebilecektir.

Konkordatoda çek alacakları bakımından özellik arz eden bir diğer husus ise konkordato talebinden önce düzenlenen ileri tarihli çeklerin, mühlet içinde bankaya ibraz edilmesi hâlinde çek hesabında karşılığı varsa bu karşılığın ödenip ödenmeyeceği, karşılığı yoksa karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususlarıdır. Çekin ödenip ödenmeyeceğinin belirlenmesi bakımından incelenmesi gereken ilk husus alacağın konkordatoya tâbi olup olmadığıdır. İleri tarihli çek düzenlenmesi alacağın doğum anını değiştirmeyeceği için konkordato talebinden önce doğmuş bir alacak için düzenlenen ileri tarihli bir çek üzerinde yazan düzenleme tarihi, konkordato talebinden sonraki bir döneme tekabül ediyor olsa da bu alacak konkordatoya tâbi olur. İİK’da borçlunun mühlet içinde konkordatoya tâbi olan borçlarını ödemesini yasaklayan bir hüküm bulunmaktadır. Mühlet içinde ibraz edilen çek alacaklarının ödenip ödenmeyeceği ise çeşitli ihtimaller bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Öncelikle mahkeme tarafından mühlet kararı verilirken borçlunun, borçlarını ancak komiserin izni ile ödeyebileceği yönünde bir karar verilmişse, komiser, çek alacağının ödenmesine izin verirse muhatap banka tarafından ödeme yapılacaktır; buna karşılık komiserin izni yoksa ödeme yapılamayacaktır. Buna karşılık ödemelerin komiserin iznine bağlanmadığı hâlde ise konkordatoya tâbi bir alacak olan çek alacağının ödenmemesi; proje kapsamında ödenmesi gerekecektir. Ancak çeke bağlı bir alacak söz konusu olduğunda ödemeyi yapacak olan üçüncü kişi konumundaki bankadır ve muhatap bankanın kısmen veya tamamen karşılığı bulunan bir çekin kendisine ibraz edilmesi hâlinde ödeme yapması zorunludur. Bu kapsamda konkordatonun ruhu ve amacı, alacaklıların eşitliği ve borçlunun malvarlığının korunması ilkeleri gözetilerek asliye ticaret mahkemeleri tarafından

çek bedelinin ödenmemesi yönünde bir tedbir kararı verilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Çalışma kapsamında değerlendirilen hususlardan biri de borçlunun konkordato sürecinde olması hâlinde çek bedelinin ödemenin komiserin iznine bağlı olması, bu alacağın bir konkordato alacağı olarak değerlendirilmesi gibi çeşitli sebeplerle ödenmemesi hâlinde karşılıksızdır işleminin yapılıp yapılmayacağı hususudur. Karşılıksızdır işlemi bakımından ise esas sorun karşılıksız çek suçu bakımından doğmaktadır. Keşidecinin konkordato sürecinde olmasının karşılıksız çek suçuna ilişkin yargılamaya etkisinin ne olacağına ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. Konuya ilişkin yargı kararlarına bakıldığında borçlunun konkordato sürecinde olmasının hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirildiği ya da konkordato sürecinin ceza yargılaması bakımından bekletici mesele yapıldığı görülmektedir. Ancak kanaatimizce fail hakkında konkordato sürecinin bulunması karşılıksız çek suçuna ilişkin yargılama bakımından olumsuz muhakeme şartının yokluğu olarak değerlendirilmeli, dolayısıyla borçlu konkordato sürecinde bir ceza tehdidiyle karşı karşıya bırakılmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Albayrak H, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2020).
- Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *İcra ve İflâs Hukuku* (11. Baskı, Yetkin Yayınevi 2025).
- Aşık İ, Oruç Y, Tok O ve Saçar ÖF, *İcra ve İflâs Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayınevi 2024).
- Atalay O, ‘Konkordato Reformu Hakkında Değerlendirmeler’ içinde Özekes M (edt), *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2018).
- Bahtiyar M, Taşdelen N, Biçer L ve Hamamcıoğlu E, *Kıymetli Evrak Hukuku* (2. Baskı, Beta Yayınevi 2025).
- Belgesay MR, *İcra ve İflâs Hukuku Sentetik Bölüm* (2. Baskı, Fakülteler Matbaası 1953).
- Berkin N, *İflâs Hukukunda Konkordato* (1. Baskı, İsmail Akgün Matbaası 1949).

Bozer A ve Göle C, *Kıymetli Evrak Hukuku* (11. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2024).

Börü L, ‘Adi Konkordatoda Alacaklıların Alacaklarını Bildirmesi’ (2019) 10(1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 173-186.

Börü L, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2023).

Büyüksişli A, *Karşılıksız Çeke Bağlanan Sonuçlar* (1. Baskı, Seçkin Yayınevi 2020).

Direnisa E, ‘Konkordatoda Takas’ (2020) 15(189-190) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 493-548.

Duran R, *Konkordato Mühleti ve Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 2020).

Erdönmez G, ‘Konkordato Mühletinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Özekes M (edt), *Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2020).

Görgün LŞ, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı, Yetkin Yayınevi 2024).

Haşhaş A, ‘Zaruret Doktrini Çerçevesinde Konkordato Projesine Tâbi Bir Borcun Tasdik Kararından Önce Ödenmesi’ (2024) 26(1) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 557-586.

Işık S, ‘7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Adi Konkordatoda Mühletin Müstakbel Alacakların Devri Üzerindeki Etkisi’ (2022) 28(1) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 407-440.

Karakehya H ve Boran Güneysu N, ‘Konkordatonun Çekle İlgili Karşılıksızdır İşlemi Yapılmasına Sebebiyet Verme Suçundan Kaynaklı Cezai Sorumluluğa Etkisi’ (2019) 23(4) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3-46.

Karşlı A, *İcra ve İflâs Hukuku* (4. Baskı, Filiz Kitabevi 2022).

Kendigelen A ve Kırca İ, *Kıymetli Evrak Hukuku* (8. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2024).

Kendigelen A, *Çek Hukuku* (6. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2021).

Köksoy M, ‘Geçici Mühlete Karar Verilmeden Önce Doğan Borcun Borçlu Tarafından Mühlet Esnasında Ödenmesi’ (2022) 5(1) Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 585-602.

Muşul T, *İflâsın Ertelenmesi* (2. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2010).

- Özsöker G, *Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Doğurduğu Sonuçlar* (1. Baskı, Yetkin yayınevi 2024).
- Öztan F, *Kıymetli Evrak Hukuku* (26. Baskı, Yetkin Yayınevi 2022).
- Öztek S, Budak AC, Tunç Yücel M, Kale S ve Yeşilova B, *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınevi 2023).
- Pekcanıtez H ve Erdönmez G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018).
- Poroy R ve Tekinalp Ü, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (22. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018).
- Postacıoğlu İE, *Konkordato* (Fakülteler Matbaası 1965).
- Reisoğlu S, *Çek Hukuku* (1. Baskı, 2011).
- Sarısözen S, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınevi 2024).
- Simil C, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinden Önce Bankalara Temlik Edilen Bono ve Çeklerin Ya da Bedellerinin İadesinin Gerekip Gerekmediği’ (2020) 31(112) Bankacılar Dergisi 47-66.
- Simil C, *Konkordato Mühletinin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2020).
- Şahin C ve Göktürk N, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (14. Baskı, Seçkin Yayınevi 2023).
- Şahin Ç, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2020).
- Tandoğan H, ‘Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkardıkları Sorunlar’ (1981) 11(2) BATIDER 68-94.
- Tanrıver S, *Konkordato Komiseri* (1. Baskı, Yetkin Yayınevi 1993).
- Topsakal U ve Bayraktar O, ‘Konkordato Yargılamalarında Maddi Hukuka İlişkin İhtiyati Tedbir Kararları’ (Lexpera Blog, 04 Ocak 2021) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-yargilamalarinda-maddi-hukuka-iliskin-ihiyati-tedbir-kararlari/>>; 04.01.2021.
- Toroslu N ve Feyzioğlu M, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (19. Baskı, Savaş Yayınevi 2019).
- Tunç Yücel M, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi 2020).

Ulukapı Ö, ‘Konkordatonun Sonuçları’ (2000) 8(1-2) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9-26.

Ulukapı Ö, *Konkordatonun Feshi*” (1. Baskı, Mimoza Yayınları 1998).

Ülgen H, Helvacı M, Kaya A ve Nomer Ertan NF, *Kıymetli Evrak Hukuku* (14. Baskı, Vedat Kitapçılık 2021).

Yenisey F ve Nuhoglu A, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (12. Baskı, Seçkin Yayınevi 2024).

Yıldırım M ve Deren Yıldırım N, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Beta Yayınevi 2021).

Yıldız Ş, ‘İbraz Süresini Geçiren Çek Hamilinin Hukuki Durumu ve Yargıtay Kararları’ içinde Erişgin Ö (edt.), *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIX: Bildiriler- Tartışmalar* (1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2003).

Yılmaz Ü, *Çekte İbraz ve Ödeme* (1. Baskı, Seçkin Yayınevi 2023).

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.mevzuat.gov.tr>

<https://www.lexpera.com.tr/>

<https://www.jurix.com.tr/>

KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ DURUMU

THE LEGAL STATUS OF LETTERS OF GUARANTEE DURING CONCORDAT PROCEEDINGS

Araştırma Makalesi
Tutku Ecem ASLAN*

ÖZ

Taraflar, gerçekleştirecekleri hukuki işlemlerde alacaklarını güvence altına almak amacıyla çeşitli teminat araçlarına başvurumaktadırlar. Bu çerçevede teminat mektupları, hem borçlunun edimini ifa etmemesi ihtimaline karşı alacaklıya yüksek düzeyde koruma sağlamaları hem de diğer teminat türlerine kıyasla daha süratli biçimde paraya çevrilebilmeleri nedeniyle uygulamada önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim teminat mektubu, borçlunun yükümlülüğünü yerine getirmemesi hâlinde ortaya çıkan zararın garanti veren tarafından tazmin edileceğine ilişkin bağımsız nitelikte bir taahhüt içermektedir.

Teminat mektuplarının sağladığı bu güvencenin, borçlunun malvarlığının korunmasının büyük önem taşıdığı konkordato sürecinde nasıl değerlendirileceği ise öğretide ve yargı içtihatlarında tartışmalı bir alan oluşturmaktadır. Zira konkordato sürecinin sağlıklı şekilde işletilebilmesi, borçlunun malvarlığının korunması ve alacaklılar arasında adil denge gözetilmesiyle mümkündür. Bu bağlamda, borçlu lehine düzenlenmiş teminat mektuplarının konkordato sürecinde paraya çevrilmesinin ihtiyati tedbir yoluyla engellenip engellenemeyeceği sorunu, yalnızca hukuki ilişkinin taraflarını değil, mektubu düzenleyen garantörü de içine alan daha geniş bir hukuki etki alanı doğurmaktadır. Bu nedenle teminat mektubunun nakde çevrilmesinin ihtiyaten durdurulması, ancak mektubun dayanağını oluşturan hukuki ilişkiden kaynaklanan ve somut olayda haklı sebep olarak nitelendirilebilecek bir durumun varlığı hâlinde gündeme gelebilmelidir. Böyle bir durumda söz konusu tedbir, icra ve iflâs hukukuna özgü bir muhafaza tedbiri değil; genel hükümlere dayalı, teminat mektubunun bağımsız hukuki niteliğinden kaynaklanan menfaat çatışmasını önlemeye yönelik bir ihtiyati tedbir mahiyeti taşımaktadır. Nitekim burada tedbirin hukuki dayanağını oluşturan olgu, borçlunun konkordato talebinde bulunmuş olması değil; teminat mektubunun sebep olduğu hukuki ilişkiden doğan, mektubun paraya çevrilmesini dürüstlük kuralı veya sözleşme sadakati ilkesi bakımından sorunlu hâle getiren haklı gerekçelerdir.

DOI:

Makalenin Geliş Tarihi: 08.10.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 25.11.2025

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: tutkuaslan@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5796-4113

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, konkordato sürecinin taraflar arasındaki güç dengelerini değiştirdiği bu karmaşık yapıda, teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin ihtiyaten durdurulmasına ilişkin hukuki rejimi doktrin ve yargı kararları ışığında sistematik biçimde incelemek; konuyu hem teminat mektuplarının bağımsız taahhüt niteliği hem de konkordato hukukunun koruma amaçlı yapısı bakımından değerlendirmek; nihayet uygulamada karşılaşılan sorunlara teorik ve normatif temellere dayalı çözüm önerileri geliştirmektir.

Anahtar Kelimeler: Teminat mektubu, Konkordato, İhtiyati tedbir, Borçlu, Garantör

ABSTRACT

The parties employ various forms of security instruments in order to safeguard their claims within the scope of legal transactions. In this regard, letters of guarantee occupy a significant position in practice, as they not only provide creditors with a high level of protection against the possibility of the debtor's non-performance, but also allow for a more rapid conversion into cash when compared to other types of security. Indeed, a letter of guarantee embodies an autonomous undertaking whereby the guarantor promises to compensate any loss arising from the debtor's failure to fulfil their obligation.

How the protective function of letters of guarantee should be evaluated during concordat proceedings (where the preservation of the debtor's assets is of paramount importance) constitutes a contested issue in both scholarly writings and judicial decisions. The proper functioning of the concordat regime depends upon safeguarding the debtor's estate and maintaining an equitable balance among creditors. Against this backdrop, the question of whether the cashing of letters of guarantee issued in favour of the debtor may be restrained through a preliminary injunction generates a broader sphere of legal implications, affecting not only the parties to the underlying legal relationship but also the guarantor issuing the letter. Accordingly, the precautionary suspension of the conversion of a letter of guarantee into cash should only come into consideration where there exists a circumstance arising from the underlying legal relationship which may, in the concrete case, be characterised as a legitimate ground. In such instances, the measure does not constitute a protective injunction peculiar to enforcement and bankruptcy law; rather, it is a preliminary injunction grounded in general principles, aimed at preventing a conflict of interests stemming from the autonomous legal nature of the letter of guarantee. In this respect, the legal basis for the injunction is not the debtor's filing of a concordat request per se, but the justified reasons arising from the underlying relationship that render the conversion of the letter into cash problematic in light of the principle of good faith or the doctrine of pacta sunt servanda.

The purpose of this study is to examine systematically (through the lens of doctrinal analysis and judicial precedent) the legal framework governing the precautionary suspension of the conversion of letters of guarantee into cash within this complex structure in which concordat proceedings alter the balance of power between the parties; to evaluate the issue both in terms of the autonomous undertaking inherent in letters

of guarantee and the protective architecture of concordat law; and, finally, to propose theoretically and normatively grounded solutions to problems encountered in practice.

Key Words: Letter of guarantee, Concordat, Interim injunction, Debtor, Guarantor

EXTENDED SUMMARY

In legal and commercial transactions, parties frequently seek to protect their financial interests and mitigate the risks arising from non-performance or breach of obligations. One of the most effective instruments used for this purpose is the letter of guarantee, which plays a significant role in ensuring the security of receivables. Letters of guarantee function as a written commitment issued typically by a bank or financial institution (the guarantor), assuring the beneficiary that the guarantor will fulfill the debtor's obligations or compensate for any damages, should the debtor fail to perform as agreed.

What distinguishes letters of guarantee from other types of collateral or security instruments is their high liquidity and relative ease of enforcement. Unlike mortgages or pledges, which may require judicial proceedings or complex enforcement mechanisms, letters of guarantee can often be swiftly converted into cash upon the occurrence of certain conditions. This practical advantage has led to their widespread use in both domestic and international transactions, including construction projects, public tenders, and supply contracts.

Beyond their role in standard commercial relations, letters of guarantee also hold particular significance in the context of concordat proceedings. The concordat process provides a formal mechanism through which a debtor may propose a payment plan to creditors, subject to court approval. The primary goal is to maintain the continuity of the debtor's business while ensuring a fair and proportionate repayment to creditors. For this delicate balance to be maintained, it is essential that the debtor's assets are protected during the course of the proceedings.

At this point, it becomes necessary to consider whether the enforcement of a guarantee in favor of the debtor can be legally restrained by a interim injunction during concordat proceedings. This issue is not merely procedural but also involves significant substantive considerations related to private law, the principle of *pacta sunt servanda* (agreements must be kept), and the protection of third-party rights.

On the one hand, allowing the beneficiary (typically a creditor or contractual counterparty) to freely enforce the letter of guarantee may jeopardize the debtor's financial integrity and undermine the success of the concordat. If the guarantees are cashed en masse, the debtor may lose substantial assets or access to banking resources, which may be critical for continuing operations during the restructuring phase. This, in turn, could lead to the collapse of the concordat plan, harming not only the debtor but also other creditors who are relying on the debtor's ability to rehabilitate.

On the other hand, imposing an interim injunction to block the enforcement of the guarantee may interfere with the rights of the beneficiary, who, based on the independent nature of the letter of guarantee, has a legitimate expectation to be paid upon the occurrence of the stipulated conditions, usually the presentation of a demand letter and confirmation of default. Importantly, letters of guarantee are typically considered autonomous from the underlying contract, meaning that the guarantor is obligated to pay regardless of disputes in the primary legal relationship, unless fraud or abuse is involved.

Therefore, any attempt to halt the enforcement of a letter of guarantee through injunctive relief must be approached with caution and justified by a solid legal basis. According to prevailing legal opinion and judicial practice, an interim injunction to prevent the realization of a guarantee can only be granted if there is a just cause directly arising from the legal relationship that gave rise to the guarantee. It is not sufficient for the debtor to merely be under concordat protection; there must be an independent and concrete ground such as an allegation of bad faith, lack of default, or abusive invocation of the guarantee by the beneficiary.

Furthermore, such an injunction would not be based on specific provisions of enforcement and bankruptcy law, but rather on the general rules of civil procedure governing interim measures. The debtor, or in some cases the guarantor, would need to demonstrate the presence of a serious and imminent threat to their rights, as well as the potential for irreparable harm if the guarantee is enforced. Courts will also weigh the balance of interests between the parties and consider whether the requested measure would unduly prejudice the beneficiary.

It is also important to highlight that granting an interim injunction in this context may have wider legal and economic implications. Since letters of guarantee serve as a crucial trust mechanism in commercial life, especially in high-value or high-risk transactions, undermining their enforceability could lead to reluctance on the part of financial institutions to issue them. This, in turn, may restrict access to credit and disrupt commercial stability. Therefore, courts must ensure that such extraordinary measures are reserved for exceptional circumstances, backed by clear and compelling evidence.

In conclusion, while letters of guarantee are highly effective tools for securing obligations and ensuring financial trust in transactions, their treatment during concordat proceedings requires careful legal analysis. The enforcement of such guarantees may be temporarily suspended through an interim injunction only in the presence of a justified legal reason related to the underlying contractual relationship. This measure must be grounded not in the concordat itself, but in specific, verifiable facts that indicate an abuse of rights, fraud, or other irregularities that warrant judicial protection. Any broader application of such injunctions risks compromising the autonomy and reliability of letters of guarantee, which are foundational to both national and international commerce.

GİRİŞ

Kişilerin, tarafı oldukları hukuki işlemlerden doğan alacaklarını güvence altına almak istemeleri oldukça doğaldır. Bu güvence yöntemlerinden biri ise teminat mektuplarıdır. Teminat mektupları, taraflardan birinin borçlu olduğu edimi hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi hâlinde, doğacak zararın garantörce karşılanacağını garanti altına almakta ve diğer teminat türlerine kıyasla daha hızlı şekilde paraya çevrilebilmeleri sayesinde sıklıkla başvurulmuş bir hukuki işlem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Teminat mektupları, bir icra ve iflâs hukuku kurumu olan konkordato bakımından da oldukça önemlidir. Zira konkordato, borçluya, alacaklıları ile yapacağı anlaşma yoluyla aralarındaki alacak-borç ilişkisini karşılıklı olarak belirlenen şartlar çerçevesinde sonra erdirme ve işletmesinin ekonomik durumunu düzeltme imkânı tanımaktadır. Konkordatodan başarıya ulaşması için ise borçlunun malvarlığı bütünlüğünün korunması önem arz etmekte olup bu amaca hizmet eden birtakım tedbirlere başvurulması mümkündür. İşte teminat mektupları bağlamında esas sorun, borçlunun malvarlığı bütünlüğünü korumak amacıyla, kendisinin lehtarı olduğu teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin ihtiyati tedbir yoluyla önlenip önlenemeyeceğidir. Çünkü bu tür bir ihtiyati tedbir, yalnızca borçlunun malvarlığı bütünlüğünü korumakla kalmayacak, aynı zamanda borçlunun taraf olmadığı hukuki ilişkilere ve pek tabii maddi hukuka dair sonuçlar da doğuracaktır. Çalışmada, teminat mektuplarının konkordatodaki durumu ve bu mektupların paraya çevrilmesine bahsi geçen içerikte bir ihtiyati tedbir kararıyla müdahale edilip edilemeyeceği hususlarının tespiti amaçlanmaktadır.

Çalışmada ilk olarak teminat mektuplarının hukuki niteliğine ilişkin genel açıklamalarda bulunulacaktır. Teminat mektuplarının hukuki niteliği ve başlıca özellikleri tespit edildikten sonra ise konkordatoda teminat mektuplarının durumu ele alınacaktır.

I. TEMİNAT MEKTUPLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Bir hukuki ilişkide borçlunun alacaklıya karşı üzerine aldığı edimi hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi hâlinde, mektupta belirtilen tutarın teminat veren tarafından

alacaklıya ödeneceğini taahhüt eden sözleşmeye teminat mektubu denilmektedir¹. Tanımdan da anlaşıldığı üzere, teminat mektupları muhatap açısından güvence fonksiyonu taşıyan hukuki işlemlerin bir çeşididir². Teminat mektupları, oldukça geniş bir uygulama alanına sahip olmasına rağmen kanun koyucu tarafından ayrıca ve açıkça bir yasal düzenlemeye kavuşturulmuş değildir; ancak haiz olduğu öneme binaen öğretide ve yargı kararlarında kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Teminat mektubu, teminat mektubu sözleşmesinin iki tarafı olmasına karşın, üç köşeli bir hukuki ilişki meydana getirmekte ve teminat veren “*garantör*”, lehine teminat verilen asıl sözleşmenin borçlusu “*lehtar*”, teminatı alan asıl sözleşmenin alacaklısı ise “*muhatap*” olarak adlandırılmaktadır. Asıl sözleşmenin borçlusu olan lehtar, borcun kendisi tarafından gereği gibi ifa edilememesi durumunda, muhataba uğrayacağı zararın tazminini taahhüt eden bir teminat mektubu için garantöre başvuracak, başvurunun kabul edilmesi hâlinde ise garantör ile lehtar arasında gayri nakdi bir kredi ilişkisi kurulmuş olacaktır³. Borcun gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle garantör muhataba ödeme yapmak durumunda kalırsa, ödediği miktar kadar lehtara rücu edebilecektir⁴. Uygulamada bu rücu ilişkisinin meydana gelmesi için teminat mektubu sözleşmesinin lehtarı ve garantörü arasında kontrgaranti⁵ sözleşmesi yapılmaktadır⁶. Teminat

¹ Çeşitli tanımlar için bkz. Hüseyin Murat Develioğlu, *(ICC'nin URDG 758 Hükümleri ile İlgili Açıklamalarla Beraber) Bağımsız Garanti Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021) 19-21; Nami Barlas, *Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınları 1986) 7; Ünal Tekinalp, *Banka Hukukunun Esasları* (Yeniden Yazılmış İkinci Bası, Vedat Kitapçılık 2009) 51; Seza Reisoğlu, *Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler* (4. Baskı, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları 2003) 35; Himmet Koç, ‘Hukuki Açıdan Banka Teminat Mektupları’ (2020) 69(2) AÜHFD 567, 570; Sıtkı Akyazan, ‘Tatbikatta Banka Teminat Mektuplarının Ortaya Çıkardığı Çeşitli Sorunlar’ (1974) 7(3) BATİDER 567, 567.

² Sabih Arkan, ‘Teminat Mektubu Veren Bankanın Hukuki Durumu’ (1992) 16(4) BATİDER 59, 60.

³ Hilal Yener Coşkun, *Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları* (1. Baskı, Vedat Yayıncılık 2012) 12; Damla Songur ve Çiğdem Ceylan, ‘Banka Teminat Mektubu-Hukuki Niteliği ve Çeşitleri’ (2014) 2 (4) Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 149, 150.

⁴ Semra Omağ, ‘Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Mahiyeti ve Hükümleri’ (1971) 6(2) BATİDER 325, 338; Barlas (n 1) 78.

⁵ Kontrgaranti, garanti verenin, ödediği miktarın kendisine iadesini garanti altına almak için başvuru kurumdur. bkz. Develioğlu (n 1) 70.

⁶ Yener Coşkun (n 3) 214.

mektubunun garantörü, gerçek veya tüzel kişi olabilir; ancak uygulamada garantörün genellikle bir banka olduğu görülmektedir⁷.

Teminat mektubu verilmesiyle ortaya çıkan bir diğer ilişki de garantör ile muhatap arasında olup bu ilişki teminat mektubu sözleşmesi olarak adlandırılmakta ve söz konusu sözleşme ile garantör, muhatabın doğması muhtemel zararını karşılamayı taahhüt ederek tek taraflı bir borç üstlenmektedir⁸. Özellikle belirtmek gerekir ki teminat mektubu üç köşeli bir ilişki oluştursa dahi, teminat mektubu sözleşmesinin tarafları garantör ve muhataptır; lehtar ise ilgili sözleşmeye taraf olmayıp yalnızca muhatap ve garantör arasındaki garanti ilişkisinin kurulmasını başlatmaktadır⁹.

Teminat mektuplarının hukuki niteliğine ilişkin öğretide çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bunlar: Kefalet sözleşmesi görüşü, garanti sözleşmesi görüşü, karma sözleşme görüşü ve kendine özgü (sui generis) sözleşme görüşüdür¹⁰. Bu husus uzun süre tartışmalara ve görüş ayrılıklarına yol açmıştır. Yargıtay'ın 1967 ve 1969 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararları sonrasında, teminat mektuplarının hukuki niteliğine ilişkin öğretide ve uygulamada ortaya çıkan görüş ayrılıkları büyük ölçüde giderilmiş; bu mektupların, klasik kefalet ilişkilerinden bağımsız bir borç yüklenimi niteliği taşıyan garanti sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündeki kabul yerleşik hâle gelmiştir¹¹.

Teminat mektubu sözleşmesinin garanti sözleşmesi olarak kabul edilmesinin temel sebebi, garanti verenin borcunun asıl borçtan bağımsız ve asli nitelikte bir borç olmasıdır¹². Bir diğer deyişle, teminat mektubu veren garantör, lehtar ile muhatap

⁷ Koç (n 1) 576.

⁸ İzzet Başara, 'Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Niteliği' (2009) 22(83) TBB Dergisi 302, 302; Vahit Doğan, *Teminat Mektupları* (Gözden Geçirilmiş Beşinci Baskı, Savaş Yayınevi 2015) 18.

⁹ Yener Coşkun (n 3) 43; Koç (n 1) 576; Ömer Cemre Koç, *Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenmede Üstlenenin Hukuki Konumu* (1. Baskı On İki Levha Yayıncılık 2022) 84.

¹⁰ Tartışmalar için bkz. Atilla Sav, 'Banka Teminat Mektuplarının Haczi' (1967) (1) ABD 48, 49.

¹¹ YİBHKG, 1966/16, 1967/7, 13.12.1967; YİBHKG, 1969/4, 1969/6, 11.06.1969, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

¹² Arkan (n 2), 60-61; Koç (n 1) 577; Bengisu Önder, *Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020) 32.

arasındaki sözleşmeden bağımsız ve asli bir yükümlülük altına girmektedir¹³. Zira muhatabın garanti verene karşı haiz olduğu hak ne muhatap ile lehtar arasındaki sözleşmeye ne de garantör ile lehtar arasındaki sözleşmenin geçerliliğine bağlıdır; ayrıca bu sözleşmelerin varlığına veya hükümlerine de tâbi değildir¹⁴. Bu husus, garanti sözleşmesinin bir türü olan teminat mektubu sözleşmesinin, bağımsız bir sözleşme niteliği taşıdığını göstermektedir. Teminat mektubu sözleşmesinin bu özelliği, onu, fer'i niteliği haiz bir borç olan kefalet borcundan ve dolayısıyla kefalet sözleşmesinden ayırmaktadır¹⁵.

II. KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ DURUMU

A. Genel Olarak

Konkordato, borçlu ile alacaklıların yaptığı anlaşma ile aralarındaki alacak-borç ilişkisinin karşılıklı olarak belirlenen şartlar çerçevesinde sonra erdirilmesini sağlayan bir icra ve iflâs hukuku kurumudur¹⁶. Bu kurum hem borçluyu hem de alacaklıları korumaya yönelik bir işlevi haiz olup borçlunun işletmesiyle ilgili faaliyetlerini devam ettirebilmesini ve dolayısıyla alacaklıların da alacaklarına, borçlunun iflâsına kıyasla daha avantajlı bir miktarda kavuşmalarını sağlamaktadır¹⁷.

Konkordatonun alacaklılar bakımından önemli sonuçlarından bir diğeri ise sürecin çoğunlukla alacaklılar arasında eşitlik ilkesi gözetilerek yürütülmesi ve

¹³ Arkan (n 2), 61; Seza Reisoğlu, 'Banka Teminat Mektupları ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar' (2002) (43) Bankacılar Dergisi 94, 96; Önder (n 12) 32.

¹⁴ Develioğlu (n 1) 92-93.

¹⁵ Önder (n 12) 32.

¹⁶ Mustafa Reşid Belgesay, *İcra ve İflâs Hukuku I Sentetik Bölüm İkinci Cilt* (Fakülteler Matbaası 1953) 10-11; M. Serhat Sarısözen: *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 130; L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (Gözden Geçirilmiş ve Güncel Yargı Kararları İşlenmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 625; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Bası, Yetkin Yayınları 2022) 627; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (8. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021) 477.

¹⁷ Süha Tanrıver ve Adnan Deynekli, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996) 31; Mehmet Kâmil Yıldırım ve Nevhis Deren-Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku* (Konkordato Hukukuna İlişkin 7101, 7155 ve 7327 Sayılı Kanun Değişikliklerini İçeren Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Beta Yayıncılık 2021) 595; Sarısözen (n 15) 130; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 15) 628.

sonuçlandırılmasıdır¹⁸. Konkordatonun başarıya ulaşması ve ifade edilen olumlu sonuçların meydana gelebilmesi ancak borçlunun malvarlığı bütünlüğünün korunmasıyla mümkündür. Konkordatonun teminat mektuplarına etkisi de bu hususlar ele alınarak incelenmelidir.

Lehtar sıfatını haiz borçluya konkordato mühleti verilmesi, tek başına, teminat mektuplarının paraya çevrilmesi için bir sebep teşkil etmemektedir¹⁹. Bu husus, üç aylık bir ilişki meydana getiren teminat mektubu sözleşmesi bağlamında oldukça önemlidir. Kesin mühletin sözleşmeler bakımından sonuçlarına ilişkin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu²⁰ (İİK) m. 296/1 hükmünde düzenlendiği üzere, borçlunun taraf olduğu sözleşmenin karşı tarafının konkordato projesinden etkilenip etkilenmediği önem arz etmemekte ve bu sözleşmelerin devam edeceği kabul görmektedir. Taraflar sözleşmede, konkordatoya başvurulmasının teminat mektubunun paraya çevrilmesine sebep olacağına ilişkin açık bir hüküm öngörmüş olsalar dahi bu hükmün uygulanması mümkün değildir²¹. Çünkü İİK m. 296/1 gereğince, sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunsa dahi söz konusu hüküm borçlunun konkordatoya başvurması durumunda uygulanmayacak ve bu tür bir hüküm öngörülme de sözleşme borçlunun konkordatoya başvurduğu ileri sürülerek sona erdirilemeyecektir. Nitekim lehtarın konkordato sürecine girmiş olması muhatap ile yapmış olduğu esas sözleşmeye etki etmeyecek ve muhatabın konkordato sebep gösterilerek garantöre başvurabilmesinin önünü açmayacaktır. Dolayısıyla muhatabın, başkaca haklı bir neden olmaksızın, lehtarın konkordato sebebiyle asıl sözleşmeden doğan borcunu ifa etmeyeceğinden bahisle teminat mektubunun paraya çevrilmesi yoluna gitmesi imkân dahilinde değildir.

¹⁸ Ömer Ulukapı, 'Konkordatonun Sonuçları' (2000) 8(1), SÜHFD 9, 9; Sarısözen (n 15) 131; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 15) 638.

¹⁹ Serdar Kale, *Yeni Konkordato Hukuku 7101,7155 ve 7327 sayılı Kanunlarla Değişik İcra ve İflas Kanunu m. 285-309 Şerhi* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 453; Gökberk Özsöker, *Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Doğurduğu Sonuçlar* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 277; Sarısözen (n 15) 495.

²⁰ İcra ve İflas Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 9.6.1932, RG 19.6.1932/2128.

²¹ Oğuz Atalay, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 102; Mesut Köksoy, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2022) 313; Özsöker (n 18) 131.

Bu bağlamda ele alınması gereken bir diğer husus da alacaklı ve borçlu arasındaki esas sözleşmenin konusunun paradan başka bir şey olması ihtimalidir. Zira İİK m. 296/2'ye göre, borçlu, tarafı olduğu ve konkordatonun amacına ulaşmasını engelleyen aşırı külfetli sürekli borç ilişkilerini, komiserin uygun görüşü ve mahkemenin izniyle herhangi bir zamanda sona erecek şekilde feshedebilir. Bu çerçevede ödenmesi gereken tazminat, konkordato projesine tabi olur. Bu duruma örnek olarak, teminat mektubu ile garanti altına alınan riskin, lehtar ve muhatap arasında akdedilen bir eser sözleşmesinin ifasına ilişkin olması gösterilebilecektir. Kanaatimizce bu tür bir sözleşmenin ilgili madde kapsamında komiserin uygun görüşü ve mahkemenin izniyle feshedilmesi pek tabii mümkündür. O halde esas sözleşmenin feshinin, teminat mektubu sözleşmesi üzerindeki etkisi tespit edilmelidir. Unutulmamalıdır ki teminat mektubu sözleşmesi, asıl sözleşmeden bağımsız ve asli bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla asıl sözleşmenin fesih sebebiyle sona ermesi teminat mektubu sözleşmesini etkilemeyecek ve garantör, muhataba karşı, asıl sözleşmenin fesih yoluyla sona erdiği yönünde bir itiraz ileri süremeyecektir. Bir diğer deyişle, garantör, asıl sözleşme feshedilse dahi teminat mektubu sözleşmesinden doğan borcunu yerine getirmekten kaçınamayacaktır²². Buna karşılık, asıl sözleşmenin feshine rağmen teminat mektubu sözleşmesinden doğan borcunu yerine getirmek zorunda olan garantörün, teminat mektubunun lehtarı ile yapmış olduğu kontrgaranti sözleşmesi çerçevesinde lehtara başvurabileceği kanaatindeyiz.

Teminat mektuplarının konkordatodaki durumu bağlamında asıl sorun, teminat mektubu ile güvence altına alınan riskin gerçekleşmesi, yani teminat mektubunun paraya çevrilmesi bakımından haklı bir sebebin doğması hâlinde gündeme gelecektir. Zira teminat mektubunun muhatabı olan alacaklının bu mektubu paraya çevirmesi alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesine etki edebilecek ve dolayısıyla teminat mektubu ile muhataba sağlanan menfaatin, konkordatonun başarısına bağlı diğer menfaatler ile çatışma ihtimali söz konusu olabilecektir²³.

²² Reisoğlu (n 1) 'Kontrgaranti', 58-59.

²³ Hilal Ünal Kaya, 'Konkordato Müddet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi' (2021) 23(2) DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 1219, 1224.

Bu bağlamda, özellikle konkordato sırasında teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığı bütünlüğü ile diğer alacaklılar üzerinde nasıl bir etki meydana getirdiği ve teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilip verilemeyeceği hususları önem taşımaktadır. İfade edildiği üzere, teminat mektupları bakımından sorun teşkil eden esas durum, bu mektupların paraya çevrilmesi ihtimalidir. Nitekim teminat mektubu sözleşmesinin konkordato sürecini etkilemesi ancak teminat mektubunun paraya çevrilmesi sebebiyle garantörün lehtara rücu etmesi ve dolayısıyla borçlunun malvarlığının aktifinde bir eksilme meydana gelmesi hâlinde söz konusu olacaktır. Hem yargı kararlarında hem öğretide sıkça ele alınmasına rağmen, bu hususlara ilişkin soru işaretleri yerini net cevaplara bırakmış değildir.

B. Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesinin Konkordatoya Etkisi

1. Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesinin Borçlunun Malvarlığı Üzerindeki Etkisi

Teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığına etki edip etmeyeceği meselesi oldukça önem arz etmektedir. Zira konkordato sürecinde borçlunun malvarlığının korunması, İİK m. 287/1 hükmünden de anlaşıldığı üzere konkordato projesinin başarıya ulaşması bakımından mühim bir husustur. O hâlde, muhatapın teminat mektubunu paraya çevirmesi sonucunda, borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış meydana gelip gelmeyeceği tespit edilmelidir.

Teminat mektubunun yarattığı üç ayaklı ilişki ve bu üç ayağın birbirleriyle bağlantısı, kanaatimizce bu kapsamda dikkate alınması gereken en önemli husustur. Teminat mektubu verilmesiyle lehtar, muhatap ve garantör olarak üç süje ortaya çıkmaktadır. Asıl borç ilişkisinin tarafları lehtar ve muhatap, gayri nakdi kredinin tarafları lehtar ve garantör, teminat mektubu sözleşmesinin tarafları ise garantör ve muhataptır. Dolayısıyla teminat mektubunun paraya çevrilmesi, garantörün teminat mektubu sözleşmesinden doğan kendine ait ve asıl borçtan bağımsız olarak gayri nakdi kredi ilişkisinden kaynaklanan asli borcunu yerine getirmesi anlamı taşımaktadır²⁴. Bu

²⁴ “...Banka Teminat Mektupları Garanti Akdi niteliğinde bulunduğu kabul edilmektedir. Bunun doğal sonucu olarak banka, teminat mektubu vermekle bir asli borç yüklenmiş olmaktadır. Teminat mektubunu

aşamadan sonra ise garantörün teminat mektubunun paraya çevrilmesi sebebiyle ve kontrgaranti sözleşmesi uyarınca lehtara rücu etmesi söz konusu olacaktır²⁵.

Yargı kararlarında²⁶ sıklıkla, teminat mektubunun paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığına etki etmeyeceği, muhatabın yerini garantörün alacağı ve bu sebeple yalnızca alacaklı sıfatında bir değişikliğin meydana geleceği tespitine rastlanmaktadır. Bu tespit isabetli olarak öğretide eleştirilmiştir²⁷. Eleştirilerin temelinde, garantörün ödemiş olduğu borcun kendisine ait ve asıl borçtan bağımsız bir borç olması ve lehtar ile muhatap arasında mevcut olan asıl borç ilişkisindeki miktarın, teminat mektubu ile ödenmesi kararlaştırılan miktardan farklı olabileceği hususları yer almaktadır. Uygulamada, garantör sıfatını haiz bankaların, mektubun düzenlendiği tarihten itibaren hesaplanacak faiz ve gecikme cezaları garanti ettiğine de rastlanmaktadır. Buna ek olarak bankalarca, teminat mektubunun lehtarı ile yapmış oldukları kontrgaranti sözleşmesi ile teminat mektubu uyarınca üstlenmiş oldukları riske binaen blokeli mevduat, menkul ve gayrimenkul rehni gibi güvenceler alındığı da görülmektedir²⁸. Dolayısıyla asıl borç ilişkisi uyarınca ödenmesi gereken miktar ile teminat mektubunun paraya çevrilmesiyle banka lehine doğan alacak miktarının örtüşmemesi gündeme gelebilecek, bu durum ise borçlunun malvarlığının pasifinde bir değişikliğe yol açacaktır²⁹. Sonuç olarak teminat

öderken kendi borcunu ödemiş olmaktadır. ...” YHGK, 2001/996, 2001/1026, 14.11.2001, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

²⁵ Rücu ilişkisi ve kontrgaranti hakkında detaylı bilgi için bkz. Haluk Tandoğan, ‘Bankaların Akdi Bir Mükellefiyetin Yerine Getirilmesi İçin Verdikleri Teminat Mektupları Yüzünden Muhataba Ödemede Bulunmaları Halinde Lehdara Rücu Edebilmeleri Meselesi Hakkında’ (1970) 5(4) BATİDER 655,657 vd.; Doğan (n 7) 472 vd.; Yener Coşkun (n 3) 222 vd.

²⁶ “...Teminat mektubu nakde çevrildiği için konkordato talep eden borçlunun mal varlığında azalma olacağı düşünülse de, teminat mektubu bedeli ödendiği için konkordato talep eden borçlunun aslında borcu ödenmiş olacaktır. Garanti veren banka, teminat mektubu bedelini ödedikten sonra ödediği miktar kadar konkordato talep edenden alacaklı konuma geçeceği için konkordato talep edenin alacak ve borç miktarında bir değişiklik olmaz. Sadece alacaklı sıfatı değişir. ...” İstanbul BAM 17. HD., T. 30.01.2020, E. 2019/2035, K. 2020/245; İstanbul 17 BAM, 2024/1092, 2024/1217, 24.10.2024, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

²⁷ Ünal Kaya (n 21) 1230.

²⁸ Fahrettin Aral, ‘Teminat Mektuplarında Lehdar ile Muhatap ve Lehdar ile Banka Arasındaki Hukuki İlişki’ (2007) 24(2) BATİDER 189, 198.

²⁹ Ünal Kaya (n 21) 1230.

mektubunun paraya çevrilmesiyle birlikte muhatabın yerini garantörün alacağını kabul etmek mümkün değildir.

2. Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesinin Alacaklıların Eşitliği Prensibine Etkisi

Teminat mektubunun paraya çevrilmesi, bir önceki başlıkta belirtilen sebeplerle borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış meydana getirebilecek ve sonuç olarak diğer alacaklıların alacaklarına kavuşmalarını da tehlikeye sokabilecektir. Bu durum ise alacaklıların eşitliği prensibinin sekteye uğramasına sebebiyet verecektir³⁰.

Yargı kararlarında³¹, teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin yalnız alacaklı sıfatında bir değişiklik meydana getireceğinden bahisle, alacaklılar arasında bir eşitsizliğe sebep olmayacağı ifade edilmektedir. Ancak belirtildiği üzere, muhatabın alacağı ile teminat mektubunun paraya çevrilmesi üzerine garantör lehine doğacak alacağın miktarı ve niteliği her zaman aynı olmayabilir. Bu nedenle öğretide bizim de katıldığımız görüşe göre³², alacaklılar arasında eşitliğin bozulmayacağını söylemek doğru değildir.

Ancak alacaklılar arasında gözetilen eşitlik prensibinin mutlak bir eşitliği ifade etmediğinin anlaşılması oldukça önemlidir³³. Kanun koyucu da kimi hâllerde birtakım alacaklı ve alacaklıları diğerlerinden daha imtiyazlı hâle getirerek bu yöndeki iradesini açıkça göstermiştir. Sonuç olarak teminat mektuplarının paraya çevrilmesi ile eşitlik prensibinin olumsuz yönde etkilenebilmesi söz konusu olabilecektir de bu durumun hukuka aykırılık teşkil ettiğini söylemek doğru olmayacaktır³⁴.

³⁰ Ünal Kaya (n 21) 1230.

³¹ bkz. (n 23).

³² Ünal Kaya (n 21) 1230.

³³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 15) 631.

³⁴ Erdönmez G, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Özekes M (edt), *Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 28, 32.

C. Konkordato Sebebiyle Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesini Önlemeye Yönelik İhtiyati Tedbir Kararı Verilip Verilemeyeceği Meselesi

1. Genel Olarak

Borçlunun malvarlığı bütünlüğünün korunması hususunun konkordato için önemi oldukça açıktır. Kanun koyucu da bu konuda açık bir düzenleme öngörerek İİK m. 287/1 ile mahkemeye birtakım yetkiler tanımış, hatta sorumluluk yüklemiştir. İlgili madde hükmü gereğince, konkordato talebi üzerine mahkeme, 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verecek ve 297. maddenin ikinci fıkrasındaki hâller de dahil olmak üzere, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alacaktır. Mahkemenin bu hüküm kapsamında alacağı tedbir kararları, takip hukukuna özgü bir muhafaza tedbiri niteliği arz edecektir³⁵.

Bu noktada, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alması gereken mahkemenin, teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik bir ihtiyati tedbir kararı verip veremeyeceği sorusu akla gelmektedir. Mahkemece İİK m. 287/1'e dayanılarak konkordato sebebiyle teminat mektubunun paraya çevrilmesini engellemek üzere takip hukukuna özgü bir muhafaza tedbirine hükmedilmesi mümkün müdür? Aynı değerlendirme, ihtiyati tedbire ilişkin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu³⁶ (HMK) m. 389 vd. hükümleri için de yapılmalıdır. Bu hususta öğretide görüş birliğine varılamadığı dikkat çekmektedir.

2. Konkordato Sebebiyle Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesini Önlemeye Yönelik İhtiyati Tedbir Kararı Verilebilir

Bu görüşe göre³⁷, teminat mektuplarının paraya çevrilmesi kimi hâllerde borçlunun malvarlığını etkilemekte ve dolayısıyla konkordato projesinin başarıya ulaşma

³⁵ Muhammet Özkes, 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 79.

³⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.1.2011, RG 4.2.2011/27836.

³⁷ Ünal Kaya (n 21) 1236-1239; Esin Civelek, 'Konkordato Döneminde Teminat Mektuplarının Durumu' (Lexpera Blog, Mayıs 2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-doneminde-teminat-mektuplarinin-durumu/>>; 26 Aralık 2024; Dilek Balcı, Konkordato Mühletinde Muhafaza Tedbirleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2023) 148.

ihtimalinin önüne geçerek diğer alacaklılar bakımından önemli ölçüde olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Konkordatonun amacı, borçluya birtakım imkânlar tanınarak hem borçlu hem de alacaklılar bakımından iflâsa kıyasla daha avantajlı bir sonucun elde edilmesidir.

Teminat mektuplarının paraya çevrilmesi, garantör sıfatını haiz bankaların lehtar ile yapmış oldukları gayri nakdi kredi sözleşmesinin, çoğu zaman lehtar ve muhatap arasındaki asıl borç ilişkisine kıyasla nitelik ve nicelik itibarıyla borçlu aleyhine daha ağır bir borç doğurması sebebiyle borçlunun malvarlığı bütünlüğüne etki edeceğinden, konkordato ile amaçlanan sonucun da önüne geçecektir. Bu durum aynı zamanda konkordato sürecinde benimsenen alacaklıların eşitliği prensibine de aykırılık teşkil edecektir.

Konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi, söz konusu ihtiyati tedbir kararının maddi hukuka ilişkin sonuçlar meydana getireceğinden bahisle eleştiriliyor³⁸ olsa da konkordatonun ruhu gereği, halihazırda maddi hukuka ilişkin birçok etki doğurduğu göz ardı edilmemelidir. Dolayısıyla bu hususun, konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesine engel teşkil ettiğini söylemek doğru olmayacaktır.

Bu tür bir ihtiyati tedbir kararı, bazı hâllerde borçlunun dar boğazdan çıkmasında ve konkordato projesinin başarıya ulaşmasında büyük bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi mümkün kabul edilmelidir.

Öğretide Ünal Kaya'ya göre³⁹, söz konusu ihtiyati tedbir kararının, İİK m. 287 hükmünde yer alan takip hukukuna özgü muhafaza tedbiri niteliğinde değil de HMK m. 389 vd. hükümlerinde yer alan ihtiyati tedbir kararı niteliğinde olması gerekmektedir. Bu kapsamda verilen ihtiyati tedbir kararının, maddi hukuk bağlamında birtakım etkiler meydana getirmesi ise yalnızca konkordato yargılamasına özgü olmayıp ihtiyati tedbir

³⁸ bkz. (n 40)

³⁹ Ünal Kaya (n 21) 1238.

kararının verilebildiği bütün yargılamalar için söz konusudur. İhtiyati tedbir kararını verecek olan mahkeme, alacağı teminat mektubuyla güvence altına alınan alacaklı ile konkordatodan etkilenecek diğer tüm alacaklılar arasında bir menfaat değerlendirmesi yapmalı ve kararını buna göre vermelidir.

3. Konkordato Sebebiyle Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesini Önlemeye Yönelik İhtiyati Tedbir Kararı Verilemez

Bu görüşe göre⁴⁰, sırf konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi mümkün değildir. Zira bu tür bir tedbir kararı, maddi hukuka ilişkin mühim sonuçlar doğuracaktır. Bu bağlamda özellikle teminat mektubu sözleşmesinin tarafları ve niteliği dikkate alınmalıdır. Çünkü konkordato mühleti, yalnızca konkordato talebinde bulunan borçlu ve onun taraf olduğu sözleşmeler bakımından sonuç doğuracaktır. Buna ek olarak borçlu lehtarın konkordato sürecine girmesi yukarıda da ifade edildiği üzere, alacaklı muhatabın garantöre başvurabilmesini sağlayacak bir sebep teşkil etmeyecektir.

Garanti sözleşmesi niteliğini haiz teminat mektubu sözleşmesinin tarafları, garantör ve muhataptır. Dolayısıyla lehtar sıfatını haiz borçlunun konkordato sürecine girmesi sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi hem garantörün sözleşmeden doğan asli ve bağımsız borcunu yerine getirmesine engel olacak hem de alacağını teminat mektubu ile güvence altına alan muhatabın, alacağı teminata bağlanmamış diğer alacaklılarla eşit muamele görmesine

⁴⁰ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2020) 572; Erdönmez (n 32) 28-32; Hakan Albayrak, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (Yetkin Yayınları 2020) 77; Çağatay Serdar Şahin, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 335-337; Sarısözen (n 15) 499; Uğur Topsakal ve Orkun Bayraktar, 'Konkordato Yargılamalarında Maddi Hukuka İlişkin İhtiyati Tedbir Kararları' (Lexpera Blog, Ocak 2021) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-yargilamalarinda-maddi-hukuka-iliskin-ihitiyati-tedbir-kararlari/>>; 26 Aralık 2024. Aynı yönde bkz. Müjgan Tunç Yücel, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 216; Kale (n 18) 454; Özsoker (n 18) 278. Konkordato sebebiyle üçüncü kişilerin maddi hukuktan kaynaklanan haklarını engelleyici tedbir kararları verilemeyeceği yönünde bkz. Cemil Simil, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları*, (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 26-29.

neden olarak teminat mektubunun anlamını yitirmesine yol açacaktır. Böylesi bir durumun ise sözleşme özgürlüğü ve mülkiyet hakkı bağlamında kabulü mümkün değildir.

HMK m. 389/1 hükmünde düzenlenen şartların gerçekleşmiş olması kaydıyla konkordato mühleti içerisinde teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi pek tabii imkân dahilindedir. Teminat mektubu sözleşmesiyle garanti edilen riskin doğmaması, ortadan kalkması bu duruma örnek gösterilebilecektir. Daha detaylı bir ifadeyle, muhatabın, lehtar ile arasındaki temel sözleşmesel yükümlülüklerini gereği gibi ifa edip etmediği; teminat mektubunun nakde çevrilmesini haklı kılacak şartların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği; teminat mektubunda belirtilen tutarın garantör banka tarafından ödenmesine ilişkin borcun doğup doğmadığı yahut doğmuş olsa dahi hukuken geçerliliğini koruyup korumadığı yönündeki ihtilaflar, bağımsız bir davanın konusunu teşkil edecektir. Aynı şekilde, muhatabın teminat mektubunu haksız olarak, hukuka aykırı biçimde veya lehtar ile muhatap arasındaki temel borç ilişkisinde kararlaştırılan hükümlere aykırı surette nakde çevirdiği ya da çevirmek üzere olduğu iddiaları da ayrı bir dava kapsamında değerlendirilir. Bu çerçevede açılacak bir davada, teminat mektubunun paraya çevrilmesi işleminin, özellikle mektubun bağımsız nitelikteki garanti borcu kapsamında doğuracağı telafisi güç veya imkânsız sonuçlar dikkate alınarak geçici olarak durdurulması amacıyla, HMK m. 389 ve devamı maddeleri uyarınca ihtiyati tedbir talebinde bulunulması her zaman mümkündür. Mahkeme, bu talebi değerlendirirken, davacının haklarının derhâl korunmasını gerekli kılan hukuki yararın varlığını, teminat mektubunun haksız veya sözleşmeye aykırı biçimde nakde çevrilmesi ihtimalini ve tedbirin uygulanmaması hâlinde ortaya çıkabilecek zararların ağırlığını göz önünde bulundurur. Mahkemece, bu yönde bir değerlendirme yapılmaksızın sırf konkordato sebebiyle bütün teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi ise doğru olmayacaktır. Nitekim lehtar, mühlet kararından önce muhatap veya garantörle arasındaki hukuki ilişkiye dayanarak hangi şartlarla ihtiyati tedbir talebinde bulunabiliyorsa mühlet kararından sonra da bulunabilecektir.

Aksi yönde kararlar⁴¹ mevcut olmakla birlikte, yargı kararlarının⁴² da büyük oranda, konkordato talep eden borçlu lehine verilen teminat mektubunun konkordato süresince paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği yönünde olduğu söylenebilecektir. Dikkat çeken husus, değerlendirmenin İİK m. 287/1 bağlamında yapıyor olmasıdır. Nitekim söz konusu kararlarda sıklıkla, İİK m. 287/1 uyarınca alınacak muhafaza tedbirleri ile muhatap ve garantör arasındaki maddi hukuk ilişkisine etki edilemeyeceğine ilişkin ifadeler rastlamak mümkündür. Kararlarda ayrıca, teminat mektubunun paraya çevrilmesi hâlinde borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış

⁴¹ “...Borçlunun konkordato talep etmesi üzerine, İİK’nun 287 maddesi gereğince, İİK’nın 286 maddesinde belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunun tespiti halinde, konkordato mühleti içinde, alacaklıların takibinden kurtulmaya ve mal varlığının muhafazasına yönelik tüm tedbirlerin alınması konkordatonun amacının öngördüğü zorunlu bir sonuç olarak kabul etmek gerekir. Zira, konkordato talep eden borçlunun konkordato işlemlerini gerçekleştireceği bu süreç içinde, icra ve iflas takiplerine muhatap kılınması ve bir kısım tedbirlerin alınmaması mal varlığının tümüyle elinden çıkmasına yol açabilir. Oysa konkordato da temel ilke, borçlunun malvarlığının korunması, işletilmesi ve yeniden sağlam bir yapıya kavuşturmasının sağlanması olduğundan, bu dönemde, tedbirlerin alınmaması sonucunda borçlunun malvarlığının tasfiye edilmesi durumu ile karşılaşması sonucunu doğuracaktır. Zira konkordato, borçlunun mallarının başında kalarak alacaklıların gerekli çoğunluğu tarafından kabul edilen ve mahkemece tasdik edilen konkordato projesine göre, alacaklıları daha iyi bir şekilde ve eşit koşullar altında tatmin etmeyi amaçlamaktadır. Buna karşılık gerekli görülen tedbirlere karar verilmemesi durumunda, konkordato ile hedeflenen amaca ulaşılmasını imkansız kılabilir. **Teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmemesi halinde borçlu mal varlığını tasfiyesiyle karşılaşılması mümkün olduğundan konkordato projesinin uygulanırlığını ortadan kaldıracaktır. Öte yandan konkordato davalarında, iflas erteleme davalarından farklı olarak maddi hukuk anlamında sonuç doğurabilecek nitelikte ve içerikte tedbirler verilebilecektir.** Zira borçların tenzilatı (İİK 294/2), faiz indirimi, leasingli mallar yönünden tedbir kararı (İİK 307.), rehin (İİK 295) vb. verilebilecek olup, bu tedbirler mahiyetleri itibarıyla maddi hukuk alanında sonuç doğurucu etkiye sahiptirler. ...” İstanbul 17 BAM, 2019/119, 2019/1072, 13.06.2019; İstanbul 17 BAM, 2018/2680, 2018/2187, 13.12.2018 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

⁴² “...**Bu kapsamda, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik talep, borçlunun malvarlığının muhafazası kapsamında değerlendirilemez.** Teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik karar; maddi hukuk alanında sonuçlar doğuran ve borçlu konkordato talep eden şirkete nazaran üçüncü kişi konumunda olanların maddi hukuktan doğan talep ve def-i haklarını etkileyen tedbirler olarak değerlendirilebilir. **Konkordato talebinde, gerek geçici mühlet ve gerekse kesin mühlet süresi içerisinde, üçüncü kişilerin sahip oldukları hakları ve yüklendiği borçları etkileyeceğinden bu konuda tedbir kararı verilemez.** Bunun dışında, muhatapın edimini yerine getirip getirmediği, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin şartlarının oluşup oluşmadığı, teminat mektubunda belirtilen miktarın, garantör banka tarafından ödenip ödenmeyeceğine ilişkin ihtilaflar ile muhatap tarafından, teminat mektubunun haksız ve hukuka aykırı bir şekilde veya lehtar ile muhatap arasındaki sözleşmeye aykırı bir şekilde nakde çevrildiği veya çevrileceği iddiası ayrı bir davanın konusunu oluşturmaktadır. Bu şekilde açılacak bir davada, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin engellenmesine yönelik HMK’nın 389 ve devamı mad. gereği tedbir kararı verilmesini her zaman talep edebilir. ...” Konya 3 BAM., 2024/1816, 2024/1594, 30.09.2024; İstanbul 17 BAM, 2022/406, 2022/518, 21.04.2022; İstanbul 17 BAM, 2021/415, 2021/457, 01.04.2021; İstanbul 45 BAM, 2021/1314, 2021/969, 13.10.2021; Sakarya 7 BAM, 2019/2265, 2020/211, 12.02.2020 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

meydana gelmeyeceği, yalnızca alacaklı sıfatında bir değişiklik olacağı ve dolayısıyla bu yönde bir ihtiyati tedbir kararı alınmasına gerek olmadığı belirtilmektedir.

4. Görüşümüz

Kanaatimizce de sırf konkordato sebep gösterilerek teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi ne İİK m. 287/1 ne de HMK m. 389 bağlamında mümkündür. Zira bu tür bir karar, borçlunun taraf olmadığı, bağımsız bir maddi hukuk ilişkisinin de konkordatodan etkilenmesi anlamına gelecektir. Bir diğer deyişle, teminat mektubunun lehtarı olan borçlunun konkordato sürecine girmesi, muhatap ve garantörün, aralarındaki garanti sözleşmesinden doğan haklarını kullanamamaları ve borçlarını yerine getirememeleri sonucunu doğuracaktır.

Sırf konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilememesinin, borçlunun malvarlığını olumsuz etkileyebileceği ve alacaklılar arasında eşitsizliğe yol açabileceği açıktır. Ancak kanaatimizce, konkordato projesinin başarıya ulaşması amacıyla üçüncü kişilerin taraf olduğu maddi hukuk ilişkilerine ihtiyati tedbir yoluyla bu denli müdahale edilebilmesi çok daha ağır ölçüde hukuka aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca unutulmamalıdır ki borçlunun malvarlığının pasifinde artış meydana getirme ihtimali olan kontrgaranti sözleşmesi, teminat mektubundan bağımsız bir garanti sözleşmesi niteliğini haizdir. Dolayısıyla borçlunun taraf olduğu kontrgaranti sözleşmesinin, kendisinin malvarlığı bütünlüğüne etkisini önlemek amacıyla, borçlunun taraf olmadığı, muhatap ile garantör arasında akdedilen bir başka sözleşmeye müdahale edilmesi de kanaatimizce bir seçenek olarak görülmemelidir. Kaldı ki alacaklıların eşitliği prensibinin mutlak bir eşitlik manasına gelmediği de açıktır. Muhatabın teminat mektubu sözleşmesine taraf olma amacı zaten alacağını güvence altına almak ve daha avantajlı bir konuma gelmektir. Bir garanti sözleşmesi yapılarak yaratılan bu hukuki durumun, alacaklıların eşitliği prensibi ileri sürülerek bertaraf edilmesinin ise ne hukuka ne hakkaniyete uygun olacağı görüşündeyiz.

Bununla birlikte, konkordato sürecinde teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi pek tabii mümkündür. Ancak söz konusu ihtiyati tedbir kararının sebebi konkordato değil, lehtar, muhatap ve garantörün taraf olduğu hukuki ilişkinin haklı kıldığı bir hâlin mevcudiyeti olacaktır. Eş deyişle, teminat mektubu ilişkisi bağlamında başkaca bir haklı sebep bulunmadığı sürece, yalnızca lehtarın konkordatoya başvurmuş olmasına dayanılarak ihtiyati tedbir kararı verilmesi doğru bir yaklaşım olarak kabul edilemeyecektir. Dolayısıyla -öğretide de ifade edildiği üzere- bu ihtiyati tedbir kararı, İİK m. 287/1 kapsamında takip hukukuna özgü bir muhafaza tedbiri niteliği taşımayacak ve ancak HMK m. 389 vd. hükümleri, yani genel hükümler esas alınarak verilebilecektir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki garantörün kontragaranti sözleşmesi dolayısıyla lehtara karşı şarta bağlı alacağı doğmaktadır; garantörün ise teminat mektubu sözleşmesi sebebiyle lehtardan olan alacağını, konkordato prosedürü uyarınca komişere on beş gün içerisinde şarta bağlı alacak olarak yazdırması gerekmektedir⁴³.

SONUÇ

Garantör, muhatap ve lehtar arasında üçlü bir ilişki meydana getiren teminat mektubunun temelinde, garantör ve muhatapın taraf olduğu teminat mektubu sözleşmesi yer almaktadır. Lehtar sıfatını haiz borçlu ise bu sözleşmenin tarafı değildir. Garantörün teminat mektubu sözleşmesinden doğan borcu, lehtar ve muhatap arasındaki asıl borç ilişkisinden bağımsız ve asli bir borçtur. Dolayısıyla borçlunun konkordato sürecine girmiş olması, kendisinin taraf olmadığı bağımsız bir hukuki ilişki üzerinde sonuç doğurmamalıdır.

Teminat mektubunun paraya çevrilmesi, garantör ile borçlu arasında yapılmış olan kontragaranti sözleşmesi sebebiyle borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış meydana getirebilecekse de buna -sırf konkordato sebebiyle- ne İİK m. 287/1 ne HMK m. 389 uyarınca verilecek bir ihtiyati tedbir kararı ile müdahale edilmesi mümkün kabul

⁴³ Sarısözen (n 15) 499.

edilmemelidir. Zira ihtiyati tedbir yoluyla, üçüncü kişilerin maddi hukuktan doğan haklarını kullanmalarının ya da borçlarını yerine getirmelerinin engellenmesi bu kurumun düzenlenme amacının da oldukça dışına çıkılması anlamına gelecektir.

Teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik tedbir kararı verilmesi ancak bu hukuki ilişkiden doğan haklı bir sebebin varlığı hâlinde söz konusu olmalıdır. Bu noktada ise İİK m. 287 bağlamında icra ve iflâs hukukuna özgü bir muhafaza tedbirinden değil, genel hükümler uyarınca verilecek bir ihtiyati tedbir kararından bahsedilmelidir. Çünkü ilgili ihtiyati tedbir kararının dayanağı husus, borçlunun konkordato sürecine girmiş olması yerine, teminat mektubu sonucu ortaya çıkan hukuki ilişkiden doğan haklı bir sebep olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyazan S, ‘Tatbikatta Banka Teminat Mektuplarının Ortaya Çıkardığı Çeşitli Sorunlar’ (1974) 7(3) BATİDER 567-579.
- Albayrak H, *İflâs Dışı Adi Konkordato Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020).
- Aral F, ‘Teminat Mektuplarında Lehdar ile Muhatap ve Lehdar ile Banka Arasındaki Hukuki İlişki’ (2007) 24(2) BATİDER 189-200.
- Arkan S, ‘Teminat Mektubu Veren Bankanın Hukuki Durumu’ (1992) 16(4) BATİDER 59-68.
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları, 2020).
- Atalay O, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Bası, Yetkin Yayınları 2022).
- Balcı D, Konkordato Mühletinde Muhafaza Tedbirleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2023).

- Barlas N, *Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınları 1986).
- Başara İ, ‘Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Niteliği’ (2009) 22(83) TBB Dergisi 302-317.
- Belgesay M R, *İcra ve İflâs Hukuku I Sentetik Bölüm İkinci Cilt* (Fakülteler Matbaası 1953).
- Civelek E, ‘Konkordato Döneminde Teminat Mektuplarının Durumu’ (Lexpera Blog, Mayıs 2020).
- Develioğlu H M, *(ICC’nin URDG 758 Hükümleri ile İlgili Açıklamalarla Beraber) Bağımsız Garanti Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021).
- Doğan V, *Teminat Mektupları* (Gözden Geçirilmiş Beşinci Baskı, Savaş Yayınevi 2015).
- Erdönmez G, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Özekes M (edt), *Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Görgün L Ş, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (Gözden Geçirilmiş ve Güncel Yargı Kararları İşlenmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Kale S, *Yeni Konkordato Hukuku 7101,7155 ve 7327 sayılı Kanunlarla Değişik İcra ve İflas Kanunu m. 285-309 Şerhi* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Koç H, ‘Hukuki Açıdan Banka Teminat Mektupları’ (2020) 69(2) AÜHFD 567-602.
- Koç Ö C, *Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenmede Üstlenenin Hukuki Konumu* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2022).
- Köksoy M, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2022).
- Omağ S, ‘Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Mahiyeti ve Hükümleri’ (1971) 6(2) BATİDER 325-342.
- Önder B, *Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı Seçkin Yayıncılık 2020).
- Özekes M, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2018).

- Özsöker G, *Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Doğurduğu Sonuçlar* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Pekcanitez H, Atalay O, Sungurtekin Özkan M ve Özekes M, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (8. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021).
- Reisoğlu S, *Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler* (Türkiye Bankalar Birliği Yayınları 2003).
- Reisoğlu S, 'Banka Teminat Mektupları ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar' (2002) (43) Bankacılar Dergisi 94-101.
- Sarısözen M S, *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Sav A, 'Banka Teminat Mektuplarının Haczi' (1967) (1) ABD 48-50.
- Simil C, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Songur D ve Ceylan Ç, 'Banka Teminat Mektubu-Hukuki Niteliği ve Çeşitleri' (2014) 2(4) Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 149-177.
- Şahin Ç S, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Tandoğan H, 'Bankaların Akdi Bir Mükellefiyetin Yerine Getirilmesi İçin Verdikleri Teminat Mektupları Yüzünden Muhataba Ödemede Bulunmaları Halinde Lehdara Rücu Edebilmeleri Meselesi Hakkında' (1970) 5(4) BATİDER 655-662.
- Tanrıver S ve Deynekli A, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996).
- Tekinalp Ü, *Banka Hukukunun Esasları* (Yeniden Yazılmış İkinci Bası, Vedat Kitapçılık 2009).
- Topsakal U ve Bayraktar O, 'Konkordato Yargılamalarında Maddi Hukuka İlişkin İhtiyati Tedbir Kararları' (Lexpera Blog, Ocak 2021).
- Tunç Yücel M, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Ulukapı Ö, ‘Konkordatonun Sonuçları’ (2000) 8(1) SÜHFD 9-61.

Ünal Kaya H, ‘Konkordato Müddet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi’ (2021) 23(2) DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 1219-1243.

Yener Coşkun H, *Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları* (Vedat Yayıncılık 2012).

Yıldırım M K ve Deren-Yıldırım N, *İcra ve İflas Hukuku* (Konkordato Hukukuna İlişkin 7101, 7155 ve 7327 Sayılı Kanun Değişikliklerini İçeren Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Beta Yayıncılık 2021).

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://dergipark.org.tr>

<https://hukuk.deu.edu.tr/prof-dr-seyfullah-edise-armagan>

<https://lexpera.com.tr>

<https://www.jurix.com.tr>

<https://www.mevzuat.gov.tr>

<https://www.turcademy.com/tr>

MAHKEMENİN (ADI) KONKORDATO PROJESİNE MÜDAHALE ETME YETKİSİ

THE COURT'S AUTHORITY TO INTERVENE IN THE (ORDINARY) CONCORDAT PROJECT

Araştırma Makalesi

Ayça Handan ATAĞUL ÖZATA*

ÖZ

Konkordato projesinin tasdiki, borçlunun alacaklılarına karşı sunduğu yeniden yapılandırma teklifinin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için asliye ticaret mahkemesinin onayına bağlıdır. Mahkeme, konkordato projesinin yeterliliğini değerlendirirken geniş bir takdir yetkisine sahiptir. Bu kapsamda, projenin yetersiz bulunması hâlinde mahkeme, İcra ve İflas Kanunu (İİK) m. 305/2 uyarınca kendiliğinden veya ilgilinin talebi üzerine gerekli gördüğü düzeltmelerin yapılmasını isteyebilir. Mahkemenin, düzeltilmesi istenen hususları somut olarak belirlemesi ve borçluya bu düzeltmeleri gerçekleştirmesi için makul ve kesin bir süre tanınması gerekir. Zira konkordatonun tasdikine ilişkin yargılama sürecinde re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Borçlu, mahkemenin belirttiği süre içinde gerekli düzeltmeleri yaparak projeyi yeniden sunduğu takdirde, mahkeme düzeltmeleri yerinde bulursa tasdik talebini kabul etmelidir. Aksi hâlde, süre verilmesine gerek kalmaksızın konkordato tasdik talebi reddedilmelidir.

Bu çalışma, mahkemenin konkordato projesine müdahale edebilme yetkisinin hukuki sınırlarını, bu yetkinin re'sen araştırma ilkesiyle olan bağlantısını ve konkordato tasdik sürecinde alacaklı-borçlu menfaat dengesinin nasıl sağlandığını ortaya koymak amacıyla kaleme alınmıştır. Çalışma ile amaçlanan, konkordato tasdikine ilişkin yargısal denetimin hem ekonomik istikrarı hem de adaletin somutlaşmasını temin eden yönünü açıklığa kavuşturmadır.

Anahtar Kelimeler: konkordato, konkordato projesi, tasdik şartları, konkordato projesinin tasdiki, resen araştırma ilkesi

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1799736

Makalenin Geliş Tarihi: 08.10.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 25.11.2025

* Araştırma Görevlisi, Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: ayca.atakul@atilim.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7824-8039

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

ABSTRACT

The ratification of the concordat plan is contingent upon the approval of the commercial court of first instance, insofar as such approval is required for the restructuring proposal submitted by the debtor to the creditors to attain legal validity. In evaluating the adequacy of the concordat plan, the court enjoys a broad margin of discretion. Accordingly, where the plan is considered inadequate, the court may, pursuant to Article 305/2 of the Enforcement and Bankruptcy Law, request that the necessary amendments be made, either ex officio or upon the application of an interested party. The court must specify the matters requiring amendment in concrete terms and grant the debtor a reasonable and definite period within which to make such amendments. This is because the principle of ex officio investigation applies in the proceedings concerning the confirmation of the concordat. If the debtor resubmits the plan after making the required amendments within the period determined by the court, and if the court deems these amendments satisfactory, the application for confirmation must be accepted. Otherwise, the request for confirmation of the concordat shall be dismissed without the need to grant an additional period.

This study has been written with the aim of elucidating the legal boundaries of the court's authority to intervene in the concordat plan, the relationship of this authority with the principle of ex officio investigation, and the manner in which the balance of interests between creditors and the debtor is maintained during the concordat confirmation process. The primary objective of the study is to clarify the dimension of judicial review concerning the confirmation of the concordat that ensures both economic stability and the materialization of justice.

Keywords: concordat, concordat project, conditions for confirmation, confirmation of the concordat project, principle of ex officio investigation

EXTENDED SUMMARY

One of the documents that must be submitted to the court together with the concordat request in order to obtain a temporary moratorium is the draft concordat plan. This draft is revised and shaped during the concordat process in line with the opinions of the commissioner. The finalized concordat plan is then submitted to the creditors' meeting for voting. If the statutory majority is achieved, the plan is accepted. However, for its confirmation, an application must be made to the commercial court of first instance. The requirements for the confirmation of the concordat plan are set forth under Article 305/1 of the Code. Furthermore, Article 305/2 provides that if the concordat plan is found insufficient, the court may, either ex officio or upon the request of the parties, demand the necessary amendments. Accordingly, in addition to examining whether the confirmation requirements are satisfied, the court also enjoys discretion as to whether the plan is inadequate. This discretion establishes the court's authority to intervene in the concordat plan.

Before determining the limits of the court's authority to intervene in the concordat plan, it must first be clarified which aspects of the plan are open to such intervention. In this respect, the factors rendering a concordat plan inadequate should not be interpreted restrictively. The plan may be deemed inadequate if it violates the confirmation requirements under Article 305/1 (a) and (b), if it fails to provide a fair and balanced payment schedule, or if it disturbs the balance of interests between the parties.

Once it is established which aspects of the concordat plan the court may intervene in, the scope of such intervention must also be identified. The court should not correct the plan directly when exercising this power. The legislator, through Article 305/2, explicitly provides that the court may only request that amendments be made. In addition, the principle of *ex officio* investigation governs the confirmation proceedings. Indeed, Article 382/2 (f-7) of the Code of Civil Procedure clearly qualifies concordat proceedings as non-contentious jurisdiction. Under Article 385/2 of the same Code, unless otherwise provided, the principle of *ex officio* investigation applies in non-contentious jurisdiction. Consequently, when the court points out a deficiency under Article 305/2, it should not merely refer to it in general terms but also define the extent of the required correction. For instance, if the court concludes that the maturity period is excessively long, it should not only request its reduction but also specify the precise duration to which it should be shortened.

Following the amendment introduced by Law No. 7101, Article 305/2 stipulates that the court may not directly implement the corrections itself, but may only request that they be made. Accordingly, the court should demand corrections within the scope it has determined, delegating the task to the debtor or the commissioner. The court must also grant the debtor a time limit for making the necessary corrections, and this period must be specified clearly and definitively so as to ensure the swift conclusion of the confirmation proceedings. Moreover, the court must explicitly state that failure to comply with this deadline will result in the rejection of the confirmation request and must record this in the official minutes.

In practice, however, first instance courts tend to confirm the plan even if it is inadequate, provided that they consider the statutory requirements to be satisfied. The confirmed plans usually include long grace periods and extended maturities. First instance courts generally refrain from exercising their power to intervene under Article 305/2, and in the rare cases where they do, they often amend the plan directly in the operative part of their decisions. In appellate review, regional courts of appeal do not instruct first instance courts to request corrections under Article 305/2, but rather tend to dismiss applications on the merits. Upon cassation, however, the Court of Cassation has issued numerous reversal decisions, a significant number of which are based on the inadequacy of the concordat plan. Some of these decisions hold that the request for confirmation should be rejected without any evaluation under Article 305, while others emphasize the necessity of corrections under Article 305/2. In these latter decisions, the Court of Cassation even suggests that the court itself may directly make the corrections.

Although the Court of Cassation's view that the court may directly implement corrections is not entirely accurate, it nonetheless issues decisions that encourage the application of Article 305/2. On the other hand,

the lack of familiarity of first instance and appellate courts with concordat plans results in insufficient attention being paid to Article 305/2. As a result, the provision remains practically ineffective. At this juncture, a significant responsibility falls upon the Court of Cassation, since given the current approach of lower courts, it is evident that the Court will continue to reverse decisions where plans are confirmed without proper application of Article 305/2.

In conclusion, Article 305/2 is of considerable importance for the effective functioning of the concordat regime. A concordat plan that satisfies the confirmation requirements may still be confirmed despite being inadequate, or alternatively, the confirmation request may be directly rejected. The first scenario is risky for creditors, who are deprived of the opportunity to collect their receivables in a shorter time. The second scenario, however, is detrimental to both creditors and debtors, as the debtor faces the risk of bankruptcy. In the event of bankruptcy, creditors may either never recover their receivables or recover only a small portion of them after lengthy liquidation proceedings. For this reason, courts must exercise their authority to intervene under Article 305/2 correctly and, in line with the principle of *ex officio* investigation, intervene in the plan where necessary. Nevertheless, in practice, courts often fail to adequately master the plan, which leads them either to refrain from defining the scope of their intervention or, alternatively, to reject the confirmation request outright.

GİRİŞ

Konkordato projesinin, İİK¹ m. 302/3’de öngörülen çoğunlukla kabul edilmesi ile birlikte tasdik edilmesi için asliye ticaret mahkemesine başvurulur. Konkordato projesinin tasdik edilebilmesi için gerekli şartlara, İİK m. 305/1’de yer verilmiştir. Bunun yanı sıra 7101 sayılı Kanun ile İİK’nın 305. maddesi ikinci fıkrasında yapılan değişiklik neticesinde, mahkemenin, konkordato projesini yetersiz bulması hâlinde kendiliğinden veya tarafların talebi üzerine gerekli düzeltmelerin yapılmasını isteyebileceği hususu düzenlenmiştir.

İİK m. 305/2 kapsamında, açıklığa kavuşturulması gereken hususlardan biri projenin yetersizliğinin ortaya koyulmasıdır. Zira mahkemenin, konkordato projesine müdahale etme yetkisinin sınırlarını belirlemeden önce, projedeki hangi hususların müdahaleye konu olacağının tespiti önem arz etmektedir. Konkordato projesinin yetersiz olduğunun tespiti neticesinde ise mahkemenin projeye müdahale etme yetkisi

¹ İcra ve İflâs Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 09.06.1932, RG 19.06.1932/2128.

doğmaktadır. Bu yetkinin kullanımı, mahkemenin, konkordato projesini bizzat düzeltebileceği veya bizzat düzeltme yapamayacağı yalnızca projede değişiklik yapılmasını isteyebileceği şeklinde farklı görüşlere yol açmıştır. Uygulamada ise mahkemelerin, İİK m. 305/2 kapsamında projeye müdahale edip etmeme noktasında farklı kararlar verdiği görülmektedir.

Konkordato projesi, konkordato kurumunun işleyişinin temel dayanağını oluşturmaktadır. Konkordatoyu işlevsel hale getirme ve ekonomik iyileşmenin tam olarak sağlanması noktasında, konkordato projesi büyük bir öneme sahiptir. Projedeki yetersiz hususların somutlaştırılması ve buna ilişkin düzeltmeler, alacaklı ve borçlu bakımından bir kazanım sağlayacak; nihayetinde ise konkordato kurumunun etkin ve işler bir yapıya kavuşmasına hizmet edecektir. Dolayısıyla İİK m. 305/2'nin doğru bir şekilde yorumlanması ve uygulanması oldukça önem arz etmektedir.

I. KONKORDATO PROJESİNİN YETERSİZLİĞİ VE MAHKEMENİN PROJEYE MÜDAHALE EDEBİLECEĞİ HUSUSLARIN GENEL ÇERÇEVEDE BELİRLENMESİ

A. Konkordato Projesinin Yetersiz Olması

Konkordato talebi ile birlikte geçici mühlet almak için mahkemeye sunulması gereken belgelere, İİK m. 286'da yer verilmiştir. Buna göre sunulması gereken belgelerden biri, konkordato ön projesidir. Ön proje, mahkemeye başvuru anındaki şekliyle sabit ve değişmez bir nitelik taşımamakta; aksine, konkordato süreci içerisinde komiserin tespit ve değerlendirmeleri doğrultusunda zamanla gelişen, revize edilen ve olgunlaşan dinamik bir belge niteliği arz etmektedir. Son şeklini alan proje, alacaklılar toplantısında, alacaklıların oylamasına sunulur. İİK m. 302/3'de öngörülen çoğunlukla kabul edilen projenin tasdik edilmesi için asliye ticaret mahkemesine başvurulur.

Konkordato projesinin tasdik edilebilmesi için gerekli şartlar, İİK m. 305/1'de düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra İİK m. 305/2 ile mahkemenin, konkordato projesini yetersiz bulması hâlinde kendiliğinden veya tarafların talebi üzerine gerekli düzeltmelerin yapılmasını isteyebileceği hususuna yer verilmiştir. Anlaşılacağı üzere konkordato

projesinin yeterli olup olmadığına noktasında, mahkemenin takdir yetkisi bulunmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, konkordato projesi yetersiz görülürse mahkemenin, projeye müdahale etme yetkisi doğar. Dolayısıyla projesinin yetersizliğine sebep olan hâllerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Ancak bu hâlleri net bir şekilde belirlemek mümkün değildir. Zira “projenin yetersizliği” geniş bir kavram olup, belirsizlik içermektedir². Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, mahkeme projenin yeterli olup olmadığını yalnızca teklif edilen oran bakımından inceleyebilir. Bunun haricinde, projenin esas ve içeriğine ilişkin bir inceleme mahkemenin görevi dışında kalır³.

İleri sürülen başka bir görüşe göre ise projenin yetersizliği çerçevesinde mahkeme tarafından incelenebilecek hususlar bu kadar dar yorumlanmamalıdır⁴. Kanun koyucu, İsviçre Hukuku’nda kullanılan “*tamamlayabilir*” ifadesi yerine “*düzeltilmenin yapılmasını isteyebilir*” ifadesine yer verdiği için hâkimin daha geniş bir müdahale yetkisi vardır⁵. Dolayısıyla mahkemenin, projenin yeterli olup olmadığına ilişkin incelemesi konkordato projesinde teklif edilen oran ile sınırlı değildir⁶.

Kanaatimizce de projenin yetersiz olması çok dar yorumlanmamalıdır. Vade ve tenzilatın uygun olmaması, borçların ödenmesine ilişkin yöntemler⁷, konkordato hükümlerinin uygulanmasına dair olan kısımlardaki eksiklikler⁸ bu kapsamda değerlendirilebilir. Nitekim mahkemenin, projenin yetersizliği bakımından yalnızca

² Yardımcı (n 1) 906.

³ Serdar Kale, ‘7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Konkordato’ (2018) 5(1) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 213, 254.

⁴ Yardımcı (n 1) 906. Konkordato projesinin yetersiz olabileceği hâllere ilişkin örnekler için bkz. Sema Taşpınar, ‘Adi Konkordato Hakkında İcra ve İflâs Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler’ (2003) 22(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 49, 80; Mahmut Coşkun, *Konkordato ve İflas* (3. Baskı, Seçkin Yayınları 2024) 281.

⁵ Ali Cem Budak ve Serdar Kale, ‘Madde 305 Konkordatonun Tasdiki Şartları’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 613; İbrahim Aşık, Yakup Oruç, Ozan Tok, Ömer Faruk Saçar ve Recep Aşit, *İcra ve İflâs Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayınları 2024) 727.

⁶ Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 613.

⁷ Orhan Eroğlu, *Uygulamada Konkordato* (5. Baskı, Seçkin Yayınları 2023) 332 dn. 606; Emsalgül Doğan, *Konkordatonun Tasdiki Yargılaması* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020) 256. Doktrinde Taşpınar, konkordatonun tasdik edilmesi ile proje uygulanmaya başladığı zaman ortaya çıkabilecek eksikliklerin de yetersizlik çerçevesinde değerlendirilerek, düzeltilebileceğini belirtmektedir (Taşpınar (n 4) 80).

⁸ Yardımcı (n 1) 906.

teklif edilen oranı inceleyebileceği hususu kabul edilirse İİK m. 305/2'deki düzenlemenin yapılmasına ihtiyaç da olmazdı. Zira teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması, İİK m. 305/1, b'de tasdik şartı olarak yer almaktadır. Teklif edilen oran da mahkemece bu kapsamda incelenecektir. Dolayısıyla projenin yetersizliği çok sınırlı bir alanda değil, her somut olaya göre değerlendirilmelidir. Örneğin, borçların ödenmesi için borçlunun, ticari faaliyetten sağlayacağı kazanç haricinde, bazı malları satılarak da borçların ödenmesine tahsis edilmesi ve projede bu yönde değişiklik yapılması istenebilir⁹.

Projenin yetersiz olması sebebiyle mahkemenin müdahale etme yetkisinin doğduğu hâlleri genel olarak tespit edebilmek için uygulamada sıklıkla ortaya çıkan uyumsuzlıklardan hareket edilebilir. Buna göre, konkordato projesinin tasdik şartlarına aykırı olması, projenin adil ve dengeli ödeme planı içermemesi ve taraflar arasındaki menfaat dengesini bozması şeklinde bir sınıflandırma yapılabilir.

B. Konkordato Projesinin Tasdik Şartlarına Aykırılık Teşkil Etmesi

1. Genel Olarak

Konkordato projesinin tasdik edilebilmesi için tasdik şartlarının hepsinin bir arada olması gerekir¹⁰. Tasdik şartlarından birisi dahi eksik olursa konkordato projesi tasdik edilemez¹¹. Tasdik şartları İİK m. 305/1'de tek tek sayılmış olup, İİK m. 305/2 ile projenin yetersiz olmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda konkordato projesinin yeterli olması da bir tasdik şartı olarak kabul edilebilir mi? Doktrinde ileri sürülen bir

⁹ Eroğlu (n 7) 332 dn. 606; Doğan (n 7) 256.

¹⁰ Baki Kuru, *İflâs ve Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Sevinç Matbaası 1971) 475; Süha Tanrıver ve Adnan Deynekli, *Konkordatonun Tasdiki* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 1996) 74; Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 599, 611; Doğan (n 7) 84; M. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 588.

¹¹ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2022) 720; Tanrıver ve Deynekli (n 9) 139; Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 616; Kale (n 3) 253.

görüŖe göre, İİK m. 305/2 doğrultusunda konkordato projesinin yeterli olması da bir tasdik şartı olarak nitelendirilebilir¹².

İİK m. 305/1 ile konkordato projesinin tasdiki için gerekli olan şartlar belirtilirken, “projenin yeterliliğı” açıkça tasdik şartları arasında belirtilmemiştir. Bu durum, ilk bakışta “yeterlilik” unsurunun tasdik şartı değilmış gibi algılanmasına yol açabilir. Ancak hemen ardından gelen İİK m. 305/2, hâkime “tasdik şartlarının bulunması hâlinde dahi projenin yeterli olup olmadığını değerlendirme” yükümlülüğü yüklemektedir. Dolayısıyla İİK m. 305 ile tasdik şartlarının varlığı ve projenin yeterliliğinin ayrıca değerlendirilmesi (İİK m. 305/2) şeklinde olmak üzere iki aşamalı bir denetim öngörölmüştür. Bu ikinci aşama, kanun koyucunun amacına göre bir “tamamlayıcı değerlendirme” değil, tasdik kararı verilip verilmeyeceğini belirleyecek esaslı bir kriterdir. Konkordatonun temel amacı, borçlunun mali durumunun alacaklılar bakımından en elverişli biçimde yeniden yapılandırılmasıdır. Bu hedefin gerçekleşebilmesi için projenin gerek ekonomik olarak uygulanabilir gerek alacaklıların tatminini makul düzeyde sağlayabilir gerekse de sürdürülebilir ve gerçekçi olması gerekir. Bu nitelikleri taşımayan bir proje, şeklen tüm tasdik şartlarını sağlasa dahi konkordatonun sosyal ve ekonomik fonksiyonunu yerine getiremez. Sonuç olarak, “yeterlilik”, maddenin lafzında ayrı sayılmasa da tasdikin özüyle bağlantılı maddi bir şart olarak değerlendirilmelidir.

Konkordatonun tasdik şartlarında bir eksiklik olması hâlinde, mahkeme İİK m. 305/2 doğrultusunda bu eksikliğin giderilmesini isteyebilir mi? Bu soruya cevap verebilmek için tasdik şartları bakımından ayrı ayrı bir değerlendirme yapılması gerekir. İİK m. 305/1, c ve d bakımından sırasıyla projenin İİK m. 302’de öngörölen çoğunlukla kabul edilmesi ve belirtilen alacakların teminata bağlanması gerekir. Söz konusu şartlar, borçlunun sunduğı konkordato projesinin içeriğı ile doğrudan ilgili değildir. Bu şartların, konkordato projesinin yetersizliğı ile bir bağlantısı da bulunmamaktadır. Dolayısıyla İİK m. 305/1, c veya d bakımından bir eksiklik varsa mahkeme düzeltme yapılmasını

¹² Taner Emre Yardımcı, ‘Konkordatonun Bağlayıcılığını Sonlandırmak Üzere Yapılan Başvurunun Hukuki Niteliğı’ (2021) 16(201-202) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Faköltesi Dergisi 903, 905.

isteyemez. Bu şartlarda bir eksiklik olması hâlinde, tasdik talebinin mahkeme tarafından reddedilmesi gerektiği kanaatindeyiz¹³.

İİK m. 305/1, e’de ise tasdike ilişkin yargılama giderleri ile konkordatonun tasdiki durumunda alacaklılara ödenmesi kararlaştırılan para üzerinden alınması gereken harcın, mahkeme veznesine depo edilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu husustaki bir eksiklik doğrudan ret sebebi olarak değerlendirilip, tasdik talebi reddedilmeli midir? Yoksa hâkim, eksikliğin giderilmesi için Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁴ (HMK m. 88; m. 120/2) uyarınca, borçluya süre vermeli midir? İİK m. 305/1, e’de öngörülen miktarın mahkeme tarafından hesaplanıp, bunun depo edilmesi için borçluya kesin bir süre verilmelidir. Bu miktar, verilen süreye rağmen eksik ya da hiç yatırılmamış ise HMK kapsamında, mahkeme tarafından borçluya ayrı bir süre verilmemelidir. Zira yargılama giderleri ile harcın depo edilmesi, İİK m. 305/1, c ve d’de olduğu gibi projeye yönelik değil, prosedüre ilişkin bir şarttır. Dolayısıyla bu noktadaki bir eksiklikte de tasdik talebi mahkeme tarafından reddedilmelidir. İİK m. 305/1, a ve b’de öngörülen diğer tasdik şartları bakımından ise ayrıca bir değerlendirme yapılmalıdır.

2. Konkordato Projesinin İİK m. 305/1, a ve b’ye Aykırı Olması

İİK m. 305/1, a ile adi konkordatoda teklif edilen tutarın, borçlunun iflâsı durumunda alacaklıların eline geçebilecek miktardan fazla olması gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle hedeflenen, konkordato ile alacaklıların iflâstan daha kötü bir duruma düşmesine engel olmaktır¹⁵. Konkordato projesi, alacaklıların menfaatine en uygun şekilde hazırlanmışsa mahkeme projeyi tasdik etmelidir¹⁶. Örneğin, proje ile ödenmesi teklif edilen tutardan daha fazla ödeme yapılamayacağı, bu tutarın da iflâs tasfiyesi sonucunda elde edilecek tutardan fazla olması durumunda alacaklıların

¹³ Doktrinde Yıldırım/Deren Yıldırım, borçlunun yeterli teminat göstermemesi durumunda mahkemenin İİK m. 305/2 kapsamında teminatın yükseltilmesini isteyebileceğini belirtmektedir (Mehmet Kâmil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku* (8. Baskı, Beta Yayınları 2021) 634 dn. 127.

¹⁴ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.01.2011, RG 04.02.2011/27836.

¹⁵ Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) s. 601.

¹⁶ Ibid 602.

menfaatine uygun bir projenin varlığından söz edilebilir¹⁷. Projede alacaklıların menfaatine aykırı bir husus için somut olayın özelliğine göre, mahkeme, İİK m. 305/2 doğrultusunda müdahale yetkisini kullanabiliyorsa; bu aykırılığın düzeltilmesini isteyebilir¹⁸. Bu kapsamda düzeltme, alacaklıların en hızlı ve en yüksek tutarda alacaklarına kavuşmasını sağlamaya yönelik olmalıdır¹⁹.

İİK m. 305/1, b ile teklif edilen tutarın, borçların kaynakları ile orantılı olması gerektiği düzenlenmiştir. Teklif edilen tutarın, borçlunun kaynakları ile orantılı olmaması durumunda, İİK m. 305/2 doğrultusunda mahkemenin düzeltme isteyip isteyemeyeceği her somut olay çerçevesinde değerlendirilmesi gereken bir husustur. Bu noktada borçlunun sahip olduğu aktif ve pasif malvarlığına göre bir kıyaslama yapılmalıdır.

Kimi durumlarda borçlunun aktifi, pasifinden oldukça fazla olabilir. Bu durumda İİK m. 305/2 kapsamında bir değerlendirmeye geçmeden önce borçlunun sıfatı bakımından bir ayırım yapılmalıdır. Aktifi, pasifinden oldukça fazla olan borçlu, gerçek kişi veya tüketici ise mahkemenin, İİK m. 305/2 doğrultusunda talep edeceği düzeltmelerle projenin orantılı hale geleceğinden söz edilemez. Örneğin, gerçek kişi veya tüketici olan borçlunun, malvarlığının aktif kısmı, pasif kısmının birkaç katı kadar yüksek ise borçlu konkordatoya başvurmamalıdır²⁰. Zira borçlunun, konkordato ile vadelenen ödemelerine başlayacağı zamana kadar enflasyonist ortamda aktifi sürekli artacakken, alacaklarına geç ve parça parça kavuşan alacaklılar ise haksızlığa uğrayacaktır. Dolayısıyla İİK m. 305/1, b doğrultusunda tasdik talebi doğrudan reddedilmelidir²¹. Ancak borçlu, iflâsa tabi şahıslardan özellikle de likidite krizinde olan bir sermaye şirketi ise tasdik talebi doğrudan reddedilmemelidir. Zira bu durumda, mühlet

¹⁷ Bu yöndeki bir karar için bkz. İstanbul 45. BAM, 684/379, 08.03.2023: (<https://www.lexpera.com.tr>).

¹⁸ İİK m. 305/1, a bakımından tasdik talebi doğrudan reddedilmemeli, mahkeme İİK m. 305/2 doğrultusunda bir değerlendirme yapmalıdır (Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 606; Murat Yavaş ve Pınar Daşlıçay, *Konkordatonun Tasdiki ve Tasdik Olunan Konkordatonun Hüküm ve Sonuçları* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2024) 75, 158).

¹⁹ Eroğlu (n 7) 51 dn. 45.

²⁰ Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 131.

²¹ Doktrinde Altay/Eskiocak, bu durumda İİK m. 305/2 gereğince projede düzeltme yoluna gidilebileceğini savunmaktadır (Altay ve Eskiocak (n 17) 132).

aşamasına derhal geçilecek olup, likidite krizinin aşılması için bir zamana ihtiyaç vardır. Bu noktada tenzilat konkordatosu değil, vade konkordatosu önem kazanmaktadır.

Kimi durumlarda ise borçlu, pasifini daha makul bir düzeyde karşılayacak aktife sahip olup; ödemeyi hemen yapabilecek güçte olmayabilir²². Bu durumda ise teklif edilen tutarın, borçların kaynakları ile orantılı olmadığı gerekçesi ile konkordato talebi doğrudan reddedilmemelidir. Mahkeme, müdahale yetkisini kullanarak, düzeltme yapılmasını istemelidir²³. Yargıtay bir kararında, ödemesiz dönem ve uzun vadenin, konkordatonun amacından saparak; onu finansman aracı hâline getireceğini ifade etmiştir. İİK m. 305/2'ye göre projenin düzeltilebilir olup olmadığı hususunda hiçbir değerlendirme yapmayarak, konkordato projesinin tasdik talebinin reddedilmesi gerektiği belirtmiştir²⁴.

Pasifi, aktifinden fazla olmayan -borca batık olmayan- borçlu, tenzilat konkordatosu talep etmiş²⁵ ancak olay kapsamında tenzilat gerekmiyorsa mahkeme, tasdik talebini reddetmeden önce İİK m. 305/2 doğrultusunda düzeltme yapılmasını istemelidir²⁶. Yargıtay da bir kararında, borca batık olmayan borçlunun tenzilat talebinin, İİK m. 305/2 doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir²⁷. Yargıtay başka bir kararında ise borca batık olmayan borçlunun, tenzilat talebi bakımından İİK m. 305/2'ye göre bir değerlendirmede bulunmamıştır. Teklif edilen tutarın, borçlunun

²² Kuru (n 9) 415.

²³ İlhan E. Postacıoğlu, *Konkordato* (2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1965) 93; Kuru (n 9) 415 dn. 25; Necmeddin M. Berkin, *İflâs Hukukunda Konkordato* (1. Baskı, İsmail Akgün Matbaacılık 1949) 86; Hakan Pekcanitez ve Güray Erdönmez, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkorda* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018) 138; Hakan Albayrak, *İflâs Dışı Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020) 72; Yavaş ve Daşlıçay (n 15) 158; Doğan (n 7) 256; Mesut Köksoy, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (1. Baskı, Adalet Yayınları 2022) 65.

²⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 1044/71, 07.02.2024. Aynı yönde bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 1045/139, 28.02.2024: (<https://www.lexpera.com.tr>).

²⁵ Borca batık olmayan borçlunun da tenzilat konkordatosu talep edebileceği hakkında bkz. Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 606; Cemal Fazıl Karakaş, 'Borca Batık Olmayan Borçlunun Tenzilat Konkordatosu İstemi ve Seçenekli Konkordato Projesi' (2020) 16(47) *Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi* 767, 789. Aksi yöndeki görüş için bkz. Köksoy (n 20) 49.

²⁶ Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 606; Yavaş ve Daşlıçay (n 15) 67; Eroğlu (n 7) 51 dn. 45.

²⁷ Yargıtay 6. HD, 2076/4779, 17.10.2022: (<https://www.lexpera.com.tr>).

kaynakları ile orantılı olmayacağından hareketle tasdik talebinin reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir²⁸.

Borçlunun aktifinin, pasifini karşılamadığı durumda ise karşıladığı orana göre İİK m. 305/1, a'da gözetilip, bir değerlendirme yapılarak; mahkeme, projenin İİK m. 305/2 doğrultusunda düzeltilmesini isteyebilir. Aynı doğrultuda Adana Bölge Adliye Mahkemesi de borcun %90'lık kısmının karşılanabileceği bir olayda, bir yıl ödemesiz dönemin ve dört yıla yayılan vadenin uzunluğu sebebiyle mahkemenin, İİK m. 305/2 doğrultusunda düzeltme istemesi gerektiğini belirtilmiştir²⁹.

Borçlunun aktif ve pasif malvarlığı bakımından bir değerlendirme yapılırken, İİK m. 305/1, b doğrultusunda beklenen haklar varsa bunun dikkate alınıp alınamayacağına, alınacak ise ne kadarlık bir kısım olacağına mahkeme karar verecektir. Beklenen hakkın elde edilememesi durumunda, nakit açığı ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla bunu garanti altına alacak sermaye taahhüdü ya da benzeri bir nakit kaynak da bildirilmelidir. Ayrıca beklenen haktan kaynaklı gelirin, konkordatodaki borçları ödemeye elverişli olması dolayısıyla orantılılığı sağlaması gerekir. Aksi hâlde mahkeme, beklenen hakkın dikkate alınmamasına karar vermelidir. Bu durumda mahkeme, beklenen hakkı garanti altına alacak kaynak da bildirilmemişse alacaklıların aleyhine bir durum ortaya çıkacağından, İİK m. 305/2 doğrultusunda düzeltme istemeyip, tasdik talebini reddetmelidir.

Son olarak belirtmek gerekir ki mahkeme tasdik şartlarını belirlerken bilirkişi incelemesine gidebilir³⁰. Yargıtay da bir kararında, tasdik şartları bakımından bilirkişi incelemesine gidilmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir³¹. Bu durum, bilhassa teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olup olmadığı bakımından aktif ile pasifin belirlenmesi ve oranlanması için gereklidir³². Ayrıca mahkeme, beklenen hakkı dikkate

²⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 497/486, 02.10.2024. Aynı yönde bkz. İzmir 17. BAM, 875/1520, 13.09.2024: (<https://www.lexpera.com.tr>).

²⁹ Adana 9. BAM, 1682/1534, 29.12.2023: (<https://www.lexpera.com.tr>).

³⁰ Kuru (n 9) 463 dn. 187; Tanrıver ve Deynekli (n 9) 70; Doğan (n 7) 228.

³¹ "... tasdik şartları yönünden bilirkişi incelemesi yaptırılarak varılacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken..." Yargıtay 19. HD 3031/5573, 25.05.2006: (<https://www.lexpera.com.tr>).

³² Kuru (n 9) 466 dn. 195; Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 603.

alacaksa buna ilişkin inceleme gerekli kıldığı takdirde bilirkişiye başvurabilir. Mahkeme, bilirkişi raporuna istinaden, İİK m. 305/2 doğrultusunda müdahale yetkisini daha sağlıklı bir şekilde kullanabilecektir.

3. Borçlunun Dürüstlük Kuralına Aykırı Davranışta Bulunması

Konkordatonun tasdik şartlarının düzenlendiği (önceki düzenleme) İİK m. 298’de borçlunun dürüst olması da bir tasdik şartı olarak yer almaktaydı. İİK’da, 4949 sayılı Kanun ile yapılan değişikik neticesinde, konkordato mühleti verilmesi ile konkordatonun tasdik edilmesi için borçlunun dürüst olmasına ilişkin şart kaldırılmıştı³³.

İİK’da tasdik şartlarının düzenlendiği (şu anki düzenleme) İİK m. 305’de dürüstlük koşulu yer almamaktadır. Ancak bu durum, borçlunun konkordatonun tasdikinden önceki süreçte dürüstlük kuralına aykırı davranışlar sergileyebileceği anlamına gelmez. Öte yandan dürüstlük kuralı konkordato tasdik edildikten sonra, İİK m. 308/e veya f çerçevesinde konkordatonun feshedilebileceğinden hareketle yalnızca bu aşamada dikkate alınabilecek bir kural olduğu sonucuna da varılamaz³⁴. Dolayısıyla borçlu, konkordato tasdik edilinceye kadar ki süreçte dürüstlük kuralına aykırı olan davranışlar sergilemişse tasdik yargılamasında mahkeme bunu kendiliğinden dikkate almalıdır³⁵.

Dürüstlük kuralına aykırı davranış, konkordato projesinin içeriğini etkileyecek bir niteliğe sahip olabilir. Örneğin, borçlu, alacaklıların bir kısmı ile anlaşarak, borçlarını olduğundan daha fazla gösterebilir³⁶. Bu durum, diğer alacaklıların projeye elde edeceği alacak miktarının olduğundan daha az görünmesine sebep olabilir. Başka bir örnek

³³ Bu konuda bkz. Levent Börü, ‘Borçlunun Mali Durumunun İyileşme Ümidi Olmadığının Açıkça Anlaşılması Durumunda Konkordato Mühleti Kaldırılarak İflasına Karar Verilmesi Gerektiğine İlişkin İsviçre Federal Temyiz Mahkemesi Kararı Üzerine Bazı Değerlendirmeler’ (2020) 16(46) Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 515, 529; Taşpınar (n 4) 77.

³⁴ Börü, ‘Konkordato Mühleti’ (n 31) 530; Süha Tanrıver, ‘4949 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Adi Konkordato İle İlgili Hükümlerde Getirmiş Olduğu Değişikliklerin Tespiti ve Değerlendirilmesi’ (2004) 17(51) TBBD 67, 87; Eroğlu (n 7) 410.

³⁵ Börü, ‘Konkordato Mühleti’ (n 31) 530; Tanrıver, ‘Adi Konkordato’ (n 31) 87; Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 600; M. Serhat Sarısözen, ‘Konkordatoda Dürüstlük Koşuluna Genel Bir Bakış’ (2023) 9(18) Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 207, 215.

³⁶ Eroğlu (n 7) 409.

olarak, borçlunun mallarını saklayıp, aktifini olduğundan az göstermesi böylece aktif-pasif oran dengesini etkilemesi verilebilir.

Konkordato projesinin içeriğini etkileyen dürsütlük kuralına aykırı bu davranışların varlığını tespit eden mahkeme, İİK m. 305/2 kapsamında müdahale yetkisini kullanarak, düzeltme yapılmasını isteyemez. Bu durumda, tasdik talebi mahkeme tarafından reddedilmelidir³⁷.

C. Konkordato Projesinin Adil ve Dengeli Bir Ödeme Planı İçermemesi

Konkordato, alacaklılar arasında eşitlik ilkesine dayalı olarak yürütülen bir süreçtir³⁸. Alacaklılar arasında mutlak eşitliğin sağlanması şart olmayıp³⁹, önemli olan adil ve dengeli bir ödeme planı yapılmasıdır⁴⁰. Eşitlik ile mutlak eşitlik hedeflenmesi de ödeme planı ile bazı alacaklılara ayrıcalık tanınmamalıdır⁴¹. Yargıtay da eşitlik ilkesi ile amaçlanan mutlak eşitlik olmasa da bazı alacaklılara ayrıcalık tanıyan bir projenin bu ilkeyi ihlal edebileceğine vurgu yapmıştır⁴². Zira böyle bir konkordato projesinin, adil ve dengeli ödeme planı içerdiğinden bahsedilemez⁴³.

³⁷ Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5)600.

³⁸ Levent Börü, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 108; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2022) 638; Yavaş ve Daşlıçay (n 15) 76; Karakaş (n 23) 793.

³⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 36) 638; Karakaş (n 23) 794.

⁴⁰ Yavaş ve Daşlıçay (n 15) 76.

⁴¹ L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (4. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 636.

⁴² “Öte yandan, konkordato kurumunun en önemli işlevlerinden birisi alacaklılar arasında eşitliği sağlama esasına dayanmasıdır. Böylece borçlunun projesinin tasdik edilmesi halinde proje sorunsuz bir şekilde hayata geçerse alacaklılar aynı oranda tatmin olacak ancak risk ortaya çıkarsa riske de birlikte katlanacaklardır. Eşitlik prensibiyle amaçlanan mutlak eşitlik olmasa da ilkesel olarak bazı alacaklıların ayrıcalıklı görünmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Ancak, mahkemece tasdikine karar verilen projede bu ilkeyi ihlal edecek uygulamalar vardır. Alacaklıların bir kısmına iş karşılığı taşınmaz verilmesi ve bir kısım protokollerle ödeme yapılmasının öngörülmesi alacaklılar arasında eşitliği bozacağı gibi davacı borçlunun bilanço dengesine de zarar verebilir.” Yargıtay 6. HD, 3850/1354, 14.03.2022: (<https://www.lexpera.com.tr>).

⁴³ İlk derece mahkemesi, Yargıtay’ın bozma kararına karşı borçlu ile protokol ve benzeri şekilde anlaşma belgesi imzalayan alacaklılar için anlaşma belgesine göre ödeme yapılacağını belirterek, direnme kararı vermiştir (Bakırköy 1 Asliye Ticaret Mahkemesi, 377/541, 26.05.2022: (<https://emsal.uyap.gov.tr/>)).

Borçlunun genellikle birden çok farklı miktarda borca sahip olması adil ve dengeli olmayan ödeme planına sebep olmaktadır. Bu durum özellikle küçük ve büyük miktardaki alacakların ödenmesi noktasında ortaya çıkmaktadır⁴⁴. Doktrinde vade bakımından alacaklılar arasında farklı uygulamaların yapılabileceği ileri sürülmektedir⁴⁵. Önemli olan, alacaklılara farklı miktarda ödeme yapılmamasıdır⁴⁶. Örneğin, alacakları, 5.000 TL ile 5.000.000,00 TL olan alacaklılara otuz altı aylık vade ile ödeme yapılacağını öngören bir proje, alacağı 5.000 TL olanlar bakımından adil değildir⁴⁷. Bu kapsamda, alacakların eşit vadede ödenmesi öngörülmeyerek, projede ilk taksitin 5.000 TL olarak belirlenmesi, sonraki taksitler bakımından ise arttırma yapılması eşitlik ilkesini ihlal etmeyecektir⁴⁸. Yargıtay ise alacak miktarlarına göre bir sınıflandırma yapılarak, vade ve ödeme şartlarının tayin edilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olacağını belirtmektedir⁴⁹.

Küçük ve büyük miktardaki alacakların ödenmesi bakımından farklı vadenin öngörülebilecek olması ödeme dönemlerinin ayrı zamanlarda başlayabileceği anlamına gelmemelidir. Daha açık bir ifadeyle alacak miktarları gözetilerek, bazı alacaklar için ödemelerin hemen başlaması, diğer alacaklar için ise ödemesiz dönem öngörülmekle, bu süre sonunda ödemelerin başlayacak olması eşitlik ilkesini ihlal eder⁵⁰. Yargıtay da 35.000 TL'nin altındaki alacakların 31.05.2021, 35.000 ile 100.000 arasındaki alacakların 31.05.2022 ve 100.000 TL üzerinde alacağı bulunanların 30.03.2023 tarihi itibarıyla

⁴⁴ Börü, *Alacaklılar Toplantısı* (n 36) 118.

⁴⁵ Karakaş (n 23) 794.

⁴⁶ Börü, *Alacaklılar Toplantısı* (n 36) 118.

⁴⁷ Ibid 119.

⁴⁸ Ibid 118, 199. Büyük miktardaki alacaklar karşısında küçük miktardaki alacakların korunması sonucunu doğuran uygulamaların eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyeceği şeklindeki görüş için bkz. Yavaş ve Daşlıçay (n 15) 83.

⁴⁹ "... tasdik edilen konkordato projesinde davacı şirketten düşük oranda alacağı bulunan ile yüksek oranda alacağı bulunan alacaklılar arasında ayırım yaratacak şekilde bir ödeme planı öngörüldüğü ve eşitlik ilkesine aykırı davranıldığı ..." Yargıtay 6. HD, 3467/1994, 11.04.2022: (<https://legalbank.net>). Aynı yönde bkz. Yargıtay 6. HD, 3497/1768, 30.03.2022: (Coşkun, *Konkordato* (n 4) 288).

⁵⁰ Aksi yöndeki görüş için bkz. Karakaş (n 23) 797.

ödeneyeceği şeklindeki bir projenin, eşitlik ilkesini ihlal ettiği için adil ve dengeli olmadığını belirtmiştir⁵¹.

Adil ve dengeli bir ödeme planı bakımından değerlendirilmesi gereken bir diğer husus, ana para hariç faiz ve fer'ilerin ödenmeyeceğinin kararlaştırılmasıdır. Doktrinde isabetli olarak ileri sürülen bir görüşe göre, faizlerin ödenmeyecek olması, geçici mühletten önce işlemiş faizleri de kapsadığı takdirde eşitlik ilkesine aykırılık teşkil edecektir⁵². Zira her alacak bakımından faiz oranı ve süresi farklılık arz edeceğinden, faiz miktarları arasında büyük farklılıklar ortaya çıkabileceği için adil ve dengeli bir ödeme planından bahsedilemeyecektir. Yargıtay ise ana para haricinde faiz ve diğer tüm fer'ilerin ödenmeyeceğinin kararlaştırılmasının, tenzilat konkordatosunun tipik bir örneği olduğundan hareketle eşitlik ilkesini ihlal edilmediğine karar vermiştir⁵³.

Konkordato projesinin, adil ve dengeli bir ödeme planı içermemesi sebebiyle eşitlik ilkesine aykırı olması mahkemenin müdahale yetkisi ile giderilebilecek bir eksikliktir. Mahkeme, İİK m. 305/2 doğrultusunda gerekli düzeltmenin yapılmasını isteyerek, konkordato projesinin hakkaniyete uygun ve adil bir duruma getirilmesini sağlayabilir⁵⁴. Yargıtay da eşitlik ilkesini ihlal eden konkordato projesine, İİK m. 305/2 doğrultusunda mahkemenin müdahale edebileceğine karar vermiştir⁵⁵.

D. Konkordato Projesinin Taraflar Arasındaki Menfaat Dengesini Bozması

Konkordato projesi ile borçlu ve alacaklılar arasındaki menfaat dengesinin gözetilip gözetilmediği her somut olay çerçevesinde belirlenmesi gereken bir husustur.

⁵¹ Yargıtay 15. HD, 1209/569, 02.03.2021: (<https://legalbank.net>).

⁵² Coşkun, *Konkordato* (n 4) 247 dn. 174.

⁵³ "... Bölge Adliye Mahkemesince, projede yer alan "Alacakların ana para hariç faiz ve fer'ilerinden vazgeçeceklerine" dair hükmün konkordatonun eşitlik prensibine aykırı görülmesi ve salt bu gerekçeyle ilk derece mahkemesi kararı kaldırılarak, konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi doğru olmamıştır." Yargıtay 6. HD, 125/5463, 24.11.2022: Coşkun, *Konkordato* (n 4) 249. Aynı yönde diğer bir karar için bkz. Yargıtay 6. HD, 1151/4486ü 03.10.2022: Coşkun, *Konkordato* (n 4) 253.

⁵⁴ Süha Tanrıver, 'İflâs Dışı Konkordatoya İlişkin Güncel Sorunlar ve Bazı Değerlendirmeler' (2009) *Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-VIII* 255, 280; Kale (n 3) 253.

⁵⁵ Yargıtay 6. HD, 5312/557, 13.02.2023; 3486/807, 16.02.2022: (<https://legalbank.net>).

Zira her borçlunun, borç miktarı, alacaklı sayısı ve ödeme gücü birbirinden farklılık arz etmektedir.

Taraflar arasındaki menfaat dengesinin bozan ve uygulamada da sıklıkla rastlanılan bir husus olarak, konkordato projesinde “ödemesiz dönem” öngörülmesi örnek verilebilir. Ödemesiz dönem ile konkordatonun tasdik kararından veya bunun kesinleşmesinden sonraki zamanda ödeme planının devreye girmesi bir süre daha ertelenmektedir. Ödeme planı ancak ödemesiz dönem kapsamında tanınan süre bittikten sonra devreye girebilir.

Ödemesiz dönem ile menfaat dengesinin bozulup bozulmadığı her somut olay çerçevesinde değerlendirilmelidir. Dolayısıyla ödemesiz dönemin öngörülmesi doğrudan doğruya taraflar arasındaki menfaat dengesini bozucu bir etki taşımamaktadır. Ödemesiz dönemin uzun bir süreye yayılması, borçlunun konkordato süreci boyunca oldukça uzun bir süreden yararlandığı dikkate alındığında⁵⁶ menfaat dengesini alacaklı aleyhine bozan bir etki taşıyabilir⁵⁷. Ancak somut olayda, iflâs hâlinde tasfiyenin tatil edilmesi veyahut projedekinden oldukça az bir miktar alınması gibi durumlar söz konusuysa menfaat dengesinin alacaklı aleyhine bozulduğu da söylenemez. O hâlde, ödemesiz dönem ile mevcut tüm durumlar birlikte değerlendirilerek, menfaat dengesinin bozulup bozulmadığına ilişkin bir sonucuna varılmalıdır.

Yargıtay, konkordatonun tasdik tarihinden itibaren bir yıllık ödemesiz dönem öngören konkordato projesinin, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşullardan hareketle menfaat dengesini borçlu lehine bozduğunu belirtmiştir. Buradan hareketle de tasdik talebinin reddedilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁵⁸. Yargıtay’ın taraflar arasındaki

⁵⁶ Geçici mühlet, İİK m. 287/4 doğrultusunda beş ayı bulabilir. Bu süre içinde kesin mühlete karar verilirse İİK m. 289/3 ile bir yıllık süre verilir. Kesin mühlet süresi de İİK m. 289/5 doğrultusunda altı aya kadar uzatılabilir. Mahkeme, konkordato hakkında, kesin mühlet içinde kararını veremeyecekse altı ay daha kesin mühlet hükümlerinin devamına karar verebilir. Sonuç olarak, konkordato tasdik edilene kadar yirmi dokuz ay gibi bir süre geçebilir.

⁵⁷ Doktrinde Yavaş/Daşılcay, konkordato projesinde ödemesiz dönem öngörülmesinin tek başına borçlu ile alacaklılar arasındaki menfaat dengesini bozmayacağı görüşündedir. İlgili görüş için bkz. Yavaş ve Daşılcay (n 15) 81.

⁵⁸ Yargıtay 6. HD, 4736/5597, 01.12.2022. Aynı yönde başka bir karar için bkz. Yargıtay 6. HD, 1668/4221, 19.09.2022: (<https://legalbank.net>).

menfaat dengesinin bozulması sebebiyle tasdik talebinin doğrudan reddedilmesi gerektiğine ilişkin kararına katılmak mümkün değildir. Konkordato projesinde, taraflar arasındaki menfaat dengesini bozan hususun, mahkemenin müdahalesi ile giderilebilecek bir eksiklik olduğu kanaatindeyiz. Bu kapsamda taraflar arasındaki menfaat dengesini bozan husus hakkında, mahkeme, İİK m. 305/2 doğrultusunda gerekli düzeltmenin yapılmasını isteyebilir⁵⁹.

II. MAHKEMENİN KONKORDATO PROJESİNE MÜDAHALE ETME YETKİSİNİN SINIRLARININ BELİRLENMESİ

A. Genel Olarak

İİK’ da 7101 sayılı Kanun ile değişikliğe gidilmeden önceki dönemde, mahkeme, konkordato teklifini yetersiz bulursa İİK m. 298 doğrultusunda kendiliğinden ya da talep üzerine gerekli gördüğü düzeltmeyi yapabiliirdi. 7101 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde, konkordato projesi yetersiz görülürse mahkemenin kendiliğinden ya da talep üzerine gerekli gördüğü düzeltmeyi yaptırabileceği düzenlenmiştir (İİK m. 305/2).

Mahkemenin, İİK m. 305/2 doğrultusunda konkordato projesinde yapılmasını istediği değişikliğin, alacaklıların lehine olması gerekip gerekmediği de ortaya koyulmalıdır. Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, mahkemenin projede isteyebileceği değişikliğin alacaklıların lehine olması gerektiğidir⁶⁰. Örneğin, projede uzun bir vadenin kısaltılmasına ilişkin bir düzeltme yapılması istenebilir⁶¹. Lehine düzeltme yapılabilecek alacaklıların, projede olumlu oy kullanmış olması şart değildir. Daha açık bir ifade ile konkordato projesi için olumlu oy kullanmış alacaklıların yanı sıra olumsuz oy kullanmış

⁵⁹ Börü, *Alacaklılar Toplantısı* (n 36) 115 dn. 211. Mahkemenin, proje kapsamında borçlu ile alacaklının menfaatlerini adil ve eşit ölçülerde dengelemesi gerektiğine ilişkin olarak bkz. Tanrıver, ‘Değerlendirmeler’ (n 53) 280. Yargıtay’ın, mahkemenin ödemesiz dönemlere müdahalesinin mümkün olduğu şeklindeki kararı için bkz. Yargıtay 6. HD, 3191/5419, 23.11.2022: (<https://legalbank.net>).

⁶⁰ Gönen Eriş, *Uygulamalı İflâs ve Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Aydın Yayınları 1991) 858; Pekcanıtez ve Erdönmez (n 20) 126.

⁶¹ Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 612; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 39) 637; Eroğlu (n 7) 352.

ya da hiç oy kullanmamış alacaklıların lehine de düzeltme istenmesi mümkündür⁶². Mahkeme her ne kadar alacaklılar lehine düzeltme yapılmasını isteyebilse de borçluyu da gözetmelidir. Dolayısıyla mahkeme borçlunun ödeyemeyeceği, onu ekonomik olarak sarsacak nitelikte bir düzeltme de istememelidir⁶³. Doktrinde ileri sürülen diğer bir görüşe göre ise mahkemenin projede isteyebileceği değişiklik, alacaklıların lehine olmasından ziyade alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini sağlayıcı bir nitelikte olmalıdır⁶⁴. Örneğin, projede öngörülen kısa bir vadenin gerçekleşme ihtimali düşükse bunun uzatılması ilişkin bir düzeltme yapılması istenebilir⁶⁵. Başka bir deyişle mahkemenin, vade oranını yükseltilmesini isteyerek, projeyi tasdik etmesi mümkündür.

B. Doktrinde İleri Sürülen Görüşler Çerçevesinde

Mahkemenin konkordato projesi kapsamında düzeltilmesini isteyeceği husus bakımından 7101 sayılı Kanunla yapılan değişiklik, müdahale yetkisinin sınırının ne olduğu konusunda farklı görüşlere yol açmıştır. Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, mahkeme, konkordato projesini bizzat düzeltebilir⁶⁶. Örneğin, konkordato projesinde ödeme teklifi %70 ise mahkeme başka bir oranda ödeme yapılmasına resen karar verebilir⁶⁷. Bu kapsamda mahkeme, projeyi düzelttiği haliyle birlikte tasdik kararına da eklemelidir⁶⁸.

Doktrinde ileri sürülen diğer bir görüşe göre ise mahkeme konkordato projesinde bizzat değişiklik yapamaz. Mahkeme ancak bu değişikliğin yapılmasını isteyebilir⁶⁹.

⁶² Eroğlu (n 7) 334; Yavaş ve Daşlıçay (n 15) 158. Özellikle konkordato projesini kabul etmeyen alacaklıların menfaati gerektiriyorsa mahkeme düzeltme yapılmasını isteyebilir. (Sarısözen, *Konkordato* (n 9) 615; Coşkun, *Konkordato* (n 4) 281; Talih Uyar, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2019) 126).

⁶³ Eroğlu (n 7) 352.

⁶⁴ Börü, *Alacaklılar Toplantısı* (n 36) 115 dn. 211.

⁶⁵ Ibid 115 dn. 211.

⁶⁶ Altay ve Eskiocak (n 17) 350; Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 612; Coşkun, *Konkordato* (n 4) 281; Mahmut Coşkun, *İcra ve İflas Kanunu Cilt-5* (7. Baskı, Seçkin Yayınları 2021) 6524; Efrail Aydemir, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma* (2. Baskı, Seçkin Yayınları 2019) 81.

⁶⁷ Coşkun, *Konkordato* (n 4) 281.

⁶⁸ Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 617.

⁶⁹ Arslan ve diğerleri (n 10) 720; Sarısözen, *Konkordato* (n 9) 616; Pekcanitez ve Erdönmez (n 20) 126, 138; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 39) 636; Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 11) 635; Albayrak (n 20)

Mahkeme, kabul edilen konkordato projesindeki koşullara doğrudan müdahale edemez⁷⁰. Bu noktada mahkeme yapılmasını istediği değişikliği ne ölçüde somutlaştırmalıdır? İleri sürülen bir görüşe göre, mahkeme, borçludan yalnızca projenin düzeltilmesini istemekle yetinmemeli, projede düzeltilmesi gereken hususlar için somut gerekçeler de sunmalıdır⁷¹. Örneğin, mahkeme, borçlunun teklifinin yetersiz olduğuna kanaat getirirse borçludan teklifini arttırmasını istemelidir⁷². Diğer bir görüşe göre ise mahkeme, konkordato komiserinin de görüşü doğrultusunda istediği değişikliği doğrudan tayin edebilmelidir⁷³. Örneğin, mahkeme, otuz altı ay olarak öngörülen vadenin, yirmi dört aya indirilmesi isteyebilir⁷⁴.

C. Yargı Kararları Çerçevesinde

1. Konuya İlişkin İlk Derece Mahkemesi ile Bölge Adliye Mahkemesi Kararları

Borçlular, geçici mühlet için sundukları ön projeden sonra konkordatonun gelişim süreci ile birlikte bu projeyi “revize proje” adı altında kısmen iyileştirmektedir⁷⁵. Bu proje mahkemenin ya da tarafların talebi üzerine İİK m. 305/2 kapsamında yapılacak düzeltme ile karıştırılmamalıdır. Bu düzeltme tasdik yargılamasından önce yapılmakta mahkemeye de tasdiki istenen projenin son hâli olarak sunulmaktadır. Zira konkordato projesi süreç içinde değiştirilerek, netleştirilebilecek ve ön projeden farklı olarak, komiserinde görüşüyle birlikte alacaklılar toplantısının başında farklı bir konkordato projesi

72; Yardımcı (n 1) 906; Eroğlu (n 7) 332 dn. 606; Uyar (n 63) 126; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 36) 659, 694; Köksoy (n 20) 65.

⁷⁰ Pekcanitez ve Erdönmez (n 20) 138; Yıldırım ve Deren Yıldırım (n 11) 634 dn. 127.

⁷¹ Eroğlu (n 7) 334.

⁷² Pekcanitez ve Erdönmez (n 20) 138; Kale (n 3) 253; Sarısözen, *Konkordato* (n 9) 616; Albayrak (n 20) 72.

⁷³ Börü, *Alacaklılar Toplantısı* (n 36) 115, dn. 211.

⁷⁴ Ibid 115 dn. 211.

⁷⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 36) 641, 658. Ön projenin değişim aşamalarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Albayrak (n 20) 69 vd.

sunulabilecektir⁷⁶. Bu son proje kapsamında da mahkeme ya da taraflar İİK m. 305/2'ye müracaat edebilecektir.

İlk derece mahkemeleri, borçlunun çoğu kez düzelterek sunduğu konkordato projesine genellikle bir müdahalede bulunmaksızın, tasdik şartlarının varlığına kanaat getirdikten sonra tasdik kararı vermektedir. Tasdik edilen konkordato projelerinin çoğunda ödemesiz dönem ve vade uzun bir zamana yayılmış durumdadır⁷⁷. Bunun yanı sıra bazı projelerde, ödemesiz dönemin tasdik kararının kesinleşmesiyle işlemeye başlayacağına ilişkin kayıtlar da söz konusudur⁷⁸.

İlk derece mahkemelerinin, İİK m. 305/2 doğrultusunda projeye müdahale yetkisini oldukça az kullandığı görülmektedir. Müdahale yetkisinin kullanıldığı hâllerde ise bunun sınırları aşılmaktadır. Zira ilk derece mahkemelerinin, düzeltmeyi borçluya yaptırmadığı doğrudan kendilerinin yaptığı görülmektedir. Borçlunun, bu düzeltme kapsamında ödeme güçlüğüne düşüp düşmeyeceği gibi hususlar da dikkate alınmaksızın, kararın hüküm kısmında bizzat düzeltme yapma yoluna gidilmektedir⁷⁹.

⁷⁶ Ali Cem Budak ve Serdar Kale, *Konkordato Komiserinin Kontrol Listesi* (1. Baskı, Adalet Yayınları 2019) 23.

⁷⁷ "... bir yıllık ödemesiz süreden sonra (2022 Mart-2023 Aralık) dönemleri arasında 24 ay içinde 8 ödeme dönemi halinde (3 ayda bir eşit taksitlerle) faizsiz olarak ve ödemelere vade farkı, kur farkı, faiz vb. ekleme yapılmadan borçlu tarafından sunulan ödeme takvimi uyarınca ÖDENMESİNE..." Bakırköy 3 Asliye Ticaret Mahkemesi, 1312/166, 18.02.2021. Benzer yöndeki kararlar için bkz. Ankara 2 Asliye Ticaret Mahkemesi, 513/478, 06.08.2021; Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesi, 194/280, 21.04.2021, 407/573, 14.07.2021; Karşıyaka Asliye Ticaret Mahkemesi, 378/470, 11.08.2021; Bakırköy 3 Asliye Ticaret Mahkemesi, 219/599, 01.07.2021; 547/531, 17.09.2020: (<https://emsal.uyap.gov.tr/>).

⁷⁸ Ankara 2 Asliye Ticaret Mahkemesi, 47/200, 26.03.2021. Aynı yönde bkz. Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesi, 611/315, 17.05.2021: (<https://emsal.uyap.gov.tr/>).

⁷⁹ "Konkordato talep eden davacı DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI ELEKTRONİK TEKSTİL İNŞAAT VE İLETİŞİM HİZ.SAN.TİC.LTD. ŞTİ'nin ödeme planının mahkememizce İİK'nun 305/son fıkrası dikkate alınarak; ödemesiz döneminin ve taksit yılının mahkememizce yeniden düzenlenerek; karar tarihinden itibaren tasdik incelemesine konu bilirkişi raporu ve komiser heyetinin tasdike ilişkin ek raporunda ödeme süresinin uzun olduğu yönünde görüşleri dikkate alınarak dosyaya şirket tarafından sunulan ödeme takviminin revize edilerek; Davacı borçlu DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI ELEKTRONİK TEKSTİL İNŞAAT VE İLETİŞİM HİZ. SAN. TİC.LTD. ŞTİ'nin konkordatoya tabi borçlarını 31.01.2022 (bu tarih dâhil) tarihinden başlamak üzere 1.taksit olarak 7.058.095,97 TL (yedi milyon elli sekiz bin doksan beş Türk lirası, doksan yedi kuruş) ve her yıl Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarının son iş gününde yılda 4 ödeme yapılarak 20 eşit taksitle ödenmesi suretiyle 141.161.919,36 TL (yüz kırk bir milyon yüz altmış bir bin dokuz yüz on dokuz Türk Lirası, otuz altı kuruş) toplam borcun ödenmesine,..." Bakırköy 1 Asliye Ticaret Mahkemesi, 462/795, 09.09.2021. İlk

İlk derece mahkemelerinin, konkordatonun tasdikine ilişkin verdiği karara karşı istinaf yoluna başvurulması sonucunda, bölge adliye mahkemelerinin verdiği kararlar arasında birlik bulunmamaktadır. Bölge adliye mahkemeleri kimi kararlarında, ödeme planının adil ve dengeli hâle gelmesi bakımından, ilk derece mahkemesini İİK m. 305/2'den kaynaklanan yetkiyi kullanmaya sevk ettiği görülmektedir⁸⁰.

Bölge adliye mahkemeleri, çoğunluğu oluşturan diğer kararlarında ise yalnızca tasdik şartlarının varlığı bakımından bir inceleme yapmaktadır. Konkordato projesi tasdik şartlarını haiz ise istinaf başvurusu esastan reddedilmektedir. Bu kararlara konu olan ödeme planlarının çoğunlukla uzun vade, ödemesiz dönem ve bu ödemesiz dönemin tasdik kararının kesinleşmesiyle başlayacağı şeklinde hususlar içerdiği görülmektedir. Buna rağmen bölge adliye mahkemeleri, İİK m. 305/2 doğrultusunda ilk derece mahkemelerini düzeltme yaptırmaya yönlendirmeyi tercih etmemektedir⁸¹.

2. Konuya İlişkin Yargıtay Kararları

derece mahkemesinin projeyi resen düzeltmek suretiyle verdiği başka bir karar için bkz. Bakırköy 1 Asliye Ticaret Mahkemesi, 490/703, 30.06.2022: (<https://emsal.uyap.gov.tr/>).

⁸⁰ “... ortaya konulan ödeme planında 20.000,00 TL'den küçük olan konkordatoya tabi alacaklıların alacaklarının konkordatonun tasdiki tarihinden itibaren ilk yıl içerisinde 3'er aylık dönemlerde 4 eşit taksitte, alacak tutarı 20.000,00 TL'den büyük olan konkordatoya tabi olan alacaklıların alacaklarının ise ikinci 12 aylık dönem içerisinde 3'er aylık dönemlerde 4 eşit taksitte ödenmesinin teklif edildiği, alacak miktarları 20.000,00 TL'den az olan alacaklılar alacaklarına kavuşacakken fazla olan alacaklıların alacaklarını tahsil etmelerinin daha uzun vadeye yayıldığı görülmekle, emsal ilamda da belirtildiği gibi mahkemece İİK'nın 304 ve 305/2 maddesi hükümleri uyarınca, konkordato projesi resen ele alınarak, alacaklılar arasında adil ve dengeli bir ödeme planı içerir şekilde projede düzeltme yapılmasının sağlanması...” İstanbul 45. BAM, 488/496, 20.04.2022: (<https://emsal.uyap.gov.tr/>).

⁸¹ “... projenin tasdiki kararının kesinleşmesinden itibaren aylık %1 vade farkı eklenerek, 1 yıl ödemesiz 4 yıl eşit taksitle ödenmesinin... Konkordato projesinin İİK m.302 uyarınca öngörülen alacaklı ve alacak çoğunluğu ile kabul edildiği, konkordato revize projesi ile teklif edilen ödeme tutarının iflas halinde alacaklıların eline geçecek tutardan fazla olduğu, ödeme teklifinin davacı borçlunun kaynakları ile orantılı olduğu... istinaf başvuru sebeplerinin HMK'nın 353/1-b-1. maddesi uyarınca ESASTAN REDDİNE...” İzmir 17 BAM, 1257/235, 10.02.2022. “...tasdik kararının kesinleşmesinden itibaren 6 ay ödemesiz, 36 ayda eşit taksitler halinde borçların ödenmesine dair revize projenin uygulanabilir olduğunun belirlenmesi karşısında, İİK'nın 305. maddesindeki koşulların gerçekleştiği ve ilk derece mahkemesince adi alacaklara yönelik verilen kararda isabetsizliğin bulunmadığı değerlendirilmiştir.” Sakarya 7. BAM, 2013/282, 08.02.2022. Aynı yöndeki diğer kararlar için bkz. İzmir 17. BAM, 875/1527, 13.09.2024; Bursa 5. BAM 2713/165, 04.02.2022; Ankara 23. BAM, 1271/1710, 17.11.2021; İstanbul 45. BAM, 1716/478, 20.04.2022; İzmir 17. BAM, 1387/315, 17.02.2022: (<https://emsal.uyap.gov.tr/>).

Son dönemde konkordatonun tasdikine ilişkin temyiz başvuruların neticesinde Yargıtay kararlarının sayısında belirgin bir artış gözlenmiştir; Yüksek Mahkeme, konuya dair çok sayıda bozma kararı vermiştir. Bozma kararının verilmesinin temel sebeplerinden birisi, somut olayda borçlunun konkordatoya başvurma ihtiyacının bulunmamasıdır. Borçlunun yalnızca konkordatonun sağladığı imkânlardan (borçları vadelere yaymak, ödememek için zaman kazanmak gibi) faydalanmaya çalışmasıdır. Bu duruma, ilk derece mahkemesinin altı ay ödemesiz, her yıl dört eşit taksit ile dört yılda alacaklılara ödeme yapılmasına ilişkin konkordato projesinin tasdik şartlarını sağladığı gerekçesi ile tasdik edildiği bir olay örnek olarak verilebilir. Söz konusu olayda, Yargıtay, konkordato talep edenin, mühlet ile sağlanan tedbirlerden yararlanması karşısında projede ödemesiz dönem öngörülmesini doğru bulmamıştır. Yargıtay’a göre, konkordato talep eden şirketin, borçlarını rahatlıkla karşılayabilecek olmasına rağmen vade süresi de oldukça uzun tutulmuştur. Sonuç olarak, tasdik şartı olan “borçlunun kaynakları ile orantılılık” sağlanmadığı için konkordato talebinin reddedilmesi gerekçesiyle karar bozulmuştur. İlk derece mahkemesinin direnme kararı üzerine Yargıtay, borçlunun ödeme güçlüğüne bulunmamasından hareketle konkordato talebinin reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir⁸².

Yargıtay’ın bozma kararı vermesinin diğer temel sebebi ise konkordato projesinin yetersiz olmasıdır⁸³. Bu aşamada, Yargıtay kimi kararlarında, projenin İİK m. 305/2 doğrultusunda düzeltilebilir olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapmaksızın, tasdik talebinin reddedilmesi gerekçesi ile doğrudan bozma kararı vermektedir⁸⁴. Kimi kararlarında ise projenin İİK m. 305/2 doğrultusunda düzeltilmesi için bozma karar

⁸² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 6-223/272, 22.05.2024. Yargıtay, borçlunun varlıklarının, borçlarını karşılama oranının %142 olduğu, ana para borçlarının faizsiz tasdik tarihinden itibaren üç ay ödemesiz dönem kırk sekiz aylık vadenin öngörüldüğü bir olayda konkordatonun tasdik şartlarının oluşmadığından hareketle bozma kararı vermiştir Yargıtay 6. HD, 1319/1351, 10.04.2023. Aynı yönde bkz. Yargıtay 6. HD, 2016/3167, 03.10.2024; 3202/5457, 24.11.2022: (<https://legalbank.net>).

⁸³ Yetersizlik sebepleri için bkz. yuk. s. 4 vd.

⁸⁴ “Somut olayda, tasdik edilen konkordato projesinde davacı şirketten düşük oranda alacağı bulunan ile yüksek oranda alacağı bulunan alacaklılar arasında ayırım yaratacak şekilde bir ödeme planı öngörüldüğü ve eşitlik ilkesine aykırı davranıldığı görülmektedir. Projesi eşitlik ilkesine aykırı olan davacının talebinin reddine veya şartları varsa iflasa karar verilmelidir.” Yargıtay 6. HD, 3467/1994, 11.04.2022: (<https://legalbank.net>).

verdiği görülmektedir. Bu yöndeki kararlarında, İİK m. 305/2'ye göre yapılacak düzeltmeyi “*resen revize proje tanzimi*” olarak adlandırmaktadır⁸⁵. Konkordato projesinin düzeltilmesine yönelik verilen kararlarda, Yargıtay, mahkemenin müdahale yetkisi bakımından seçim hakkı varmış gibi hareket etmektedir. Zira Yargıtay, mahkemenin projede gerekli gördüğü düzeltmeyi bizzat kendisi yapabileceği gibi borçluya yaptırma yolunu da tercih edebileceği belirtmektedir⁸⁶.

D. Görüşümüz

Konkordato projesine İİK m. 305/2 kapsamında, mahkemenin müdahale yetkisi bakımından belirleme yapabilmek için konkordato tasdik yargılamasının niteliğinden hareket edilmelidir. HMK m. 382/2, f,7'de konkordato yargılamasının, çekişmesiz yargı işi olduğu açıkça belirtilmiştir. Çekişmesiz yargıda ise aksine bir düzenleme olmadığı sürece “re'sen araştırma ilkesi” uygulanır (HMK m.385/2). Dolayısıyla tasdik yargılamasında, re'sen araştırma ilkesi uygulama alanı bulacaktır⁸⁷.

Konkordato yargılamasında re'sen araştırma ilkesinin uygulanacak olmasının bir sonucu olarak, mahkeme, düzeltilmesini istediği hususu somutlaştırıp; bunu genel bir çerçevede belirlemekle yetinmemelidir. Bunun kapsamını da tayin etmelidir. Örneğin, mahkeme, vadenin uzun bir döneme yayıldığına kanaat getirirse yalnızca bunun kısaltılmasını istememelidir. Ayrıca vadenin ne kadarlık bir süreye indirileceğine ilişkin bir belirlemede de bulunmalıdır. Öte yandan kimi düzeltmelerin niteliği gereği kapsamı zaten belirlidir. Örneğin, mahkeme, somut olayda, ödemesiz döneme gerek olmadığına kanaat getirir ve bu yönde bir düzeltme yapılmasını isteyebilir. Böyle bir düzeltmenin

⁸⁵ Yargıtay 6. HD, 3486/807, 16.02.2022: (<https://legalbank.net>).

⁸⁶ “İlk derece mahkemesince davacı borçlu şirketin konkordatoya tabi tüm borçlarının tasdik kararından itibaren 6 ay ödemesiz, %50 tenzilatlı ve faizsiz olarak 60 ayda eşit tutarda taksitler halinde ödenmesine karar verilmiş ise de, mahkemece tasdikine karar verilen teklif borçlunun aktifinin değerine göre düşük düzeyde olduğu konkordato komiser heyeti raporları ile sabittir mahkemece, İİK'nın 305/2. maddesi hüküm uyarınca, konkordato projesi re'sen ele alınarak, alacaklıların menfaatine uygun düzeltmeyi bizzat yapması ya da konkordato talep eden şirkete yaptırması...” Yargıtay 6. HD, 4289/1147, 02.03.2022. Aynı yöndeki diğer Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 6. HD, 4970/446, 07.02.2023; 2191/4780, 17.10.2022; 3203/5143, 03.11.2022: (<https://legalbank.net>).

⁸⁷ Kuru (n 9) 460; Budak ve Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi* (n 5) 611; Sarısözen, *Konkordato* (n 9) 578; Yavaş ve Daşlıçay (n 15) 69; Aşık ve diğerleri (n 5) 725. Tasdik yargılamasında re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu hakkında ayrıca bkz. İstanbul 17. BAM, 202/588, 12.05.2022; Adana 9. BAM, 1799/1533, 31.12.2019: (<https://emsal.uyap.gov.tr/>).

niteliği gereği, kapsamı mahkeme tarafından tayin edilmiş olur. Başka bir örnek olarak, mahkemenin ödemelerin tasdik kararının kesinleşmesi ile değil, tasdik kararı ile başlamasına ilişkin düzeltme yapılmasını istemesi verilebilir.

Mahkemenin istediği düzeltmenin kapsamını tayin edebilecek olması “borçlu projeye uyamazsa zaten proje feshedilir” şeklinde yanlış bir düşünceye yol açmamalıdır. Zira bu yöndeki bir anlayış, İİK m. 305/2’yi etkisiz kılar. Mahkeme projede düzeltilecek olan hususların kapsamını tayin ederken yalnız hareket etmemelidir. Mahkemenin, gerekli araştırmayı yaparak, rapor alması da düzeltmenin kapsamını tek başına belirleyebileceği anlamına gelmez. Bu noktada komiserin görüşü yol gösterici olacaktır. Geçici mühlet kararından itibaren göreve başlayan komiser, proje bakımından en yetkin kişidir. Bu kapsamda, re’sen araştırma ilkesinin de bir gereği olarak, hâkim, projede müdahale edilecek hususlar bakımından komiseri çağırıp, dinlemelidir. Böylelikle mahkeme, müdahale yetkisinin kapsamına yön verecektir. Zira İİK m. 305/2 ile asıl amaçlanan projede yetersiz olan hususların giderilerek, konkordato projesinin uygulanabilir bir hâle gelmesini sağlamaktır.

Mahkemenin yetersiz gördüğü hususların kapsamını kendisinin tayin etmemesi birtakım sakıncaları da beraberinde getirebilir. Bu durum tasdik yargılamasını sürüncemede bırakabilir. Örneğin, mahkeme, kapsamını tayin etmeden, borçlunun uzun bir döneme yayılmış olan vadede kısaltmaya gitmesini istemiş olabilir. Bu kapsamda borçlunun, mahkemenin ne kadarlık bir dönem için kısaltma istediğini öngörebilmesi mümkün değildir. Borçlunun projede yapacağı kısaltma, mahkeme tarafından tekrar incelendiğinde yeterli görülmeyebilir. Bunun bir sonucu olarak, düzeltme için verilen süre kesin ise tasdik edilebilir bir nitelik taşıyan proje bakımından tasdik talebi reddedilebilecektir. Düzeltme için kesin süre verilmemişse borçludan tekrar düzeltme istenecek, bu durum ise yargılamayı uzatacak ve konkordato kurumunun niteliği ile bağdaşmayacaktır.

Mahkemenin, konkordato projesinde düzeltilmesini istediği hususu somutlaştırarak, bunun kapsamını da tayin edebilmesi İİK m. 305/2 doğrultusunda, doğrudan projeyi düzeltebileceği anlamına gelmemelidir. Zira 7101sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde, İİK m. 305/2 ile mahkemenin düzeltmeyi bizzat

yapamayacağı ancak bu düzeltmenin yapılmasını isteyebileceği düzenlenmiştir. Mahkeme yalnızca tayin ettiği kapsamda projede düzeltme yapılmasını istemelidir. Bu düzeltmenin yapılmasını ise borçlu ya da komiserden isteyecektir.

Açıklanan sebeplerden ötürü, mahkeme, konkordato yargılamasında düzeltilmesini istediği hususun kapsamını tayin etmelidir. Mahkeme, proje üzerinde düzeltme istemişse “projenin düzeltilerek tasdik edilmesine” şeklinde bir karar veremez. Zira borçlunun istenilen düzeltmeyi yapmaması ihtimalinden de öte şarta bağlı hüküm kurulamaz. Mahkeme, borçluya, gerekli düzeltmenin yapılması için süre vermelidir. Verilecek süre, tasdik yargılamasının hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasına hizmet etmek için “kesin” olmalıdır.

Mahkeme, süreyi açık ve net bir şekilde tayin edip, bu süreye uyulmaması hâlinde tasdik talebinin reddedileceğini açıkça belirterek, bunu tutanağa geçirmelidir. Ayrıca her somut olayda, düzeltilmesi istenen hususun niteliğine göre süre makul bir uzunlukta olmalıdır. Borçlunun hem gerekli düzeltmeyi yapabileceği hem de konkordato sürecini uzatmak için kullanmasına fırsat vermeyecek bir uzunlukta olmalıdır. Tasdik aşaması ve yargılamasına kadar geline nokta uzun bir süre geçmiş olacağı için zorunlu kalınmadıkça, projenin düzeltileceği sebebi ile İİK m. 304/2 doğrultusunda kesin mühletin uzatılması yolu tercih edilmemelidir. Borçlu verilen sürede, istenilen düzeltmeyi yaparak projeyi yeniden mahkemeye sunduğu takdirde, mahkeme bu düzeltmeyi yerinde görürse tasdik talebinin kabulüne karar vermelidir. Buna karşın mahkeme tarafından verilen sürede, konkordato projesi sunulmaz ya da gerekli düzeltme yapılmazsa bir daha süre verilmeksizin, tasdik talebi reddedilmelidir.

SONUÇ

Sonuç olarak, İİK m. 305/2, konkordato kurumunun etkin ve dengeli bir biçimde işlemesi bakımından özel bir öneme sahiptir. Zira tasdik şartlarını biçimsel olarak taşıyan bir konkordato projesinin, mahkeme tarafından yetersiz bulunması hâlinde, mevcut hâliyle tasdik edilebileceği gibi doğrudan reddedilmesi de mümkündür. Her iki olasılık da, konkordatonun amacına zarar verebilecek niteliktedir. İlk durumda alacaklılar,

alacaklarına daha kısa sürede ve yüksek oranda kavuşma ihtimalini kaybederek zarara uğrayabilir. İkinci durumda ise borçlunun iflâs etmesi tehlikesi ortaya çıkar. Borçlunun iflâsa sürüklenmesi durumunda, alacaklılar ya uzun süren bir tasfiye sürecinin sonunda çok sınırlı bir tahsilat elde edebilmekte ya da alacaklarından tamamen yoksun kalmaktadır.

Bu nedenle mahkemelerin, İİK m. 305/2 kapsamında tanınan müdahale yetkisini dikkatli, ölçülü ve re'sen araştırma ilkesiyle uyumlu biçimde kullanmaları büyük önem taşır. Zira mahkemenin, projenin içeriğine nüfuz ederek, düzeltilmesi gereken hususları somutlaştırması ve bu yönde borçluya makul bir süre tanınması, hem alacaklıların menfaatini koruyacak hem de borçlunun ekonomik varlığının sürdürülebilirliğini sağlayacaktır. Ne var ki uygulamada, mahkemelerin konkordato projelerine yeterli düzeyde hâkim olamadıkları; bu sebeple kimi durumlarda müdahalenin kapsamını belirlemekten kaçındıkları, kimi durumlarda ise tasdik talebini doğrudan reddetme yoluna gittikleri görülmektedir. Bu durum, konkordato kurumunun işlevselliğini zayıflatmakta; kanun koyucunun öngördüğü ekonomik rehabilitasyon amacının tam olarak gerçekleşmesine engel olmaktadır.

KAYNAKÇA

Albayrak H, *İflâs Dışı Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020).

Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayyaz S ve Hanağası E, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2022).

Aşık İ, Oruç Y, Tok O, Saçar Ö F ve Aşit R, *İcra ve İflâs Hukuku* (3. Baskı, Seçkin Yayınları 2024).

Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2022).

Aydemir E, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma* (2. Baskı, Seçkin Yayınları 2019).

- Berkin N M, *İflâs Hukukunda Konkordato* (1. Baskı, İsmail Akgün Matbaacılık 1949).
- Börü L, ‘Borçlunun Mali Durumunun İyileşme Ümidi Olmadığının Açıkça Anlaşılması Durumunda Konkordato Mühleti Kaldırılarak İflasına Karar Verilmesi Gerektiğine İlişkin İsviçre Federal Temyiz Mahkemesi Kararı Üzerine Bazı Değerlendirmeler’ (2020) 16(46) *Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi* 515-532.
- Börü L, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Budak A C ve Kale S, *Konkordato Komiserinin Kontrol Listesi* (1. Baskı, Adalet Yayınları 2019).
- Budak A C ve Kale S, ‘Madde 305 Konkordatonun Tasdiki Şartları’ içinde Yeşilova B (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Coşkun M, *Konkordato ve İflas* (3. Baskı, Seçkin Yayınları 2024).
- Coşkun M, *İcra ve İflas Kanunu Cilt-5* (7. Baskı, Seçkin Yayınları 2021).
- Doğan E, *Konkordatonun Tasdiki Yargılaması* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020).
- Eriş G, *Uygulamalı İflâs ve Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Aydın Yayınları 1991).
- Eroğlu O, *Uygulamada Konkordato* (5. Baskı, Seçkin Yayınları 2023).
- Görgün L. Ş, Börü L. ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (4. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Kale S, ‘7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Konkordato’(2018) 5(1) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 213-269.
- Karakaş C F, ‘Borca Batık Olmayan Borçlunun Tenzilat Konkordatosu İstemi ve Seçenekli Konkordato Projesi’ (2020) 16(47) *Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi* 767-802.
- Köksoy M, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (1. Baskı, Adalet Yayınları 2022).
- Kuru B, *İflâs ve Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Sevinç Matbaası 1971).

Pekcanitez H ve Erdönmez G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018).

Postacıoğlu İ E, *Konkordato* (2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1965).

Sarisözen M S, ‘Konkordatoda Dürüstlük Koşuluna Genel Bir Bakış’ (2023) 9(18) Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 207-220.

Sarisözen M S, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).

Tanrıver S ve Deynekli A, *Konkordatonun Tasdiki* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 1996).

Tanrıver S, ‘İflâs Dışı Konkordatoya İlişkin Güncel Sorunlar ve Bazı Değerlendirmeler’ (2009) *Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-VIII* 255-280.

Tanrıver S, ‘4949 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Adî Konkordato İle İlgili Hükümlerde Getirmiş Olduğu Değişikliklerin Tespiti ve Değerlendirilmesi’ (2004) 17(51) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 67-90.

Taşpınar S, ‘Adî Konkordato Hakkında İcra ve İflâs Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler’ (2003) 22(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 49-92.

Uyar T, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2019).

Yardımcı T E, ‘Konkordatonun Bağlayıcılığını Sonlandırmak Üzere Yapılan Başvurunun Hukuki Niteliği’ (2021) 16(2021-202) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 903-925.

Yavaş M ve Daşlıçay P, *Konkordatonun Tasdiki ve Tasdik Olunan Konkordatonun Hüküm ve Sonuçları* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2024).

Yıldırım M K ve Deren Yıldırım N, *İcra ve İflas Hukuku* (8. Baskı, Beta Yayınları 2021).

KONKORDATO TASDİK ŞARTI OLARAK TEKLİF EDİLEN TUTARIN BORÇLUNUN KAYNAKLARI İLE ORANTILI OLMASI (İİK m. 305/I-b)

*THE AMOUNT OFFERED AS A CONDITION FOR APPROVAL OF THE CONCORDAT MUST BE
PROPORTIONATE TO THE DEBTOR'S RESOURCES (Law No. 2004 Art. 305/I-b)*

Araştırma Makalesi
Ömer Fatih YİĞİT*

ÖZ

Çalışmamızın konusunu İcra ve İflâs Kanunu'nun 305'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen borçlu tarafından konkordato projesinde sunulan teklifin kaynaklarla orantılı olma şartı oluşturmaktadır. Söz konusu hükme göre borçlu tarafından konkordato projesinde sunulan teklif, borçlunun kaynaklarıyla uyumlu olmalıdır. Bu bakımdan borçludan beklenen, sahip olduğu tüm mali olanaklarını kullanarak alacaklıların alacaklarına daha yüksek bir oranda kavuşmasına imkân sağlamasıdır. Borçlu tarafından konkordato projesinde teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartı, geçen zaman içinde değişikliğe uğramış tasdik şartlarından bir tanesidir. Bu nedenle kaynaklarla orantılılık şartının yerine getirilip getirilmediğinin tespit edilmesi noktasında öğretide zaman içinde farklı ölçütler ileri sürülmüştür. Bu duruma bağlı olarak kaynaklarla orantılılık şartının tespiti bakımından mahkemelerde de farklı yönde içtihatlar gelişmiştir. Ayrıca, 7101 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra konkordato komiserinin mali ve ekonomik konulardaki tespit ve görüşlerinin daha büyük bir öneme sahip olduğu göz önüne alındığında, kaynaklarla orantılılık şartının tespiti bakımından konkordato komiseri de oldukça önemli bir noktada bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışma, kaynak kavramını açıklayarak kaynaklarla orantılılık şartı bakımından önem arz eden noktaları tespit etmeyi amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, Konkordatonun tasdiki şartları, aktif-pasif dengesi ölçütü, kaynak kavramı, beklenen haklar

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1799588

Makalenin Geliş Tarihi: 08.10.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 16.11.2025

* Arş. Gör., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: omerfatih.yigit@ikc.edu.tr

ORCID: 0009-0008-1921-6879

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

ABSTRACT

The subject of our study is the requirement that the proposal submitted by the debtor in the composition plan be proportionate to the resources, as stipulated in Article 305(1)(b) of the Enforcement and Bankruptcy Law. According to this provision, the proposal submitted by the debtor in the composition plan must be consistent with the debtor's resources. In this regard, the debtor is expected to use all of its financial resources to enable creditors to recover a higher proportion of their claims. The requirement that the amount offered by the debtor in the composition proposal be proportional to the debtor's resources is one of the approval requirements that has changed over time. Therefore, different criteria have been put forward in the doctrine over time to determine whether the condition of proportionality with resources has been met. Accordingly, different case law has developed in the courts regarding the determination of the condition of proportionality with resources. Furthermore, considering that the findings and opinions of the concordat commissioner on financial and economic matters have become more important after the entry into force of Law No. 7101, the concordat commissioner also plays a crucial role in determining the condition of proportionality with resources. In this context, this study aims to explain the concept of resources and identify the points that are important in terms of the condition of proportionality with resources.

Keywords: Concordat, Conditions for approval of the concordat, Active-passive balance criterion, Concept of resources, Expected rights

EXTENDED SUMMARY

Concordat is an institution that has existed in our legal system since the enactment of the first Enforcement and Bankruptcy Law in 1929. Due to this characteristic, concordat has a history of approximately 100 years in our legal system. Over time, amendments have been made to the provisions on concordat, particularly due to complaints arising from its application, and most recently, with the adoption of Law No. 7101 on Amendments to the Enforcement and Bankruptcy Law and Certain Other Laws, concordat has taken on the form that is largely applied today. In this context, the requirement that “the amount offered must be proportional to the debtor's resources,” which is one of the conditions for the approval of a concordat as stipulated in Article 305 of the current Enforcement and Bankruptcy Law No. 2004, is one of the conditions that has changed over time. Indeed, the condition stipulated in the second paragraph of Article 298 of the first Enforcement and Bankruptcy Law, adopted in 1929, that “the amount offered must be commensurate with the debtor's assets,” was also sought in the first version of the Enforcement and Bankruptcy Law No. 2004, which came into force in 1932, and despite some terminological changes over time, the condition that the amount offered must be proportional to the debtor's assets was maintained until the Law Amending the Enforcement and Bankruptcy Law No. 4949. In literature, different criteria have been applied to determine whether the debtor's payment offer is proportionate to their resources. The different criteria found in jurisprudence and the amendments made to the law have also been reflected in court decisions.

Some authors in the literature express the issue of whether the payment offered by the debtor is balanced with its sources as “asset-liability balance.” In this context, the ratio obtained by dividing assets by liabilities helps determine whether balance has been achieved. Assets refer to the debtor's net assets that can be used to pay debts remaining under the composition agreement. In other words, not all of the debtor's assets fall within the scope of assets; all elements that constitute resources for the composition agreement and can be used to pay debts are referred to as net assets.

A source refers to the means of payment, or in other words, cash resources. The concept of a source also includes other elements that may arise in the future and can be used to pay debts. The concept of an asset, on the other hand, refers to all values that currently exist and can be expressed in monetary terms. Since some existing assets with monetary value can be used to pay debts, these assets also qualify as sources. However, since some assets cannot be used as debt repayment instruments due to their nature, these assets should not be considered as sources. In other words, in an ordinary composition, not every asset can necessarily be considered a source within the scope of the composition, as the debtor does not use the assets used within the scope of the continuity of the business as a means of payment. Although the concepts of assets and liabilities express different meanings, it is not always easy to clearly distinguish between the two concepts. This is because, depending on the specific circumstances of the case, particularly the sector in which the debtor operates, there may be differences in which elements are considered assets and which are considered liabilities.

The condition that the amount offered in the composition agreement must be proportional to the debtor's resources implies not only that the amount offered must be proportional to the debtor's resources, but also that the resources must be proportional to the amount offered. In this respect, there must be a balance between the debtor's resources and liabilities in the composition agreement. In this respect, the condition that the amount offered must be proportional to the debtor's resources has a different meaning from the condition that it must exceed the amount that creditors could potentially receive in the event of the debtor's bankruptcy.

If it is accepted that the amount proposed in the project must be proportional to its sources as a condition for approval of the composition by the Court of Cassation, it can be accepted that the active-passive balance criterion is applied in the vast majority of cases to determine whether this condition has been met.

The expert's examination will determine whether the amount offered by the debtor is proportionate to their resources. Furthermore, in the approval proceedings for the composition agreement, audit reports providing reasonable assurance as to whether the condition of proportionality has been met must be taken into account by the judge.

It can be said that the court has broad discretion in considering expected rights. Therefore, based on its assessment of the debtor's expected rights, the court may take those rights fully or partially into account, or it may choose not to take them into account at all. Since expected rights encompass a wide range of rights

with different characteristics, many expected rights that could be considered as resources by the debtor in bankruptcy may be asserted. Therefore, the concept of expected rights is an abstract concept and must be evaluated separately for each specific case.

GİRİŞ

Konkordatonun kabulü, İcra ve İflâs Kanunu'nun 302. maddesinde belirtilen çoğunluğun olumlu görüş vermesine bağlıdır. Söz konusu hükme göre konkordato projesi, kaydedilmiş olan alacaklıların ve alacakların yarısını veya kaydedilmiş olan alacaklıların dörtte birini ve alacakların üçte ikisini aşan bir çoğunluk tarafından imza edilmiş ise kabul edilmiş sayılır. Kanun'da belirtilen çoğunluğun kararının, azınlığı da bağlayıcı bir sonuç doğurması nedeniyle kanun koyucu tarafından 305. maddede azınlığın haklarının koruması amacıyla bazı tasdik şartları getirilmiştir.

Azınlıkta kalan alacaklıların haklarının koruması amacıyla Kanun'da düzenlenen tasdik şartlarından biri, çalışmamızın da konusu oluşturan İcra ve İflâs Kanunu'nun 305. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen *“teklifin kaynaklarla orantılı olması”* şartıdır. Söz konusu tasdik şartına göre borçlu tarafından konkordato projesinde sunulan teklif, borçlunun sahip olduğu kaynaklarla orantılı olmalıdır. Ayrıca mahkeme, kaynaklarla orantılılık şartı bağlamında borçlunun beklenen haklarının göz önünde bulundurulup bulundurulmayacağı ve eğer dikkate alınacaksa, ne ölçüde dikkate alınacağına da karar verir. Konkordatonun tasdiki yargılamasında mahkeme, kaynaklarla orantılılık şartının yerine getirilip getirilmediğini tespit ederken borçlunun aktif malvarlığını ve borçlunun konkordatoya tâbi pasif değerlerini titizlikle incelemelidir.

Konkordato projesinde teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olup olmadığının tespiti noktasında öğretide farklı ölçütler ileri sürülmüştür. Bu bağlamda, çalışmamızda öğretide yer alan ölçütler incelenmiş ve söz konusu ölçütlerin uygulamadaki yansımaları ele alınmıştır. Ayrıca, kaynaklarla orantılı olma şartı bağlamında borçlunun beklenen haklarının kapsamı ve mahkeme tarafından ele alınma usûlü incelenmiştir. Çalışmamız genel bir değerlendirme ve sonuçla tamamlanmıştır.

I. GENEL OLARAK KONKORDATONUN TASDİKİ ŞARTLARI

Bazı durumlarda borçlu kişi, borçlarını ödemek istemesine ve kötünîyetli olmamasına rağmen, piyasa koşulları ve olumsuz ekonomik gelişmeler gibi etkenler nedeniyle borçlarını ödeme güçlüğü yaşayabilir. Borçlu kişinin borçlarını ödeme güçlüğü yaşamasında bazen dışsal bazen içsel problemler, bazen de her ikisi birden etkili olabilir. Mali ve finansal durumu bozulan borçludan tüm borçlarını vadesinde ödemesi istenirse bu durum, hem borçlunun mali durumunun daha fazla bozulmasına hem de alacaklıların bir kısmının veya tamamının alacaklarını tahsil edememesine neden olabilir¹. Bahsedilen olumsuz durumların önlenbilmesi için kanun koyucu tarafından borçlulara bir fırsat tanınmış ve mahkemenin denetimi altında, borçlunun alacaklılarıyla anlaşarak sadece belirli bir oranı veya belirli vadelerde ödeme yaparak borçlarından kurtulabilmesine olanak sağlayan konkordato düzenlemesi getirilmiştir. Bu çerçevede konkordato, bir borçlunun yaptığı teklifin, Kanunda belirlenen nitelikli çoğunlukta alacaklılar tarafından kabul edilmesi ve yetkili makamca onaylanması sonucunda, belirli bir süre zarfında tüm adi borçlarını, teklife uygun şartlar çerçevesinde ve kendi koşullarına göre ödemesini sağlayan hukukî bir düzenlemedir².

2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun³ 304. maddesinin birinci fıkrasında, komiserin gerekçeli raporunu ve dosyayı tevdî alan mahkemenin konkordato hakkında

¹ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özekes, *İcra ve İflâs Hukuku* (11. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2024), 511.

² İlhan Postacıoğlu, *Konkordato* (1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 1965) 12; Enver Buruloğlu ve Yuda Reyna, *Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Yörük Matbaası 1968) 3; Saim Üstündağ, *İflâs Hukuku* (8. Baskı, Yaylacık Matbaacılık 2009) 227; Timuçin Muşul, *İcra ve İflâs Hukuku Cilt II* (5. Baskı, Adalet Yayınevi 2013) 1427; Süha Tanrıver ve Adnan Deynekli, *Konkordatonun Tasdiki* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 1996) 29; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 10; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 663; Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 639; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku* (10. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 690; Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Beta Yayınları 2021) 596; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 1) 511. “Konkordato dürüst bir borçlunun belli bir zaman kesiti içerisindeki bütün adi alacaklarını yetkili makamın onayı ve alacaklı çoğunluğunun kabulü ile tasfiyesinin sağlandığı bir icra prosedürü olup, amacı borçlunun içinde bulunduğu maddi dar boğazı aşması, bununla paralel olarak alacaklıların iflâsa nazaran daha yüksek oranda tatmin edilmesini sağlamaktır.” Yargıtay 6 HD, E. 2021/4168, K. 2022/872, T. 17.02.2022 (Yargıtay Karar Arama, E.T. 25.12.2024).

³ Kabul Tarihi: 09.06.1932, RG 19.06.1932/2128.

karar vermek üzere yargılamaya başlayacağı düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre konkordato, mahkeme tarafından incelenir ve konkordatonun tasdiki şartlarının bulunması hâlinde mahkeme tarafından konkordatonun tasdiki kararı verilir. Konkordatonun tasdiki şartları, İcra ve İflâs Kanunu'nun 305. maddesinde düzenlenmiş olup söz konusu şartlar metinde şu şekilde ifade edilmektedir:

“a) Adi konkordatoda teklif edilen tutarın, borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktardan fazla olacağının anlaşılması; malvarlığının terki suretiyle konkordatoda paraya çevirme hâlinde elde edilen hasılat veya üçüncü kişi tarafından teklif edilen tutarın iflâs yoluyla tasfiye hâlinde elde edilebilecek bedelden fazla olacağının anlaşılması.

b) Teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması (bu kapsamda mahkeme, borçlunun beklenen haklarının dikkate alınıp alınmayacağını ve alınacaksa ne oranda dikkate alınacağını da takdir eder).

c) Konkordato projesinin 302 nci maddede öngörülen çoğunlukla kabul edilmiş bulunması.

d) 206 ncı maddenin birinci sırasındaki imtiyazlı alacaklıların alacaklarının tam olarak ödenmesinin ve mühlet içinde komiserin izniyle akdedilmiş borçların ifasının, alacaklı bundan açıkça vazgeçmedikçe yeterli teminata bağlanmış olması (302 nci maddenin altıncı fıkrası kıyasen uygulanır).

e) Konkordatonun tasdikinin gerektirdiği yargılama giderleri ile konkordatonun tasdiki durumunda alacaklılara ödenmesi kararlaştırılan para üzerinden alınması gereken harcın, tasdik kararından önce, borçlu tarafından mahkeme veznesine depo edilmiş olması.”

İcra ve İflas Kanunu'nun 305. maddesinde konkordatonun tasdiki için aranan şartların kümülatif olması sebebiyle, söz konusu şartlardan birinin eksik olması hâlinde konkordatonun tasdik edilmesine karar verilemez⁴. Konkordatonun tasdiki yargılaması,

⁴ Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku Cilt IV* (3. Baskı, Alfa Yayınları 1997) 3719; Ali Cem Budak ve Serdar Kale, ‘Madde 305’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 599; Murat Yavaş ve Pınar Daşlıçay, *Konkordatonun Tasdiki ve Tasdik Olunan Konkordatonun Hüküm ve Sonuçları* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2024) 69; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 707.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun⁵ m. 382/II, f-7 hükmü gereğince çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 385. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, çekişmesiz yargı işlerinde aksine bir hüküm bulunmadıkça re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı göz önüne alındığında, konkordatonun tasdiki yargılaması bakımından da aksine bir hüküm bulunmaması nedeniyle re’sen araştırma ilkesi uygulanır⁶. Bu bağlamda mahkemenin konkordatonun tasdiki işinde geniş bir takdir hakkına sahip olduğu söylenebilir.

II. TEKLİF EDİLEN TUTARIN BORÇLUNUN KAYNAKLARI İLE ORANTILI OLMASI” ŞARTININ İNCELENMESİ

A. Genel Olarak

İcra ve İflâs Kanunu’nun 305. maddesinde düzenlenen konkordato tasdik şartlarından ilki, adi konkordato bakımından konkordato projesinde önerilen tutarın muhtemel bir iflâstakinden fazla olması, malvarlığının terki suretiyle konkordato bakımından ise paraya çevirme hâlinde elde edilen hasılat veya üçüncü kişi tarafından teklif edilen tutarın iflâs yoluyla tasfiye hâlinde elde edilebilecek bedelden fazla olacağının anlaşılması, ikinci şart ise teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olmasıdır⁷. Öğretide yer alan bir görüşe göre, her iki şart ile sağlanmaya çalışılan amacın

⁵ Kabul Tarihi: 12.01.2011, RG 04.02.2011/27836.

⁶ “İİK’nın 305. maddesinde hükme bağlanan konkordato koşullarının kümülatif olarak bir arada bulunması halinde mahkeme konkordatoyu tasdik edecektir. Mahkemenin bu aşamada geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır ve tasdik yargılamasında re’sen araştırma ilkesi geçerlidir. Mahkeme, tasdik yargılamasında konkordato projesini kontrol edecek, konkordato sürecinde yapılması gereken işlemlerin zamanında ve kanuna uygun olarak yapılıp yapılmadığını denetleyecektir. Şekli inceleme kapsamında yapacağı en önemli tespit, komiserin süresi içinde dosyayı kendisine teslim edip etmediğidir. İçerik olarak dikkatle araştırması gereken husus ise, borçlunun alacaklılar arasında dengeyi koruyup korumadığıdır.” Yargıtay 6. HD, E. 2021/3486, K. 2022/807, T. 16.02.2022 (Yargıtay Karar Arama, E.T. 25.12.2024). Öğretide Pekcanitez/Erdönmez tarafından konkordatonun tasdiki yargılamasında sınırlı re’sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda Yazarlar, konkordatonun tasdiki işine bakan mahkemenin vakıaları kendiliğinden tespit edeceğini ancak kendiliğinden araştırmayacağını belirtmiştir. Yazarlar, vakıaların mahkeme önüne getirilmesinden sorumlu olan kişinin konkordato komiseri olduğu düşüncesindedirler. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan Pekcanitez ve Güray Erdönmez, 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato (1. Baskı Vedat Kitapçılık 2018) 126.

⁷ Atalay, İİK m. 305/I-a hükmünde yer alan “adi konkordatoda teklif edilen tutarın, borçlunun iflâsı halinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktardan fazla olacağının anlaşılması” şeklindeki ilk bölümünün metinden çıkarılması gerektiği düşüncesindedir. Yazara göre söz konusu hüküm, malvarlığının terki suretiyle konkordatoda iflâstan daha yüksek oranda bir tatmin sağlama konusunda yerindedir. Ancak adi konkordatoda, borçlunun mallarının cebri satışı ile alacaklıların tatmini

aynı olduğundan söz konusu şartların beraber değerlendirilmesi gerekmektedir⁸. Buna karşılık bizim de katıldığımız görüşe göre ise, sözü edilen iki şart birbirleriyle ilişkili olmakla beraber farklı amaçlara hizmet etmektedir⁹. Nitekim bir konkordato projesinde, teklif edilen tutarın iflâs durumunda alacaklıların alacağı olası miktardan daha yüksek olması şartı yerine getirilirken kaynaklarla orantılılık şartı yerine getirilmemiş olabilir¹⁰. Dolayısıyla teklif edilen tutarın iflâs hâlinde alacaklıların eline geçecek muhtemel miktardan fazla olması şartı, her durumda kaynaklarla orantılılık şartını kapsamaz.

Konkordato, 1929 yılında kabul edilmiş olan ilk İcra ve İflâs Kanunu’nun yürürlüğe girmesinden itibaren hukukumuzda bulunan bir kurumdur. Sahip olduğu bu özellik nedeniyle konkordato, hukukumuz bakımından yaklaşık 100 yıllık bir geçmişe sahiptir. Geçen zaman içinde, özellikle uygulamadan kaynaklanan şikâyetler nedeniyle zaman zaman konkordato hükümlerinde değişikliklere gidilmiş¹¹ ve son olarak 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un¹² kabul edilmesiyle konkordato, günümüzde büyük ölçüde uygulanan şeklini almıştır. Bu kapsamda, yürürlükte olan İcra ve İflâs Kanunu’nun 305. maddesinde

hedeflenmemekte, aksine alacaklılar ile yapılacak anlaşma sonucu “*borçlunun kaynakları ile orantılı*” bir ödeme planı çerçevesinde borçların tasfiyesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Yazar, konkordatonun alacaklıların Kanunda aranan çoğunluğunun iradesinin hâkim olduğu bir usûl olduğunu belirterek, alacaklıların Kanunda öngörülen çoğunluğu kabul ediyorsa, iflâsa nazaran daha az bir oranda tatmin ile de konkordato yapabileceği düşüncesindedir. Yazar tarafından bu hususta öne sürülen tüm gerekçeler için bkz. Oğuz Atalay, ‘Konkordato Reformu Hakkında Değerlendirmeler’ içinde Muhammet Özkes (edt), *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 122. Aynı yönde bkz. Serdar Kale, ‘7101 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflâs Dışı Adi Konkordato’ (2018) 5(1) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 213, 251.

⁸ Pekcanitez/Erdönmez’e göre konkordato projesinde önerilen tutarın muhtemel bir iflâstakinden fazla olması şartı, teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartını kapsamaktadır. Bu nedenle Yazarlar, söz konusu şartların ayrı olarak düzenlenmesini kanun yapma tekniği açısından doğru bulmamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcanitez ve Erdönmez (n 6) 129-130. Aynı yönde bkz. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (5. Baskı, Yetkin Yayınları 2021) 506.

⁹ Yavuz Topçu, ‘Yinelenen Konkordato Taleplerinin Hukukî ve Finansal Yönleriyle Değerlendirilmesi’ (2024) 28(4) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 301, 345; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 654.

¹⁰ Bu duruma ilişkin öğretilde Topçu tarafından verilen bir örnek için bkz. Topçu, ‘Yinelenen Konkordato Talepleri’ (n 9) 346.

¹¹ Zaman içinde konkordato hükümlerinde yapılan bütün değişiklikler için bkz. Selçuk Öztekin, ‘Giriş’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 38 vd.

¹² Kabul Tarihi: 28.02.2018, RG 15.03.2018/30361.

düzenlenen konkordatonun tasdik şartlarından olan “*teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması*” şartı da geçen zaman içinde değişikliğe uğramış şartlardan bir tanesidir. Nitekim, 1929 yılında kabul edilen ilk İcra ve İflâs Kanunu’nun 298. maddesinin 2. bendinde düzenlenen “*teklif olunan paranın borçlunun serveti ile mütenasip olması*” şartı, 1932 yılında yürürlüğe giren 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nun ilk halinde de aranmış ve zaman içinde terimsel bazı değişikliklere gidilmesine rağmen 4949 sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’a¹³ kadar teklif edilen tutarın borçlunun mevcudu ile orantılı olması şartı korunmuştur. 4949 sayılı Kanun ile birlikte, konkordatonun tasdik şartlarından olan “*teklif edilen meblağın mevcudu ile orantılı olması*” şartı yerine “*teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması*” şartı kabul edilmiştir. 4949 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası aranan şart, konkordato hükümlerini büyük ölçüde değiştiren 7101 sayılı Kanun’da da geçerliliğini korumuştur.

Yukarıda anlatılanlardan anlaşıldığı üzere, günümüzde konkordatonun tasdiki için gerekli olan “*teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması*” şartı, 4949 sayılı Kanun’un kabul edilmesinden önce “*teklif edilen meblağın mevcudu ile orantılı olması*” şartı olarak aranmaktaydı. Söz konusu şart bakımından geçen zaman içinde yaşanan değişimlerin öğreti ve uygulamada farklı yansımaları olmuştur. Bu bakımdan, öğretide borçlunun ödeme teklifinin kaynaklarıyla orantılı olup olmadığının tespiti noktasında farklı ölçütler esas alınmıştır. Öğretide yer alan farklı ölçütler ve Kanunda yapılan değişiklikler, mahkeme kararlarına da yansımıştır. Bu nedenle çalışmamızda öğretide yer alan ölçütler ve uygulamadaki durum ele alınarak kaynaklarla orantılılık şartı bakımından görüşümüze yer verilecektir.

¹³ Kabul Tarihi: 17.07.2003, RG 30.07.2003/25184.

B. Kaynaklarla Orantılılıkta Öğreti ve Uygulamada Esas Alınan Ölçütler

1. Aktif-Pasif Dengesi Ölçütü

Bilanço, işletmenin belirli bir anındaki mali durumunu çift yanlı bir çizelgede gösteren tablodur¹⁴. Bu kapsamda bilançonun sol tarafına aktif, sağ tarafına ise pasif adı verilir. Sol tarafta yer alan aktifler, işletmenin sahip olduğu varlıkları gösterirken, sağ tarafta yer alan pasiflerde ise işletmenin sahip olduğu varlıkların kaynakları ve yükümlülükleri yer alır¹⁵.

Öğretideki bazı yazarlar, borçlunun teklif ettiği ödemenin kaynaklarıyla dengeli olup olmadığı konusunu, “*aktif-pasif dengesi*” şeklinde ifade etmektedir¹⁶. Bu çerçevede, aktifin pasife bölünmesiyle elde edilen oran, dengenin sağlanıp sağlanmadığının belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Aktif ile kastedilen, borçlunun konkordato kapsamında kalan borçlarının ödenmesine yarayan net aktiftir¹⁷. Diğer bir deyişle, borçlunun tüm malvarlığı aktif kapsamına girmemekte, konkordato bakımından borç ödenmesinde kullanılabilecek tüm unsurlar net aktif olarak ifade edilmektedir¹⁸. İcra ve İflâs Kanunu’nun 206. maddesinde yer alan ve konkordatoya tâbi olmayan birinci sırada yer alan imtiyazlı alacaklar, rehinli alacaklar ve 6183 sayılı Kanun’a tâbi kamu alacakları, borçlunun brüt aktifinden çıkarılarak net aktife ulaşılmalıdır¹⁹. Ayrıca, işletmenin faaliyetinin devamlılığı için gerekli olan varlıklar da aktiften çıkartılmalıdır. Nitekim, işletmenin faaliyetinin devamlılığı için gerekli olan varlıklar borçlunun aktifine dahil olsa da kanun koyucu tarafından konkordatoda teklif edilen tutarın, borçlunun varlığı ile değil, kaynakları ile orantılı olma şartı öngörülmüştür. Bu nedenle aktiften kastedilen, borçlunun malvarlığına dahil olan tüm aktifleri değil, niteliği gereği borç ödeme aracı olarak kullanılamayacak varlıkların çıkarılmasından sonra ortaya çıkan net aktiftir.

¹⁴ Sabri Burak Arzova, Murat Yavaş ve Barış Küçük, *Hukukî ve Mali Yönden İflâsın Ertelenmesi ve Borca Batıklık Bilançosu* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2014) 162.

¹⁵ Sabri Burak Arzova, *Finansal Muhasebe Cilt I* (2. Baskı, Türkmen Kitabevi 2012) 30.

¹⁶ Emsalgül Doğan, *Konkordatonun Tasdiki Yargılaması* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020) 91; Altay ve Eskiocak (n 2) 238; Sarısözen (n 8) 504.

¹⁷ Altay ve Eskiocak (n 2) 237; Doğan (n 16) 92.

¹⁸ Doğan (n 16) 92.

¹⁹ ibid 92.

Aktifin pasife bölünmesiyle elde edilen oran, şekli bir nitelik taşıdığından objektif açıdan gerçeği yansıtmayabilir. Nitekim borçlunun bilançosunda açıkladığı ve konkordato sürecinde kabul ettiği alacakların, kendiliğinden nisaba ve pasife dahil edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır²⁰. Bu konuda önem arz eden husus, borçlunun bilançosunda bildirdiği veya konkordato sürecinde kabul ettiği alacakların, aslında var olmayan, sonradan üretilmiş alacaklardan oluşması durumudur. Bu bakımdan komiserin veya bilirkişinin, borçlunun kabul ettiği bir alacağı reddetme yetkisi bulunmadığından, söz konusu alacağı kabul etmesi gerekmektedir²¹. Bununla birlikte konkordato komiseri, borçlunun kabul ettiği alacağın gerçekten var olup olmadığını tespit etmek amacıyla borçlunun defter ve kayıtları üzerinde araştırma yapabilir ve söz konusu alacağın gerçekten mevcut olmadığı sonucuna varırsa durumu İcra ve İflâs Kanunu'nun 300'üncü ve 302'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca alacaklılar toplantısına vereceği rapora yazar²². Bunun yanı sıra, mahkemeye sunulmuş olan raporda belirtilen alacakların varlığına ilişkin değerlendirme, mahkemenin takdirine göre dikkate alınır²³. Mahkeme tarafından yapılan inceleme sonucu borçlunun bilançosunda veya konkordato sürecinde hileler yaptığı veya olmayan alacaklar ihdas ettiğinin anlaşılması üzerine, borçlunun konkordato projesi tasdik edilmez²⁴. Bu bakımdan, borçlunun konkordato süreci boyunca dürüstlük kuralına aykırı şekilde var olmayan alacaklar ihdas ederek aktif-pasif oranında değişiklik yapması halinde, konkordato projesi tasdik edilmez²⁵.

2. Kaynak Kavramı Ölçütü

Kaynak, ödeme araçları kaynağını, diğer bir ifadeyle nakit kaynaklarını ifade eder²⁶. Kaynak kavramına, gelecekte ortaya çıkabilecek ve borç ödemesinde kullanılabilecek diğer unsurlar da dahil edilir. Varlık kavramı ise, halihazırda bulunan ve

²⁰ Altay ve Eskiocak (n 2) 238.

²¹ Budak ve Kale (n 4) 604.

²² Baki Kuru, *İflâs ve Konkordato Hukuku Cilt II* (1. Baskı, Sevinç Matbaası 1971) 447.

²³ Doğan (n 16) 94.

²⁴ Budak ve Kale (n 4) 605.

²⁵ Bu konudaki açıklamalar için bkz. II, C.

²⁶ Cenk Akil, *Sorularla Adi Konkordato* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2019) 199; Atalay, 'Değerlendirme' (n 7) 121; Topçu, 'Yinelenen Konkordato Talepleri' (n 9) 347.

parayla ifade edilebilen tüm değerlerdir²⁷. Mevcut ve parasal değeri olan bazı varlıklar borç ödemesinde kullanılabildiğinden, söz konusu varlıklar aynı zamanda birer kaynak niteliği de taşır. Ancak bazı varlıklar niteliği gereği borç ödeme aracı olarak kullanılamayacağından, bu varlıkların kaynak olarak değerlendirilmemesi gerekir²⁸. Diğer bir deyişle, adi konkordatoda, borçlunun işletmenin devamlılığı kapsamında kullandığı varlıklarını ödeme aracı olarak kullanmaması nedeniyle her varlık, konkordato kapsamında mutlaka bir kaynak olarak kabul edilemez. Nitekim adi konkordatoda borçlunun varlıklarının satışı ile alacaklıların tatmini hedeflenmemekte, aksine alacaklılar ile yapılan anlaşma sonucu kaynakları ile orantılı bir ödeme planı çerçevesinde borçların tasfiyesi amaçlanmaktadır²⁹.

İşletme faaliyetlerinin sürdürülmesi amacıyla kullanılmakta olan varlıklar, kural olarak konkordatoda borç ödeme kaynağı olarak değerlendirilemez. Bununla birlikte, somut olayın koşullarına bağlı olarak, işletmenin faaliyetlerinde kullanıldığı varlıklardan da borç ödemeye yönelik olarak kaynak sağlanması söz konusu olabilir³⁰. Örneğin, bir işletmenin varlığında bulunan, ancak kullanılmaması nedeniyle işletmenin faaliyetleri üzerinde herhangi bir etkisi bulunmayan her varlığın nakde çevrilerek kaynak olarak kullanılması mümkündür. Bu durumda önem arz eden kriter, işletmenin sahip olduğu varlıkların nakde çevrilmesi hâlinde işletmenin sürekliliğinin etkilenmemesidir. Bu çerçevede kaynak kavramı için önemli olan husus, ileride oluşturulabilecek ve borç ödenmesinde kullanılabilecek unsurların olmasıdır³¹. Nitekim bu durum, kanun koyucu tarafından da dikkate alınmış ve teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartının düzenlendiği İcra ve İflâs Kanunu'nun 305. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde parantez içinde mahkemenin, borçlunun beklenen haklarının dikkate alınıp alınmayacağını ve alınacaksa ne oranda dikkate alınacağını da takdir edeceği

²⁷ Tükan Kasapoğlu ve Ahmet Karakaya, 'Konkordatoda 'Teklifin Kaynaklarla Orantılı Olması' Şartı ve Bu Şart Bağlamında Varlık-Kaynak İlişkisinin İrdelenmesi' (2023) (4) Ankara Barosu Dergisi 557, 561.

²⁸ Atalay, 'Değerlendirme' (n 7) 121.

²⁹ Oğuz Atalay, 'Konkordato Projesinin Hazırlanması' 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, *MİHBİR 16.Antalya Toplantısı* (1. Baskı, Adalet Bakanlığı 2019) 99.

³⁰ Kasapoğlu ve Karakaya (n 27) 561.

³¹ ibid 561.

düzenlenmiştir³². Dolayısıyla konkordato talebinde bulunan gerçek veya tüzel kişinin konkordato süreci boyunca iyileştirme için kaynak oluşturması, konkordato kaynağı olarak kabul edilmiştir.

Konkordato süreci sırasında özellikle iyileştirilmenin sağlanması amacıyla işletmeye yeni kredi temin edilmesi gerekebilir³³. Zira, yeni bir yatırımcı veya kredi temin edilmeden konkordato süreci sonunda iyileşme mümkün olmayabilir ve bu nedenle konkordato süreci başarısızlıkla sonuçlanabilir. Konkordato süreci boyunca borçlunun finansal durumunu düzeltmek için bulunan krediler veya yeni yatırımcıların getirmiş oldukları sermayeler de kaynak olarak değerlendirilir.

Varlık ile kaynak kavramları, birbirlerinden farklı anlamlar ifade etse de her iki kavramın kesin olarak birbirinden ayrılması her durumda kolay olmamaktadır. Nitekim, konkordato borçlusunun faaliyet alanı olan sektör başta olmak üzere, somut olayda yer alan koşullara bağlı olarak, hangi unsurların varlık ve hangi unsurların kaynak olarak kabul edileceği konusunda farklılık oluşabilir³⁴. Dolayısıyla, borçlunun kaynakları tespit edilirken borçlunun finans durumu, borçlunun faaliyet gösterdiği alan ve işletmenin devamı için gerekli olan varlıkların tespiti gibi hususların titizlikle incelenmesi gerekmektedir³⁵.

Konkordatoda teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartı, teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması zorunluluğunu içerdiği gibi kaynakların da teklif edilen tutarla orantılı olması zorunluluğunu da içerir. Bu bakımdan konkordatoda, borçlunun kaynakları ile pasifi arasında da bir denge bulunması gerekmektedir. Bu yönüyle teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartı, borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktardan fazla olması şartından (İİK m. 305/I-a) farklı bir anlam ifade etmektedir³⁶. Bu noktada önemli

³² Kaynaklarla orantılılık bakımından beklenen haklar için bkz. aşağıda III, B.

³³ Hakan Pekcanıtez, ‘7101 Sayılı Kanunla Getirilen Konkordato Hükümlerinin Değerlendirilmesi’ 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, MİHBİR 16.Antalya Toplantısı (1. Baskı, Adalet Bakanlığı 2019) 160.

³⁴ Kasapoğlu ve Karakaya (n 27) 562.

³⁵ ibid 563.

³⁶ Bkz. yuk. II, B, 2.

husus, borca batık olmayan ve kaynaklarının pasifine oranla çok fazla olduğu şirketlerin konkordato projesinin tasdik edilip edilmeyeceğidir³⁷. Öğretide yer alan bir görüşe göre, mal varlığının aktifinin, pasifi birkaç kez katlayacak derecede yüksek olduğu bu gibi durumlarda, borçluya vade konkordatosu şekliyle de olsa uzun süre faizden kurtulmasını sağlayan konkordato projesinin tasdik edilmesi mümkün değildir³⁸. Nitekim bu görüşe göre, borçlunun faaliyetlerini devam ettirerek elde edeceği para ile borçlunun aktifinin değeri artar, bu duruma karşın enflasyona rağmen faizsiz ödenen borç nedeniyle alacaklılar zarara uğrayabilir. Bu konuya ilişkin Yargıtay 6. Hukuk Dairesi tarafından verilen güncel tarihli bir kararda, ilk derece mahkemesi tarafından borca batık olmayan ve gelirleri döviz cinsinden olmasına rağmen konkordatoya tâbi alacakları uzun vadede Türk lirası cinsinden ödemeyi taahhüt eden borçlunun talep ettiği konkordatonun tasdik edilmesi kararı, konkordatonun ucuz kredi temini yolu olarak kullanılmaması gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur³⁹. Bu bakımdan, kabul edilen konkordato projesinin belirli bir

³⁷ 7101 sayılı Kanunla değiştirilmiş İcra ve İflâs Kanunu m. 285 hükmünün madde gerekçesinde, borca batık olmamakla birlikte borç ödemedi aciz halinde bulunan bir borçlunun, kural olarak, vade konkordatosu isteyebileceği ancak tenzilat konkordatosu talep edemeyeceği belirtilmiş fakat mahkemelerin somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapabilmeleri yolunun açık tutulması gerektiği gerekçesiyle madde metninde bu yönde bir sınırlama getirilmesinden kaçınıldığı belirtilmiştir.

³⁸ Altay ve Eskiocak (n 2) 131.

³⁹ “Projede faizsiz ödeme talep edilmesi tipik tenzilat konkordatosunun bir örneğidir. Borca batık olmayan, malvarlığı ile borçlarını ödeyebilecek olan şirketin tenzilat talep etmesi İİK 305/1-b maddesi kapsamında değerlendirilerek teklif edilen projenin davacının malvarlığı ile uyumlu olmadığı sonucuna varılmalıdır. Konkordato ucuz kredi temini yolu olarak kullanılmamalıdır. Somut olayda davacı şirketin konkordatoya tabi borçlarının faizsiz olarak 31/07/2022, 31/10/2022, 31/01/2023, 30/04/2023 tarihlerinde her bir alacaklının, alacağının % 3,75'sinin; 31/07/2023, 31/10/2023, 31/01/2024, 30/04/2024 tarihlerinde her bir alacaklının alacağının %5'inin; 31/07/2024, 31/10/2024, 31/01/2025, 30/04/2025 tarihlerinde her bir alacaklının alacağının %7,5'inin; 31/07/2025, 31/10/2025, 31/01/2026, 30/04/2026 tarihlerinde her bir alacaklının alacağının %8,75 'erinin ödenmesine karar verilmiştir. 09.11.2021 tarihli konkordato komiser heyeti ek raporunda; davacı borçlu şirketin ağırlıklı olarak ihracat yapan şirket olduğu, kapasitesinin %87 sini ihracata tahsis ettiği, 2019 yılında net satışların %65'i, 2020 yılında ise %74'ü yurt dışı satışı olduğu, gelirlerinin döviz cinsinden olduğu, belirtilmiştir. Davacı şirketin ağırlıklı olarak ihracat yapan şirket olması, borca batık olmaması, gelirinin döviz olmasına rağmen konkordatoya tabi alacaklarının uzun vadede TL cinsinden ödeyecek olması konkordatoya tabi borçlarının geçici ve kesin müddetten yararlanmış olmasına rağmen 6 ay ödemesiz dönemden sonra, az oranla başlayıp artan oranlarda ve uzun sayılabilecek 4 yılda faizsiz ödenecek olması dikkate alındığında İİK'nın 305/1-b maddesinde ifade edilen teklifin borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartını sağlamamaktadır. Kabule göre de; mahkemece tasdik edilen konkordato projesinin ödeme planı ve taksitlerinin niceliği itibarıyla karmaşık olması konkordatonun genel ilkelerine, İİK 306/1 maddesine aykırı olduğu gibi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297. maddesi uyarınca infazı kabil bir karar da değildir. Açıklanan nedenlerle davacı şirketin konkordato talebinin reddi gerekirken, yazılı gerekçelerle projenin tasdiki doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.” Yargıtay 6. HD, E. 2023/2104, K. 2023/2854, T. 20.09.2023 (Yargıtay Kararı Arama, E.T. 29.12.2024). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda ise, borçlunun

zaman dilimini öngörmesi yönünde Kanunda herhangi bir düzenleme olmamasına rağmen borçlu ve alacaklılar arasındaki menfaat dengesinin bozulması nedeniyle konkordato, borçlunun kaynaklarıyla orantılı olmaması nedeniyle tasdik edilmeyebilir⁴⁰. Bu durumda önemli olan nokta, yapılan teklifin her somut olay bakımından borçlunun kaynakları ile yapabileceği en iyi ödeme senaryosu olduğunun tespiti.

3. Uygulamadaki Durumun Değerlendirilmesi

Konkordato tasdik şartlarından olan mevcutla orantılık şartının 4949 sayılı Kanun ile kaynaklarla orantılılık olarak değiştirilmesi, Yargıtay tarafından verilen kararlarda da değişikliğe yol açmıştır. Bu bakımdan, Yargıtay tarafından verilen güncel tarihli kararlarda konkordatonun tasdik edilebilmesi için borçlunun konkordato projesinde teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartının arandığı görülmektedir⁴¹. Bu bağlamda Yargıtay'ın, projede teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartı ile kaynak kavramını açıkladığı bir karar da bulunmaktadır⁴². Ancak, güncel

alacaklılara daha kısa zamanda ve daha fazla ödeme yapma imkânı varken, alacaklıların aleyhine bir ödeme planının tasdik edilmesinin doğru olmadığı belirtilmiş ve konkordato kurumunun, borçlunun faaliyetlerine devamını sağlamak ile birlikte borçluya konkordatonun amacı dışında kullanılan bir finansman enstrümanı niteliğinde projenin tasdik edilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Söz konusu kararda yer alan bütün gerekçeler için bkz. Yargıtay HGK, E. 2023/1045, K. 2024/139, T. 28.02.2024 (Legalbank, E.T. 29.12.2024).

⁴⁰ Yavaş ve Daşlıçay (n 4) 81.

⁴¹ Bu konuda örnek bir karar için bkz. "... Bahsi geçen maddede sayılan tasdik şartlarından bir tanesi de, konkordato projesinde teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartıdır." Yargıtay 6. HD, E. 2022/5312, K. 2023/557, T. 18.02.2023 (Legalbank, E.T. 03.01.2025).

⁴² "Somut uyuşmazlıkla ilgili olarak konkordatonun tasdiki için aranan şartları düzenleyen 2004 sayılı Kanun'un 305/1-b maddesinde belirtilen 'teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması' şartına değinmek gerekmektedir. 4949 sayılı Kanun'la değişiklikten önce bu şart 'borçlunun serveti ile mütenasip bulunmak' şeklindeydi ve bu durumda en az iflâsı hâlinde elde edebileceği meblağı teklif etmiş olması şartı aranmaktaydı. Serveti (mevcudu ile) orantılı olma şartı yerine kaynakları ile orantılı olma şartı getirildiğinden ve kaynak kavramı ödeme araçları ve temin edilebilecek her türlü finansal kaynağı ifade ettiğinden, teklifin borçlunun finansal kaynakları ile orantılı olup olmadığının araştırılması gerekir. Burada belirtilen 'orantılılık' şartı ile borçlunun mali imkânlarıyla borçlarını, tüm alacaklıların alacaklarına adil ve uygun zamanda kavuşmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Konkordato talebi ile birlikte mühlet hükümlerinin devreye girmesi ve bu süreçte alacaklıların alacaklarını tahsil edememeleri nedeniyle katlandıkları sürecin karşılığı olarak borçlunun da mümkün olan surette kaynakları ile borçlarını ödemesi beklenmektedir. Borçlunun alacaklılara daha kısa zamanda ve daha fazla miktarda ödeme yapma imkânı varken, alacaklıların aleyhine bir ödeme planının tasdiki uygun değildir. Nitekim konkordato kurumu, borçlunun faaliyetlerine devamını sağlamak ile birlikte alacaklıların da tatmini yolu olup, borçluya konkordatonun amacı dışında bir finansman enstrümanı niteliğinde projenin tasdik edilmesi mümkün değildir. Burada ayrıca uygulamada karıştırılan 'varlık' ve 'kaynak' kavramlarına değinmek gerekmektedir. Kaynak, borçlunun mevcut ve gelecekte elde edeceği (beklenen kâr gibi) ve borcunu ödeyebileceği her türlü unsurdur. Varlık ise

tarifli Yargıtay kararlarının çoğunluğunda konkordato projesinde teklif edilen tutarın borçlunun kaynaklarıyla orantılı olması gerektiği belirtilse de, söz konusu orantılılığın tespiti için aktif-pasif dengesine bakılmaktadır⁴³. Bu çerçevede, Yargıtay tarafından konkordato tasdik şartı olarak projede teklif edilen tutarın kaynakları ile orantılı olması gerektiği kabul edilse de söz konusu şartın yerine getirilip getirilmediği konusunda büyük çoğunlukla aktif-pasif dengesi ölçütünün uygulanması söz konusudur. Ancak Yargıtay'ın, borçlunun beklenen ve öngörülen gelirinin kaynaklarla orantılılık şartı kapsamında değerlendirdiği bir kararı da bulunmaktadır⁴⁴. Sonuç olarak, kaynaklarla orantılılık şartı bakımından Yargıtay tarafından çoğunlukla aktif-pasif dengesi ölçütü uygulansa da kaynak kavramı ölçütüne yaklaşan uygulamaları da bulunmaktadır.

borçlunun hali hazırda para ile ölçülebilen bütün değerleridir. Borçlunun bazı varlıklarının borcun ödenmesinde de kullanılabilmesi mümkün olduğundan aynı zamanda kaynak niteliğindedir. Örneğin borçlunun birden çok taşınmazı olup ta bunlardan biri işletmenin devamlılığı için gerekli ise bu taşınmaz borcun ödenmesinde bir kaynak olarak ifade edilemez ise de borçlunun ticari faaliyetlerinde kullanılmayan diğer taşınmazları kaynak olarak borcun ödenmesinde bir değer ifade edecektir. Bu nedenle her somut olayda borçlunun varlıkları ile kaynaklarının neler olduğunun ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.” Yargıtay HGK, E. 2023/1044, K. 2024/71, T. 07.02.2024 (Legalbank, E.T. 03.01.2025).

⁴³ Örnek olarak bkz. “İİK'nın 305/1-b maddesine göre, konkordato projesinde teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması gerekir. Bu koşulun varlığı tespit edilirken, borçlunun süreç içerisinde gerçekleşmesini beklediği haklarının ne oranda dikkate alınacağını takdiri mahkemeye ait olacaktır. Komiserce düzenlenecek raporda; bu şartın varlığı belirlenecek, projede öngörülen miktarın, borçlunun malvarlığındaki süreç içerisinde meydana gelecek aktif ve pasif değişiklikleri esas alınarak, mevcudu ile orantılı olup olmadığı tespit edilecektir. Tabiki komiser raporu mahkeme için bağlayıcı değildir. Mahkeme raporu eksik yahut yetersiz bulursa ek rapor aldırır ya da dosyayı bilirkişiye tevdi edebilir. Yine İİK'nın 305/son maddesi gereğince, mahkemece konkordato projesinin yetersiz bulursa kendiliğinden veya talep üzerine gerekli düzeltmenin yapılmasını da isteyebilir.” Yargıtay 6. HD, E. 2021/6472, K. 2022/4871, T. 20.10.2022 (Legalbank, E.T. 03.01.2025). Yargıtay tarafından “teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması” şartının yerine getirilip getirilmediğinin tespiti için aktif-pasif dengesi ölçütünü kullandığı diğer kararlar için bkz. Yargıtay 6. HD, E. 2022/213, K. 2022/4875, T. 20.10.2022 (Legalbank, E.T. 03.01.2025); Yargıtay 6. HD, E. 2021/6472, K. 2022/4871, T. 20.10.2022 (Legalbank, E.T. 03.01.2025).

⁴⁴ “Şirketin ticari faaliyetine devam ettiği, devam eden işlerden beklenen ve öngörülen gelirin 17.500.423,00 TL olduğu ve bu miktarın da alacaklıların alacaklarına kavuşmasını sağlayacak nitelikte şirketin malvarlığına girmesi mümkün ve muhtemel bir alacak kalemi olduğu görülmektedir. Komiserler kurulunca düzenlenen nihai raporda da, projenin onaylanmasının, talep eden şirketin, şirket çalışanlarının, şirket alacaklılarının ve kamunun yararına olacağı, konkordatonun tasdiki hâlinde alacaklıların iflasa göre daha yüksek oranda tatmin edileceği, konkordatonun %78,30 oranında alacaklı ve %56,06 oranında alacak tutarı bakımından kabul edilmiş olduğu belirtilmekle, kısmen çelişkili olmakla birlikte alınan raporlar konkordato tasdik koşullarının bulunduğu yönünde birbirini doğrulamaktadır. Bu durumda talep eden şirket açısından, konkordatonun tasdiki şartlarını düzenleyen İİK'nın 305/1-b bendindeki ‘Teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması’ şartının gerçekleştiği dikkate alınmadan talep eden şirketin iflasına karar verilmesi yerinde değildir.” Yargıtay HGK, E. 2023/487, K. 2023/708, T. 05.07.2023 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, E.T. 05.01.2025).

4. Görüşümüz

Konkordatonun nasıl gerçekleştirileceğini, borçların ne şekilde tasfiye edileceği, gerekli mali kaynakları ve kaynakların bulunması yöntemini gösteren projeye, konkordato ön projesi denir⁴⁵. Konkordato ön projesinin düzenlendiği İcra ve İflâs Kanunu'nun 286. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre, borçlunun faaliyetine devam edebilmesi ve ödemelerini gerçekleştirebilmesi için mali kaynağın nasıl bulunacağını açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, konkordato talebi bakımından borçlunun sadece aktif değil, aynı zamanda konkordato prosedürü içinde aktifini artıracak mali kaynaklar da önem arz etmektedir. Konkordato ön projesinde yer alan ve borçlunun mali durumunu düzeltmeye yarayan kaynaklar, borçlunun varlığı olmadığından aktifte yer almaz. Bu durum gibi, konkordatonun tasdiki şartı olan *“teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması”* şartında yer alan kaynaklar da borçlunun aktifinde yer almaz⁴⁶. Nitekim, daha önce açıklandığı üzere kaynak kavramı, aktif kavramından daha geniş bir ifade olup gelecekte ortaya çıkabilecek ve borçların ödenmesinde kullanılabilecek her türlü unsur kaynak kavramına dahildir. Bu bağlamda borçlunun konkordato sürecinde ticari faaliyetlerini devam ettirmesi nedeniyle sağladığı nakit akışı, bankalardan sağlanan kredi ve sermaye artırımını gibi nakit girişleri kaynak olarak ifade edilebilir.

Kaynak kavramının tespiti bakımından önem arz eden diğer bir husus, borçlunun aktifinde yer alan varlıkların ödeme kaynağı olarak kullanılıp kullanılamayacağıdır. Zira konkordatoda işletmenin devamlılığı ve borçların bu suretle tasfiyesi amaçlandığından, işletmenin devamı için kullanılması gereken varlıklar kaynak olarak değerlendirilmez⁴⁷. Bu bağlamda konkordatonun tasdiki için önemli olan husus, borçlunun aktif-pasif dengesi değildir. Dolayısıyla aktif-pasif dengesi ölçütü, kaynaklarla orantılılık şartının tespit

⁴⁵ Muhammet Özekes, ‘Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet’ içinde Muhammet Özekes (edt), 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 62.

⁴⁶ Atalay, ‘Değerlendirme’ (n 7) 121; Doğan (n 16) 98.

⁴⁷ Kasapoğlu ve Karakaya (n 27) 561.

edilmesi bakımından yeterli bir ölçüt değildir⁴⁸. Bu bağlamda kaynaklarla orantılılık şartının tespiti bakımından, kaynak kavramı ölçütü esas alınmalıdır.

C. Kaynaklarla Orantılılığın Tespit Edilmesi

Konkordatonun tasdiki yargılaması, konkordato komiserinin mahkemeye gerekçeli raporunu sunmasıyla başlar (İİK m. 304). Konkordato komiseri tarafından mahkemeye sunulan rapor, konkordato sürecini en baştan itibaren ele almalı ve konkordato süreci içinde borçluya ait aktiflerin değerlerinde meydana gelen değişiklikleri, yurt içi ve yurt dışı kurulan ilişkileri, kredi veren kurumları ve alacaklılarla yapılan görüşmeleri ve sonuçları, alacaklılar toplantısındaki görüşmeleri ve sonuçları içermelidir⁴⁹. Ayrıca, konkordato komiserinin hazırlamış olduğu raporda, konkordatonun tasdiki için öngörülen şartların yerine getirilip getirilmediği de ayrıca değerlendirilmelidir⁵⁰. Bu bakımdan, konkordatoda teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartının sağlanıp sağlanmadığı da konkordato komiserinin raporunda yer almalıdır. Teklif edilen tutarın borçlunun kaynaklarıyla orantılı olmasının tespiti, konkordato komiserinin söz konusu tespiti yapmaya yeter bir uzmanlığının bulunmaması halinde kolaylıkla yapabileceği bir tespit değildir. Nitekim, konkordatoda teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartı kapsamında, konkordato komiseri, alacaklıların eline iflâs tasfiyesi sonunda geçebilecek olan tutarı ve konkordatoda ellerine geçebilecek tutarı mukayese etmek zorundadır. Bu bağlamda komiser, gerekirse bir uzman marifetiyle borçlunun teklif ettiği tutarın kaynaklarıyla orantılı olup olmadığının tespitini yaptırmalıdır⁵¹. Borçlunun teklif ettiği tutarın kaynakları ile orantılı olmadığının komiser tarafından tespit edilmesi durumunda ise,

⁴⁸ Benzer görüş için bkz. Doğan (n 16) 100.

⁴⁹ Pekcanitez ve Erdönmez (n 6) 119-120; Yavaş ve Daşlıçay (n 4) 78.

⁵⁰ Pekcanitez ve Erdönmez (n 6) 120.

⁵¹ ibid 120. *Yavaş/Daşlıçay*, uygulamada geçici mühlet kararı ile atanan konkordato komiserinin kısa süre sonra mühlet kararı almış olan işletmenin malvarlığını tespit edebilmek için bilirkişiler tayin ettiğini belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yavaş ve Daşlıçay (n 4) 74.

komiser tarafından gerekçeli rapor ve dosya mahkemeye verilmeden önce gerekli düzeltmenin yapılması konusunda borçluya uyarıda bulunması gerekmektedir⁵².

İcra ve İflâs Kanunu'nun 304. maddesine göre, komiserin gerekçeli raporunu ve dosyayı tevdi alan mahkeme, konkordato hakkında karar verilmek üzere yargılamaya başlar. Komiser tarafından mahkemeye sunulan rapor, mahkeme için bağlayıcı olmayıp mahkeme tarafından raporda kendisine sunulan bilgilerin eksik veya yetersiz bulunduğu tespiti hâlinde komiserden ek rapor talep edebileceği gibi bilirkişi incelemesi yapılmasına da karar verebilir⁵³. Bu bağlamda borçlunun konkordato projesinde teklif ettiği tutarın kaynaklarıyla orantılı olup olmadığının tespiti bakımından mahkemenin kanunen bilirkişiye başvuru zorunluluğu bulunmamasına rağmen öğretide teklif edilen tutarın borçlunun malvarlığı ile orantılı olup olmadığı hususunda mahkeme tarafından bilirkişiye başvurulması gerektiği belirtilmiştir⁵⁴. Kaynaklarla orantılılık şartı tespitinin özel ve teknik bir bilgiyi gerektirmesi halinde mahkeme tarafından bilirkişiye başvurulmalıdır. Bu durumlarda bilirkişi tarafından yapılacak inceleme sonucunda borçlunun teklif ettiği tutarın kaynaklarıyla orantılı olup olmadığı tespit edilir.

Borçlunun konkordato talebine eklemesi gereken belgelerin hepsi, borçlunun mali ve finansal durumunu net bir şekilde ortaya koymaya hizmet etmektedir⁵⁵. Bu sayede, borçlunun mevcut durumu hakkındaki muhtemel tereddütlerin önüne geçilerek borçlunun konkordato projesi kapsamında alacaklılara teklif etmiş olduğu ödemelerin kaynaklarıyla

⁵² Levent Börü, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 111.

⁵³ Süha Tanrıver, 'İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Güncel Sorunlar ve Bazı Değerlendirmeler' içinde Murat Atalı (edt), *Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-VIII* (1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2010) 266 vd. "*Konkordato koşullarının somut olay bakımından gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti özel ve teknik bir bilgiyi gerektirdiğinden, bu konuda uzman kişilerden oluşacak bilirkişi heyetinden rapor alınmalıdır.*" Yargıtay 19. HD, E. 2010/535, K. 2010/5511, T. 05.05.2010 (Yargıtay Karar Arama, E.T. 30.12.2024).

⁵⁴ Serdar Kale, *Sorularla Konkordato (İflâs Dışı ve İflâs İçin Adi Konkordato)* (1. Baskı, On İki Levha Yayınları 2017) 50; Budak ve Kale (n 4) 603. *Yavaş/Daşlıçay* ise, konkordato komiseri ile bilirkişi arasında oluşabilecek ve incelemenin objektifliğini etkileyebilecek sorunların tasdik yargılamasını doğrudan etkileyebileceği düşüncesindedir. Bu nedenle yazarlara göre komiserin gerekçeli raporuna itibar edilerek, olası çelişkilerin bizzat komiser dinlenmek suretiyle giderilmeye çalışılması ve bu suretle tasdik yargılamasında nihai sonuca varılması gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yavaş ve Daşlıçay* (n 4) 57.

⁵⁵ Yavuz Topçu, '7101 Sayılı Kanun ile İflâs Erteleme Yeri Alan Konkordatonun Uygulanma Esasları' (2018) 5(13) Gümrük Ticaret Dergisi 40, 42; Kale, 'Adi Konkordato' (n 7) 219.

orantılı olup olmadığı konusunda da daha sağlıklı bir değerlendirme yapılabilir. Dolayısıyla İcra ve İflâs Kanunu'nun 286. maddesinde düzenlenen borçlunun konkordato talebine eklemesi gereken belgelerin hepsi, esasen kaynaklarla orantılık şartı bakımından önem taşımaktadır. Borçlunun mali ve finansal yapısının net bir şekilde ortaya konmasında özellikle İcra ve İflâs Kanunu'nun 286. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından Türkiye Denetim Standartlarına göre yapılacak denetim kapsamında hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda makul güvence veren denetim raporu ile dayanakları oldukça önem taşımaktadır⁵⁶. Makul güvence kavramıyla, borçlunun mali ve finansal durumu ile borçlu tarafından alacaklılara yapılacak teklif arasında bir değerlendirme yapılarak borçlu tarafından yapılacak teklifin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ifade edilmek istenmiştir⁵⁷. Bu bağlamda makul güvence veren denetim raporu, bir yandan borçlunun mevcut mali ve finansal durumunun tespitinde kullanılırken diğer yandan da borçlunun konkordato teklifinde sunduğu konkordato ön projesinin kaynaklarıyla orantılı olarak gerçekleştirmesinin mümkün olup olmadığı konusunda mahkemeye bir kanaat sunmaktadır⁵⁸. Dolayısıyla konkordatonun tasdiki yargılamasında hâkim tarafından kaynaklarla orantılılık şartının yerine getirilip getirilmediğinin tespit edilmesinde makul güvence veren denetim raporları mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Borçlu, ödemelerin yapılması için mevcut mallarını satıp satmayacağını konkordato ön projesiyle mahkemeye bildirmek zorundadır (İİK m. 286/I-a). Borçlu

⁵⁶ 7101 sayılı Kanunla kabul edilmiş ilk metinde, konkordato talebine eklenecek belgeler arasında makul güvence veren denetim raporu yerine finansal analiz raporları düzenlenmişti. Ayrıca maddenin ilk hâlinde 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 28. maddesi kapsamında kalan küçük işletmelerin bu şarttan muaf olduğu da belirtilmişti. Uygulamadan kaynaklanan sorunlar ve finansal analiz raporlarının istenilen etkiyi gösterememesi nedeniyle 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usûlü Hakkında Kanun'un 13. maddesiyle, İcra ve İflâs Kanunu'nun 286. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendi değiştirilmiş ve borçlunun konkordato talebine eklemesi gereken belgeler arasında konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda makul güvence veren denetim raporunun olması gerektiği düzenlenmiştir. Madde metninde yapılan değişiklikler ve değişikliklerin gerekçeleri için bkz. Öztek (n 11) 236 vd.

⁵⁷ Çağatay Serdar Şahin, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 118; Orhan Eroğlu, *Uygulamada Konkordato* (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 112.

⁵⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 2) 672.

tarafından ödemelerin yapılması amacıyla varlıklarının satılacağı beyan edilirse, söz konusu varlıklar kaynak olarak değerlendirilir. Borçlu, konkordato ön projesinde varlıklarının satılacağını beyan edebileceği gibi, borç ödeme kaynağı olarak kullanılabilen varlıkların kaynak olarak dikkate alınması da söz konusu olabilir. Diğer bir deyişle, borç ödeme kaynağı olarak kullanılabilen varlıklar, kaynaklarla orantılı olma şartı bakımından kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu hususta önem arz eden nokta, söz konusu varlıkların paraya çevrilmesindeki kolaylık veya zorluktur⁵⁹.

Konkordato prosedürünün bütününde geçerli olan dürüstlük kuralı, konkordatonun tasdiki aşamasında da geçerlidir⁶⁰. Bu bakımdan konkordatonun tasdiki şartlarından olan kaynaklarla orantılılık şartı da, borçlunun samimiyeti ve konkordatoya layık olup olmadığı noktasında dürüstlük kuralıyla yakından ilgilidir. Zira kaynaklarla orantılılık şartı, borçlunun mali ve finansal kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak, alacaklılarına mümkün olan en yüksek ödeme oranını gerçekleştirme gayreti ve niyeti içinde olması gerektiği anlamına gelir⁶¹. Bu bağlamda borçlu, tüm aktiflerini ve pasiflerini gösteren belgeleri, üzerinde takyidat bulunan veya üçüncü kişilerin hak iddia ettiği aktiflerinin belgelerini de konkordato başvurusuna eklemek zorundadır⁶². Borçlunun dürüstlük kuralına aykırı işlemleri nedeniyle kaynaklarla orantılılık dengesinin etkilenmesi hâlinde konkordato, mahkeme tarafından tasdik edilmez⁶³.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 305. maddesinin 2. fıkrasına göre mahkeme, konkordato projesini yetersiz bulursa kendiliğinden veya talep üzerine gerekli gördüğü düzeltmenin yapılmasını isteyebilir. Mahkemenin bu fıkra gereğince yapacağı müdahalenin kapsamına, borçlunun kaynaklarıyla orantılı olmayan teklifin orantılı hale getirilmesi de girmektedir. Bu kapsamda mahkeme, borçlunun konkordato projesinde belirlediği ödeme tutarlarını, işletmenin durumunu göz önünde bulundurarak alacaklılar lehine bir düzeltme

⁵⁹ Necmettin Berkin, *İflâs Hukuku* (4. Baskı, Fakülteler Matbaası 1972) 531; Tanrıver ve Deynekli (n 2) 93-94; Doğan (n 16) 99.

⁶⁰ Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 2) 671.

⁶¹ Topçu, 'Yinelenen Konkordato Talepleri' (n 9) 347.

⁶² Budak ve Kale (n 4) 603.

⁶³ Kale, *Sorularla Konkordato* (n 54) 50.

yapılmasını borçludan talep edebilir⁶⁴. Bu doğrultuda mahkeme tarafından borçlunun ödemeyi taahhüt ettiği miktarın, borçlunun mevcut kaynaklarına göre yetersiz olduğunun tespiti hâlinde mahkeme, tasdik talebini reddetmek yerine, teklifin belirli bir süre içinde tamamlanması ya da iyileştirilmesi amacıyla borçluya kesin süre verebilir⁶⁵. Mahkeme tarafından verilen süre içerisinde borçlu tarafından gerekli düzeltmelerin yapılmaması halinde konkordatonun tasdik talebi reddedilir.

III. MAHKEMENİN BORÇLUNUN BEKLENEN HAKLARI KONUSUNDAKİ DEĞERLENDİRMESİ

A. Borçlar Hukuku Anlamında Beklenen Haklar

Beklenen hak, onun kazanılması için gerekli olan bazı unsurların gerçekleşmiş olmasına karşın kurucu niteliği haiz son bir unsurun eksik olup, bu unsurun gerçekleşmesinin hakkı kazanacak kişinin iradesi veya belli bir sürenin geçmesine bağlı olduğu hallerde ortaya çıkan hakkı ifade eder⁶⁶. Beklenen hak kavramı, bazı durumlarda hakkın kazanılması için gerekli olguların belli bir süreç içinde zamana yayılarak tamamlanması nedeniyle ortaya çıkan bir kavram olup söz konusu zaman dilimi içerisinde hakkı kazanacak kişinin korunmasına hizmet eder⁶⁷.

Beklenen hak kavramı, geniş yelpazede ve birbirinden farklı özellikler gösteren hakları ifade eder⁶⁸. Bu nedenle öğretide beklenen hak türlerini kapsayan ayrıntılı açıklamalar yerine beklenen hakların bazı örneklerine yer verilmiştir. Örneğin, beklenen hakların söz konusu olduğu durumlardan birini, şarta veya süreye bağlı işlemler oluşturur⁶⁹. Buna benzer bir başka durumu, mülkiyeti muhafaza kaydı ile menkul bir mal

⁶⁴ Budak ve Kale (n 4) 606.

⁶⁵ Pekcanitez ve Erdönmez (n 6) 138; Yavaş ve Daşlıçay (n 4) 74-75; Topçu, ‘Yinelenen Konkordato Talepleri’ (n 9) 348.

⁶⁶ Haluk Nami Nomer, *Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukukî Sonuçları* (1. Baskı, Beta Yayınları 2002) 1.

⁶⁷ Vedat Buz, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2005) 115.

⁶⁸ ibid 115.

⁶⁹ ibid 116.

alan alıcının satın bedelini tamamen ödeyip mal üzerindeki mülkiyet hakkını kesin olarak iktisap edinceye kadar sahip olduğu haklar oluşturmaktadır⁷⁰.

B. Kaynaklarla Orantılılık Şartı Bakımından Beklenen Haklar

Konkordato teklifinde yer alan tutarın borçlunun kaynaklarıyla orantılı olması gerektiğine ilişkin şart kapsamında mahkeme, borçlunun beklenen haklarını dikkate alıp almayacağını; şayet alacaksa ne oranda dikkate alacağını takdir eder⁷¹ (İİK m. 305/I-b). Bu bağlamda, mahkemenin beklenen hakların dikkate alınmasında geniş bir takdir hakkına sahip olduğu söylenebilir⁷². Dolayısıyla mahkeme, borçlunun beklenen hakları bakımından yapmış olduğu değerlendirme sonucunda beklenen hakları tamamen ya da kısmen dikkate alabileceği gibi, hiç dikkate almama yoluna da gidebilir.

7101 sayılı Kanun ile değiştirilmiş İcra ve İflas Kanunu'nun 305. maddesinin gerekçesinde, kanundaki *“borçluya intikal edebilecek mallar”* ifadesi yerine, daha ayrıntılı ve kapsamlı olması nedeniyle *“borçlunun beklenen haklarının”* göz önünde bulundurulabileceği belirtilmiştir⁷³. Bu bakımdan madde metninde borçlunun aktifine dahil olacak şekilde borç ödeme aracı olarak kullanabileceği kaynakların çerçevesi oldukça geniş tutulmaya çalışılmıştır. Öğretide yer alan bir görüşe göre, madde metninde beklenen hak kavramının kullanılması nedeniyle borçlar hukuku bakımından beklenen haklar ile kaynaklarla orantılılık şartı anlamında beklenen haklar karşılaştırılmış ve kaynaklarla orantılılık şartı bakımından beklenen hakların, borçlar hukuku anlamında beklenen haklardan daha kapsamlı ve geniş bir anlama sahip olduğu belirtilmiştir⁷⁴.

⁷⁰ ibid 117.

⁷¹ Pekcanitez/Erdönmez, madde metninde parantez içinde verilen açıklamanın alışılmışın dışında ve kanun yapma tekniğine uygun olmayan bir düzenleme olduğunu belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcanitez ve Erdönmez (n 6) 129 dn. 270.

⁷² Doğan (n 16) 100.

⁷³ “Fıkranın (b) bendinde mevcut Kanunda olduğu gibi, teklif edilen meblağın, borçlunun kaynakları ile orantılı olması ilkesi korunmakta, ancak ‘Kanundaki borçluya intikal edebilecek mallar’ ibaresi yerine, daha kapsamlı ve geniş olması nedeniyle ‘borçlunun beklenen haklarının dikkate alınabileceği ifade edilmektedir. Mahkeme, bu hakların dikkate alınıp alınmayacağı yanında, bunların ne oranda dikkate alınacağını da takdir edecektir. Böylece mahkeme, somut olaya göre, beklenen hakları hiç dikkate almayabileceği gibi, tamamen veya kısmen de dikkate alabilir.” 7101 sayılı Kanunla değiştirilen İcra ve İflas Kanunu m. 305 hükmünün madde gerekçesinden.

⁷⁴ Bu hususta bkz. Doğan (n 16) 103 vd.

Kanaatimizce öğretide ifade edilen bu görüş isabetlidir. Nitekim, borçlar hukuku anlamında beklenen haktan söz edilebilmesi için hakkın iktisap beklentisinin mutlaka hukuken korunması gerekmektedir⁷⁵. Bu bağlamda, bir malvarlığı değerini elde etme beklentisinin mevcut olduğu her durumda beklenen bir haktan söz edilemez. Beklenen hak bakımından önemli olan husus, hak sahibinin hem hakkı devreden kişinin hem de üçüncü şahısların bu beklentiyi ihlâl eden davranışlarına karşı korunmasıdır⁷⁶. Kaynaklarla orantılılık şartı bakımından mahkemenin beklenen haklar konusunda yapacağı değerlendirmede ise hakkın iktisap beklentisinin mutlaka hukuken korunması gerekmemektedir. Nitekim, kanun metninde hukuken korunması gereken beklenen haklardan söz edilmemiş, aksine beklenen haklarla ilgili yer, zaman, konu ve kişi gibi hususları içerisine alan bir sınır çizilmemiştir. Örneğin, tasdik yargılaması sırasında konkordato borçlusunun davacı olduğu alacak davalarında borçlu lehine karar çıkmış ancak karar kanun yollarına başvurulması nedeniyle kesinleşmemiş olabilir⁷⁷. Bu gibi durumlarda, asliye ticaret mahkemesinin konkordato borçlusunun davacı olduğu alacak davalarında borçlunun lehine karar verilmesini öngörerek borçlunun taraf olduğu davaları beklenen hak kapsamına alması yönünde kanunî bir sınır yoktur. Şüphesiz ki asliye ticaret mahkemesi tarafından yapılan değerlendirme, faraziyeyle dayanmayıp yaklaşık ispata yakın bir ispat esas alınmalıdır⁷⁸. Mahkeme tarafından borçlunun davacı olduğu davalar bakımından yapılan değerlendirme, davanın bulunduğu aşama ve dava konusunun miktarı gibi çeşitli olasılıkları içeren ciddi bir değerlendirme olmalıdır. Örneğin, İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından verilen bir kararda⁷⁹, konkordato borçlusu tarafından beklenen haklar kapsamında gösterilen sigorta tazminatına yönelik davası, mevcut davanın ne zaman ve ne şekilde sonuçlanacağına dair bir öngörü yapılmasının mümkün olmaması ve kanun yolları aşamaları dikkate alındığında bu sürenin bugün için

⁷⁵ Buz (n 67) 116.

⁷⁶ ibid 116.

⁷⁷ Öğretide, tasarrufun iptali davasının kazanılması halinde elde edilecek meblağın da mahkeme tarafından dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Tanrıver ve Deynekli (n 2) 93.

⁷⁸ Doğan (n 16) 105.

⁷⁹ İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi, T. 06.11.2020, E. 2018/659, K. 2020/504 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, E.T. 06.01.2025).

karar verilmiş olsa dahi, normal şartlarda üç yıldan önce sonuçlanmasının beklenmemesi nedeniyle beklenen hak kapsamında değerlendirilmemiştir.

Beklenen haklar konusunda mahkeme geniş bir takdir hakkına sahip olup söz konusu beklenen hakların tespiti oldukça zor bir husustur⁸⁰. Nitekim, beklenen hakların geniş yelpazede ve birbirinden farklı özellikler gösteren hakları ifade etmesi nedeniyle konkordato borçlusu tarafından kaynak niteliğinde değerlendirilebilecek pek çok beklenen hak ileri sürülebilir. Bu nedenle beklenen hak kavramı, soyut bir kavram olup her somut olay bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir⁸¹. Öğretide de, borçlunun beklenen hakları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülen pek çok hak veya alacak belirtilmiştir. Örneğin, borçluya miras yoluyla geçebilecek hakların, mahkeme tarafından beklenen hak olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir⁸². Bu durumda beklenen hak bakımından ortaya çıkabilecek miras hakkı beklentisinin, miras bırakanın ölümünden sonraki dönem için geçerli olacağı dikkate alınmalıdır⁸³. Nitekim, miras bırakanının ölümünden önce ölüme bağlı tasarrufla yeni bir mirasçı ataması, belirli mal vasiyetlerinde bulunması, yeni bir kanuni mirasçının doğması veya bazı mirasçıların mirasçılıktan çıkarılması gibi durumlar nedeniyle mirasçının beklenen hakkından söz edilemez⁸⁴. Bu bakımdan mahkeme, tasdik yargılaması sırasında henüz miras hakkına sahip olmayan konkordato borçlusuna miras yoluyla geçebilecek hakları beklenen hak olarak değerlendirmemelidir. Ancak, konkordatonun tasdiki yargılaması sırasında miras bırakanın ölümü üzerine konkordato borçlusunun miras bırakanının mirasçısı olduğu tespit edilirse, borçluya intikal edecek miras payı, kaynak olarak değerlendirilmelidir⁸⁵. Ayrıca, borçlar hukuku anlamında beklenen hak olarak kabul edilen her hak, kaynaklarla orantılılık şartı bakımından da beklenen hak olarak kabul edilmelidir. Örneğin, mülkiyeti

⁸⁰ Doğan (n 16) 102.

⁸¹ Budak ve Kale (n 4) 604.

⁸² Bu hususta bkz. Muşul (n 2) 1445; Pekcanıtez ve Erdönmez (n 6) 130; ibid 604.

⁸³ Doğan (n 16) 106.

⁸⁴ Nomer (n 66) 130-132; Buz (n 67) 118-119.

⁸⁵ Doğan (n 16) vd.

muhafaza kaydı ile yapılan satışlardan doğan alacak hakları, mahkeme tarafından beklenen hak kapsamında değerlendirilmelidir.

İki kişi arasında var olan bir hukukî ilişkiye dayanan ve henüz gerçekleşmemiş, ancak gelecekte gerçekleşme olasılığı bulunan alacaklar, müstakbel alacaklar olarak adlandırılır⁸⁶. Öğretide, önceden alacağın niteliğinin belirlenmesini kolaylaştıran bir hukukî ilişkinin mevcut olması halinde, söz konusu müstakbel alacakların haczedilebileceği belirtilmiştir⁸⁷. Bu bakımdan müstakbel alacakların haczi için söz konusu alacağın kesin nitelikte olması gerekmez. Kanaatimizce, müstakbel alacakların haczi için yapılan değerlendirmeler, kaynaklarla orantılılık şartı bakımından da geçerlidir. Bu bağlamda, takip borçlusunun üçüncü şahıstaki müstakbel alacağının haczinin mümkün olduğunun kabul edilmesiyle paralel olarak, konkordato borçlusunun da müstakbel alacakları beklenen hak kapsamında kaynak olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla konkordatonun tasdiki yargılamasında mahkemenin dikkate alması gereken beklenen hakların kapsamına, konkordato borçlusunun müstakbel alacakları da dahil olur.

SONUÇ

Yürürlükte olan 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun 305. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen ve konkordatonun tasdik şartlarından olan “*teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması*” şartı, zaman içinde kanunda yapılan değişikliklerden sonra son halini almıştır. Nitekim, 4949 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce söz konusu şart, “*teklif edilen meblağın mevcudu ile orantılı olması*” şeklindedir. 4949 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası konkordatonun tasdiki için aranan kaynaklarla orantılılık şartı, konkordato hükümlerini büyük ölçüde değiştiren 7101 sayılı Kanun ile de korunmuştur.

⁸⁶ Baki Kuru, ‘İcra ve İflâs Kanunu’nun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler’ (2003) (47) Bankacılar Dergisi 59, 76; Murat Yavaş, *Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve alacaklarının Haczi (İİK m. 89)* (1. Baskı, Arıkan Yayıncılık 2005) 168; Ahmet Cahit İyilikli, *Haciz İhbarnameleri* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2012) 241; Cenk Akil, *Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2013) 350; Üstündağ (n 2) 196, dn. 613.

⁸⁷ Üstündağ (n 2) 196; Yavaş (n 86) 169; İyilikli (n 86) 241; Akil, *Üçüncü Kişiler* (n 86) 351.

Kaynaklarla orantılılık şartı bakımından geçen zaman içinde yaşanan değişimlerin öğreti ve uygulamada farklı yansımaları olmuştur. Bu bağlamda kaynaklarla orantılılığın tespiti için öğretide ve uygulamada bazı ölçütler esas alınmıştır. Yürürlükte olan mevcut kanun hükümleri gereğince, teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması şartının tespit edilmesi açısından esas alınması gereken ölçüt, kaynak kavramı ölçütüdür. Kaynaklarla orantılılık şartı bakımından Yargıtay tarafından çoğunlukla aktif-pasif dengesi ölçütü uygulansa da kaynak kavramı ölçütüne yaklaşan uygulamaları da bulunmaktadır.

Mühlet kararı içinde teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olup olmadığının tespiti konkordato komiseri tarafından yapılmalıdır. Komiser tarafından borçlunun teklifinin kaynakları ile orantısız olduğunun tespiti halinde bu durum borçluya bildirilmeli ve borçludan bu durumun düzeltilmesi istenmelidir.

Borçlunun konkordato projesinde teklif ettiği tutarın kaynaklarıyla orantılı olup olmadığının tespiti bakımından mahkemenin kanunen bilirkişiye başvuru zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak Kaynaklarla orantılılık şartı tespitinin özel ve teknik bir bilgiyi gerektirmesi halinde mahkeme tarafından bilirkişiye başvurulmalıdır.

Kaynaklarla orantılılık şartı bakımından beklenen haklar, borçlar hukuku anlamında beklenen haklardan daha kapsamlı ve geniş bir anlama sahiptir. Nitekim mahkeme tarafından borçlar hukuku bakımından beklenen hak niteliğinde olmayan haklar ve alacaklar da kaynaklarla orantılılık şartı bakımından beklenen hak olarak değerlendirilebilir. Beklenen haklar konusunda mahkeme geniş bir takdir hakkına sahip olup söz konusu beklenen hakların tespiti oldukça zor bir husustur.

KAYNAKÇA

Akil C, *Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2013). (Üçüncü Kişiler).

Akil C, *Sorularla Adi Konkordato* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2019).

Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2019).

- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *İcra ve İflâs Hukuku* (10. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Arzova S B, *Finansal Muhasebe Cilt I* (2. Baskı, Türkmen Kitabevi 2012).
- Arzova S B, Yavaş M ve Küçük B, *Hukukî ve Mali Yönden İflâsın Ertelenmesi ve Borca Batıklık Bilançosu* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2014).
- Atalay O, ‘Konkordato Projesinin Hazırlanması’ 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, *MİHBİR 16. Antalya Toplantısı* (1. Baskı, Adalet Bakanlığı 2019).
- Atalay O, ‘Konkordato Reformu Hakkında Değerlendirmeler’ içinde Muhammet Özekes (edt), *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) (Değerlendirme).
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Berkin N, *İflâs Hukuku* (4. Baskı, Fakülteler Matbaası 1972).
- Börü L, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Budak A C ve Kale S, ‘Madde 305’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Buruloğlu E ve Reyna Y, *Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Yörük Matbaası 1968).
- Buz V, *Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2005).
- Doğan E, *Konkordatonun Tasdiki Yargılaması* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020).
- Eroğlu O, *Uygulamada Konkordato* (5. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025).
- Görgün Ş, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- İyilikli A C, *Haciz İhbarnameleri* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2012).
- Kale S, ‘7101 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflâs Dışı Adi Konkordato’ (2018) 5(1) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 213-269 (Adi Konkordato).

- Kale S, *Sorularla Konkordato (İflâs Dışı ve İflâs İçi Adi Konkordato)* (1. Baskı, On İki Levha Yayınları 2017) (Sorularla Konkordato).
- Kasapoğlu T ve Karakaya A, ‘Konkordatoda ‘Teklifin Kaynaklarla Orantılı Olması’ Şartı ve Bu Şart Bağlamında Varlık-Kaynak İlişkisinin İrdelenmesi’ (2023) (4) Ankara Barosu Dergisi 557-570.
- Kuru B, ‘İcra ve İflâs Kanunu’nun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler’ (2003) (47) Bankacılar Dergisi 59-82.
- Kuru B, *İcra ve İflâs Hukuku Cilt IV* (3. Baskı, Alfa Yayınları 1997).
- Kuru B, *İflâs ve Konkordato Hukuku Cilt II* (1. Baskı, Sevinç Matbaası 1971).
- Muşul T, *İcra ve İflâs Hukuku Cilt II* (5. Baskı, Adalet Yayınevi 2013).
- Nomer H N, *Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukukî Sonuçları* (1. Baskı, Beta Yayınları 2002).
- Özekes M, ‘Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet’ içinde Muhammet Özekes (edt), *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).
- Öztek S, ‘Giriş’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Pekcanitez H ve Erdönmez G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2018).
- Pekcanitez H, ‘7101 Sayılı Kanunla Getirilen Konkordato Hükümlerinin Değerlendirilmesi’ *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, MİHBİR 16. Antalya Toplantısı* (1. Baskı, Adalet Bakanlığı 2019).
- Pekcanitez H, Atalay O, Sungurtekin Özkan M ve Özekes M, *İcra ve İflâs Hukuku* (11. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2024).
- Postacıoğlu İ, *Konkordato* (1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 1965).
- Saim Ü, *İflâs Hukuku* (8. Bası, Yaylacık Matbaacılık 2009).

Sarısözen S, *Konkordato* (5. Baskı, Yetkin Yayınları 2021).

Şahin Ç S, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Tanrıver S ve Deynekli A, *Konkordatonun Tasdiki* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 1996).

Tanrıver S, ‘İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Güncel Sorunlar ve Bazı Değerlendirmeler’ içinde Murat Atalı (edt), *Medeni Usul ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-VIII* (1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2010).

Topçu Y, ‘7101 Sayılı Kanun ile İflâs Ertelemenin Yerini Alan Konkordatonun Uygulanma Esasları’ (2018) 5(13) Gümrük Ticaret Dergisi 40-47.

Topçu Y, ‘Yinelenen Konkordato Taleplerinin Hukukî ve Finansal Yönleriyle Değerlendirilmesi’ (2024) 28(4) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 301-362 (Yinelenen Konkordato Talepleri).

Yavaş M ve Daşlıçay P, *Konkordatonun Tasdiki ve Tasdik Olunan Konkordatonun Hüküm ve Sonuçları* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2024).

Yavaş M, *Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve alacaklarının Haczi (İİK m. 89)* (1. Baskı, Arıkan Yayıncılık 2005).

Yıldırım K ve Deren Yıldırım N, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı, Beta Yayınları 2021).

İnternet Kaynakları

karararama.yargitay.gov.tr

legalbank.net

lexpera.com.tr

KREDİ İŞLEMLERİ ÖZELİNDE KONKORDATO MÜHLETİNİN BANKA MÜŞTERİ İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

THE IMPACT OF THE CONCORDAT RESPITE ON BANK-CUSTOMER RELATIONS IN TERMS OF LOANS

Araştırma Makalesi
Yavuz TOPÇU*

ÖZ

Konkordato, İcra ve İflas Kanunu'nda 7101 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerden sonra uygulamada sıklıkla başvurulmuş bir iyileştirme (yeniden yapılandırma) hukuku kurumu haline gelmiştir. Konkordato talebini inceleyen mahkeme, sunulması gereken belgelerde eksiklik olmadığını tespit ettiğinde derhal geçici mühlet kararı verir. Geçici mühlet içerisinde konkordatonun başarıya ulaşmasının imkân dahilinde olduğuna kanaat getirilirse bu defa kesin mühlet kararı verilir. Mühlet uzatımları birlikte toplamda yirmi dokuz aylık bir dönemi kapsayabilmektedir. “Geçici” veya “kesin” olduğu fark etmeksizin konkordato mühletinin borçlu, alacaklılar ve borçlunun taraf olduğu sözleşmeler bakımından önemli sonuçları vardır. Genellikle en büyük alacaklı grubunu oluşturan bankalar da mühletin sonuçlarından çeşitli yönlerden etkilenir. Mühletin bankalar bakımından en kapsamlı sonucu kredilerin sorunlu hale gelmesidir. Bu sonuç ticari hayatın devamlılığı içerisinde borçlunun finansmana erişimini zorlaştırmakta ve bankacılık hukuku ile iyileştirme hukukunun esasları arasında uyumsuzluğa neden olmaktadır. Çalışmada mühletin bankayla müşteri arasındaki ilişkiye -

DOI: 10.32957/hacettepehfd.1784440

Makalenin Geliş Tarihi: 15.09.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 23.10.2025

* Avukat, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Öğrencisi

E-Posta: av.yavuztopcu@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3486-8786

Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından 11-12 Nisan 2025 tarihlerinde düzenlenen Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku II. Konkordato Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu'nda sunulan "Konkordato Mühletinin Banka & Müşteri İlişisine Etkileri" başlıklı bildiri esas alınarak yazılmıştır.

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

özellikle kredi işlemleri boyutuyla- olumsuz etkileri incelenmiş ve bu olumsuz etkilerin azaltılmasına yönelik bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: iyileştirme hukuku, konkordato mülleti, banka, banka müşterisi, sorunlu kredi

ABSTRACT

Concordat has become a frequently used institution of restructuring law in practice with the amendments made to the Enforcement and Bankruptcy Law by Law No. 7101. The court receiving the concordat request immediately decide a temporary respite when determine that the must-attached documents have been completely submitted. Within the temporary respite, in the event it appears that concordat project is possible to reach the success, the court grant a peremptory respite. The respite period may cover a total period of twenty-nine months by extensions. Regardless of whether it is “peremptory” or “temporary” the respite has significant consequences for the debtor, creditors, and contracts to which the debtor is a party. Banks, which generally constitute the largest group of creditors, are also affected by the consequences of the respite in various ways. In practice, the widest consequence of the concordat respite for banks is that loans become to NPLs. This result makes it difficult for the debtor to access financing within the continuity of commercial life. From this perspective there is an inconsistency between the main principles of banking law and restructuring law. The study examines the negative effects of the respite on the bank-customer relations, particularly in terms of loans, and makes some recommendations to mitigate these negative effects.

Keywords: restructuring law, concordat respite, bank, bank customer, non-performing loans (NPLs)

EXTENDED SUMMARY

Concordat, which has existed in Turkish law for many years, has been a frequently used institution in some periods while remaining in the background in others, depending on the general economic conjuncture. Concordat has also been in high demand in the period following Law No. 7101. Upon a request for concordat, if the conditions are met, the court first decide a temporary respite and then a peremptory respite decision. The temporary respite has the same consequences as the peremptory respite. Thus, the respite which can cover a total period of twenty-nine months with extensions has significant legal and financial consequences for the debtor, creditors, and contracts. According to data from the Central Bank of the Republic of Türkiye, the financial liabilities of the real sector in Türkiye constitute more than half of its total liabilities. The largest share among financial liabilities belongs to bank loans. Because the real sector in Türkiye largely sustains its commercial activities through credit, banks generally constitute the largest creditor group of debtors requesting

a concordat. In this sense, banks are among the creditor groups most affected by the concordat respite. Banks are affected by the concordat respite in many ways, as "creditor" in credit transactions, as "debtor" in deposit transactions, and as "party to the contract" in other banking services. This study examines the impact of the concordat respite on bank-customer relationships, based on loans where the bank is a creditor. Banks consider a credit customer's concordat request as a "risk". This assessment is a realistic and accurate approach in line with banking law. The effect of the concordat respite on bank-customer relations, specifically with regard to loans, is demonstrated by the inability to make payments on loans due to the respite. Although controversial in doctrine, in practice, no payments are made on debts subject to the respite, including bank loans, during the respite, regardless of whether the creditor has pledge. Since payments cannot be made on loans during the respite, the most fundamental and comprehensive consequence of the respite on bank loans is that the debtor's loans become NPLs with the bank. All other consequences stem from this fundamental consequence. When loans become NPLs, the bank-customer relationship turns into a debtor-creditor relationship, and the bank tries to collect and liquidate its receivables as quickly as possible. Even if the debtor pays all its debts, including bank loans, under the approved concordat project and the expected purpose of the concordat is achieved, the classification of the loans as NPLs, even if due to the concordat in the past, will continue to be a negative indicator for some time in determining the credibility of the debtor in the future. In other words, a debtor company that uses the opportunity to repay its debts granted to it by the Enforcement and Bankruptcy Law will find it difficult to obtain the credit it needs to continue its commercial life due to its history of concordat. The legislator, through Law No. 7101, desired to enable debtors to use credit during the concordat respite in accordance with the aim of restructuring law, and even attempted to facilitate the debtor's access to credit through various provisions. However, Turkish banking practice does not align with the legislator's intent. It should be noted that there is no provision in the Banking Law No. 5411 and the regulations enacted by the Banking Regulation and Supervision Agency that explicitly prohibits granting credit to individuals who have been granted a respite and/or whose loans have become NPLs. As a matter of banking traditions and customs, individuals subject to a respite decision or whose loans have become NPLs do not granted credit, except in exceptional cases. In accordance with this practice, banks' internal regulations generally contain provisions limiting or prohibiting the granting of credit to customers with a history of NPLs or who have requested concordat. The purpose of the concordat is to enable companies experiencing financial difficulties to continue their commercial activities and repay their debts. It is inevitable that companies continuing their commercial activities while experiencing financial difficulties will require financing. In this sense, there is a clear inconsistency between the principles of Turkish banking law and reorganization law regarding access to financing. To resolve this inconsistency and reduce the negative effects of the concordat period on bank-customer relations; we believe that pledge creditors can be paid during the respite, credit contracts can be evaluated under Article 296/1 of the Enforcement and Bankruptcy Law, the effectiveness of financial

restructuring applications can be increased, and legislative changes can be made to prevent loans from being classified as NPLs during the respite.

GİRİŞ

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda¹ (İİK) 7101 sayılı Kanunla² yapılan kapsamlı değişikliklerle, amacından uzaklaştığı için eleştirilen³ iflasın ertelenmesi kurumu yürürlükten kaldırılmış, uzun yıllardır⁴ hukukumuzda var olan konkordato kurumu daha işlevsel hale getirilmiştir. Söz konusu değişikliklerle konkordato, Türk hukukunda ödeme güçlüğü içerisinde bulunan kimselerin başvurabileceği genel nitelikli, sürekli ve işlevsel tek toplu iyileştirme hukuku kurumu haline gelmiştir⁵. Çünkü sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılmasına (İİK m.309m-309ü) uygulamada neredeyse hiç başvurulmamaktadır⁶. Diğer iyileştirme hukuku kurumu olan ve özel kanunlarla dönemsel olarak yürürlüğe konulan Finansal Yeniden Yapılandırma (FYY) programları da sürelidir ve kural olarak yalnızca finansal sektöre olan borçların yeniden yapılandırılmasına yöneliktir⁷.

¹ RG 19.06.1932/2128.

² İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 7101, Kabul Tarihi: 28.02.2018, RG 15.03.2018/30361.

³ İflas erteleme kurumunun amacından uzaklaşmasının nedenleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Selçuk Öztekin, 'İflasın Ertelenmesi' (2006) (59) Bankacılar Dergisi 39, 39 vd.; Oğuz Atalay, 'Konkordato Reformu Hakkında Değerlendirmeler' içinde Muhammet Özekes (edt), *7101 Sayılı Kanun'la Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2018) 113-114.

⁴ Konkordato, Türk Hukukuna ilk olarak 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile girmiştir. Konkordatonun Türk Hukukuna girişi hakkında detaylı bilgi için bkz. Ali Ekber Çınar, '19. Yüzyıl Osmanlı Hukukunda Modernleşme, İktibas ve Dönüşüm: Konkordatonun Türk Hukukuna Girişi' (2024) (82)1 İstanbul Hukuk Mecmuası 1-46.

⁵ Ayhan Akyürek ve Remziye Akyürek, *Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2019) 145; Yavuz Topçu, *Kredi Alacaklarının Tahsil ve Tasfiye Yöntemleri - Sorunlu Kredilerin Çözümlemesi* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 26.

⁶ Akyürek ve Akyürek (n 5) 145; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 733; Çağatay Serdar Şahin, *Amerikan Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1.Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 2.

⁷ FYY programları hakkında detaylı bilgi için bkz. Türkiye Bankalar Birliği, 'Finansal Yeniden Yapılandırma Süreci Hakkında Bilgilendirme' <https://www.tbb.org.tr/sites/default/files/docs/rapor_0.pdf> 16 Ağustos 2025.

Uygulamada, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırmanın talep görmemesinin en büyük sebebi borçlunun mahkemeye başvurmadan önce yeniden yapılandırma projesini alacaklılarla müzakere etmek ve projeyi gerekli çoğunlukla kabul ettirmek zorunda olmasıdır. FYY ise uygulamada başvuru bir yol olmakla birlikte, finansal kuruluşlar haricindeki ticari alacaklıların icra takibi baskısından kurtulmak isteyen borçlular konkordatoya yönelmektedir. Konkordato talebi üzerine mahkemenin vereceği ilk karar geçici mühlete ilişkindir. İİK m.287/1 hükmü “*Konkordato talebi üzerine mahkeme, 286’ncı maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhal geçici mühlet kararı verir*” şeklindedir. Geçici mühlet yargılamasının sınırlarının ne olduğuyla ilgili olarak doktrindeki hâkim görüş, mahkemenin sadece sayılan belgelerin varlığına ilişkin şekli inceleme yapacağı ve esasa giremeyeceği yönündedir⁸. Bu hüküm uyarınca konkordato talebi inceleyen mahkeme, sunulması gereken belgelerin mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhal geçici mühlet kararı vermek durumundadır. Kanaatimizce de İİK m.287/1 hükmümün açık ve emredici olması sebebiyle, mahkemenin yapacağı inceleme belgelerin mevcudiyeti noktasında şekilsel bir inceleme olmalıdır. Belirtmek gerekir ki mahkeme uygulamaları da sadece sayılan evrakın varlığı bakımından şekli inceleme yapılması ve belgeler tamamsa başkaca bir inceleme yapılmadan geçici mühlet kararı verilmesi yönünde gelişmiştir.

İlk olarak üç ay süreyle verilen geçici mühlet, en fazla iki ay daha uzatılabilir (İİK m.287/4). Mahkeme kesin mühlete ilişkin kararını geçici mühlet içerisinde vermelidir (İİK m.289/1). Geçici mühlet içerisinde yapacağı incelemede mahkeme, konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğuna kanaat getirirse borçluya bir yıllık kesin mühlet verir (İİK

⁸ Atalay (n 3) 123; Muhammet Özkes, ‘Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı’, içinde Muhammet Özkes (edt), *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 72; Talih Uyar, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (2. Baskı, Bilge Yayınevi 2019) 40; Cenk Akil, *Sorularla Adi Konkordato* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2019) 64; Akyürek ve Akyürek (n 5) 234; Sümer Altay, Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 145; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflas Hukuku* (11. Baskı, Yetkin Yayınları 2025) 689; M. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 239-240; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 6) 655; Ali Cem Budak ve Müjgan Tunç Yücel, *Öztek-Konkordato Şerhi* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 277-278; Aksi yöndeki görüş için bkz. Orhan Eroğlu, *Uygulamada Konkordato* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 84-85.

m.289). Mahkeme kesin mühleti altı aya kadar uzatabilir (İİK m.289/5) ayrıca tasdik yargılamasında ihtiyaca göre mühlet hükümlerinin altı ay daha devam etmesine karar verebilir (İİK m.304/2). Geçici mühlet, kesin mühletle aynı sonuçları doğurduğundan (İİK m.288/1) toplamda yirmi dokuz ay boyunca mühletin etkileri devam edebilir.

Vurgulamak gerekir ki geçici mühlet verilmesi, geçici mühletin uzatılması ve kesin mühlet verilmesi kararlarına karşı kanun yolu kapalıdır (İİK m.287/6 ve 293/1). Uygulamada çoğunlukla uzatma sürelerinin tamamının kullanılması yönünde bir eğilim olduğu görülmektedir. Söz konusu kararlara karşı kanun yolunun kapalı olması da mühletin sonuçlarının etkisini artırmaktadır.

Türkiye’de 7101 sayılı Kanundan sonraki dönemde, İİK m.287/1 ve m.289 uyarınca yıllar itibarıyla verilen geçici ve kesin mühlet kararlarının sayısı resmi istatistik⁹ olmamakla beraber aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo-1 Yıllar İtibarıyla Geçici ve Kesin Mühlet Kararları¹⁰

(Adet)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (İlk 8 ay)	Toplam
Geçici Mühlet Kararı	1.384	1.387	419	451	404	519	1.723	1.833	8.120
Kesin Mühlet Kararı	100	1.634	561	351	307	353	827	1.040	5.173

⁹ T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yıllık olarak yayınlanan Adalet İstatistiklerinde konkordatoya özgü bilgi yer almamaktadır.

¹⁰ Veriler <www.konkordatotakip.com> web sitesinden 14.09.2025 tarihinde alınmış olup, bu verilere göre 7101 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 15.03.2018 tarihinden 31.08.2025 tarihine kadar toplamda 8.120 kez geçici mühlet, 5.173 kez de kesin mühlet kararı verilmiştir.

Tablodan da görüleceği üzere konkordatonun genel nitelikli tek işlevsel iyileştirme hukuku kurumu olmasının yanı sıra mali ve ekonomik problemlerde görülen dönemsel artışlar, konkordato başvurularında yoğunlaşmaya sebep olmuştur.

Ticari işletmeler, ticari faaliyetlerini yürütürken çoğu zaman finansmana ihtiyaç duyar. Çeşitli finansman araçları bulunmakla birlikte en yaygın ve geleneksel finansman aracı banka kredisidir. Günümüzde kredi işlemleri ekonomik ve ticari hayatın devamı için vazgeçilmez niteliktedir. Kredinin ticari işletmeler için önemini gösterebilmek adına reel sektörün toplam borçları içerisindeki mali borçların payı hakkında bilgi verilmesinde fayda görülmektedir.

Tablo-2 Reel Sektörün Toplam Mali ve Ticari Borçları¹¹

(Bin TL)	Mali Borçlar		Ticari Borçlar	
	Tutar	Oran	Tutar	Oran
2015	1.187.917.170,26	57,95%	862.083.479,81	42,05%
2016	1.445.821.683,72	59,10%	1.000.778.344,85	40,90%
2017	1.748.598.491,97	58,59%	1.235.923.266,97	41,41%
2018	2.175.015.510,46	59,44%	1.483.890.109,25	40,56%
2019	2.411.481.874,84	58,61%	1.703.123.783,89	41,39%
2020	3.084.633.725,60	59,62%	2.088.791.610,83	40,38%
2021	4.621.458.298,98	58,85%	3.231.970.819,44	41,15%
2022	6.909.950.987,45	54,25%	5.827.602.079,84	45,75%
2023	9.212.439.044,30	50,60%	8.994.212.888,33	49,40%

¹¹ Veriler <<https://www3.tcmb.gov.tr/sektor/#/tr/TUM/tum-sektorler>> web sitesinden 31.03.2025 tarihinde alınmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, 2023 yılında mali borçların payı geçmiş yıllara kıyasla azalmakla birlikte, Türkiye’de reel sektörün toplam borçlarının yarısından fazlasını mali borçlar oluşturmaktadır. Bu oransal dağılım, Türkiye’de reel sektörün ticari faaliyetlerini büyük ölçüde krediyle sürdürdüğüne işaret etmektedir. Mali borçlar içerisindeki en büyük payın da banka kredilerinde olduğu dikkate alındığında konkordato talep eden borçluların en büyük alacaklı grubunu genellikle bankalar oluşturmaktadır.

Fon fazlası olanlarla fon ihtiyacı olanlar arasında köprü vazifesi kuran ve konkordatoda en büyük alacaklı grubunu oluşturan bankalar, finansal sistem içerisindeki önemli kuruluşlardır. Bankaların temel işlevi fon fazlası olanların tasarruf, fon ihtiyacı olanların ise finansman ihtiyacını karşılamaktır. Banka aracılığıyla fon fazlası olanlardan mevduat kabul yoluyla toplanan paralar, fon ihtiyacı olanlara kredi olarak kullanılır.

Mevduat ve kredi işlemleri en temel bankacılık faaliyetleri olmakla birlikte, gelişen ve değişen ekonomik ve teknolojik imkanlar sayesinde günümüzde bankacılık işlemlerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bankaların hangi alanlarda faaliyet gösterecekleri 5411 sayılı Bankacılık Kanununda¹² sayılmış olmakla birlikte¹³ bankacılık faaliyetleri; kredi

¹² RG 1.11.2005/25983 (Mükerrer).

¹³ 5411 sayılı Bankacılık Kanununun “Faaliyet konuları” başlıklı 4. maddesi şu şekildedir: “Bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler: a) Mevduat kabulü. b) Katılım fonu kabulü. c) Nakdi, gayrinakdi her cins ve surette kredi verme işlemleri. d) Nakdi ve kaydi ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri. e) Çek ve diğer kambyo senetlerinin iştirası işlemleri. f) Saklama hizmetleri. g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri. h) Efektif dahil kambyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri. i) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri. j) Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri. k) Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri. l) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri. m) Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri. n) Yatırım danışmanlığı işlemleri. o) Portföy işletmeciliği ve yönetimi. p) Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı. r) Faktöring ve forfaiting işlemleri. s) Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık. t) Finansal kiralama işlemleri. u) Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri. v) Kurulca

işlemleri, mevduat işlemleri ve bankacılık hizmetleri olarak üç temel başlıkta sınıflandırmaktadır. Bankacılık hizmetleri temel fonksiyonların yanında zaman içerisinde ortaya çıkan muhtelif işlemlerden oluşmakta olup ödeme işlemleri, her türlü para transferi, döviz veya kıymetli maden alım satımı, saklama hizmetleri, başta çek olmak üzere kambiyo senedi işlemleri örnek olarak gösterilebilir.

Bankalar konkordato mühletinden; kredi işlemlerinde “alacaklı” sıfatıyla, mevduat işlemlerinde “borçlu” sıfatıyla¹⁴, diğer bankacılık hizmetleri muhtelif sözleşmeler aracılığıyla yürütüldüğü için bu işlemlerde de “sözleşmenin tarafı” sıfatıyla çok yönlü olarak etkilenir. Çalışmada konkordato mühletinin banka-müşteri ilişkilerine etkisi, bankanın alacaklı sıfatını haiz olduğu kredi işlemleri temel alınarak incelenmiştir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesini teminen ilk önce bankacılıkta müşteri, kredi ve sorunlu krediler hakkında genel bilgi verilecek, daha sonra kredi işlemleri temelinde mühletin banka-müşteri ilişkisine etkileri incelenecektir.

I. BANKACILIKTA MÜŞTERİ, KREDİ VE SORUNLU KREDİLER

A. Banka Müşterisi

Bankacılık Kanununda “müşteri” ve “kredi müşterisi” kavramları sıklıkla kullanılmasına rağmen müşterinin bir tanımı yapılmamıştır. Engelli kimselerin bankacılık hizmetlerine erişim ve kullanımına ilişkin esasları düzenleyen Bankacılık Hizmetlerinin Erişilebilirliğine Dair Yönetmelik¹⁵ m.3/1/f de ise müşteri “*Banka ile herhangi bir sözleşme ilişkisi içinde olup olmadığına bakılmaksızın, bankanın sunduğu hizmetleri kullanan ya da kullanmak isteyen kişiler*” olarak tanımlanmıştır. Ancak söz konusu tanım, yönetmeliğin

belirlenecek diğer faaliyetler. Mevduat bankaları birinci fıkranın (b) ve (t), katılım bankaları (a), kalkınma ve yatırım bankaları (a) ve (b) bentlerinde belirtilen faaliyetleri gerçekleştiremezler.”

¹⁴ Mevduat hesaplarındaki paranın iadesi bakımından banka borçlu, hesap sahibi müşteri ise alacaklıdır.

¹⁵ RG 18.06.2016/29746.

engelli kimselerin bankacılık hizmetlerine erişiminin sağlanması amacı da dikkate alınarak geniş anlamda yapılmıştır.

Günümüzde bankacılık hizmetlerinde hizmet alan taraf her zaman “banka müşterisi” olmak zorunda değildir. Kanaatimizce bankacılık hizmetlerinden sürekli olmamak üzere arada yazılı bir sözleşme olmaksızın çoğu zaman tek seferlik olarak yararlanan kimseler, hizmet alan taraf olmakla beraber teknik anlamda banka müşterisi sayılmaz. Örneğin hesabının veya kredisinin bulunmadığı bir bankanın şubesinde sadece fatura ödeme ya da para transferi işlemi yapan kimse banka müşterisi değildir. Bu anlamda banka müşterisinin - *çalışmanın bundan sonraki bölümünde “müşteri” olarak anılacaktır*- bankayla imzaladığı sözleşmelere¹⁶ dayanarak bankacılık iş ve hizmetlerinden süreklilik arz edecek şekilde yararlanan gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanması mümkündür¹⁷. Dolayısıyla temel bankacılık fonksiyonları olan kredi ve mevduat işlemlerinde, işlemin karşı tarafının “banka müşterisi” olarak nitelendirilmesinde hiç tereddüt yoktur. Nitekim bankacılık hizmetleri de ilk olarak mevduat ya da kredi işlemlerine taraf olan banka müşterilerinin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ortaya çıkmıştır. Başka bir ifadeyle bankacılık hizmetlerinin hedef kitlesi esas itibarıyla bankanın müşterileridir. Bankalar, bankacılık hizmetleri sayesinde, müşterilerin bankaya bağlılıklarının artırılmasını ve müşteri memnuniyetini sağlamayı amaçlarken, karşılığında ücret¹⁸ tahsil etmek suretiyle faiz dışı gelirlerini de artırmaya çalışır.

¹⁶ Temel bankacılık fonksiyonları olan kredi ve mevduat işlemleri ile diğer bankacılık ürün ve hizmetleri, banka ile müşteri arasında yazılı olarak yapılan ve matbu metinlerden oluşan sözleşmelere dayanır.

¹⁷ Uygulamada, bankayla yaptığı mevduat sözleşmesi uyarınca bankada mevduat hesabında para bulunduran müşteriler için “mudi” ifadesi de kullanılmaktadır. Mudi, kelime anlamı olarak bankaya para yatıran kimse demektir. Türk Dil Kurumu, ‘Güncel Türkçe Sözlük’ <<https://sozluk.gov.tr/>> 20 Ekim 2025. Banka mevduat sözleşmesinin hukuki niteliği doktrinde tartışmalı olup, karz, usulsüz tevdi, karma sözleşme, kendine özgü sözleşme olduğu şeklinde muhtelif görüşler ileri sürülmüştür. Tartışmalar ve ileri sürülen görüşler hakkında detaylı bilgi için bkz. Mustafa Çeker, *Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı* (1. Baskı, Karahan Kitapevi 2004); Yaşar Alıcı, *Bankacılık Kanunu Şerhi* (1. Baskı, Beta Yayıncılık 2007) 63 vd.; Seza Reisoğlu, *Bankacılık Kanunu Şerhi* (2. Baskı, Yaklaşım Yayınları 2015) 267 vd.; Kemal Çevik, *Ekonomi Hukuku Yaklaşımı İle Banka Hukuku* (4. Baskı, Turhan Kitapevi 2025) 287 vd.

¹⁸ Bankaların sundukları ürün veya hizmetlerin karşılığı olarak ticari müşterilerden ve finansal tüketicilerden alabileceği ücretlere ilişkin usul ve esaslar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yayımlanan tebliğlerle belirlenmektedir.

Çalışmada da müşteri kavramı ile bankadan kredi kullanmış kişiler -kredi müşterileri- kastedilmektedir.

B. Banka Kredisi

Köken olarak Latince “*credere*” kelimesine dayanan kredi, borç alan kimseye güvenmek, inanmak, itimat etmek gibi anlamlara gelmektedir¹⁹. Kredi kavramı, çeşitli unsurlar merkeze alınarak farklı bakış açılarıyla tanımlanabilmektedir. Güven unsuru esas alınarak yapılan bir tanımda kredi “*Bir kimseye, ödeme kabiliyetine ve ödeme isteğine sahip olması bakımından duyulan güveni ve o kimsenin bu güvenden yararlanarak çeşitli olanaklar elde etmesi*” olarak ifade edilmiştir²⁰. Yine güven unsurunu temel alan bir başka tanımda ise kredi “*Bir kişinin ya da işletmenin belirli bir süre için kendine yapılan edimi (ödemeyi) kararlaştırıldığı gibi geri vermesi konusundaki yeteneğine duyulan güven*” olarak tanımlanmıştır²¹. Satın alma gücünün el değiştirmesi şeklindeki ekonomik yönü merkeze alınarak yapılan bir tanımda ise kredi “*hazır bir satın alma gücünün kullanılmasından, belli bir süreyle, diğer bir kişi lehine vazgeçilmesi veya bu gücün ona terk edilmesi*” olarak ifade edilmiştir²².

Banka kredisi ise kredinin bankacılık alanına özgülenmiş halidir ve bankaların “fon sağlama” fonksiyonunun temel aracıdır. Bankaların en önemli işlemlerinden biri olmasına rağmen mevzuatta banka kredisinin açık bir tanımı yapılmamış, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun²³ “*Krediler*” başlıklı 48. maddesinin birinci fıkrasında, tahdidi olmayacak

¹⁹ Fatih Selami Mahmutoğlu, *Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Cezalar* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2003) 93; Ünal Tekinalp, *Ünal Tekinalp’in Banka Hukukunun Esasları* (2. Baskı, Vedat Kitapçılık 2009) 477; Çevik (n 17) 330; Başak Şit, *Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlı Sonuçlar* (1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 2011) 3; Davut Gürses, *Banka Genel Kredi Sözleşmesi* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2016) 9.

²⁰ Burak Özen, *Kredi Açma Sözleşmeleri* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2017) 3.

²¹ A. Sait Yüksel, Aslı Yüksel ve Ülkü Yüksel, *Bankacılık Hukuku ve İşletmesi* (10. Baskı, Beta Yayıncılık 2004) 519.

²² Tekinalp (n 19) 477.

²³ RG 11.11.2015/25983 (Mükerrer).

şekilde nelerin kredi sayılacağı hüküm altına alınmıştır²⁴. Anılan maddede sayılanlardan, uygulamada en çok karşılaşılan kredi türleri; nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler ve aval gibi gayrinakit kredilerdir.

Doktrinde banka kredisinin güven, zaman, risk ve gelir olmak üzere dört temel unsurunun bulunduğu kabul edilmekte²⁵ olup, kredi sayılan işlemlerden ve kredinin unsurlarından yola çıkılarak, banka kredisi; *“Bankanın, yaptığı birtakım ön hazırlık işlemleri sonrası, kredilendirilmesinde sakınca görmeyerek geri ödeneceği konusunda güven duyduğu müşterilerine, aralarındaki kredi sözleşmesine istinaden, duruma göre bazı teminatlar da tesis ederek, mevzuatta öngörülen sınırlar dahilinde, başta mevduat olmak üzere mevcut kaynaklarını kullanarak belirli bir vade sonunda geri almak üzere ve faiz, komisyon vb. finansal menfaatler karşılığında verdiği para veya taahhüt gibi her türlü ekonomik değer”* olarak tanımlanmaktadır²⁶. Benzer başka bir tanımda ise banka kredisi *“Bir bankanın yapacağı değerlendirme süreci sonunda talepte bulunan gerçek veya tüzel kişilere, yasal düzenlemeler ile bankanın iç kuralları ve kaynaklarını da göz önünde bulundurarak, belirli*

²⁴ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 48. maddesi şu şekildedir:

“Bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.

Birinci fıkrada belirtilenlere ilâve olarak, kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya Kurulca belirlenecek diğer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.”

²⁵ Mehmet Takan, Bankacılık – Teori Uygulama ve Yönetim (1.Baskı, Nobel Yayınları 2001) 243; Mahmutoglu (n 19) 96 vd.; Alıcı (n 17) 426-427; Seza Reisoğlu, Bankacılık Kanunu Şerhi (2. Baskı, Yaklaşım Yayınları 2015) 873; Birgül Şakar, Banka Kredileri ve Yönetimi (7. Baskı, Beta 2017) 3 vd.; Topçu (n 5) 30.

²⁶ Topçu (n 5) 31.

limitler dahilinde ve teminat karşılığı ya da teminatsız şekilde tanıdığı nakit veya nakit dışı kullanım hakkı” olarak ifade edilmiştir²⁷.

C. Sorunlu Krediler

1.Genel Olarak

Bankacılık mevzuatında, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından 29.06.2021 tarihinde yayımlanan Sorunlu Alacak Çözümleme Rehberine²⁸ kadar sorunlu kredinin bir tanımı yapılmamıştı. Uygulamada ise sorunlu kredileri ifade etmek amacıyla terminoloji birliği olmaksızın için çeşitli kavramlar kullanılmıştır²⁹. Sorunlu Alacak Çözümleme Rehberinin 9/i maddesinde ise sorunlu alacak (kredi) : “Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kapsamında yeniden yapılandırılmış alacak ve donuk alacak olarak kabul edilen alacaklar” olarak tanımlanmıştır. Bu tanım 08.07.2021 tarihinde yapılan değişiklikle Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik’te³⁰ de tekrarlanmıştır. Doktrinde ise sorunlu kredi, banka ile müşteri arasındaki kredinin geri ödenmesine yönelik anlaşmanın ciddi şekilde bozularak ödemelerin gecikmesi ve banka açısından ödenmeyen krediler sebebiyle bir zarar ihtimalinin ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır³¹.

Bankacılık uygulaması açısından bakıldığında, kredinin sorunlu sayılabilmesi için “krediye ilişkin yükümlülüklerin vadesinde yerine getiril(e)memesi” ve banka açısından

²⁷ Mehmet Vurucu ve Mustafa Ufuk Arı, *Güncel Gelişmeler Işığında Bankacılıkta Kredi Bilgisi* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2017) 21. Benzer başkaca tanımlar için bkz. Alıcı (n 17) 425 vd.; Şakar (n 25) 2; Çevik (n 17) 330.

²⁸ BDDK, ‘Sorunlu Alacak Çözümleme Rehberi’ <<https://www.bddk.org.tr/Mevzuat/DokumanGetir/1040>> 19 Nisan 2025.

²⁹ Uygulamada sorunlu kredilerle aynı veya benzer anlama gelmek üzere kullanılan bazı kavramlar şunlardır: “Donuk Krediler”, “Donuk Alacaklar”, “Takipteki Krediler”, “Takipteki Alacaklar”, “Problemlili Krediler”, “Tahsili Gecikmiş Alacaklar (TGA)”, “Tasfiye Olunacak Alacaklar (TOA)”, “Batık Krediler”, “Zayi krediler”. Topçu (n 5) 38.

³⁰ RG 21.12.2023/32406.

³¹ Belkıs Seval, *Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi* (1. Baskı, İ.Ü. Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayın No:11 1990) 275.

“kredinin tümüyle geri ödenmeme riskinin ortaya çıkması” şeklinde iki unsurun birlikte varlığı gerekir. Krediyeye ilişkin yükümlülük, kredinin türüne ve niteliğine göre değişebilmekle birlikte, bankanın müşteriden beklediği bir tahsilat veya davranış biçimidir. Örneğin krediyeye ilişkin yükümlülük, taksitli bir kredide taksitin vadesinde ve tam olarak ödenmesi iken; gayrinakdi kredi olan ve kamu ihale mevzuatı kapsamında verilen kesin teminat mektuplarında, dönem ücretlerinin ödenmesi ve mektupla garanti altına alınan işin tamamlanarak mektubun tazmin edilmemesinin sağlanmasıdır³².

Sorunlu Alacak Çözümleme Rehberi ve Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte yer alan sorunlu alacak (kredi) tanımındaki atıf sebebiyle Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik³³ (*kısaca Karşılıklar Yönetmeliği*) sorunlu kredilerin tespitinde önemli bir yer tutmaktadır. Karşılıklar Yönetmeliğinde hüküm altına alınan hususlar 1985 yılından beri bankacılık hukukunda yer almaktadır. Bu anlamda Karşılıklar Yönetmeliği içerik itibarıyla Türk bankacılık mevzuatındaki en eski ve temel ikincil düzenlemelerden biridir³⁴. BDDK kurulana kadar Bakanlar Kurulu Kararı³⁵ olarak yayımlanmakta iken, BDDK’nın kurulmasından sonra normlar hiyerarşisi içinde yönetmelik³⁶ seviyesinde yayımlanmaya başlamıştır.

³² Topçu (n 5) 39.

³³ RG 22.06.2016/29750.

³⁴ Topçu (n 5) 43.

³⁵ Yayımlanan Bakanlar Kurulu kararları sırayla şu şekildedir: Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkında 85/10128 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı RG, 11.12.1985/18955; Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki Karar'da Değişiklik Yapılmasına Dair 87/11440 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, RG 11.02.1987/19369; Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkında 88/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, RG 23.05.1988/19820; Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında 97/10497 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, RG 11.01.1998/23227; Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 99/13202 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, RG 14.08.1999/23786; Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında 99/13761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, RG 21.12.1999/23913 (mükerrer).

³⁶ Yayımlanan yönetmelikler sırayla şu şekildedir: Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında

Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca tüm bankalar, kredileri sınıflandırmak ve krediler için karşılık ayırmak zorundadır. Çalışma konumuz bakımından önem arz eden muhasebe temelli bu yükümlülükler, kredilerin izlenmesi ve bankaların krediler sebebiyle karşılaşması muhtemel zararlardan korunması amacına hizmet eder.

Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca kredi grupları: 1. grup standart nitelikli krediler, 2. grup yakın izlemedeki krediler, 3. grup tahsil imkânı sınırlı krediler, 4. grup tahsil imkânı şüpheli krediler ve 5. grup zarar niteliğindeki krediler şeklindedir. Yapılan sınıflandırmaya göre 1 ve 2. grup krediler “*canlı alacaklar*”; 3, 4 ve 5. grup krediler ise “*donuk alacak*” olarak adlandırılmaktadır (KY m.3/1/b, 4 ve 5/1/a).

Banka kredilerinin gruplandırma kriterleri Karşılıklar Yönetmeliği’nde hüküm altına alınmıştır. Kriterler genellikle kredi değerliliğindeki değişimi esas almakla birlikte objektif olarak tespit edilebilen esas kriter, kredinin anapara ve/veya faiz ödemelerinin tahsilinin gecikmesidir. Gecikme, banka müşterisinin krediye ilişkin finansal yükümlülüğü tam ve zamanında yerine getirmemesi, başka bir ifadeyle bankaya kredi sözleşmesi uyarınca vadesinde ve tam olarak kredi ödemesinde bulunmamasıdır. Gecikme, vadeyi takip eden günden itibaren tam ödeme yapılmaksızın geçirilen gün sayısı olarak ifade edilir. Objektif olarak tespit edilebilmesi kolay olduğu için uygulamada bankaların sınıflandırmada dikkate aldığı temel kriter geciken gün sayısıdır³⁷. Geciken gün sayısına göre kredi grupları, kredinin geri ödenmeme riski en az olandan en yüksek olana başka bir ifadeyle en sorunsuz kredilen en sorunlu krediye doğru aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir:

Yönetmelik, RG 30.06.2001/24448; Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, RG 01.11.2006/26333; Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, RG 22.06.2016/29750.

³⁷ Topçu (n 5) 45.

Tablo-3 Geciken Gün Sayısına Göre Kredilerin Sınıflandırması³⁸

Kredi Grubu	Grup Açıklamaları	Geciken Gün Sayısı
Canlı Alacaklar	1.Grup – Standart Nitelikli Krediler	0-30 gün
	2.Grup – Yakın İzlemedeki Krediler	31-90 gün
Donuk Alacaklar	3.Grup – Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler	91-180gün
	4.Grup – Tahsil İmkânı Şüpheli Krediler	181 gün – 1 yıl
	5.Grup – Zarar Niteliğindeki Krediler	+1 yıl

Kredi değerliliğine göre yapılacak sınıflandırmada ise olumsuz değişim dikkate alınır. Kredi değerliliği, bankacılık uygulamasında müşterinin kredilendirilmeye layık olup olmadığını ifade etmek için kullanılır. Müşterinin kredi değerliliği, krediyi geri ödeme imkân ve kabiliyetiyle de doğrudan ilgilidir. Yapılan değerlendirmede müşterinin kredi geri ödemelerinde sorun yaşanacağı kanaatine varılması kredi değerliliğinde zayıflama kabul edilir. Müşterinin kredi değerliliğinde herhangi bir zayıflama yoksa 1. grupta, zayıflama ihtimali varsa 2. grupta sınıflandırma yapılmalıdır. Söz konusu kredinin değerliliği bozulmuşsa 3. grup, ciddi şekilde bozulmuşsa 4. grup, kredi değerliliği tümüyle ortadan kalkmışsa 5. grup olarak sınıflandırılması gerekir. Belirtmek gerekir ki, kredilerin tahsili sınıflandırma için gereken gün sayıları kadar gecikmemiş olsa bile kredi değerliliğinin azaldığı, bozulduğu ya da tümüyle ortadan kalktığı kanaatinde olan bankalar gruba denk gelen geciken gün sayısı kriterini beklemeksizin de ilgili grupta sınıflandırma yapılabilir.

2. Kavramsal Çerçeve

Karşılıklar Yönetmeliği ve Sorunlu Alacak Çözümleme Rehberi hükümleri ile Türkiye’de yerleşik bankacılık uygulamaları birlikte ele alındığında: “*Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca donuk alacak olarak sınıflandırılan krediler ile hesap kat ihtarnamesi*

³⁸ Karşılıklar Yönetmeliği hükümleri dikkate alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

keşide edilmesine sebebiyet veren gecikmeleri tümüyle giderilmediği müddetçe ihtarnameye konu edilmiş krediler ve yeniden yapılandırılıp yapılandırılmadığına bakılmaksızın 2. grup olarak sınıflandırılmakla beraber, başkaca işaretlerin³⁹ varlığı sebebiyle, borçlusunun kredi değerliliğinin gerilemesi neticesinde, kısmen veya tamamen geri ödenmeme riskinin ortaya çıktığına ve ödeme için teminatlara başvurulmasının gerekeceğine kanaat getirilen kredilerin” sorunlu kredi olarak nitelendirilebileceği değerlendirilmektedir⁴⁰.

3. Kredilerin Sorunlu Hale Gelmesinin Sonuçları

Kredilerin sorunlu hale gelmesinin, banka ve müşteri bakımından çeşitli sonuçları vardır. Banka bakımından sonuçlarını genel olarak, banka organizasyon yapısı içerisinde kredinin aksiyon biriminin değişmesi, banka bilançosunun aktif kalitesinin azalması, ayrılacak karşılık miktarının artması sebebiyle karlılığın azalmasıdır. Kredilerin sorunlu hale gelmesinin müşteri bakımından sonuçlarını ise şu şekilde özetlemek mümkündür⁴¹:

Çalışma konusu bakımından en önemli sonuç, karşılıklı güven ilişkisine dayanan, kendine has dinamikleri olan banka -müşteri ilişkisinin artık borçlu-alacaklı ilişkisine dönüşmesidir. İfade etmek gerekir ki, bankadan kredi kullanan müşteri, kredileri sorunlu hale gelmesi sebebiyle müşteri niteliğini kaybetmez. Burada kastedilen bir hukuki ilişki tanımlamasından ziyade kredilerin sorunlu hale gelmesinden sonra banka bünyesinde gerçekleşen yaklaşım ve anlayış değişikliğidir. Bu bakış açısı değişikliği, kredinin aksiyonunun sorunlu alacak çözümleme birimlerine geçmesinin olağan sonucudur. Çünkü krediler sorunlu hale gelince, Türk bankacılık sektöründeki genel eğilim kredileri en kısa yoldan ve en az masrafla tahsil etmeye çalışmak yönündedir. Banka-müşteri ilişkisinin, borçlu-alacaklı ilişkisine evrilmesinin müşteri bakımından telafisi en zor olumsuz yansıması ise müşterinin kredibilitesinin -krediye ulaşma imkân ve kabiliyetinin- telafisi güç bir şekilde

³⁹ Bu işaretlere örnek olarak; müşterinin çeklerinin karşılıksız olarak yazılmaya başlaması, işyerini kapatması, kendisiyle iletişim kurulamaması, olumsuz piyasa istihbaratı, mal varlığı kaçırmaya yönelik işlemler vb. sayılabilir.

⁴⁰ Topçu (n 5) 54.

⁴¹ Topçu (n 5) 56 vd.

azalmasıdır. Bir diğer sonuç, müşterinin banka tarafından yürütülen idari ve yasal takibe⁴² maruz kalması ve temerrüt faizinin uygulanması, icra masrafları, vekalet ücreti gibi kalemlerin eklenmesi sebebiyle borç miktarının artmasıdır.

II. KONKORDATO MÜHLETİ VE BANKA – MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ

A. Genel Olarak

Uzatma süreleriyle beraber yirmi dokuz aylık zamanı kapsayabilen konkordato mühleti “geçici” veya “kesin” olması fark etmeksizin borçlu, alacaklılar ve borçlunun taraf olduğu sözleşmeler bakımından hukuki ve finansal pek çok sonuç doğuran özellikli bir dönemdir. Konkordato mühletinin alacaklılar bakımından sonuçları İİK m.294 ve 295’te düzenlenmiştir. Bunlar özetle; mühlet içerisinde borçlu aleyhine yasal takip yapılamaması ve önceden başlamış takiplerin durması, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarının uygulanmaması, rehinle temin edilmemiş alacaklara faiz işlemesinin durması, takas yasaklarının başlaması, mühletten önce müstakbel bir alacağın devri sözleşmesi yapılmışsa alacağın mühlet içinde doğması halinde devrin hükümsüz olması, konusu para olmayan alacakların para alacağına çevrilmesi olarak sayılabilir⁴³.

Alacaklılar arasında genellikle en büyük grubu oluşturan bankalar, kredili müşterisinin konkordato talebinde bulunmasını⁴⁴ “risk” olarak değerlendirir. Riskin çeşitli

⁴² “Yasal takip, sorunlu hâle gelen krediden kaynaklı banka alacağının, başta İcra ve İflas Kanunu olmak üzere, ilgili diğer kanun hükümleri uyarınca takip hukuku ve sorumluluk hukuku bakımından tahsiline çalışılması olarak tanımlanabilir. İdari takip ise bankanın borçtan sorumlular ile iletişim içerisinde olarak, borçlu-alacaklı ilişkisi ve sözleşme serbestisi içerisinde, bir kısım karar ve uygulamalarla, gerektiğinde karşılıklı ödünler de vermek suretiyle, alacağın daha kısa sürede ve daha az masrafla tarafların menfaatine olacak şekilde tahsil edilmeye çalışılmasıdır.” Topçu (n 5) 65 vd.

⁴³ Konkordato mühletinin alacaklılar bakımından sonuçları hakkında detaylı bilgi için bkz. Müjgan Tunç Yücel, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2020)

⁴⁴ Bankalar müşterisinin konkordato talebinden çeşitli şekillerde haberdar olabilir. Uygulamada, piyasa istihbaratıyla haberdar olduğu ya da müşterinin direkt kendisinin bilgi verdiği örnekler mevcuttur. Bu yollarla öğrenilmemişse geçici mühlet kararının ilanıla bankalar her halükârda durumdan haberdar olmaktadır. Nitekim İİK m.288 uyarınca mahkemece verilen geçici mühlet kararı ilan edilmek ve aralarında Türkiye Bankalar Birliğinin de bulunduğu çeşitli kuruluşlara bildirilmek zorundadır.

tanımları olmakla beraber burada risk, müşteri hakkında olumsuz moralite bilgisini ve aksiyon alınması gereken bir durumu ifade eder. Müşteri hakkında geçici mühlet kararı verilmesinin bankalar bakımından “risk” olarak algılanmasının çeşitli sebepleri vardır. Bunları genelden özele doğru şu şekilde özetlemek mümkündür:

Birincisi, konkordato kurumunun -daha özeldir konkordato talebinde bulunulmasının- İİK hariç diğer bazı kanunlarda genel olarak olumsuz bir hal olarak düzenlenmiş olmasıdır. Hukukumuzda pek çok kanun maddesinde “konkordato ilan eden”⁴⁵ ifadesi, “iflas eden” veya “müflis olan” ibareleriyle ardışık olarak aynı olumsuz etkiye sahip olacak şekilde yer almıştır. Örneğin müflisin veya konkordato ilan edenin; sigorta şirketinde, bankalarda, aracı kurumlarda, faktoring şirketlerinde, finansal kiralama şirketlerinde, finansman şirketlerinde, kripto varlık hizmet sağlayıcılarında kurucu olamayacağı hüküm altına alınmıştır⁴⁶. Bir başka örnek olarak, sigortacı konkordato ilan etmişse, sigorta ettirene; sigorta ettiren konkordato ilan etmişse sigortacıya sigorta sözleşmesini fesih hakkı tanınmıştır (Türk Ticaret Kanunu m.1413). Bir diğer örnekte, müflisin veya konkordato ilan edenin kamu ihalelerinde ihale dışı bırakılacağı düzenlenmiştir (Kamu İhale Kanunu m.10/4a). Örneklerden de anlaşılacağı üzere, iflas ve konkordato birbirinden farklı kurumlar olmasına rağmen, kanun koyucu pek çok örnekte müflis ile konkordato talep edeni etki bakımından neredeyse aynı hukuki statüye tabi kılmıştır. Bu anlamda kamu kurumlarının riskli görüp ihale dışı bıraktığı kişilerin, bir güven kurumu olan bankalarca da riskli addedilmesini elbette doğal karşılamak gerekir.

İkinci sebep ise, bankaların mali ve istihbari araştırmayı yaptıktan sonra geri ödenmesinde sıkıntı görmedikleri, daha basit ifadesiyle yalnızca güvendikleri müşterilere

⁴⁵ Konkordatoya ilişkin İİK hükümleri arasında yer almayan “konkordato ilan eden” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmet Kodakoğlu, ‘Konkordatonun Kamu İhalelerine Etkisi’ (2022) 30(4) SÜHFD 2201-2248.

⁴⁶ Sigortacılık Kanunu m.3/2a-1, Kanun Numarası: 5684, Kabul Tarihi: 06.06.2007, RG 14.06.2007/26552; Bankacılık Kanunu m.8/1a, Kanun Numarası: 5411, Kabul Tarihi: 19.10.2005, RG 01.11.2005/ 25983 (Mükerrer); Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu m.6/1a, Kanun Numarası: 6361, Kabul Tarihi: 21.11.2012, RG 13.12.2012/28496; Sermaye Piyasası Kanunu m.35B/3a-1 ve m.44/1a, Kanun Numarası: 6362, Kabul Tarihi: 06.12.2012, RG 30.12.2012/28513.

kredi vermesini salık veren bankacılık teamülleridir⁴⁷. Verilen kredilerin zamanında ve eksiksiz olarak ödenmesi esastır. Konkordato, vadesi geldiği halde borçlarının ödeyemeyen veya ödeyememe tehlikesi altında bulunan kimselerin başvurabileceği bir yol olduğuna göre, bu ödeme güçlüğü hali bankalar için kredinin geri dönmeme ihtimaline yönelik ciddi bir bulgu teşkil eder.

Üçüncü bir sebep, bankacılık mevzuatındaki düzenlemelerdir. Bankacılık Kanununa göre, bankalar, kredileri nedeniyle maruz kalınacak riskleri ölçmek, karşı tarafın mali gücünü düzenli olarak analiz etmek ve izlemek zorundadır (BK m.52). Çalışma konumuza ilişkin daha özel ve açık hüküm ise Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ’de yer almaktadır. Bankalar, söz konusu tebliğin 33/e maddesi uyarınca, müşterinin konkordato ilan etmiş olmasını borcun tamamen ödenemeyeceğine yönelik gösterge olarak dikkate almak zorundadır. Bu açıklamalardan sonra ifade etmek gerekir ki bankaların kredili müşterisinin konkordato talebinde bulunmasını “risk” olarak değerlendirmesi doğru ve hukuki bir yaklaşımdır.

B. Konkordato Mühletinin Kredi İşlemlerine Etkisi

Kredi ilişkisinde, borçlar hukuku temelinde geri alınmak üzere verilen para bakımından kredi veren banka “alacaklı”, kredi kullanan müşteri ise “borçlu” olmaktadır. Bu anlamda banka, kredi işlemlerinde konkordato mühletinden “*alacaklı*” sıfatıyla etkilenir. Konkordato mühleti, banka-müşteri ilişkilerine etkisini mühlet sebebiyle kredilere ödeme yapılamaması sebebiyle göstermektedir.

⁴⁷ Ticari örf ve adetler hukukumuzda yeri geldiğinde uyumsuzluğu çözecek kural mahiyetindedir. Bankacılık teamülleri -daha modern ifadesiyle bankacılık usul ve prensipleri- ticari örf ve adet bankacılıktaki görünümüdür. Bankacılık teamülleri, karşılaşılan sorunlara uzun yıllardan beri uygulanan davranış kalıplarının, geçmiş tecrübelerin ve yaşanmışlıkların birikimiyle ortaya çıkmıştır ve bankacılık hukukunun en önemli kaynaklarından. Bu anlamda banka iç mevzuatındaki düzenlemeler çoğunlukla teamül kaynaklıdır. “Bankacılık usul ve prensipleri” ifadesi, Bankacılık Kanunu m.160/4’te “*Bankacılık mevzuatı ile bankacılık usul ve prensiplerine uygun kredi kullandırma, bu kredileri temdit etme veya ek kredi kullandırma, taksitlendirme, teminata bağlama yahut sair yöntemlerle yeniden yapılandırma işlemleri zimmet suçunu oluşturmaz.*” şeklinde yer almıştır.

Burada öncelikle konkordato mühleti içerisinde, konkordatoya tabi borçlara ödeme yapıp yapılamayacağı sorusuna cevap aramak gerekmektedir. Konkordatoya tabi borç, mühletin sonuçlarından doğrudan etkilenen ve projenin tasdik edilmesi halinde proje kapsamında ödenecek olan borçlardır. Konkordatoya tabi olmayan borç ise tasdikten sonra da projeye tabi olmadan tam olarak ödenir ve mühletin sınırlandırıcı sonuçlarından etkilenmez⁴⁸.

Konkordatoya ilişkin İİK hükümlerinin sistematığında, bir borcun konkordatoya tabi olup olmadığının tespiti noktasında borcun doğum anı esas alınmış ancak bazı istisnalar da öngörülmüştür. Buna göre, konkordato talebinden⁴⁹ önce doğmuş borçlar ile mühlet içerisinde komiser izni olmaksızın doğan bütün borçlar konkordatoya tabi iken (İİK m.308c/2); konkordato mühleti içerisinde komiserin izniyle doğan alacaklar (İİK m.308c/4), imtiyazlı alacaklar, amme alacakları ile rehinli alacaklıların rehnin kıymetini karşılayan miktardaki alacakları konkordatoya tabi değildir (İİK m.308c/3). Bu anlamda borçlunun konkordato talep tarih itibarıyla mevcut nakit kredi borçları konkordatoya tabi borç statüsündedir.

Geçici mühlet, kesin mühletle aynı sonuçları doğurduğundan (İİK m.288/1) toplamda yirmi dokuz ay boyunca devam edebilen mühlet süresince konkordatoya tabi borçlar kural olarak ödenmemektedir. Konkordatoya ilişkin İİK hükümlerinde mühlet içerisinde konkordato tabi borçların ödenmesini açıkça yasaklayan bir düzenleme yoktur. Ancak bu husus doktrinde tartışmalıdır. Çoğunluk görüşü, alacaklılar arasında eşitlik ve malvarlığının korunması ilkeleri ile dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceği gerekçesiyle konkordato projesine tabi borcun tasdikten önce ödenemeyeceği yönündedir⁵⁰. Diğer görüş ise

⁴⁸ Tunç Yücel (n 43) 57; Bilgehan Yeşilova, *Öztek-Konkordato Şerhi*, 671; Mesut Köksoy, ‘Geçici Mühlete Karar Verilmeden Önce Doğan Borcun Borçlu Tarafından Mühlet Esnasında Ödenmesi’ (2022) 5(2) NEÜHFD 585, 587.

⁴⁹ Borcun konkordatoya tabi olup olmadığının tespitinde kanun lafzında geçen “konkordato talebinden” ifadesinden mühlet kararının verildiği tarihin anlaşılmasının gerekip gerekmediği ile ilgili tartışmalar için bkz. Tunç Yücel (n 43) 60-61.

⁵⁰ Zeynel Abidin Bükem, *Tatbikatta Konkordato* (1. Baskı, Kocamanoğlu Yayınevi 1963) 19; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 177-178; Tunç

konkordatonun başarıya ulaşma şansını artıracığı, borçlunun faaliyetlerine devam edebilmesinin gerekli olduğu, bu tür ödemelerin konkordatonun amaç ve ruhuna uygun olacağı gerekçeleriyle ödeme yapılabileceği yönündedir⁵¹. Yargıtay da eski tarihli bir kararında kanunda yasaklama olmadığı gerekçesiyle mühletten önce tahakkuk etmiş borçların ödenebileceğini belirtmiştir⁵². Uygulama ise çoğunluk görüşü çerçevesinde şekillenmiştir ve konkordatoya tabi borçlara rehinli statüde olup olmadığına bakılmaksızın- konumuz özelinde banka kredilerine- mühlet içerisinde ödeme yapılmamaktadır. Rehlinli alacaklıların tabi olduğu farklı rejim dikkate alındığında, ileride değineceğimiz üzere kanaatimizce mühlet içerisinde rehinli alacaklılara ödeme yapılabilmelidir.

Mühletle beraber banka kredilerine ödeme yapıl(a)madığı için geciken gün sayısı artmaya başlamakta, canlı alacak olarak izlenen krediler geciken gün sayısı 90 günü aşınca donuk alacak olarak sınıflandırılmakta ve “sorunlu kredi” haline gelmektedir. Dolayısıyla konkordato mühletinin bankacılık işlemlerindeki en temel ve etkisi en geniş sonucu, borçlunun kredilerinin bankalar nezdinde sorunlu hale gelmesidir. Diğer tüm sonuçlar bu ana sonucun artçıları niteliğindedir.

C. Konkordato Özelinde Kredilerin Sorunlu Hale Gelmesinin Sonuçları

Yukarıda kredilerin sorunlu hale gelmesiyle banka-müşteri ilişkisinin borçlu-alacaklı ilişkisine evrildiğini ve bu durumun müşterinin krediye ulaşma imkân ve kabiliyetini telafisi güç şekilde azalttığını belirtmiştik. Bu olumsuz sonucun ortaya çıkmasında kredilerin hangi gerekçeyle ödenmediği ve sorunlu hale geldiğinin bankacılık uygulamasında bir önemi bulunmamaktadır. Bu anlamda, konkordato talep eden borçlunun projesi tasdik edilse, borçlu tasdik edilen proje kapsamında bankalar dahil tüm ödemelerini yapsa, başka bir ifadeyle iyileşme ve/veya iflastan kurtulma anlamında konkordatodan beklenen amaç hasıl olsa bile

Yücel (n 43) 9-11; Abdülkadir Haşhaş, ‘Zaruret Doktrini Çerçevesinde Konkordato Projesine Tâbi Bir Borcun Tasdik Kararından Önce Ödenmesi’, (2024) 26(1) DEÜHFD 557, 576.

⁵¹ Atalay (n 3) 127; Sarısözen (n 8) 488-489; Serdar Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi*, 374-375; Köksoy (n 48) 598.

⁵² Yargıtay 12 HD, 10613/921, 10.02.1983 (Köksoy (n 48) 594).

kredilerin geçmişte konkordato sebebiyle de olsa donuk alacak olarak sınıflandırılması, şirketin ilerleyen dönemde yapılacak kredi değerliliğinin tespitinde belirli bir süre daha olumsuz moralite bilgisi olarak kalmaya devam eder⁵³. Başka bir ifadeyle, İcra ve İflas Kanunu'nun kendisine tanıdığı borçlarını ödeme ve/veya iyileşme imkanını kullanan işletmenin, ticari hayatının devam için ihtiyacı olan krediye ulaşması konkordato geçmiş i sebebiyle zorlaşmaktadır.

Çalışmanın konusu bakımından “Hakkında konkordato mühlet kararı bulunan borçlu, bankadan kredi kullanabilir mi?” sorusuna cevap aramak gerekmektedir. Kanun koyucu, İİK’da dört ayrı maddede bu soruya cevap ararken başvurabilecek düzenlemeler getirmiştir:

Birincisi, konkordato talebine eklenmesi gereken belgelerden olan konkordato ön projesinin içeriğini düzenleyen 286/1/a hükmüdür. Söz konusu hükme göre konkordato ön projesi “*Borçlunun borçlarını hangi oranda veya vadede ödeyeceğini, bu kapsamda alacaklıların alacaklarından hangi oranda vazgeçmiş olacaklarını, ödemelerin yapılması için borçlunun mevcut mallarını satıp satmayacağını, borçlunun faaliyetine devam edebilmesi ve alacaklılara ödemelerini yapabilmesi için gerekli malî kaynağın sermaye artırımı veya kredi temini yoluyla yahut başka bir yöntem kullanılarak sağlanacağını*” göstermelidir. Madde metninden anlaşılabacağı üzere kredi temini, konkordato ön projesinde borç ödemede kullanılacak mali kaynaklar arasında yer alabilecektir.

İkincisi, konkordato tasdik edilse bile geçici mühlet kararından sonra borçlunun kullandığı krediler dahil komiserin izniyle doğan borçların konkordato şartlarına tabi olmadığını düzenleyen 308c/4 hükmüdür. Söz konusu hükme göre “*Kredi kurumları tarafından verilen krediler de dâhil olmak üzere geçici mühlet kararından sonra komiserin izniyle akdedilmiş borçlar, adi konkordatoda konkordato şartlarına tabi değildir, temerrüt*

⁵³ Bu durum kredileri canlı olarak izlenmekte iken konkordato başvurusu yapan ve konkordato sebebiyle kredileri sorunlu hale gelen borçlular içindir. Krediler zaten sorunlu iken konkordatoya başvuran borçlu için kredibilite, konkordaton bağımsız olarak halihazırda tükenmiş olmaktadır. Belirtmek gerçektir ki konkordatoya, kredilerin henüz canlı alacak olarak izlendiği, sorunların henüz çıkmaya başladığı erken dönemlerde başvurulması kanaatimizce kurumun amacına ve ruhuna daha uygundur.

hâlinde mühlet sırasında dahi icra takibine konu edilebilir ve 206'ncı madde kapsamında rehinli alacaklardan hemen sonra, diğer bütün alacaklardan önce ödenir; malvarlığının terki suretiyle konkordatoda yahut sonraki bir iflasta 248'inci madde kapsamında masa borcu sayılır.” Kanun koyucu, bu maddeyle finansal olarak zor durumda bulunan borçluya kredi kullandıran, mal veya hizmet satan kişileri koruyucu bir düzenleme getirmiştir. Gerekeçteki ifadesiyle “Bu alacaklılar, kendileri için ticari risk alarak borçlunun zor zamanında projeye, daha tasdik öncesinde maddi ve mali destek vermiş kimseler olduğundan adeta ödüllendirilmeleri” uygun bulunmuştur⁵⁴.

Üçüncüsü, mühlet içerisinde komiserin izniyle doğan borçların teminata bağlanmasını tasdik şartı olarak belirleyen 305/1/d hükmüdür. Söz konusu hükme göre konkordatonun tasdik edilebilmesi için diğer şartlarla birlikte “*Mühlet içinde komiserin izniyle akdedilmiş borçların ifasının, alacaklı bundan açıkça vazgeçmedikçe yeterli teminata bağlanmış olması*” da gerekir. Madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere mühlet içerisinde komiserin de izniyle borçluya kredi kullandıran bankaların, bu kredileri teminat karşılığı kullandırmaları öngörülmüştür. Aksi durum konkordatonun reddi sonucunu doğuracaktır. Elbette tesis edilecek teminatın⁵⁵ tür ve miktarını banka belirleyecektir. Ancak alınan

⁵⁴ TBMM, 7101 Sayılı Kanun Gerekeçesi, <<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D26/Y3/T1/WebOnergeMetni/53103120-ce15-4661-be0d-8867fac94308.pdf>> 11 Ağustos 2025.

⁵⁵ Kredilere karşılık alınabilecek teminatlar Karşılıklar Yönetmeliği m.13'te dört grup halinde sayılmış olup, uygulamada en sık karşılaşılan teminat türleri kefalet, gayrimenkul ipoteği, gerçek ticari işlemlerden doğmuş müşteri çeki, taşınır rehni ve alacak temlikidir. Burada çeklerle ilgili ilave açıklama yapmakta fayda görülmektedir. Bilindiği üzere çek bir ödeme aracıdır. Ancak bankacılık uygulamasında bankanın kredili müşterisinin alacaklı sıfatıyla ticari faaliyetleri kapsamında temin ettiği ileri tarihli keşide edilen çekler, tahsil olduklarında bedeli kredi borcundan mahsup edilmek üzere bankalarca temlik cirousuyla alınmaktadır. Bu konu Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda, teminat amacıyla inanca temlik ve gizli rehin cirousu kavramları çerçevesinde kapsamlı şekilde tartışılmış, özetle şu şekilde hüküm kurulmuştur:

“...kambyo senedinin, kambyo hukuku kapsamında rehnedilmesi yerine inanca temlik yapılarak teminat tesisi amacıyla devri de mümkündür. Hem rehin cirousu hem de teminat amacıyla inanca temlik cirousu, teminat amacı taşıması ve görünüşte temlik cirousu şeklinde bir işlem ile gerçekleştirilmesi bakımından benzer iseler de hüküm ve sonuçları bakımından birbirinden farklıdır. ... Diğer kambyo senetlerinde olduğu gibi çekte de teminat amacıyla inanca temlik cirousu yapılabilir. Hemen belirtilmelidir ki tereddüt bulunması hâlinde her ikisi de teminat vermek amacıyla yapılan ve birbiriyle karıştırılma ihtimali yüksek olan bu iki tür ciroyu birbirinden ayırmak için tarafların iradesine bakılmalıdır. Çek üzerine yapılan görünüşte temlik cirousunun gizli (örtülü) rehin cirousu mu yoksa teminat amacıyla inanca temlik cirousu mu olduğu hususunun tam olarak belirlenememesi hâlinde, uygulamada (özellikle bankacılık uygulamasında)

teminatın türü ve miktarının yeterli olup olmadığını başka bir ifadeyle bu tasdik şartının yerine gelip gelmediğini takdir yetkisi ise mahkemededir⁵⁶.

Dördüncüsü ise tasdik edilen konkordato projesi kapsamında “*borçluya kullandırılacak kredilerin, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonundan istisna edilmesini*” düzenleyen 308g/1/c hükmüdür. Bu hükümle de borçlunun mühlet içerisinde kullanacağı krediler sebebiyle katlanacağı maliyetler azaltılmak istenmiştir.

Söz konusu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, kanun koyucunun iyileştirme hukukunun genel prensiplerine uygun olarak konkordato başvurusunda bulunan borçlunun mühlet içerisinde kredi kullanabilmesini arzu ettiği hatta bazı destekleyici düzenlemelerle borçlunun kredi kullanabilmesini kolaylaştırmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Ancak Türk bankacılık uygulaması kanun koyucunun bu amacına hizmet etmekten ziyadesiyle uzaktır. Vurgulamak gerekir ki Bankacılık Kanunu ve BDDK mevzuatında, hakkında konkordato mühlet kararı bulunan ve/veya kredileri sorunlu hale gelen kişilere kredi verilmesini açıkça engelleyen bir hüküm yoktur. Hakkında konkordato mühlet kararı bulunan veya kredileri sorunlu hale gelmiş kişilere istisnalar⁵⁷ dışında ilave kredi kullandırılmaması bankacılık teamülüdür⁵⁸. Bu teamül gereği bankaların kendi iç mevzuatında genellikle yasal veya idari takibe konu edilmiş sorunlu kredi geçmişi bulunan ve konkordato ilan eden müşterilere kredi kullandırılmasını sınırlandırılan, zorlaştıran ya da yasaklayan hükümler bulunur.

Tüm bu açıklamalardan sonra konkordatonun amacının ödeme güçlüğü içerisinde bulunan işletmelerin ticari faaliyetlerine devam ederek borçlarının ödenmesini sağlamak

hangi işlemin tercih edilmekte olduğuna ağırlık verilerek karara varmak gerekir. Bankalar tarafından kredi işlemlerinde, teminat amacıyla inançlı temlik cirosu tercih edilmektedir. Dolayısıyla bankacılık uygulaması kapsamında taraflar arasında yapılan teminat işleminin rehin mi yoksa inançlı temlik mi olduğu hususunda ihtilaf çıkması hâlinde, inançlı temlik lehine fiili bir karine bulunmaktadır.” Yargıtay HGK, 589//212, 24.4.2024. <www.lexpera.com.tr> 7 Eylül 2025.

⁵⁶ Ali Cem Budak ve Serdar Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi*, 608-609.

⁵⁷ Sorunlu kredi çözümleme yöntemi olarak “Yeniden Finansman” hakkında detaylı bilgi için bkz. Topçu (n 5) 202.

⁵⁸ Takan (n 25) 257.

olduğu, ödeme güclüğü içerisindeyken faaliyetlerine devam etmeye çalışan işletmenin de finansmana ihtiyaç duyacağı dikkate alındığında şu tespitin yapılması mümkündür: Finansmana erişim konusunda bankacılık hukukunun esaslarıyla, iyileştirme hukukunun esasları arasında açık bir uyumsuzluk vardır.

D. Konkordatonun Borçlunun Kredibilitesine Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Öneriler

1. Rehinli Alacaklılara Mühlet İçerisinde Ödeme Yapılabilmelidir

Uygulamada konkordato alacaklıları arasında en büyük paya sahip olan bankaların alacağını kısmen veya tamamen rehinle⁵⁹ teminat altına almış oldukları tecrübe edilmektedir. İİK’da mühlet içerisinde rehinli alacaklara faiz işlemeye devam etmesi (İİK m.294/3), rehinli alacaklar için icra takibinin satış aşamasına kadar getirilebilmesi (İİK m.295/1), borçlunun rehinli alacaklılarla ayrı ayrı müzakere yürütmesi ve rehinli alacaklılarla farklı şartlarda anlaşmalar yapabilmesi (İİK m.308/h) hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla rehinli alacaklılar konkordato da ayrı bir rejime tabi tutulmuştur ve kural olarak mühletin sınırlandırıcı etkilerinden muaftır. Rehinli alacaklıların tabi olduğu bu farklı rejim dikkate alındığında

⁵⁹ Rehin konusu malın konkordato borçlusu dışındaki üçüncü kişiye ait olması halinde, söz konusu alacağın konkordato nisabında dikkate alınıp alınmayacağı, başka bir ifadeyle rehinli alacak sayılıp sayılmayacağı doktrinde tartışmalıdır:

Bir görüşe göre, üçüncü kişi rehniyle teminat altına alınan alacaklar adi alacak sayılarak nisaba dahil edilmelidir. Müjgan Tunç Yücel, ‘Üçüncü Kişinin Malı Üzerindeki Rehinle Temin Edilen Alacağın Konkordato’daki Durumu’ (Lexpera, 30.03.2021) <<https://blog.lexpera.com.tr/ucuncu-kisinin-mali-uzerindeki-rehinle-temin-edilen-alacagin-konkordatodaki-durumu/>> 10 Ağustos 2025; Hakan Pekcanitez ve Güray Erdönmez, ‘Üçüncü Kişinin Verdiği Rehinle Teminat Altına Alınan Alacak Konkordato Nisabının Hesabına Dahil Edilmeli Midir?’ (Lexpera, 03.04.2021) <<https://blog.lexpera.com.tr/ucuncu-kisinin-verdigi-rehinle-teminat-altina-alinan-alacak-konkordato-nisabinin-hesabina-dahil-edilmeli-midir/>> 10 Ağustos 2025.

Diğer görüşe göre ise bu alacaklar rehinli alacak sayılmalıdır. Oğuz Atalay, Murat Atalı, Ersin Erdoğan, ‘Üçüncü Kişi Rehniyle Güvence Altına Alınmış Olan Alacakların Borçlunun Konkordato Nisabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Meselesi’ (Lexpera, 16.10.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/ucuncu-kisi-rehniyle-guvence-altina-alinmis-olan-alacaklarin-borclunun-konkordato-nisabinda-dikkate-alinip-alinamayacagi-meselesi/>> 10 Ağustos 2025.

Yargıtay ise 7101 sayılı Kanun’dan önceki dönemde olduğu gibi üçüncü kişi rehniyle teminat altına alınan alacakların adi alacak olduğu görüşündedir. Yargıtay 15 HD,1389/275, 16.2.2021; Yargıtay 6 HD, 1792/100, 15.09.2021 <www.kazanci.com.tr> 10 Ağustos 2025.

kanaatimizce mühlet içerisinde rehinli alacaklılara ödeme de yapılabilmelidir. Bu durumun alacaklılar arasındaki eşitliği de ihlal etmeyeceği kanaatindeyiz. Çünkü, konkordatoda alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesi, mutlak eşitlik değil doktrinde ifade edildiği gibi zamansal ve statüsel bir eşitliktir⁶⁰. Rehlinli alacaklıların tümüne ödeme yapıldığı müddetçe statüsel eşitlik korunmuş olacaktır. Mühlet içerisinde bankalara rehinli oldukları alacaklar için ödeme yapılabilmesi halinde kredilerin ödenmeme sebebiyle sorunlu hale gelmesi ve bu durumun yarattığı olumsuz sonuçlar azalabilecektir.

2. Kredi Sözleşmeleri İİK m.296/1 Kapsamında Değerlendirilebilmelidir

Konkordatoda borçlunun ticari faaliyetlerine devam etmesi esastır. Bu devamlılığın sağlanabilmesi, şirketin faaliyetlerini sürdürebilmesi bakımından önem arz eden sözleşmelerin yürürlükte kalmasını gerektirir. Bu husus İİK m.296/1’de aşağıdaki şekilde hüküm altına alınmıştır:

“Sözleşmenin karşı tarafının konkordato projesinden etkilenip etkilenmediğine bakılmaksızın, borçlunun taraf olduğu ve işletmesinin faaliyetinin devamı için önem arz eden sözleşmelerin devamı esastır. Bu sözleşmelerde yer alıp da borçlunun konkordato talebinde bulunmasının sözleşmeye aykırılık teşkil edeceğine, haklı fesih sebebi sayılacağına yahut borcu muaccel hâle getireceğine ilişkin hükümler, borçlunun konkordato yoluna başvurusu durumunda uygulanmaz. Sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmasa dahi sözleşme, borçlunun konkordatoya başvurduğu gerekçesiyle sona erdirilemez. Bu fıkra kapsamında geçici ve kesin mühlet süresince devam eden sözleşmeler nedeniyle borçlanılan edimler karşılıklı olarak ifa edilir.”

Uygulamadaki tereddütleri gidermek için 7327 sayılı Kanunla⁶¹ yapılan değişikliklerle madde kapsamına giren sözleşmelerin devam etmesinin esas olduğu vurgulanmış, fıkraya eklenen son cümleyle de bu sözleşmelerden kaynaklı borçlanılan

⁶⁰ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 6) 652.

⁶¹ İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası: 7327, Kabul Tarihi: 09.06.2021, RG 19.06.2021/31516.

edimlerin karşılıklı ifa edileceği açıkça hüküm altına alınmıştır. Hükümün uygulama alanı bulabilmesi için sözleşmenin işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden bir sözleşme olması gerekir. Kanaatimizce bu nitelikte bir sözleşmenin varlığı halinde borç mühletten önce doğmuş bile olsa mühlet içerisinde ödenebilmelidir. Burada hangi sözleşmelerin işletmelerin faaliyetinin devamı için önem arz ettiğinin tespiti önemlidir. Gerekçede “*borçluya temel mal veya hizmet sağlayan sözleşmelerin*” devam etmesine imkân sağlandığı belirtilmektedir⁶². Bu anlamda kredi sözleşmelerinin, borçlunun ticari faaliyetlerinin devamı için önem arz eden sözleşme olup olmadığı hususu tartışmaya değerdir. Doktrinde bu hükümün sözleşme çeşitliliği bakımından geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmekte, kredi sözleşmelerinin de öncelikli olarak hükümün kapsamına gireceği vurgulanmaktadır⁶³. Reel sektörün mali borç-ticari borç dağılımının işaret ettiği üzere⁶⁴ Türkiye’deki işletmelerin faaliyetlerini büyük oranda krediyle sürdürdükleri dikkate alındığında biz de bu görüşe katılmaktayız. Bu anlamda kredi sözleşmelerinin borçlunun ticari faaliyetlerinin devamı için önem arz eden sözleşme olarak nitelendirilmesinde ve mühlet içerisinde borçlunun kredi borçlarını ödeyebilmesinde tüm tarafların menfaati vardır.

Burada yukarıda irdelenen, hakkında mühlet kararı bulunan borçlunun bankadan kredi kullanıp kullanamayacağı tartışmasıyla da ilgili olarak şu soru akla gelebilir: İİK m.296/1 kapsamında giren sözleşmelerde edimler karşılıklı olarak ifa edilecekse, mühlet içerisinde banka da kredi vermeye devam mı edecektir? Bu soruya olumlu cevap vermek mümkün görünmemektedir. Zira kredi sözleşmesinde bankanın kredi kullandırmak şeklindeki edimi ani iken, kredi alanının krediyi ödemek şeklindeki edimi çoğunlukla dönemselidir. Banka, kredi kullandırmak suretiyle edimini mühletten önce yerine getirdiği için mühlet tarihi itibarıyla alacaklı sıfatını haizdir. Mühlet sebebiyle borçlunun kredi borcunu ödemek şeklindeki dönemsel edimleri yerine getirilememektedir.

⁶² bkz. dipnot 54.

⁶³ Sarısözen (n 8) 451; Serdar Kale, *Öztek-Konkordato Şerhi*, 445.

⁶⁴ bkz. Tablo-2

3. Finansal Yeniden Yapılandırma Uygulamasının Bilinirliği ve Etkinliği Artırılmalıdır

“Finansal yeniden yapılandırma” katma değer ve istihdam yaratma kabiliyetini tümüyle kaybetmemiş ancak geçici finansal sıkıntılar sebebiyle başta bankalar olmak üzere finansal sektöre olan borçlarını ödemekte zorlanan işletmelerin kredi borçlarının alacaklı kuruluşlarca yürütülen müzakereler sonrasında ortak bir kararla yapılandırılmasını sağlayan, böylece işletmeye iflas etmektense ticari faaliyetine devam etme, alacaklı finans kuruluşlarını da alacaklarını daha kısa süre ve daha az masrafla tahsil imkânı veren mahkeme dışı toplu yeniden yapılandırma kurumudur⁶⁵.

Türkiye’de özellikle ekonomik problemlerin arttığı dönemlerde, artan sorunlu kredilerin tasfiyesinde alternatif çözüm olması amacıyla FYY programları devreye sokulmuştur⁶⁶. Finansal yeniden yapılandırmalar alacaklı finans kuruluşlarının liderliğinde yürütülen ve gönüllülük esasına dayanan bir kurum olması sebebiyle karar alma süreçleri daha esnektir. Bu anlamda borçlunun ihtiyaçlarına özgü yeniden yapılandırma uygulamaları geliştirilmesi mümkün olduğundan başarıya ulaşma ihtimali daha yüksektir. İyi planlanmış bir finansal yeniden yapılandırma sürecinin kredi borçlusunun kredibilitesi yönünden yarattığı olumsuz sonuçlar konkordatoya kıyasla çok daha azdır. Bu anlamda finansal yeniden yapılandırmanın bilinirliğinin ve etkinliğinin artırılmasıyla ödeme güçlüğü içinde olan ticari işletmelerin konkordato yerine finansal yeniden yapılandırmayı tercih etmelerinin tarafların lehine olacağı kanaatindeyiz.

4. Mühlet Süresince Kredilerin Donuk Alacak Olarak Sınıflandırılması Engellenebilmelidir

Son önerimiz Karşılıklar Yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına yöneliktir. Yönetmelikle yapılacak değişiklikle konkordato mühleti devam ettiği sürece kredilerin donuk alacak olarak sınıflandırılmayacağı hüküm altına alınabilir. Böyle bir değişikliğin

⁶⁵ Ersin Erdoğan ve Selin Yeşildal, ‘Finansal Yeniden Yapılandırma ve Konkordato Sürecinde Uygulanabilirliği’, (2021) 7(2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 293, 295; Topçu (n 5) 138.

⁶⁶ Türkiye’de bugüne kadar devreye alınan FYY programları ve istatistiki bilgiler için bkz. Topçu (n 5) 141 vd.

bankalar açısından operasyonel işlemler anlamında arka planda başka sorunları beraberinde getirebileceği ancak asıl sorun olan kredilerin konkordato sebebiyle donuk alacak olarak sınıflandırılmasının olumsuz sonuçlarını büyük ölçüde engelleyeceği kanaatindeyiz.

SONUÇ

Türk hukukunda uzun yıllardır var olan konkordato, genel ekonomik konjonktür ve kanun değişikliklerinin etkisiyle bazı dönemlerde geri planda kalmışken bazı dönemlerde sık müracaat edilen bir kurum olmuştur. 7101 sayılı Kanun sonrası dönemde de konkordato yoğun rağbet görmektedir. Konkordato talebi üzerine mahkemece şartları varsa önce geçici sonra kesin mühlet kararı verilir. Geçici mühlet, kesin mühletin sonuçlarını doğurmaktadır. Uzatma süreleriyle birlikte toplamda yirmi dokuz aylık bir dönemi kapsayabilen konkordato mühletinin; borçlu, alacaklılar ve sözleşmeler bakımından önemli hukuki ve finansal sonuçları vardır.

Türkiye’de reel sektörün ticari faaliyetlerini büyük ölçüde krediyle sürdürmesi sebebiyle konkordato talep eden borçluların en büyük alacaklı grubunu genellikle bankalar oluşturmaktadır. Bu anlamda bankalar konkordato mühletinden en çok etkilenen alacaklı grubunun başındadır. Bankalar konkordato mühletinden; kredi işlemlerinde “alacaklı” sıfatıyla, mevduat işlemlerinde “borçlu” sıfatıyla, diğer bankacılık iş ve hizmetlerinde ise “sözleşmenin tarafı” sıfatıyla çok yönlü olarak etkilenir.

Bu çalışmada konkordato mühletinin banka-müşteri ilişkilerine etkisi, bankanın alacaklı sıfatına haiz olduğu kredi işlemleri temel alınarak incelenmiştir. Bankalar, kredili müşterisinin konkordato talebinde bulunmasını “risk” olarak değerlendirir. Bu değerlendirme bankacılık hukukuna uygun, gerçekçi ve doğru bir yaklaşımdır.

Konkordato mühleti, krediler özelinde banka-müşteri ilişkisine etkisini mühlet sebebiyle kredilere ödeme yapılamamasıyla gösterir. Doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, uygulamada rehinli statüde olup olmadığına bakılmaksızın banka kredileri dahil konkordatoya tabi borçlara mühlet içerisinde ödeme yapılmamaktadır. Mühlet içerisinde kredilere ödeme yapıl(a)madığı için konkordato mühletinin bankacılık işlemlerindeki en

temel ve etkisi en geniş sonucu, borçlunun kredilerinin banka nezdinde sorunlu hale gelmesidir. Kredilerin sorunlu hale gelmesiyle banka-müşteri ilişkisi, borçlu-alacaklı ilişkisine dönüşür ve diğer tüm sonuçlar bu ana sonucun devamı niteliğindedir.

Borçlu tasdik edilen proje kapsamında banka kredileri dahil tüm borçlarını ödese ve konkordatodan beklenen amaç hasıl olsa bile kredilerin geçmişte konkordato sebebiyle de olsa donuk alacak olarak sınıflandırılması, borçlunun ilerleyen dönemde yapılacak kredi değerliliğinin tespitinde bir süre daha olumsuz işaret olarak kalmaya devam eder. Başka bir ifadeyle, İcra ve İflas Kanunu'nun kendisine tanıdığı borçlarını ödeme ve/veya iyileşme imkanını kullanan işletmenin, ticari hayatının devam için ihtiyacı olan krediye ulaşması konkordato geçmişi sebebiyle zorlaşır.

Kanun koyucu 7101 sayılı Kanunla, iyileştirme hukukunun felsefesine uygun olarak borçlunun mühlet içerisinde kredi kullanabilmesini arzu etmiş, hatta muhtelif hükümlerle borçlunun kredi kullanabilmesini kolaylaştırmaya çalışmıştır. Ancak Türk bankacılık uygulaması, kanun koyucunun amacı ile örtüşmemektedir. Belirtmek gerekir ki Bankacılık Kanunu ve BDDK tarafından yürürlüğe konulan yönetmeliklerde, hakkında mühlet kararı bulunan ve/veya kredileri sorunlu hale gelen kişilere kredi verilmesini açıkça engelleyen bir hüküm yoktur. Hakkında konkordato mühlet kararı bulunan veya kredileri sorunlu hale gelmiş kişilere istisnalar dışında ilave kredi kullandırılmaması bankacılık teamülü gereğidir. Bu teamül gereği bankaların kendi iç mevzuatında genellikle sorunlu kredi geçmişi bulunan ve konkordato ilan eden müşterilere kredi kullandırılmasını sınırlandırılan ya da yasaklayan hükümler bulunmaktadır.

Konkordatonun amacı, ödeme güçlüğü içerisinde bulunan işletmelerin ticari faaliyetlerine devam etmesi ve böylelikle borçların ödenmesini sağlamaktır. Ticari faaliyetleri devam eden ve bir yandan ödeme güçlüğü içerisinde bulunan işletmenin finansmana ihtiyaç duyması kaçınılmazdır. Bu anlamda, finansmana erişim konusunda Türk bankacılık hukukunun esaslarıyla, iyileştirme hukukun esasları arasında açık bir uyumsuzluk vardır. Bu uyumsuzluğun giderilmesi ve konkordato mühletinin banka-müşteri ilişkilerine olumsuz etkilerinin azaltılması için; rehinli alacaklılara mühlet içerisinde ödeme

yapılabileceği, kredi sözleşmelerinin İİK m.296/1 kapsamında değerlendirilebileceği, FYY uygulamalarının etkinliğinin artırılabilirliği ve mühlet süresince kredilerin donuk alacak olarak sınıflandırılmasını engelleyecek mevzuat değişikliği yapılabileceği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Akil C, *Sorularla Adi Konkordato* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2019).

Akyürek A ve Akyürek R, *Konkordato Hukuku* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2019).

Alıcı Y, *Bankacılık Kanunu Şerhi* (1. Baskı, Beta Yayıncılık 2007)

Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *İcra ve İflas Hukuku* (11. Baskı, Yetkin Yayınları 2025).

Atalay O, ‘Konkordato Reformu Hakkında Değerlendirmeler’ içinde Muhammet Özkes (edt), *7101 Sayılı Kanun’la Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2018).

Atalay O, Murat Atalı M ve Erdoğan E, ‘Üçüncü Kişi Rehniyle Güvence Altına Alınmış Olan Alacakların Borçlunun Konkordato Nisabında Dikkate Alınıp Alınamayacağı Meselesi’ (Lexpera, 16.10.2020). <<https://blog.lexpera.com.tr/ucuncu-kisi-rehniyle-guvence-altina-alinmis-olan-alacaklarin-borclunun-konkordato-nisabinda-dikkate-alinip-alinamayacagi-meselesi/>>

Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflas Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).

Bükem Z. A, *Tatbikatta Konkordato* (1. Baskı, Kocamanoğlu Yayınevi 1963).

Çeker M, *Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı* (1. Baskı, Karahan Kitapevi 2004)

Çevik K, *Ekonomi Hukuku Yaklaşımı İle Banka Hukuku* (4. Baskı, Turhan Kitapevi 2025).

- Çınar A. E, '19. Yüzyıl Osmanlı Hukukunda Modernleşme, İktibas ve Dönüşüm: Konkordatonun Türk Hukukuna Girişi' (2024) 1 İstanbul Hukuk Mecmuası 1-46.
- Erdoğan E ve Yeşildal S, 'Finansal Yeniden Yapılandırma ve Konkordato Sürecinde Uygulanabilirliği' (2021) 7(2) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 293-322.
- Eroğlu O, *Uygulamada Konkordato* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025).
- Gürses D, *Banka Genel Kredi Sözleşmesi* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2016).
- Kodakoğlu M, 'Konkordatonun Kamu İhalelerine Etkisi' (2022) 30(4) SÜHFD 2201-2248.
- Köksoy M, 'Geçici Mühlete Karar Verilmeden Önce Doğan Borcun Borçlu Tarafından Mühlet Esnasında Ödenmesi' (2022) 5(2) NEÜHFD 585-602.
- Mahmutoğlu F.S, *Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Cezalar* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2003).
- Özekes M, 'Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı', içinde Muhammet Özekes (edt), *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).
- Özen B, *Kredi Açma Sözleşmeleri* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2017)
- Öztek S, 'İflasın Ertelenmesi' (2006) (59) Bankacılar Dergisi 39-83.
- Öztek S, Budak A. C, Tunç Yücel M, Yeşilova B ve Kale S, *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Bası, Yetkin Yayınları 2023) (*Öztek-Konkordato Şerhi*).
- Pekcanıtez H ve Erdönmez G, 'Üçüncü Kişinin Verdiği Rehinle Teminat Altına Alınan Alacak Konkordato Nisabının Hesabına Dahil Edilmeli Midir?' (Lexpera, 03.04.2021).
<<https://blog.lexpera.com.tr/ucuncu-kisinin-verdigi-rehinle-teminat-altina-alinan-alacak-konkordato-nisabinin-hesabina-dahil-edilmeli-midir/>>
- Reisoğlu S, *Bankacılık Kanunu Şerhi* (2. Baskı, Yaklaşım Yayınları 2015).

- Reisoğlu S, *Bankacılık Kanunu Şerhi* (2. Baskı, Yaklaşım Yayınları 2015)
- Sarısözen M. S, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Seval B, *Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi* (1. Baskı, İ.Ü. Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayın No:11 1990).
- Şahin Ç. S, *Amerikan Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1.Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Şakar B, *Banka Kredileri ve Yönetimi* (7. Baskı, Beta 2017).
- Şit B, *Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlanan Sonuçlar* (1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 2011).
- Takan M, *Bankacılık – Teori Uygulama ve Yönetim* (1.Baskı, Nobel Yayınları 2001).
- Tekinalp Ü, *Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları* (2. Baskı, Vedat Kitapçılık 2009).
- Topçu Y, *Kredi Alacaklarının Tahsil ve Tasfiye Yöntemleri - Sorunlu Kredilerin Çözümlemesi* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).
- Tunç Yücel M, 'Üçüncü Kişinin Mali Üzerindeki Rehinle Temin Edilen Alacığın Konkordatodaki Durumu' (Lexpera, 30.03.2021). <<https://blog.lexpera.com.tr/ucuncu-kisinin-mali-uzerindeki-rehinle-temin-edilen-alacagin-konkordatodaki-durumu/>>
- Tunç Yücel M, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2020).
- Uyar T, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (2. Baskı, Bilge Yayınevi 2019).
- Vurucu M ve Arı M. U, *Güncel Gelişmeler Işığında Bankacılıkta Kredi Bilgisi* (1. Baskı, Seçkin Yayınları 2017)
- Yüksel A. S, Yüksel A ve Yüksel Ü, *Bankacılık Hukuku ve İşletmesi* (10. Baskı, Beta Yayıncılık 2004).

KONKORDATONUN TASDİKİ KARARINDA BOZMA SEBEPLERİ

REASONS FOR REVERSAL OF THE DECISION TO CONFIRM THE CONCORDATION

Hakemsiz Makale
Mehmet ÖZDEMİR*

ÖZ

İflas erteleme kurumunun kaldırılmasından sonra mali yapısı bozulan gerçek ve tüzel kişiler yönünden tek hukukî çare olarak konkordato kurumu bulunmaktadır. Yargıtay'ın konkordato kaynaklı talepleri incelemekle iş bölümü itibarıyla yetkili kılınan Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, konkordatonun başarılı olması, ülke ekonomisinin üretim ve istihdamına katkı sağlanması bakımından olabildiğince iflasa nazaran kişi ve şirketlerin konkordato hükümlerinden yararlanarak hem kendilerinin hem de ekonomik ilişkilerde bulundukları alacaklılarının zarar görmemesi bakımından, konkordato sürecinin başarıya ulaşmasına verdiği kararlarla olumlu katkı sağlama amacını taşımakta, farklı uygulamalarla kişi ve kurumların zarar görmemesi için olumlu anlamda yol gösterici bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmada konkordatonun tasdiki kararında bozma sebebi yapılan hususlar ve konkordatonun reddi durumunda iflâs kararına ilişkin bazı değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İflâs, Konkordato, Borçlu, Temyiz İncelemesi, Bozma Nedenleri

ABSTRACT

Following the abolition of the institution of bankruptcy postponement, the only legal remedy for individuals and legal entities whose financial structures have been disrupted is the institution of composition. The 6th Civil Chamber of the Court of Cassation, authorized by the Court of Cassation's division of labor to review claims arising from composition, aims to contribute positively to the success of the composition process through its decisions. It aims to ensure that individuals and companies benefit from composition provisions, rather than bankruptcy, to avoid harm to themselves or their creditors with whom they have economic

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1795549

Makalenin Geliş Tarihi: 02.10.2025 **Makalenin Kabul Tarihi:** 19.11.2025

* Yargıtay 6. Hukuk Dairesi Üyesi

E-posta: mehmetozdemir68@yahoo.com

ORCID: 0009-0000-8631-6396

Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

relations. It also plays a positive role in guiding individuals and institutions through various practices to prevent harm. This study provides some assessments regarding the issues cited as grounds for reversal in the decision to confirm composition and the bankruptcy decision in the event of a rejection of the confirmation decision.

Keywords: Bankruptcy, Concordat, Debtor, Appellate Review, Reasons for Disruption

GİRİŞ

Yaşayan tüm canlıların çeşitli nedenlerle hastalanması gibi kişilerin ve onların oluşturduğu şahıs ve malvarlığı toplulukları olan şirketlerin de mali bünyesi çeşitli nedenlerle bozulabilir. Nasıl ki, hastalığa maruz kalan canlıların doğru bir teşhis ve tedavisi düşünülüyorsa, kişilerin ve şirketlerin de mali bünyelerinin bozulması halinde düzelmesi için çareler düşünülmelidir. Bu sadece kendileri için değil hukuki ilişki içerisinde bulundukları tüm kişiler açısından yararlı olacak bir çözümdür. Bu bağlamda, iflasın ertelenmesi kurumunun kaldırılmasından sonra mali yapısı bozulan gerçek ve tüzel kişiler yönünden tek hukukî çare olarak konkordato kurumu bulunmaktadır¹.

Yargıtay'ın konkordatodan kaynaklı talepleri incelemekle iş bölümü itibarıyla yetkili kılınan Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, konkordatonun başarılı olması, ülke ekonomisinin üretim ve istihdamına katkı sağlanması bakımından olabildiğince iflasa nazaran kişi ve şirketlerin konkordato hükümlerinden yararlanarak hem kendilerinin hem de ekonomik ilişkilerde bulundukları alacaklılarının zarar görmemesi için konkordato sürecinin başarıya ulaşmasına verdiği kararlarla olumlu katkı sağlama amacını taşımakta, farklı uygulamalarla kişi ve kurumların zarar görmemesi için olumlu anlamda yol gösterici bir rol üstlenmektedir.

Kuşkusuz bu çalışmada konkordato uygulamasına dair tüm konu başlıklarının değerlendirilmesi mümkün olamayacaktır. Yapılan çalışma sadece uygulamada ilk derece mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri arasında farklı görüş ve uygulamalara yol açan

¹ Selçuk Öztekin, Ali Cem Budak, Müjgan Tunç Yücel, Serdar Kale ve Bilgehan Yeşilova, *Yeni Konkordato Hukuku* (Yetkin Yayınları 2019) 110 vd; Serhat Sarısözen, *Konkordato Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 105 vd.

ve sıkça rastlanan konulara ilişkin uygulamalar ve gerekçelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

I. KONKORDATOYA AMAÇSAL OLARAK GENEL BİR BAKIŞ

Konkordato, borçlarını vadesi geldiği halde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlunun, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflastan kurtulmak için başvurabileceği kendine özgü bir cebri icra kurumudur².

Konkordatoda amaç, elinde olmayan nedenlerle işleri iyi gitmeyen, mali durumu bozulmuş olan ve borçlarını ödeyip faaliyetlerini devam ettirmek isteyen dürüst borçluyu koruyarak mali durumunun iyileşmesini sağlamak ve alacaklıların, borçlunun muhtemel bir iflasına nazaran, daha fazla ölçüde alacaklarına kavuşma olanağı yaratmaktır³. Konkordato ile alacaklılar, alacaklarının bir kısmından vazgeçerler ve/veya borçluya, ödeme konusunda belirli bir vade tanırlar. Bu durumdaki bir borçlunun iflas etmesi, faaliyetlerinin tümüyle sona ermesine ve alacaklıların alacaklarını büyük oranda tahsil edememelerine neden olur. İçinde bulunduğu mali koşullara göre borçluya borçlarını belirli bir oran veya vadeyle ödeme imkânı verilmesi, hem borçlu bakımından hem de alacaklılar bakımından olumlu sonuçlar doğurur. Alacaklılar arasında eşitlik esasına dayalı bir ödeme sağlanır ve borçlu iktisadi faaliyetlerine devam eder. Böylece borçlu, piyasadaki varlığını sürdürürken, piyasadaki istikrar ve istihdam imkânları da korunmuş olur⁴.

Konkordatonun asıl amacı, borçlunun içinde bulunduğu finansal sıkıntıları aşmak, üretim, mal ve hizmet akışı ile sözleşmelerin devam etmesini sağlamak, işletmelerin

² Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2019) 15 vd.; Baki Kuru, *İcra ve İflâs El Kitabı* (Adalet Yayınevi 2013) 1443.

³ Kuru (n 2) 1443.

⁴ “Bu durumdaki bir borçlunun iflas etmesi, faaliyetlerinin tümüyle sona ermesine ve alacaklıların alacaklarını büyük oranda tahsil edememelerine neden olur.” Y. 6 HD, 26.09.2024 t., 2024/1413 E., 2024/3010 K.

devamlılığı, istihdamın sürekliliğini sağlamaktır⁵. Borçlunun mali gücünün borç ödemeye yeterli olmasına rağmen konkordato kurumunu bir araç olarak kullanarak, borçlarını vadeye yayması, tenzilat istemesi veya faizsiz ödeme içeren proje sunması düşünülemez⁶. Bu nedenle, finansal güçlük içerisinde bulunmayan, ödeme gücü olmayan, özvarlığı yeterli olan borçlu, konkordatoyu faizsiz ödeme ve ucuz kredi aracı gibi kullanamaz⁷.

II. KONKORDATONUN TASDİKİ KOŞULLARI

İİK'nın 305. maddesinde, 302 nci madde uyarınca yapılan toplantıda ve iltihak süresi içinde verilen oylarla kabul edilen konkordato projesinin tasdiki belirli şartlara tâbi kılınmıştır. İlk olarak, konkordato projesinin tasdiki için evvela projenin kanunun aradığı nisapla alacaklılar tarafından kabul edilmiş olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra talep eden borçlu tarafından teklif edilen tutarın kaynaklarıyla orantılı olması ve olası bir iflas halinde alacaklıların eline geçecek tutarın konkordato projesinde vaat edilen tutardan az olması, yani konkordatonun alacaklılar için iflase nazaran daha avantajlı olması gerekir. Bu şartlarla birlikte tasdik harcının yatırılması, imtiyazlı alacakların ve mühlet içi borçların da ödenmesi veya teminata bağlanması diğer şartlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

İİK'nın 305. maddesinde aranan konkordatonun tasdiki şartları kamu düzenine ilişkin olup, mahkemece bunların varlığı re'sen araştırılır. Gerekli koşulların

⁵ Y. 6 HD, 10.10.2024 t., 2024/2071 E., 2024/3351 K.

⁶ “İbraz edilen komiser heyeti raporları dikkate alındığında, tasdik edilen proje borçlunun aktif değerlerine göre düşük seviyede kalmış, özellikle rayiç özvarlık değeri yüksek olan borçlu bakımından projede faizde tenzilat öngörülmüş ve ödemeler uzun vadeye yayılmıştır. Bu durumda mahkemece, borca batık olmayan, mevcut kaynaklarıyla konkordato talep etmeksizin ödeme yeteneğine sahip olan, ekonomik olarak daha kısa vade de borçlarını ödeyebilme gücüne sahip olan şirketin teklif ettiği konkordato kaynaklarıyla orantılı olmadığından, borçlu şirket talebinin reddi gerekirken, yazılı gerekçelerle projenin tasdiki doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.” Y. 26.12.2024 t., 2024/2456 E., 2024/5227 K.

⁷ “...rayiç değer bilançosu uyarınca (+) 8.202.781,40 TL özvarlığa sahip olan istemci şirketin, 2023 yılının ilk 9 ayında önceki yılın tamamının çok çok üzerinde kârlılık sağlamış olması da dikkate alındığında, finansal güçlük içerisinde bulunmadığı...” Y. 6 HD 04.07.2024 t., 2024/1946 E., 2024/2482 K.

bulunmadığının tespit edilmesi durumunda, talebin reddine karar verilir. Kararın gerekçesinde, şartlardan hangisinin ya da hangilerinin mevcut olmadığının dayanaklarıyla açıklanması gerekir. Konkordatonun feshi sebeplerinden birinin tasdik aşamasında tespit edilmesi durumunda da tasdik talebi reddedilmelidir.

III. TASDİK KARARINDA BOZMA SEBEBİ YAPILAN BAZI DURUMLAR

A. Genel Olarak

Yargıtay, temyiz incelemesinde tasdikine karar verilmiş konkordatonun çeşitli açılardan bozulmasına karar vermektedir. İlk olarak, konkordato projesinde yer alan ödemesiz dönem, konkordato tedbirlerinin uzaması sonucunu doğurur. Projede yer verilen faizsiz ödemeler ise tenzilat konkordatosu sayılır. Tasdik kararından sonra ödemesiz dönem belirlenmiş ise bu durum, hiç kuşkusuz mühlet tedbirlerinin de devamı niteliğindedir.

Borca batık olmayan şirketin ödemesiz dönem içeren veya uzun vadeye yayılan teklifleri ile tenzilat konkordatosu kaynaklarıyla orantılı değildir⁸. Bu kapsamda, tasdik edilen konkordato projesinde ödeme takvimi ve günleri net olarak belirlenmeli ve karmaşıklığa yol açılmamalıdır⁹. Bu nedenle, tasdik kararında ödeme planına verilmemesi ve komiser raporuna atıf yapılarak hüküm kurulması doğru değildir.

İkinci olarak konkordatonun başarıya ulaşması, hem kesin mühlet verilebilmesi hem de konkordatonun tasdiki için aranan en önemli koşuldur. Bu bağlamda, konkordato isteyen şirketin konkordato mühleti içerisinde sürekli olarak zarar etmesi, mali hedefleri ve öngörülerinin yetersiz olduğuna işaret ettiği gibi artık konkordatonun başarıya

⁸ “Projede faizsiz ödeme talep edilmesi tipik tenzilat konkordatosunun bir örneğidir. Borca batık olmayan, malvarlığı ile borçlarını ödeyebilecek olan şirketin tenzilat talep etmesi İİK’nın 305/1-b maddesi kapsamında değerlendirilerek teklif edilen projenin davacının malvarlığı ile uyumlu olmadığı sonucuna varılmalıdır.” Y. 6. HD 23.05.2024 t., 2024/1277 E., 2024/1694 K.

⁹ “Öte yandan kabule göre de; mahkemece tasdik edilen konkordato projesinin ödeme planı ve taksitlerinin niceliği itibarıyla karmaşık olması konkordatonun genel ilkelerine İİK 306/1 maddesine aykırı olduğu gibi Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 297. maddesi uyarınca infazı kabil bir karar da değildir. Bu denli karışık bir kararın verilmesi konkordatonun yerine getirilmesi sırasında gerekli gözetimi engellediği gibi mahkemelerce denetime de elverişli değildir.” Y. 6. HD 10.04.2023 t., 2023/1319 E., 2023/1351 K.

ulaşamayacağını bir göstergesidir¹⁰. Projenin başarıya ulaşamaması konusunda bir diğer örnek ise, konkordato projesinde gösterilen ödeme kaynaklarının yetersiz olmasıdır. Bu durumda, beklenen ekonomik ve finansal gelişmelerin sağlanamaması nedeniyle, projenin uygulanma olanağı kalmaz ve tasdik talebi reddedilmelidir¹¹.

Üçüncü olarak, konkordato ile alacaklıların iflasa nazaran alacaklarını daha yüksek oranda tahsil edilebilmesi gerekir¹². Buna uygun olmayan bir projenin tasdikine karar verilmesi de düşünülemez. Son olarak ise konkordato talebinde bulunan her bir borçlu, ayrı ayrı konkordato projesi sunmalı ve tasdik koşulları her bir borçlu yönünden ayrı ayrı değerlendirilmelidir¹³.

B. Mühlet Süreleri İçerisinde Karar Verilememesi

Komiserin gerekçeli raporunu ve dosyayı tevdi alan mahkeme konkordato hakkında karar vermek üzere yargılamaya başlar (İİK m. 304/1). Mahkeme, komiseri dinledikten sonra kısa bir zaman içerisinde ve ancak kesin mühlet içinde kararını vermek zorundadır. Bu süre içerisinde karar verilememesi durumunda, mühlet hükümlerinin altı ayı geçmemek üzere devamına karar verilebilir (İİK m. 304/2). Bu düzenlemenin temel amacı, mühletin kalkması halinde konkordato tedbirlerinin de kalkması ve konkordatonun temel amaçlarından olan borçlunun mal varlığının korunması suretiyle alacaklıların tatmini ilkesinin ihlal edilmesinin önlenmesidir. Aksi durum, konkordatonun amacına ulaşmasını engelleyecektir.

¹⁰ “...yine Ağustos 2023 itibarıyla faaliyetlerini sonlandırmış olduğu tespit edilen talep eden şirketin 2023’ün ilk 9 aylık dönem zararının (-)119.809,06 TL olduğu ve projesini gerçekleştirme ihtimali kalmadığı...” Y. 6. HD 19.09.2024 t., 2024/1855 E., 2024/2803 K.

¹¹ “...13.06.2024 tarihli son kayyım raporu ile de talep edenlerin tasdik kararı gereğince alacaklılara olan borçlarını ödeyemediklerinin açık olduğu, bu durumda konkordato şartlarının gerçekleşmediği ve projenin uygulanabilir olmadığı...” Y. 6 HD, 01.07.2024 t., 2024/1048 E., 2024/2358 K.

¹² Y. 6 HD, 01.07.2024 t., 2024/1048 E., 2024/2358 K.

¹³ “Somut olayda, talep eden gerçek kişilerin talep eden şirketten ayrı bir ticari faaliyeti, ayrı bir konkordato projesi olmadığı oylanarak konkordato projelerinin şirketin ekonomik geleceğine bağlı kılındığı anlaşılmaktadır. Ancak, bu husus konkordato kurumunu düzenleyen emredici hukuk kurallarına aykırı olduğundan konkordatoya tabi olan borçları için ayrı bir kaynağı, malvarlığı ve özgün projesi bulunmayan talep eden gerçek kişiler hakkında konkordatonun projesinin reddine karar verilmesi gerekirken, tasdikine karar verilmesi doğru görülmemiştir.” Y. 6 HD, 17.10.2024 t., 2024/2772 E., 2024/3543 K.

Yukarıda belirtildiği üzere kanun koyucu düzenleyici mahiyette süreler öngörmüştür. Ancak öngörülen sürenin aşılması halinde herhangi bir kanuni yaptırım öngörülmemiştir. Bu düzenleyici sürelerin amacı konkordato kurumunun özellikleri ve acele işlerden olması nedeniyle bir an önce incelemenin tamamlanıp karar verilmesini sağlamaktır. Hakimin gerek tecrübesizliği gerek adli işlerin yoğunluğu gerekse yapılacak incelemenin özellik ve güçlük arz etmesi nedeniyle bu sürelerin makul sayılabilecek ve olağan kabul edilebilecek kısa sürelerle aşılması nedeniyle yargılama sürecine hiçbir etkisi olmayan dürüst davranan konkordato talep edenler ile konkordatoya kabul oyu vermek sureti ile alacaklarının ödenmesini bekleyen alacaklılar yönünden ağır sonuçlar doğuracaktır. İflasa göre daha uygun koşullarda alacağının ödenmesini bekleyen alacaklılar salt duruşma gününün tayininde gösterilecek hata nedeniyle mağdur olacaktır.

Yargıtay, bazen 13 günlük¹⁴ bazen ise 20 günlük¹⁵ gecikme sürelerini makul ve kabul edilebilir süreler olarak belirlemiş ve mahkemenin incelemeyi tamamlayamaması veya geciktirmesindeki özensizlikten dolayı sürece etkisi olmayan borçlu ve alacaklının cezalandırılması sonucunu doğuracak uygulamaların doğru olmadığı sonucuna varmıştır.

C. Konkordato Talebinin Reddi ve İflâsın Açılması

1. Konkordato Prosedüründe İflasa Tabi Kişiler ve İflâs Karar Verilmeden Önce Borçlunun Dinlenilmesi

Konkordato prosedüründe, İİK'nun 43. maddesi gereğince iflasa tabi şahıslar ancak TTK gereğince tacir sayılan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlara göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi bulunduklarını bildirilen gerçek ve tüzel kişilerdir. Dolayısıyla iflas sadece sermaye şirketleri için söz konusu olmayıp

¹⁴ “Kaldı ki, komiser heyetince nihai rapor 20.03.2020 günü ibraz edilmiş olup araya Covid-19 tedbirleri kapsamında uzatma süresi girmiş ve nihayet uzatma süresinin eklenerek kesin mühletin dolmasıyla karar tarihi arasında 13 günlük süre kalmıştır. Bu süre mahkemece itirazların değerlendirilmesi amacıyla duruşma açılarak geçirilmiş olup makul kabul edilebilecek niteliktedir. Ayrıca yargılama sürecine etkisi bulunmayan, hiçbir kusuru olmayan talep edenlerin ve konkordatoya kabul oyu kullananların makul süre olarak kabul edilebilecek gecikme nedeniyle cezalandırılmaları doğru görülmüştür.” Y. 6. HD, 23.05.2022 t., 2021/6493 E., 2022/2732 K.

¹⁵ “Ayrıca yargılama sürecine etkisi bulunmayan, hiçbir kusuru olmayan talep edenlerin ve konkordatoya kabul oyu kullananların makul süre olarak kabul edilebilecek 20 günlük gecikme nedeniyle, cezalandırılmaları doğru görülmüştür. Böyle bir durum, sadece borçlunun değil; alacaklıların da zarara uğramasına neden olabilecektir.” Y. 6. HD, 10.02.2022 t., 2021/5708 E., 2022/714 K.

TTK'ya göre tacir olan ve tacir sayılan tüm kişiler ile ticari işletme işleten gerçek kişiler ve şahıs şirketleri içinde mümkündür.

İİK'nun 292/ son maddesi gereği, konkordato teklifi uygun görülmeyen şirketin yetkilisi dinlenmeden iflasa karar verilemez¹⁶. İİK m. 308'de tasdik kararının reddi ile iflasa karar verilmesinde de doğrudan doğruya iflâs sebeplerine yapılan atıf gereği, İİK'nun 177. maddesinin son fıkrası uygulanarak, borçlunun dinlenilmek için mahkemeye çağırılması gereklidir. Bu hükümlerin nedeni iflas gibi hukuken ağır sonuçlar doğuran bir karar verilmeden önce borçluda iflasın ağır sonuçları konusunda öngörü oluşması bakımından mahkemeye davet ile iflasa karar verilmeden önce kendisine son söz hakkının tanınmasıdır. Bu yasal düzenlemenin emredici nitelikte olduğu ve borçlunun dinlenilmeye davet edilmeden iflas kararı verilemeyeceği bu hususun kamu düzenine ilişkin olduğu kabul edilmektedir.

2. Borçlunun İflasında Her Zaman Borca Batıklık Gerekli Midir?

a) Mühlet İçinde İflâsta Borca Batıklık

Borca batıklık, bilanço esasına göre defter tutmakla yükümlü olan sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler bakımından kabul edilmiş teknik, ekonomik ve hukuksal bir kavramdır (İİK, m. 179, TTK m. 376, 377)¹⁷. Hâlbuki iflas ise İİK'nun 43. maddesi gereğince sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler bakımından değil, tüm tacirler ve tacir sayılanlar ve tacir olmasa dahi özel kanunlar gereğince iflasa tabi olan şahıslar olmak üzere tüm gerçek ve tüzel kişiler bakımından söz konusudur.

İİK'nun 292 ve 308. maddelerinde konkordato talebinin reddi halinde iflas için borca batıklık şartını aramak, iflasa tabi olduğu halde borca batıklığı yasal olarak incelenemeyecek tüm tacirleri iflas hükümlerinin dışında tutmak demektir. Bu uygulama, kanunun açık hükmüne karşı konkordato isteyen ve iflasa tabi olan tüm borçluların iflas

¹⁶ “Somut olayda, konkordato talep eden borçlu şirketin yetkili temsilcisinin yargılama sırasında mahkemeye çağrılarak dinlenmediği, kanunun amir hükmünün yerine getirilmediği dosya kapsamından anlaşılmıştır.” Y. 6. HD 26.09.2022 t., 2022/235 E., 2022/4371 K.

¹⁷ “Gerçek kişi tacir yönünden borca batıklık gerekçesiyle iflas kararı verilemez.” Y. 6 HD, 16.01.2025 t., 2024/3387 E., 2025/123 K.

hükümlerinden kurtarmasına, sadece sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin bu hükümlere tabi tutulmasına yol açar.

Konkordato talep edenin, geçici mühlet (İİK. m.287/5 yollamasıyla) ve kesin mühletin verilmesinden sonra “*konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflasına resen karar verilebilmesi*” için öncelikle borçlunun iflasa tabi kişilerden olması, İİK m. 292/1’de (a), (b), (c) ve (d) olarak dört bent hâlinde sayılan sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti için komiserin yazılı rapor sunması ve konkordato talep eden borçlu veya alacaklının duruşmaya davet edilerek dinlenmesi ayrıca (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan hususlardan birinin gerçekleşmesi iflasa hükmetmek için yeterli görülmüştür. Buna karşılık (d) bendinde belirtildiği gibi, konkordato talebinden feragat eden sermaye şirketi ve kooperatifin iflasına karar verebilmek için “*borca batık*” olduğunun tespiti şartı kabul edilmiş ancak diğer bentler için “*borca bataklık*” koşulu aranmamıştır.

Görüldüğü gibi İİK, iflasa tabi kişinin geçici ve kesin mühlet aşamasında, malvarlığının korunması için iflasın açılması gerektirir hallerden kaçınmasını, proje sunarken ve konkordatonun başarıya ulaşabileceği proje sunması ve bunun için azami gayret sarf etmesini ve mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis etmemesini, kefil olmamasını, ivazsız tasarruflarda bulunmamasını, taşınmaz ve işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırılarını ve işletmenin devamlı tesisatını devretmemesini ve bunları takyit etmemesini, aksi takdirde borca batık olup olmamasına bakılmaksızın iflasına karar verilebileceğini hükme bağlanmıştır (İİK m. 292/1-c, 297).

Bu düzenlemeyle Kanun koyucu, konkordato talep eden iflasa tabi kişiyi, sınırlarını çizdiği eylemleri yapması veya yapmaması halinde “*medeni bir ceza olarak*” iflas ile cezalandırmıştır. Nitekim Kanun koyucu, bu maddeye göre başka şart arayacak olsaydı, konkordato hükümleri içinde ikinci iflas kararı verilebileceğini düzenleyen İİK. m. 308 de belirttiği gibi “*...doğrudan iflas sebeplerinden birinin mevcut olması*” koşulunu bu maddede açıkça belirtebilirdi. Sonuç olarak, İİK’nın 292. maddenin (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan durumların bulunması halinde “*borca batıklık*” aranmadan iflasa karar verilmesi gerekir.

b) Tasdik Talebinin Reddi Aşamasında Borca Batıklık

İİK md. 308 gereği, konkordato tasdik edilmezse, mahkeme konkordato talebinin reddine karar verir ve bu karar 288 inci madde uyarınca ilân edilerek ilgili yerlere bildirilir. Borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde mahkeme, borçlunun iflâsına resen karar verir. Görüldüğü üzere bu durumda, tasdik kararının reddi yanında borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için ayrıca bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığı da aranmış bulunmaktadır. Hemen ifade etmek gerekir ki Yargıtay uygulamasında, İİK'nın 292 nci maddesindeki sebepler, tasdik talebinin reddi durumunda da bir iflas sebebi olarak gözetilmektedir¹⁸.

Borca batıklık bir doğrudan doğruya iflâs sebebidir. Bu nedenle, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilmesinde evleviyetle uygulanır (İİK m. 179, 308)¹⁹. Borca batıklık olgusu, kamu düzenine ilişkin olduğundan borçlunun malvarlığı, rayiç değerlere göre re'sen tespit edilir. Bilirkişi ve keşif avansı yatırılmamışsa, HMK 325'e göre buna ilişkin giderler, suçüstü ödeneğinden karşılanır.

SONUÇ

Konkordato, borçlunun içinde bulunduğu finansal sıkıntıları aşmaya, üretim, mal ve hizmet akışı ile sözleşmelerin ve işletmelerin devamlılığına, istihdamın sürekliliğini sağlamaya yarayan bir kurumdur²⁰. Borçlunun malvarlığının borç ödemeye yeterli olmasına rağmen konkordato kurumunu bir araç olarak kullanarak, borçlarını vadeye

¹⁸ “Bu durumda konkordato talep eden şirketin TTK'nın 376. maddesi gereğince usulüne uygun şekilde öncelikle borca batık olup olmadığının tespiti, borca batık durumda ise konkordato talebinden feragat etmesi nedeniyle iflasına karar verilmesi, borca batık durumda değil ise konkordato projesi uygulanabilir nitelikte olmadığı...” Y. 6. HD, 05.12.2024 t., 2024/3245 E., 2024/4623 K.

¹⁹ “Tasdik koşullarının oluşmaması ve doğrudan iflas koşullarının bulunmaması halinde sadece tasdik talebi reddedilmelidir.” Y. 6 HD, 12.12.2024 t., 2024/3353 E., 2024/4838 K.

²⁰ Mahmut Coşkun, *Konkordato ve İflas* (Seçkin Yayınları 2024) 35 vd.

yayması, tenzilat istemesi veya faizsiz ödeme içeren proje sunması, tüm özel hukuk ilişkilerinde uygulanması gereken dürüstlük kuralına aykırılık oluşturur (TMK m. 2)²¹.

Yargıtay uygulamalarında, borca batık olmayan şirketin ödemesiz dönem, tenzilat konkordatosu ve uzun vadeye yayılan tekliflerde bulunması, tasdik kararında ödeme planına yer verilmemesi ve komiser raporuna atıf yapılarak hüküm kurulması, konkordato isteyen şirketin konkordato mühleti içerisinde sürekli olarak zarar etmesi, konkordato projesinde gösterilen ödeme kaynaklarının yetersiz olması, konkordato ile alacaklıların iflasa nazaran alacaklarını daha yüksek oranda tahsil edilebilmesine yarayan proje sunulmaması, konkordato talebinde bulunan her bir borçlu için ayrı ayrı konkordato projesi sunma ve mahkemece tasdik koşullarının her bir borçlu yönünden ayrı ayrı değerlendirilmesine aykırı davranılması konkordatonun tasdikine ilişkin kararın bozulması sebepleri arasındadır.

İİK'nun 292 ve 308. maddelerinde konkordato talebinin reddi halinde iflas için borca batıklık şartını aramak, iflasa tabi olduğu halde borca batıklığı yasal olarak incelenemeyecek tüm tacirlerin iflas hükümlerinin dışında tutulması sonucunu doğurur. Bu uygulama, kanunun açık hükmüne karşı konkordato isteyen ve iflasa tabi olan tüm borçluların iflas hükümlerinden kurtulmasına, sadece sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin bu hükümlere tabi tutulmasına yol açar.

²¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Sarısözen (n 1) 122 vd.

KAYNAKÇA

Altay, Sümer/Eskiocak, Ali, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2019)

Coşkun, Mahmut, *Konkordato ve İflas* (Seçkin Yayınları 2024).

Kuru, Baki, *İcra ve İflâs El Kitabı* (Adalet Yayınevi 2013).

Öztek, Selçuk /Budak, Ali Cem/Tunç Yücel, Müjgan/Kale, Serdar/Yeşilova, Bilgehan, *Yeni Konkordato Hukuku* (Yetkin Yayınları 2019).

Sarısözen, Serhat, *Konkordato Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).

KONKORDATODA ÇEKİŞMELİ ALACAKLAR VE KONKORDATONUN FESHİ

CONTESTED CLAIMS IN CONCORDAT AND TERMINATION OF CONCORDAT

Sempozyum Bildirisi
Doğan AĞIRMAN*

I. KONKORDATODA ÇEKİŞMELİ ALACAKLAR HAKKINDA DAVA

A. Çekişmeli Alacak Kavramı

Konkordatoda geçici mühlet kararının verilmesiyle birlikte mahkeme konkordato komiseri atar. Dosya kendisine tevdi edilen komiser, konkordato sürecini yürütmeye başlar. İcra İflas Kanununun 299. maddesi gereğince alacaklılar, komiser tarafından 288 inci madde uyarınca yapılacak ilânla, ilân tarihinden itibaren onbeş gün içinde alacaklarını bildirmeye davet olunur. Ayrıca, ilânın birer sureti adresi belli olan alacaklılara posta ile gönderilir. Burada tebliğ yapılması sonuca etkili olmayıp asıl olan ilandır ve sürenin belirlenmesinde de ilan tarihi esas alınır.

Yapılacak ilanda, alacaklarını bildirmeyen alacaklıların bilançoda kayıtlı olmadıkça konkordato projesinin müzakerelerine kabul edilmeyecekleri ihtarının yazılması zorunludur. Bu süre içerisinde alacağını bildirmeyen alacaklının, alacağının borçlunun defterlerinde de kayıtlı olmaması durumunda, alacağı konkordato nisabında dikkate alınamaz ve yine konkordato projesi hakkında oy kullanamaz. Ancak bu alacaklar konkordato tasdik edildiği takdirde konkordato koşulları çerçevesinde alacaklarını talep edebilecekleri gibi İİK'nın 308/e maddesi gereğince konkordatonun feshini de isteyebilirler.

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1786377

Bildirinin Geliş Tarihi: 18.09.2025

Bildirinin Kabul Tarihi: 19.11.2025

* Yargıtay Başkanlığı

E-posta: dagirman@hotmail.com

Bu bildiri Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

İlanda belirtilen süre içerisinde alacaklının alacağını bildirmemesine karşın bu alacağın borçlunun defterlerinde kayıtlı olması durumunda kaydedilmiş alacaklı ve alacak olarak kabul edilir ve nisaba dâhil edilerek oy kullanabilir. Ancak doğal olarak borçlunun defterlerinde olan alacak miktarı ölçüsünde nisabın belirlenmesinde dikkate alınır.

İlan üzerine alacaklılar alacaklarını yazılı veya sözlü olarak komiserine bildirebilir. Sözlü olarak bildirilmesi halinde komiser tarafından tutanakla kayıt altına alınır. Bu konuda bir zorunluluk olmamakla birlikte, ileride alacağın bildirilip bildirilmediğinin uyuşmazlık konusu olması durumunda ispat açısından sorun yaşanmaması açısından yazılı olarak bildirilmesinde fayda bulunmaktadır. Alacak bildirimi ile birlikte dayanak olan delillerin sunulması da değerlendirme açısından faydalı olacaktır.¹

Komiser kendisine bildirilen alacakları kaydeder ve bu kayıtların tamamlanmasını müteakip bildirilen alacaklar hakkında beyan bulunmak üzere borçluyu davet eder. Borçlunun bu konuda davete icabet ederek beyanda bulunması zorunludur. Borçlu, bildirilen alacağı kabul ederse, bu alacak konkordato nisabında dikkate alınır. Borçlu tarafından kabul edilmeyen alacak ise konkordato hukuku bakımından çekişmeli alacak olarak kabul edilir. Buna göre alacağı çekişmeli hale getiren borçlunun bu konudaki beyanıdır. Ancak doktrinde borçlunun kesinleşmemiş dahi olsa ilama bağlı bir alacağı reddedemeyeceği de ileri sürülmektedir.² Buna göre konkordatoda alacağın miktarı ve niteliği borçlu ile alacaklı arasında ihtilaflı ise o alacak çekişmelidir diyebiliriz.³

Alacağın tamamı, bir kısmı ya da niteliği çekişmeli hale getirilebilir.⁴ Örneğin, alacak bildiriminde alacağın işçilik alacağı olduğu bildirilir ve borçlu tarafından alacağın bu niteliğine itiraz edilirse alacağın niteliği çekişmeli olmuş olur. Diğer yönden borçlunun kabul ettiği alacağı komiserin reddetme yetkisi bulunmamaktadır. Yine diğer alacaklıların

¹ Hakan Albayrak ve Esra Bulut; ‘Konkordatoda Çekişmesi Alacaklar Hakkında Dava’ (2022) 1(68) Adalet Dergisi 451-485.

² Baki Kuru, *İcra İflas Hukuku El Kitabı* (Adalet Yayınları 2013).

³ Zeynep Bahadır, ‘Konkordatoda Çekişmeli Alacaklar Hakkında Dava Açılmadan Önce Arabuluculuğa Başvurma Zorunluluğu Bulunup Bulunmadığının Değerlendirilmesi’ (2024) 73(4) Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi 2641-2689.

⁴ Çiğdem Yazıcı, ‘Adi Konkordatoda Çekişmeli Alacaklar Hakkında Dava(İİK M. 308/B)’ (2021) 1(16) Bankacılık Dergisi 1-29.

da bildirilen bir alacağa itiraz etmeleri o alacağı çekişmeli alacak haline getirmez. Bu durumda bir alacağı çekişmeli hali getiren yalnızca borçlunun beyanıdır.

B. Çekişmeli Alacakların Nisaba Katılıp Katılmayacağının ve Katılacaksa Hangi Oranda Katılacağına Belirlenmesi

İİK'nın 302. maddesi gereğince komiserin başkanlığında alacaklılar toplantısı yapılır. Bu toplantıda komiser toplantıya katılan alacaklılara, kaydedilen alacaklar hakkındaki görüşlerini, borçlunun mali durumunu ve konkordato projesi hakkındaki görüşlerini içeren raporunu sunar. Konkordato projesinin tasdik edilebilmesi için alacaklılar tarafından belli bir çoğunlukta kabul edilmiş olması gerekir. İşte bu toplantıda çekişmeli olan alacakların hesaba dâhil olup olmayacaklarına ve dâhil olacakla ne oranda dahil olacağına toplantı öncesi karar verilmesi gerekmektedir.

Bu konuda Asliye Ticaret Mahkemesi karar verecektir. Mahkemenin bu konuda karar vermesi için itiraza uğrayan alacaklı mahkemeye başvurabileceği gibi komiser tarafından sunulan rapora istinaden mahkemece resen de karar verilebilir.⁵ Zira İİK'nın 302/6. maddesindeki “mahkemece karar verilir” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadeden bu konunun karara bağlanmasının zorunlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda alacaklı başvurmasa da komiserin bunu mahkemeye sunması ve mahkemenin de bu konuda bir karar vermesi gerekir. Bu bağlamda komiserin alacaklıya dava açması için ihtarda bulunmasının yeri bulunmadığı gibi ihtara uyulmaması halinde neticeye bir etkisi de yoktur. Mahkeme değerlendirmeyi esas olarak komiserin sunmuş olduğu rapor üzerinden yapacaktır. Bunun için komiserin, raporunun ekinde çekişmeli alacağa ilişkin tüm bilgi ve belgeleri sunması, borç borçlunun ticari defterlerinde kayıtlı ise ne şekilde kayıtlı olduğunu detaylı olarak ortaya koyması gerekir. Bu talebin yargılamasında yapılacak masrafların kim tarafından yatırılacağı konusunda bir açıklık bulunmamakla birlikte, konkordato dosyası üzerinden değerlendirme yapılacağından borçlunun gider avansından karşılanması gerekir. Eksiklik olması halinde de komiserin bunu, borçludan alınmak suretiyle, avans olarak alarak mahkemeye yatırmaması gerekir.⁶

⁵ Yazıcı (n 4) 1-29.

⁶ Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato Ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (Vedat Kitapçılık 2019).

Mahkeme basit usule göre dosya üzerinden yapacağı inceleme ile karar verir. Ancak talep olması üzerine veya kendisinin gerek görmesi halinde re'sen de duruşma açarak tarafları dinleyebilir. Yine gerek görmesi halinde keşif yapabilir ve bilirkişi rapor alabilir. Ancak işin ivedi olması nedeniyle, Hukuk Muhakemeleri Usulü kanununda yer alan bilirkişi raporlarının tebliği ve beyan için yasal süresinin beklenmesine gerek yoktur.⁷ Zira işin mahiyeti buna elverişli değildir.

Mahkeme yapacağı yargılama sonucunda alacağın konkordato nisabına katılıp katılmayacağına ve nisaba katılacaksa ne oranda katılacağına karar verir. Burada mahkemenin verdiği karar konkordato hukukuna özgü, özel nitelikte geçici bir hukuki koruma tedbiridir.⁸ *Burada mahkemenin sübut açısından da, diğer geçici hukuki koruma tedbirlerinde olduğu gibi, yaklaşık ispat ölçüsünü esas alması gerekir.*⁹

Mahkemenin bu konuda verdiği karar, çekişmeli alacaklının toplantıya katılıp katılmayacağı ve katılacaksa hangi oranda nisaba dahil olacağı hususundadır. Bu kararın alacağa maddi hukuk bakımından bir etkisi bulunmamaktadır. Bu durum İİK'nın 302/6. Maddesinde, “şu kadar ki bu iddialar hakkında ileride mahkemece verilecek hükümler saklıdır” şeklinde açık bir şekilde belirtilmiştir.

C. Çekişmeli Alacakların Tasdik Aşamasında Değerlendirilmesi

1. Genel Olarak

Konkordatonun alacaklılar tarafından kanunun aradığı nisapta kabul edilmesi halinde konkordatonun mahkemece tasdiki aşamasına geçilir. Mahkemenin konkordatoyu tasdik edebilmesi için konkordatonun alacaklılar tarafından kabulü yeterli olmayıp İİK'nun 305. Maddesindeki koşulların hepsinin bir arada bulunması gerekir. Mahkeme tasdik kararını verirken ayrıca çekişmeli alacaklara ilişkin olarak da bir değerlendirme yapması gerekmektedir.

2. Çekişmeli Alacak İçin Pay Ayrılması

⁷ Altay ve Eskiocak (n 6) 298.

⁸ Yazıcı (n 4) 1-29.

⁹ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

İİK'nın 308/b maddesi gereğince, tasdik kararını veren mahkeme, konkordato projesi uyarınca çekişmeli alacaklara isabet eden payın, kararın kesinleşmesine kadar borçlu tarafından, mahkemece belirlenen bir bankaya yatırılmasına karar verebilir. Mahkeme bu kararı re'sen ve tasdik kararı ile birlikte vermesi gerekir.¹⁰

Mahkemece daha önce çekişmeli alacaklının alacaklılar toplantısına katılıp katılmayacağına ve katılacaksa ne oranda katılması gerektiğine karar vermişti. Bu durumda bu alacaklı da diğer alacaklılar gibi konkordato projesine dahil olacak ve ona da projedeki gibi pay ayrılacaktır. Burada pay ayrılmasından kasıt, konkordato projesinde çekişmeli alacaklıya isabet eden miktarın gösterilmesidir. Bu nedenle çekişmeli alacak için pay ayrılması tasdik kararının verilmesinden önce de mümkündür.¹¹ Burada çekişmeli alacaklıya ayrılacak payın miktarı konusunda da konkordato projesinin ve mahkemenin daha önce verdiği kararın mahiyetinin esas alınması gerekir. Çekişmeli alacaklı için ayrılacak payın projede gösterilmesi daha doğru olur. Ancak projede gösterilmemiş olsa bile tasdik kararında mahkemece pay ayrılmasına ilişkin hüküm kurulması gerekir.

Konkordato projesi uyarınca çekişmeli alacaklıya ayrılan bu payın mahkemece kararın kesinleşmesine kadar borçlu tarafından, mahkemece belirlenecek bir banka hesabına yatırılmasına karar verebilir(İİK m. 308/b). Burada paranın yatırılacağı banka hesabını mahkemece belirlenmesi gerekir. Bu hesaba çekişmeli alacaklıya proje kapsamında ayrılan pay yatırılacaktır. Tasdik edilen projenin vade konkordatosu olması ve projede taksitler halinde ödemenin yer alması durumunda vadesi gelen miktarın vadesinde yatırılması yeterlidir.¹² Alacağın kısmen çekişmeli olması durumunda da çekişmeli olan kısmın belirlenen hesaba yatırılması gerekir. Zira diğer kısım çekişmeli olmadığından projeye göre ödenecektir.¹³

Mahkemece çekişmeli alacaklıya ayrılan payın yatırılacağı bir hesabın belirlenmesi zorunlu değildir. Zira madde hükmünde, “karar verebilir” ifadesi ile

¹⁰ Hakan Pekcanitez ve Güray Erdönmez, 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato (Vedat Kitapçılık 2018) 153.

¹¹ Yazıcı (n 4) 1-29.

¹² Selçuk Öztekin, Ali Cem Budak, Müjgan Tunç Yücel ve Serdar Kale, Yeni Konkordato Hukuku (Adalet Yayınevi 2018) 411.

¹³ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

mahkemeye değerlendirme yapması ve gerek görmesi halinde bu yönde bir karar verme yetkisi verilmiştir.¹⁴ Bu paranın bu şekilde banka hesabına yatırılmasının nedeni, alacağın çekişmeli olmasıdır. Dolayısıyla çekişmeli alacak hakkında dava açılıp da verilecek kararın kesinleşmesine kadar para bu hesapta tutulacak, karar verilince kararın neticesine göre alacaklıya ödenecektir.

3. Çekişmeli Alacaklar İçin Teminat Gösterilmesi

İİK'nın 305. Maddesi gereğince, konkordatonun tasdik edilebilmesinin şartlarından birisi de bazı alacaklar için teminat yatırılmış olmasıdır. Teminat gösterilecek alacaklar arasında çekişmeli alacakların bulunup bulunmadığı konusunda tereddüt yaşanmaktadır. Bu tereddüdün nedeni de İİK'nın 305/d maddesinde 302. Maddenin altıncı fıkrasına yollama yapılmasından kaynaklanmaktadır. Ancak burada kastedilen tüm çekişmeli alacaklar değildir. Çekişmeli alacağın, imtiyazlı alacak olması veya mühlet süresi içinde komiserin izniyle aktedilmiş borçlardan kaynaklanması durumunda teminat yatırılması gerekir. Maddenin de bu şekilde yorumlanması gerekir. Zira aksi durumda çekişmeli alacağın hem banka hesabına yatırılması hem de diğer alacaklardan farklı olarak bir de teminat alınması eşitlik ilkesine aykırılık teşkil eder.

Çekişmeli alacak sahibinin teminat gösterilmesinden kısmen veya tamamen vazgeçmesi mümkündür. Bu durumda teminat gösterilmesine gerek olmayacaktır. Teminat bizzat borçlu tarafından gösterileceği gibi üçüncü bir kişi tarafından da gösterilebilir. Ancak gösterilecek teminatın diğer alacaklıların alacaklarının tahsili için projede yer alan taşınır ve taşınmaz mallardan oluşmaması ve projenin yerine getirilmesini engelleyecek nitelikte olmaması gerekir.¹⁵ Yine gösterilecek teminatın yeterli olması ve teminat olarak kabul edilebilecek şeylerden olması gerekir. Teminatın

¹⁴ Kamu düzenine aykırılık hallerinin re'sen gözetildiği, bozma doğrultusunda karar verildiği ve istinaf nedenleriyle sınırlı, usulüne uygun olarak istinaf inceleme ve denetiminin yapıldığı; dosya içeriği, kararın dayandığı gerekçeleri ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı, yine; İİK'nın 305 nci maddesinde gösterilen konkordatonun tasdik koşullarının oluştuğu, çekişmeli alacakların ayrıca dava konusu edilebileceği ve bu alacaklar yönünden depo kararının verilip verilmemesinin mahkemenin takdirinde olduğu gözetilerek alacaklılar ... A.Ş., ve vekillerinin temyiz sebepleri yerinde görülmemiştir (Y. 6. HD. 22.04.2024 Tarih ve 2023/4419, 2024/967).

¹⁵ Yazıcı (n 4) 1-29.

aynı veya şahsi teminat olması mümkündür. Bu kapsamda ruhsat, fikri ve sınai haklar gibi hakların da teminat olarak gösterilmesi mümkündür.¹⁶

Nisaba katılmasına karar verilen çekişmeli alacağa karşılık olarak borçlu tarafından teminat gösterilmezse İİK'nın 305. Maddesinde yer alan tasdik şartları yerine getirilmemiş olur. Bu durumda da tasdik şartları yerine getirilmediğinden mahkemece konkordato talebinin reddine, borçlunun iflasa tabi şahıslardan olması ve koşullarının da bulunması durumunda borçlunun iflasına karar verilir.

D. Çekişmeli Alacaklar Hakkında Dava

Komiserin alacak bildirimine ilişkin ilan üzerine alacaklıların alacaklarını bildirmesi ve borçlunun bu alacaklardan birisine itiraz etmesi halinde o alacak çekişmeli alacak haline gelmektedir. Daha sonra mahkeme bu alacağın alacaklılar toplantısına katılıp katılmayacağına ve katılacaksa nisaba ne oranda dahil olacağına karar vermektedir. Alacağın nisaba katılmasına karar vermesi halinde bu alacaklı alacaklılar toplantısına katılmakta ve oylamaya dahil olmaktadır. Toplantıda konkordato projesinin gerekli çoğunlukla kabul edilmesi durumunda çekişmeli alacaklara da projeye göre pay ayrılmaktadır. Konkordato projesinin tasdiki aşamasına geçilince de, tasdik kararını veren mahkemece, konkordato projesi uyarınca çekişmeli alacaklara isabet eden payın, kararın kesinleşmesine kadar borçlu tarafından, mahkemece belirlenen bir banka hesabına yatırılmasına karar verilmektedir. Çekişmeli alacak sahiplerinin, kendilerine ayrılan ve bir banka hesabına yatırılan bu parayı alabilmeleri için tasdik kararının ilanından itibaren bir ay içerisinde dava açmaları gerekir. Bu süre içerisinde dava açmamış olan alacaklılar bu payın kendilerine ödenmesini talep edemezler ve ayrılan bu pay borçluya iade edilir(İİK m. 308/b-2).

1. Davanın Türü

Mahkemeden istenen hukuki korumaya göre çekişmeli alacak davasının tespit davası mı yoksa eda davası mı olduğu konusunda uygulamada tereddüt yaşanmaktadır. HMK'nın 106/1. Maddesi gereğince, tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının

¹⁶ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

belirlenmesi talep edilir. Çekişmeli alacak hakkındaki davada, alacağın varlığının belirlenmesi yanında tahsili yönünde de hüküm kurulması gerekmektedir. HMK'nın 105. Maddesinde eda davası hakkında, “eda davası yoluyla mahkemeden, davalının, bir şeyi vermeye veya yapmaya yahut yapmamaya mahkûm edilmesi talep edilir” hükmü yer almaktadır. Eda davası ve tespit davasında mahkemeden istenen hukuki yardıma bakıldığında çekişmeli alacak hakkındaki davanın eda davası olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer yönden alacaklı burada itiraza uğrayan alacağının maddi hukuk bakımından varlığını ispat ederek bir eda hükmü kurulmasını istemektedir. Dava sonucunda verilecek karar aynı zamanda bir tahsil hükmü içermektedir. Bu bağlamda kararın gerekirse ilamlı icraya konu olacak şekilde tahsil hükmü içermesi gerekir. Aksi durumda bu davada alınacak tespit hükmü, ayrılan paydan alacaklıya ödeme yapılmasını sağlamayabilir. Konkordato sürecinde ödeme yapılmaması halinde belki bu kararla konkordatonun feshi istenebilir ama alacağın tahsili açısından yeni bir dava açılmasına ihtiyaç gösterir.¹⁷ Bu nedenle hem istenen hukuki yardımın niteliği yönünden hem de alınacak kararın işlevselliği yönünden bu davanın bir eda davası olduğunun kabulü gerekir. Hüküm kurulurken de davanın bu niteliğinin dikkate alınması gerekir.

2. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Anayasa'nın 142. Maddesi gereğince mahkemenin görevi kanunla belirlenmek zorundadır. Çekişmeli alacak davası hakkında hangi mahkemenin yetkili ve görevli olduğu konusunda kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Konkordatoya ilişkin tüm davaların borçlunun ikametgâhının bulunduğu asliye ticaret mahkemesinde görülmesi gerekir.¹⁸

Bu konuda Hakemler ve savcılar Kurulu 03.04.2018 tarih ve 5038 sayılı kararı ile konkordatoya ilişkin tüm davaların üç ve daha fazla asliye ticaret mahkemesi bulunan yerlerde bir numaralı asliye ticaret mahkemesinin, üçten fazla asliye ticaret mahkemesinin bulunduğu yerlerde ise 1, 2, ve 3 numaralı asliye ticaret mahkemelerinin ihtisas mahkemesi olarak bakmasına karar verilmiştir. Bu kararda belirtilen davalar

¹⁷ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

¹⁸ Altay ve Eskiocak (n 6) 298.

arasında çekişmeli alacaklara ilişkin dava açıkça belirtilmemesine karşın 9. Maddesinde, adi konkordatodan kaynaklanan talepler yer almakta ve parantez içinde de, “İcra İflas Kanunu 285 ila 308/h maddeleri” hükmü yer almaktadır. Çekişmeli alacakların İİK’nın 308/b maddesinde düzenlendiği dikkate alındığında bu madde kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu karara göre çekişmeli alacaklara ilişkin davanın da konkordatoya bakan mahkemede görülmesi gerekir.

Görev ve yetkili mahkemenin belirlenmesi açısından davanın niteliğinin de dikkate alınması gerekir. Konkordatonun tasdikine ilişkin kararın ilanından itibaren 1 ay içinde açılan davada, çekişmeli alacaklara isabet eden payın, kararın kesinleşmesine kadar borçlu tarafından mahkemece belirlenecek bir banka hesabına yatırılmasına karar verilmektedir. Yine bu alacak ve alacaklı hakkında konkordatoya bakan mahkemece alacaklılar toplantısına katılıp katılmayacağına ve katılacaksa nisaba ne oranda dâhil olacağına karar vermektedir. Bu hususlar dikkate alındığında çekişmeli alacak davasının konkordato ile organik bir bağının bulunduğunu söyleyebiliriz.¹⁹ Netice itibariyle çekişmeli alacak davasına, konkordatoya bakan mahkemenin bakması işin sağlıklı yürütmesi açısından da bir gerekliliktir.

Diğer yönden tasdik kararının ilanından itibaren 1 ay içerisinde açılan davanın bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. Tasdik kararının ilanından 1 ay sonra açılacak davanın ise bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu dava artık genel hükümlere göre görülmesi gereken bir alacak davasıdır.²⁰ Bu nedenle bu davalara bakacak mahkemenin de genel hükümlere göre belirlenmesi gerekir.²¹

Çekişmeli alacak hakkında açılacak davanın konusu niteliği itibariyle tarafların iradelerine tabi bir uyuşmazlık olduğundan çekişmeli alacak hakkında tahkim sözleşmesi

¹⁹ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

²⁰ Çekişmeli alacaklar hakkındaki açılacak dava, görevli ve yetkili mahkeme ile yargılama usulleri ve ispat hukuku kuralları bakımından genel hükümlere tabi olacaktır. Örneğin çekişmeli alacak olacak kira sözleşmesi ise kaynaklı uyuşmazlık Sulh Hukuk Mahkemesi’nde işçilik alacaklarına ilişkin uyuşmazlık ... Mahkemesinde, ticari olmayan bir alacağa dayalı uyuşmazlık ise Asliye Hukuk Mahkemesinde, ticari nitelikte bir alacak ise Asliye Ticaret Mahkemesinde görülecektir. Kanun koyucu burada her uyuşmazlığın uzman mahkemelerde görülmesine ilişkin genel ilkedan ayrılmamıştır. Genel hükümlere tabi olma sadece bu konularda söz konusudur. Buna karşılık, aşağıda anlatılacağı üzere alacağın tahsili genel hükümlere tabi değildir (Y. 6. HD. 27.03.2024 Tarih ve 2024/362, 2024/748).

²¹ Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 411.

yapılması mümkündür. Bu durumda bu dava tahkimde görülecektir. Yine bu alacağa ilişkin olarak, diğer koşulların bulunması halinde, yetki sözleşmesi yapılması da mümkündür.

3. Davanın Tarafları

Konkordatoda çekişmeli alacak davasının davacısı, alacağı itiraza uğramış olan alacaklı, davalısı ise borçludur. Alacağı nitelik bakımından itiraza uğramış alacaklı da bu davayı açabilir. Alacağı itiraza uğramamış veya borçlu dışında birisi, komiser gibi, tarafından itiraza uğramış alacaklıların bu davayı açmakta hukuki yararı bulunmamaktadır. Zira ancak borçlunun itirazı ile alacak çekişmeli hale gelir. Alacağı itiraza uğramış olmak şartıyla, alacaklılar toplantısına katılmasına izin verilmeyen alacaklı da bu davayı açabilir.²²

Bu dava alacağı kısmen veya tamamen itiraza uğramış alacaklılar tarafından açılmakla birlikte, konkordato mühleti içerisinde komiserin izniyle yapılan işlemlerden doğan alacak sahibi kişilerin de mahkemenin tasdik aşamasında bu alacakları kabul etmemesi halinde, bu davayı açmaları mümkündür.²³

Çekişmeli alacaklar hakkındaki davanın tasdik kararının ilanından itibaren 1 ay içinde açılması gerekmekle birlikte, alacaklının tasdik kararını beklemeden de alacağına ilişkin dava açması mümkündür. Böyle bir durumda alacaklının tasdik kararının ilanından sonra yeniden bir dava açmasına gerek bulunmamaktadır.²⁴ Tasdik kararının ilanından sonra, daha önce açmış olduğu davadaki alacağına karşılık olmak üzere, pay ayrılmasını ve bu payın bankaya yatırılmasını talep etmesi mümkündür.²⁵

Alacağını süresi içerisinde yazdırmamış olan alacaklılar açısından bu bir aylık süre bağlayıcı olmayıp onlar her zaman dava açabilirler. Tasdik edilen konkordato, konkordatoya yazılmamış alacaklılar bakımından da bağlayıcı olduğundan, bir aylık süre geçtikten sonra açılan davanın alacaklı lehine sonuçlanması halinde borçlunun bu

²² Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 153.

²³ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 152 vd.

²⁴ Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 411.

²⁵ Yazıcı (n 4) 1-29.

alacaklıya da konkordato kapsamında ödeme yapması gerekir.²⁶ Ancak süresinden sonra dava açılması halinde alacaklı artık kendisi için ayrılan ve bankaya yatırılan payın kendisine ödenmesini isteyemez.

4. Davanın Süresi

İİK'nın 308/b maddesi gereğince, konkordatonun tasdik kararının ilanından itibaren 1 ay içinde bul davanın açılması gerekir. Bu dava esas olarak bir alacak davası olduğundan genel hükümlere göre her zaman açılması mümkündür.²⁷ O nedenle 1 aylık süreden sonra açılması halinde de davanın dinlenmesi açısından bir kayıp yaşanmaz. Ancak, davanın bu süreden sonra açılması durumunda alacağı itiraza uğramış davacı alacaklı, kendisine ayrılan paydan ödeme yapılmasını talep edemez. Pay ayrılmışsa bu davaya rağmen yatırılan para borçluya iade edilir.

5. Davanın Zorunlu Arabuluculuğa Tabi Olup Olmadığı

Uyuşmazlıkların arabuluculuk yöntemi ile çözümlenmesine başvuru kural olarak ihtiyaridir. Ancak hukukumuzda belirli uyuşmazlıklar açısından davaların görülmesi için arabulucuya başvuru zorunlu hale getirilmiştir.²⁸ 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 18. Maddesi gereğince, zorunlu arabuluculuğa tabi davalarda arabuluculuğa başvuru dava şartı olup başvuru yapılmadan dava açılması durumunda açılan davanın dava şartı yokluğundan usulden reddi gerekir. Bu kanunun 18/B maddesinde, İş Mahkemeleri Kanunun 3. maddesinde, Türk Ticaret Kanununun 5/A. maddesinde, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 73/A. maddesinde belirtilen uyuşmazlıklar yönünden arabulucuya başvuru zorunlu olup aksi taktirde açılan davanın dava şartı yokluğundan reddi gerekir.

²⁶ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 153.

²⁷ Buna karşın alacakları itiraza uğrayan alacaklıların genel hükümlere göre her zaman dava açmaları mümkündür. Bu durumda alacakların itiraza uğrayan alacaklıların bir ay içinde dava açmaları halinde çekişmeli alacak olarak İİK'nın 308/b maddesinden yararlanacağını, bir aylık süre içinde dava açmaması halinde ise, davanın genel hükümlere tabi olacağını ve çekişmeli alacak olarak bu hükümden yararlanamayacağını söyleyebiliriz (Y. 6. HD. 26.09.2024 Tarih ve 2024/1738, 2024/2985).

²⁸ Bahadır (n 3) 2641-2689.

TTK'nın 5/A maddesi gereğince, bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Çekişmeli alacaklar hakkında açılacak davanın konusunun bu kapsamda değerlendirilmesi halinde zorunlu arabuluculuğa tabi olup olmadığı konusunda tereddüt yaşanmaktadır. Zira çekişmeli alacak davası bir yönüyle genel hükümlere tabi bir alacak davasıdır. Diğer yönden ise konkordato kapsamında düzenlenen ve bu kapsamda açılan istisnai bir dava türüdür. Dolayısıyla bu davanın bu yönlerinden birisinin öne çıkarılması halinde zorunlu arabuluculuğa tabi olup olmadığı konusunda farklı görüşler ortaya çıkmaktadır.

Çekişmeli alacaklar hakkında açılacak dava İİK'nın 308/b maddesinde düzenlenmiş olup bu maddede ve İİK'nın diğer hükümlerinde davanın zorunlu arabuluculuğa tabi olup olmadığı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak konunun sadece bu yönüyle değerlendirilmesi yanıltıcı olabilir. Bunun yanında bu davanın konkordato prosedürü içerisindeki yerinin ve korunan hukuki menfaatlerin dikkate alınarak birlikte değerlendirilmesi gerekir.

TTK'nın 5/2. Maddesi gereğince arabulucuya başvuru halinde arabulucunun, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren altı hafta içinde sonuçlandırması gerekir. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla iki hafta uzatılabilir. İİK'nın 308/b maddesi gereğince, çekişmeli alacak davasının ise bir ay içerisinde açılması gerekir. Aksi takdirde alacaklıya ayrılan pay kendisine ödenmez ve borçluya iade edilir. Bu durumda alacaklının bu paraya zamanında kavuşması için bu davayı bir ay içinde açması gerekir. Bu durumda arabulucuya başvurması kendi aleyhine işleyecektir. Gerçi arabulucuya başvuru halinde bu sürenin işlemeyeceği kabul edilse de alacaklıya ayrılan paranın ödenip ödenmeyeceği konusunda ciddi bir tereddüt yaşanacaktır.

Konkordato hukukunun temel ilkelerinden birisi de alacaklılar arasında eşitlik ilkesidir. Bu ilkenin amacı, borçlunun konkordato teklif etmesi nedeniyle ortaya çıkan riske kural olarak bütün alacaklıların eşit olarak katlanmasıdır.²⁹ Konkordatoda tam bir

²⁹ Bahadır (n 3) 2641-2689.

eşitlik bulunmasa da nispi bir eşitlik bulunduğunu söyleyebiliriz. Buna göre aynı durumda bulunan alacaklıların aynı koşullara tabi olması gerekir. Diğer alacaklılar açısından konkordato projesi ile tanınan koşullardan daha farklı koşulların arabuluculuk aşamasında çekişmeli alacak sahibine tanınması eşitliğe aykırılık oluşturacaktır.³⁰ Ayrıca bu durumun kötüye kullanılması ve bu süreçte çekişmeli alacak sahibi ile borçlunun diğer borçlular aleyhine anlaşmaları da mümkündür. Bu yolun açılması durumunda sırf bu amaçla alacağın çekişmeli hali getirilmesi de istenebilir ki bu durum kötü niyetli hareketlere fırsat tanımış olur. Konkordatonun tasdiki kararı ile konkordato projesi tüm adi alacaklar için bağlayıcı hale gelmişken çekişmeli alacaklar için arabuluculuğa gidilmesi ve farklı bir anlaşma yapılması durumunda bunun uygulanması sırasında da sorunlar yaşanacaktır.

Tüm bu hususlar dikkate alındığında, İİK'nın 308/b maddesi gereğinde yasal bir aylık süre içerisinde açılan davanın zorunlu arabuluculuğa tabi olmaması gerektiğini söyleyebiliriz. Ancak İİK'nın 308/b-2. Maddesi gereğince, süresi içinde dava açmamış olan alacaklılar, bu paydan ödeme yapılmasını talep edemezler; bu durumda yatırılan pay borçluya iade edilir. Bu hüküm dikkate alındığında yasal bir aylık süre içerisinde dava açılmaması durumunda artık bu davanın konkordato prosedürü dışına çıktığını söyleyebiliriz.³¹ Bu durumda da genel hükümlere göre açılıp görülecek bir alacak davası olduğundan zorunlu arabuluculuğa da tabi olması gerekir.

³⁰ Çekişmeli alacak hakkında hiç kaynak ayrılmamış veya konkordato mahkemesince yaklaşık ispat ölçüsünde yapılan incelemede daha az bir alacak belirlenerek kaynak ayrılmışsa çekişmeli alacaklıları ile borçlunun arabuluculuk sürecinde daha yüksek bir miktarda alacak belirlemeleri veya farklı koşullarda anlaşmaları konkordato hükümlerinin bütün alacaklılar için bağlayıcı ve zorunlu olması kuralını ihlal edeceğinden ve alacaklılar arasında eşitliği bozacağından kabul edilemez. Aksi takdirde, diğer alacaklılar bakımından İİK 308/f hükmü gereği konkordatonun feshi hakkı doğar. Dolayısıyla, böyle bir anlaşmanın sadece taraflarını bağlaması ve tarafları arasında sonuç doğurması gerekirken tüm alacaklıları etkileyecek sonuçlar doğurur (Y. 6. HD. 27.03.2024 Tarih ve 2024/362, 2024/748).

³¹ Somut olaya gelince, yukarıda açıklanan nedenlerle, konkordato hukukunun kamusal karakteri, tüm alacaklıları ilgilendirmesi, tarafların iradeleri ile kendi aralarında yapacakları anlaşmanın konkordato alacaklıları arasında eşitsizlik yaratacak nitelikte olması, konkordatoda ödemeler dengesini bozmasının mümkün olması, bu davanın yasal şekli koşullara tabi olması hususları dikkate alındığında, İİK'nın 308/b maddesi gereğince yasal bir aylık süre içerisinde verilen çekişmeli alacaklara ilişkin bu davanın zorunlu arabuluculuğa tabi olmadığının kabulü gerektiği dikkate alınarak, mahkemece öncelikle konkordato kararının akıbeti araştırılmak suretiyle, konkordato kararı tasdik edilmiş ve tasdik kararından itibaren bir aylık yasal süre içerisinde bu davanın açılmış olması halinde zorunlu arabuluculuğa başvurusunun zorunlu olmadığının kabulü ile yargılamaya devam edilmesi, süresinde dava açıldığının anlaşılması halinde ise, şimdiki gibi dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken bu hususlar dikkate alınmadan bu şekilde davanın reddine karar verilmesi

6. Yargılama Usulü

Genel yargılama usulü yazıl yargılama usulü olup basit yargılama usulü istisnai bir yargılama usulüdür ve ancak kanunların açıkça gösterdiği dava ve işler hakkında uygulanır.³²

HMK'nın 316. Maddesine göre basit yargılama usulü, kanunlarda açıkça belirtilenler dışında bu maddede belirtilen hallerde uygulanır. Bu maddede çekişmeli alacak davasına yer verilmemiştir. Maddenin 1/e bendinde, Konkordato ve sermaye şirketleri veya kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılmasına ilişkin açılacak davalar sayılmıştır. Ancak çekişmeli alacak hakkında açılan davanın bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün değildir.

İİK'nın konkordato hükümlere arasında ve başka bir kanunda davanın yargılama usulüne ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla çekişmeli alacaklara ilişkin davanın yargılama usulü hakkında bir kanun hükmü bulunmadığından davanın niteliğine göre genel hükümlere göre bir belirleme yapılması gerekir.³³

Örneğin, davanın konusunun işçilik alacaklarından kaynaklanması halinde basit yargılama usulü uygulanacaktır(İşMK m. 7/1). Yine ticari alacağa ilişkin davada dava konusunun değerinin bir milyonun altında olması halinde basit usul, üzerinde olması halinde de yazılı yargılama usulü uygulanacaktır(TT m. 4/2).

Çekişmeli alacak davası bir takım istisnalar dışında genel hükümlere göre görülecek bir alacak davasıdır. Bu nedenle tarafların iddia, savunma ve ispat durumlarının genel hükümlere göre değerlendirilmesi gerekir. Yine harç ve vekâlet ücreti yönünden de ayrı bir durum bulunmadığından genel hükümlere göre harç ve vekâlet ücretinin tayini gerekir.

7. Dava Sonunda Verilecek Kararlar

doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir (Y. 6. HD. 02.08.2024 Tarih ve 2024/1224, 2024/1236).

³² Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2019).

³³ Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 411.

a. Davanın Kabulü

İİK'nın 308/b maddesi gereğince çekişmeli alacak hakkında görülen davada davacı, alacağını genel hükümlere göre ispat ederse kuşkusuz davanın kabulüne karar verilecektir. Ancak alacağın varlığı konusunda çekişme olması mümkün olduğu gibi alacağın niteliği konusunda da çekişme olabilir. Yine kararın verildiği tarih itibarıyla konkordato devam ediyor olabileceği gibi süreç bitmiş de olabilir. Tüm bu durumlara göre kararın mahiyeti de değişebilir.

Çekişmeli alacağın kabulüne karar verildiği sırada konkordato süreci devam ediyorsa mahkemenin bu durumu gözeterek alacağın konkordato hükümlerine göre tahsiline karar vermesi kararın icrasını kolaylaştıracaktır. Alacak hakkında karar verildiği sırada konkordatonun yürürlükte olmaması durumunda ise artık alacağın genel hükümlere göre tahsiline karar verilmesi gerekir.³⁴ Mahkemenin her iki ihtimali de dikkate alarak infazda tereddüt oluşturmayacak şekilde bir karar vermesi gerekir.³⁵

Alacağın niteliğinin(imtiyazlı olup olmadığının) çekişme konusu olması durumunda ise mahkemenin bu durumun tespitine yönelik hüküm kurması yeterli olacaktır. Bu karar ile alacaklıya, konkordatonun devam edip etmediğine ve konkordato projesine bakılmaksızın, alacağının tam olarak ödenmesi gerekir. Bu durumda İİK'nın 305/1-d maddesi gereğince, tasdik koşulu olarak teminat gösterilmişse, alacağının bu teminattan karşılanması gerekir.

Alacağının kabulü halinde alacaklı hükmün kesinleşmesini beklemeden ilamlı icraya başvurabilir. Bu durumda borçlu, konkordato koşullarına göre ödemesi gereken ve vadesi gelmiş olan taksitleri en geç icra emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde, vadesi

³⁴ Hal böyle olunca, çekişmeli alacak davası için “konkordatonun kabulü” ön koşulu ortadan kalktığı için HMK'nın 30. maddesinde düzenlenen usul ekonomisi ilkesi de dikkate alınarak işbu davaya genel hükümlere göre alacak davası olarak devam edilmesi gerekir. Zira çekişmeli alacak davasında alacak talebi hakkında yapılacak yargılama genel hükümlere tabi ise de; verilecek hüküm ve sonuçlar konkordatonun yürürlükte olup olmamasına göre farklıdır. Konkordato yürürlükte iken alacağın konkordato projesi kapsamında, tasdik edilen konkordato hükümlerine göre ödenmesi gerekecek, örneğin konkordato faizsiz ise faiz uygulanmayacak, buna karşılık konkordato yürürlükte değil ise faiz de dahil tamamen genel hükümlere göre tahsil hükmü kurulacaktır(Y.HD. 6.HD. 26.09.2024 Tarih ve 2024/1738, 2024/2985).

³⁵ Altay ve Eskiocak (n 6) 330.

gelmemiş olan taksitleri de ödeme gününde ödemek zorundadır. Aksi durumda alacaklı kendisi yönünden konkordatonun feshini talep edebilir.³⁶

Karara karşı kanun yoluna başvurulması da ilamın icrasını durdurmaz. Ancak borçlunun İİK'nın 36. Maddesi gereğince ilam konusu alacağın tümünü depo etmesi veya teminat göstererek tehiri icra kararı alması mümkündür. Ancak bu alacak hakkında daha önce mahkemece İİK'nın 308/b-2. Maddesi gereğince depo kararı verilmiş olması ve bunun alacağı karşılaması durumunda artık teminat yatırmasına gerek kalmayacaktır.³⁷

Konkordato süreci devam etmesine rağmen alacaklının konkordatoya tabi bir alacak hakkındaki kabul kararını konkordato hükümlerine göre değil de tam olarak icra emri ile talep etmesi durumunda borçlunun, borcun konkordato hükümlerine göre ödenmesi gerektiği gerekçesiyle ve İİK'nın 33. Maddesi gereğince icraya karşı koyması mümkündür. Zira konkordato İİK'nın 308/c-2 maddesi gereğince, konkordato talebinden önce veya komiserin izni olmaksızın mühlet içinde doğan bütün alacaklar için mecburidir.

Çekişmeli alacaklara ilişkin dava esas itibariyle genel hükümlere göre görülen bir alacak davasıdır. Karar verildiği sırada konkordatonun devam etmesi halinde dahi mahkemenin konkordato hükümleri gözetilerek alacağın tahsili yönünde hüküm kurmakla yetinmesi gerekir. Bunun aksine olarak, konkordatodaki tenzilatı gözeterek alacağın o miktarda tahsiline karar vermesi doğru olmayacaktır. Zira konkordato bir süreç olup alacak hakkında karar verildikten sonra feshedilebilir veya herhangi bir şekilde sona erebilir. Bu durumda da verilen kısmi tahsil kararı alacaklının alacağının kalan kısmını tahsil imkânını ortadan kaldırabilir.³⁸

Konkordato talebi hakkında geçici mühlet kararı verilmesinden tasdik kararı verilmesine kadar geçen sürede adi alacaklar için faiz verilmeyecek, konkordatonun tasdikinden sonra ise konkordato projesinde bulunması durumunda faiz verilecektir. Çekişmeli alacak hakkında verilecek karara ilişkin faiz talebi hakkında da bu hususun

³⁶ Altay ve Eskiocak (n 6) 331.

³⁷ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

³⁸ Yazıcı (n 4) 1-29.

özetilerek hüküm kurulması gerekir.³⁹ Bu durumda faiz talebinin genel hükümlere göre değerlendirilmesinden sonra geçici mühlet tarihine kadar faiz işletilmesi, tasdik kararından sonra ise konkordato projesine göre değerlendirme yapılması gerekir.⁴⁰ Bu nedenle mahkemenin çekişmeli alacak davasında karar verirken konkordatonun tasdik edilip edilmediğini dikkate alarak hüküm kurması isabetli olur.⁴¹

Çekişmeli alacağa ilişkin yargılama giderleri genel hükümlere göre belirlenecektir. Ancak davanın kabulü halinde borçlunun sorumlu olduğu yargılama giderleri ve varsa icra inkar tazminatı, konkordatodan sonra doğan bir borç olduğundan konkordato projesi kapsamında değil de tam olarak ödenmesi gerekir.⁴² Yine vekalet ücretinin de bu kapsamda değerlendirilmesi ve tam olarak ödenmesi gerekir.⁴³

b. Davanın Reddi

Çekişmeli alacak hakkında açılan davanın reddine karar verilmesi durumunda bu karar alacaklının alacağının bulunmadığına ilişkin maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Bu durumda İİK'nın 308/b-2 maddesi gereğince depo edilen pay artık davacıya ödenemez. Ancak bu miktarın borçluya iadesi için kararın şekli olarak kesinleşmesinin beklenmesi gerekir.⁴⁴ Bu konunun da mahkeme kararında açıkça hüküm altına alınması tereddütlerin yaşanmasını engelleyecektir.

E. Bazı Alacaklar Yönünden Çekişmeli Alacak Davası Açılıp Açılmayacağı

³⁹ Yazıcı (n 4) 1-29.

⁴⁰ Altay ve Eskiocak (n 6) 330.

⁴¹ Konkordato talebi reddedilmesi halinde çekişmeli alacak davası için “konkordatonun kabulü” ön koşulu ortadan kalktığı için HMK'nın 30. maddesinde düzenlenen usul ekonomisi ilkesi de dikkate alınarak işbu davaya genel hükümlere göre alacak davası olarak devam edilmesi gerekir. Zira çekişmeli alacak davasında alacak talebi hakkında yapılacak yargılama genel hükümlere tabi ise de; verilecek hüküm ve sonuçlar konkordatonun yürürlükte olup olmamasına göre farklıdır. Konkordato yürürlükte iken alacağın konkordato projesi kapsamında, tasdik edilen konkordato hükümlerine göre ödenmesi gerekecek, örneğin konkordato faizsiz ise faiz uygulanmayacak, buna karşılık konkordato yürürlükte değil ise faiz de dahil tamamen genel hükümlere göre tahsil hükmü kurulacaktır (Y.6. HD. 07.10.2024 Tarih ve 2024/2615, 2024/3215).

⁴² Yazıcı (n 4) 1-29.

⁴³ Altay ve Eskiocak (n 6) 331.

⁴⁴ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

1. Üst Sınır İpoteklerinde Sınırı Aşan Alacaklar Yönünden Dava Açılıp Açılmayacağı

İpotek, alacağı güvence altına almak ve alacak ödenmediği takdirde sahibine rehin konusu taşınmazı sattırarak bedelinden alacağını elde etme yetkisi veren bir taşınmaz rehnidir. İpotek, güvence altına alınan alacağın kesin ve belirli olup olmamasına göre ikiye ayrılmaktadır. Taşınmaz rehni ile güvence altına alınan alacağın kesin bir miktardan oluşması durumunda buna anapara ipoteği denilmektedir. Alacağın miktarının belirli olmaması halinde ise alacaklının bütün istemlerini karşılayacak şekilde taşınmazın güvence altına alacağı miktarı taraflar belirler ki buna da üst sınır ipoteği denilmektedir(TMK m. 851). Geciktirici koşula bağlı alacaklar, değişken alacaklar, ileride doğması muhtemel alacaklar bu nitelikte alacaklar olup bunlar için üst sınır ipoteği tesis edilir.

Anapara ipoteğinde takip masrafları, faiz gibi yan alacaklar da ipotek kapsamında olup tapuda yazılı miktarın üzerine çıksa bile ipoteğin güvencesi kapsamındadır. Bu şekilde rehinle teminat altına alınan alacakların konkordatoya kaydettirilmesine gerek bulunmamaktadır. Bunların miktarıyla ilgili ihtilaf çıksa da ihtilafın konkordato prosedürü dışında cereyan eden rehnin paraya çevrilmesi ve bir itiraz edilmesi halinde de itirazın iptali veya kaldırılması davasında çözülmesi mümkündür.⁴⁵

Üst sınır ipoteğinde alacak miktarına ilişkin kesin bir belirleme yoktur. Buna karşın taşınmazın sağlayacağı maksimum miktar tapu kütüğünde gösterilmektedir. Taşınmaz tapu kütüğünde gösterilen miktar için güvence oluşturduğundan bu miktarı aşan kısım güvenceden yararlanamaz. Aynı durum yan(fer'i) alacaklar için de geçerlidir. Miktarı aşan kısım taşınmaz rehninin sağladığı güvenceden yararlanamayacağından bu kısma ilişkin rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip de yapılamaz. Bu kısım yönünden genel anlamda haciz ve iflas takibi yapılabilir.

Rehinli alacakların konkordatoya kaydına gerek bulunmamaktadır. Üst sınır ipoteklerinde ise rehnin kapsadığı fiili miktarın belirlenmesi alacak kaydı açısından çok önemlidir. Bu konuda alacaklının talebine borçlunun itiraz etmemesi halinde yine sorun

⁴⁵ Altay ve Eskiocak (n 6) s. 332.

yaşanmayacaktır. Ancak borçlunun itiraz etmesi halinde ipotekle güvence altına alınan alacağın gerçek ve fiili miktarının belirlenmesi gerekir. Bu durumda bunun belirlenmesi için de yine İİK'nın 302/b maddesi gereğince dava açılması gerekir.

Üst sınır ipoteklerinin limitle sınırlı olduğunu kabul ettiğimizde ipotek borcun sadece üst sınıra kadar olan kısmını kapsadığından, bu sınırın üstünde kalan alacak rehnin güvencesinden yararlanamaz. Bu kısım adi alacak sayılacağından bunun konkordato koşullarına göre ödenmesi gerekir. Bu durumda ipotek miktarını aşan kısma borçlunun itiraz etmesi durumunda da İİK'nın 308/b maddesi gereğince dava açılması gerekir.⁴⁶

2. Rehinli Ve İmtiyazlı Alacakların Bu Nitelikte Olup Olmadıklarına İlişkin Olarak Dava Açılıp Açılamayacağı

Borçlunun bildirilen alacağa ilişkin olarak rehinli olmadığı yönünde bir itirazı olursa bu uyumsuzluk acaba İİK'nın 308/b maddesi gereğince dava konusu olabilir mi? *Altay/Eskiocak*'ın da isabetli olarak vurguladığı gibi, buna olumlu cevap vermek mümkün değildir. Zira tapu kaydıyla sabit olan rehinlerde bu şekilde bir çözüm yöntemi geçerli olamaz. Bu konuda İİK'nın 150. Maddesinde de rehin hakkının itiraz konusu yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır.⁴⁷ Noterlikçe düzenlenen rehin sözleşmeleri, 6570 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa tabi rehinlerde de rehin hakkının tartışma konusu yapılamayacağını kabul etmek gerekir.⁴⁸

İİK'308/c-3. Maddesinde, konkordatonun imtiyazlı alacaklar için mecburi olmadığı belirtilmiştir. İİK'nın 206. maddesinin birinci sırasında sayılan alacaklar imtiyazlıdır. Buna göre: işçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflâsın açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflâs nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları; işverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları; iflâsın açılmasından önceki son bir yıl içinde

⁴⁶ Altay ve Eskiocak (n 6) 332.

⁴⁷ Altay ve Eskiocak (n 6) 332.

⁴⁸ Albayrak ve Bulut (n 1) 451-485.

tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları imtiyazlı alacaklardır. İmtiyazlı alacakların da bu nitelikleri taşıyıp taşımadıkları ve miktarları konusunda çıkacak uyuşmazlıkların da 302/6 ve 308/b maddeleri kapsamında açılacak davada çözülmesi mümkündür.⁴⁹

3. Erteleyici Koşula Bağlı Ve Vadesi Belli Olmayan Alacaklar Hakkında İİK'nın 308/B Maddesi Gereğince Dava Açılıp Açılamayacağı

Erteleyici koşula bağlı hukuki işlemde, koşul olarak kararlaştırılan hukuksal işlem gerçekleştiğinde istenilen hüküm ve sonuç doğar.⁵⁰ Dolayısıyla bu şekilde koşula bağlanan alacak da ancak koşul gerçekleştiğinde talep edilebilir. Belirli bir vadeye bağlı olmayan alacaklar da vade gerçekleştiğinde alacağın ödenmesi gerekir. Bu tür alacakların borçlu tarafından kabul edilmesi halinde sorun yaşanmayacaktır. Buna karşın bu şekilde erteleyici koyula bağlı olan veya belirli bir vadeye bağlı olmayan alacak talebinin borçlu tarafından reddedilmesi durumunda yine bu alacaklar hakkında da İİK'nın 308/b maddesi gereğince çekişmeli alacak davası açılması mümkündür.⁵¹

II. KONKORDATONUN FESHİ

A. Genel Olarak

Borçlarını, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflâstan kurtulmak için konkordato talep edebilir(İİK 285/1). Konkordatonun amacı, vadesi gelmiş borçlarını ödeyemeyen veya ödeyememe tehlikesi altında bulunan dürüst ve iyiniyetli borçlulara durumlarını düzeltmek suretiyle ekonomik mevcudiyetlerinin devamını sağlama fırsatı vermek ve bu şekilde borçlu ile birlikte alacaklılar ve genel olarak toplumun menfaatini korumaktır.

⁴⁹ Altay ve Eskiocak (n 6) 333.

⁵⁰ Ahmet M Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Turhan Kitabevi 2021) 969.

⁵¹ Altay ve Eskiocak (n 6) 333.

Konkordato müessesesi gerek vade verilmesi gerek tenzilat yapılması gerekse icra takip ve ödemelerin durdurulması suretiyle borçluya çok büyük avantajlar sağlamaktadır. Buna mukabil alacaklılara büyük külfetler yüklemektedir. Konkordatonun türüne göre kimi zaman borçlu alacağını zamanında alamamakta kimi zaman alacağının bir kısmını almakta kimi zaman da her ikisine de katlanmak zorunda kalmaktadır. Konkordato, konkordato talebinden önce veya komiserin izni olmaksızın mühlet içinde doğan bütün alacaklar için mecburidir. Bu yönüyle konkordato, bu sürece hiç katılmayan alacaklılar için de bağlayıcıdır.

Konkordatonun borçluya sağladığı bu büyük fırsatı çok iyi değerlendirip projeye harfiyen uyması ve yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekir. Alacaklıların konkordatonun tasdiki ile üstlendikleri fedakârlığa rağmen borçlunun projeye uymaması, yükümlülüklerini yerine getirmemesi alacaklılar açısından artık kabul edilebilir bir durum değildir. İşte bu noktada kanun koyucu kendisine karşı konkordato koşulları yerine getirilmeyen alacaklıya, kendisi yönünden konkordatonun feshini talep etme hakkı tanımıştır(İİK m. 308/e). Yine borçlunun kötü niyetli hareket ederek konkordatodan kaynaklanan yükümlülüklerini aksatması durumunda da tüm alacaklılara konkordatonun feshini isteme hakkı tanınmıştır. Zira burada artık kötü niyetli bir hareket söz konusudur.

Fesih kavramsal olarak özellikle borçlar hukukunda ileriye etkili olarak sonuç doğurmaktadır. Bir sözleşmenin feshi halinde kural olarak taraflar o ana kadar gerçekleşen kazanımlarını korurlar ve fesihten sonraki yükümlülüklerinden kurtulurlar(TBK m. 126). Dönme halinde ise taraflar tüm edim yükümlülüğünden kurtuldukları gibi daha önce o hukuki ilişkiye istinaden elde ettiklerini de iade etme yükümlülüğü altına girerler.

Konkordatonun kendisi açısından feshi halinde o alacaklı konkordatonun tüm bağlayıcılığından kurtulmak suretiyle, icra ve iflas yoluyla takip yapmak da dâhil olmak üzere, alacağına tam olarak kavuşma imkânına kavuşmaktadır.⁵² Konkordatonun kısmen feshi sadece bunu talep eden açısından sonuç doğuracak olup diğer borçlular açısından konkordato aynen geçerliliğini korumaktadır. Yani bir alacaklının açmış olduğu fesih

⁵² Altay ve Eskiocak (n 6) 403.

davasının sonucundan bu alacaklı dışında hiç bir alacaklının yararlanma imkânı bulunmamaktadır.

Konkordatonun tamamen feshi halinde ise konkordato süreci tüm borçlular açısından sona erer. Bu durumda da konkordato sürecine hiç girilmemiş gibi alacaklılar alacaklarına kavuşur.

Gerek konkordatonun kısmen feshi halinde gerek tamamen feshi halinde konkordato bütün sonuçlarıyla ortadan kalkmaktadır. Konkordatonun feshinin doğurduğu bu sonuçlar dikkate alındığında aslında fesihten ziyade konkordatonun iptali söz konusudur.⁵³

B. Türleri

7101 sayılı Kanunla getirilen düzenleme ile konkordatonun feshi, *kısmen fesih* ve *tamamen fesih* olarak ikiye ayrılmış ve ayrı ayrı hükümlerle düzenlenmiştir.

konkordatonun kısmen feshini düzenleyen İİK'nın 308/e maddesi gereğince, kendisine karşı konkordato projesi uyarınca ifada bulunulmayan her alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu yeni hakları muhafaza etmekle birlikte konkordatoyu tasdik eden mahkemeye başvurarak kendisi hakkında konkordatoyu feshettirebilir. Konkordatonun kısmen feshini kendisine karşı projeye göre ifada bulunulmayan alacaklı istemekte ve verilen fesih sonucundan da sadece kendisi yararlanmaktadır.

Konkordatonun tamamen feshi ise İİK'nın 308/f maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, her alacaklı, kötü niyetle sakatlanmış konkordatonun feshini tasdik kararını vermiş olan mahkemeden isteyebilir. Burada kısmen fesihten farklı olarak tüm alacaklılara fesih talep etme hakkı tanınmıştır ve fesih sebebi olarak da borçlunun kötü niyetli olarak hareket etme şartı getirilmiştir. Konkordatonun tamamen feshi halinde konkordato bütün haliyle ortadan kalkmakta ve bundan tüm alacaklılar yararlanmaktadır.

1. Konkordatonun Kısmen Feshi

a. Genel Olarak

⁵³ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 161.

Kendisine karşı konkordato projesi uyarınca ifade bulunulmayan her alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu yeni hakları muhafaza etmekle birlikte konkordatoyu tasdik eden mahkemeye başvurarak kendisi hakkında konkordatoyu feshettirebilir(İİK m. 308/e).

Tasdik edilen konkordato konkordatoya tabi tümü alacaklılar için bağlayıcıdır. Bununla birlikte borçlu da tasdik edilen konkordato şartlarına göre alacaklılara karşı yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. Borçlunun bu yükümlülüklerini ihlal etmesi durumunda kendisine karşı ihlal edilen her alacaklı konkordatonun kendisi yönünden feshini talep edebilir.

Borçlunun tasdik edilen proje kapsamında yükümlülüklerini ihlal etmesi kısmen olabileceği gibi tamamen de olabilir. Borcunun belirlenen miktarda ödenmemesi ihlal oluşturacaktır. Yine borcun belirlenen zamanda ödenmemesi durumunda da borçlu yükümlülüğünü ihlal etmiş olacaktır. Diğer bir deyişle, ödemenin zamanında yapılmaması durumunda ihlal gerçekleşmiş olur. Sonradan gecikilerek yapılan ödeme bu ihlali ortadan kaldırmaz.

Bu şekilde konkordatoya göre kendisine ödeme yapılmayan alacaklı, kendisi yönünden geçerli olmak üzere, mahkemeden konkordatonun feshini talep edebilir. Mahkemenin bu alacaklı yönünden konkordatonun feshine karar vermesi durumda da alacaklının tüm alacağını talep etme hakkı doğar. Diğer bir ifade ile konkordato artık bu alacaklı yönünden mecburi olmaktan çıkar.

a. Kısmen Feshin Şartları

i. Konkordatoya Tabi Borcun Tasdik edilen Proje Kapsamında Ödenmemiş Olması

Konkordatoya tabi borcun proje kapsamında ödenmemiş olması durumunda alacaklısı fesih davası açabilir(İİK m. 308/c). Bu durumda konkordatoya tabi olmayan rehinli alacaklar, imtiyazlı alacaklar ve kamu alacakları ile konkordato mühletinden sonra

doğmuş ve yine komiserin onayı bulunan alacaklar konkordato kapsamında olmadığından bu alacakların sahiplerinin bu davayı açmakta hukuki yararları bulunmamaktadır.⁵⁴

Bu davanın açılması için borçlunun ayrıca temerrüde düşürülmesine gerek bulunmamaktadır. Yine bu davanın açılması için borcun tümü açısından vadenin beklenmesine gerek olmayıp taksitlerden birisinin ödenmemiş olması yeterlidir.⁵⁵ Dava açılmadan önce ihtirazı kabul dermeyan edilmeden ifanın kabul edilmesi durumunda artık bu dava açılmaz. Ancak dava açıldıktan sonra borcun tümünün ödenmesi durumunda dava konusuz kalır.⁵⁶ Kısmi ödeme durumunda ise bu sonucun doğmayacağı açıktır. Vade dolmasına rağmen alacaklının bir nedenle ek süre vermesi de mümkündür. Bu durumda da dava açılması için yeni sürenin dolmasının beklenmesi gerekir.⁵⁷

Konkordato, konkordato kapsamında olan bütün alacaklılar açısından bağlayıcı olduğundan, konkordato sürecine katılmamış veya katılıp da olumsuz oy kullanmış alacaklılar da konkordatonun feshini talep edebilir. Yine alacağını süresi içerisinde konkordatoya kaydettirmemiş alacaklılar da konkordatonun feshini isteyebilir.⁵⁸

Çekişmeli alacak sahiplerinin 1 aylık sürede dava açmaları ve alacaklarını ilama bağlamaları durumunda bu davayı açabilirler. Ancak kanun yoluna başvurulması ve icranın geri bırakılması halinde kanun yolu sonucunun beklenmesi gerekir. Çekişmeli

⁵⁴ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 163.

⁵⁵ Kamu düzenine aykırılık hallerinin re'sen gözetildiği, istinaf nedenleriyle sınırlı ve usulüne uygun olarak istinaf inceleme ve denetiminin yapıldığı; dosya içeriği, kararın dayandığı gerekçeleri ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı, yine; konkordatonun kısmen feshi davasının açılabilmesi için konkordatoya tabi borcun projede yazılı taksitlerden birinin gününde ödenmemesinin yeterli olup, dosyada da konkordato projesinde yazılı taksitlerin gününde ödenmediğinin kayyım raporu ve dosya kapsamında sabit olduğu anlaşılmasına göre davalı vekilinin temyiz sebepleri yerinde görülmemiştir (Y. 6. HD. 06.06.2024 Tarih ve 2024/1454, 2024/2029).

⁵⁶ Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 464.

⁵⁷ Somut olayda, davacı tarafın alacağı temlik aldıktan sonra davalı şirkete gönderdiği 03.11.2021 tarihli ihtarname incelendiğinde davalı şirkete ödenmeyen taksitler için tebliğden itibaren 7 günlük ödeme süresi verildiği anlaşılmaktadır. Davacı tarafından verilen ödeme süresi içinde davalı şirket tarafından vadesi geçen toplam 7 taksit miktarının ödendiği de tartışma dışıdır.

Bu durumda, davacı tarafından verilen süre atıfet mehli olup bu sürede muaccel taksitler ödendiğinden davacının konkordatonun kısmen feshini istemekte hukuki yararı olmadığı gerekçesiyle davanın hukuki yarar yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir (Y. 6. HD. 22.06.2023 Tarih ve 2023/2363, 3024/2490).

⁵⁸ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 163.

alacağa ilişkin bir aylık yasal süre içerisinde dava açılmaması durumunda ise artık bu dava açılmaz.⁵⁹

ii. Konkordatonun Tasdik edilmiş Olması

İİK'nın 308/c maddesi gereğince konkordato, tasdik kararıyla bağlayıcı hâle gelir. Bu hüküm dikkate alındığında kural olarak konkordatonun bağlayıcı olması için tasdik kararının kesinleşmesi zorunlu değildir. Ancak borçlunun konkordato projesinde konkordatonun, tasdik kararının kesinleşmesiyle bağlayıcı hâle geleceği de kararlaştırılabilir.

Bu husus konkordato projesindeki ödemelerin ne zaman başlayacağı açısından çok önemlidir. Tasdik edilen konkordatoda ödemelerin tasdik ile başlayacağı veya belirlenen bir tarihte başlayacağı kararlaştırılmışsa o tarihte projede kararlaştırıldığı şekilde ödeme yapılmaması durumunda borçlunun yükümlülüğünün ihlali söz konusu olur. Böyle bir durumda kendisine karşı konkordatoda projesinde yer aldığı şekilde ifade bulunulmayan her alacaklı konkordatonun tasdik kararının kesinleşmesini beklemeden dava açabilir. Burada önemli olan tasdik edilen konkordato projesinde yükümlülüklerin ne zaman yerine getirileceğidir. Belirlenen tarihte yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde alacaklı açısından, tasdik kararı kesinleşmeden, fesih davası açma hakkı doğmaktadır.⁶⁰

Bu durumda kural olarak fesih davası açmak için konkordatonun tasdiki kararının kesinleşmesi zorunlu değildir. Ancak fesih davası devam ederken konkordatonun tasdikine ilişkin karara karşı kanun yolların başvurulması ve tasdik talebinin reddedilmesi de mümkündür. böyle bir durumda fesih davasının konusuz kalması da gündeme gelecektir. Bu durumda bu davanın açılmasında hukuki yararın bulunup bulunmadığı tartışma konusu olur. HMK'nın 114/1-h maddesi gereğince dava açılmasında hukuki

⁵⁹ Altay ve Eskiocak (n 6) 407.

⁶⁰ Konkordatonun kısmen feshini düzenleyen 308/e maddesinde, tamamen feshi düzenleyen 308/f maddesinin aksine “tasdik kararının kesinleşmesini” öngörmemiş olması, mahkeme kararının tasdikten sonra ödeme takvimini başlatması, ödemelerin aksatılması halinde alacaklının “kısmen fesih talep etmesinin” haklı olması ve konkordato tasdik kararına aynen uyma zorunluluğunun bulunması dikkate alınarak; taksit ödemeleri tasdik kararının kesinleşmesinden sonra başlamayacaksa, kısmen feshin tasdik kararı kesinleşmeden talep edilebileceği kabul edilmelidir (Y. 6.HD. 05.06.2024 Tarih ve 2024/1710, 2024/1962).

yararın bulunması dava şartıdır.⁶¹ Bu hususlar dikkate alınarak fesih davası açılması için tasdik kararının kesinleşmesinin zorunlu olduğu ileri sürülmektedir.⁶² Ancak bu durumun alacaklı açısından doğuracağı olumsuz sonuçların da dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir. Zira projede ödemelerin tasdik kararından önce başlayacağını kararlaştırılması ve bu yükümlülüğün yerine getirilmemesine rağmen uzun sürecek kanun yolu sırasında alacaklıyı fesih yoluyla alacağının tamamını talep etme hakkından mahrum bırakmak alacaklı ile borçlu arasındaki çıkarlar dengesine aykırılık oluşturacaktır. İİK'nın 308/c maddesi hükmünden de fesih davası açmak için tasdik kararının kesinleşmesinin zorunlu olduğu anlamı çıkmamaktadır.⁶³ Yargıtay 6. Hukuk Dairesi de bir kararında haklı olarak ödemenin daha önce başlatılması nedeniyle tasdik kararının kesinleşmesinin şart olmadığını vurgulamıştır.⁶⁴

iii. Borçlunun İflasına Karar Verilmemiş Veya Konkordatonun Bütün Alacaklılar Yönünden Feshedilmemiş Olması

Konkordato projesi tasdik edilen borçlunun bir şekilde iflasına karar verilmiş olabilir. Örneğin, İİK'nın 292.maddesinde yer alan hallerden birisinin gerçekleşmesi halinde borçlunun iflasına karar verilir. Yine konkordatonun bütün alacaklılar yönünden fesine karar verilmiş olabilir. İİK'nın 308/f maddesi gereğince, her alacaklı, kötü niyetle sakatlanmış konkordatonun feshini tasdik kararını vermiş olan mahkemeden isteyebilir. İster herhangi bir nedenle borçlunun iflasına karar verilmiş olsun ister konkordatonun tamamen feshine karar verilmiş olsun ortada uygulanacak bir konkordato projesi kalmayacağından konkordatonun feshinin talep edilmesinde de hukuki yarar bulunmayacaktır. Bu durumda da bu dava,dava şartı olan hukuki yarar yokluğundan dinlenemez.

⁶¹ Mine Cevahir, 'Türk Hukukunda Konkordatonun Feshi' 2023 8(1) YBHD 243-283.

⁶² Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 411.

⁶³ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 161.

⁶⁴ Konkordatonun kısmen feshi davası devam ederken "tasdik kararının bozulması" ancak bozma üzerine verilen ikinci tasdik kararında da ilk tasdik kararında belirtilen tarihten itibaren hüküm doğuracağını belirtilmiş olması ve konkordato sürecinin bir bütün olması da dikkate alınarak, borçlunun artık davacı banka açısından konkordato kararının kendisine sunduğu imkanlardan yararlanmaması gerektiği gözetilerek davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, karar bozmayı gerektirmiştir (Y. 6. HD. 05.06.2024 Tarih ve 2024/1710, 2024/1962).

c. Kısmen Fesih Davasının Zorunlu Arabuluculuğa Tabi Olup Olmadığı

Konkordato alacaklılar ile borçlunun müzakere ettiği ve kanunda belirtilen alacaklı çoğunluğu ile kabul edilen projeye göre borçlunun borcunu ödemesi gereken bir prosedürdür. Bu projeye göre borçlunun ödeme yapmaması halinde ödenmeyen borç için alacaklının icra takibi yapması mümkündür. Bunun yanında kendisi yönünden konkordatonun feshini de talep edebilir. Bu durumda da konkordatonun kendisi yönünden feshi halinde daha önce durmuş olan icra takiplerine devam edebilir. Bu şekilde daha önce müzakere edilen ve borçlunun taahhüdüne uymaması nedeniyle icra takibinde bulunma hakkını elde eden alacaklıyı zorunlu arabuluculuk kapsamında tekrar borçluyla müzakere yapmak zorunda bırakmak düşünülemez.

Kısmen fesih davasını açan alacaklı daha önce konkordato projesi ile elde ettiği hakları da muhafaza etmektedir. Yine daha önce borçlu ile müzakere yapan alacaklıyı borçlunun taahhüdüne uymaması nedeniyle tekrar müzakereye zorlamak alacaklı ile borçlu arasındaki adalet dengesine de uymamaktadır.

Diğer yönden konkordatoya ilişkin birçok hüküm emredici nitelikte olup yargılama sırasında da birçok yönden re'sen araştırma ilkesi uygulanmaktadır. Yine bazı açılardan kamu düzenine ilişkin yönleri bulunmaktadır. Bu durumu dikkate alındığında konkordatoya ilişkin bazı konularda tarafların tam bir tasarruf yetkilerinin bulunduğu söz edilemez. Bu yönüyle de kısmen fesih davasının zorunlu arabuluculuğa tabi olmadığı kabulü gerekir.⁶⁵

d. Yetkili ve Görevli Mahkeme

⁶⁵ Kamu düzenine aykırılık hallerinin re'sen gözetildiği, istinaf nedenleriyle sınırlı ve usulüne uygun olarak istinaf inceleme ve denetiminin yapıldığı; dosya içeriği, kararın dayandığı gerektirici sebepler ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı, keza; konkordatonun feshi davasının konkordatonun bir parçası olduğu ve konkordato hükümlerine tabi olduğu, konkordato hükümlerinin kısmen kamusal nitelikte olduğu ve bu süreçte tasdik kararı olan kişinin mal varlığının özel bir yapılandırmasının söz konusu olduğu, bu koşullara uyması zorunlu olduğundan mal varlığı üzerinde sınırsız bir tasarrufunun bulunmadığı ve yine tasdik edilen proje kapsamında eşitliğe aykırı hareketin ödemeler dengesini de bozacağı dikkate alındığında konkordatonun feshi davasının zorunlu arabuluculuğa tabi olamayacağı anlaşıldığından davalının temyiz itirazları yerinde görülmemiştir (Y. 6. HD. 16.05.2024 Tarih ve 2024/1351, 2024/1579).

Konkordatonun kısmen feshinde yetkili ve görelî mahkeme konusunda hiçbir tereddüt bulunmamaktadır. Zira İİK'nın 308/e maddesinde açık bir şekilde borçlunun kısmen feshinin konkordatoyu tasdik eden mahkemeden isteneceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre konkordatonun kısmen feshi davasının konkordatoyu tasdik eden asliye ticaret mahkemesinde açılması gerekir. Buradaki yetkinin de kesin yetki olduğunu kabil etmek gerekir. Bu durumda tasdik kararı verilmesinden sonra borçlunun ikametgahını değiştirmesi⁶⁶ veya herhangi bir nedenle başka bir mahkemenin yetkili olması durumunda da kısmen fesih davasının tasdik kararını veren mahkemede açılması gerekir.

Aynı yargı çevresi içinde bir mahkemenin birden fazla dairesinin bulunması durumunda tasdik kararını veren mahkemenin ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Örneğin, bir yargı çevresinde üçten fazla asliye ticaret mahkemesi bulunması durumunda ilk üç mahkeme iflas ve konkordato uyuşmazlıklarına bakmaktadır. Burada madde hükmünde yer alan, “konkordatoyu tasdik eden mahkeme”den anlaşılması gereken kararı bizzat veren mahkemedir. Diğer bir deyişle, aynı yargı çevresi içerisinde mahkemenin birden fazla dairesinin olması halinde yetkili mahkeme kararı veren mahkeme dairesi olacaktır.⁶⁷ Burada kanun koyucunun fesih kararını da konkordatoyu tasdik eden mahkemenin değerlendirmesini özellikle istediği anlaşılmaktadır.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanunun 5/3. Maddesi gereğince, konusu parayla ölçülebilen uyuşmazlıklarda dava değeri bir milyon Türk lirasının üzerinde olan dava ve işler ile dava değerine bakılmaksızın belirli uyuşmazlıklara Asliye Ticaret Mahkemesinde heyet halinde bakılması gerekmektedir. Konkordatonun kısmen feshi davalarının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. Zira 5235 sayılı kanunun 5. Maddesinin 3. Fıkrasının 1. Bendinde heyet olarak bakılacak davalar arasında açıkça ve ayırım yapılmaksızın konkordatodan kaynaklanan davalara yer verilmiştir. Yine aynı maddenin 3. Fıkrasının 3. Bendinde fesih davaları da sayılmıştır. Maddedeki her iki düzenleme de

⁶⁶ Altay ve Eskiocak (n 6) 403.

⁶⁷ Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 459.

dikkate alındığında konkordatonun kısmen feshi davasının asliye ticaret mahkemesinde heyet halinde bakılması gerektiği anlaşılmaktadır.

e. Davanın Tarafları

Konkordatonun kısmen feshi, konkordato projesine göre kendisine ödeme yapılmayan her bir alacaklı tarafından açılabilir. Konkordato, konkordato prosedürüne katılmayan veya katılıp da red oyu verenler de dahil olmak üzere, tüm alacaklılar için bağlayıcı olduğundan projeye göre kendisine ödeme yapılmayan tüm alacaklılar bu davayı açabilir.⁶⁸

Buna karşın konkordatoya tabi olmayan rehinli, imtiyazlı alacaklılar ve kamu alacaklıları ile mühletin verilmesinden sonra komiserin onayı ile doğmuş alacaklar konkordatoya tabi olmadığından bu alacaklıların bu davayı açmalarında hukuki yarar bulunmamaktadır. Zira bu alacaklılar konkordatoya tabi olmadığından bu alacaklılara ödeme yapılmaması halinde bunların her türlü cebri icraya başvurmaları, borçlunun iflasa tabi olması halinde iflas yoluyla takip yapmaları mümkündür. Ancak rehinle alacaklının rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte bulunup da rehin açığı oluşması durumunda bu kısım yönünden bu davayı açmasında hukuki yararının bulunduğu kabulü gerekir.⁶⁹

Kısmen fesih davası açacak alacaklılar açısından hukuki yarara ilişkin dava şartı burada öne çıkmaktadır. Bu durumda alacaklıların bu davayı açmakta hukuki yararlarının bulunup bulunmadığının özellikle değerlendirilmesi gerekir.⁷⁰

Alacağını konkordatoya kaydettirmemiş olan alacaklılar da konkordatoya tabi olacağından bu davayı açabilirler. Ancak borçlunun karşı çıkması halinde alacaklının öncelikle alacağını ispatlaması gerekir. Bu durumda mahkemenin öncelikle ön sorun

⁶⁸ Altay ve Eskiocak (n 6) 406.

⁶⁹ Alacaklı tasdik edilen konkordatonun kendisi yönünden feshini İİK.' nun 307. maddesi uyarınca isteyebilir. Hükme göre alacaklının konkordatonun feshini isteyebilmesi için tasdik edilen konkordatonun etkilenmesi gerekir. Konkordatodan etkilenmeyen alacaklının konkordatonun feshi davası açmakta hukuki yararı bulunmadığından fesih davası açamaz. Davacı alacaklının alacağı rehinle teminat altına alındığından konkordatodan etkilenmez. Ancak, daha sonra rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takipten sonra rehin açığı oluştuğundan ve rehin açığını alacaklı konkordato şartlarına göre isteyebileceğinden konkordatonun feshi davası açmakta hukuki yararı bulunmaktadır (Y. 19. HD. 03.04.2008 Tarih ve 2007/8960, 2008/3405).

⁷⁰ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 163.

olarak davacının alacaklı olup olmadığını değerlendirmesi, bunun ispatlanması halinde ancak kısmen feshine ilişkin talebi değerlendirmesi yargılama ekonomisine uygun olur.⁷¹ Buna karşın öğretide konkordatoya kayıt yaptırmayan ve borçlu tarafından da kabul edilip ifası önerilmeyen alacağın öncelikle bir ilamla hüküm altına alınması ve buna rağmen ödenmemesi halinde ancak konkordatonun kısmen feshinin talep edilebileceği de savunulmaktadır.⁷² Yargıtay uygulamada da bu doğrultuda kararlara rastlanmaktadır.⁷³

Konkordato komiseri ve kayyımın bu davayı açmakta yetkileri bulunmamaktadır. Yine bu kişiler ferî müdahil olarak da kabul edilemez.⁷⁴ Zira HMK'nın 66. maddesi gereğince üçüncü kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla ferî müdahalede bulunabilir. Konkordato komiseri ve kayyımın bu şekilde bir hukuki yararının bulunması mümkün değildir.

Bu davanın davalısı ise, *konkordato projesine göre ifade bulunmayan borçludur*. Ne kadar ilgili de olsalar borçlu ile birlikte diğer alacaklıların ve konkordato komiserinin davalı tarafta gösterilmesi mümkün değildir.

f. Yargılama Usulü

HMK'nın 316/1-e maddesinde, konkordato ve sermaye şirketleri veya kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılmasına ilişkin açılacak davalar basit usulde görülecek davalar arasında sayılmıştır. *Konkordatonun kısmen feshine ilişkin davaların konkordatoya ilişkin bir dava olması nedeniyle basit usulde görüleceği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır*.

İşin niteliği de bu davaların bir an önce görülmesini gerektirmektedir. Zira sürenin tamamı kullanıldığında yaklaşık 29 ay süren konkordato süreci nedeniyle alacağına

⁷¹ Altay ve Eskiocak (n 6) 407; Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 163.

⁷² Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 468.

⁷³ Konkordatoya kayıt yaptırmayan alacaklının alacağı, borçlu tarafından kabul edilip itfa edilmediği sürece öncelikle ilamla hüküm altına alınmalı ve takiben bu halde de ödenmediği takdirde artık konkordatonun kısmen feshi yoluna gidilebilmelidir.(Bkz. Öztekin, Budak, Tunç Yücel, Kale ve Yeşilova *Yeni Konkordato Hukuku, 7101 sayılı Kanunla değişik İcra ve İflas Kanunu m.285-309 Şerhi* (1.Baskı, 2018) 463.) (Y. 6. HD. 09.03.2023 Tarih ve 2023/891, 2023/960).

⁷⁴ Cevahir (n 61) 243-283.

ulaşamayan alacaklının konkordato projesine göre ödememe yapılmaması üzerine açılan bu davada sürecin uzaması halinde mağduriyeti iyice artmış olacaktır.

Diğer yönden bu davada genel olarak konkordato projesine göre alacaklıya ödeme yapıp yapılmadığı davanın konusu olduğundan mahkemece yapılacak işler de sınırlıdır. Bu nedenle alacaklı sıfatı saptandıktan sonra tensiple birlikte konkordato dosyası getirtilerek süratli bir şekilde karar verilmesinin önünde de bir engel bulunmamaktadır.

Konkordatonun feshi davasında alacağın kendisi dava konusu olmayıp alacaklıya konkordato projesi kapsamında ödeme yapıp yapılmadığına ilişkin bir belirleme yapılmaktadır. Bu nedenle bu dava maktu harca tabi olup vekâlet ücretinin de buna göre takdir edilmesi gerekir.⁷⁵

Bu davada genel ispat kuraları geçerli olup borçlunun ödemede bulunduğunu iddia etmesi halinde bunu usulen ispat etmesi gerekir. Alacağın miktarına göre gerek olması halinde iddiasını yazılı delille ispatı aranır.

Konkordatonun feshinin birden fazla alacaklı tarafından istenmesi durumunda bu davaların her biri bağımsız birer dava olup bu davaların ayrı ayrı görülmesi gerekir.⁷⁶ Bu davaların birlikte açılması halinde de davacılar arasında ancak ihtiyari dava arkadaşılığı söz konusu olur.

Konkordatonun feshine ilişkin dava devam ederken borçlunun iflasına karar verilmiş olabilir. Bu durumda artık fesih davasının konusu kalmayacağından davanın

⁷⁵ Altay ve Eskiocak (n 6) 410.

⁷⁶ Asıl ve birleşen davalar konkordatonun kısmen feshi istemine ilişkin olup, her ne kadar alacaklarının miktarları farklı olan her bir davacı yönünden konkordatonun kısmen feshi koşullarının ayrı ayrı incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekirken HMK'nın 166/4 maddesi koşulları oluşmamış bulunmasına rağmen davaların birleştirilerek görülmesi yerinde görülmemiş ise de, bu hususun sonuca etkili olmadığı anlaşılmakla, temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup, davalı vekilince temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir (Y. 6. HD. 18.04.2024 Tarih ve 2024/681, 2024/921).

usulden reddi gerekir.⁷⁷ Ancak iflas kararının kesinleşmemesi halinde bu davanın sonucunun beklenmesi ve ona göre karar verilmesi gerekir.⁷⁸

g. Kanun Yolları

Fesih talebi üzerine verilecek hükmün tebliğinden itibaren *iki hafta içinde istinaf yoluna* başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı da yine tebliğ tarihinden itibaren *iki hafta içinde temyiz yoluna* başvurulabilir(İİK m. 308/e-2).⁷⁹

Her ne kadar konkordatonun kısmen feshinde ödenmeyen alacak dava konusu ise de konkordatonun niteliği dikkate alınarak alacak miktarının miktar itibariyle kesinlikte dikkate alınmaması gerekir.⁸⁰

h. Sonuçları

Mahkemenin yapacağı yargılama sonucunda borçlunun konkordato projesine göre ifada bulunmadığının anlaşılması durumunda davanın kabulü ile konkordatonun davacı alacaklı yönünden feshine karar verilecektir.

Bu karar sadece dava açan alacaklı yönünden sonuç doğurur. Bu karardan diğer alacaklılar hiçbir şekilde etkilenmez. Konkordatonun feshi ile davacı alacaklının alacağı eski haline döner. Diğer bir deyişle, alacak, konkordato projesine hiç girmemiş gibi, konkordato projesindeki iskonto yada vadeye tabi olmaksızın tam olarak ödenmesi gerekir. Türk Lirasına dönüşen yabancı para alacağı tekrar yabancı para alacağına dönüşür. Durmuş olan temerrüt faizi kaldığı yerden işlemeye devam eder.

⁷⁷ Davacı davasında, konkordatonun kısmen feshini talep etmişse de, kesinleştiği anlaşılan (Kayseri 1.Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 10.01.2022 tarih 2021/889E. 2022/11K.Sayılı) konkordatonun tasdiki istemi davasında konkordato talebinin reddi ile iflas kararı verilmiş olduğu anlaşılmakla İlk Derece Mahkemesince, konusuz kalması nedeniyle bu davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair verilen karar yerindedir (y. 6. HD. 23.05.2024 Tarih ve 2024/1456, 2024/1727).

⁷⁸ Altay ve Eskiocak (n 6) 411.

⁷⁹ 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanunun 37 nci maddesiyle bu fıkra da yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

⁸⁰ Dava, konkordatonun kısmen feshine ilişkindir. Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun reddine ilişkin karar kesin olarak verilmiş ve davalının temyiz başvurusu 01.12.2023 tarihli temyiz başvurusunun değerlendirilmesi kararıyla reddedilmişse de konkordatonun niteliği gereği kesin olmayan bu karar yönünden ek kararın kaldırılmasına karar verilmiştir (01.02.2024 Tarih ve 2024/28, 2024/362).

Alacaklının daha önce başlattığı ve konkordatoya ilişkin tedbir nedeniyle duran takipler konkordatonun feshi ile canlanır. Bu durumda alacaklı bu takiplere devam edebilir. Ancak konkordatonun tasdiki ile birlikte hacizler kendiliğinden düşeceği için alacaklının yeniden haciz talebinde bulunması gerekir(İİK m. 308/ç).⁸¹ Daha önce duran takiplere devam edebileceği gibi yeni takiplerde de bulunabilir.

Borçlunun borcu kabul etmesi halinde bu fesih kararıyla alacaklının elinde artık ilama müstenit bir alacak da bulunduğundan ilama dayalı takip yapabileceği gibi buna dayanarak iflas yoluyla takipte de bulunabilir.⁸² Bunun için, icranın geri bırakılması kararı hariç olmak üzere, feshe ilişkin kararın kesinleşmesine gerek de bulunmamaktadır.

Borçlunun projeye göre ödeme yaptığını ispat etmesi halinde ise davanın reddine karar verilir.

Konkordatonun feshine karar verilmesiyle, davacı alacaklı konkordato koşullarıyla bağlı olmaktan kurtulacağından, konkordato nedeniyle paraya dönüşen mal teslimine ilişkin kişisel hak talepleri yeniden canlanır.⁸³

İİK'nın 308/e maddesi uyarınca, konkordatonun kısmen feshi halinde alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu yeni hakları da muhafaza eder. Ancak bunun pratikte pek bir faydası bulunmamaktadır. Zira mülga 305/1.maddesinde yer alan tasdik şartı olan teminat artık geçerli olmadığından konkordatonun feshi halinde alacaklının sahip olduğu teminatı muhafaza etmesi bugün artık mümkün değildir. Bu anlamda alacaklı sadece, İİK 'nın 308/b-2 gereğince, borçlu tarafından mahkemece belirlenen bankaya yatırılan paralar üzerinde bulunan rüçhan hakkının, borçlu ileride iflas edecek olsa dahi kalmaya devam etmesinden yararlanacaktır.⁸⁴

1. Zamanaşımı

Konkordatonun feshinde zamanaşımına ilişkin kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle TBK'nın 146. Maddesi gereğince 10 yıllık genel

⁸¹ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 169.

⁸² Cevahir (n 61) 243-283.

⁸³ Altay ve Eskiocak (n 6) 413.

⁸⁴ Öztekin, Budak, Tunç Yücel ve Kale (n 12) 468.

zamanaşımı süresi geçerlidir. Zamanaşımı süresi, konkordatoda yer alan alacaklar açısından belirlenen son vade tarihinden itibaren başlar. Projede taksitler halinde ödeme öngörülmesi halinde her taksitin son ödeme günü zamanaşımının başlangıcı olur. Çekişmeli alacaklar açısından zamanaşımı, çekişmeli alacağa ilişkin davanın sonuçlandığı tarihte başlar. Konkordatoya hiç yazdırılmamış alacaklar bakımından ise, o alacağın kendisine ilişkin açılacak davanın sonucunda verilen mahkeme kararının tebliğinden itibaren işlemeye başlar.⁸⁵

2. Konkordatonun Tamamen Feshi

a. Genel Olarak

Her alacaklı, kötü niyetle sakatlanmış konkordatonun feshini tasdik kararını vermiş olan mahkemeden isteyebilir(İİK m. 308/f).

Konkordato, vadesi geldiği hâlde borçlarını ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan iyiniyetli ve dürüst olan borçluya iflastan kurtulma yönünde tanınan bir haktır. Her ne kadar konkordatoya ilişkin olarak 7101 sayılı Kanunla getirilen düzenlemeler arasında açık bir şekilde dürüstlük kuralına değinilmese de bu hususu bu hakkın “ratio legis”i⁸⁶ olarak görmek gerekir. Zira borçlarını ödeme konusunda sıkıntı yaşayan borçluya bu hakkın verilmesindeki temel amaç, onun dürüst davranarak borçlarını ödeyeceğine duyulan güvendir. Diğer yünden TMK’nın 2. Maddesinde yer alan dürüstlük kuralı hukukun temel ilkelerinden birisi olup buna göre herkes haklarını yerine getirirken ve borçlarını öderken bu kurala uymak zorundadır.⁸⁷ Bu kurala uyulmaması durumunda bu durum hakkın kötüye kullanılmış sayılır ve hukuk düzeni açık bir şekilde hakkın kötüye kullanılmasını korumaz(TMK m. 2/2). İşte borçlunun konkordatoya başvururken sahip olması gereken dürüstlük kuralına uymaması hakkın kötüye

⁸⁵ Altay ve Eskiocak (n 6) 409, Cevahir (n 61) 243-283.

⁸⁶ Ratio Legis: Bir düzenlemenin temelini oluşturan asıl sebep, onun getirilmesindeki mantık, kanunun ulaşmak istediği amaç anlamında kullanılan latince kökenli bir hukuk terimidir.

⁸⁷ Cevahir (n 61) 243-283.

kullanılması olur ve hukuk düzeni bunu korumayacağından bunun sabit olması halinde konkordatonun feshi gerekir.⁸⁸

Konkordato borçlu ile kanunun aradığı nisapta alacaklı çoğunluğu arasında borçların ödenmesi konusunda mahkemenin kontrolünde yapılan bir anlaşmadır. Hem bu anlaşmanın kurulmasında hem de devamında borçlunun dürüst davranması, kötü niyetli sayılacak davranışlardan kaçınması gerekir. Aksi taktirde alacaklılarla arasında kurulmuş olan bu sözleşmenin temeli çökmüş olacağından alacaklıların bunun feshini talep hakları doğacaktır.

Diğer yönden konkordatonun tasdiki ile borçluya birtakım imkanların sunulmasında borçlunun yanında toplumun menfaati de gözetilmektedir. Ödeme zorluğu içerisinde bulunan borçluya bu fırsatın tanınmaması halinde borçlu iflas edecek olup bu durum toplumun ekonomik çıkarları açısından da olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Bu yönüyle konkordatonun kamu düzenine ilişkin yönünü ağır bastığını söyleyebiliriz. Bu nedenle konkordato talebinde olduğu gibi tamamen fesih davasında da bu durum dikkate alınarak re'sen araştırma ilkesi gözetilmektedir. Bu talebin sonucunda iflasın ortaya çıkması da muhtemel sonuçlardan olduğundan bu ilke daha açık bir şekilde oltaya çıkmaktadır.

Konkordatonun tamamen feshi, kısmen feshinden farklı olarak, tüm borçlular açısından sonuç doğurmaktadır. Konkordatonun fesine karar verilmesi halinde artık konkordato bütün sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmaktadır. Diğer yönden, konkordatonun tamamen feshi halinde, borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde mahkeme, aynı zamanda ve re'sen olarak borçlunun iflâsına da karar verir.

b. Konkordatonun Tamamen Feshinin Koşulları

i. Konkordatonun Kötü niyetle Sakatlanmış Olması

⁸⁸ Bu durumda mahkemece dürüst davranmadığı anlaşılan ve projesi eşitlik ilkesine aykırı olan davacının talebinin reddine veya şartları varsa iflasa karar verilmelidir. Bu itibarla bu ilkelere aykırı olacak şekilde mevcut projenin tasdiki ve 6100 sayılı HMK'nın 297 maddesine aykırı şekilde infazı kabil olmayan hüküm kurulması doğru olmamış, istinaf mahkemesinin başvurunun esastan reddine ilişkin kararı kaldırılarak ilk derece mahkemesi kararının bozulması uygun görülmüştür (Y. 6. HD. 11.04.2024 Tarih ve 2021/3467, 2024/19949).

İİK'nın 308/f maddesinde yer alan düzenlemede, "kötü niyetle sakatlanmış konkordato" ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeyi dürüstlük kuralı ile birlikte değerlendirmek gerekir. TMK'nın 2/2. maddesinde açıkça belirtildiği üzere, dürüstlük kuralına uyulmaması başlı başına kötü niyetli bir davranış olarak kabul edilmektedir. Bu genel ilke dışında konkordato hukukuna ilişkin kötü niyetli davranış sayılan haller bulunduğu gibi borçlar hukukuna ilişkin hileli davranışın da konkordatoyu sakatlayan hallerden kabul edilmesi mümkündür.

İİK'nın 297/2. maddesinde borçlunun konkordato mühleti içerisinde yapamayacağı tasarruflar tek tek sayılmıştır. Buna göre, borçlu, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez, kefil olamaz ve ivazsız tasarruflarda bulunamaz; taşınmazını, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırını ve işletmenin devamlı tesisatını devredemez ve takyit edemez. Borçlunun bu tasarrufları mahkemeden izin almadan yapması durumunda bu tasarruflar hükümsüzdür. Bu hükme aykırı davranılması ve bunun mühlet içerisinde fark edilmemesi halinde tasdik kararından sonra bu husus fesih nedeni olarak ileri sürülebilir.

Yine bu konuda İİK'nın 308/d maddesinde yer alan hal de konkordatonun kötü niyetle sakatlanmasına ilişkin önemli bir örnek oluşturmaktadır. Buna göre, borçlu tarafından alacaklılardan birisine konkordato projesinde öngörülenden fazla olarak yapılan vaatler hükümsüzdür. Borçlunun alacaklıların desteğini almak için alacaklılardan birisine konkordato projesi dışında vaadde bulunabilir. Bu vaat genelde konkordato projesine destek almak amacıyla yapılmaktadır. Bu durumda yapılan vaat hükümsüz olmakla birlikte, bunun daha sonra ortaya çıkması halinde de konkordatonun kötü niyetle sakatlanması söz konusu olacağından herhangi bir alacaklının buna dayanarak fesih talep etmesi mümkündür.

Borçlunun giriştiği her türlü hileli davranış da borçlunun kötü niyetini ortaya kor ve konkordatoyu sakatlar. Borçlunun alacaklı çoğunluğunu sağlamak için fiktif (muvaazalı) alacaklar üretmesi, konkordato projesinin kabulü için bilançosu ile oynaması ve gerçek dışı işlemler yapması, sahte belge düzenlemesi, konkordato komiserini aldatacak işlemler yapması veya onunla işbirliği yaparak şirket kayıtlarıyla oynaması gibi haller borçlunun hileli davranışlarına örnek gösterilebilir. Uygulamada çok sık rastlanan

hileli davranışlardan birisi de grup şirketlerinin fiktif işlemlerle birbirlerine karşı alacaklı ve borçlu gösterilmek suretiyle konkordato projesinin onaylanmasını sağlamaktır. Yine alacaklıların olumlu oyunu almak veya fiktif alacak oluşturmak için onlara karşı aldatma, korkutma gibi iradeyi sakatlayan davranışlarda bulunulması da kötü niyetli davranış olarak kabul edilmesi gerekir.

Konkordatonun kötü niyetle sakatlanmasına yönelik davranışların borçlu tarafından gerçekleştirilmesi zorunlu olmayıp bu davranışların üçüncü kişiler tarafından yapılması da mümkündür. Netice itibariyle ister borçlu tarafından yapılmış olsun ister üçüncü bir kişi tarafından yapılmış olsun konkordatonun sakatlanmasına sebep olmuşsa fesih nedeni oluşturur. Ancak durum ve koşullara göre borçlunun üçüncü kişinin bu davranışını bilmediği anlaşılıyorsa bu durum fesih nedeni sayılmayabilir.⁸⁹

ii. Konkordatonun Tasdik Edilmiş Olması

İİK'nın 308/f maddesinde konkordatonun tamamen feshinin talep edilebilmesi için konkordatonun tasdik edilmiş olmasına ilişkin kesin bir hüküm bulunmamaktadır. Konkordatonun tamamen feshinin talep edilmesi için konkordatonun tasdikine ilişkin kararın kesinleşmiş olmasını şart olarak kabul ettiğimizde bunun aynı zamanda bir dava şartı olarak kabulü gerekir. Dava şartları HMK'nın 114. Maddesinde düzenlenmiş olup bunlar arasında bu yönde bir dava şartı bulunmadığı gibi diğer herhangi bir kanunda da bu yönde bir dava şartı bulunmamaktadır. Bu nedenle bu davanın açılması için konkordatonun tasdikinin dava şartı olarak kabulü mümkün değildir.

Bu hususun bir dava şartı olarak görülmesi yani konkordatonun tamamen feshi davasının görülmesi için konkordatonun tasdiki kararının kesinleşmesini aramanın tarafların menfaat dengesi açısından da değerlendirilmesi gerekir. Konkordatoya başvuran borçluların kötü niyetli olmaları durumunda yapacakları şey tedbir kararının alınmasından sonra yargı sürecinin olabildiğince uzatmak olacaktır.⁹⁰ Konkordatonun tamamen feshi de borçlunun kötü niyetine dayandığından bu davanın görülmesinin tasdik kararının kesinleşmesine bağlanması durumunda kötü niyetli borçlunun tabiri caizse

⁸⁹ Altay ve Eskiocak (n 6) 416.

⁹⁰ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 170.

ekmeğine yağ sürülmüş olacaktır. Zira uygulamada da görüldüğü üzere kötü niyetli borçluların temel amacı konkordatoya ilişkin tedbiri almak ve bundan sonra da süreci olabildiğince uzatmaktır. Bu nedenle konkordatonun feshi açısından konkordatonun tasdikinin kesinleşmesinin beklenmesi, kanun yolları süreci de dikkate alındığında, borçlunun bu amacına hizmet etmiş olacaktır. Bu durum borçlu açısından hakkın kötüye kullanılması oluşturacak olup TMK'nın 2/2. maddesi gereğince hukuk düzeni hakkın açıkça kötüye kullanılmasını korumaz.

Diğer yönden konkordatonun tamamen feshi davasında borçlunun kötü niyetli olduğunun anlaşılması durumunda konkordatonun feshi ile birlikte İİK'nın 308. maddesi gereğince, borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde mahkeme re'sen borçlunun iflâsına karar verilecektir. Bu durumda tasdik kararının kabul edilmemesi ve borçlunun iflasa tabi şahıslardan olması ve doğrudan iflas hallerinden birisinin bulunması halinde iflas kararı verilecek olmasının bu davanın neticesine de bir etkisi olmayacaktır.

Bu hususlar dikkate alındığında, konkordatonun tamamen feshi açısından konkordatonun tasdiki kararının kesinleşmesinin zorunlu olmadığını söyleyebiliriz. Ancak buna rağmen kimi durumlarda o davanın bekletici mesele yapılmasına ihtiyaç duyulabilir. Örneğin, kanun yolu aşamasında tasdik talebine ilişkin karar kaldırılır veya bozulursa, fesih talebine bakan mahkemenin, tasdik hakkındaki davanın kesinleşmesini bekletici mesele yapması uygun olur.⁹¹ Bu durumda fesih davasının görülmesi açısından konkordatonun tasdikinin kesinleşmesi zorunlu olmamakla birlikte, mahkemenin durum ve koşullara göre bunu bekletici mesele yapması mümkündür. Bu hususu mahkemenin her davanın somut özelliklerine göre taktir etmesi gerekir.

Buna karşın uygulamada konkordatonun feshi davasının görülmesi için kimi zaman tasdik kararının kesinleşmesi aranmaktadır. Bu konuda bekletici mesele dahi yapılmadan davanın reddi gerektiği yönünde kararların verildiği de görülmektedir.⁹²

⁹¹ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 170.

⁹² Konkordatonun kısmen ya da tamamen feshi için kesinleşmiş bir konkordato tasdik kararının bulunması gerekir. Somut olayda davalı şirketin konkordato projesinin tasdikine ilişkin kararın Dairemizin 16.02.2022 tarih ve 2021/3486 E., 2022/807 K.sayılı ilamıyla bozulmasına karar verilmiş olduğundan, konkordato tasdik kararı kesinleşmemiştir. Bu durumda Konya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk

iii. Borçlunun Kötü Niyetle Konkordatonun Sakatlamasına Neden Olan Davranışlarının Konkordatonun Tasdikinden Önce İleri Sürülmemiş Olması

Alacaklının konkordatonun kötü niyetli davranışlar nedeniyle sakatlandığını konkordatonun tasdikinden önce veya en azından konkordatonun tasdiki sırasında ileri sürmemiş olması gerekir. Zira konkordatonun tasdikinden önce böyle bir durumun bilinmesi ve ileri sürülmesi durumunda konkordatonun tasdikini değerlendiren mahkemece bu durum dikkate alınacaktır. Bu derlendirme sırasında bunların varit görülmesi durumunda konkordato tasdik edilmeyecek, varit görülmemesi halinde de bu itirazlar reddedilecektir.

Diğer yönden alacaklının bu durumu bilmesine rağmen tasdik aşamasında ileri sürmeyip daha sonra fesih nedeni olarak ileri sürmesi de çelişkili davranış yasağına girecektir. Bu durum da alacaklı açısından başlı başına hakkın kötüye kullanılması oluşturacağından dinlenemeyecektir.

Ancak alacaklının kusuruna dayanmayan bir nedenle bu durumu mühlet içerisinde veya en geç tasdik aşamasına kadar ileri sürememişse fesih nedeni yapmasında bir beis yoktur.⁹³ Zira burada alacaklının art niyetli bir davranışından bahsedilemez.

iv. Konkordatonun Feshinden Önce Borçlunun İflas Etmemiş Olması

Konkordatonun tamamen feshinden önce borçlunun iflasına karar verilmiş olması durumunda artık bu davanın görülmesine ihtiyaç kalmaz. Diğer bir deyişle, bu durumda bu davanın görülmesinde hukuki yarar bulunmayacaktır. Bu nedenle bu dava açıldığında borçlu hakkında iflas kararı verilmiş ve kesinleşmiş olması durumunda bu davanın hukuki yarar yokluğundan reddine karar verilmesi, iflas açılmış olmakla birlikte kesinleşmemiş olması durumunda da bunun bekletici mesele yapılması ve yine iflasın kesinleşmesi

Dairesince tasdik kararı kesinleşmeyen konkordatonun feshi istenemeyeceği gerekçesiyle davanın reddi gerekirken, yazılı gerekçeyle reddi doğru olmamış ise de, yapılan bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, sonucu itibarıyla doğru olan bölge adliye mahkemesi kararının, HMK'nın 370/4. maddesi uyarınca gerekçesi değiştirilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir (Y. 6. HD. 23.11.2022 Tarih ve 2022/825, 2022/5420).

⁹³ Cevahir (n 61) 243-283.

halinde konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

c. Konkordatonun Tamamen Fesih Davasının Tarafları

Bu davayı alacağı konkordatoya tabi olan her alacaklı açabilir. Bu davayı açmak için alacaklının alacaklılar toplantısına katılıp katılmadığının, itirazda bulunup bulunmadığının bir önemi bulunmamaktadır. Yeter ki alacağı konkordatoya tabi olsun. Konkordatoya tabi olmayan rehinli alacaklıların, imtiyazlı alacaklıların ve kamu alacaklılarının bu davayı açmakta hukuki yararları bulunmamaktadır. Alacaklının alacaklı olduğu konusunda bir tereddüt olması durumunda mahkemenin öncelikle bu konuyu değerlendirmesi gerekir. Çekişmeli alacaklılar da konkordatoya tabi olduğundan bu davayı açabilir. Ancak bir aylık süre içerisinde çekişmeli alacağa ilişkin dava açmış olmaları gerekir.

Bu davada davalı ise tasdik kararı verilen borçludur. Bu davada diğer alacaklılar ile komiserin ise davalı sıfatı bulunmamaktadır.

d. Konkordatonun Tamamen Fesih Davasının Arabuluculuğa Tabi Olup Olmadığı

Konkordatonun kısmen feshi davasında bahsedildiği üzere konkordatonun feshine ilişkin davalar zorunlu arabuluculuğa tabi değildir. Buna ilave olarak konkordatonun tamamen feshi borçlunun kötü niyetli davranışlarına dayanmaktadır. Alacaklıyı kötü niyetli olduğu iddia olunan borçlu ile tekrar müzakereye zorlamak işin tabiatına aykırıdır. Konkordatonun feshi davasında konkordatonun tümünden ortadan kaldırılması istenmektedir. Dolayısıyla verilen karar sadece talepte bulunan alacaklı ile borçlu açısından değil tüm alacaklılar açısından sonuç doğurmaktadır.

Diğer yönden mahkemenin tamamen fesih kararı vermesi durumunda İİK'nın 308. Maddesi gereğince, borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde mahkeme, borçlunun iflâsına resen karar verir. Bu şekilde sonuçları olan bir uyuşmazlığın zorunlu arabuluculuğa tabi olması düşünülemez. Bu davanın sonucunda iflas da değerlendirilecek olup iflas hukuku tamamen kamu düzenine ilişkindir ve resen araştırma ilkesi uygulanır.

e. Yetkili ve Görevli Mahkeme

İİK'nın 308/f maddesinde açıkça belirtildiği üzere, konkordatonun tamamen feshinin konkordatonun tasdiki kararını vermiş olan mahkemeden istenmesi gerekir. Bu durumda iflasa tabi borçlu bakımından muamele merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, iflasa tabi olmayan borçlu bakımından ise yerleşim yeri asliye ticaret mahkemesi yetkili ve görevlidir. Tasdik kararı verildikten sonra şirket merkezinin değiştirilmesinin de mahkemenin yetkisine bir etkisi olmayacaktır.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanunun 5/3. Maddesi gereğince, konusu parayla ölçülebilen uyuşmazlıklarda dava değeri bir milyon Türk lirasının üzerinde olan dava ve işler ile dava değerine bakılmaksızın belirli uyuşmazlıklara Asliye Ticaret Mahkemesinde heyet halinde bakılması gerekmektedir. Konkordatonun kısmen feshi davalarının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. Zira 5235 sayılı kanunun 5. Maddesinin 3. Fıkrasının 1. Bendinde heyet olarak bakılacak davalar arasında açıkça ve ayırım yapılmaksızın konkordatodan kaynaklanan davalara yer verilmiştir. Yine aynı maddenin 3. Fıkrasının 3. Bendinde fesih davaları da sayılmıştır. Maddedeki her iki düzenleme de dikkate alındığında konkordatonun kısmen feshinde olduğu gibi tamamen feshine ilişkin davanın da asliye ticaret mahkemesinde heyet halinde görülmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

f. Yargılama Usulü

HMK'nın 316/1-e maddesinde, konkordato ve sermaye şirketleri veya kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılmasına ilişkin açılacak davalar basit usulde görülecek davalar arasında sayılmıştır. Konkordatonun kısmen feshine ilişkin davalar gibi tamamen feshine ilişkin davalar da konkordatoya ilişkin bir dava olması nedeniyle basit usulde görüleceği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

Bu davada borçlunun dinlenmesi gerektiğinden zorunlu olarak duruşmalı olarak görülmesi gerekir. Diğer alacaklılar ile komiserin duruşmaya davet edilmeleri söz konusu değildir. Ancak diğer alacaklıların ferî müdahil olarak davaya katılmaları mümkündür.

Konkordatonun tamamen feshine ilişkin olarak ileri sürülen kötü niyetli davranışın varlığını ispat yükü davacı alacaklıya aittir.⁹⁴ Bu konuda genel ispat kuralları uygulanır. Mahkeme gerek görmesi halinde bilirkişi raporu da alabilir. Ancak bunun ispatlanması halinde devamında incelenecek olan iflas konusunda ise re'sen araştırma ilkesi uygulanır.

Tasdik kararından önceki olgular fesih nedeni olarak ileri sürülemez, sürülse de fesih nedeni sayılamaz.

Fesih davasından feragat mümkündür.⁹⁵ Yine takip edilmemesi halinde HMK'nın 150. Maddesi gereğince işlem den kaldırılabilir.⁹⁶

g. Yargılama Giderleri

Konkordatonun tamamen feshine ilişkin davalar maktu harç ve maktu vekalet ücretine tabidir. Yargılama giderlerinden sorumluluk açısından genel hükümler geçerli olup buna göre yargılama giderlerine haksız çıkan tarafın katlanması gerekir.

h. Zamanaşımı

Konkordatonun feshinin tabi olduğu zamanaşımı süresine ilişkin olarak kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle TBK'nın 146. Maddesi gereğince 10 yıllık genel zamanaşımı süresi geçerlidir. Bu süre tasdik kararının kesinleşerek ilanından itibaren başlar.⁹⁷

⁹⁴ Kamu düzenine aykırılık hallerinin re'sen gözetildiği, istinaf nedenleriyle sınırlı ve usulüne uygun olarak istinaf inceleme ve denetiminin yapıldığı; dosya içeriği, kararın dayandığı gerektirici sebepler ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı, yine; taraflar arasındaki ticari uyumsuzluğa dayalı davaların konkordato tasdik yargılaması aşamasında derdest olduğu, konkordatonun davalı tarafça kötü niyetle sakatlandığının ispatlanamadığının anlaşılmasına göre davacı vekilinin temyiz sebepleri yerinde görülmemiştir ((Y .6. HD. 12.12.2024 2024/3221, 2024/4827).

⁹⁵ Altay ve Eskiocak (n 6) 419.

⁹⁶ Cevahir (n 61) 243-283.

⁹⁷ Altay ve Eskiocak (n 6) 418.

1. Kanun Yolu

Fesih talebi üzerine verilecek hükmün tebliğinden itibaren *iki hafta içinde istinaf yoluna* başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı da yine tebliğ tarihinden itibaren *iki hafta içinde temyiz yoluna* başvurulabilir(İİK m. 308/e-2).⁹⁸

Konkordatonun tamamen feshi kararının İİK'nın 288. Maddesi gereğince ilan edilmesi ve yine konkordato mühletinin bildirildiği yerlere bildirilmesi gerekir(İİK m. 308/2).

i. Konkordatonun Tamamen Feshinin Sonuçları

Borçlunun kötü niyeti ile konkordatonun sakatlandığının anlaşılması halinde davanın kabulü ile konkordatonun feshine karar verilir. Bu durumda konkordato bütün hüküm ve sonuçları ile birlikte ortadan kalkar ve bu fesih bütün alacaklılar için sonuç doğurur.

Konkordato bütün sonuçları ile birlikte ortadan kalktığından konkordatonun tenzilat konkordatosu olması halinde tenzilatlar ortadan kalktığından borçlu borcun tamamından sorumlu olur. Vade konkordatosu olması halinde projeye getirilen vadeler ortadan kalkar ve borçlunun borcu derhal ödeme zorunluluğu doğar. Borcun yabancı para borcu olması ve ülke parasına çevrilmiş olması halinde tekrar yabancı paraya dönüşür ve bu şekilde ödeme zorunluluğu doğar. Konkordato içerisinde rehinle temin edilmiş alacaklar dışında kalan alacaklar için durmuş olan faiz(İİK m. 294/3), fesih kararı ile birlikte durduğu andan itibaren tekrar işlemeye devam eder. Alacağı paradan başka bir alacak olan alacaklı fesihten sonra alacağının aynen ifasını isteyebilir. Alacağın bu süreçte kısmen ödenmiş olması halinde iadesi gerekmez ancak toplam alacaktan mahsup edilir.⁹⁹

Konkordato bütün sonuçları ile ortadan kalktığından artık alacaklılardan her biri alacağının tamamı için icra takibinde bulunabilir. Konkordatonun feshi ile birlikte borçlunun iflasına karar verilmemiş ise alacaklılar borçluya karşı iflas yoluyla takibe

⁹⁸ 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanunun 37 nci maddesiyle bu fıkarda yer alan “on gün” ibareleri “iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

⁹⁹ Pekcanitez ve Erdönmez (n 10) 174.

geçebilirler. Daha önce başlamış ancak konkordato nedeniyle durmuş olan takibe devam edilebilir. Ancak konkordato ile hacizler düşmüş olacağından feshin buna etkisi olmaz ve yeniden talepte bulunulması gerekir.

Konkordatonun tamamen feshi ile birlikte, borçlunun lehine teminat gösterdiği alacaklılar alacaklarının tahsili için bu teminatlardan yararlanabilir.

Konkordatonun tamamen feshi halinde İİK'nın 303. maddesinin etkisi ortadan kalkmış olacağından alacaklılar müşterek borçlu ve müteselsil kefillere karşı alacaklarının tamamı bakımından takip yapabilirler. Ancak bu durumda zamanaşımını tartışması gündeme gelebilir. İİK'nın 303. Maddesi gereğince, konkordato nedeniyle alacaklı borçtan birlikte sorumlu olanlara karşı başvuru hakkını kullanamamakta olup bu sırada zamanaşımının işlemeye devam ettiğinin kabul edilmesi halinde fesih tarihinde zamanaşımının dolması söz konusu olacak ve bu durum alacaklı için hak kaybı oluşturacaktır. Konkordato nedeniyle alacaklı alacağını birlikte sorumlu olanlardan da isteyemeyeceğinden bu durumun alacağın ileri sürülmesi imkânının bulunmaması olarak değerlendirmek mümkündür. Bu şekilde kabul edilmesi halinde TBK'nın 153/1-6. Maddesi gereğince zamanaşımını süresinin durduğunun kabulü gerekir.¹⁰⁰ Konkordatonun feshi ile de durmuş olan zamanaşımını TBK'nın 153/son maddesi gereğince işlemeye devam eder. Bu durumda da alacaklı birlikte sorumlu olanlardan işleyen bu zamanaşımını süresi içerisinde alacağını talep edebilir.

Konkordatonun kötü niyetle sakatlandığının anlaşılması halinde, borçlunun iflasa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflas sebeplerinden birisinin de bulunması halinde konkordatonun tamamen feshi ile birlikte borçlunun iflasına da karar verilir(İİK m. 308/son, 308).

İflas içi konkordatoda tamamen fesih kararı verilmesi halinde artık borçlunun iflasa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflas hallerinden birisini arayarak tekrar iflasa karar vermeye gerek yoktur. Zira bu hususlar değerlendirilerek daha önce iflas kararı verilmişti. Bu durumda iflas içi konkordatonun tamamen feshi ile konkordato

¹⁰⁰ Altay ve Eskiocak (n 6) 420.

bütün sonuçları ile birlikte ortadan kalktığından iflas hali geri gelir ve iflas tasfiyesine kaldığı yerden devam edilir.¹⁰¹

Konkordatonun tamamen feshinden sonra borçlu tekrar konkordato talep edebilir mi? Geçici mühlet kararı verilmesi için mahkemece şekli bir inceleme yapıldığından buna engel bir durum yok gibi görünmektedir. Ancak konkordatonun tamamen feshi borçlunun kötü niyetli davranışı ile konkordatoyu sakatlamasına dayandığından borçlunun tekrar konkordato talebinde bulunması durumunda mahkemenin bu hususu dikkate alması gerekir. Bu husus borçlu bakımından başlı başına hakkın kötüye kullanılması olacaktır ki, hukuk düzeni bunu korumaz(TMK m. 2/2).¹⁰² Burada mahkemenin konkordatonun kamusal niteliğini de dikkate alarak bu durumu re'sen gözeterek talebi sırf bu nedenle reddetmesi mümkündür.

¹⁰¹ Cevahir (n 61) 243-283.

¹⁰² Pekcanıtez ve Erdönmez (n 10) 174.

KAYNAKÇA

- Albayrak H ve Bulut E, ‘Konkordatoda Çekişmesi Alacaklar Hakkında Dava’ (2022) 1(68) Adalet Dergisi 451-485.
- Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato Ve Yeniden Yapılandırma Hukuku* (Vedat Kitapçılık 2019).
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz, S ve Hanağası E, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2019).
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra Ve İflas Hukuku* (Yekin Yayınları 2021).
- Bahadır Z, ‘Konkordatoda Çekişmeli Alacaklar Hakkında Dava Açılmadan Önce Arabuluculuğa Başvurma Zorunluluğu Bulunup Bulunmadığının Değerlendirilmesi’ (2024) 73(4) Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi 2641-2689.
- Cevahir M, ‘Türk Hukukunda Konkordatonun Feshi’ 2023 8(1) YBHD 243-283.
- Göngün Ş, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra Ve İflas Hukuku* (Yetkin Yayınları 2024).
- Kılıçoğlu A M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Turhan Kitabevi 2021).
- Kuru B, *İcra İflas Hukuku El Kitabı* (Adalet Yayınları 2013).
- Öztek S, Budak A C, Tunç Yücel M ve Kale S, *Yeni Konkordato Hukuku* (Adalet Yayınevi 2018).
- Pekcanitez H ve Erdönmez, G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (Vedat Kitapçılık 2018).
- Yazıcı Ç, ‘Adi Konkordatoda Çekişmeli Alacaklar Hakkında Dava(İİK M. 308/B)’ (2021) (116) Bankacılık Dergisi 1-29.

**BANKALARIN KONKORDATO İSTEMCİSİNİN HESAPLARINA BLOKE
KOYMASI SORUNU ÖZELİNDE KONKORDATODA ALACAKLILAR
ARASINDA EŞİTLİK İLKESİ**

*THE PRINCIPLE OF EQUALITY AMONG CREDITORS IN CONCORDATO, PARTICULARLY
REGARDING THE PROBLEM OF BANKS' BLOCKAGES ON THE ACCOUNTS OF THE
COMPOSITION CLIENT*

Sempozyum Bildirisi
Yusuf DEMİRCİ*

ÖZ

Konkordato hukukunda uygulamada belki de en çok karşılaşılan sorunlardan birisi de şüphesiz bankaların konkordato istemcisinden olan alacaklarına ilişkin hukuki sorunlar ve uygulamalar oluşturmaktadır. Alacaklı bankaların verilen geçici mühlet kararından sonra borçlu ile aralarındaki kredi sözleşmesi , cari hesap ve çek kullanımı ile ilgili diğer sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklarını , borçlu şirketin hesabına gelen alacaklardan mahsup ettiği bazen bu hesaplara bloke koyduğu görülmektedir.

Bankalarca konkordato istemcilerin hesaplarına ilişkin yapılan takas , mahsup ve bloke koyma işlemlerine karşı davacı tarafça yapılan taleplere ilişkin Mahkemelerce bu işlemlerin engellenmesine yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmekte ve gerekçe olarak alacaklılar arasında eşitlik ilkesi belirtilmektedir. Bununla birlikte bankalara konkordato istemcisi tarafından verilen çeklerin de aynı şekilde alacaklılar arası eşitlik ilkesi gözetilerek iadesine yönelik kararlar verildiği görülmektedir.

ABSTRACT

Perhaps one of the most frequently encountered problems in the practice of composition law is the legal issues and practices related to banks' receivables from composition clients. Following the temporary respite

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1808457

Bildirinin Geliş Tarihi: 22.10.2025

Bildirinin Kabul Tarihi: 28.11.2025

* Ankara Batı Adliye Ticaret Mahkemesi Başkanı

E-posta: yusufdemirci34@gmail.com

ORCID:

Bu bildiri Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

decision, creditor banks are observed offsetting their receivables arising from loan agreements, current accounts, and other agreements related to the use of checks with the debtor against the receivables received by the debtor company, and sometimes placing blocks on these accounts. In response to the claims made by the plaintiff against the clearing, offsetting and blocking transactions made by the banks regarding the accounts of the composition clients, the Courts have issued interim injunctions to prevent these transactions and the principle of equality among creditors is stated as the justification. Furthermore, it is observed that decisions are made to return the cheques given to the banks by the composition clients, similarly taking into account the principle of equality among creditors.

GİRİŞ

Konkordato hukukunda uygulamada belki de en çok karşılaşılan sorunlardan birisi de şüphesiz bankaların konkordato istemcisinden olan alacaklarına ilişkin hukuki sorunlar ve uygulamalar oluşturmaktadır. Alacaklı bankaların verilen geçici mühlet kararından sonra borçlu ile aralarındaki kredi sözleşmesi, cari hesap ve çek kullanımı ile ilgili diğer sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklarını, borçlu şirketin hesabına gelen alaklardan mahsup ettiği bazen bu hesaplara bloke koyduğu görülmektedir.

Bu kısa çalışmamızda öncelikle konkordato hukukunda alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesi ele alınacak olup daha sonra ise bankaların yapmış olduğu takas ve mahsup işlemleri ile bloke işlemleri son yargı kararları çerçevesinde tartışılmaya çalışılacaktır.

I. ALACAKLILAR ARASINDA EŞİTLİK İLKESİ

A. Kavram

Hukukun temel ilkeleri arasında saydığımız eşitlik ilkesi cebrî icra hukukunun da önemli ilkelerinden birisidir. Cebrî icra bakımından eşitlik ilkesi, aynı durumda olanlara aynı şekilde davranma kuralı şeklinde karşımıza çıkar. Burada mutlak bir eşitlikten bahsetmemektediriz. Bu kural eşitlere eşit, eşit olmayanlara da durumuna uygun şekilde davranma olarak ifade edilebilecektir. İcra ve iflâs hukuku şekli bir hukuk dalı olmakla birlikte, adil olma, mümkün olduğunca eşitliği sağlamayı gerektirir. Ancak eşitlik ilkesi bütün alacaklıların tamamen eşit olduğu anlamına gelmeyip, haklı ve hukuka uygun gerekçeler bulunuyorsa alacaklı ve alacağın niteliğine uygun bazı özel düzenlemeler yapılabilir.

Anayasa Mahkemesi'nin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin de eşitlik ilkesi ile ilgili verdiği kararlarda, eşitliğin herkesin her yönden aynı kurallara tâbi tutulması anlamına gelmediği; aynı ve benzer durumda olanların aynı, aynı hukukî durum ve koşullara sahip olmayanların ise farklı kurallara tâbi tutulmasının eşitlik ilkesini zedelemeyeceği belirtilmiş, farklı durumlara farklı kurallar uygulanabilmesinin haklı, objektif ve makûl bir sebebe dayanması gerektiği ifade edilmiştir.

Nitekim Anayasa Mahkemesinin Anayasal eşitlik ilkesini incelediği 04/02/2021 tarih ve E:2019/89, K:2021/10 sayılı kararında ve istikrar kazanmış birçok kararında da;

“...Anayasa'nın 10. maddesinde... belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı; aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez...” değerlendirmesine yer verilmiştir.

Genel olarak hukukta Eşitlik ilkesi, kanunların, aynı veya benzer durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yararlarda ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranılmasını sağlayacak kurallar içermesini gerektirmektedir.

Dolayısı ile hukuki durumları farklı olanların farklı kurallara tabi kılınmasının eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

B. Konkordato Hukukunda Alacaklılar Arasında Eşitlik İlkesi

Konkordato hukukunun da temel ilkelerinden birisi de alacaklılar arası eşitlik ilkesidir. Bu ilkenin amacı, alacaklıların borçlunun mallarından alacaklarını eşit olarak tahsil edebilmelerinin sağlanmasıdır. Bu anlamda bir alacaklının diğer alacaklılara

nazaran daha avantajlı konumda bulunmasının önüne geçilmek istenmiştir. İflâsta da alacaklılar arası eşitlik ilkesi mevcuttur. Konkordato bakımından ilkenin dayanakları doktrinde tartışılmış olup, iflâsta alacaklılar arası eşitlik ilkesinin temellendirilmesine yönelik görüşler, İflâsın ve konkordatonun amaçları her ne kadar birbirinden farklı olsa da, eşitlik ilkesi bağlamında konkordato bakımından bize yol gösterebilir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere alacaklılar arası eşitlik ilkesi konkordato hukukuna yön veren temel ilkelerden olduğunu söyleyebiliriz. Konkordato bakımından alacaklılar arası eşitlik ilkesinin hukukî dayanağını kanaatimizce anayasal eşitlik ilkesi oluşturur. Anayasa normları bağlayıcı nitelikte olduğundan ve bütün hukuk normları arasında en üstte yer aldığından, hukukun bütün dallarında olduğu gibi cebrî icra hukuku da temel esaslarını Anayasa'dan alır. Eşitlik ilkesi, hem Anayasa'mızın 10'uncu maddesinde hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Eşitlik ilkesi aynı durumda bulunanlar için geçerli olup, haklarda, ödevlerde, yararlarda, yükümlülüklerde, yetkilerde, sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranma zorunluluğu anlamına gelmektedir.

Dolayısı ile eşitlik ilkesi, bir kanun hükmünün her zaman ve herkes için aynı hükümleri taşıması anlamına gelmemektedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesinin iflas erteleme hükümlerine ilişkin verdiği başka bir kararında¹;

“Başvuru kararında, iflasın ertelenmesi durumunda öngörülen takiplerin durması ve yeni takip yasağı konusunda rehinli alacaklar lehine getirilen istisna ile rehinle karşılanamayan (faiz) alacakların teminatlandırılma zorunluluğunun, Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na, 17.7.2003 günlü, 4949 sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 50. maddesi ile eklenen 179/b maddesinin birinci fıkrasında, erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanun'a göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamayacağı ve

¹ Anayasa Mahkemesi 109/51, 17.4.2007.

önceden başlamış takiplerin duracağı hüküm altına alınmıştır. İptali istenen ikinci fıkrada ise birinci fıkrada öngörülen “takiplerin durması ve yeni takip yasağı” yönünden rehinli alacaklar lehine bir istisna getirilmiştir. Buna göre, taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar için rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılabilecek veya daha önce başlamış olan takiplere devam edilebilecektir. Ayrıca, erteleme süresince işleyecek ve mevcut rehinle karşılanamayacak faizlere teminatlandırılma zorunluluğu da getirilmiştir. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı 2Esas Sayısı : 2003/109 Karar Sayısı : 2007/51 sayan, yargı denetimine açık, Anayasa'nın ve yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen “yasa önünde eşitlik ilkesi” hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. İcra ve iflas hukukunda temel ilke, alacaklı ve borçlunun hak ve menfaatlerinin belli bir denge üzerinde korunmasıdır. Rehinli alacaklar, diğer alacaklardan farklı bir statüde bulunmaktadır. Nitekim, İcra ve İflas Kanunu'nun genel sistematigi içerisinde rehinle temin edilmiş alacaklar için farklı hükümler öngörüldüğü görülmektedir. Takip sürecinin alacaklı ve borçlunun hak ve menfaatlerini zedelemeyen, bunlar arasındaki dengeyi bozmadan hızlandırılması, bir ayırım yapmaksızın benzer durumda bulunan bütün alacaklıları kapsayan adil bir çözümün gerçekleştirilmesi ve rehinli alacaklıların iflasın ertelenmesi durumunda mağdur olmamaları amacıyla yönelik olarak getirildiği anlaşılan itiraz konusu düzenlemenin hukuk devleti ilkesine aykırı bir

yönü bulunmamaktadır. Rehin hakkı, alacaklıya borcun ödenmemesi durumunda, borçlunun mallarının satılıp satış bedelinden alacağını öncelikle tahsil etmesine olanak veren bir haktır. Alacaklı, borçluya borç verdiği anda, borçludan bir teminat (rehin) almakta ve bu elde ettiği hakla, baştan itibaren öncelikli (rüşhanlı) bir statü kazanmaktadır. Bu durumda, alacak-borç ilişkisinin başlangıcında kendisini rehin hakkı ile ayrıcalıklı hale getiren rehinli alacaklı ile herhangi bir teminat almadan borç veren alacaklının aynı hukuksal durumda bulundukları veya aynı hukuksal korumaya tabi olacaklarını söylemek mümkün değildir. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.” denilmiş olup İflas erteleme müessesesi içerisinde eşitlik ilkesinin nasıl anlaşılması gerektiği açıklanmıştır. İş bu kararda belirtilen hususlar Konkordato bakımından da yol gösterici olduğunu söyleyebiliriz.

Yargıtay ise konkordatoya ilişkin verdiği kararlarında, konkordato ile alacaklılar arasında eşitlik esasına dayanan bir ödeme sağlandığını ve böylece borçlunun iktisadî faaliyetine devam edebileceğini, borçlunun piyasadaki varlığını sürdürürken piyasadaki istikrar ve istihdam imkânlarının korunmuş olacağını ifade etmiştir. Konkordato süreci alacaklılar arası eşitlik ilkesine dayalı olarak yürütüldüğünden alacaklılar arası herhangi bir ayırım yapılmadan benzer durumda bulunan bütün alacaklıları kapsayan adil ve dengeli bir ödeme planının ortaya konması ve alacaklıların tatmin edilmesinde de aynı ilkelerin gözetilmesi gerekmektedir. Konkordato ile dengeli ve adil bir ödeme planının ortaya konması, alacaklıların da buna göre tatmin edilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Belirtilen ilkeler çerçevesinde görüldüğü üzere Konkordatoda alacaklılar arası eşitlik, mutlak bir eşitlik değil, zamansal ve statüsel bir eşitliktir. Bu anlamda alacağın doğduğu zaman ve alacağın türü alacaklılar arasındaki eşitliği belirler. Alacaklıların statüleri ise kanun tarafından oluşturulmuş olup, yorum yoluyla bu statülerin genişletilmesi mümkün değildir. Konkordato çerçevesinde alacağın zamansal ayrımı, borçlunun konkordato teklifinden önce doğan alacakları ile borçlunun konkordato teklifinden sonra komiserin izniyle doğan alacakları şeklinde yapılmıştır. Statüsel olarak da adi ve rehinli alacaklılar ayrımı mevcuttur. Bunun dışında İcra ve İflâs Kanunu'nun

308/c maddesinin üçüncü fıkrasına göre, Kanun'un 206'ncı maddesinin birinci sırasında yer alan imtiyazlı alacaklar ve 6183 sayılı Kanun'a tâbi amme alacakları konkordato ile bağlı değildir yapılan yasal düzenleme ile iş bu alacaklar arasında da eşitlik prensibine uygun davranılmıştır.

Rehinli alacaklar bakımından İcra ve İflâs Kanunu'nun 308/h maddesi ile borçlunun, her bir rehinli alacaklıya ayrı teklifte bulunabilmesine ve ayrı anlaşma yapabilmesine imkân tanınmıştır. Zira Kanun'un 308/h maddesinde tüm rehinli alacaklılara eşit işlem yapma zorunluluğu aranmamıştır. Düzenlemeye bakıldığında rehinli alacaklılar bakımından borçlu her bir alacaklı ile ayrı ayrı koşullarda anlaşabileceği görülmekle bu durumun aynı statüde olan alacaklılar bakımından eşitlik ilkesine aykırı bir düzenleme olduğunu söyleyebiliriz.

Konkordatoda alacaklılar arası eşitliği sağlamak için konkordatonun İcra ve İflâs Kanunu'nun 206'ncı maddesinde yer alan birinci sıra imtiyazlı alacaklar dışındaki bütün alacaklıları etkileyeceği kabul edilmiştir. İcra ve İflâs Kanunu'nun 294'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre kesin mühlet kararı ile birlikte (İİK m. 288/I düzenlemesi sebebiyle geçici mühlet kararı verilmesiyle de) 6183 sayılı Kanun'a göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur. İİK. 308/ç, I gereği Konkordatonun taraflar için bağlayıcı hâle gelmesi, geçici mühlet kararından önce başlatılmış takiplerde konulan ve henüz paraya çevrilmemiş olan hacizleri hükümden düşürür. Rehlinli alacaklılar bakımından, İcra ve İflâs Kanunu'nun 295'inci maddesinin birinci fıkrasına göre rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; bu takiplerin durması söz konusu değildir. Ancak kural olarak geçici ve kesin mühlet içerisinde rehlinli malların satışı veya muhafaza altına alınması yasaktır. Bunun istisnası ise ikinci fıkra "Şu kadar ki, rehlinli malın konkordato projesine göre işletme tarafından kullanılması öngörülüyor veya kıymeti düşecek ya da muhafazası masraflı olacak ise 297 nci maddenin ikinci fıkrasındaki usule göre satışına izin verilebilir. Satış gelirinden rehlinli alacaklıya rehin bedeli kadar ödeme yapılır." şeklinde düzenlenmiştir.

Geçici konkordato mühleti verildiği andan itibaren borçlunun konkordato mühleti verilmesinden önceki borçları kural olarak ödeyememesi eşitlik ilkesinin sonucu olarak

karşımıza çıkar; aynı zamanda İİK m. 294/VII gereği alacaklıların konkordato masasına alacaklarını para alacağına çevirerek yazdırmaları, İİK m. 294/III, m. 288/I gereği konkordatonun tasdiki ile birlikte konkordatoya tâbi alacaklar hakkında kesin ve geçici mühlet anından itibaren işlemiş faizlerin durması, İİK m. 308/ç gereği konkordatonun tasdiki ile birlikte hacizlerin düşmesi ve paraya çevrilmemiş malların sattırılmayarak borçluya geri verilmesi, İİK m. 287/I, m. 297/II gereği bazı alacaklıların maddî hukuktan kaynaklanan talep ve defiler vasıtasıyla diğer alacaklıların önüne geçerek eşitlik ilkesini bozmasının tedbir yoluyla engellenmesi, eşitlik ilkesi kapsamındaki düzenlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yargıtay 6. H.D. 2021/3496 Esas, 2022/1768 Karar ve 30.03.2022 Tarih sayılı kararında konkordatoyu tanımlamış ve alacaklılar arası eşitlik ilkesine atıfta bulunmuştur: “Alacaklılar arasında eşitlik esasına dayalı bir ödeme sağlanır ve borçlu iktisadi faaliyetlerine devam eder. Böylece borçlu, piyasadaki varlığını sürdürürken, piyasadaki istikrar ve istihdam imkanları da korunmuş olur. Konkordato süreci alacaklılar arasında eşitlik ilkesine dayalı olarak (İİK’nın 308/h maddesindeki rehinli alacaklının durumu ayrık tutulmak suretiyle) yürütülür. Konkordatoda alacaklılar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın benzer durumda bulunan bütün alacaklıları kapsayan adil ve dengeli bir ödeme planının ortaya konulması gerekmektedir. Konkordatoda adil dağılımı, dengeyi sağlayacak projenin tasdiki gerekir. Somut olayda, alacaklılar arasında ayırım yaratacak şekilde, her bir adi alacaklı için farklı vadelerden başlayıp, farklı taksit sayısı ve miktarında ödeme seçeneklerini içeren proje hazırlamak suretiyle konkordatoda temel ilke olan eşitlik ilkesine aykırı davranılması yerinde olmamıştır.”

Başka bir kararında da², konkordatonun tasdiki için gereken şartların yanı sıra projede iki ilkenin gözetilmesi gerektiği belirtilmiş olup bu ilkeler; konkordatonun kötü niyetle sakatlanmaması ve borçlu tarafından alacaklılardan birine konkordato projesinde öngörülenden fazla olarak yapılan vaatlerin hükümsüz olması ve konkordatonun kötü niyetle sakatlanmaması olarak ifade edilmiştir.

² Yargıtay HGK. 375/620, 14.06.2023.

Bahse konu kararda “Bu ilkelerden birincisi İİK’nın 308/d maddesinde belirtilen ve borçlu tarafından alacaklılardan birine konkordato projesinde öngörülenden fazla olarak yapılan vaatlerin hükümsüz olmasıdır. Bu düzenleme alacaklılar arasında eşitlik ilkesinin dayanağını oluşturmaktadır³.

Hükümsüzlük için borçlunun alacaklılarından birisini ya da bir kısmını konkordato projesine göre daha iyi konuma getirmeyi taahhüt etmesi gereklidir. Bunun klasik görünümü borçlu tarafından alacaklılarından birine konkordato projesinde öngörülenden fazla veya daha önce ödeme yapılacağı yönündeki vaat şeklinde gerçekleşir. Bu hükmün konuluş nedeni konkordatoda tüm alacaklılara eşit davranılması ve alacaklıları borçlunun mallarından alacaklarını eşit olarak tahsil edebilmelerini teminat altına almaktır⁴. Alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesi uyarınca hiçbir alacaklı diğerinin aleyhine öncelik veya ayrıcalık elde edemeyecek, bu şekilde konkordatonun nisabında oyların manipüle edilmesinin önüne geçilmiş olacaktır.” denilerek eşitlik ilkesine aykırı bir projenin tasdik edilmeyeceği ifade edilmiştir.

Yargıtay başka bir kararında da⁵ “konkordato süreci alacaklılar arasında eşitlik ilkesine dayalı olarak yürütülür. Konkordatoda alacaklılar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın benzer durumda bulunan bütün alacaklıları kapsayan adil ve dengeli bir ödeme planının ortaya konulması ve alacaklıların tatmin edilmesinde de aynı ilkenin gözetilmesi gerekmektedir.” ifadeleri ile eşitlik ilkesine aykırılığın konkordato projesinin reddini gerektireceği belirtilmiştir.

Yine bir başka kararında da⁶ “Konkordato müessesesi, vadesi geldiği halde borçlarını ödeyemeyen veya ödeyememe tehlikesi altında bulunan borçluları hacizlerin veya iflasın ağır sonuçlarından korumak amacıyla getirilmiştir. Böylece borçlunun maddi hukuktan kaynaklanan borçları, mahkemenin gözetimi altında tasfiye edilecek bu

³ Kuru, s. 3818; Üstündağ, Saim: İflas Hukuku (İflas, Konkordato, İptal Davaları), ... 2009, s. 261; Pekcanitez/Erdönmez, s. 159; Altay/Eskiocak, s. 15

⁴ Pekcanitez/Erdönmez, s. 159

⁵ Yargıtay 6.HD. 5312/557, 13.02.2023.

⁶ Yargıtay 6.HD.3850/1354,14.03.2022.

vesileyle hem borçlunun mali durumu düzelecek hem de alacaklılar arasında eşitlik prensibi korunarak alacaklarına kavuşmaları sağlanacaktır.

Öte yandan, konkordato kurumunun en önemli işlevlerinden birisi alacaklılar arasında eşitliği sağlama esasına dayanmasıdır. Böylece borçlunun projesinin tasdik edilmesi halinde proje sorunsuz bir şekilde hayata geçerse alacaklılar aynı oranda tatmin olacak ancak risk ortaya çıkarsa riske de birlikte katlanacaklardır. Eşitlik prensibiyle amaçlanan mutlak eşitlik olmasa da ilkesel olarak bazı alacaklıların ayrıcalıklı görünmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.” belirtilerek konkordatonun amacı açıklanırken de eşitlik ilkesi açıkça vurgulanmıştır⁷.

Görüldüğü üzere eşitlik ilkesi konkordato yargılamasının temel ilkelerinden biri olmakla birlikte, borçlunun eşitlik ilkesine aykırı davranması ya da projenin eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmesi konkordatonun reddi neticesi doğurmaktadır.

II. BANKALARIN TAKAS VE MAHSUP UYGULAMASI⁸

A. Genel Olarak

Takas aynı cinsten, karşılıklı ve muaccel alacaklar arasında yapılan ve iki alacak arasında daha az olanı ortadan kaldıran, daha çok olanı ise diğer alacak nispetinde azaltan bir işlemdir. Konkordato hukukunda takas ile, konkordato borçlusuna borcu olan ama aynı zamanda konkordato alacaklısı olan kişinin takas hakkını ileri sürmesi anlaşılır. Tıpkı iflasta olduğu gibi, konkordatoda da takasa izin verildiğinden, konkordato talep edenin alacaklısının takas beyanında bulunma şansı vardır.

⁷ Benzer başka bir kararında da “davacının konkordato projesine evet oyu veren kimi alacaklılarla projeden hariç protokol ve benzeri şekilde belgelerle çeşitli anlaşmalar yaptığı, bu durumun alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesini ihlali niteliğinde olduğu konkordato talep edenin konkordato projesini tasdik ettirmek için kötü niyetli olarak hareket ettiği gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiştir.” Şeklindeki kararını onayarak konkordato sürecinde eşitlik ilkesine aykırı davranışların konkordatonun reddi sebebi olacağı açıkça belirtilmiştir (Yargıtay 6.HD.1549/1909,18.05.2023).

⁸ Ayrıntılı bilgi için bak. Beril Sönmez, ‘Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları Çerçevesinde Takas Ve Mahsup Yasağı’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2024).

Doktrinde takasın, alacaklılara eşit davranma prensibine aykırı olduğu savunulmakla birlikte, takas yasakları ile diğer alacaklıların menfaatinin de büyük ölçüde gözetilmekte olduğu düşünülebilir⁹.

Borca batık olma veya borcunu ödeyememe riskine binaen konkordato müessesesine başvuran borçlunun, gelecekteki ticarî faaliyetinin devam edebilmesi için bir takım düzenlemeler yapılarak, mevcut ticarî faaliyetin borçlu yararına korunması hedeflenmiştir. Esasen borçlu yararına olarak gözüken ve alacaklıları bazı tedbir hükümlerine zorlayan kanun düzenlemeleri, konkordatonun başarıya ulaşması ihtimalinde, alacaklıların da alacaklarına kavuşabilmesinin önünü açarak borçlu ile alacaklılar arasında bir denge kurmaktadır. Zira iflas ihtimali göz önünde bulundurulduğunda, alacaklının konkordato ile alacağına (en azından tamamına) kavuşma ihtimalinin daha yüksek olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Konkordatoya başvuran borçlu ile alacaklıları arasında denge oluşturmaya ve her iki tarafın da menfaatini gözetmeye yönelik yapılan düzenlemelerden birisi ise, alacaklıların takas/mahsup işlemi yapmasının kısıtlanmasıdır.

B. Konkordato Taleplerinde Banka Uygulamaları¹⁰

Konkordato alacaklısının takas/mahsup işlemi yapmasının kısıtlanması, kaynağını 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 294. maddesinin dördüncü fıkrasının yapmış olduğu atıftan almaktadır. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 200 vd. hükümlerinde düzenlenen "takas" hükümleri, İİK. 294/4 madde fıkrasının yapmış olduğu atıf gereği konkordato müessesesi için de uygulama alanı bulmaktadır. Söz konusu madde fıkrası, iflasa ilişkin takas hükümlerine atıf yapmış olsa da konkordato kapsamında yer alan takas da iflasın açılması değil, geçici mühletin ilan edildiği tarih esas alınacaktır.

İİK'nun 200/1.maddesi ile iflasta takas yasakları düzenlenmiş olup konkordatoda da bu hüküm esas alınmaktadır. Buna göre;

⁹ Sönmez (n 8) 19 vd.

¹⁰ Sönmez (n 8) 30 vd.

“Alacaklı alacağını müflisin kendinde olan alacağı ile takas edebilir. Aşağıdaki hallerde takas yapılamaz.

- 1 – Müflisin borçlusu iflas açıldıktan sonra müflisin alacaklısı olursa;
- 2 – Müflisin alacaklısı iflas açıldıktan sonra müflisin veya masanın borçlusu olursa;
- 3 – Alacaklının alacağı hamile muharer bir senede müstenit ise. “ denmektedir

Bu açıklamalar ışığında, konkordato kapsamında takas yapılamayacak durumlar şöyledir;

- Konkordatoya başvuran borçlunun (iflasta müflis) borçlusu, geçici mühletin ilanından sonra konkordato borçlusunun alacaklısı olursa;
- Konkordatoya başvuran borçlunun alacaklısı, geçici mühletin ilanından sonra konkordato borçlusunun borçlusu olursa;
- Alacaklının alacağı hamiline muharrer bir senede müstenit ise; Takas yapılamaz.

Uygulamada ise takas yasakları ile ilgili en büyük sorunu, konkordato alacaklısı bankaların, kendi alacaklarına istinaden, borçlunun kendi bünyelerindeki hesaplarına bloke işlemi uygulamasında görmekteyiz.

Konkordatonun en önemli özelliği; kendisine mühlet verilen şirketin çalışmasına devam etmesi ve bu çalışması karşılığında elde ettiği gelir ile borçlarını ödemesidir. Aynı zamanda, bu süreç içerisinde alacaklılar arasında eşitlik prensibinin de gözetilmesidir¹¹.

Konkordato talep eden borçlunun, konkordato işlemlerini gerçekleştireceği bu süreç içinde, icra ve iflas takiplerine muhatap kılınması ve bir kısım tedbirlerin alınmaması mal varlığının tümüyle elinden çıkmasına yol açabilir. Oysa konkordatoda temel ilke, yukarıda da vurgulandığı üzere, borçlunun malvarlığının başında bulunması ve işletmesini yeniden sağlam bir yapıya kavuşturmasıdır. Çeşitli nedenlerle, nakit döngüsünde ciddi sıkıntılar yaşayan, mali yönden ödeme güclüğü içinde olan ve bu ve benzer sebeplerle konkordato talebinde bulunan borçluların, banka hesaplarındaki nakdi

¹¹ Bu konudaki tartışmalar için bak. Sönmez (n 8) 42 vd.

kullanamaması, hesaplarına gelen paralara bloke konulması, proje kapsamında borçlarını ödemek suretiyle alacaklıların İflas tasfiyesine göre daha iyi bir şekilde ve eşit koşullar altında tatmin etmeye yönelik olan konkordato projesi ile ulaşılması öngörülen hedefe uygun düşmeyeceği gibi konkordatonun temel prensibi olan "alacaklılar arasında eşitlik sağlanması özelliğine" de uymayacağı açıktır.

Banka şubelerinin ise, kendi alacaklarına karşılık takas hakkını kullandıklarından bahisle borçlunun hesaplarına bloke koyması, yukarıda anlatmış olduğumuz konkordatonun amacına, en önemli özelliğine ve ruhuna aykırıdır. Bu nedenle konulmuş olan blokelerin tedbiren kaldırılması gerekmektedir.

Bu sebeple ve özellikle 2004 sayılı İİK 287. maddedeki mahkemenin borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır düzenlemesi de göz önünde bulundurularak, konkordatonun amacı ile aykırı düşmeyecek olan, borçlu şirketin kendi hesaplarına, geçici mühletin ilan tarihi ve sonrasında gelen paralara bankalarca bloke işleminin uygulanmasının önlenmesi, tedbir kararından sonra gerçekleştirilen bloke işlemlerinin kaldırılmasına ve davacı borçlu şirket tarafından kendisine ödenmesinin talebi halinde, konkordato projesi çerçevesinde ve konkordato komiseri denetiminde kullanımının sağlanması için ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

III. BANKALARIN TAKAS, MAHSUP VE BLOKE İŞLEMLERİNE İLİŞKİN YARGI KARARLARI

Yukarıda bahsettiğimiz soruna ilişkin yerel mahkemelerce verilen kararlara karşı bir takım Bölge Adliye Mahkemesi tarafından bazı kararlar verilmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 17. Hukuk Dairesi'nin 2019/1672 E. 2019/1058 K. Sayılı ve 14.06.2019 tarihli ilamında; "Bankanın müşterisinden olan borcu ile bankanın müşteriye olan borcu para borcu olduğundan, şartları varsa banka takas hakkından yararlanabilir (TBK 139). Ancak bu durumda her iki borcun muaccel olması gerekir. Bankanın hapis hakkına dayanarak müşterinin hesabında bulunan para üzerinde hapis hakkı uygulaması İİK 295. madde hükmüne aykırıdır. Hapis hakkı da (23. HD 17.06.2016, 2015- 8717/1691) bir tür rehin hakkı olup, (İİK 23) rehinli alacaklının rehin konusu şeyi muhafaza altına almasının İİK 295. maddesinde yer alan, muhafaza altına

alınmama hükmüne aykırılık oluşturur. Bunun neticesinde, bankanın müşterinin hesabında bulunan paraya hapis hakkı kapsamında bloke koyması, muaccel olmayan alacağı ile takas etmesi tedbiren önlenabilir. Somut olay bu anlamda değerlendirilmeli ve konkordato talep eden borçlunun ticari faaliyetini sürdürmek için kullandığı hesaplarına bloke uygulanması halinde, konkordatonun amacına ulaşmaması ihtimali ortaya çıkarsa bankanın işlemlerinin önlenmesi için İhtiyati tedbir kararı verilebilmelidir. Diğer yandan, konkordato teklif eden borçlunun teklifinin başarıya ulaşmaması halinde İflas tehdidi ile karşı karşıya kalma ihtimali bulunmaktadır. Teklifin amacına ulaşmasını engelleyen işlemlerin, İhtiyati tedbir ile önlenmesi konkordato kurumunun özüne uygun düşmektedir. Geçici mühlet başlığını taşıyan 287/1. Fıkra, mahkemenin konkordato talebi üzerine 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhal geçici mühlet kararı vereceği ve 297' nci maddenin ikinci fıkrasındaki haller de dahil olmak üzere borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alacağı düzenlenmiştir. Konkordato talebi üzerine, kanunda öngörülmeyen ancak mahkemece verilebilecek ihtiyati tedbirlerin amacı, yukarıda ifade edildiği üzere, konkordato talep eden borçlunun malvarlığını veya işletmenin bütünlüğünün korunması ve konkordatonun amacına ulaşmasının sağlanmasıdır. Açıklanan nedenlerle ve özellikle 2004 sayılı İİK 287. maddedeki mahkemenin borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır düzenlemesi de göz önünde bulundurularak, konkordatonun amacı ile aykırı düşmeyecek olan, borçlu şirketin kendi hesaplarına, geçici mühletin ilan tarihi ve sonrasında gelen paralara bankalarca bloke işleminin uygulanmasının önlenmesi, tedbir kararından sonra gerçekleştirilen bloke işlemlerinin kaldırılmasına ve davacı borçlu şirket tarafından kendisine ödenmesinin talebi halinde, konkordato projesi çerçevesinde ve konkordato komiseri denetiminde kullanımının sağlanması için ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerekirken, buna ilişkin talebin gerekçe belirtilmeksizin reddi doğru kabul edilmemiştir” denilmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, 17. Hukuk Dairesi başka bir kararında ise¹²; “...2004 sayılı İİK 287. maddedeki mahkemenin borçlunun malvarlığının muhafazası

¹² İstanbul 17 BAM, 2349/1587, 11.10.2018.

için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır düzenlemesi de göz önünde bulundurularak ,konkordatonun amacı ile aykırı düşmeyecek olan , borçlu şirketlerin kendi hesaplarına , geçici mühletin ilan tarihi ve sonrasında gelecek olan hakediş bedellerinin ve alacaklarının bankalar tarafından kendi alacaklarına mahsup edilmemesi yönünde , hakediş bedellerinin ve alacaklarının konkordato projesi çerçevesinde ve konkordato komiseri denetiminde kullanımının sağlanması için ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerekirken buna ilişkin talebin gerekçe belirtilmeksizin reddi doğru kabul edilmemiştir...” denilmektedir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 45.Hukuk Dairesi 2024/1620Esas, 2024/1371 Karar ve 30.10.2024 tarihli kararında; “Konkordato süreci alacaklılar arasında eşitlik ilkesine dayalı olarak yürütülür. Konkordatoda alacaklılar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın benzer durumda bulunan bütün alacaklıları kapsayan adil ve dengeli bir ödeme planının ortaya konulması ve alacaklıların tatmin edilmesinde de aynı ilkelerin gözetilmesi gerekir.” Denilerek, “mühletin ilanından sonra borçlunun hesabına para gelmesi halinde, borcun, mühletin ilanından sonra doğduğunun dolayısıyla da bankanın para üzerinde takas hakkını kullanamayacağının kabulü gerekecektir” şeklinde verdiği karar ile Bankaların konkordato sürecinde Borçlunun hesaplarına gelen paralara bloke koymasının eşitlik ilkesine aykırılık teşkil edeceği ve tedbir kararı verilerek engellenmesinin uygun olacağını açıkça belirtilmiştir.

IV. BANKALARIN MÜHLET ÖNCESİ CİRO İLE ALMIŞ OLDUKLARI ÇEK BEDELLERİNİN TAHSİL ETMESİ HUSUSUNUN EŞİTLİK İLKESİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ;

Yine bilindiği üzere ticari hayatta kişiler “müşteri çeki” adı verilen ve kendisinin lehdarı olduğu çekleri, kullanılan kredi teminatı olarak beyaz ciro yoluyla kredi kullandıkları bankaya devretmektedirler.

Temlik edilen (teminat olarak alan), ilgili senetlerin temlik cirosuyla alındığı ve dolayısıyla ilgili senet üzerindeki tüm hakların kendilerine ait olduğu yönünde bir takım tezler öne sürse de, senedin veriliş maksadı ve olayda uygulanan mahsup işlemi olup olmadığı bir bütün olarak ele alındığında, konkordato amacına uygun şekilde teminat

senetlerinin iadesinin istenilebilmektedir. Zira bu yönde uygulamada elde edilen çeşitli mahkeme kararları da bulunmaktadır.

Konuya ilişkin Yargıtay bir kararında¹³; "Somut olaya bakıldığında; konkordato talep eden davacı şirket, geçici mühlet kararından evvel ticari hayatta "müşteri çeki" adı verilen ve kendisinin lehdarı olduğu çekleri, kullanılan kredi teminatı olarak beyaz ciro yoluyla davalı bankaya devretmiştir. Çeklerin ileri tarihli çek olarak düzenlendiği dosya kapsamı ile sabittir. Öte yandan, dosyada mübrez çek tevdi bordroları ve her iki tarafın beyanları nazara alındığında uyuşmazlık konusu çeklerin devrinin rehin amacıyla yapıldığı sonucuna varılmaktadır. Az yukarıda açıklanan nedenlerle bankanın rehin cirosu ile hamil olduğu çek nedeniyle hak sahibi olması mümkün değildir. İcra ve İflas Kanunu'nun 294/6. maddesi uyarınca; "Konkordato mühletinin verilmesinden önce, müstakbel bir alacağın devri sözleşmesi yapılmış ve devredilen alacak konkordato mühletinin verilmesinden sonra doğmuş ise, bu devir hükümsüzdür. Çekin temlik cirosu ile devredildiği kabul edilmiş olması halinde davacı şirketin geçici mühletin ilanından önce davalıya ciro ettiği ve mühlet ilanından sonra muaccel olan ileri tarihli çekten kaynaklanan devir, yukarıdaki hüküm uyarınca geçersiz olacaktır. Bu çözüm aynı zamanda konkordato müessesinin ruhuna da uygundur. Bu durumda, gerek temlik cirosu ve gerekse temlik cirosu görünümünde gizli rehin cirosu yoluyla bankaya devredilen çek bedellerinin davalı banka tarafından konkordato talep eden şirket lehine komiserin kontrolünde bulunan hesaba aktarılması gerekirken davacının kredi borcundan mahsup edilmesi doğru olmamıştır. Bütün bu açıklamalar ışığında; mahkemece davaya konu icra takipleri incelenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken aksi düşünce ve yanılıklı gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir." denilerek, gerek temlik cirosu ve gerekse temlik cirosu görünümünde gizli rehin cirosu yoluyla bankaya devredilen çek bedellerinin bankalar

¹³ Yargıtay 6.HD.,1251/1999,11.04.2022. Aynı yönde kararlar için bak. Yargıtay 6. HD.1824/2068, 29.05.2023; 3042/4246, 21.11.2024; Antalya 11 BAM,758/669,30.03.2023; İstanbul 43 BAM, 1357/642,15.06.2023 sayılı kararları.

tarafından konkordato talep eden şirket lehine komiserin kontrolünde bulunan hesaba aktarılması gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Konuyu eşitlik ilkesi bağlamında da ele aldığımız zaman bankaların konkordatoya tabi bir adi alacağı, kredi kullanımı amacı ile kendilerine ciro edilmiş olan çekleri tahsil ederek alacaklarına mahsup etmek sureti ile tahsil etmelerinin eşitlik ilkesi ile de bağdaşmayacağı görülmektedir. Zira aksi yöndeki bir görüşün Yargıtay 15. H.D.nin 2021/1209 E., 2021/569 K. ve 02.03.2021 T.sayılı kararında belirtildiği gibi “Konkordato süreci alacaklılar arası eşitlik ilkesine dayalı olarak yürütülür. Konkordato alacaklılar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın benzer durumda bulunan bütün alacaklıları kapsayan adil ve dengeli bir ödeme planı ve dengeli bir ödeme planı ortaya konulması ve alacaklıların tatmin edilmesinde de aynı ilkeler gözetilmelidir.” konkordatonun ne şekilde yürütüleceğine dair çizilen çerçeveye de aykırı olacağı görülmektedir.

Bununla birlikte Yargıtay HGK vermiş olduğu bir kararında¹⁴ konuya başka bir bakış açısı getirmiştir: “...Dosya kapsamından Akbel Süt ve Süt Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. ile davalı Turkland Bank A.Ş. arasında kredi sözleşmesi bulunduğu ve kredi borcu nedeniyle dava konusu çekin davalıya ciro edildiği, çek üzerinde çekin bankaya rehin cirosu ile devredildiğine ilişkin herhangi bir açıklamanın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Dosya kapsamında yer alan ve dava konusu çekin de aralarında yer aldığı çek tevdi bordrosunda; "bankamızca yukarıda dökümü yazılan çekler ve/veya senetler, bedelleri tahsil edildiğinde borcunuza mahsup veya hesabınıza depo edilmek üzere temlik cirosu ile devir ve teslim alınmıştır" şerhi yer almaktadır. Yine dosya kapsamından Akbel Süt ve Süt Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. tarafından kullanılan kredilerin ödenmemesi üzerine hesabın kat edildiği, davalı Turkland Bank A.Ş. tarafından alacağın tahsili amacıyla girişimlerde bulunulduğu, bu kapsamda davalı Turkland Bank A.Ş. tarafından dava konusu çek nedeniyle Konya 5. İcra Dairesinin 2015/11315 Esas sayılı dosyası ile hem davacı hem de Akbel Süt ve Süt Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. aleyhine kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip başlatıldığı anlaşılmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği üzere çek

¹⁴ Yargıtay HGK., 589/212, 24.04.2024.

üzerine yapılan görünüşte temlik cirosunun gizli (örtülü) rehin cirosu mu yoksa teminat amacıyla inançlı temlik cirosu mu olduğu hususunun tam olarak belirlenememesi hâlinde uygulamada genellikle hangi işlemin tercih edilmekte olduğuna ağırlık verilerek karara varmak gerekir. Bankacılık uygulamasında da kambiyo senedi üzerinde tam bir hak sağlaması ve alacağın rehne göre daha kolay elde edilmesi sebebiyle teminat amacıyla inançlı temlik cirosu tercih edilmektedir. Dolayısıyla dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden dava konusu çekin de gizli (örtülü) rehin cirosuyla değil, teminat amacıyla inançlı temlik cirosu ile devredildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla dava konusu çekin çek tevdi bordrosu ile dava dışı Akbel Süt ve Süt Ürünleri San. ve Tic. A.Ş'nin kredi borcuna teminat olarak alınmasının tek başına rehin cirosuna meydan vermeyeceği gözetildiğinde davalı Turkland Bank A.Ş'nin dava konusu çeki teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devrılarak meşru hamil olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla davacının (düzenleyenin) cironun tarafları arasındaki inanç anlaşmasına konu olan teminat hususunu da eldeki davada ileri sürmesine imkân bulunmamaktadır. O hâlde çekin görünüşte temlik cirosu ile devredilmesine rağmen taraflar arasındaki özel anlaşmalara göre rehin cirosuyla devredildiğine ilişkin iddianın da davacı tarafından ispatlanamadığı, dolayısıyla çeki inançlı temlik cirosu ile alan davalı Turkland Bank A.Ş'nin meşru hamil olduğu gerekçesiyle verilen direnme kararı usul ve yasaya uygundur...” diyerek yapılan temlik işleminin geçerli olduğuna karar vermiştir.

Bu durumda konkordato Mahkemesince bankaya çekin teslimine ilişkin evrakın ve çekin önlü arkalı görüntüsünün getirtilerek yapılan cironun niteliği belirlenmeli ve gerekli tedbir kararlarının bu çerçevede verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.